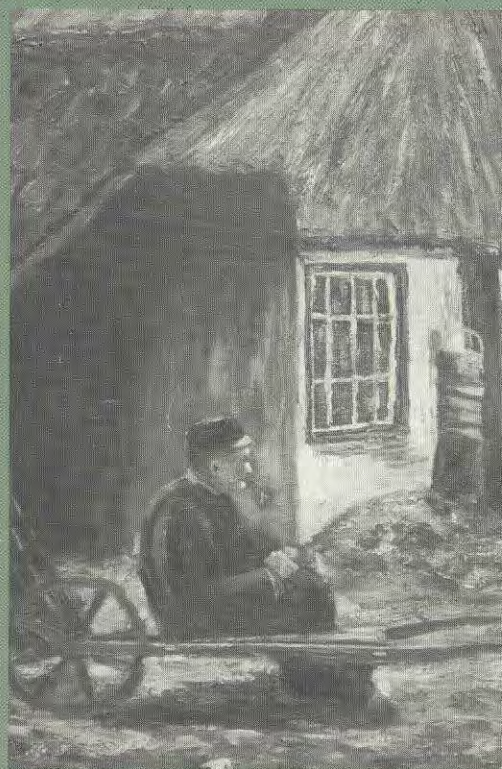

DE BRABANTSE LEEUW

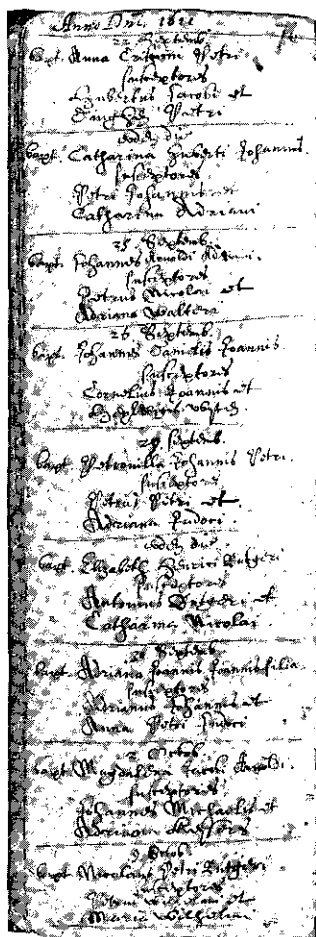
TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE

De Brabantse Leeuw

1995

Bladzijde uit het oudste doopboek van Tilburg.

DE BRABANTSE LEEUW is een driemaandelijks tijdschrift voor genealogie en heraldiek en wordt uitgegeven door de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG) te 's-Hertogenbosch.

Het is een medium voor genealogen om hun onderzoeksresultaten te publiceren. De redactie waakt over de kwaliteit, steunt en adviseert waar nodig de auteurs en houdt de lezers op de hoogte van de ontwikkelingen in de Brabantse genealogie en het archiefwezen.

De redactie wordt gevormd door drs L.F.W. Adriaenssen, voorzitter, mr G. Berkelmans, dr ir C.H.J. van den Brekel, L.F.P.M. de Brouwer, A.J.A. van Loon, J.W.M. Weijs en ir J.G.N.M. van der Zanden.

Een abonnement kost per jaar f 39,50, voor het buitenland f 42,50, inclusief porti. Men wordt verzocht te betalen via de toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen zijn alleen schriftelijk mogelijk, voor 1 december.

Oude nummers en jaargangen kunnen, zover voorradig, worden besteld bij A.J.A. van Loon, gemeentearchief, Kazernehof 75, 5017 EV Tilburg, tel: 013-429470.

Op alle drieënveertig jaargangen bestaat een index, CUMINDEX, een softwarepakket dat snel toegang verschaft tot persoonsnamen, auteurs en onderwerpen. Het kan worden besteld bij de BRG voor f 40. Elk jaar wordt voor f 5 een aanvulling van de nieuwe jaargang geleverd.

Het correspondentie-adres voor het toezenden van artikelen en recensie-exemplaren, voor vragen en antwoorden, voor mededelingen, alsmede voor het opgeven van abonnementen, is BRG, postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel.: 073-146193.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie.

AAN DE LEZERS

DE REDACTIE VAN DE BRABANTSE LEEUW

Met ingang van dit jaar wordt *De Brabantse Leeuw* uitgegeven door de Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG) de uitgever van *De Brabantse Leeuw*. Het Noordbrabants Genootschap heeft zich de laatste tijd steeds meer toegelegd op eigentijdse culturele activiteiten en steeds minder op geschiedkundige onderwerpen. Al eerder werd het *Noordbrabants Historisch Jaarboek* door het genootschap overgedragen aan de BRG, die sinds enige tijd ook *Brabants Heem* uitgeeft, in samenwerking met de gelijknamige stichting.

De BRG organiseert lezingen en cursussen over de Brabantse geschiedenis, geeft historische publicaties uit en verschillende tijdschriften, waaronder voortaan ook *De Brabantse Leeuw*. In het cursussenpakket zijn drie lessenreeksen opgenomen die interessant zijn voor genealogen: het Bosch' protocol, genealogie voor gevorderden en genealogie voor beginners.

Stamboomonderzoek is vaak de eerste kennismaking met de historie van Brabant. Sommige genealogen ontwikkelen zich speurender- en lerenderwijs tot lokale of regionale geschiedvorsers, tot heemkundigen of archeologen. Ook voor hen biedt de BRG lezingen, cursussen en anderssoortige ondersteuning.

Een nieuwe uitgever, een nieuwe opmaak. De vorig jaar begonnen technische verbeteringen van ons blad zijn in een stroomversnelling gekomen door het werk van Veronica Denise, die een geheel nieuwe lay-out ontwierp.

Op de omslag is een stamboomfragment afgebeeld uit de grote genealogische verzameling-Houwaert op de koninklijke bibliotheek te Brussel, genoemd naar de Brusselse stadssecretaris Jan Baptist Houwaert († 1688), een bevlogen genealoog. De volksprent op de achterzijde komt uit de collectie Maas-Rooijakkers en spreekt voor zichzelf.

De uitgever en de redactie hopen op een blijvende goede samenwerking met de lezers. Het blad is bedoeld voor het uitwisselen van informatie (bijvoorbeeld de vragenrubriek) en als medium waarin genealogen hun resultaten kunnen publiceren.

SCHAMPERS

DRS G.J.A. SCHAMPERS

Afkortingen

ARAG	Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage
OAA	Oud Administratief Archief
SAD	Streekarchief Deurne
SAE	Streekarchief Eindhoven

(Vervolg van p. 224 van de vorige jaargang)

V-b. HENDRICK GERAERTS SCHAMPERS, wonende op de Lievendael in 1676¹, heilige-geestmeester van Stratum in 1681² en 1714-1715.³ Hij trouwde voor 1677 met Judith Bartels, dochter van Bartel Marcelis Bartholomeus Boogers en van Jenneke Thomas Hemmellaers. De boedelscheiding van deze ouders vond plaats op 28 januari 1677.⁴ Hendrick kocht grond genaamd *de Grote Biest* van zijn zwager Gerrit Stockelmans (gehuwd met Johanna Maria, zuster van Judith) op 13 maart 1677.⁵ In 1680 kocht hij een groesveld.⁶ Op 11 december 1694 werd hij voogd van de minderjarige kinderen van Goord Goords (Schampers) en Haerske Janssen.⁷ De kinderen in vermoedelijke leeftijdsvolgorde:

1. Jenneke Hendrick Schampers, geboren in 1679 en overleden voor 1726, trouwde te Eindhoven op 20 januari 1714 gereformeerd en te Stratum op 4 februari 1714 voor de pastoor met Willem Ariaens van Roij, jongman van Sint-Oedenrode, wonende te Stratum. Hij bewoonde een huis en herberg *de Swaen* te Stratum, eigendom van de kinderen van wijlen Michiel Princen en Jennemarie Stockelmans. Op 26 mei 1725 verpachtte Bartel Hendrix Schampers dit huis aan Marten Willems te Gestel voor de tijd van acht jaar ad 70 gulden.⁸ Marten Willems was getrouwd met Marie, dochter van Michiel Princen.⁹ Willem Ariaens deed afstand van de tocht in de erfenis van Jenneke ten behoeve van zijn zoontje op 30 juli 1726.¹⁰ Hij hertrouwde te Eindhoven op 16 november 1737 met Marie Goords Houbbergen, jongedochter uit Helmond. Bij testament van 17 april 1749 kreeg Adriaen een kwart in de hafelijke goederen en 200 gulden.¹¹ De zoon uit dit huwelijk was:
 - a. Adriaen Willems van Roij trouwde te Stratum op 14 mei 1741 met Margarita van Lierop.

1. SAE, Stratum R 427, f 100.
2. SAE, Stratum R 426, f 251, in margine.
3. SAE, OAA Stratum AA-340.
4. SAE, Stratum R 426, f 106/107.
5. SAE, Stratum R 427, f 100.
6. SAE, Stratum R 427, f 110.
7. SAE, Rechterlijk archief Eindhoven, boedelrekeningen no 140.
8. SAE, N 1260.
9. SAE, N 1261.
10. SAE, Stratum R 426, f 212.
11. SAE, N 1275, no 19.

12. SAE, OAA Stratum AA-340.
13. SAE, N 1262, 7 maart 1730.
14. SAE, OAA Stratum AA 240 en 241.
15. SAE, Stratum R 429.
16. SAE, N 1260, 21 december 1725.
17. SAE, Stratum R 435.
18. SAE, N 1232, no 190d.
19. SAE, N 1234, no 8.
20. SAE, Stratum R 435, f 129.
21. SAE, OAA Stratum, AA 570.
22. SAE, Stratum R 645.
23. SAE, Stratum R 427, f 110, 13 maart 1677.
24. SAE, Stratum R 435, f 129, 21 september 1691.
25. SAE, Stratum R 435, f 133, 2 januari 1692.
26. SAE, N 1260.
27. ARAG, Nassause Domeinraad 2406, ff 51^v, 113^v en 107^v.
28. SAE, Stratum R 140, 11 december 1694.
29. SAE, Stratum R 647, 25 november 1695.

2. Geraert Hendrick Schampers was in 1694 jonger dan 16 jaar. Hij is geboren in 1681¹² en overleed voor 1730.¹³
3. Prijntje Hendrick Schampers trouwde te Eindhoven op 14 mei 1729 en te Stratum voor de pastoor op 29 mei 1729 met Jan Dirks van der Schoot alias den Dekker, weduwnaar van Jennemarie Snoecken, geboren te Strijp. Zij woonden in 1736 en 1741 in de Regtestraat te Stratum.¹⁴
4. Bartel Hendricx Schampers, borgemeester van Stratum in 1724¹⁵, stierf aldaar op 20 juli 1751. Te Eindhoven trouwde hij op 18 november 1724 met Catharina Janssen, jongedochter van Woensel, aldaar overleden op 29 maart 1752. Zij overleed kinderloos en liet zusters na. Hun dochter Judith, gedoopt te Stratum op 24 januari 1726, overleed jong. Zij woonden in de Regtestraat. Bartel was in 1725 voogd over de acht nog minderjarige kinderen van wijlen Michiel Princen en Jennemarie Stockelmans.¹⁶ De erfgenamen van Bartel Hendrickx, niet met name genoemd, verkochten een huis met ongeveer 18 roeden grond aan Goord Goords, schepen van Stratum.¹⁷ Deze tak Schampers is met Bartel in de mannelijke lijn uitgestorven.
5. Elske Hendrick Schampers woonde in 1741 in de Regtestraat bij haar zuster Prijntje in. Zij overleed te Stratum op 5 oktober 1753.

V-c. GOORD GOORD SCHAMPERS, schepen van Stratum in 1680¹⁸, 1687¹⁹, 1689, 1691²⁰ en 1694, kerkmeester in 1684–1687²¹, borgemeester in 1687²², overleden in 1694. Hij kocht in 1677 't *Klijn Bieske*, groot 2 lopense 3 roeden, van Gerrit Stockelmans.²³ In 1691 kocht hij een huis en hof van 18 roeden te Stratum van Berbel Hendrickx (Verbeeck) en diverse percelen grond²⁴ en in 1692 grond van Anneke Nijmens, weduwe van Jan Henricx Verbeecq te Stratum.²⁵

Hij trouwde ± 1676 met Harske Jan Thijssen (Hendrina), die is overleden in 1695 of 1696. Haar kinderen erfden in 1725 van haar zusters Maria en Jenneke ingevolge het testament van 31 augustus 1725.²⁶ In 1689 bestond het huishouden uit negen personen, inclusief personeel, in 1694 uit twaalf personen met inbegrip van Aert de knecht en Geertruy (wellicht een nichtje van Harske). De kinderen bleven na het overlijden van hun ouders bij elkaar. Zij waren cijsplichtig voor land in de Biest, een heiveld op Egenrode, een houtbussel bij Alverdonk, het groesveld *de Custer* en voorts een heiveld in de Biest van 2½ lopense en een groes in de Poeiers²⁷, allemaal percelen te Stratum.

Op 26 juli 1694 werden Jan Jacobs en Adriaen Jansen Adriaens van der Plas benoemd tot voogden van de kinderen. In 1694 blijkt Jan Jacobs te zijn vervangen door Hendrick Gerrits (Schampers).²⁸ De voogden procedeerden in 1695 tegen Magdalena van Bladel, weduwe van Johan Smits, over een obligatie ten laste van Goord Goords. Zij vergden een eed dat niet betaald was.²⁹ Op 6 september 1701 legden voogden verantwoording af voor hun beheer. Zij

hadden roerende goederen verkocht voor 47 gulden 7 stuiver 8 penningen. De schaar te velde bracht 233 gulden op. Hendrik Martens bleef een niet genoemd bedrag aan huur schuldig. De totale opbrengst was 280 gulden 7 stuivers en 8 penningen. Hieruit werden dorpslasten en gemeentelasten betaald, inclusief de achterstand van f 134:3:2, pacht aan het weeshuis en anderen (f 63:9:0), voor leges en zegel f 8:18:0, voor kosten wegens publieke verkoop f 29:9:0, voor kleine uitgaven voor bijvoorbeeld een halve ton bier f 2:10:0, voor het beslaan van paard en kar f 8:150. De meerderjarige kinderen Goord, Mary en Mie verklaarden bij die gelegenheid dat hun vader f 50:0:0 schuldig was aan Joost Bartholomeus. Er is geen gereed geld om dit bedrag terug te betalen, maar zij beloofden dit later te zullen doen.³⁰

De kinderen:

1. Mie Goord Schamers, geboren in 1678.
2. Goord Goord Schampers, geboren in 1679, overleden voor 1716.
3. Jenneke, geboren in 1680, overleden voor 1710.
4. Mary Goord Schampers, geboren in 1682, trouwde te Eindhoven op 25 maart 1712 en te Stratum voor de pastoor op 10 april 1712 met Jan Jansen van Deursen, vrijgezel uit Beek. Zij lieten te Stratum op 16 september 1713 een tweeling dopen: Godefridus en Johannes. Hij naaste in 1744 grond die de erven van Catelijn van de Plas tevoren verkocht hadden.
5. Hendrick Goord Schampers, borgemeester van Stratum in 1728, overleden te Stratum op 21 oktober 1741.
6. Elske Goort Schampers, overleden te Stratum op 12 oktober 1770.
7. Jan, overleden voor 1710.
8. Geraert Goort Schampers, volgt onder VI-b op pagina 7.

In 1710 waren nog zes kinderen cijsplichtig.³¹ Na 1715 werd Goord niet meer bij de cijsplichtigen genoemd. In 1728 woonden Hendrick, Marie, Gerit en Elske nog bij elkaar. In 1741 waren nog vier kinderen cijsplichtig maar, kort daarna, –Hendrick is dan overleden–, Gerit en Elske ieder voor een derde en Antony van der Sande en het kind van Jacob Muijters samen voor een derde.³²

In het gezamenlijke testament uit 1725 van Maria Jan Thijssen, geestelijke dochter, en Jenneke Jan Thijssen, jongedochter te Stratum, werden de volgende erfgenamen aangewezen: voor de ene helft Catelijn hun zuster, weduwe van wijlen Adriaen Jansen van der Plas, en bij vooroverlijden haar kinderen. Voor de andere helft de zes kinderen van Goord Goords en hun zuster Hendrina. De erfgenamen werden verplicht f 100:0:0 uit te keren aan elk van de twee kinderen van Elske Jan Thijssen, hun zuster, verwekt door Adriaen Daems, en even veel aan Frans van Dinter te Nuenen, gehuwd met Jenneke, dochter van Thomas Maes en Anneke Jan Thijssen, hun zuster.³³ Thijs Jan Thijssen, die bij Ida van Taterbeeck een bui-

30. SAE, Gestel c.a. R 573.

31. ARAG, Nassause Domeinraad 2406, ff 51^v en 113^v.

32. ARAG, Nassause Domeinraad 2406, f 113^v.

33. SAE, N 1260, 31 augustus 1725.

tenechtelijk kind verwekte, wordt niet genoemd, evenmin het kind zelf. Goord Goords had dit kind in 1691 in huis genomen.³⁴

VI-b. GERAERT GOORDS SCHAMPERS, weesmeester in 1748–1754, overleden te Stratum op 16 februari 1769. Hij verkocht in 1748 aan Willem van Roy een akker genaamd *de Voorste Poeiers*, de achterste akker en *het Langackerke*, –en kocht in 1749 grond van Willem van Roy.³⁵ Zijn erfgenamen verkochten aan Peter Hoppenbrouwers een bussel genaamd *Oud Veld* op de Poeiers.³⁶ Hij trouwde te Stratum op 14 augustus 1728 met Anna Houtappels uit Weert, die aldaar stierf op 3 januari 1775.

Kinderen:

1. Godefridus Schampers, volgt onder VII op pagina 7.
2. Aldegondis, gedoopt te Stratum op 13 februari 1731 en daar overleden op 2 december 1752.
3. Henrica Gerard Schampers, gedoopt te Stratum op 6 januari 1733, trouwde te Eindhoven op 12 juni 1762 met Jan van de Velde, jongeman te Stratum. Zij hertrouwde te Stratum onder huwelijkse voorwaarden de dato 11 februari 1770³⁷ met Peter Rovers alias Schoofs, geboren te Best. Kinderen:
 - a. Anna Maria, gedoopt te Stratum op 29 mei 1766, jong gestorven.
 - b. Simon van de Velde, gedoopt te Stratum op 15 augustus 1768, woonde later te Eindhoven.
 - c. Alegonda van de Velde trouwde met Joseph de Gruijter te Aalst. Hun boedelscheiding had plaats op 14 oktober 1790.³⁸
4. Michael, gedoopt te Stratum op 6 april 1735.
5. Michael, gedoopt te Stratum op 18 januari 1738.
6. Petrus Schampers, gedoopt te Stratum op 22 februari 1740, overleden op 24 februari 1817 te Veldhoven. Hij woonde als arbeider te Zeelst in de buurtschap Biese Cuyle en Achtereynde³⁹, huurde een huis van Huybert van Duyssel⁴⁰, trouwde te Gestel op 2 mei 1773 met Mechel Andries Dirx, jongedochter van Woensel. Het huwelijk bleef kinderloos. In het testament van Wouter Gardels en Elisabeth Houtappels⁴¹ van 18 juli 1767 werden als erfgenamen de familie Gardels voor de helft en voor de andere helft Jan en Anna Houtappels of hun kinderen aangewezen. Op 20 juli 1776 verkochten de erven een huis aan Francijn van der Schouw; het waren Michiel Gardels en Catrien Gardels, gehuwd met Willem van Leeuwen, beiden wonend te Eindhoven, Marie Gardels, gehuwd met Jan van Hoof te Woensel, Jenneke Houtappels weduwe Antoni Oudens te Eindhoven, Peter Schampers en Hendrien Schampers, gehuwd met Peter Schoofs, beiden wonend te Stratum.⁴²

VII. GOORD SCHAMPERS, gedoopt te Stratum 12 juni 1729, woonde eerst te Stratum en later te Asten.⁴³ Hij was timmerman of dakdekker van beroep en verongelukte te Mierlo. Ten huize van Goord

34. SAE, N 1236, 2 februari 1691.

35. SAE, Stratum R 440, f 32, 30 december 1748; f38, 1749.

36. SAE, Stratum R 449, 6 maart 1775.

37. SAE, Stratum R 431, index, de akten ontbreken.

38. SAE, Stratum R 461, f 64.

39. *Campinia*, VIII (1978) 137.

40. *Campinia*, X (1980) 169.

41. SAE, N 1285.

42. SAE, Eindhoven R 1613, f 118.

43. SAE, Stratum R 433, f 60 volgens het register; de beloofde folio ontbreekt.

Wijkers, timmerman en molenmaker, had de lijkschouwing plaats op 5 mei 1772.⁴⁴ Goord trouwde te Stratum op 27 oktober 1765 met Aldegondis Emonts, jongedochter van Nederweert. Hun kinderen waren:

1. Petronella, gedoopt te Stratum op 24 augustus 1766, overleden te Zeelst op 15 november 1815. Zij trouwde te Zeelst op 25 september 1796 met Johannus de Louw, geboren te Zeelst. Kinderen:
 - a. Godefridus, gedoopt te Zeelst op 17 april 1797.
 - b. Wilhelmus, gedoopt te Zeelst op 2 juni 1798.
 - c. Joanna Maria, gedoopt te Zeelst op 30 januari 1800.
 - d. Maria, gedoopt te Zeelst op 19 september 1802.
 - e. Petrus, gedoopt te Zeelst op 23 mei 1807.
 - f. Henricus, gedoopt te Zeelst op 3 september 1810.
2. Gerardus Schampers, volgt onder VIII op pagina 8.
3. Goverdina, postuum gedoopt te Asten op 12 december 1772. Na deze datum werd niets meer van haar, noch over haar moeder gevonden.

VIII. GERARD SCHAMPERS, gedoopt te Stratum op 8 maart 1769, overleden te Eersel op 22 maart 1818, trouwde te Tongelre op 5 mei 1799 met Joanna Lodewijcks, die aldaar was geboren en te Eersel stierf op 5 april 1825. Zij vertrokken in 1805 naar Veldhoven.⁴⁵ Kinderen:

1. Adriana, gedoopt te Stratum op 8 december 1800.
2. Godefridus, gedoopt te Stratum op 29 juli 1803.
3. Peter Schampers, gedoopt te Veldhoven op 9 juni 1809 en op 27 november 1849 overleden te Neerpelt (België), waar hij dienstknecht was en later landbouwer. In Neerpelt trouwde hij op 13 januari 1844 met Henrica Crooymans, geboren te Neerpelt op 8 juni 1805, dochter van Peter Jan Crooymans en van Joanna Maria van Baelen, landbouwster. Zij kregen geen kinderen. Deze tak-Schampers is met Peter uitgestorven.

V-d. HENDRICK CLAESSEN SCHAMPERS, overleden op 8 à 14 december 1709, trouwde ± 1693 met Mechel Joosten, dochter van Joost Jacobs Weylaers en Catharina Jansen Reynen. Zij is gedoopt te Someren op 11 september 1668 en overleed te Lieshout op 3 april 1767. Zij hertrouwde te Stratum op 25 januari 1722 met Geraert Anthonius van den Akker, weduwnaar van Jenneke Peters.

Heudrick Claessen werd sinds 1705 door de armenkas ondersteund en wel in toenemende frequentie.⁴⁶ In 1709 kreeg hij elke maand financiële hulp, op 20 oktober *in grote nood en ziek zijnde*, op 8 december voor het laatst. Op 14 december 1709 werd door de armenkas f 4:2:0 voor zijn doodschulden betaald.

Ziju vrouw Mechel is dienstbode geweest bij Gerrit Evers, pachter van het weeshuis. Na de dood van haar man ontving zij van de weeskamer f 5:2:4 wegens nog te vorderen loon.⁴⁷

Kinderen:

44. Streekarchief Deurne, Mierlo R 85, f 146^v.

45. SAE, Stratum R 434, f 17.

46. SAE, OAA Stratum AA-474 en -475.

47. SAE, OAA Stratum AA-471.

1. Claes, geboren in 1695, vermeld in de hoofdlijst van 1696, overleden voor 1702.
2. Catelijnn Hendrick Schampers, geboren ± 1697, vermeld in 1702, overleden te Waalre op 13 oktober 1747. Zij woonde in 1708 thuis en voor 1731 te Gennip onder Aalst. Te Waalre trouwde zij op 4 februari 1731 met Wolter Kerssemakers, weduwnaar van Josina van de Venne. Op 4 februari 1731 hertrouwde zij te Waalre met Peter Gielens. Haar erfgenamen hadden f 30 te verdelen op 6 november 1747⁴⁸; mede-erfgenaam was Anthony van den Wildenberg.
3. Willem Hendriks (Schampers), volgt onder VI-c op pagina 9.
4. Jan Hendriks Schampers, volgt onder VI-d.
5. Claes Hendricks Schampers, volgt onder VI-e.

VI-c. WILLEM HENDRIKS (SCHAMPERS), geboren in 1699, wordt in Someren Van Stratum genoemd. Hij is op 17 juli 1753 overleden te Someren, waar hij schepen en burgemeester was. Aldaar trouwde hij op 25 november 1731 met Aldegonda, dochter van Hendrik Frans Custers en Petronella van Moorsel. Zij is geboren te Someren in september 1703 en stierf aldaar op 20 januari 1779.

Kinderen:

1. Petronella, gedoopt te Someren op 8 september 1732.
2. Henricus van Stratum, gedoopt te Someren op 3 oktober 1734, aldaar overleden op 16 juni 1801.
3. Mechtildis Willems van Stratum, gedoopt te Someren 26 april 1737, aldaar overleden op 3 maart 1794. Zij trouwde te Lierop op 29 januari 1718 met Antonie Frans Bukkums.
4. Aldegonda Willem van Stratum alias Schampers is te Someren gedoopt op 14 april 1740 en stierf daar op 27 juni 1809. Te Lierop trouwde zij op 24 februari 1772 met Joannus Jansen van Geldrop. Bij de doop van hun eerste kind (Wilhelmus), te Lierop op 9 december 1772, werd Aldegonda met de familienaam Schampers ingeschreven.
5. Franciscus, gedoopt te Someren op 29 mei 1744.

Behalve bij de enkele inschrijving van Aldegonda in 1772 worden de leden van deze tak van de familie steeds van Stratum genoemd.

VI-d. JAN HENDRIKS SCHAMPERS, geboren te Stratum in 1701, overleden aldaar op 27 oktober 1765. Hij trouwde te Stratum op 18 januari 1728 met Petronella Hendriks van Alenborg, gedoopt te Someren op 23 augustus 1695, overleden te Stratum op 11 november 1747. Zij had voor haar huwelijk jaren lang te Stratum gewoond en was de dochter van Hendrik Geraerts van Alenborg en Helena Peters. Schepenen van Someren gaven haar op 10 februari 1728 een ontlastbrief.⁴⁹

In verband met een voorgenomen huwelijk werd in 1748 een inventaris opgemaakt van een sobere inboedel ten behoeve van de twee kinderen Hendrik en Jan.⁵⁰ Jan hertrouwde te Stratum op 4 februari 1748 met Elisabeth van Houtum, jongedochter van

48. SAE, Waalre R 196.

49. Streekarchief Deurne, Someren R 136, f 19.

50. SAE, Stratum R 430, f 100.

Tongelre, gedoopt te Stratum op 13 mei 1711. Zij was een dochter van Marcelis van Houtum, collecteur van de gemene middelen, en van Sijke Daems. Zij overleed te Stratum op 5 oktober 1753.

De nalatenschap van haar ouders werd gedeeld op 10 mei 1753.⁵¹ Erfgenamen waren:

- Francis van Houtum, executeur van de boedel, die het huis erfde.
- Elisabeth van Houtum, echtgenote van Jan Schampers.
- Jennemari van Houtum, echtgenote van Goord van Deursen.
- Willemijn van Houtum, echtgenote van Johannes van Berenbroeck.
- Elisabeth van Houtum.

Jan Schampers trouwde voor de derde keer te Stratum op 7 juli 1754 met Jenneke Peter Geven alias van Ham, jongedochter van Tongelre. Zij had in Nederwetten gewoond. Zij hertrouwde op 24 juli 1768 te Stratum met Martinus Passeven, gewezen corporaal in de compagnie van kapitein De Bergerie in het regiment van generaal-majoor Smissaard. Hij was weduwnaar van Sibilla Fransen, geboren te Maastricht en 22 maanden woonachtig te Stratum. Uit dit huwelijk werden geboren Maria Sybille, gedoopt te Stratum op 16 februari 1769, en Johannes Lambertus, gedoopt te Stratum op 3 juli 1771.

Jan Schampers pachtte in 1748 het *akkerke van Boxmeer* van de gemeente Stratum⁵², huurde in 1758 het *Heilige Geestakkerke* van Peter Jacobs en een huis, hof en grond van het weeshuis. Hij had in drie huwelijken de volgende kinderen. Uit het eerste:

1. Hendrik Janse Schampers, volgt onder VII-a op pagina 11.
2. Jan Janse Schampers, volgt onder VII-b.
3. Mechtildis, gedoopt te Stratum op 3 november 1735. Zij was in 1748 reeds overleden.

Uit het tweede huwelijk:

4. Petronella Janse Schampers, gedoopt te Stratum op 22 oktober 1749. Zij trouwde te Woensel op 30 oktober 1785 met Dilis Sanders, bouwman. Aldaar overleed zij op 3 april 1832. Dilis overleed eveneens te Woensel, op 8 januari 1841, 82 jaar oud. Hij was daar gedoopt op 10 februari 1759 en was een zoon van Cornelis Sanders en Joanna Brans.
5. Catharina, gedoopt te Stratum op 19 juli 1752.

Uit het derde huwelijk:

6. Elisabeth, gedoopt te Stratum op 16 juni 1755.
7. Arnoldus Schampers, volgt onder VII-c.
8. Johannes, gedoopt te Stratum op 27 januari 1760.
9. Joanna Janse Schampers, gedoopt te Stratum op 27 januari 1762, overleden te Nuenen op 22 februari 1841, die te Eindhoven op 15 februari 1783 trouwde met Franciscus Fitelaers alias Foederer, kleermaker. Hij was een zoon van Sebastiaan Fitelaers en Henrica Francis de Wit, geboren te Nuenen in 1762,

51. SAE, Tongelre R 71, f 60^v, 10 mei 1753.

52. SAE, OAA Stratum AA-494, verpachtcedullen 1748.

overleden aldaar op 26 november 1812. De naam van Francis wordt op velerlei manieren geschreven en waarschijnlijk ook uitgesproken: Fitelaers, Fütterer, Fieterer, Voedereyr, Voderer, Foederer. Bij het dopen van de kinderen wordt meestal de naam Foederer genoemd, evenals in de *état de population*. De kinderen waren:

- a. Jan, gedoopt te Nuenen op 23 januari 1784.
- b. Francis, gedoopt te Nuenen op 23 mei 1786.
- c. Jennemie, gedoopt te Nuenen op 3 mei 1789.
- d. Wilhelma, gedoopt te Nuenen op 14 februari 1792, begraven op 24 juni 1793.
- e. Christina, gedoopt te Nuenen op 29 april 1795, begraven op 28 mei 1796.
- f. Bastiaan, gedoopt te Nuenen op 14 augustus 1797.
- g. Hendrik, gedoopt te Nuenen op 2 januari 1800.
- h. Willemijn, gedoopt te Nuenen op 17 februari 1805.
- i. Jacomijna, gedoopt te Nuenen op 11 februari 1806, jong gestorven.

In 1811 waren er nog zes kinderen in leven.

10. Wilhelmus Jan Schampers, gedoopt te Stratum op 29 december 1762. Hij vertrok in 1789 naar Sint-Jansteen bij Hulst.

VII-a. HENDRIK JANSE SCHAMPERS, gedoopt te Stratum op 15 mei 1728, trouwde voor de predikant te Eindhoven op 4 september 1756 en voor de pastoor te Stratum op 19 september 1756 met Elisabeth van Houtum, de jongste zuster van de tweede vrouw van zijn vader. Zij overleed te Stratum op 4 oktober 1758. Hendrik hertrouwde te Eindhoven op 10 juni 1759 met Geertruij Graets, geboren in 1734 te Asten als dochter van Bernard Graets en Johanna Vogels. Schepenen van Asten gaven haar een ontlastbrief op 19 mei 1760.⁵³ Zij overleed te Strijp op 15 december 1812. Hendrik werd op 29 mei 1808 te Stratum begraven.

In het eerste huwelijk werd geboren:

1. Petronella Schampers, werd gedoopt te Stratum op 1 juli 1757. Zij verhuisde naar Woensel in 1785 en overleed daar op 4 april 1832, ongehuwd.

Uit het tweede huwelijk:

2. Gertrudis, gedoopt te Stratum op 20 maart 1760.
3. Bernardus Schampers, volgt onder VIII-a op pagina 12.
4. Joannes, gedoopt te Stratum op 20 april 1764.
5. Joanna, gedoopt te Stratum op 21 januari 1766.
6. Willem Schampers, volgt onder VIII-b op pagina 13.
7. Michael, gedoopt te Stratum op 2 november 1769.
8. Catharina Sybilla, gedoopt te Stratum op 27 februari 1771.
9. Joanna Schampers, gedoopt te Stratum op 2 september 1773, trouwde aldaar op 28 februari 1802 met Theodorus Otten. Zij verhuisden in 1809 naar Strijp, waar Joanna op 10 maart 1828 als weduwe overleed. Zij kreeg volgens het testament van haar

53. Streekarchief Deurne, OAA Asten XXVI (1), f 199^v.

vader van 27 november 1802 een legaat van 100 gulden wegens trouwe dienst, alsmede de kist met het lijfgoed van haar moeder, de beste handketel en het spinnewiel.⁵⁴ Haar kinderen waren:

- a. Georgius Bernard, gedoopt te Stratum op 23 april 1803.
- b. Henricus, gedoopt te Stratum op 5 oktober 1805.
- c. Henrica, gedoopt te Strijp op 14 mei 1809.

10. Michael Schampers, volgt onder VIII-c.

11. Elisabeth Schampers, overleden te Son op 12 juli 1815.

VIII-a. BERNARDUS SCHAMPERS, gedoopt te Stratum op 7 juni 1762, overleden te Luyksgestel op 13 april 1843. Hij kreeg in 1791 een borgbrief voor vestiging te Waalre⁵⁵, waar hij zich als landbouwer vestigde. Hij trouwde aldaar op 13 januari 1791 met Henrica Hertogs, overleden te Waalre op 16 februari 1805. Zij waren eigenaars van een perceel grond te Veldhoven, verkregen bij deling te Waalre op 21 maart 1791 en afkomstig van de weduwe Mattijs Hertogs.⁵⁶

Bernardus hertrouwde te Waalre op 24 augustus 1806 met Adriana van Nieuwland, geboren te Wintelre in 1777, weduwe van Godefridus Bijnen. Zij waren eigenaars van onroerend goed te Veldhoven, dat was verhuurd voor 40 gulden per jaar, maar op 7 december 1826 werd verkocht, nadat op de massa f 871 was geboden.⁵⁷ Bernard Schampers, landbouwer te Waalre, en Johannus van Nieuwland, timmerman te Best, waren door de mede-eigenaren Laurentius van Nieuwland, dagwerker, Anna Maria van Nieuwland, winkelierster, weduwe van Bruno Verhoeven, Lambertus Sanders, winkelier, Lambertus Sanders en Henricus Sanders, beiden wevers, Catharina Sanders, dagwerkster, allen wonende te Borgerhout in de gemeente van Deurne bij Antwerpen, gemachtigd tot de verkoop. Andere medeverkopers waren Adrianus Rijkers, metselaar, en Wouter Rijkers, wever, beiden te Stratum, die ook optraden voor hun zuster Johanna Catharina Rijkers, particuliere te Stratum, weduwe van Jan de Groot.

Uit het eerste huwelijk sproot een dochter:

1. Petronella werd gedoopt te Waalre op 29 oktober 1791 en is daar overleden op 5 juli 1795.

Uit het tweede huwelijk:

2. Henricus Schampers, gedoopt te Waalre op 11 juni 1807, overleden te Bergeijk op 28 oktober 1861. Hij was dienstknecht van beroep.
3. Godefridus Schampers, gedoopt te Waalre op 17 juni 1809, landbouwer te Westerhoven.
4. Jan Schampers, gedoopt te Waalre op 6 januari 1812, landbouwer, overleden te Westerhoven op 4 juli 1842.
5. Dorothea Schampers, gedoopt te Waalre op 26 juni 1815, overleden te Zeelst op 15 januari 1894. Zij trouwde met de landbouwer Jacobus Waterschoot, geboren te Hoogeloon op 10 mei 1808, overleden te Luyksgestel op 17 juni 1881. Hij was een

54. SAE, N 1292, no 48.

55. SAE, Stratum R 433, f 71, 5 januari 1791.

56. SAO, OAA Veldhoven AA-1583, f 217.

57. SAO, N 8154, akten 264 en 267.

zoon van Francis Waterschoot en van Elisabeth Vervest. Zij vertrok op 21 februari 1885 met haar zoon Francis, geboren te Luyksgestel op 14 november 1857 en metselaar van beroep, naar Veldhoven.

VIII-b. WILLEM SCHAMPERS, geboren te Zes Gehuchten op 17 september 1767, gedoopt te Stratum, overleden te Strijp op 10 maart 1817. Hij woonde en werkte als dakdekker en landbouwer te Strijp en trouwde met Catharina de Goeij, geboren te Strijp op 22 oktober 1775, overleden aldaar op 28 november 1829. Zij was toen zij trouwde landbouwster. Haar ouders waren Lucas de Goeij en Maria van Brunschot.

Hun kinderen waren:

1. Maria Schampers, fabrieksarbeidster, gedoopt te Strijp op 19 juli 1799, overleden ± 1840.
2. Geertruij Schampers, spinster, is gedoopt te Strijp op 21 augustus 1800 en stierf aldaar op 16 januari 1819.
3. Elisabeth, gedoopt te Strijp op 22 januari 1802, overleden aldaar op 29 januari 1802.
4. Elisabeth Schampers, gedoopt te Strijp op 25 januari 1803, trouwde op 7 mei 1835 met Adam Daniëls, geboren in 1778, zoon van Wilhelmus Daniëls en Johanna Schepers. Hij was weduwnaar van Elisabeth van Poppel.
5. Jan Schampers, volgt onder IX-a op pagina 13.
6. Lucas, gedoopt te Strijp op 4 februari 1806, overleden aldaar op 1 november 1816.
7. Joanna, gedoopt te Strijp op 30 juli 1807.
8. Henrica, gedoopt te Strijp op 9 augustus 1808, overleden aldaar op 28 februari 1820.
9. Lucia Schampers, ook Francina, is gedoopt te Strijp op 12 september 1810. Zij trouwde daar op 22 augustus 1840 met Willem Boogers, geboren te Strijp als zoon van Peter Boogers en Alegonda van den Hurk. Zij hadden twee kinderen: Peter, geboren in 1840, en Willem, geboren in 1846.
10. Jan, geboren te Strijp op 25 november 1812, overleden aldaar op 18 januari 1813.
11. Gerard, geboren te Strijp op 2 juli 1814, overleden aldaar op 29 juli 1827.

IX-a. JAN SCHAMPERS is te Strijp gedoopt op 14 augustus 1804. was wever van beroep en stierf in zijn geboorteplaats op 20 december 1855. Daar trouwde hij op 28 januari 1832 met Wilhelmina Daniëls, gedoopt te Strijp op 23 mei 1809, dochter van Adam Daniëls en Elisabeth van Poppel, overleden te Strijp op 12 april 1864. Na de dood van haar man zette Wilhelmina de weverij voort met een knecht en drie getouwen in het huis A84 te Strijp.⁵⁸

Hun kinderen waren:

1. Wilhelmus, geboren te Strijp op 17 november 1832, overleden aldaar op 25 mei 1833.

58. SAE, Patentregister Strijp, 889/72.

2. Elisabeth, geboren te Strijp op 25 augustus 1834, overleden aldaar op 12 oktober 1834.
3. Elisabeth Champers, geboren te Strijp op 28 december 1835, overleden aldaar op 24 mei 1864. Zij trouwde te Strijp op 15 mei 1863 met Judocus van Vroonhoven, geboren te Woensel op 5 juni 1842, zoon van Theodorus Cornelis van Vroonhoven en Francisca Jansen. Hij hertrouwde te Strijp op 5 mei 1865 met Cornelia Busselaar. Op 23 mei 1864 werd Francisca geboren, Elisabeth stierf dus in het kraambed.
4. Willem Champers, geboren te Strijp 10 oktober 1838, was wever en landbouwer op Schoot. Hij stierf te Strijp op 18 februari 1919. Te Woensel trouwde hij op 4 februari 1868 met Clasina Smulders, geboren te Strijp op 25 augustus 1844, dochter van Hendricus Smulders, bouwman, en van Johanna van Mierlo, overleden aldaar op 24 april 1914. Hun kinderen waren:
 - A. Mina Champers (Johanna Wilhelmina) is geboren te Woensel op 16 september 1869. Zij was spoelster op de textielfabriek van Elias te Eindhoven en overleed daar in het bejaardenhuis aan de Kloosterdreef op 12 december 1945.
 - B. Hannes Champers (Johannus), geboren te Woensel op 1 juni 1871, was linnenwever van beroep, werkte als zodanig verscheiden jaren in Mönchen-Gladbach en in Eindhoven, was ongehuwd en overleed te Eindhoven op 1 januari 1918.
 - C. Lambertus, geboren te Woensel op 4 september 1874, overleed aldaar op 2 september 1876.
 - D. Hendrik Champers is geboren te Strijp op 8 maart 1876, overleden te Eindhoven op 13 december 1957. Hij woonde te Strijp in de Schootsestraat, was eerst sigarenmaker en werkte later op een textielfabriek. Te Strijp trouwde hij met Geertruida Francisca Sengers, geboren te Gestel op 25 oktober 1878 als dochter van Paulus Sengers en Johanna Maria van Luijt en overleden te Eindhoven op 8 november 1953. Zij hadden negen kinderen.
 - E. Johanna Christina, geboren te Strijp op 22 juli 1877, overleden op 7 juni 1879.
 - F. Lambertus, geboren te Strijp op 14 mei 1879, overleden op 15 mei 1880.
 - G. Johanna, geboren te Strijp op 6 november 1881, overleden op 25 december 1883.
 - H. Wilhelmus Champers, geboren te Strijp op 9 april 1884 en overleden te Eindhoven op 25 november 1958. Hij was bedrijfsleider bij de Abonnee-sigarenfabriek te Eindhoven, waar hij op de Woenselsemarkt woonde. Te Woensel trouwde hij op 3 februari 1918 met Maria Verbeek, die werd geboren te Strijp op 29 december 1886 als dochter van Cornelis Verbeek, landbouwer, en Paulina van Rooij.

*Willem Schampers (1838–1919) voor
zijn huis. Schilderij in het bezit van
Paul Ph.M. Schampers.*

Zij overleed te Eindhoven op 29 september 1965. Uit hun
huwelijk zijn zes kinderen geboren.

- I. Johanna, geboren te Strijp op 18 augustus 1886, te Eindhoven overleden op 28 februari 1891.
- J. Mieke Schampers (Maria), geboren te Strijp op 24 augustus 1889, overleed te Eindhoven op 29 juni 1942. Zij trouwde te Strijp op 7 mei 1914 met Antoon Sengers, die daar is geboren op 22 juni 1890 als zoon van Egidius Sengers en Jacoba Vermeulen. Zij kregen vijf kinderen.
5. Jan, geboren te Strijp, overleden aldaar op 22 november 1848.
6. Catharina, geboren te Strijp op 14 november 1841, overleden aldaar op 30 augustus 1842.
7. Catharina Schampers, geboren te Strijp op 6 september 1843, overleden te Eindhoven op 1 april 1927 in het bejaardenhuis aan de Strijpsestraat. Zij was ongehuwd, van beroep dienstbode en woonde vele jaren in bij haar broer Willem.

(Wordt vervolgd)

GASTELAARS BEKKESNIJER?

IR J.G.N.M. VAN DER ZANDEN

Afkortingen

GAB Gemeentearchief Breda
OAA Oud administratief archief

De bewoners van Oud-Gastel en Princenhage schenen berucht te zijn om hun vechtlust en werden vanwege hun mesgevechten in herbergen wel **bekkesnijers** genoemd.¹ Als inwoner van Princenhage met een naam die zo duidelijk wijst op een Gastelse oorsprong moest Adriaan Jacob Gastelaars (± 1655–1717) dan ook wel in moeilijkheden raken.

Genealogie

I. JACOB JAN GASTELERS is rond 1540 geboren als zoon van Jan Gastelers en Marie dochter van Jacob Domaes Cornelis Maeszoen de jonge. Op 2 april 1578 vermaakt Cornelie Jacop Domus, laatst weduwe van Lambrecht Aertssen die men noemde Gasteler, haar stede met huis, schuur, schaapskooi, het huisje met de boomgaard en 7 bunder grond op Overveld, aan het Halschen Veken onder Princenhage aan haar neef Jacob Jan Gastelers. Eerder die dag huurde Jacob deze goederen al van haar voor 14 jaar tegen 50 carolusgulden per jaar.² Jacob wordt op 30 juni 1619 nog genoemd als gemeentemeester te Princenhage.³ Van hem is een zoon bekend, die volgt onder II.

II. JACOB JACOB GASTELAARS DE OUDE, geboren rond 1575 en overleden voor 13 juni 1657, was heilige-geestmeester in Princenhage.⁴ Hij woonde op Overveld onder Princenhage in de stede die zijn vader van diens tante verkreeg.⁵ In 1657 draagt Geerit Verschellen uit Breda een jaarlijkse rente van 10 rijns gulden over aan zijn oom sr Mathijs van de Kerkhoven.⁶ Deze rente is 127 jaar eerder door Jacobs overgrootvader Jacob Domaes Cornelis Maeszoen verkocht aan Bartruyt van Rijswijk.⁷ Jacob is voor de kerk getrouwd te Princenhage op 5 november 1608 met Cornelia Adriaan Peeter Dijkers.

Op 13 juni 1657 houden hun kinderen koopdag ten sterfhuize, waar de aldaar bevonden haaf en meubele goederen voor elk van de vijf partijen f 38:11:13 opbrengt.⁸ Bij de deling van de erfgoederen op 8 maart 1658 krijgt de oudste zoon Jacob eerste keus, omdat

1. Tj.W.R. de Haan (red.), *Volksverhalen uit Noord-Brabant* (Utrecht, 1980) 216, 240.

2. GAB, R 482, f 76^v.

3. GAB, Resolutieboeken Princenhage 1643, f 18.

4. GAB, Resolutieboeken Princenhage 1643, f 76, 10 maart 1638.

5. GAB, OAA Princenhage 561, f 82^v, 1655. Idem 562, f 114, 1668.

6. GAB, R 536, f 95, 15 januari 1657.

7. GAB, R 706, f 64, 11 januari 1530.

8. GAB, Princenhage R 71-3.

hij afziet van zijn voorrecht in het sterfhuys op de leengoederen en omdat hij goedvindt, dat de leen- en cijnsgoederen in vijf gelijke parten worden gedeeld. Hij kiest grond te Overveld.

Zoon Antonis krijgt de schuur met de werf en de grote kooi, die moet worden afgebroken, omdat die op de grond bij het huys staat. Adriaen Cornelissen van Loon als vader en voogd van de twee onmondige zonen van Maeycken krijgt het *woonhuys*, *backhuys*, *torffkoeye*, *werff*, *2/3 part in de missem*, *2 boomgaerden*, *hoff en land*, *5 gemeten* te Overveld.⁹

De kinderen:

1. Maeyke Gastelaars, gedoopt te Princenhage op 31 januari 1610, is ondertrouwd te Princenhage op 30 januari 1639 en getrouwd aldaar op 15 februari 1639 voor de pastoor met Adriaen Cornelis van Loon. Hiervan:
 - a. Adrianus, gedoopt te Princenhage op 1 juli 1641, jong overleden.
 - b. Cornelis, gedoopt te Princenhage op 26 augustus 1642.
 - c. Adriaen, gedoopt te Princenhage op 23 oktober 1645.
2. Laurentia, gedoopt te Princenhage op 10 december 1612.
3. Lijsken Gastelaers, voor de kerk in ondertrouw gegaan te Princenhage op 28 september 1641 en getrouwd op 24 oktober 1641 met Willem Marten Oomen, gedoopt te Princenhage op 1 september 1613, zoon van Meerten Adriaen Oomen en Maria Adriana Faessen. Op 26 maart 1675 delen de kinderen van Willem en Lijsken de nalatenschap, waaronder grond te Halderdonk, grenzend aan grond van de kinderen van Jacob Jacob Gastelaers.¹⁰ Kinderen zijn:
 - a. Adriaen, gedoopt te Princenhage op 13 juli 1642, jong overleden.
 - b. Cornelius, gedoopt te Princenhage op 11 maart 1646, jong overleden.
 - c. Maeijcken Willem Oomen, voor 1675 gehuwd met Mathijs Cornelis Janssen.
 - d. Peerken Willem Oomen, overleden na 26 maart 1675.
4. Jacob Jacob Gastelaers de jonge, gedoopt te Princenhage op 19 juni 1615, volgt onder III-a.
5. Cornelius, gedoopt te Princenhage op 12 november 1617.
6. Anthony Jacob Gestelaers, gedoopt te Princenhage op 10 november 1620, volgt onder III-b op pagina 21.
7. Peerken Jacob Gestelaers, gedoopt te Princenhage op 10 mei 1623, is overleden voor 15 november 1654 als haar broer Jacob als voogd en haar zwager Cornelis Cornelis van Caem als toezienner van haar twee onmondige weeskinderen de eed afleggen.¹¹ Na de dood van Jacob wordt zijn broer Anthony voogd. Peerken is ondertrouwd te Princenhage op 4 november 1646 en aldaar voor de kerk getrouwd op 21 november 1646 met Jan Cornelis Wouters van Caem, bij wie ze twee kinderen kreeg:

9. GAB, Princenhage R 128, f 283^v.

10. GAB, R 728, f 149.

11. GAB, Princenhage R 128, f 206.

- a. Adriaen, geboren rond 1646. In de weesrekeningen staat een uitgave aan *meester Pieter Vaes, chirurgijn, 4 gulden voor het curreren ende genesen van een accedent dat Adriaen de sone gehadt heeft*.¹²
- b. Cornelius, gedoopt te Princenhage op 30 november 1647.

III-a. JACOB JACOB GASTELAERS DE JONGE is eerst voor de kerk in ondertrouw gegaan op 26 januari 1642 en getrouwd te Princenhage op 15 februari 1642 met Marie Cornelissen. Hij hertrouwde te Princenhage op 17 mei 1654, 14 dagen na de ondertrouw met Maeijcken Adriaen Hagaerts, geboren te Overveld onder Princenhage, gedoopt te Princenhage op 4 juli 1627, overleden tussen 23 november 1696 en 31 januari 1702.¹³ Deze dochter van Adriaen Gerrits Hagers en Heylwich van Chaem is later in ondertrouw gegaan op 28 oktober 1662 en getrouwd te Princenhage op 12 november 1662 met Jan Frans Woutersen Nooren, geboren te Overveld en overleden voor 4 oktober 1678.

Op 9 februari 1654 is Jacob, wonende in de Hage, 225 gulden met 5,5% schuldig aan heer Joan Back, schout in de Hage. Zijn borg is Jacob Jacob Jan Gastelers de oude, ook wonende in de Hage.¹⁴ Jacob was voogd over de twee kinderen van zijn zus Peerken, maar de weesrekeningen worden op 18 december 1659 afgesloten door zijn weduwe en erfgenamen.¹⁵

Op 9 februari 1668 worden de weesrekeningen voor de twee onmondige kinderen van Jacob afgehoord. Maeycken en haar man Jan Frans Noren maakten de rekeningen voor Anthonis Jacob Gastelers en Adriaen Adriaen Gerit Hagaerts, ooms en voogden over de kinderen: *Naer de doot van der kinderen vader voorschreven heeft zij rendante, willende van haer voorgenoemde kinderen nemen wettelijck afscheijt met aenwijsinge van der selver vaderlijck goet*. Op 11 maart 1660 is daarom in het sterfhuis koopdag gehouden van huisraad, meubelen en vee. De opbrengst is f 570:2:2. De weduwe koopt zelf een *cafken* (f 1:5:0), twee *beddekens* (f 20:0:0), eenen *ketel*, *aecker ende melckcanneken* (f 8:0:0), een *taeffel ende spaeycken* (f 1:10:0), *vercken ende runt vlees mette cuyp* (f 12:0:0), eenige *torff ende branthout* (f 6:0:0), de *hael, tanghe, brantijser* (f 1:0:0).¹⁶

Jacob is overleden tussen 8 maart 1658 en 18 december 1659 op de stede te Overveld van de erfgenamen Jacob Janssen Schoenmakers.¹⁷ Maeyke wordt nog vermeld op 23 november 1696, samen met haar zoon Adriaen Jacob Gastelaers als haar voogd, bij de deling van de nalatenschap van haar ouders, bestaande uit land op de Beek onder Princenhage.¹⁸ De kinderen van Jacob en Maeyke zijn:

1. Adriaen Gastelaers, volgt onder IV-a op pagina 19.
2. Jacob Gastelaers, ook genaamd Jacob Jan Franssen, is waarschijnlijk niet lang voor het overlijden van zijn vader zijn geboren te Princenhage. Hij trouwt er op 7/22 februari 1705 met Piternel Cornelis van Tilburgh, geboren te Princenhage en daar

12. GAB, Princenhage R 71-3.

13. GAB, R 733, f 152^v, deling van de nalatenschap op 31 januari 1702.

14. GAB, Princenhage R 128, f 191.

15. GAB, Princenhage R 71-3.

16. GAB, Princenhage R 246, f 7.

17. GAB, Princenhage R 71-23.

18. GAB, R 732, f 130^v.

gedoopt op 15 september 1682, dochter van Cornelius van Tilborgh en Pitronella Wouters. In 1685 wordt Jacob nog samen met zijn broer Adriaen genoemd, als Peeter Goris Hooymans hen 500 gulden schuldig is.¹⁹ In 1691 wordt hij ook nog Jacob Gastelaers genoemd, als hij optreedt namens (zijn halfbroers?) Frans en Geerit Jan Frans Noren.²⁰ Op 21 december 1706 maken de eerbare Jacobus Jan Franssen en de eerbare Petronelle Cornelissen van Tilborgh, wonende in de Hage, hun mutueel testament.²¹ Dat Jacob met het patroniem Jan Franssen wordt aangeduid, is verklaarbaar, doordat hij al op zeer jonge leeftijd Jan Franssen Noren als stiefvader kreeg. Maar wellicht heeft de slechte faam van zijn broer Adriaen er ook toe bijgedragen dat hij liever niet als Gastelaers bekend stond.

IV-a. ADRIAEN JACOB GASTELAERS, geboren rond 1655, was mogelijk timmerman op de Beek onder Princenhage (Prinsenbeek), waar hij op 24 januari 1710 voor 1100 gulden een huis aan de Groenstraat koopt van Huybreght en Anneken Jan Marynissen.²² In 1711 verkoopt hij 5 gemeten beemden in de polder van Wijmeren onder Princenhage.²³ Adriaen is overleden tussen 13 februari 1717, als hij verbannen wordt uit de baronie van Breda, en 17 september 1717 als zijn dochters de nalatenschap delen, waarbij Adriana de stede, huis, schuur, boomgaard, driesen, zaailand en erven tussen de Groenstraat en de Bruynstraat krijgt.²⁴ Adriaen is in ondertrouw gegaan te Princenhage op 26 mei 1685 en getrouwd aldaar op 11 juni 1685 met Barbara Janssen, geboren te Princenhage als dochter van Cornelis Jan Adriaan Huybregts en Adriaentjen Adriaen Oninx. Zij is overleden voor 17 maart 1690. Haar broer Jan wordt voogd over de twee kinderen.²⁵ Uit dit huwelijk:

1. Heyltjen Adriaen Gastelaers, gedoopt te Princenhage op 13 maart 1686, overleden te Galder tussen 13 december 1717 en 16 april 1723. Zij wordt bij de doop van haar kinderen vaak Aldegonda genoemd. Zij woonde na het overlijden van haar moeder bij haar oom Jacob Gastelers. Op 13 december maakt *ze sieckelijck naer den lichamen in eenen stoele bijden vuere sittende* met haar man hun mutueel testament, waarin sprake is van vier minderjarige kinderen.²⁶ Heyltjen is in ondertrouw gegaan te Princenhage op 23 januari 1706 en getrouwd aldaar op 7 februari 1706 met Cornelis Deckers, landman, geboren te Strijbeek, wonende te Galder, overleden na 16 april 1723. Uit dit huwelijk werden te Ginneken en Bavel gedoopt:

1. Michiel, op 29 oktober 1706.
2. Jacobus, op 29 april 1708, jong overleden.
3. Jacobus, op 7 juni 1709, jong overleden.
4. Cornelius, op 20 juni 1710, jong overleden.
5. Josep Dekkers, op 10 januari 1712 gedoopt, is op 8 oktober 1735 te Princenhage in ondertrouw gegaan met Jenneke Cornelis Leyte, na wiens dood hij op 7 december 1749 te Princenhage trouwt met Christina Anthony Dirven.

19. GAB, N 373, f 182, 21 april 1685.

20. GAB, N 347, f 31, 15 september 1691.

21. GAB, N 401, f 37.

22. GAB, R 736, f 2^v, 24 januari 1710.

23. GAB, R 736, f 71^v, 17 februari 1711.

24. GAB, R 738, f 54^v, (op 24 januari 1718 is van deze delingsakte een kopie gegeven aan Cornelis Adriaen Deckers).

25. GAB, N 331, f 266, 18 jun 1691 en Princenhage R 82-13, 12 dec 1691.

26. GAB, N 514, f 11.

6. Barbara, op 7 juni 1714.
7. Adriaen, op 30 oktober 1716.
8. Adriana Adriaen Gastelaars, gedoopt te Princenhage op 4 oktober 1687, overleden te Breda op 15 juni 1767, begraven aldaar op 18 juni 1767.²⁷ Zij is te Princenhage op 30 oktober 1712 getrouwd met Cornelis Bruijns, gedoopt te Princenhage op 8 april 1686, overleden voor 8 juli 1755, zoon van Joannes Bruijns en Elisabetha Leijten. Hun kinderen zijn:
 - a. Joannes, te Princenhage gedoopt op 6 augustus 1713. Een Jan Cornelis Bruyns trouwt te Princenhage op 9 mei 1751 met Antonetta Jan Noren.
 - b. Jacob Bruyns, te Princenhage gedoopt op 18 mei 1716, is daar voor de kerk getrouwd op 23 april 1752 met Antonia Lips, gedoopt te Princenhage op 23 april 1727, overleden na 11 maart 1783, dochter van Nicolaus Lips en Elisabetha Johannes Smits.
 - c. Barbara Bruyns, op 10 april 1718 te Princenhage gedoopt en op 7 maart 1786 in Varent onder Princenhage overleden als weduwe van Jan (?) Bakkers. Op 26 maart 1743 is Barbara Cornelis te Princenhage getrouwd met Abraham Bakkers uit Princenhage.
 - d. Adrianus, op 6 april 1721 te Princenhage gedoopt en waarschijnlijk jong overleden.
 - e. Leen Bruyns, te Princenhage op 18 april 1722 gedoopt en op 5 maart 1759 te Princenhage overleden als vrouw van Cornelis Lips.
 - f. Adriaen Bruyns, op 2 januari 1726 te Princenhage gedoopt, is op 19 augustus 1775 in de Groenstraat onder Princenhage overleden.
 - g. Elisabeth, op 10 januari 1729 te Princenhage gedoopt. Op 22 september 1776 is Elisabeth Cornelis Bruyns te Princenhage getrouwd met Jan Huybregts Verhulst.

Adriaen is hertrouwd te Princenhage op 19 november 1690 met Cathalijn Jan van Woensel, geboren aldaar, Princenhage, wonende op de Beek, overleden tussen 27 december 1708 en 4 juni 1709.²⁸ Als zij op 14 september 1702 haar testament maakt, is zij *sieckelijck naer den lichame ende voir den vuere liggende, doch haer verstand hebbende*.²⁹ Als zij in 1707 een nieuw testament maakt, bedenkt zij haar man met *alle de stocken ofte korven bieckens, die sij eenigsins ontruijmen ofte metter doot naerlaten sal, met alle de toebehoorte van dien ende 't gene daer aen dependeert* plus 1000 gulden.³⁰ In 1708, *sieckelijck naerder lichaeme ende op eenen stoel zittende*, geeft ze er nog bij: *de sagen, bijlen, boren ende het voordere timmermans gereetschap, voor soo veel sij testatrice daer toe gerechtight is*, en de tocht van hun huis en erf op de Beek, door Cathelijne en haar eerste man Jan Laureijs Adriaenssen samen gekocht en voor een deel al door Jan als oud goed bezeten. Adriaen wordt dan wel uitgesloten van de tocht in alle andere goederen.³¹ Ca-

27. GAB, N 1004, f 47, 8 jul 1755.

28. GAB, R 735, f 81^v, 4 jun 1709 en 738, f 24^v, 17 maart 1717, N 331, f 210, 13 februari 1691/19 januari 1694.

29. GAB, N 299, f 149.

30. GAB, N 593, f 172.

31. GAB, N 594, f 81.

thalijns eerste huwelijk vond plaats te Princenhage op 4 november 1668.

III-b. ANTHONY JACOB GESTELAERS woonde in 1655 te Gilze³² en later weer te Princenhage, waar hij als kwartiermeester vermeld wordt.³³ Anthony is te Princenhage getrouwd op 21 november 1646 met Dymphna Cornelis Doms, aldaar gedoopt op 19 juli 1620, dochter van Cornelis Jacobi Domies en van Heylwigis Adriani. Hij is overleden tussen 1670 en 24 februari 1681, Dymphna na die datum. Van de periode 1659–1663 zijn (bijlagen bij) de boedelrekeningen van Anthony Jacob Gastelers bewaard gebleven, waaruit onder meer blijkt, dat Anthony omstreeks 1646 in een proces verwickeld was met Adriaan Geeritsen van Aert en dat hij de nodige schulden had.³⁴

Brouwerije van 't Hert:

Rekeninge voor Jan Cornelis Jacob Domus in de Hage:

3 november 1663 aen een half vat biers te cort gebleven 1-13-0

16 november 1663 een halfvat biers 3-10-0

3 desember een ton biers 7-0-0

T'samen 12-3-0

Ick ondergeschreven bekenne ontfangen te hebben uyt handen van Jan Thonis Jacobs Domus, swager van Anthonij Jacob Gestelers, de somme van sestich rijns gulden als interest van vierhondert rijns gulden capitael ende dat over de jaren verschenen 23 augusti 1661, 1662 ende 23 augusti 1663. T'oirconden mijn hant, desen 24 january 1664, Cornelis Passchier vander Oudera.

In 1670 wordt Anthony, op Overveld wonende, vermeld in het schuldboek van de lakenkoper sr Mathijs Jansen Peys te Breda³⁵ en hij presenteert dat jaar zijn rekeningen als voogd van de twee onmondige zonen van Jan Cornelis Wouters van Caem bij Peerken Gastelaers.³⁶ Het is Anthony niet gelukt om de rekeningen sluitend te krijgen, want op 24 februari 1681 verklaart Digna Cornelis Domis, weduwe van Anthony Jacob Gastelaers, wonende in de Hage tot Overveld, met Jan Frans Houtermans, haar zwager (schoonzoon), dat haar man door wethouders van de Hage was aangesteld tot voogd over Cornelis en Adriaen Janssen van Chaem, nu meerderjarig zijnde, en dat hij bij het sluiten van de rekening 700 gulden schuldig is gebleven aan Cornelis en Adriaen. Daarom cedeert zij nu aan Cornelis, mede voor zijn broer, *vier melck koeyen, daer onder een swarte, noch twee hockelingen, item den root bles merry paert, negenentwintich schapen, dertien lammeren ende die alle dagen noch te comen staen*, alsmede de gereedschappen en huisraad, die zij nu nog gebruikt. Cornelis moet de goederen laten taxeren om te bepalen hoeveel er van de 700 gulden gekort kan worden.³⁷ Kinderen van Anthony en Dymphna:

I. Maria Anthony Gastelaers, geboren rond 1648, is in ondertrouw gegaan te Princenhage op 1 oktober 1672 en getrouwd aldaar op 16 oktober 1672 met Jan Frans Houtermans, gedoopt te Princenhage op 3 januari 1644, zoon van Franciscus

32. GAB, Princenhage R 128, f 221, 11 april 1655.

33. GAB, Resolutieboeken Princenhage 1644, f 2^v, 19 februari 1665.

34. GAB, Princenhage R 183-5, *Corte specificatie van rechtskosten als procurator in de Hage heeft verdient in de saecke van Adriaen Geeritsen van Aert tegens Anthonis Jacob Gastelers*, ±1646.

35. GAB, N 186, f 208^v.

36. GAB, Princenhage R 71-3.

37. GAB, N 249, f 26^v.

Anthonij Houtermans en van Christina Jacops Smits. Maria's kinderen waren:

2. Francis Houtermans, op 18 april te Princenhage 1673 gedoopt, is daar op 9 november 1704 getrouwd met Adriaantje Leendert Timmers.
3. Heyltje Houtermans, op 10 mei 1675 te Princenhage gedoopt en aldaar op 12 september 1700 getrouwd met Huybert Jan Stoop.
4. Antony Houtermans, op 22 februari 1677 te Princenhage gedoopt, is op 15 augustus 1700 getrouwd met Jenneke Jansen.
5. Jacobus, op 22 maart 1680 gedoopt te Princenhage.
6. Christina Houtermans, op te Princenhage 20 juni 1683 gedoopt. Zij is op 20 oktober 1709 aldaar getrouwd met de Bredenaar Jan Ansems van Breda. Later trouwde zij met Huybregt Jan Doom Nuyten, weduwnaar van Theuntje Pietersen Bekken, uit Etten.
7. Cornelius, op 20 april 1686 te Princenhage gedoopt.
8. Joannes, op 17 april 1688 gedoopt te Princenhage.
9. Dingeman, op 1 april 1691 te Princenhage gedoopt.
10. Jacob Anthony Gastelaars, volgt onder IV-b.

IV-b. JACOB ANTHONY GASTELAARS, geboren te Princenhage rond 1655, is daar in ondertrouw gegaan op 1 april 1690 met Cornelia Frans Houtermans uit Princenhage, dochter van Frans Anthonij Houtermans en van Christina Jacops Smits. Cornelis Jan Bruyns en Cornelis Adriaen Deckers als erfgenamen van Adriaen Jacob Gastelaars presenteren op 23 februari 1718 de weesrekeningen van de onmondige Frans, Theuntje en Adriaen, kinderen van Jacob Anthonij Gastelaars. Op 18 mei 1718 verklaart Neeltje Frans Houtermans, dat het slot van de rekening (f 80:19:4) door hen voldaan is.³⁸ Uit dit huwelijk:

1. Theuntie Jacob Gestelaers, gedoopt te Princenhage op 23 juni 1690, overleden aldaar op 24 december 1759, getrouwd te Princenhage op 16 september 1714 met Cornelis Cornelis Voeten, geboren te Zundert.
2. Frans Jacob Gestelaers, gedoopt te Princenhage op 26 maart 1693, overleden na 17 juni 1731.
3. Walterus, gedoopt te Princenhage op 14 mei 1697, jong overleden.
4. Adriaan Jacob Gestelaers, volgt onder V.

V. ADRIAAN JACOB GESTELAERS, gedoopt te Princenhage op 2 december 1699, overleden aldaar op 12 augustus 1764. Hij is te Princenhage getrouwd op 28 januari 1730 met Piternella Jacobi (of Jan) Melissen, aldaar geboren, overleden na 23 augustus 1734. Uit dit huwelijk:

1. Cornelia, gedoopt te Princenhage op 17 juni 1731.
2. Joannes, gedoopt te Princenhage op 23 september 1732.

38. GAB, Princenhage R 88-16, 23 februari 1718.

3. Pietermella Gestelaars, gedoopt te Princenhage op 23 augustus 1734, overleden na 18 februari 1802.³⁹ Zij is te Princenhage getrouwd op 16 juni 1754 met Adriaen Cent Vincenten, aldaar gedoopt op 16 november 1730, overleden na 18 februari 1802, zoon van Vincentius Adriani Vincenten en Anna Catharina van Woensel. Hun kinderen:

- a. Petronella, te Princenhage gedoopt op 15 maart 1755.
- b. Cornelius Vincenten, op 28 november 1756 te Princenhage gedoopt en op 13 december 1801 te Princenhage getrouwd met Jacomijna Pieter Vincenten.
- c. Adriana, te Princenhage gedoopt op 13 januari 1759.
- d. Joanna Vincenten, gedoopt te Princenhage op 15 februari 1761, is op 17 mei 1789 te Princenhage getrouwd met Marijnus Lambrechts van Loenhout uit Princenhage.
- e. Vincentius, te Princenhage gedoopt op 28 april 1763.
- f. Adrianus, te Princenhage gedoopt op 19 december 1764.
- g. Adrianus, te Princenhage gedoopt op 7 mei 1766.
- h. Marinus, te Princenhage gedoopt op 22 augustus 1768.
- i. Joannes, te Princenhage gedoopt op 25 oktober 1770.
- j. Joannes, op 18 juli 1772 te Princenhage gedoopt en op 8 oktober 1772 aldaar overleden.
- k. Joannes Vincenten, op 30 oktober 1773 gedoopt te Princenhage en daar op 5 februari 1804 getrouwd met Cornelia Arnout Rennen.
- l. Florus, op 25 maart 1777 te Princenhage gedoopt.

Adriaans vechtpartij met Jan Robs

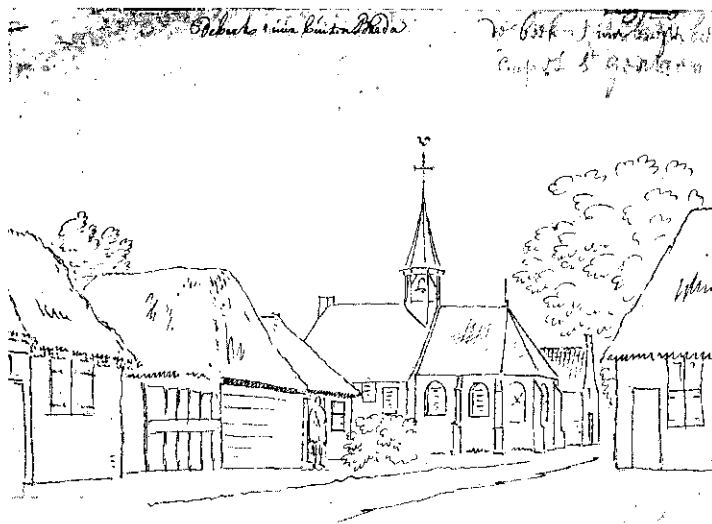
Op 27 mei 1677 raakt Adriaen Jacob Jacob Gastelaars slaags met Jan Jan Godert Cornelis Robs, hoevenaar op de Muysenbergh. De ongeveer 23-jarige Adriaan slaat Robs met een bierpint op het hoofd. Als Robs twee maanden later overlijdt, wordt Adriaan daarvan beschuldigd.

Allereerst verklaart het 34-jarige slachtoffer, *aen sijn hoofd seer gequetst sijnde*, dat hij *op gisteren, sijnde donderdag, heeft sitten drincken ten huysse van Jacob Jacob Bellekens, tavernier alhier, tot tegens den avont, sulcx hij seer bij drancken beschoncken wert. Ende hoe hij aen de selvige quetsinge is gekomen, oft wie dat 't hem magh hebben gedaen, verclaert hij deponent gequetsten niet te weten ofte te kunnen verclaeren*. Dingeman Cornelis Lodders, 38 jaar, verklaart dat hij *in de keucken aen de tafel aldaer heeft sitten drincken ende dat hij naer de middagh heeft gesien, dat stucken van een bierkanne op de taeffel vielen*. Hoe dat kwam weet hij niet, maar hij heeft daarna wel gezien, *dat Jan Jan Godert Robs aen sijn hoofd gequetst was ende seer bloeyden ende gesien dat eenig volck hem uijt de keucken lijdten naer aghter toe ende hem aen de pomp aldaer d'bloet gongen afwassen*.

Adriaen Adriaen Naelden, een vrijgezel van 26 jaar, verklaart dat

39. GAB, N 922, f 3, 21 januari 1755. N 1040, f 85, 29 september 1777. N 1051, ff 77^v en 78^v, 30 april 1788. N 1052, ff 43 en 44^v, 23 november 1789. N 1058, f 81, 17 november 1795. N 1058 en N 1065 ff 12 en 13, 18 februari 1802.

Gezicht op de Sint-Geertruykapel te Prinsenbeek, 1729. Tekening van Cornelis Pronk. (Foto Gemeentearchief Breda.)

Jan Peeter Gijsbregt Oomen, 32 jaar, inwoner van de Hage, verklaart gesien te hebben, dat den voorschreven Jan Janssen Robs ende Adriaen Jacob Gastelaers crackeel hadden ende dat hij hoorde eenen slagh gaen met een kanne ende dat soo haest de slagh was gegaen, dat de voorschreven twee personen op den vloer op malcanderen laegen, ende gescheijden sijnde, dat hij deponent sagh dat den voorschreven Jan Janssen Robs aen sijn hoofd seer gequetst was ende bloeyden, hoorende onder 't volck seggen, dat den voornoemden Adriaen Jacob Gastelaers met een kanne den voorschreven Jan Janssen Robs soo geslaegen hadde.

Jochem Hendrik Jochem Oomen, in de 40, verklaart dat hij ten voorschreven daege ende plaetse mede in't gelagh ende geselschap in de keucken geweest is ende aldaer heeft gehoord ende gesien, dat Adriaen Jacob Gastelaers ende Jan Janssen Robs woorden ende crackeel hadden van opendoen ofte sluijten van veeckens ende dat eene slagh gonck met een kanne, sulcx de scherven den heirt en gins en weir vlogen, in sulcker voegen een scherf hem in't aengesicht onder sijn oog sprongh ende quetsten, soodanigh dat het bloet daer uijt henen vloeijden (...) door 't geswerm van 't volck den slagh niet en heeft gesien gaen.

Peter Goris Hoiijmans, 25 jaar, was in de kamer, niet in de keuken. Hij hoorde de slag en zag dat Jan Janssen Robs aen sijn hoofd gequetst was en seer bloeyden, sulcx d'bloet over sijn lijf en kleeren henen liep. Matthijs Sijmon Bruijns, 35 jaar, was in de kleine kamer, maar heeft wel de ruzie en het rumoer in de

keuken gehoord. Hij zag, dat *Adriaen Jacob Gastelaers* uijt de keuken worden gestooten tot in de voorheirt wegh, maar heeft de rest alleen van horen zeggen.⁴⁰

Adriaan richtte een gratieverzoek tot Willem Hendrik van Nassau, prins van Oranje, inhoudende, dat hij *suppliant*, die is van een *bedaed* ende *vredelievende* humeur, ende die oock altoos *questiën* ende *crackelen* gemeijt ende ontloopen heeft, eghter op den 27 mei 1677 van eenen *Jan Janssen Robs* ten huijse van eenen *Bellekens* in de Hage voornoemt soo enormelijck ende grootelijc geïnjurieert is, dat den *suppliant* om die injuriën te vreeken met een pint off *canne* op sijn hoofd heeft geslagen ende gequetst, ende dat oock den voornoemde *Robs* ten huijse van de voornoemde *Bellekens* (alwaer hij logeerden) ten tijde hij gecureert wierde de achterdeur uijtgegaen is over de missuwe ende dat hij oock doen soo danich genesen ende gereconvalisceert was, dat hij buijten het huijs in de open lught lange heeft staen praten ende gebleven is, ende dat hij *Robs* naer die quetsure oock met de caarten gespeelt ende toeback gedroncken heeft. *Robs* is weliswaar op 23 juli 1677 overleden, maar volgens Adriaan had *Robs* *verscheijde* oude *corruptiën* ende *ongemacken* veele jaren voor het instigeren van de voorschreven wonde aen sijn hoofd en is hij niet aan die laatste wond overleden.

Dat *Robs* inderdaad hersteld is van de klap, wordt ook getuigd door Aeltjen Jacob Adriaen Claassen, weduwe van Jacob Hendriks Bellekens, en haar zoon Jacob Bellekens. Ze verklaren dat *Robs* in hun huis is overleden, maar ook dat *sij* beiden geduerende den tijt dat den voornoemde *Jan Janssen Robs* 't hennen huijse gequetst ende gelogeert is geweest diverse rijzen hebben gesien, dat den voorschreven *Jan Janssen Robs* aghter hun huijse is uijtgegaen over den missem aldaer, ende soo naer 't secreet toe. Verder verklaren schepenen van Princenhage dat kort na het overlijden van *Robs* Adriaan in desen *finaelijck* is geaccordeert met de naeste vrienden van de voorschreven *Jan Janssen Robs*, naementelijck met *Godert* ende *Dingna Janssen Robs*, sijne broeder en suster, *Adriaen Adriaan Claas Lambregts*, *Henrick Antonis Huijsmans*, *Jacob Antonis Lyps*, en *Jan Henrick Bunsarts*, van allent gene den voorgenoemde *Adriaen Jacob Jacob Gastelaers* den voorgenoemden *Jan Janssen Robs* eenighsints soude mogen hebben misdaen.⁴¹

Ondanks deze verzoening is Adriaan voortvluchtig, om *apprehensie* ende andere *ongemacken* te ontgaan, tot op 16 mei 1678 *G. H. Prince d'Orange* te Honselaardijk zijn brief van pardon ondertekent, waarmee alle betrokken rechters het zwijgen wordt opgelegd.⁴²

Dat niet iedereen zich daaraan hield blijkt in 1715, als Adriaen voor doodslag op Jacob Willem Aertsen vervolgd wordt. De hoogedelgeboren heer Arent baron van Wassaer, heer van Duvenvoirden etc., drossaard der stad en baronie van Breda, als eiser, haalt meteen flink uit door te verklaren dat *defailiant* is een *querelleus* man ende van *dangereuse conversatie*, hebbende hij gedaegden en-

40. GAB, R 131-11.

41. GAB, R 131-11.

42. GAB, R 542, f 38.

*de defailiant in den jaere 1677 onder den dranck in eene herberge binnen den dorpe de Hage met een bierkanne eene Jan Janssen Robs op het hooft geslaegen, soodanigh dat den selven Robs binnen korte tijt daernaen aen die wonde is comen te overleijden, (...) sonder dat den gedaegden ende defailjant daer van oijt pardon ofte remissie geobtineert heeft.*⁴³

Nicolaes van Bersel, 30 jaar, verklaart op 12 november 1693 ten behoeve van degene die dit van node soude mogen wesen, dat op vrijdagh, die geweest is den 23e October laestleden, laet in den avondt, is geweest voor de deure ofte huysinge van Adriaen van Poppel, schepen ende tavernier alhier, dat aldaer gehoort heeft veel tumult, geraes ende gestommel ende gesien te hebben dat Adriaen Jacob Gastelaers, woonachtich onder dese jurisdictie op de Beecke, de gelaesen voor in het portael van het gemelte huys met syne vuysten ofte handen met eene seer grootte hevighyheit in ofuyt sloegh. Een andere attestatie maakt melding van enkele wijndrinkers, die om 11 uur met veel lawaai duidelijk maakten, dat ze nog meer wilden drinken. In die attestatie wordt de dan ongeveer 38-jarige Gastelaers niet met name genoemd.⁴⁴

In 1707 is Adriaan 52 jaar oud en armmeester in Princenhage. Maar in die functie komt hij weer in aanraking met justitie, want op 14 mei 1708 wordt hij gedagvaard omdat hij tijdens zijn armmeesterschap een lijst heeft overgeleverd van personen die van de armen leefden. Dat was in strijd met de resoluties.⁴⁵

De moord op Jacob Willem Aertsen

In 1715 is Jacob Willem Aertsen, knecht van Maria Janse van Welt, de weduwe van Adriaen Antony Bastiaense in 't Lies onder Princenhage, op de Haagse kermis geweest. Samen met Adriaan Gastelaers heeft hij in de taveerne van Marten Jansen van Loon te Overveld zitten kaarten. Maria Adriaenssen, dienstmaagd bij de weduwe Bastiaense, heeft hem, toen zij daar wegging, mee naar huis willen nemen, maar Adriaan zei tegen Jacob: „Soo gij gaet, soo sijt gij maer een schelm”, en daarop is Jacob gebleven.

Als Jacob enige dagen later aan een ernstige hoofdwond overlijdt, luidt de aanklacht tegen Adriaan, dat *den gedaegden ende defailjant op den 7 october van den voorleden jaere 1715 wederom in een herberge in den voorschreven dorpe onder den dranck ende het kaert speelen krackeel gemaect heeft tegen Jacob Willem Aertssen ende den selven met een rieck ofte vorck soodanighlijck gequetst ende in sijn hooft gestooken, dat (...) den voornoemde Jacob Willem Aertssen binnen wijnige daegen daernaen ook is comen te overleijden*. Jacob is dinsdagmorgen 8 oktober 1715 thuisgekomen en heeft toen enigszins geklaagd over de kwetsuur aan zijn hoofd. Aan Adriaen Cornelissen Cocx, dienstknecht bij de weduwe Bastiaense vertelt hij, *dat als wanneer hij uijt het huys van Mer-*

43. GAB, R 131-11.

44. GAB, N 442, ff 215 en 217.

45. GAB, R 255-2.

ten Janssen gecomen was, dat die geene, die 't hem gedaen hadde met een vorck buijten de deure stonde ende hem buijten de deur comende met de voorszegde vorck aen sijn hoofd gequetst hadde, dat hij daer op onder die vorcke geloopen was ende die persoon tegens de gront gesmeten ende dat hij 't leven, in dien hij gewilt hadde, aen die persoon wel hadde konnen benemen, maer dat die persoon, dewelcke toen onder hem lagh, hem om vergiffenisse gebeden hadde. De ruzie, waarbij Jacob zelf gewapend was met een houweel, zou zijn ontstaan nadat hij met kaarten enige kannen bier van Gastelaars gewonnen had.

Het visitatierapport van stadsdokter C.G. Croyzé en chirurgijn P. van Ghert meldt op 13 oktober 1715 *eene wonde ontrent een vinger breedt lanck booven aen de linkerzijde van de neus, gaende lanks den grooten hoek van het linker ooggh, door het cranium, zijnde het selve met fragmenten doorbrooken en penetreerende deselve wonde tot in de substantie der hersenen, in welke hersenen ook een quantiteit materie gevonden is, oordeelen derhalven dese wonde doodelijk te zijn. Toen Jacob nog leefde en in de kamer op bedt gequetst ende buiten spraken leggende was, oordeelden zij de wond niet sonder gevaer te zijn.*

De aanklager constateert *dat sij te saemen over het speelen quaestie gecregen hebben ende uijt den voorschreven huijse sijn gegaen ende maer een moment daernae weder in het selve huis gecomen sijn, als wanneer Jacob Willem Aertssen aen ofte in sijn neus gequetst was, sijnde de kleederen van den gedaegden ontrent beide sijne schouders alsdoen ook bebloedt, ende vermits te dier-tijt niemandt meer in de voorschreven herberge is geweest als den gedaegden ende Jacob Willem Aertssen, beneffens de waerdinne, soo is notoir ende seecker dat Jacob Willem Aertssen door niemandt anders als door den gedaegden ende defailjant is gequetst geworden.*

Hoewel er geen getuigen zijn, acht de aanklager geen twijfel mogelijk *dat den gedaegden aen den voornoemde manslagh niet schuldigh soude wesen, (...) waarbij dan nogh comende, dat den gedaegden tsedert die tijt sigh geabsenteert ende gelatiteert heeft.*

In de nacht van 31 oktober op 1 november 1715, *toen de dienaers van de justitie aen sijn huijs op de Beeck sijn gekomen, de deur op de vloer loopende om hem te vangen, was Adriaan bij zijn dochter en schoonzoon in Galder, alwaer hij des anderendaaghs smorgens verstaan heeft, dat de dienaers van justitie des snaghts te sijnen huijse waren geweest om hem wegens ende ter saecke van de voorschreven pretensen manslagh te vangen, edogh dat dien aenslagh seer gevalgh is misluckt. Omdat Adriaan niet komt opdagen voor de rechters wordt hij nu herhaaldelijk bij edict ingedaagd.*

In reactie op de edictale citatie richt Adriaan zich op 10 september 1716 tot de president en schepenen der stad Breda en geeft *met schuldighen onderdanigheijt te kennen dat hij suppliant ende*

Jacob Willem Aertsen op maendagh smergens, die geweest is den 7 october des voorleden jaers 1715, aengecomen is ten huijse en herberge van Marten Janssen van Loon, op Kleijn Overveldt onder de Hage; dat sij aldaer metten anderen in der minne, sonder eenige rusie, woorden ofte krackeel tusschen haer ontstaan te sijn, met de kaert hebben gespeult en dat sij aldaer gebleven sijn tot savonts laet in den avont, edogh dat den suppliant op den middagh, overlast kreijgende, uijt den huijse naer het sekreet is gegaen, gelijk ook den voornoemde Jacob Willem Aertsen doen mede uijtgegaen, en buiten het huis sijnde, van hem gegaan is; dat gemelte Jacob Willem Aertsen eenigen corten tijt daer naer wederom bij hem is gekomen, bebloeyt in sijn tronie; dat hij suppliant het bloed wat affvegende vraeghde op wat wijze hij dat bekomen hadde en dat den meergemelten Jacob Willem Aertsen hem seijde gevallen te hebben; dat hij suppliant niet connende sien off bemercken dat die wonde van importantie was, seijde: „Laet ons in huijs gaen, men sal daer wat grauw papier met brandewijn op leggen”, soo als de waerdinne ook gedaen heeft; dat hij suppliant des avonts laet naer huls is vertrocken, hem Jacob Willem Aertsen aldaer laetende en niet wetende hoe langh hij daer gebleven is, als wel dat hij naderhant heeft hooren seggen, dat hij des anderendaeghs smorgens eerst soude vertrocken sijn ende dat hij ook een dagh twee a drie daer naer is gestorven. Adriaan is zich van geen kwaad bewust en is dan ook gerustelijck en vredelijck tot den eenendertighsten van de voorschreven maent october in sijn huis gebleven. Hij heeft dadelijcx met de gebueren geconverseert en op son en heijlighdagen int gesicht van al de werelt de kercke gefrequeenteert.

Adriaan, die een man is van hij de seventigh off diep in de sestigh jaren, vresende de sware tormenten van de kercker, coijen en banden niet soude konnen uijtstaen, is daarom voortvluchtig sinds de poging hem van zijn bed te lichten, soo noghtans dat hij nu en dan thuijs en in de Hage is gekomen om sijn affaires te verrichten.

Hij verzoekt om intrekking van het arrestatiebevel en de publieke indaging, omdat hij als gezeten inwoner van Princenhage toch niet zal vluchten en hij na normale dagvaarding zijn onschuld mondeling zal komen aantonen. Dit verzoek wordt echter op 16 september 1716 afgewezen.⁴⁶

De dochters van Adriaan uiten hun bezwaren tegen deze gang van zaken. Zij vinden dat er geen enkele aanleiding was om Adriaan als voortvluchtig te bestempelen. Voor de arrestatie op 1 november was nog geen decreet gegeven, het welke men dan naderhant op sub- en obreptieve middelen heeft weten te verrichten.

Men heeft ook geene eenige halve preuve tegens hem in handen, maar er is wel de verklaring van Jacob zelf en de chirurgijn Adriaen Peter Faes, die het eerste verband heeft aangelegd, waaruit blijkt, dat hij de voorschreven sijne wonde in een rieck ofte vork gevallen hadde. Volgens hen is Adriaen nu door justitie opgejaagd, omdat

46. GAB, R 131-11.

den ouden man nu siende dat de boeijen en banden van soo swaren kercker gereet gemaectt waren om hem te sluijten in te cluijsteren, de welck hij in sijnen soo hoogen ouderdom niet en soude connen onderstaen.

Door deze zorgen is Adriaan blijkbaar op slag tien jaar ouder geworden, want gezien de huwelijksdatum van zijn ouders kan hij hooguit zestig jaar geweest zijn.

Op 13 februari 1717 wordt Adriaan bij verstek conform de eis veroordeeld, zodat hij *ten eeuwigen dagen sal werden gebannen uijt dese stadt ende baronnie van Breda, sonder daer inne weder te mogen comen, op pene van metten swaerde gestrafft te werden datter de doot nae volge, ende dat alle sijne goederen sullen werden verclaert verbeurt ende geconfisqueert ten behoeven van den heer.*⁴⁷

47. GAB, R 114, f 59.

DE ERFGENAMEN VAN HEER GHIJSEL BACK

§ 22. Van Averenck, Van Middachten

L.F.W. ADRIAENSSEN

Afkortingen

ARAB	Algemeen Rijksarchief Brussel
ARAG	Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage
GAH	Gerneentearchief 's-Hertogenbosch
RAGL	Rijksarchief Arnhem
RAH	Rijksarchief 's-Hertogenbosch

1. GAH, R 1263, f 345^v, 10 januari 1494.
2. ARAB, Rekenkamer 45074, f CCXLI^v.
3. GAH, Collectie Aanwinsten 7851, ff 13^v en 14, 1480. RAH, Charterverzameling Provinciaal Genootschap, inv. 1915, no 133. 5 januari 1493 oude stijl; no 136, 9 september 1493.
4. GAH, R 1266, f 223, 6 oktober 1497.
5. Sineyrs 1935, 57.
6. *Tijdrekenkundig register*, V, 324 (9 oktober 1517), 514 (14 januari 1525). Van Dooninck 1879, 377 (15 augustus 1514), 385, 387 (schepenzegels uit 1518 en 1519), 401, 438 (31 april 1544).
7. Mensema II, no 141, 1494. *Tijdrekenkundig register*, V, 328, 329, 485, 500.
8. *Tijdrekenkundig register*, V, 273.
9. *Tijdrekenkundig register*, V, 325.
10. Sloet en Van Veen 1917, 268.
11. Van Dooninck 1879, 436.
12. GAH, R 1294, f 256^v, 24 augustus 1521.
13. RAH, RRG 202, f CII.
14. GAH, R 1294, f 256^v, 24 augustus 1521. R 1300, f 448^v, 24 september 1524.

I. MEYSKEN PETERS VAN BREDE¹ erfde van haar grootmoeder Geertruyt Wouters van der Beerthen *ex matre* Back de patronaatsweide, -kamp of -beemd van de cantorij van Hilvarenbeek. De eigenaar of eigenares van deze beemd, geheten *Tshertogenbroeck* en gelegen te Diessen in het Diessenbroek², had het recht uit de priesters in de familie een nieuwe cantor voor te dragen. Meysken trouwde met Jan Pauwels Coenen³, een zoon van Pauwels geheten Rover zoon Roeloffs Coenen en van Katheryn Jan Henrick Spyckers. Zij stelden in 1497 *tot der cantoriën der collegiate kercken van Beeck Zegeren van Bree soon wilner Peters van Bree voerscreven, naegaende der fundatie, by wilner heer Ghysbrecht Back, fundatoor der selve, gemaect*.⁴ Zij waren toen *buyten lants woenachtich*, waarschijnlijk te Deventer, waar Meysken met haar tweede man woonde. Jans *exequiem* vond plaats in het rekeningjaar 1504–1505 van de Illustre Lieve-Vrouwebroederschap te 's-Hertogenbosch.⁵ Meysken van Brede hertrouwde met Derick van Avereng⁶, schepen van Deventer en in 1544 kerkmeester van de Sint-Lebuius aldaar. Zijn vader was de keurnoot Hessel van Avereng⁷ en zijn moeder was een Van Enschatte. Hij werd in 1512 beleend met het goed Overgoor met de grote en de smalle tienden in het kerspel Wezepe, geërfd van zijn oom Borchart van Enschaten.⁸ In 1517 was hij hulder van het kerspel *op den Berg*⁹ en in 1520 of 1521 wordt hij gezien als houder van het goed *Grijssinck* in het kerspel Wilp.¹⁰ Meysken leefde nog in 1543, toen zij met haar tweede man een erfrente van 6 gouden rijnguldens gaf aan de heilige-geeststafel van Deventer voor *laicken treipen* om daarmee de armen te kleden.¹¹ Haar kinderen zijn:

1. Joost Jan Coenen¹² is vermoedelijk patroon geweest van de cantorij van Hilvarenbeek. Hij wordt immers onder de naam *Judocus filius Coenardi van Deventher* geboekt als cijnsplichtige over de patronaatsweide te Diessen.¹³
2. Jan Jans Pauwels Roeloffs Coenen¹⁴ was vader van:

A. Jenneken Jan Coenen, gehuwd met Raes natuurlijke zoon Jan Christiaens. Zij verkocht in 1551 een rente die haar overgrootvader Pauwels Coenen had geloofd aan zijn zoon.¹⁵

3. Michiel Coenen.

4. Heer Peeter Coenen, priester.

Uit het nahuwelijk stamt een zoon:

5. Borghaert van Averinck, volgt onder II.

II. MR BORGHAERT VAN AVERINCK is rond 1511 geboren. Hij studeerde aan de universiteiten van Leuven (vrije kunsten) en Keulen (rechten)¹⁶ en vestigde zich als jurist in zijn geboortestad Deventer, waar hij van 1543 tot zijn overlijden in 1583 of 1584 gemeensman van de Assenstraat was. In 1556, na Pasen, trouwde hij met Bartha Coster¹⁷, dochter van de Deventer kameraar en burgemeester Jan Coster en van Aeltjen te Haer.

Na de dood van zijn moeder of zijn halfbroer Joost Coenen kwam hij in het bezit van het patronaatschap van de Hilvarenbeekse cantorij. De eerste cantor die hij aanstelde, de Bosschenaar Rutger van Ophoven, stelde zich echter *inde possessie vande voornaemden camp offte beempdt ende den rechte vanden patronaetschappe, dairtoe obtinerende oepenen brieven inden hoove van Brabant*. Deze volstrekt onrechtmatige aktie leidde tot een proces voor de Raad van Brabant te Brussel en uiteindelijk kwam het tot een schikking tussen beiden, die voor hun bloedverwant mr Peeter Colen, notaris en later cantor van Hilvarenbeek, werd gepasseerd: op 16 maart in het tweede jaar van het pausdom van Paulus IV, ongeveer om 14.00 uur, verschenen voor genoemde notaris beide heren, van wie Rutger afzag van het gebruik van en het recht op de patronaatsbeemd ten gunste van meester Borghart. *Bij hantastingen* beloofden zij elkaar verder niet meer over de proceskosten lastig te vallen en om verdere procedures te voorkomen zou heer Rutger zijn *procureurs, actoers, factoers ende trouhouders* bij de Raad van Brabant terugtrekken.¹⁸

Kinderen:¹⁹

1. Henrick van Averenck tot Overgoor, volgt onder III.

2. Judith van Averenck²⁰ trouwde met Stees van Wyhe tot de Pol, zoon van Jasper van Wyhe²¹, burgemeester van Echteld, en van Walburg van Haften.

III. JONKER HENRICK VAN AVERENCK TOT OVERGOOR²² is ongeveer in 1541 geboren en studeerde te Leuven vrije kunsten en misschien ook rechten.²³ Daarna vestigde hij zich te Kampen, waar hij trouwde met zekere juffer Joanna Cruse. Bij de deling van zijn nalatenschap in 1606 erfde hun zoon Henrick *het jus patronatus buiten s'Hertogen-bosch te Hilveren Beeck, nae luijt den bescheide daer van sijnde*.²⁴ Van zijn patronaatsrecht heeft hij nooit gebruik gemaakt. Voorts erfde hij het leengoed Overgoor in de buurtschap Colmenschate onder Averloo. Uit dit huwelijk:

15. RAH, Charterverzameling Provinciaal Genootschap, inv. 195, no 230, 28 maart 1551.

16. Schillings IV, 21, no 56, 4 juni 1529. Keussen II, 942, 41, 3 juli 1537.

17. Kronenbergh en Roëll 1950, 343.

18. GAH, N 2659A, f 134, 16 maart 1558.

19. Een derde was wellicht Derick van Averenck, die in 1594 voogd was van de kinderen van Johan Custers (De Roever 1885, 125. Vgl. Woelderink 1977, 95, 470-e, f, g, h). Hij was gehuwd met Sophia Berents (Graswinkel en Hardenberg 1941, 189, no 1252).

20. Anspach 1876, 567-569. Wildeman 1896, 447.

21. Wagner 1923, 101, 102.

22. Eijken 1967, 32, no 770.

23. Schillings IV, 601, no 27, 28 april 1560.

24. Rijksarchief Arnhem, Hof van Gelderland 5747, 26 oktober 1606.

1. Catharina van Averenck, gehuwd met Lodewick Voren (Voerne).²⁵
2. Theodora van Averenck, gehuwd met Henrick ter Spille.²⁶
3. Jonker Henrick van Averenck tot Overgoor confereerde in 1609 de cantorij aan Adriaen Schellekens, in 1616 aan mr Jan Hanschkens van Aerle en in 1618 aan de laatste cantor, Nicolaes van Someren.²⁷ Hij verhuisde van Kampen naar Harderwijk, waar hij rond 1635 kinderloos is overleden.²⁸
4. Judith van Averenck, volgt onder IV.

IV. JUDITH VAN AVERENCK²⁹ trouwde te Kampen op 22 november 1600 met jonker Arent van Middachten tot Rotgerink en Pothoven³⁰ (1576–1624), sinds 1609 lid van de ridderschap van Veluwe, ambtsjonker van Apeldoorn. Zijn ouders waren Jurrien van Middachten en Arnolda toe Boecop. Zij hadden drie kinderen:

1. Joanna van Middachten is rond 1609 geboren en overleed in 1633, een jaar nadat zij was getrouwd met jonker Berent van Eenschate, zoon van Winolt van Eenschate en van Margaretha ten Grotenhuis. Hij hertrouwde met Ida Berntsen van Rensen.
2. Henrica van Middachten, geboren omstreeks 1610 en overleden in de jaren zeventig. Zij trouwde met jonker Johan Oliphier van Middachten³¹, kapitein, lid van de ridderschap van Veluwe, zoon van Zeger van Middachten en van Maria van Sallandt. Hij is rond 1605 geboren en stierf te Harderwijk op 4 juni 1651. Kinderen:

- a. Zeger van Middachten³² (Harderwijk, 1635–1704) studeerde aan de hogeschool in zijn woonplaats en stierf kinderloos. Zijn oom Jurrien van Middachten confereerde in 1689 de door het overlijden van de priester Nicolaes van Someren vrijgekomen cantorij van Hilvarenbeek op zijn persoon. In 1690 vroeg hij de Staten-Generaal om toestemming voor deze begiftiging en tevens klaagde hij over de aanslag en verpachting van de cantorijgoederen. De generaliteitsrekenkamer gaf aan de Staten-Generaal een negatief advies, overwegende dat de patroon *geen verder recht uijt zijn gesustineerde patronaetschap, wesende ecclesiastijcq, competeert als bij vacature van de voorschreven cantorie aen U Hoog Mogenden, gelijk voor desen aen den bisschop te mogen presenteren habilem personam om den dienst van cantor, nu voorsanger, in voorschreven kercke van Hilverenbeeck waer te nemen, want naer de canonijcque wetten inter ecclesiastica officia et cantores recentur, behalven dat den voorschreven cantor onder het pausdom mede den priester most sijn ende dat U Hoog Mogenden bij speciaele resolutiën vanden 27: novembris 1656, 1: meij 1664, 3.º decembris 1682 en 22: februarij 1690 hebben goetgevonden ende verstaen bij versterff van alle beneficiaten dat der selver revenues sullen devolveren aenden kerckelijcken comptoiren.*³³ Enkele jaren later, in

25. Gemeentearchief Kampen, gedeponeerde archieven, inv. Don R 1927, 17 september 1607.

26. Ter Kuile 1966, 108, nrs 509–511.

27. ARAG, Staten-Generaal 12555–25, copie van de institutieakte, 31 januari 1618.

28. Rijksarchief Arnhem, Hof van Gelderland 5747, *erffmaegscheydinck ende deijlong*, 4 juli 1635.

29. Van Doorninck 1879, 578. De Man 1921, 323.

30. Wijnaendts van Resandt 1913, 139–140. Sloet en Van Veen 1917, 185, 235.

31. Wijnaendts van Resandt 1913, 133, 143–145. Sloet en Van Veen 1917, 186. Wijnaendts van Resandt 1943, 109.

32. Wijnaendts van Resandt 1913, 146.

33. ARAG, Generaliteitsrekenkamer 82, f 87, 16 maart 1690. Staten-Generaal 3321, f 442, 18 maart 1690; f 465^v, 22 maart 1690; f 927^v, 12 juni 1690.

1697, deed de nieuwe patroon Hendrick van Middachten een nieuwe poging om zijn neef Zeger cantor te maken en nu adviseerde de rekenkamer positief, *mits dat alvorens werde bewezen dat hij is vande ware gereformeerde religie ende gedaen heeft den eedt van zuivering*.³⁴ Dat laatste was een probleem, want Zeger was katholiek. Zodoende deed de patroon aan Den Haag een nieuwe voordracht voor een 'cantor', *aangezien Zeger sinds de confirmatie met een sware sieckte was en bleeff geincommodeert* en daardoor de eed niet kon afleggen.³⁵ Zeger had geen last van 'hard feelings', want hij maakte de patroon van de cantorij tot zijn universele erfgenaam.

b. Judith van Middachten, gedoopt te Harderwijk op 8 oktober 1643, stierf kinderloos na 1697.

3. Jurrien van Middachten, volgt onder V.

V. JONKER JURRIEN VAN MIDDACHTEN TOT POTHOVEN EN OVERGOOR³⁶ is in 1607 te Kampen geboren, woonde aanvankelijk te Harderwijk, waar hij in 1645 gildemeester was van het Sint-Jorisgilde, verhuisde rond 1648 naar Nijkerk, waar hij in 1651–1689 ambtsjonker was, en stierf te Putten in 1691. In 1629 werd hij beleend met het goed Diermen bij Putten en in 1649 kreeg hij toelating tot de ridderschap van Veluwe, waarvoor hij in 1688 wegens zijn hoge ouderdom bedankte. Te Putten trouwde hij op 16 juli 1637 met Catharina van Arler³⁷, dochter van Aert van Arler en van Elijsabeth Schrassert.

In 1635 erfde Jurrien van zijn oom Henrick van Averenck *neffens t jus patronatus tot Hilverenbeeck ende die samptlicke manschapen, van joncker Henrick van Averenck hergecomen*, verschillende goederen en renten.³ Toen hij aantrad als patroon³⁸, was de priester Nicolaes van Someren cantor en deze stierf pas in 1688 of 1689. Vervolgens probeerde hij zonder succes de cantorij aan zijn neef Zeger van Middachten te begeven.

De kinderen zijn:

1. Jonker Henrick van Middachten tot Schoonderbeek en Overgoor³⁹ is te Harderwijk geboren op 25 november 1640 en stierf te Nijkerk op 18 maart 1707. Hij was sinds 1668 ambtsjonker van Putten, sinds 1670 ambtsjonker van Nijkerk, in 1685–1688 ontvanger van Putten en Nijkerk en in 1694–1707 richter van Oldebroek. Toen hij in 1688 solliciteerde als lid van de ridderschap van Veluwe, zei hij daar voor bijna 50.000 daalders te bezitten. Te Nijenhuis trouwde hij op 17 mei 1693 met Ernestina van Raesfelt⁴⁰ (1663–1723), dochter van Gerrit van Raesfelt tot de Pol en van Geertruid van Doorninck. Zij hertrouwde met Hendrick van Middachten tot Vrieswijk⁴¹, vaandrig en kapitein, sinds 1693 ambtsjonker van Nijkerk. Allen overleden kinderloos.

Nadat Henrick zonder succes had geprobeerd de cantorij aan Zeger van Middachten te geven, begiftigde hij daarmee Gerard

34. ARAG, Generaliteitsrekenkamer 82, f 140, 30 juli 1697. Staten-Generaal 3336, f 76, 1 augustus 1697.

35. ARAG, Staten-Generaal 3336, f 173v, 4 september 1697.

36. Wijnaendts van Resandt 1913, 138, 150–152. Sloet en Van Veen 1917, De Man 1921, 327.

37. De Vries 1943, 94, 95.

38. ARAG, Staten-Generaal 12558-18, *Innecomen vanden beneficie des cantors ende collateurs der selver cantorije tot Beeck*. Idem 12555-25, memorie van Nicolaes van Someren over de cantorij, 30 juni 1648.

39. Wijnaendts van Resandt 1913, 158–161, 193–198. Sloet en Van Veen 1917, 186. Van Schilfgaarde 1928, 300.

40. Menserna 1977, 36, 37.

41. Wijnaendts van Resandt 1913, 162, 163.

Helmich van Voorst⁴², cornet in het regiment van luitenant-generaal Vytinckhoff. Deze was een zoon van Derk Helmich van Voorst tot Averbbergen en van Maria Isabella van Raesvelt, schoonzus van Henrick van Middachten. Gerard van Voerst was dus geen 'erfgenaam' van heer Ghijsel Back en dus allerminst gerechtigd tot de cantorij van Hilvarenbeek. Maar door gebrek aan (wettige, gereformeerde) kandidaten kraaide er geen haan naar. Daarna is ook het patronaatschap van de bloedverwantschap van de stichter vervreemd, doordat na het overlijden van Ernestina van Raesfelt haar zwager uit het tweede huwelijk het kreeg toebedeeld. Van hem, Reinier Wilhelm van Middachten, vererfde het in 1735 op een van zijn zonen bij Louisa Margaretha de Grandsy: Wilhelmus Theodorus van Middachten. Deze begaf na het overlijden van Gerrit Helmich van Voorst in 1778 de cantorij van Hilvarenbeek in 1781 aan Jasper Hendrick van Zuylen van Nyevelt, die al evenmin van den bloede was; hij was een erfgenaam van Catharina van Arler, de vrouw van patroon Jurrien en de moeder van patroon Henrick van Middachten.⁴³

2. Philips van Middachten⁴⁴ (Nijkerk, ± 1648–1681), ambtsjonker van Nijkerk en ontvanger van het ambt van Nijkerk.

Geraadpleegde literatuur:

Anspach 1876: J. Anspach, „Riddergeslacht van Wijhe”, *De Navorscher*, XXVI (1876).

van Dooninck 1879: J.I. van Dooninck, *Catalogus der archieven van het Goort (vroeger Heilige-Geesten-) en Voorster Gasthuis te Deventer (1267–1815)* (Zwolle, 1879).

Eijken 1967: E.D. Eijken, *Inventaris van de verzameling handschriften toebehorende aan de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis* (Zwolle, 1967).

Graswinkel en Hardenberg 1941: D.F.M. Graswinkel en H. Hardenberg, *Het archief van het kasteel Rechteren* ([Zaltbommel], 1941)

Keussen II: H. Keussen, *Die Matrikel der Universität Köln* (4 dln; Bonn-Düsseldorf, 1892–1981).

Kronenbergh en Roëll 1950: H. Kronenbergh en H.H. Roëll, „Coster”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXVII (1950).

ter Kuile 1966: G.J. ter Kuile, *Inventaris van het archief van de voormalige havezate Wegdam bij Goor* (Z.pl., 1966).

de Man 1921: J.P. de Man, „Aanteekeningen uit het oudste trouwboek van Harderwijk, loopende van 1591 - 30 December 1649”, *De Navorscher*, XXXIX (1921).

Mensema 1977: A.J. Mensema, *Inventaris van het archief van het huis Oldhagensdorp te Vollenhove 1262–1862* (2 dln; Zwolle, 1977).

van Schilfgaarde 1928: A.P. van Schilfgaarde, *Register op de leenen van het huis Bergh* (Arnhem, 1928).

42. Wijnaendts van Resandt 1913, 160, 161: in 1707 kreeg hij een legaat van f 600:0:0 van Henrick van Middachten tot Schoonderbeek en in het testament van diens weduwe Ernestina van Raesfelt van 7 augustus 1715 werd hij aangesteld tot diens universele erfgenaam.

43. ARAG, Generaliteitsrekenkamer 84, f 184^v, 14 augustus 1782.

44. Sloet en Van Veen 1917, Van Schilfgaarde 1928, 300.

- Schillings IV: A. Schillings, *Matricule de l'université de Louvain*, dln III-X (Bruxelles, 1958–1967).
- Sloet en Van Veen 1917: J.J.S. baron Sloet en J.S. van Veen, *Register op de leenaktenboeken van het vorstendom Gelre en graafschap Zutphen. Het kwartier van Arnhem* (Arnhem, 1917).
- Smeijers 1935: A. Smeyers, „De Illustre Lieve Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch”, *Tijdschrift der Vereeniging voor Nederlandsche muziekgeschiedenis*, XIV (1935).
- Tijdrekenkundig register: *Tijdrekenkundig register op het oud provinciaal archief van Overijssel*, dl V (Zwolle, 1872).
- de Vries 1943: W. de Vries, „Veluwsche geslachten uit de schoutambten van Putten en Nijkerk in de XVde en XVIde eeuw”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXI (1943).
- Wagner 1923: J.D. Wagner, „Een zoen wegens moord in 1590”, *De Navorscher*, LXXII (1923).
- Wijnaendts van Resandt 1913: W. Wijnaendts van Resandt, *Geschiedenis en genealogie van het geslacht van Middachten 1190–1910. Bronnenstudie* ('s-Gravenhage, 1913).
- Wijnaendts van Resandt 1943: Wijnaendts van Resandt, *De vicarieën in Gelderland. Met vermelding veelal van tijdstip der stichting, namen der stichters, goederen en inkomsten der vicarieën, de collators of patroons, de vicarissen of bezitters en de erover gevoerde processen tot 1648* (Amsterdam, 1943).
- Wildeman 1896: M.G. Wildeman, „Doodsberichten”, *De Navorscher*, XLVI (1896).
- Woelderink 1977: B. Woelderink, *Inventaris archieven Jordens* (Deventer, 1977).

NAAR HET PUTTERIJKE

L.F.W. ADRIAENSSEN

Putterijkinderen in hun uniformen, 18e eeuw (links) en 19e eeuw (rechts). Uit: G.J.J. van Melckebeke, „Godshuis van St-Heilwich, genaemd de Puttery, binnen Mechelen”, Vlaemsche School, I (1855) t.o. 16.

Heijlwich van den Nieuwenhuysen uit Diessen stichtte in 1562 te Mechelen een tehuis voor tweeënzeventig arme kinderen. Daarvan moesten er twintig van haar familie zijn. In de volgende eeuwen ontplooiden de verwanten veel genealogische activiteiten om hun recht op een plaats te bewijzen.¹

In 1676 ging Jan Aert Hessels te Hilvarenbeek naar de advocaat Peter van Trier. Deze beschikte over een uitgebreide stamboom van de familieleden van Heylwich van den Nieuwenhuysen, die was overleden in 1568 en een weeshuis had gesticht: het Putterijke te Mechelen. Daarin mochten twintig bloedverwanten worden opgenomen. Met mr Peter van Trier ging Jan Aert Hessels naar een notaris te 's-Hertogenbosch, bij wie zij lieten vastleggen dat Jan was gehuwd met Catlijn Bastiaens geweest, die volgens de stamboom is vande collaterale descendenten inden boome ende genealogie van jouffrouwe Heijlwech vanden Nieuwenhuijse (...) ende alsoo descenderende van uijt den staeck van Maria Michielsens, gewesene moeijken van jouffrouwe Heijlwich vanden Nieuwenhuijse voorschreven, die in haeren leven is getrouwt geweest met sekeren Wilbordt de Brouwer. Zodoende zou haar zoon Bastiaen Hessels in aanmerking komen voor opname in het tehuis.²

1. L.F.W. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes. Genealogie van het geslacht Van den Nieuwenhuysen 1400–1800* ('s-Hertogenbosch, 1988) 353-390.
2. Gemeentearchief 's-Hertogenbosch, N 2820, f 341, 16 september 1676.

NIJVER EN NOTABEL GOIRLE

Peijnenborg

J. VAN GILS

Afkortingen

GAT	Gemeentearchief Tilburg
RAH	Rijksarchief 's-Hertogenbosch

De familie Peijnenborg, in Goirle ook genaamd Pijnenburg, kwam pas in 1842 naar deze plaats en ging rond 1870 behoren tot de dorpselite. De groei van hun bedrijf is mede te danken aan de inkomsten uit de herberg, die door de eerste generatie gedreven werd, en later door de gedwongen winkelnering.

I. CORNELIS PEIJNENBORG¹ werd gedoopt te Tilburg op 26 april 1808 als zoon van droogscheerder Elias Christiaan Pijnenburg en Johanna Maria Bekkers. Als linnenwever trouwde hij te Goirle op 6 augustus 1842 met de winkelierster Aldegonda van Hees², gedoopt te Hulsel op 29 juli 1807, dochter van Marcelis van Hees en van Helena Lamin. Enkele jaren later werd het echtpaar eigenaar van een wevershuisje in de Kleine Akkers aan het Hoogeind te Goirle, waar Aldegonda een winkel annex herberg dreef en begonnen werd met het verstrekken van garens aan thuiswevers. Met de gewezen goederen ging Cornelis zelf de linnenmarkten in Brabant af.³

Langzamerhand groeide hun welstand: in 1847 werd een perceel bouwland en een perceel hakhout gekocht van de weduwe Schroevers, een jaar later een perceel bouwland van herbergier Egidius Vekemans en in 1861 volgde de aankoop van een perceel schaarbos en masthout aan de Oude Baan. Enkele jaren later kon zelfs f 500 geleend worden aan linnenwever Jan Baptist Hamers.

Volgens de kohieren van de hoofdelijke omslag steeg het inkomen van Cornelis Pijnenburg in deze jaren van dat van een gemiddelde huiswever naar het niveau van de kleine linnenfabrikanten. Toch behoorde Pijnenburg in deze periode nog niet tot de dorpsnotabelen. Slechts een keer werd hij voorgedragen voor het college van zetters, maar niet benoemd, en in 1862 was hij zelfs niet in staat zijn aanslag in de hoofdelijke omslag te betalen.⁴ Pas in 1868, na de gouden jaren in de linnennijverheid, blijkt er echt groei in het bedrijf te zitten. Linnenkoopman Cornelis Pijnenburg verkoopt in dat jaar zijn huis met tuin, erf, bouwland en een perceel opgaande bomen in de Kleine Akkers voor f 1000 aan de Moergestelse kleermaker Gerardus Schuurmans. Een ander perceel bouwland en hakhout ter plaatse werd voor f 200 verkocht aan bouwman Adriaan

1. RAH, *Memories van Successie*, kantoor Tilburg 54, 28 september 1842: de vader van Aldegonda van Hees overleed te Goirle in 1842 zonder roerende of onroerende goederen na te laten.
2. RAH, *Memories van Successie*, kantoor Tilburg 54, 28 september 1842: de vader van Aldegonda van Hees overleed te Goirle in 1842 zonder roerende of onroerende goederen na te laten.
3. SAE, N Vessem 10, no 37, 14 juli 1847. GAT, N 284, no 97, 11 juli 1848. N 331, no 7, 11 januari 1861. N 333, no 159, 17 juli 1863. N 335, no 182, 31 juli 1865. Provinciaal bestuur 10033, staat van oninbare posten, behorende bij de rekening der gemeente Goirle over het jaar 1862. Raadhuis Goirle, OAA 49, f 79, 17 november 1868. Idem 772-777, 1840-1870.
4. H.W. Janson, *Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle* (Voorhout, 1953) 109.

Een Goirlese thuiswever (J. Huybregts) aan zijn weefgetouw

Philipsen. Met dit geld werd het bedrijf verplaatst naar de steenweg op Tilburg in de kom van het dorp, waar achter het woonhuis een werkhuis werd gebouwd. Na enkele jaren kon ter plaatse voor f 1074 ook nog een huis, bestaande uit twee woningen, worden gekocht van koopman Cornelis van Boxtel, onder de conditie dat de bewoners van het aangrenzende pand met hand- of kruiwagen over het perceel mochten wegen en het recht behielden om water te putten uit de welput, aanwezig op het verkochte perceel.

Toen Cornelis Pijnenburg te Goirle op 25 augustus 1886 ab intestato overleed, hadden de onroerende goederen, bestaande uit werkhuis, magazijn, koetshuis, huizen, schuren en erven aan de Steenweg en een perceel heide in de Winkelhoeken een waarde van f 10.000. Daarnaast waren er vorderingen ten laste van Cornelis van Boxtel (f 250), Cornelis Snels (f 350), Mathijs van Gorp (f 900) en J.A. Appels (f 670). Aan contanten was slechts f 10 aanwezig.⁵ Aldegonda van Hees overleed te Goirle ab intestato 20 november 1873.⁶ Haar kinderen bij Cornelis Pijnenburg waren:

1. Een levenloos geboren jongen⁷, geboren te Goirle op 22 juli 1843. Bij deze geboorte verklaarde de burgemeester van Goirle, dat er geen onroerende goederen aanwezig waren en dat zijn bloedverwanten behoorden tot de onvermogende stand.
2. Een levenloos geboren jongen: Goirle, 1 mei 1846.
3. Elias Pijnenburg, volgt onder II op pagina 39.

II. ELIAS PIJNENBURG⁸ is op 24 juli 1847 te Goirle geboren. Hij zette als fabrikant de zaak van zijn vader voort onder de naam *firma C. Pijnenburg*. De fabrikaten waren matras-, pak- en behangsellinnen, jute zakken en blauw linnen, dat de firma liet verven in de blauwververij van Thijs de Beer te Tilburg.⁹ Geweven werd door een vijftigtal thuiswevers en de garens werden betrokken van de firma's Bles & Sons in Manchester, S.A. La Lieve in Gent, Spanjaard in Borne, B.W. Verkuile uit Enschede en Pothoff te Kleef.

5. GAT, N 448, no 49, 10 februari 1872. RAH, N 1842-1895, inv. 2043, no 20, 23 februari 1868. Memories van Successie, kantoor Tilburg 108, 1886.

6. RAH, Memories van Successie, kantoor Tilburg 86, 1 december 1873.

7. RAH, Memories van Successie, kantoor Tilburg 57, 17 juni 1844.

8. GAT, Dossier Van Diessen.

9. Janson, *Bijdrage tot de geschiedenis*, 110.

Rond 1880 werd bovendien, samen met Hendrik van Puijenbroek en een lid van de firma Van den Heuvel uit Geldrop, in de laatstgenoemde plaats een linnenweverij geëxploiteerd, die in 1891 geheel in handen kwam van Elias Peijnenborg. In 1884 werd te Goirle de eerste stoommachine geplaatst van 4 pk.¹⁰

Daarnaast werd geld geleend van Goirlese wevers tegen een rente van $3\frac{1}{2}\%$, onder andere van Wouter van Gils *f* 200, van H. de Bont *f* 1000, van A. Snels *f* 100 en van de stoelenmaker Simon van Gorp *f* 1000. Dit geld werd weer uitgezet tegen een rente van 4%, bijvoorbeeld *f* 800 aan voerman Leonardus van Iersel en aan molenaar Jan Peter de Visscher *f* 6.500. In 1888 had de firma een vordering van *f* 49.000 bij kassier Gustave Diepen te Tilburg en een saldo van *f* 6.370 bij de Geldersche Crediet Vereniging.¹¹ Inmiddels had Elias Peijnenborg ook zijn plaats ingenomen in de Goirlese dorpselite. Hij werd lid van de sociëteit *Gaudium Inter-nus*, werd in 1888 samen met de andere Goirlese dorpsnotabelen bestuurslid van de fanfare *Oefening en Uitspanning*, was ere lid van de Sint-Vincentiusvereniging en volgde in 1873 landbouwer J.B. van Roessel op de in gemeenteraad.¹²

Elias Pijnenburg trouwde te Goirle op 8 juli 1872 met Godefrieda van Croonenburg, geboren te Goirle op 7 december 1845, dochter van wijlen Antonius van Croonenburg en van de smederes Cornelia van Ravels. Zijn vrouw overleed te Goirle op 3 november 1887 aan een longontsteking en liet bij testament het vruchtgebruik van haar goederen na aan Elias Pijnenburg, *zonder verplichting tot het stellen van zekerheid*.¹³

Het bloot eigendom van zijn kinderen in de fabriek te Geldrop, getaxeerd op een bedrag van *f* 2.083,33, werd door Elias afgekocht met een schuldbekentenis ten behoeve van de kinderen en de belofte dit bedrag binnen een jaar te beleggen. Na het overlijden van Frida van Croonenburg werd een inventaris van de goederen opgemaakt met de toeziend voogd van de kinderen, smid Frans van Croonenburg. Inclusief de voorraad garens hadden de roerende goederen een waarde van *f* 22.690. Het bezit aan onroerende goederen, afkomstig van Cornelis Pijnenburg, was inmiddels uitgebreid met een perceel weiland en dennenbos. Het totale bezit van het echtpaar werd geschat op een waarde van *f* 66.328,52. Als weduwnaar machtigde Elias zijn zwager Adrianus Bernardus van Croonenburg om namens hem als zijn handelszaken te behartigen en hem daarin te vertegenwoordigen. Mogelijk was hij toen al ziek. Elias zou op 27 december 1893 te Goirle overlijden aan tuberculose.¹⁴

Enkele maanden voor zijn dood maakte hij een testament, waarin hij *f* 1.000 legateerde aan zijn schoonzuster Helena van Croonenburg, die bij hem de huishouding dreef na de dood van zijn vrouw. De Sint-Vincentiusvereniging, afdeling Goirle, kreeg *f* 200, het burgerlijk armbestuur *f* 150 en de paters capucijnen te Tilburg *f* 150 voor het celebreren van zestig zielenmissen. Voor ditzelfde doel kreeg de Goirlese pastoor ook *f* 150, naast *f* 150 voor plaatsing van

10. Collectie van de heemkundekring *de Vyer Heertganghen* te Goirle, dossier Peijnenborg, boek van leveringen door de laatste thuiswevers, 1910-1918. GAT, Collectie P. van Dooren 40, 18 maart 1891.

11. GAT, N 514, no 86, 8 april 1880. N 521, no 275, 17 november 1887. N 525, no 197, 22 oktober 1891.

12. Raadhuis Goirle, OAA 320, gegevens betreffende de Goirlese gemeenteraad vanaf 1851. *Koninklijke Harmonie Oefening en Uitspanning, Goirle 1878-1978* (Goirle, 1978) ongef.

13. GAT, N 521, no 264, 29 oktober 1887. RAH, *Memories van Successie*, kantoor Tilburg 110, 2 mei 1888.

14. GAT, N 472, no 128, 1 april 1892. N 520, no 140, 23 juni 1886. N 522, no 22, 1 februari 1888. N 524, no 160, 16 juli 1890. Raadhuis Goirle, OAA nrs 275 en 276.

de erflater, zijn vrouw en zijn ouders in het weldoenersboek van de kerk en f 300 voor de oprichting van een Lourdesgrot. Executeur-testamentair werd wethouder Cornelis Rens, die hiervoor f 100 kreeg. Erfgenamen werden zijn zes kinderen.¹⁵

Opnieuw werd een inventaris van het sterfhuys opgemaakt, nu door Rens als voogd en Frans van Croonenburg als toeziende voogd, op aanwijzing van Helena van Croonenburg. De totale waarde van de roerende goederen was nu, inclusief de voorraad garens, linnen, de fabrieksinventaris, een rijtuig met paard, twee geiten en het pluimvee, f 26.554. De handelsvorderingen bedroegen f 45.549,02. Verder waren er nog vier aandelen in de Donetz Steenkolenmaatschappij van ieder 625 zilveren roebel, vijf obligaties Ruslandlening, ieder 625 zilveren roebel en een aandeel van f 1000 in de tramwegmaatschappij Eindhoven-Geldrop. Hiertegenover stonden de 'beroepsschulden', groot f 11.784,51.¹⁶

Tot 1898 zou het bedrijf onverdeeld worden voortgezet, eerst door de voogden en later door de zonen met hun oom Adrianus Bernardus van Croonenburg als boekhouder. In 1892 werd door de kinderen Pijnenburg f 5.000 geleend aan landbouwer Jan Baptist Snels, in 1900 door de dochters f 350 aan voerman Leonardus van Iersel. Van de erven Wouter van Gorp kocht voogd Cornelis Rens een weiland met *wasch- en drooghuis*, van de kleindochter van burgemeester Van Gorp voor f 3.600 vijf huizen en van fabrikant Godefridus van Enschoot nog een huis voor f 600.¹⁷

Bij de boedelscheiding had de nalatenschap van Elias Pijnenburg een waarde van f 163.889,70. De zonen Adriaan Cornelis en Cornelis Hendrik erfden samen, onverdeeld, een huis met *de doorrij*, de fabriek met stoommachine en andere fabrieksgereedschappen, het onverdeelde derde deel in de weverij te Geldrop met fabrieksgereedschappen en in Goirle nog een huis met erf, weiland en drooghuis, een perceel heide en een weiland. Verder de voorraden fabrieksgoederen, de grondstoffen en de 'beroepsvorderingen', onder de verplichting de beroepsschulden te voldoen en f 55.359,47 uit te keren aan hun vier zusters. Deze uitkering bleef schuldig tegen een rente van 4% per jaar. Bovendien kregen de dochters van Elias Pijnenburg vijf huizen, die publiek werden verkocht, de inboedel, contanten, effecten en hypothecaire schuldvorderingen.

De twee zonen van Elias gingen in 1898 een vennootschap aan met als doel het voor gemeenschappelijke rekening fabriceren van linnen en het handel drijven in dit artikel. Enkele jaren later werd de fabriek uitgebreid met een weverij voor het weven van juten goederen. De fabriek in Geldrop werd in 1919 van de hand gedaan. In dit fabriek stonden tweeënzeventig weefstoelen, die naar Goirle werden overgebracht. De firmanaam C. Pijnenburg werd vier jaar later omgezet in *N.V. Stoomweverijen v/h C. Pijnenburg*. De familienaam was inmiddels definitief bij koninklijk besluit veranderd in Peijnenborg, zijnde Pijnenburg een foutieve schrijfwijze uit de negentiende eeuw. Ten slotte werden ook nog enkele zaken met de

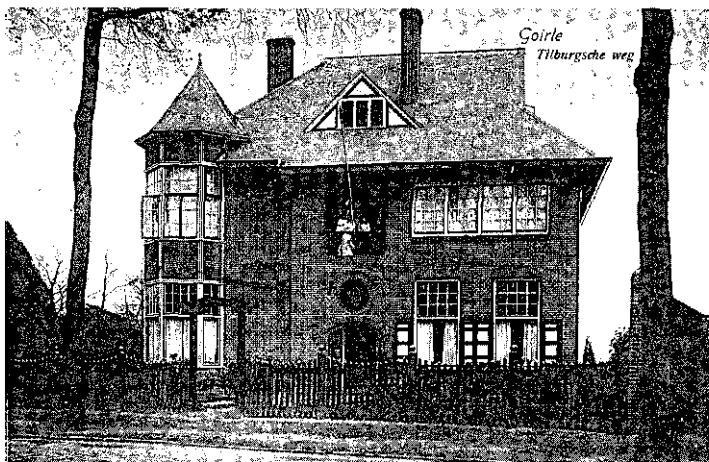
15. GAT, N 546, no 218, 28 oktober 1893.

16. GAT, N 547, no 47, 6 februari 1894.

17. GAT, N 473, no 427, 10 oktober 1892. N 547, no 108, 16 april 1894. N 1896-1905 nr 29, no 181, 24 juli 1900. Nr 31, no 57, 24 februari 1896. Nr 34, no 190, 16 mei 1898; no 226, 20 juni 1898. Nr 37, no 338, 3 november 1900. Nr 38, no 229, 11 juni 1902. Nr 42, no 177, 193, 2 augustus 1905.

De villa van de Adrianus Peijnenburg te Goirle, Tilburgseweg 37.

kerk geregeld. Bij de bouw van de nieuwe parochiekerk te Goirle hadden de kinderen Peijnenborg f 3.300 geleend tegen een rente van 3% met de uitdrukkelijke bepaling, dat hun tante, Helena van Croonenburg, gedurende haar leven de rente zou ontvangen voor eigen gebruik. Nadat Helena van Croonenburg in 1903 was gestorven, werd dit geld van de kerk teruggevorderd. Ook werd aan de pastoor f 318 gegeven voor de oprichting van een Lourdesgrot ter voldoening aan de testamentaire wens van hun vader. Toen dit bedrag niet voldoende bleek, werd het door de kinderen Peijnenborg aangevuld tot f 450, waarvan een beeld van O.L.V. van Lourdes met voetstuk werd aangeschaft.¹⁸

18. Archief parochie St. Jans Onthoofding te Goirle, *notulen*, f 153, februari 1896; f 154, 7 mei 1898; ff 100 en f 104. Elias Peijnenburg gaf f 200 voor de bouw van het liefdegesticht te Goirle en f 20 voor de bouw van de Aloysiuszaal aldaar.
19. GAT, N 1896–1905, nr 35, no 275 en 276, 3 augustus 1899. Nr 39, no 365, 21 oktober 1902 (borgtocht door A.C. en C.H. Peijnenborg, linnenfabrikanten te Goirle, ten behoeve van de N.V. het Onderling Crediet te Rotterdam als borgen van Gerrit Haak, zeilmaker en zakkenverhuurder te Rotterdam, aan de Open Rijstuijn tot een bedrag van f 60.000. Nr 21, no 260, 3 oktober 1898 (aankopen ter uitbreiding van het fabrieksterrein van de firma C. Peijnenburg. No 35, no 274, 3 augustus 1899. Nr 36, no 106, 31 maart 1900. Nr 39, no 30, 26 januari 1903. Raadhuis Goirle, OAA 68, ongef. 18 maart 1893; 28 maart 1895; 14 oktober 1895. Idem 320, gegevens betreffende de Goirlese gemeenteraad vanaf 1851. P.D.M. Peijnenburg, *Peijnenborch* (Tilburg, 1985–1987) 74.

De kinderen van Elias Peijnenborg en Godefrida van Croonenburg waren:

1. Adrianus Cornelis Peijnenborg¹⁹, fabrikant, geboren te Goirle op 19 augustus 1873 en aldaar overleden op 22 mei 1929. Voor de militaire dienst liet hij zich vervangen door Henricus Hubertus Rugge uit Capelle aan de IJssel. Van 1903 tot 1912 was hij raadslid. Hij trouwde te Goirle op 17 mei 1898 met Maria Elisabeth Johanna van de Lisdonk, geboren te Goirle op 4 maart 1874 en aldaar overleden op 14 augustus 1947. Haar ouders waren de fabrikant Cornelis van de Lisdonk en Johanna Maria van Besouw. Het echtpaar testeerde in 1899.
2. Cornelia Maria Godefrida Peijnenborg, geboren te Goirle op 5 januari 1875, trouwde te Goirle op 27 maart 1903 met de hout-handelaar Felix Joannes Maria Clercx, geboren te Geldrop op 28 juli 1868 en overleden te Helmond op 3 december 1934 als lid van het kerkbestuur van de parochie van O.L.V. Zijn ouders waren Johannes Ludovicus Clercx en Petronella Elisabeth ter Borgh. Cornelia Maria Godefrida Peijnenborg overleed te Helmond op 21 december 1927. Zij was aldaar werkend lid van de Sint-Elisabethvereniging, bestuurslid van de Sint-Anna-naaischool, van het Wit-Gele kruis en de rooms-katholieke vrouwenbond.

20. GAT, N 1896–1905, nr 24, no 88, 9 april 1901. Nr 38, no 212 en 213, 18 juli 1901. Raadhuis Goirle, OAA 320, gegevens betreffende de Goirlese gemeenteraad vanaf 1851. Archief parochie Sint Jans Onthoofding te Goirle, kistje bevattende de notulen van de Sint-Elisabethvereniging.

3. Cornelis Hendrikus Peijnenborg²⁰ geboren te Goirle op 21 augustus 1876 en aldaar overleden op 19 december 1948, begiftigd met het gouden erekruis *Pro Ecclesia et Pontifici*. Hij was fabrikant, president van de Sint-Vincentiusvereniging en raadslid. Hij trouwt te Tilburg op 6 mei 1901 met Anna Maria Hamers, die hiervoor bij notariële akte toestemming kreeg van haar vader. Zij werd geboren te Tilburg op 24 december 1876 als dochter van Adrianus Hamers en Maria Elisabeth Castelijns en overleed te Goirle op 27 juli 1940. Zij was presidente van de Sint-Elisabethvereniging. Enkele maanden na de huwelijks-sluiting werd door het echtpaar een testament gemaakt.
4. Allegonda Antonia Peijnenborg, geboren te Goirle op 16 juli 1878, overleed op 10 oktober 1971. Zij trouwde te Goirle op 3 juni 1901 met Herman Joseph Weijers, aannemer, geboren te Tilburg op 4 november 1874 en overleden te Eindhoven op 20 februari 1949. Zijn ouders waren Wilhelmus Franciscus Weijers en Maria Catharina Mandos.
5. Johanna Maria Peijnenborg, geboren te Goirle op 30 april 1880, overleden te Eindhoven op 27 maart 1953. Zij was aldaar presidente van de Sint-Elisabethvereniging van de Sint-Catharinaparochie. Zij trouwde te Goirle op 18 september 1905 met Antoon Verdijk, geboren te Beugen op 19 januari 1877, zoon van wethouder Jan Verdijk en Maria Brien. Hij was toen adjunct-commies op de provinciale griffie te 's-Hertogenbosch, later (1920–1946) burgemeester van Eindhoven en aldaar kerkmeester van de Sint Catharina, ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw, officier in de orde van Oranje-Nassau, officier in de Kroonorde van België en ereburger van Eindhoven. Hij overleed in deze stad op 15 juni 1951.
6. Anna Maria Peijnenborg, geboren te Goirle op 29 juni 1882, trouwde te Goirle op 18 september 1905 met Alphonsus Maria Josephus Castelijns, koopman, geboren te Tilburg op 12 december 1882, zoon van winkelier Johannes Castelijns en Maria Catharina van Nuenen. Hij overleed te Meerveldhoven op 1 februari 1950. Zijn vrouw overleed aldaar op 13 februari 1954.
7. Antonius Johannes, geboren te Goirle op 10 juni 1884, aldaar overleden op 26 oktober 1884.

FRANSEN TE VIERLINGSBEEK

Een smedengeslacht

P.L. LEGET-KUIJLEN EN J.N. LEGET

Afkortingen

SAG Streekarchief Grave

Het land van Cuijk, een van de grensgebieden van Brabant, kent een relatief klein aantal familienamen, voornamelijk afgeleid van de plaats van herkomst of een beroep en gevolgd door de patroniemen. Dat brengt met zich mee, dat weliswaar een aantal personen dezelfde familienaam draagt, doch dat er tussen al deze naamdraggers niet altijd familieverwantschap bestaat. Dat geldt ook voor de hier beschreven familie Fransen:¹ in het land van Cuijk zijn verschillende 'stammen' Fransen te onderscheiden.

Genealogisch onderzoek in het land van Cuijk wordt voorts bemoeilijkt doordat de schepenbankarchieven nogal eens ernstige lacunes vertonen, terwijl de archivalia in verschillende archiefbewaarplaatsen berusten.²

I. REIJNIER FRANSEN is de stamvader. Van hem is geen aanwijzing gevonden over zijn ascendentie, zodat zijn ouders onbekend zijn. Hij kan van buiten Vierlingsbeek gekomen zijn, maar is toch reeds geruime tijd voor zijn huwelijk ter plaatse aanwezig. In 1659 en 1670 zat hij als schepen in het dorpsbestuur, terwijl ook reeds op 20 september 1637 Reijnier Fransen vermeld wordt.³

Hij had goederen van het huis Bergh in leen, zoals blijkt uit de activiteiten van de leenvinder van de leenzaal-Boxmeer van het huis Bergh in 1666 en 1667.⁴ Reijnier deelde de leenzaal in 1667 mede, dat hij, –samen met de richterbode van Vierlingsbeek, Christaen van Berghum–, al geruime tijd de percelen onder Vierlingsbeek bezat zonder aan te kunnen tonen hoe en wanneer zij deze verworven hebben. Ook was hen onduidelijk waarom hun namen niet in de leenregisters waren vermeld, terwijl zij volkomen onwetend waren dat deze lenen verheven hadden moeten worden!

Reijnier Fransen ging te Vierlingsbeek op 14 februari 1672 in ondertrouw met Gertrudis Jacobs Minten, met wie hij daar op 20 maart 1672 trouwde. Hij stierf te Vierlingsbeek op 12 februari 1692.

Geertruij Minten ging te Vierlingsbeek op 16 januari 1693 in ondertrouw met Andreas Swijen, weduwnaar van Petronella Verbeeten. De laatsten waren in juli 1669 te Bergen (Limburg) getrouwt en Petronella was te Vierlingsbeek gestorven in 1683. Andreas volgde daar op 16 februari 1718. Geertruij Minten, voor de twee keer

1. Binnenkort verschijnt een uitgebreide genealogie van deze familie.
2. De memories van successie op het rijksarchief te 's-Hertogenbosch, de archieven van het Huis Bergh te 's-Heerenberg, de cijsboeken van de hertogen van Gelre op het rijksarchief te Arnhem, andere fondsen op het Hauptstaatsarchiv te Düsseldorf. Op het streekarchief te Grave berusten de oud-rechterlijke en notariële archieven.
3. Huis Bergh te 's-Heerenberg, inv. Van Schilfgaarde 6673. SAG, regest van ARAB, Fonds Lalaing 1975.
4. Een leenvinder was degene die door het leenhof benoemd was om lenen, die geruime tijd niet meer verheven waren, op te sporen. De leenvinder in de zaken van Fransen c.s. was Arnold de la Cree.

weduwe, overleed te Vierlingsbeek op 17 oktober 1730. Uit haar eerste huwelijk was een kind geboren, dat volgt onder II op pagina 45.

II. HENDRIK FRANSEN werd katholiek te Vierlingsbeek gedoopt op 23 januari 1672 en is daar overleden op 29 december 1750. Hij was er op 13 mei 1714 gehuwd met Aaltjen Gerrits, die reeds eerder was getrouwd geweest, namelijk eerst met Martijn Hendricx Martens (Vierlingsbeek, 6 mei 1703) en vervolgens met Cornelis van Leunen (Vierlingsbeek, 11 juni 1712). Aaltjen is op 10 januari 1745 te Vierlingsbeek overleden.

Aaltje Gerrits had uit haar eerste huwelijk vier zonen⁵, bleef in haar tweede kinderloos en kreeg in haar derde weer vier kinderen. Vanwege de voorkinderen passeerde Hendrik Fransen, –geassisteerd met zijn ‘schoonvader’ Dries Swijen, zijn moeder Geertruij Jacobs en zijn neef Christiaan Swijen–, voor schepenen van Vierlingsbeek op 12 mei 1714 huwelijkse voorwaarden met Aaltje Gerrits, die werd bijgestaan door haar broer Derick Gerrits, haar moeder Peterken Alits, haar oom Jan Hendricx en Jacob Martens, bloedoom van haar minderjarigen.⁶

Op 19 oktober 1718 kochten Hendrik Fransen en Aeltje Gerrits, Peterke Dericx als weduwe van Gerardt Hendricx en Johannes Schoonenberch als man van Marij aen de Pesch voor f 415:0:0 een huis met moeshof en aangelag aan de Herstraat te Groeningen van de erfgenamen van Eva Loijen, weduwe van Hendrik van Mechelen.⁷ Hendrik was evenals zijn vader schepenen van Vierlingsbeek. Op 16 mei 1748 is hij op zijn verzoek door de landschrijver van het land van Cuijk, mr D. van Hoijsma, ontslagen uit dit ambt.⁸

Kinderen van dit echtpaar:

1. Reijnerus Fransen, volgt onder III op pagina 45.
2. Martinus Fransen, volgt onder IIbis op pagina 46.
3. Cornelis Fransen is te Vierlingsbeek gedoopt op 24 april 1718 en stierf daar op 28 oktober 1790. Twee maanden later werd aangifte gedaan van zijn nalatenschap ten behoeve van de collaterale-successiebelasting; zijn akker en weiden hadden een waarde van f 1853:15:0.⁹
4. Maria Fransen, te Vierlingsbeek gedoopt op 28 november 1719, daar overleden op 28 november 1773.

III. REIJNERUS FRANSEN is op 5 maart 1715 te Vierlingsbeek gedoopt en ging daar op 14 oktober 1752 in ondertrouw met Maria Tönnesen, dochter van Antonius Willems en Mechtildis Verblack. Zij is te Vierlingsbeek gedoopt op 6 december 1723. Aldaar werd zij op 2 oktober 1758 Reijnerus' weduwe. Zij hertrouwde te Vierlingsbeek op 30 oktober 1763 met Johannes Hubers uit Kessel; deze stierf te Vierlingsbeek op 24 augustus 1807. Maria Tönnessen is op 25 januari 1810 aldaar gestorven.

5. *Genealogisch tijdschrift voor Oost-Brabant*, IV (1989) 61.

6. SAG, Land van Cuijk R 300.

7. SAG, Land van Cuijk R 287, f 119.

8. SAG, Land van Cuijk R 58.

9. SAG, Land van Cuijk R 305, f 65, 30 december 1790.

*Sint-Antoniuskapel te Groeningen.
Pentekening van R.P.J.M. Thoonen.*

Reijnier Fransen, schatbeurder, verkocht op 29 januari 1750 aan Jasper Lovendaal en zijn huisvrouw Maria Gerards voor *f* 80:15:0 bouwland te Vortum.¹⁰ Samen met zijn broer Cornelis Fransen verkocht hij op 18 maart 1752 aan Hendrik Arts en Jenneke Reinen een huis met zijn aangelag te Vierlingsbeek voor *f* 630:0:0.¹¹ De advocaat Henricus Ploegh, voor schepenen van Megen gemachtigd door Johanna van Raaij, verkocht in 1755 voor *f* 320:0:0 aan Reijnier Fransen en zijn vrouw Maria Tönnessen bouwland aan het *Heijlig Huijsken* en bouwland *het Vinkenoog* te Groeningen.¹²

Reijnier Fransen en Maria Tönnissen hebben te Vierlingsbeek de volgende kinderen laten dopen:

1. Henricus Fransen, te Vierlingsbeek gedoopt op 4 september 1753, stierf daar op 5 juli 1812 als ongehuwde dagloner.
2. Johanna Fransen, te Vierlingsbeek gedoopt op 13 februari 1755 en daar overleden op 6 mei 1790. Op 24 april 1785 trouwde zij te Vierlingsbeek met Johannes Jansen. Deze hertrouwde daar op 2 september 1798 met zijn dorpsgenote Anna Matthijs van Leunen. Hij stierf te Vierlingsbeek op 18 april 1799. Uit zijn huwelijk met Johanna Fransen zijn de volgende kinderen geboren:
 - a. Johanna, te Vierlingsbeek gedoopt op 25 februari 1786.
 - b. Reijnerus, te Vierlingsbeek gedoopt op 29 maart 1788.

IIIbis. MARTIJN FRANSEN, gedoopt te Vierlingsbeek op 9 mei 1716, trad te Sambeek op 23 april 1747 in ondertrouw met Christina van Kessel, dochter van Johannes van Kessel en Matthia van Geneijnt. Zij is te Vierlingsbeek gedoopt op 12 februari 1724 en stierf aldaar op 13 oktober 1759.

Martijn hertrouwde op 7 november 1762 te Vierlingsbeek met Agatha Vermaseren, dochter van Peter Tunnissen (die later de

10. SAG, Land van Cuijk R 289, f 9^v.

11. SAG, Land van Cuijk R 289, f 39.

12. SAG, Land van Cuijk R 289, f 64, 5 mei 1755.

naam Vermaseren voerde) en Anthonetta Driessen, gedoopt te Vierlingsbeek op 6 augustus 1733. Zij overleden in hun woonplaats op 11 januari 1800 en 7 december 1801.

Martijn kocht samen met zijn eerste huisvrouw in 1755 voor f 702:1:10 een huis met een moeshof en enkele percelen bouwland te Vierlingsbeek van Francina Cremers, weduwe van Christiaan van Kriken.¹³ Evenals zijn vader en grootvader was hij een voor-
aanstaand man in de gemeenschap van Groeningen. Als broeder van het schuttersgilde van Sint Antonius en Sint Nicolaas was hij kapelmeester van de Sint-Antoniuskapel te Groeningen.¹⁴

Uit beide huwelijken van Martijn Fransen zijn kinderen geboren:

1. Allegonda Fransen, te Vierlingsbeek gedoopt op 24 januari 1749, trouwde daar op 24 oktober 1774 met Doris Peters, zoon van Henricus Peters en Hendrien Hendrix, gedoopt te Maarhees op 8 maart 1748 en te Vierlingsbeek overleden op 19 december 1816. Hun zes kinderen werden te Maarhees gedoopt.
2. Mathias, te Vierlingsbeek gedoopt op 19 juni 1750, aldaar overleden op 4 mei 1751.
3. Matthea, te Vierlingsbeek gedoopt op 19 oktober 1751, daar overleden op 31 december 1762.
4. Hendrien Fransen, gedoopt te Vierlingsbeek op 2 februari 1754, trouwde daar op 12 juli 1778 met Reijnier Stevens, zoon van Steven Reijnders en Johanna Aalders. Reijnier, die te Vierlingsbeek is gedoopt op 31 mei 1728, was toen hij Hendrien huwde weduwnaar van Wilhelmina Remmen, dochter van Johannes Remmen en Maria Deckers (Vierlingsbeek, 21 april 1731 – 17 februari 1775); met haar was hij op 12 mei 1754 te Vierlingsbeek getrouwd.

Hendrien Fransen hertrouwde na het overlijden van Reijnier Stevens (Vierlingsbeek, 30 oktober 1795) op 23 juni 1800 te Vierlingsbeek met Hendrick Rijs¹⁵, zoon van Wijnandus Rijs en Hendrien van den Elsen, gedoopt te Rijkevoort op 21 juni 1771. Dit huwelijk bleef kinderloos. Ten behoeve van haar voorkinderen passeerde zij in 1802 voor schepenen van Vierlingsbeek een erfdeling met de kinderen van Reijnier Stevens en Wilhelmina Remmen.¹⁶ Met haar tweede man kocht zij in 1805 en 1807 een aantal percelen bouwland te Vierlingsbeek.¹⁷ Hendrik Rys en Hendrien Fransen kochten in 1806 van W.J. baron van der Heyden tot Baak te Steenderen voor f 2900:0:0 het huis *de Voordt* te Groeningen.

Na het overlijden van Hendrien Fransen te Vierlingsbeek op 31 juli 1837 maakten Hendrik Rijs en haar kinderen in 1840 een inventaris van haar nagelaten goederen. Het bezit werd getaxeerd op f 4600.¹⁸ In 1840 en 1841 verkochten de erfgenamen van Hendrien de roerende en onroerende goederen.¹⁹ Hendrik Rijs was in 1817 lid geworden van het gilde van SS Antonius en Nicolaas te Groeningen. De schutsboom stond op

13. SAG, Land van Cuijk R 289, f 71, 29 juli 1755.

14. J.N. Leget, *550 jaar Groeningen* (Gilde van SS Antonius en Nicolaas; Groeningen, 1975).

15. De naam Rijs komt ook voor als Ris en Ries.

16. SAG, Land van Cuijk R 298, f 15^v, 11 mei 1802.

17. SAG, Land van Cuijk R 293, ff 63^v, 85 en 93.

18. SAG, N 8262, no 40.

19. SAG, N 8262, no 44. N 8263, nrs 1 en 33.

een perceel, dat eigendom was van de gemeente Vierlingsbeek. Hendrik kocht het op 23 september 1852 en schonk het op 30 november 1852 aan het gilde, *opdat de schutroede ten eeuwigden dage op dit perceel moge blijven staan*. Na zijn overlijden werden in 1858 zijn bezittingen door zijn erfgenamen verkocht.²⁰ Uit het huwelijk van Hendrien Fransen met Reynier Stevens waren zes kinderen geboren.

5. Henricus Fransen, volgt onder IV op pagina 48.
6. Johanna Fransen, gedoopt te Vierlingsbeek op 13 mei 1758, overleden aldaar op 30 september 1828, is er op 13 april 1788 getrouwd met Antoon Gieben, zoon van Nicolaas Gieben en Petronella Beckers, gedoopt te Venraij op op 5 mei 1759. Daar stierf hij op 11 mei 1830. Samen kochten zij in 1798 voor f 545:0:0 van de erfgenamen van Hendrik Martens en Johanna Bufflee een huis met aangelag te Vierlingsbeek.²¹ Uit dit echtpaar zijn vier kinderen geboren, allen te Vierlingsbeek.
7. Een dood geboren kind: Vierlingsbeek, 4 oktober 1759.
8. Christianus Fransen is op 16 oktober 1763 te Vierlingsbeek gedoopt, trouwde daar op 27 oktober 1805 met Cornelia Bussers en stierf er op 14 december 1841. Cornelia is te Meerlo gedoopt op 3 februari 1753 als dochter van Johannes Bussers en Anna Maria Stoffels. Zij was eerder gehuwd geweest met Pouwel Kuijpers. Op 28 mei 1817 is zij te Vierlingsbeek overleden. Christiaan Fransen was in 1815–1817 kapelmeester van de Sint-Antoniuskapel te Groeningen. Hij maakte op 30 november 1819 een inventaris van de bezittingen van hem en zijn overleden vrouw voor zichzelf en tot securiteit van de erfgenamen van Cornelia Bussers; de activa bedroegen f 806,75, terwijl daar aan passiva f 397,25 tegenover stonden.²² Het huwelijk van Christiaan Fransen en Cornelia Bussers is kinderloos gebleven.
9. Petrus Fransen, volgt onder IVbis op pagina 49.
10. Renier, te Vierlingsbeek gedoopt en overleden op 21 maart 1771.
11. Antonetta, te Vierlingsbeek gedoopt en overleden op 21 maart 1771.
12. Antonetta Fransen is te Vierlingsbeek op 10 mei 1774 gedoopt en trouwde daar op 14 april 1804 met Steven Stevens, bouwman, zoon van Reijnier Stevens en van Wilhelmina Remmen. Hij is te Vierlingsbeek gedoopt op 23 september 1766 en vestigde zich in 1808 of 1809 met zijn vrouw te Overloon, waar hij stierf op op 6 november 1852. Antonetta was hem op 25 mei 1850 aldaar voorgegaan. Uit dit huwelijk werden te Vierlingsbeek drie en te Overloon vier kinderen geboren.

IV. HENDRIK FRANSEN, hoefsmid, is te Vierlingsbeek gedoopt op 3 mei 1755 en trouwde daar op 30 april 1791 met Helena Vermaten uit Bergen in Limburg, waar zij op 18 mei 1762 was gedoopt als dochter uit het huwelijk van Jacobus Vermaten en Anna Catharina

20. SAG, N 3196, deel 2, nrs 63, 65 en 67, 29 november 1858 en 14 december 1858.

21. SAG, Land van Cuijk R 292, f 42^v, 1 juni 1798.

22. SAG, N 8234, no 20b. B.A. Mulders te Boxmeer kocht in 1834 voor f 50 uit deze nalatenschap (N 8249, no 143, 17 februari 1834).

Dercks. In 1791 of 1792 vestigde het paar zich te Bergen. Daar stierf Hendrik op 13 december 1812. Helena is te Well overleden op 13 juli 1845.

In 1811 verkochten Hendrik Fransen en zijn vrouw voor *f* 50 een weide te Vortum aan Egbert Hendriks en diens vrouw Helena Rutten.

Uit dit echtpaar:

1. Christianus Fransen, smid, is te Bergen gedoopt op 9 april 1792, trouwde aldaar op 15 april 1820 met Maria Helena Jetten en stierf er op 16 februari 1861. Zijn vrouw, dochter van Peter Jetten²³ en Maria Sibilla Hermens²⁴, is te Afferden gedoopt op 25 februari 1798. Uit dit huwelijk werden negen kinderen geboren, van wie er twee naar Wanssum vertrokken. Een zoon, bakker van beroep, vestigde zich te Vierlingsbeek.
2. Jacobus, te Bergen gedoopt op 15 maart 1794 en daar overleden op 19 april 1794.
3. Jacoba, te Bergen gedoopt op 2 maart 1795.
4. Gerardus, te Bergen gedoopt op 15 februari 1797 en aldaar overleden op 29 april 1797.
5. Gertrudis, gedoopt te Bergen op 24 juli 1798.
6. Martinus Fransen, smid, werd te Bergen gedoopt op 9 maart 1801 en overleed daar op 17 september 1831. Hij trouwde met Petronella Frederix, die is geboren te Bergen op 26 november 1800 en op 18 april 1881 aldaar overleed.

IVbis. PETER FRANSEN, smid, werd op 19 mei 1765 te Vierlingsbeek gedoopt en stierf daar op 6 augustus 1842. Op 9 mei 1802 trouwde hij te Vierlingsbeek met Johanna Deenen, dochter van Johannes Deijnen en Hendrijn Huijbers, aldaar gedoopt op 4 mei 1779 en er overleden op 10 september 1819.²⁵

In 1808 verkocht Hendrik Schouten aan Johannes Deenen en Hendrijn Huijbers en aan Peter Fransen en zijn vrouw Johanna Deenen voor *f* 900:0:0 akkers in het Neerveld te Vierlingsbeek.²⁶ De kinderen van Peter Fransen verkochten in 1843 voor *f* 398,40 roerende goederen te Groeningen; onder de kopers waren Jan Stevens en Jan Fransen.²⁷

De kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. Martinus Fransen, hoefsmid, is te Vierlingsbeek gedoopt op 10 februari 1803 en stierf daar op 8 juni 1882. Op 30 juni 1831 was hij te Venraij getrouwd met Maria Catharina Jochims, dochter van Willem Jochims, timmerman, en Joanna Jansen. Zij is te Vierlingsbeek overleden op 9 november 1846.

Martinus kocht uit de erfgoederen van zijn broer Christiaan in 1842 een huis met aangslag, bouwland en weiden te Groeningen.²⁸

Uit dit echtpaar zijn zeven kinderen geboren. De tweede dochter is met haar echtgenoot naar Antwerpen vertrokken. De jongste zoon, Antoon Martinus, was de stichter van de fabriek van stalen ramen *Blitta* te Blitterswijk.

23. Overleden te Afferden op 10 maart 1819.

24. Overleden te Afferden op 24 november 1810.

25. SAG, Land van Cuijk R 75, no 5.

26. SAG, Land van Cuijk R 293, f 104, 20 juni 1808.

27. SAG, N 3190, no 33, 21 april 1843.

28. SAG, N 3190, nrs 66 en 79.

2. Christinanus Fransen, landbouwer, is gedoopt te Vierlingsbeek op 13 oktober 1804 en overleed daar op 16 oktober 1879. Op 8 april 1837 trouwde hij met Christina Huijbers, dochter van Jacobus Huijbers en Gertrudis Jansen. Zij is te Vierlingsbeek gedoopt op 4 oktober 1810 en daar gestorven op 15 december 1893.

In 1855 kochten Christiaan en zijn vrouw de mede-erfgenamen van Jacobus Huijbers en Gertrudis Jansen voor *f* 450 uit.²⁹

Uit dit echtpaar zijn zes kinderen geboren.

3. Antonius Fransen, gedoopt te Vierlingsbeek op 30 oktober 1806, is daar op 29 februari 1840 getrouwd met Maria Martens, dochter van Elbert Martens en Johanna van Kempen. Zij is te Vierlingsbeek geboren op 20 juni 1813 en overleed op 15 december 1885 te Linden. Daarheen was Antonius, die bij zijn huwelijk hoefsmid was te Escharen, met zijn vrouw gaan wonen. Hij stierf te Linden op 26 juni 1876.

4. Agnes Fransen, gedoopt te Vierlingsbeek op 29 juni 1808 en overleden te Maashees op 17 januari 1902. Zij was op 21 juni 1834 getrouwd met Martin Heijnen, landbouwer, gedoopt te Holthees op 2 mei 1801 als zoon van Henricus Heijnen en Willemina Jansen. Op 9 juni 1882 is zij te Maashees gestorven. Martin en Agnes leenden in 1843 tegen 5% interest *f* 1250 van de apotheker Philip Rink te Vierlingsbeek; als onderpand stelden zij een hooiveld van ruim een bunder.³⁰ Het genoemde perceel hooiland verkochten zij drie jaar later voor *f* 1315 aan Cornelis van Kempen, bouwman te Mullem.³¹

Uit dit echtpaar zijn negen kinderen geboren.

5. Gertrudis Fransen, te Vierlingsbeek geboren op 30 juni 1810, trouwde aldaar op 23 april 1842 met Wilhelmus Claassen, dienstknecht, en stierf er op 9 mei 1891. Wilhelmus, zoon van Antonius Claassen en Anna Catharina Theunissen, is op 21 december 1807 te Vierlingsbeek gedoopt en stierf daar op 11 juni 1854.

Wilhelmus en zijn echtgenote verkochten in 1843 voor *f* 300 70 roeden bouwland te Sambeek aan Reinier Piepers, bouwman te Mullem.³²

Uit dit huwelijk zijn zes kinderen geboren, van wie er in 1883 al drie waren gestorven.³³

6. Jan Fransen, hoefsmid, is te Vierlingsbeek geboren op 3 februari 1812, trouwde daar op 5 april 1845 met Maria Jansen en overleed er op 20 juni 1901. Maria, dochter van Mathis Jansen en Wilhelmina Martens, is te Vierlingsbeek geboren op 30 oktober 1816. Zij stierf daar op 16 juli 1857, na de geboorte van haar zevende kind.

7. Johanna Fransen, geboren te Vierlingsbeek op 19 januari 1814 en daar overleden op 3 augustus 1892. Te Vierlingsbeek trouwde zij op 19 april 1844 met Jacobus Huijbers, dienstknecht, aldaar gedoopt op 22 mei 1805 en er overleden op 11 oktober

29. SAG, N 3195, no 118.

30. SAG, N 3190, no 78, 10 oktober 1843.

31. SAG, N 3192, no 90, 9 december 1846.

32. SAG, N 3190, no 70, 9 november 1843.

33. SAG, N 3207, no 180.

1881, zoon van Johannes Huijbers en Hendrina Huijbers. In dit huwelijk werden zes kinderen geboren.

8. Hendrina Fransen is te Vierlingsbeek op 12 augustus 1816 geboren en op 24 december 1889 gestorven. Aldaar was zij op 27 april 1843 getrouwd met Hermanus Hendriks, bouwman, zoon van Egbert Hendriks en Anna Maria Rutten, geboren te Vierlingsbeek op 28 maart 1820. Hermanus en Hendrina waren gegoed in het Vortums veld onder Vierlingsbeek.³⁴ Zij kregen acht kinderen. Hun oudste dochter overleed in de psychiatrische kliniek 'Reinier van Arckel' te 's-Hertogenbosch op 11 juni 1862, 18 jaar oud.³⁵

9. Henricus Fransen, hoefsmid, geboren te Vierlingsbeek op 26 juni 1816 en daar overleden op 25 januari 1898. Hij trouwde te Vierlingsbeek op 19 april 1849 met Hendrika Martens, die daar op 28 augustus 1825 was geboren als dochter van Christiaan Martens, bouwman, en Petronilla Vervoort. Zij stierf op 15 januari 1892 te Vierlingsbeek.

In 1875 werd de nalatenschap van Christiaan Martens en Petronilla Vervoort gedeeld. De waarde beliep f 11.566,66.³⁶ De goederen van Henricus Fransen en zijn vrouw, f 17.400 waard, werden in 1899 gedeeld.³⁷ Uit dit huwelijk werden te Vierlingsbeek negen kinderen geboren.

34. SAG, N 3194, no 66.

35. *Genealogisch tijdschrift voor Oost-Brabant*, IV (1989) 199.

36. SAG, N 3203, no 118, 17 september 1875.

37. SAG, N derde serie, doos 7, acte 13, 16 januari 1899.

EEN GESLACHT SMULDERS (SMEULDERS)

† J.A.M. SMULDERS

Afkortingen

GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
GAT	Gemeentearchief Tilburg
OAA	Oud administratief archief

(Vervolg van p. 229 van de vorige jaargang)

XI-m. ADRIAEN LAMBERT SMULDERS⁶⁷, gedoopt te Tilburg op 11 september 1659 en daar begraven op 9 juli 1712, trouwde er op 13 november 1688 met Jenneken Melis Wouters Emmen, die toen woonde op het 'Einde van Dongen'.

Kinderen uit huwelijk zijn:

1. Adriaentje Adriaen Smulders is te Tilburg gedoopt op 23 oktober 1689 en trouwde daar op 18 april 1717 met Anthonij Willem de Canter. Deze hertrouwde op 31 mei 1734 met Marie Peter Noijens, die op haar beurt op 12 februari 1754 hertrouwde met Adriaen Wouters van Lil, weduwnaar van Cornelia Hendrick Jan Cleyssen.
2. Maria, te Tilburg gedoopt op 31 mei 1691.
3. Lambert, te Tilburg gedoopt op 18 oktober 1692.
4. Lambert Adriaen Smulders, volgt onder XII-g op pagina 52.
5. Melis Adriaen Smulders, te Tilburg gedoopt op 9 september 1697 en daar begraven op 9 juli 1718. Met zijn voornaam, een afleiding van Amelius, wisten de pastoor en anderen niet goed raad. In het doopboek werd hij als Meletius ingeschreven en in het begraafboek werd er Melgiort van gemaakt. Jenneken, echtgenote van Melis Wouters Emmen, werd bij een erfdeling in 1718 Jenneken Michaelse genoemd, kennelijk weer een andere 'vertaling' van Melis. De verwarring werkte nog door toen Lambert Adriaens Smulders (XII-g) zijn derde kind Melis wilde noemen, welke Melis als Melchior in het doopregister werd opgenomen.⁶⁸
6. Barbara Adriaen Smulders, gedoopt te Tilburg op 5 december 1699, woonde in 1722 te Goirle en trouwde te Tilburg op 11 september 1729 met Norbertus Hendrik Snellen.

XII-g. LAMBERT ADRIAEN SMULDERS⁶⁹ werd te Tilburg op 27 juli 1695 gedoopt en trouwde daar op 11 augustus 1720 met Elisabeth Huyberts van de Put. Deze dochter van Huybert Sijmon van de Put

67. GAT, R 426, f 110, 30 maart 1694. R 427, f 121^v, 16 augustus 1697. R 431, f 179^v, 18 november 1718; f 212^v, 30 augustus 1719. R 432, f 306, 2 december 1726. R 471, f 168^v, 18 november 1718. R 473, f 328^v, 15 mei 1734. R 477, f 230, 28 januari 1754. N 69, no 197, 15 augustus 1722.

68. De verwarring tussen Amelius en Melchior komt wel vaker voor, omdat de roepnaamvarianten van deze namen: Melis en Mels, erg op elkaar lijken – Leo Adriaenssen.

69. GAT, R 431, f 176, 18 oktober 1718.

en Jenneken Wouters van Laerhoven is te Tilburg gedoopt op 20 januari 1690 en stierf daar op 28 juli 1747.

De kinderen uit het huwelijk van Lambert en Elisabeth zijn:

1. Adrianus, te Tilburg gedoopt op 22 februari 1721 en aldaar begraven op 24 februari 1724.
2. Joanna Maria, te Tilburg gedoopt op 3 juni 1722.
3. Melchior, te Tilburg gedoopt op 18 januari 1724 en er begraven op 9 december 1726.
4. Hubertus, te Tilburg gedoopt op 11 oktober 1725.
5. Adrianus, gedoopt te Tilburg op 11 april 1728 en op 21 maart 1729 aldaar begraven.
6. Denijs Lambert Smulders, volgt onder XIII-h op pagina 53.
7. Adrianus, te Tilburg gedoopt op 5 maart 1736.

XIII-h. DENIJS LAMBERT SMULDERS⁷⁰, te Tilburg gedoopt op 11 september 1731 en aldaar begraven op 19 februari 1801. Hij trouwde te Tilburg op 25 april 1756 met Anna Maria van de Werf (ook: Jennemarie), die daar was gedoopt op 25 maart 1734 als dochter van Nicolaas van de Werf uit diens (derde) huwelijk met Anna Bertens.

Hun kinderen waren:

1. Nicolaus, te Tilburg gedoopt op 1 april 1757.
2. Lambertus, te Tilburg gedoopt op 30 september 1758 en er begraven op 30 oktober 1758.
3. Lambertus, te Tilburg gedoopt op 26 september 1759.
4. Anna Maria Smulders, gedoopt te Tilburg op 20 september 1761 en daar overleden op 26 maart 1824. Zij beviel op 6 juni 1798 van een onwettig kind, verwekt naar zij verklaarde door Willem Jan van Beurden, die echter het vaderschap ontkende. Het kind werd op haar geboortedag Elisabeth gedoopt. Deze Elisabeth trouwde waarschijnlijk met Jan Raymakers, die in de overlijdensakte van Anna Maria Smulders als aangehuwde zoon wordt vermeld.
5. Johannes, te Tilburg gedoopt op 9 december 1763, aldaar begraven op 2 februari 1764.
6. Maria Anna, te Tilburg gedoopt op 21 juni 1765 en er begraven op 26 maart 1770.
7. Maria Elisabeth, te Tilburg gedoopt op 7 november 1767.
8. Joannes Baptista, te Tilburg op 9 februari 1770 gedoopt en op 27 februari 1770 begraven.
9. Nicolaas Smulders (Smeulders) is te Tilburg gedoopt op 17 juni 1772 en overleed aldaar op 1 februari 1811. In 1799 was hij wever, in 1810 wordt hij omschreven als *fleur, propriétaire, vivant de son travail*. Op 22 april 1799 trouwde hij te Tilburg met Cornelia de Bruijn, dochter van Jan de Bruijn en Wilhelma Beckers. Zij is te Tilburg gedoopt op 1 februari 1773 en stierf daar op 15 mei 1849 na te zijn hertrouwd met Jan Baptist van Riel.

De kinderen uit het huwelijk van Nicolaas en Cornelia zijn:

70. GAT, R 440, f 112, 7 juni 1757.

- A. Lambertus, te Tilburg gedoopt op 8 augustus 1800, daar overleden op 5 november 1809.
 - B. Wilhelma Smeulders, gedoopt te Tilburg op 2 januari 1803 en daar overleden op 3 januari 1876, trouwde te Tilburg op 3 januari 1876 met Albertus Pessers, wever, gedoopt te Tilburg op 24 september 1799.
 - C. Joannes, te Tilburg gedoopt op 9 juni 1805 en daar begraven op 27 juni 1805.
 - D. Dionysius Smulders, tweelingbroer van de vorige, trouwde als Smeulders te 's-Hertogenbosch op 25 november 1835 met Gertrudis Agnes Camps, die daar was gedoopt op 19 januari 1809. Dionysius was in 1835 directeur 'over den arbeid' in het tijdelijke 'huis van seclusie en tuchtiging' te Gouda.
- 10. Joannes Baptista, op 11 januari 1775 te Tilburg gedoopt en daar begraven op 25 januari 1775.
 - 11. Joannes Norbertus, te Tilburg op 21 februari 1776 gedoopt en daar begraven op 11 april 1776.
 - 12. Joanna Maria, te Tilburg gedoopt op 9 mei 1777, aldaar begraven op 10 juni 1777.
 - 13. Josina Smulders, ook Clasina genoemd, werd te Tilburg gedoopt op 1 november 1779, trouwde daar op 5 mei 1806 met Jan Baptist Geerts en overleed er op 5 februari 1848. Haar man oefende in 1806 het beroep van droogscbeerder uit en was in 1830 bakker.

X-k. AERT ADRIAEN SMULDERS⁷¹ werd op 1 mei 1644 te Tilburg gedoopt, trouwde aldaar op 31 december 1667 met Adriaentje Bartel Emens en werd er begraven op 2 oktober 1725. Zijn vrouw, gedoopt te Tilburg op 17 december 1645, was een dochter van Bartel Laureys Gerit Emans en Maiken Peeter Huijbert Meeus van Groenendael.

Op 14 juli 1721 verklaarden schepenen van Tilburg en Goirle, *dat op den sesentwintigsten mej deses jaers seventienhondert eenentwintig, sijnde op den ordinaren reghtdagh, zijn gecomen eenen Paulus Jan Couwenberg, Cornelis Cornelissen van Gorp, Jan de Groot, Aert Adriaen Smolders, Peter van Eeten en Cornelis Schenckers, de welcke aende vergadering klaegghden en seijden uijt den mont ende name van een groot getal innesetenen alhier vergadert ende inde voorsael van 't raathuijs voor een gedeelte ingedrongen, dat sij overschat wierden vande backers in 't vercoopen vant broot, seggende dat eenen halven stuijver deurder te moeten betalen als den pegel is, ende sulcx te veroorsaeken dat de backers niet gerieft konnen worden bij de molders die haer niet en versien van cooren, versoeckende dat schepenen souden te wegen brengen dat sij haer meel en broot, als dat hier voor den gestelden preijs ende pegel niet konden krijgen, 't selve dan buijten de heerlijkheijt te mogen gaen halen, off soodanige andere ordere daer op te stellen, immers dat sij niet meer en wierden overschat, waer op haer dan beloofden,*

71. GAT, R 370, f 365^v, 11 september 1669. R 427, f 15, 6 februari 1696. R 438, f 157, 24 juli 1751. R 472, f 185, 24 november 1725. N 33, f 10^v, 27 januari 1683. N 50, no 57, 8 april 1705. N 66, no 33, 10 april 1730. N 76, f 21, 5 februari 1743. N 78, f 103, 7 november 1749. In 1688 erfde Aert van zijn broer Huybert Adriaen Smulders: R 421, f 108^v, 6 augustus 1688. —Leo Adriaenssen.

om haer gerust te stellen, soo veel doenlijk daer in te versien. En tegens des anderen daegs, sijnde den sevenentwintigsten dito, ontboden, hebben een deel backers, de welcke voort meeste gecompareert sijnde ende daer op gehoort, die daer aen ons seijden dat de mulders hier het meel niet minder wilden geven als voor tien gulden vijf stuivers, ende dat bij dese mulders alhier oock veelmaels geen meel konden krijgen, seijden oock dat voor negen gulden vijftien stuivers het cooren hadden gekoght, en moesten dan noch de vraght daerenboven betalen, 't gene sijden de reden te wesen dat het broot daer voor niet konden geven. Seijden oock dat de magistraet op de marckt behoorden koren te kopen en dan 't selve voor die preijs aen haer te doen ende een waegh bijden molen te stellen ende dat dan de marckt en pegel opgevolght soude kunnen worden.⁷²

Kinderen:

1. Adriaen, te Tilburg gedoopt op 31 januari 1669.
 2. Bartholomeus, gedoopt te Tilburg op 7 oktober 1670.
 3. Adriaen, te Tilburg gedoopt op 17 januari 1674.
 4. Johan Aert Smulders⁷³ werd op 23 februari 1676 te Tilburg gedoopt en is er begraven op 28 juli 1722. Hij trouwde met Lucia Steenmans, die de moeder werd van zijn kinderen:
 - A. Adriana Josepha, te Tilburg gedoopt op 9 juli 1711.
 - B. Joannes Joseph, te Tilburg gedoopt op 18 augustus 1713.
 - C. Maria Heleniora, tweelingzus van de vorige.
 - D. Bartholomeus Joannes, te Tilburg gedoopt op 18 september 1715.
 - E. Josephus, te Tilburg gedoopt op 7 december 1717.
 - F. Adriana Maria, te Tilburg gedoopt op 17 maart 1720.
- In 1734 verkochten Adriaen Hendrick Smolders en Johannes Laets als momber en toeziender (met autorisatie van schepenen van Tilburg en Goirle de dato 28 april 1731) van de onmondige kinderen van Johan Aert Smolders en Lucia Steenmans aan sinjeur Johannis van Gorp *een huijs, bestaende in twee wooningen, schuere, schop met den hoff daer aen, groot een loopensaet, (...) gestaen ende gelegen onder Tilborgh ter plaetse de Velthoven. De koopprijs met het slaggeld beliep f 325:0:0.*⁷⁴
5. Adriaen Aert Smulders, volgt onder XI-n op pagina 55.
 6. Bartholomeeus Aert Smulders, te Tilburg gedoopt op 7 juli 1684 en op 14 januari 1712 aldaar begraven.
 7. Marie Aert Smulders, gedoopt te Tilburg op 16 februari 1687, trouwde aldaar op 28 mei 1704 met Geerit Huijbert Maes.⁷⁵

XI-n. ADRIAEN AERT SMULDERS⁷⁶, gedoopt te Tilburg op 30 november 1680 en aldaar begraven op 29 maart 1728. Op 12 oktober 1711 trouwde hij in zijn geboorteplaats met Marie Jan Claessen, die ook Marie Jan Janssen werd genoemd. Te Tilburg hertrouwde hij op 31 december 1725 met Maria Jan Roosen, die rond 1698 was geboren te Udenhout. Zij hertrouwde te Tilburg op 22 januari 1730 met Peter Laurijs Wijtens.

72. GAT, R 626, ongef., 14 juli 1721.

73. GAT, R 473, f 62, 7 mei 1731.

74. GAT, R 434, f 140^v, 9 januari 1734.

75. Geerit is te Tilburg gedoopt op 31 oktober 1681 als zoon van de lakenkoopman Huybertus Maes en Marieken Janssen Lemmens van Tulder. Zie ook GAT, N 66, no 33, 10 april 1730. J.A.M. Smulders en A.J.A. van Loon, „Een genealogisch onderzoek door schepenen van Tilburg in 1769. Een speurtocht naar de erfgenamen van Norbart Smolders”, in: J.P.M. Strijbosch, A.Th. Winnubst en P.J.M. Wuisman (red.), *In de permatatie* (Tilburg, 1982) 100. –Leo Adriaenssen.

76. GAT, R 434, f 285, 22 oktober 1736. R 472, f 188^v, 13 december 1725; f 398^r, 5 januari 1730. R 475, f 124. 23 januari 1742. R 499 (inventarissen), 13 december 1725; 5 januari 1730.

In 1736 vond voor schepenen een erfdeling plaats tussen Adriaen, de zoon uit het eerste huwelijk, en zijn halfzuster Maria Anna, die werd vertegenwoordigd door haar voogden Gerit Huijbert Maes en Roghus Hutten. Aan Maria Anna werd toegewezen *een huijs, hoff en aangelag, soo wij- als ackerlant, groot samen tien loopensaeten (...), gestaan ende gelegen onder Tilborg aande Postelstraat*. Adriaen kreeg akkerland aan de Veldhoven en *inne vergelijk van caveling* een bedrag van f 95:0:0 in contanten.⁷⁷

Uit het eerste huwelijk werden geboren:

1. Adriaen Adriaen Smulders⁷⁸ werd te Tilburg gedoopt op 9 september 1712 en trouwde daar op 14 maart 1734 met Johanna Wouters van de Loo, dochter van Wouter Gerrits van de Loo en Marij Peter Cleijssen. Zij is te Tilburg gedoopt op 12 december 1707 en kreeg de volgende kinderen van Adriaen:
 - A. Arnoldus, te Tilburg gedoopt op 12 mei 1735.
 - B. Maria Catharina, te Tilburg gedoopt op 13 oktober 1737.
 - C. Adriana, te Tilburg gedoopt op 25 september 1739.
 - D. Adriana, te Tilburg gedoopt op 21 april 1742.
 - E. Maria, op 6 maart 1744 te Tilburg gedoopt.
 - F. Maria, te Tilburg gedoopt op 23 februari 1747.
2. Angela, te Tilburg gedoopt op 11 september 1713.

Uit het twee huwelijk:

3. Maria Anna Adriaen Smulders, te Tilburg gedoopt op 7 september 1726.

IX-j. JAN GHERIT SMOLDERS⁷⁹ stierf tussen 1628 en 1631. Te Tilburg was hij op 4 januari 1611 in ondertrouw getreden met Peterken Jan Cornelis, weduwe van Joost Gherit Peter Wouters en dochter van Jan Cornelis Jan Sijmons en Yda Heyliger Jan Crillaerts.

Jan Gheridt Adriaen Geridt Smulders kocht in 1618 van Peter Willem Hendrick Smulders alias Rondens een stuk zaai- en weiland aan de Hoeven, eertijds gekomen van de erfgenamen van heer Reynalt van Brederode, *tsamen metten wech soo dyen van rechts wegen vander strate aff totter heye toe is behoirende met behemelde beesten ende anderssints nyet*.⁸⁰

De kinderen uit het huwelijk van Jan en Peterken zijn:

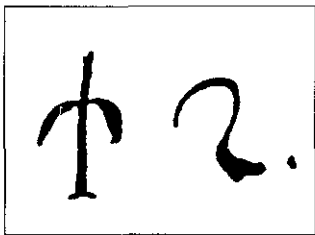
1. Marie Jan Smulders trouwde te Tilburg op 2 november 1647 met Peter Peter Mutsaerts de jonge, ook genaamd Van de Weymaet en Eulings.
2. Jan Jan Smulders, geboren omstreeks 1628 en overleden in 1685 à 1688, trouwde te Tilburg op 28 mei 1678 met Aeltje Hendrick Jan Daniels, weduwe van Pauwels Denijs Joosten.
3. Gherit Jan Smulders, geboren rond 1630 en overleden in 1685 of 1686, trouwde te Tilburg op 6 januari 1663 met Pauwelijntken Michiel Meynaerts. Zij is aldaar gedoopt op 7 oktober 1629 als dochter van Michiel Jan Michiel Meynaerts en Angela Bartholomeeus Jan Henricks.

77. GAT, R 474, f 87^v, 15 november 1736.

78. GAT, R 435, f 34, 6 december 1738; f 34^v, i.m. 11 december 1738.

79. GAT, R 349, f 213^v, 4 maart 1615. R 350, f 308, 25 juni 1620. R 352, f 185^v, i.m. 11 mei 1628; f 262^v, 14 oktober 1627. R 354, f 97^v, 5 mei 1631. R 362, f 58, 25 mei 1649. R 370, f 372^v, 5 oktober 1669. R 381, f 4^v, 13 februari 1685.

80. GAT, R 350, f 131^v, 2 mei 1618.

81. GAT, R 349, f 286^v, 10 april 1616. R 350, f 1^v, 7 januari 1617; f 104^v, 8 februari 1618; f 130^v, 21 april 1618. R 354, f 97^v, 5 mei 1631. R 396, f 270, 28 mei 1616.
82. GAT, R 356, f 13bis^v, 13 februari 1635. R 372, f 143^v, 16 augustus 1673. R 377, f 55, 22 mei 1680. R 379-II, f 61^v, 28 juli 1683. R 380, f 6^v, 14 januari 1684; f 125^v, 14 december 1684. R 399, ongef., 8 februari 1653. R 417, f 142^v, 28 juli 1683. N 14, f 35, 4 september 1693. N 21, f 26, 26 april 1660.
83. GAT, N 15, f 171^v, 5 april 1666.
84. GAH, R 478, ongef., 12 september 1635.
85. Gemeentearchief Leiden, secretariaatsarchief voor 1574, inv. 2388.
86. Zoon van Gerit Denijs Smolders: J.A.M. Smolders, „De herkomst van een Tilburgs geslacht Smolders”, *De Brabantse Leeuw*, XLI (1992) 21.
87. L. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen. Namen, data, anekdotes”, *De Brabantse Leeuw*, XIX (1970) 162.
88. GAT, OAA 380-II, f 23^v. Idem 380-III, sub Hoeven.
89. GAT, OAA 380-I, ff 11, 11^v, 12, 22^v, 24, 28, 28^v.
90. GAT, OAA 380-II, f 10.
91. GAT, OAA 380-II, f 32.

4. Cornelis Jan Smulders, overleden tussen 5 oktober en 14 november 1669.

IX-k. ADRIAEN GHERIT SMOLDERS⁸¹, overleden voor 1631, trouwde te Tilburg op 15 februari 1615 met Jenneken Cornelis Swagemakers, dochter van Cornelis Joost Swagemakers en Jenneken Henrick Jan Vermee.

In 1631 wordt Peeter Adriaens genoemd als *voocht des onmundich kint wijlen Adriaen Geerit Adriaen Smulders*, zonder vermelding van de naam van dat kind.

IX-l. PETER GHERIT ADRIAEN SMULDERS⁸², geboren rond 1590, trouwde te Goirle in april of mei 1616 met Engelken Huybert Bax, dochter van Huybert Denijs Jan Bax en diens echtgenote Adriana.

In april 1666 getuigden *Peter Gerit Smolders, oudt vijffentseventich jaren, ende Jan Henrick Leyten, oudt vijffenvijftich jaren, over Aert Ariaen Wouters diemen noemt Langens, criminele gevangene ende geapprehendeerde, over sijne menichvuldighe begane grausame diverijen*.⁸³

Intermezzo: Smulders in de lakennijverheid

Tilburg was een belangrijk productiecentrum van wollen lakens, waarvan er veel te Leiden werden geapprêteerd (afgewerkt, bijvoorbeeld door vollen of vervilten en verven). Peter was een wollenlakenwever. Hij stond in 1635 in het krijt bij de grote Bossche wolhandelaar Nicolaes Donckers.⁸⁴ In 1646 stuurden de regenten van Tilburg een lijst van honderdnegen-entwintig *naemen ende toenamen vande wolle wevers ende hunne nopteekenen*.⁸⁵ De noptekens van Peter en zijn verre neef Jan Geerit Denis Smolders⁸⁶ zijn hiernaast afgebeeld.

In het onderzoek naar de vermogenspositie van de inwoners van Tilburg in 1665 worden honderdvierendertig wevers geteld.⁸⁷ Peter en zijn zoon Jochem heten dan arbeiders aan de Hoeven⁸⁸, maar dat is niet in tegenspraak met hun bedrijvigheid in de lakenindustrie, want Jochem wordt ook vermeld in het hoofdstuk met de titel *de naervolgende personen zijn alle drappiers ende wollewevers van hen ambacht*. Daarin staan ook:⁸⁹

- Jan Smolders (*drappier*)⁹⁰
- Adriaen Jans van Hemert (schoonzoon van Peter Gherit Smolders)
- Jan Gerit Denijs Smolders (wever aan de Hoeven)⁹¹
- Henrick Gerit Denis Smolders
- de weduwe van Jan Laureys Adriaen Gerit Smolders de oude
- Jochem Peter Smolders
- Gerart Jan Gerart Smolders
- Huybert Adriaen Denis Henrick Smolders

Bovendien waren er nog de linnenwevers⁹²

- Laureys Gerit Smolders⁹³
- Peter Laureys Jan Smolders⁹⁴
- Jan Peter Laureys Smolders (linnenwever in de herdgang van Oerle en Broekhoven)⁹⁵,

terwijl onder het kapittel spinnen, spoelen, kaarden, weven, spitten, spaaïen, slootgraven en dorsen zijn opgenomen:⁹⁶

- Peter Gerit Adriaen Smolders (arbeider)
- de weduwe van Peter Jan Henrick Smolders (wolspinsters aan de Hoeven)⁹⁷
- Maria en Jenneken Jan Peter Jan Adriaen Smolders (wolspinsters aan de Hoeven)⁹⁸
- en hun broer Jan Jan Peter Jan Adriaen Smolders (arbeider aan de Hoeven).

Te Tilburg woonden in 1665 ook nog verschillende landbouwers van de familie:⁹⁹

- Matheeus Jan Gerart Smolders aan de Berkdijk
- de weduwe en kinderen van Jan Gerit Adriaen Smolders aan de Hoeven
- Adriaen Peter Willem Henrick Smolders aan de Hoeven
- Cornelis Anthonis Cornelis Smolders, *banckrotier* aan de Hoeven
- Jan Gerit Denis Smolders de jonge aan de Hoeven
- Lambert Adriaen Denis Henrick Smolders aan de Hasselt.

Gerart Jan Gerart Smolders aan de Hoeven en Huybert Adriaen Denis Henrick Smolders aan de Hasselt waren arbeiders¹⁰⁰ en van de armen leefden Gerart Jan Smolders en Henrick Gerit Smolders aan de Heikant¹⁰¹

Leo Adriaenssen

92. GAT, OAA 380-I, ff 14^v, 15, 16^v.

93. GAT, OAA 380-II, f 2^v.

94. GAT, OAA 380-II, f 3.

95. GAT, OAA 380-III, sub Oerle en Broekhoven.

96. GAT, OAA 380-I, ff 18, 18^v.

97. GAT, OAA 380-II, f 25.

98. GAT, OAA 380-II, f 26.

99. GAT, OAA 380-I, ff 4, 5^v, 6, 9^v. Idem 380-II, ff 15^v, 23^v, 24, 28, 31^v. Idem 380-III, sub Hasselt.

100. GAT, OAA 380-III, sub Hoeven en Hasselt.

101. GAT, OAA 380-II, ff 2, 39.

102. GAT, R 367, f 171^v, 16 juni 1662. R 376, f 22, 31 januari 1679. R 666, ongef., 1 maart 1678. N 58, f 89, 13 september 1684.

De kinderen van Peter Gherit Smolders en Engelken Huybert Bacx waren:

1. Adriana Peter Smulders, gedoopt te Tilburg op 28 maart 1617, trouwde met Huybert Pannes (ook Panis).
2. Marijken, te Tilburg gedoopt op 8 december 1618.
3. Jenneken Peter Smulders is te Tilburg gedoopt op 28 januari 1621 en trouwde daar op 31 januari 1644 met Adriaen Jan Peters van Hemert.
4. Catharina Peter Smulders, gedoopt te Tilburg op 11 januari 1623, trouwde met Jan Jan Mutsaerts.
5. Jan Peter Smulders, te Tilburg gedoopt op 15 maart 1625, trouwde daar op 24 februari 1647 met Maria Jan Willem Daniëls van Heyst. Hun huwelijk bleef kinderloos.
6. Jochem Peter Smulders¹⁰², te Tilburg gedoopt op 25 september 1628, trouwde daar op 11 februari 1657 met Jenneken Hendrick Leyten, die te Tilburg op 12 februari 1629 was gedoopt als

dochter van Hendrick Jan Denis Huybert Leyten en Truijken Hendrick Jan Leyten. Zij kregen een zoon:

- A. Peter Jochem Smulders werd na het overlijden van zijn ouders opgevoed ten huize van zijn oom en voogd Jan Peter Smulders. Hij stierf ongehuwd en werd te Tilburg begraven op 3 december 1692.
7. Lijsken Peter Smulders, gedoopt te Tilburg op 31 augustus 1631, trouwde daar op 24 februari 1658 met Jan Corstiaens de Ville (ook: de Villeirs), weduwnaar van Marie Joosten. Zij hertrouwde te Tilburg op 18 november 1674 met Philippus Augustinus Quijnaers, weduwnaar van Neeltje Gerit Daniels.
 8. Gertruijt Peter Smulders, gedoopt te Tilburg op 1 maart 1634, trouwde aldaar op 25 juli 1657 met Antonis Jans van den Eynde, wagenmaker te Goirle.
 9. Cornelis Peter Smolders, volgt onder X-I op pagina 59.
 10. Jenneken Peter Smulders, geboren omstreeks 1640, trouwde te Tilburg op 11 januari 1665 met Jan Peeter Jan Leyten en hertrouwde aldaar op 30 juli 1679 met Cornelis Adriaen Mutsaerts.

X-I. CORNELIS PETER SMOLDERS¹⁰³, gedoopt te Tilburg op 19 mei 1636 en overleden in 1686 of 1687, trouwde te Tilburg op 23 december 1670 met Marie Wouter Dirck Nouwens uit Helvoirt. Zij hertrouwde aldaar op 28 december 1687 met Peter Emmen van 't Sant, weduwnaar van Jenneken Adriaen Schoenmakers.

In 1685 verschenen voor notaris Wittebol te Tilburg *den eersamen Huybert Jan Mutsaerts, sieckelyck na den lichame, gaende ende staende, syne vyf sinnen wel machtich als opentlyck bleeck*, om zijn testament te maken. Na de gebruikelijke inleiding lezen we: *Comende nu voorts tot dispositie van syne tijtclcke goederen, hem bij Godt almachtich op deser aerden verleent, soo is den wille van hem testateur te nomineren ende stellen als syn universeel erfgenaem Cornelis Peeters Smolders, synen oom van 's moeders syde, in alle syne testateurs na te laten goederen, soo haef als erve, huysraet, kist, linden, wolle, schulden, actiën ende crediten.*¹⁰⁴

Kinderen van Cornelis en Marie zijn:

1. Wouter Cornelis Smulders, volgt onder XI-o.
2. Angela Cornelis Smulders, te Tilburg gedoopt op 30 april 1678, trouwde daar op 6 maart 1707 met Adriaen de Roij.

XI-o. WOUTER CORNELIS SMOLDERS¹⁰⁵ is te Tilburg gedoopt op 2 november 1671 en trouwde daar op 10 juli 1695 met Marij Hendricks van de Loo, dochter van Hendrick Peter Jans van de Loo en Cathalijn Claes Dirckx. Zij is te Tilburg gedoopt op 2 februari 1674.

De kinderen uit dit huwelijk waren:

1. Cornelis, gedoopt te Tilburg op 10 augustus 1696, jong overleden.
2. Catharina was er een van een drieling en werd op 20 september 1697 te Tilburg *sub conditione* gedoopt. Zij is jong gestorven.

103. GAT, R 381, f 103^v, 20 februari 1686; f 280, 29 mei 1688. R 382, f 3, 6 januari 1690. R 417, f 145^v, 9 oktober 1683.

104. GAT, N 58, f 159^v, 1 december 1685.

105. GAT, R 445, f 95^v, 12 juli 1774. R 480, f 251, 8 juni 1774. R 628, ongef., 19 maart 1740.

3. Cornelia, te Tilburg gedoopt op 20 september 1697, jong overleden.
4. Maria, te Tilburg gedoopt op 20 september 1697, jong overleden.
5. Cornelis Wouter Smulders, volgt onder XII-h op pagina 60.
6. Henricus, te Tilburg gedoopt op 9 juni 1701.
7. Maria Wouter Smulders werd te Tilburg gedoopt op 22 augustus 1704 en is daar begraven op 22 maart 1774. Op 6 juli 1738 trouwde zij te Tilburg met Adriaan Jan Schaapsmeeders. Deze trouwde voor de tweede maal te Tilburg op 7 augustus 1774 met Anna Maria Bekkers en voor de derde maal op 14 mei 1775 met Johanna Maria Schreppers.
8. Johanna Wouter Smulders, gedoopt te Tilburg op 4 juli 1707, trouwde aldaar op 1 juni 1754 met Jan den Ouden, weduwnaar van Piternel Wouter Peters.
9. Francis Wouter Smulders¹⁰⁶ is te Tilburg gedoopt op 15 november 1710 en trouwde daar op 22 april 1736 met Aldegonda Nouwens, dochter van Wouter Mattheus Nouwens en van Dimpna Geraert van de Laer (ook: Van de Loo). Zij is te Tilburg gedoopt op 18 september 1711. Hij was soldaat geweest in het regiment van de prins van Oranje en had daarvan een paspoort ontvangen op 29 januari 1726.
Francis hertrouwde te Tilburg op 25 mei 1738 met Willemijn Jan Herman Boeckx (Bockx), die aldaar was gedoopt op 19 maart 1712 als dochter van Jan Herman Dirick Boeckx en van Marij Cornelis Smolders. Haar moeder was geboortig van Alphen en behoort voorzover tot nu is gebleken niet tot de onderhavige genealogie.
Kinderen uit het huwelijk van Francis Smulders en Aldegonda Nouwens waren:
 - A. Waltherus, te Tilburg gedoopt op 17 januari 1737, aldaar begraven op 5 februari 1737.
 - B. Joannes, te Tilburg gedoopt op 15 november 1737.
 De kinderen uit het tweede huwelijk zijn:
 - C. Waltherus, te Tilburg gedoopt op 10 februari 1739.
 - D. Joannes Baptista, te Tilburg gedoopt op 15 juni 1744.
 - E. Waltherus, te Tilburg gedoopt op 25 oktober 1748.
 - F. Maria Catharina, te Tilburg op 6 februari 1751 gedoopt.
 - G. Francisca, te Tilburg gedoopt op 1 april 1755 en daar begraven op 14 januari 1756.
10. Jacobus Wouter Smulders, gedoopt te Tilburg op 7 augustus 1716, werd op 31 juli 1737 ter dood veroordeeld en op 3 augustus 1737 terechtgesteld.

106. GAT, R 435, f 148^v, 29 juni 1740.
R 437, f 266, 1 december 1749.
R 439, f 164, 26 februari 1755.

107. GAT, R 435, f 243^v, 14 juni 1741.
R 474, f 18^v, 3 juni 1735; f 101,
14 februari 1737.

XII-h. CORNELIS WOUTER SMOLDERS¹⁰⁷, gedoopt te Tilburg op 21 november 1698, aldaar begraven op 21 april 1733, trouwde te Tilburg op 23 december 1725 met Cornelia Centen van Dun, dochter van Vincent Gijsberts van Dun en van Adriaentje Goossens

Beckers. Zij is te Goirle gedoopt op 27 november 1698 en werd te Tilburg begraven op 21 april 1741.

Bij een getuigenverhoor op 16 oktober 1726 naar aanleiding van een brand op het kasteel werd aan Cornelis Wouter Smolders, oud 26 jaar, de volgende vraag gesteld:¹⁰⁸ *Ten tweeden, off hij deponent opten 18e augustij laastleden, laat in den avont, als wanneer den brant op de nederhuysinge vanden casteele alhier was, daar niet is naar toe geloopen en wie met hem was, als aande poort quamen en of deselve toe was of open.*

Den deponent verclaart met Gerit van Gorp, woont ontrent de nieuwe molen, op dien avont naart casteel te sijn geloopen en als daar quam, dat sij de poort noch toe vonden en wel vijffentwintigh maal met een hout op de poort hebben geloopen eer sij die open dede. Ende doen wiert de poort open gedaan door Jan soone van Simon en stonde als doen den stal al in vollen brant.

Kinderen van Cornelis en Cornelia zijn:

1. Maria Catharina, te Tilburg gedoopt op 19 december 1726.
2. Adriana Maria, te Tilburg gedoopt op 19 april 1728.
3. Wouter Cornelis Smulders, volgt onder XIII-i.
4. Cornelia Cornelis Smulders is te Tilburg op 7 oktober 1733 als *filia legitima posthuma* (posthume, wettige dochter) gedoopt. Zij trouwde aldaar op 10 augustus 1761 met Marten Wouter Coolen, laatst weduwnaar van Antonet Jan Schalken.

108. GAT, R 627, ongef., 16 oktober 1726.

(Wordt vervolgd)

MEDEDELINGEN

Provinciale genealogische dag Brabant

Op zaterdag 18 maart 1995 organiseert het rijksarchief in Noord-Brabant in samenwerking met *Brabants Heem* en het Centraal Bureau voor Genealogie (CBG) een uitwisselings- en informatiedag voor genealogen. Met stands presenteren zich allerlei genealogische instellingen en tijdschriften. Er komen mensen met hun kaartenbakken en computers u informeren over uitgezochte stambomen. De beschikbare genealogische computerprogramma's zullen worden gedemonstreerd.

Enkele inleiders zullen spreken over genealogisch onderzoek in Noord-Brabant en over genealogisch bronnenmateriaal dat op het rijksarchief en het CBG berust. Voor de meer gevorderden zijn er 's middags korte lezingen over materiaal dat bruikbaar is om stambomen 'aan te kleden'. Ten slotte presenteren het rijksarchief en het CBG hun nieuwe gids voor genealogisch onderzoek in Noord-Brabant.

De toegangsprijs is f 5 (inclusief lunch f 15). Tot 1 maart kunt u zich opgeven door het verschuldigde bedrag te storten op giro 107.67.90 onder vermelding van: 18 maart, aantal personen en eventuele aantal lunches.

Zaterdag 18 maart 1995, rijksarchief, Zuid-Willemsvaart 2, 's-Hertogenbosch.

Aanvulling op de familie Schoutens

Naar aanleiding van de publikatie van A.M. Bosters over het geslacht Schoutens in de eerste plaats mijn bewondering voor het gedegen werk wat er verricht is. Omdat deze familie in het voorgeslacht van mijn schoonzoon J.W.A.M. van der Riet drie keer voorkomt, twee keer aan vaderskant en een keer in de familie Hopmans, zijn moeder, heb ik ook enkele aanvullingen.

1) Uit het huwelijk van Cornelius Adriaense Schoutens (*De Brabantse Leeuw*, XLIII (1994) 198 sub VI-c) met Adriana Maes heb ik nog een kind gevonden: Adrianus, gedoopt te Halsteren (Auvergnepolder) op 20 februari 1757. Getuigen waren Adrianus Schoutens en Cornelia van der Heijden.

2) Joannes Schoutens (p. 199 sub 2) en Maria Catharina de Wit hadden of twee dochters Adriana, van wie er een op 5 januari 1807 is begraven, ofwel was deze Adriana een dochter uit een ander huwelijk, want: Adriana Schoutens trouwde te Nieuw-Vossemeer op 6 mei 1824 met Adrianus de Wit, landbouwer, gedoopt te Steenberg op 2 maart 1800, aldaar overleden op 5 september 1871, zoon van Martinus de Wit en Anna Maria Korst. Zij stierf 49 jaar oud te Steenberg op 1 juni 1853 als dochter van wijlen Joannes Schoutens en wijlen Maria Catharina de Wit.

3) Joanna Schoutens (p. 196 sub 7), dochter van Cornelius Adriaense Schoutens en Martijntje Brouwert, gedoopt te Steenberg op 19 september 1708, trouwde in eerste echt aldaar op 29 juli 1728 met Pieter de Bruijn, weduwnaar van Cornelia Camphout.

Irene S.C. Dewald
Plutolaan 14, 3318 EP Dordrecht

UIT DE COMME

Index op de memories van successie van het kanton Bergen op Zoom, 1857-1893.

In de serie indices op de memories van successie zijn twee nieuwe delen verschenen. Van het kanton Bergen op Zoom kwam de index gereed over de jaren 1857-1893. Mocht u een naam in deze index vinden, dan kunt u de bijbehorende memorie van successie aanvragen uit het depot. Het kanton Bergen op Zoom omvatte de plaatsen Bergen op Zoom, Halsteren, Hoogerheide, Huijbergen, Kruisland, Nieuw-Vossemeer, Ossendrecht, Steenberg en Wouw.

Index op de memories van successie van het kanton Den Bosch, 1818-1856.

's-Hertogenbosch behoort nu ook tot een van de kantoren die toegankelijk is gemaakt. De index loopt over de jaren 1818-1856 en bevat namen van overledenen uit de plaatsen Berlicum, Cromvoirt, Den Dungen, Empel, Engelen, 's-Hertogenbosch, Meerwijk, Middelrode, Rosmalen en Vught. U kunt de memories op een film op studiezaal 1 raadplegen. Daar zijn ook de nieuwe indices geplaatst.

Indices op de schepenprotocollen van Helmond door Simon van Wetten, Kruis-eind 22, 5421 ND Gemert, tel.: 04923-64471

De indices op de schepenprotocollen van Helmond R 244 en R 245 (1467 akten over de periode 1597-1605) en R 266, R 267 en R

268 (1139 akten over de periode 1633–1639) zijn gereedgekomen. De index over R 228 (1500–1509, 926 akten) was uitverkocht en is weer verkrijgbaar.

UIT DE BOEKENKIST

A.M. Overwater, *De tijd-gids. Zakkalender voor 16 eeuwen* (Franeker, Van Wijnen, 1994).

Een handzaam boekje van 56 bladzijden, nuttig voor iedere genealoog die kampt met dateringen als 4 april voor Pasen, 13 Floréal van het jaar VII, 12 Hittemaand 1829 of 3 Chislev (de joodse kalender). Van dertig feestdagen wordt de datum of dag ten opzichte van een vaststaande feestdag gegeven. Daardoor kunnen ook dateringen als zaterdag na Maria Hemelvaart (altijd op 15 augustus) of vrijdag voor Pinksteren (zeven weken na eerste Paasdag) worden uitgerekend.

VRAGENRUBRIEK

Vragen

Roelofsma

Johannes Franciscus Roelofsma is te Breda geboren op 30 november 1871 als natuurlijke zoon van de

dienstbode Maria Adolphina Roelofsma. Maria Adolphina (Breda, 1839–1893) was een dochter van de militaire tamboer Johannes Roelofsma en van Geertruy Groos; in 1875 trouwde zij met Antonie Keulaars (1821–1894), arbeider te Breda, weduwnaar van J.C. van Katwijk.

Voor zij trouwde was Maria Adolphina moeder geworden van:

1. Antoine Roelofsma (1863–1926), geboren te Rotterdam, schrijnwerker, soldaat van het K.N.I.L. en de koloniale reserve, kantoorknecht. Hij stierf ongehuwd te Breda.
2. Maria Adolphina Roelofsma, geboren te Groningen.
3. Josephina Johanna, tweelingzus van de vorige. Zij stierf te Breda in 1867.
4. Michiel Petrus Johannes Roelofsma (1870–1940), sigarenmaker en koster te Breda, gehuwd met Hendrica Joris (1863–1937).
5. Johannes Franciscus Roelofsma, de verloren zoon.
6. Maria Hendrica Roelofsma (1873–1940) te Breda, gehuwd met Jacobus Michael Kamp (1864–1926), sergeant bij de infanterie. Toen zij in 1898 trouwden, had Maria Hendrica twee kinderen (geboren in 1891 en 1894), die door Kamp als de zijne werden erkend.

Johannes Franciscus Roelofsma wordt niet vermeld in het lotingsregister van Breda 1888–1891. Te Breda was hij wel ingeschreven in het bevolkingsregister (1870–1880), maar in de periode 1880–1889 werd hij te Breda niet uitgeschreven. Ook in de registers van het leger overzee (Indië) wordt hij niet vermeld.

Op de persoonskaart van J.F. Roelofsma op het gemeentearchief

te Breda staat de mysterieuze, getypte aantekening: M.D. 16 Dec. 1898. Wat betekent dat? Is hij geadmiteerd als regimentskind? Slaat M.D. op Made en Drimmen? Waar is hij gebleven en wat is er van hem geworden? 'M.D. 16 Dec. 1898' moet de oplossing bieden!

Antwoorden

Pijnappels

(*De Brabantse Leeuw* 1994/3)
Bartel Gerit Pynappels en Matheys Janssen te Sint-Michielsgestel bekenen f 250 schuldig te zijn.¹

Noten:

[1] Gemeentearchief 's-Hertogenbosch, R 1646, f 221^v, 1 april 1672.

Leo Adriaenssen

Van Loosbroek - Van Grinsven

(*De Brabantse Leeuw*, 1994/1)
De vraag over het echtpaar Van Loosbroek - Van Grinsven kan ondergetekende beantwoorden mede dankzij de gegevens, verkregen van de heren Th. van Herwijnen te 's-Hertogenbosch en P. de Poot te Oss.

1. Geert van Loosbroek, timmerman, geboren te Macharen op 17 oktober 1760, overleden te Oss op 6 april 1837, trouwde daar op 11 juni 1786 met Elisabeth de Poot, dochter van Jacobus Geert de Poot en Dorothea Adams. Zij is te Oss gedoopt op 3 december 1757 en op 11 december 1834 aldaar overleden. Haar voorgeslacht is aan ondergetekende bekend.
2. Jacobus van Loosbroek, te Macharen gedoopt op 26 oktober 1698 en op 10 mei 1768 aldaar overleden. Te Oijen trouwde hij op 12 november 1726 met Petronella Hendrix van Zeeland. Op 21 mei

- 1730 hertrouwde hij aldaar met Elisabeth Jansen, weduwe van Peter Nicolaas van Mil en van Antonius Lambrechts. Ten derden male trouwde hij te Oss op 23 mei 1751 met
3. Maria van Grinsven, gedoopt te Oss op 23 november 1719, overleden te Macharen op 6 december 1798.
 4. *Michael van Loosbroek*, soms ook Hennenbergh genoemd, is omstreeks 1670 geboren en stierf te Macharen op 21 augustus 1737. Te Oss trouwde hij op 10 februari 1697 met:
 5. Johanna van Erp, te Macharen gedoopt op 3 januari 1672 en aldaar overleden op 30 augustus 1729.
 6. Peter van Grinsven, gedoopt te Oss op 28 januari 1687, aldaar overleden op 29 januari 1759. Hij trouwde te Oss op 18 juni 1719 met
 7. Adriana van Gemert, gedoopt te Oss op 28 april 1684, aldaar gestorven op 23 februari 1760.
 8. Gerardus van Loosbroek, te Macharen gedoopt op 3 oktober 1643, borgemeester aldaar in 1683 en er overleden op 3 november 1701. Hij hertrouwde te Macharen op 8 oktober 1686 met *Leonarda Jansen van Lent*. In eerste echt trouwde hij daar op 31 juli 1669 met
 9. Henrica Michiels van Mil.
 10. Jacobus van Erp, te Megen gedoopt op 29 maart 1631, aldaar overleden op 16 september 1701. Hij was in zijn geboortestad op 13 februari 1659 getrouwd met
 11. Sophia (Genoveva) Antonisse.
 12. Dirk van Grinsven, geboren circa 1655, overleden te Heesch op 9 juni 1694, hertrouwde te Heesch op 2 mei 1694 met Honoria Gerrits. In eerste echt was hij rond 1685 getrouwd met
 13. Petronella N.
 14. Quirinus van Gemert, te Oss gedoopt op 28 mei 1658 (en foutief genoteerd als Quirina), trouwde circa 1680 met
 15. *Wilhelmina N.*
 20. Johannes Hermanni van Erp, gehuwd met
 21. Henrica N.
 24. Dries Jansen (van Grinsven), gehuwd met
 25. Yken Huibert Rutten.
 28. Claus van Gemert, gehuwd met
 29. Catharina N.

Drs Frans Buijs
Hubertuslaan 7, 4834 SH Breda

Aan dit nummer is meegewerkt door:

L.F.W. Adriaenssen, Van der Hoopstraat 85-3, 1051 VD Amsterdam
J. van Gils, Doelenstraat 68, 5081 CM Hilvarenbeek
P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget, Dr Hermanslaan 36, 5348 JK Oss
G.J.A. Schampers, Irenestraat 42, 5401 GC Uden
† J.A.M. Smulders, Koningsvaren 4, 5062 JA Oisterwijk
J.G.N.M. van der Zanden, Klaverveld 4, 4854 KW Bavel

INHOUD

Aan de lezers	<i>De redactie van DE BRABANTSE LEEUW</i>	3
Schampers	<i>Drs G.J.A. Schampers</i>	4
Gastelaars bekkesnijer?	<i>Ir J.G.N.M. van der Zanden</i>	16
De erfgenamen van heer Ghijsel Back	<i>L.F.W. Adriaenssen</i>	30
Naar het Putterijke	<i>L.F.W. Adriaenssen</i>	37
Nijver en notabel Goirle	<i>J. van Gils</i>	38
Fransen te Vierlingsbeek	<i>P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget</i>	44
Een geslacht Smulders (Smeulders)	<i>† J.A.M. Smulders</i>	52

DE BRABANTSE LEEUW

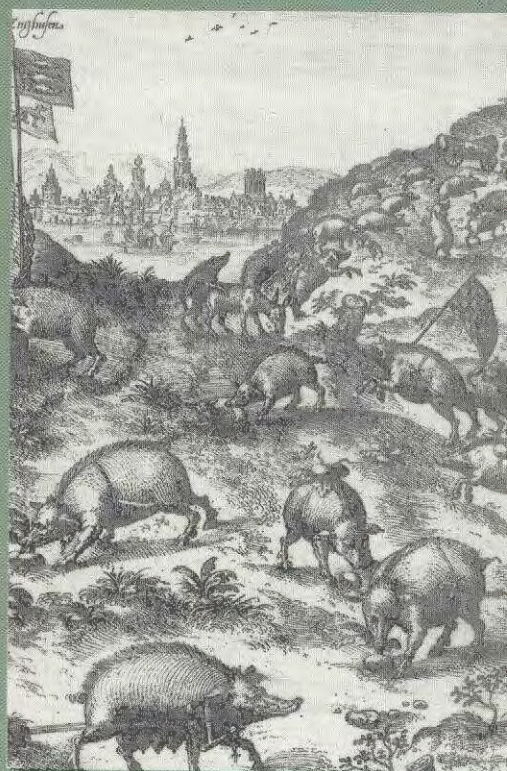

Mededelingen	62
Uit de comme	62
Uit de boekenkist	63
Vragenrubriek	63

DE BRABANTSE LEEUW

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE

HET GESLACHT NOOREN UIT PRINCENHAGE

J.P. NOOREN EN DRS M. NOOREN

Afkortingen

GAB	Gemeentearchief Breda
GABZ	Gemeentearchief Bergen op Zoom

Het geslacht Nooren heeft zijn wortels in de baronie van Breda. Reeds in een rekening van Diederik Sterken, rentmeester van Breda over het jaar 1358, komt een *Gielys Noren van den langhen beemde* voor.¹ Een oorkonde van de schepenen van Oosterhout uit 1443 vermeldt Thonis Willem Norensoon.² Buiten de baronie waren en zijn Noorens dun gezaaid. De meesten stammen aantoonbaar uit Princenhage, waarschijnlijk is dit met allen het geval.

Er lijkt geen verwantschap te bestaan tussen de Noorens uit de baronie en het geslacht Noris in het markizaat van Bergen op Zoom.³ De enkele Norissen in de archieven van Princenhage waren Noorens, net als de dorpingen die als Noren, Noore en Noorden staan ingeschreven. De meest romantische verklaring van de naam, is afstamming van de Noormannen. Taalkundig gezien kan de naam de bezittende wijs zijn van de vrouwennaam Nora. De zoon van deze 'oermoeder' Nora, Nor-en, is dan de eerste Nooren geweest.⁴

In deze genealogie is de stamvader:

I. WOUTER FRANS NOOREN is geboren rond 1550. Van hem zijn de volgende kinderen bekend:

1. Jan Wouter Frans Nooren leende in 1642 f 150:0:0 aan de kinderen van zijn broer Adriaen, die hem daarover elk jaar 5% rente betaalden.⁵ Hij was tot 1643 voogd over de wezen van zijn broer Frans.²²

Jan trouwde met Heijltjen Bartholomeussen van Miert, die afkomstig was van Hooge en Lage Mierde. Hij verloor zijn vrouw en bleef met zijn kinderen een huishouden vormen, tot dat hij naer een langhduerighe sieckte, quellinghe ende miserie eijntelijck in anno 1658 overleden is. (...) Mits de langhduerighe sieckte ende miserie, daarmede Godt den heere almachtich den voorschreven Jan Wouter Noren (...) hadde thuijs gesocht, en heeft den selven sich nijet connen redden, noch sijne goederen regeren ende administreren. Dat deden voor hem Jan Adriaen Wouter Frans Noren en Adriaen Cornelis van Loon, die na zijn dood ook het voogdijschap over zijn kinderen hadden. Later werden deze vervangen door Wouter Frans Noren en

1. F.F.X. Cerutti, *Middeleeuwse rechtsbronnen van stad en heerlijkheid Breda*, dl I (Bussum, 1972) 255.

2. Cerutti, *Middeleeuwse rechtsbronnen*, II, 256.

3. Zie bijvoorbeeld: GABZ, Naamlijst van stadsbestuurders van Bergen op Zoom. In Angelsaksische landen komt Norris veel voor. Sommige Britse Norissen zeggen af te stammen van de Vikings, zie W. Rye, *Norfolk families* (Norfolk, 1913) 612.

4. Dit artikel is een bewerking van een meer uitputtende studie met groot namenregister, die doorloopt tot heden: J.P. Nooren, *Het geslacht Nooren*. Exemplaren hiervan zijn gedeponeerd bij Brabantse archieven, de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage en het Centraal Bureau voor Genealogie aldaar.

5. GAB, Princenhage R 67-29, weesrekening 1637-1644, copie van een notariële akte de dato 2 november 1642.

Henrick Jan Adriaen Noren, hun neven. Jan Noren had kleine sommen gelds nagelaten aan de heilige-geesttafels van Etten en Princenhage en aan de kerk van Princenhage.

Jan en zijn vrouw bezaten een boerderij tot *Overvelt aenden Hoogenputh*, die voor 1667 voor *f* 110:0:0 per jaar werd gepacht door hun zoon. In zijn stervensjaar liet Jan Noren door Wouter Adriaen Wouters (Noren?) een vishuik maken.

Van Jan zijn twee kinderen bekend:⁶

A. Elisabeth Jan Wouter Nooren, geboren in 1637.

B. Jan Jan Wouter Frans Noren, geboren in 1640, trouwde met Heijltjen Jeronimus Janss, bij wie hij nageslacht had.⁷

Hij woonde in 1667 te Teteringen.

2. Adriaen Wouter Frans Noren, volgt onder II op volgt onder II op pagina 66.

3. Frans Wouter Frans Noren, volgt onder IIbis op pagina 68.

II. ADRIAEN WOUTER FRANS NOREN trouwde op 25 november 1614 in Princenhage met Adriaentjen Peeter Jan Bunschaerts alias Fuijck. Hij stierf rond Kerstmis 1636. Daarna is zijn weduwe *blyven sitten woonen ende huijshouden* met haar kinderen tot in 1640, haar sterfjaar.

In januari 1643 braken de kinderen het gezamenlijke huishouden op. Zij verkochten toen de onroerende bezittingen voor *f* 1064:8:12, verpachtten de vruchten te velde voor *f* 71:4:4 en verkochten het schaarhout voor *f* 17:7:8. Tot de onroerende goederen behoorden een stede met landerijen *opten Hoogenputh*, die voor *f* 152:10:0 per jaar werd verpacht, alsmede een huisje met de helft van de schuur op genoemde stede en landerijen (verpacht voor *f* 75:0:0 per jaar). In de weesrekeningen van de kinderen betaalde een schipper uit Zevenbergen *f* 83:1:0 voor gekochte boekweit en een voerman uit Zundert *f* 7:10:0 voor gekochte boter.

Uit hun huwelijk werden geboren:⁸

1. Jenneken Adriaen Wouter Noren was tussen 1637 en 1644 een jaar lang dienstmeid te Breda, waar zij de pokken kreeg en daarom terugkeerde naar Princenhage.

2. Maeijcken Adriaen Wouter Nooren is op 30 augustus 1615. Zij werd na het overlijden van haar moeder voor *f* 50:0:0 per jaar in de kost gedaan bij Jan Frans Noren als *sijnen slechte suster*. In 1651 verbleef zij voor het kostgeld van *f* 40:0:0 een jaar te Geel, waar veel mensen bijverdienden aan het onderhoud van geesteszieken.

3. Maeijcken Adriaen Wouter Nooren trouwde te Princenhage op 29 mei 1650 met Joost Jan Cornelis Graumans⁹, weduwnaar van Elisabeth Aert Adriaenssen Cluys. Zij werd te Princenhage gedoopt op 25 december 1617.

4. Jan Adriaen Wouter Frans Noren is op 21 januari 1620 te Princenhage gedoopt. Hij bevoogde de kinderen van Jan Frans Noren. Hij woonde Achter Klein Holland¹⁰ en was vader van ten minste:

6. GAB, Princenhage R 77-5, weesrekening van de kinderen van Jan Frans Wouter Nooren (1667-1672), marginale aantekening de dato 6 oktober 1672.

7. GAB, Princenhage R 80-7, weesrekening van 1677-1685. R 82-12, weesrekening van 1685-1691.

8. GAB, Princenhage R 67-29, drie weesrekeningen, gesloten op 12 oktober 1644, 17 december 1650 en 27 februari 1654.

9. GAB, Princenhage R 79-7, 1679-1680.

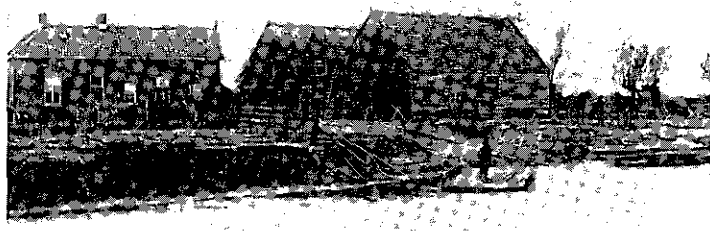
10. K. Leenders, „De Keihoef”, *Hage*, II (1972) 23, 43.

A. Henrick Jan Noren⁶ rekende in 1679 het voogdijschap met de wezen af.¹¹

Het verkeer van Holland naar het zuiden ging vanouds van de Moerdijk langs het westen van Terheyden, waar de destijds 80 meter brede rivier de Mark ter plaatse *Nieuwveer* moest worden overgestoken. Henrick had dit veer per 1 januari 1683 gepacht voor f 470 jaar. Hij bezat daar tevens een herberg.¹² In 1682–1683 werden de vestingwerken van Breda sterk uitgebreid en veranderd. De drie hoofdboorten werden gesloopt en door nieuwe vervangen. Ook de Haagpoort werd vernieuwd. Van deze westelijke poort werd in 1683 een steenweg aangelegd naar Hagedorp, de huidige Haagweg.¹³ Om het tolgeld over de weg te vermijden gingen veel reizigers voortaan via Terheyden, waarbij zij de oostelijke poort (de Boschpoort) passeerden. Het is te begrijpen dat daardoor het inkomen van Henrick Nooren gevoelig terugliep.

Henrick diende een rekest in bij de magistraat om vermindering van de pachtprijs. Schout en schepenen oordeelden dat hij onmogelijk de overeengekomen prijs kon opbrengen en reduceerden de pacht tot f 300:0:0 per jaar. Lang heeft hij daarvan niet kunnen profiteren, want in 1687 was Teuntjen Claes Boomaerts zijn weduwe; zij woonde toen nog *op zijn hoocheijts nieuw veer onder Terheyden*.¹⁴ In 1684 had zij samen met Henrick getesteerd, waarbij zij een legaat maakte van de van haar moeder Maeijken Jacobs geërfde kleren, wol en linnen.¹⁵

Veer- en scheepsjagerswoning te Terheyden (1914)

11. GAB, Princenhage R 77-5, rekening van 6 oktober 1672 tot 7 mei 1679, marge van de eerste foliozijde.

12. GAB, N 135, f 93, 26 juni 1685.

13. F. Brekelmans, „De steenweg van Breda naar Princenhage, 1683”, *Taxandria*, XLIX (1942) 225 e.v.

14. GAB, N 233, f 173, 14 oktober 1687.

15. GAB, N 321, no 169, 29 april 1684.

16. Hage (1977) 24-27.

Uit dit huwelijk stamt een zoon, Jan Hendrik Nooren. In 1732 moest hij wegens brandgevaar zijn bakoven in de Groenstraat verbouwen.¹⁶

B. Peeter Jan Noren pachtte in 1683 zeven bunder wei te Terheyden *t'Zonzeel inden Merckhoeck* voor een termijn

van zeven jaar ad f 112:0:0.¹⁷ In 1690 maakte hij samen met *zijne lieve huysvrouw* Dingen de Canter een testament. De langstlevende moest hun twee kinderen tot ze achttien werden *alimenteren in aet ende dranck, sieck ende gesont, cleedinge ende reedinge, deselve oock te laten leeren lesen ende schrijven ende een goet hantwerck te laten leeren daer deselve best bequaem toe sullen wesen*. Na voltooiing van de opvoeding zou elk van de kinderen f 450:0:0 vooruit krijgen.¹⁸

- C. Antonis Jan Noren¹⁹ en zijn broer Peeter kregen in 1687 als voogden over het onmondige kind van hun broer Henrick twist over de nalatenschap met diens weduwe.¹⁴ Hij was gehuwd met Cornelia Cornelis Lodders.²⁰
5. Wouter Adriaen woonde bij zijn broer Jan, tot deze in 1644 trouwde. Hij leerde lezen en schrijven bij meester Michiel Peeter Rubbens *opte Beeck* (Prinsenbeek). Later, in 1652, woonde hij bij Adriaentjen Anthonissen te Gilze, waar hij voor 14 stuivers per jaar schoolging bij meester Henrick Peijnenborch. Van Bamis 1653 tot maart 1654 woonde hij bij zijn broer Jan, *mits hij onmachtich is sijn werck te doen*.
6. Neelken Adriaen Wouter Noren, te Princenhage gedoopt op 10 maart 1622.
7. Adriaenken Adriaen Wouter Noren woonde tot 1644 bij haar broer Jan. Zij was de jongste van het gezin. In 1650 is zij gestorven. Voor de uitvaart werden dertien rouwmantels geleend (39 stuivers), wassen kaarsen aangestoken (f 2:10:0), de koster, pastoor, kapelaan, grafmaker en doodskistmaker betaald (f 12:18:0) en een maaltijd aangericht (een ton bier ten bedrage van f 7:2:4, f 5:16:0 winkelwaren uit Breda, 20 stuivers voor een half lopense tarwe *om witte broot te backen*, 25 stuivers voor een lopense *blom tot gebuijlt broot*, f 2:5:8 voor zeven maten boter, 23 stuivers *soetemelck*, 14 stuivers voor *twee potten torxe boonen* en 10 stuivers voor een kwartier erwten.

Iibis. FRANS WOUTER FRANS NOREN, schepen van Princenhage in 1650, trouwde met Maeijcken Cornelis Stevens. Zij hertrouwde, vermoedelijk in maart 1632, met Jacob Jacob Gastelers de jonge.²¹ Tot in die maand was zij als weduwe in een huishouden blijven zitten met haar kinderen en verkochten de voogden *de haeff ende meuble goederen, soo van koijen, peerden, beesten, hoij, stroij ende mede van bedt, bult ende alle der handen huijsraet*. Tien jaar later verkochten de kinderen hun deel van de huisraad en boerenbedoening voor f 763:16:0, terwijl het binnengehaalde gewas werd verkocht: 22 viertelen 2 lopen rogge ad f 3:9:0 het viertel, 12 viertelen bockweit ad f 3:10:0 en 4 viertelen tarwe ad f 4:9:0, samen f 134:18:0. De nog te velde staande vruchten werden voor f 72:9:0 verpacht en het schaarhout bracht aan het einde van het jaar 1642 f 98:0:0 op. Zij bezaten zaai- en weiland *aenden Nieuwveirsen wech*

17. GAB, N 321, no 117, 23 maart 1683.

18. GAB, N 385, no 10, september 1690.

19. GAB, N 145, no 20, 6 augustus 1676.

20. GAB, N 292, no 105, i.m.

21. J.G.N.M. van der Zanden, „Gastelaars bekkesnijer?“, *De Brabantse Leeuw*, XLIV (1995) 18, 19.

en opden Hoogenputh, waarvan zij een deel verhuurden aan hun stiefvader. Deze leende van hen bovendien f 200:0:0.

De kinderen waren blijkens de weesrekening:²²

1. Jan Frans Wouter Nooren, volgt onder III op pagina 69.
2. Neltjen Frans Wouters, gehuwd met Jan Cornelis Dirven.²³
3. Maeijcken Frans Wouters trouwde te Princenhage op 4 februari 1652 met Jan Domis Martens uit Zundert.
4. Wouter Frans Wouter Nooren⁶ is geboren in 1631²⁴, vestigde zich te Teteringen en trouwde te Princenhage op 9 september 1657 met Peerken Adriaenssen Lodders. Aldaar hertrouwde hij op 28 september 1664 met Lijsbeth Adriaen Cornelis Grootens.²⁵ Als zijn weduwe leende zij in 1676 f 200:0:0 uit²⁶ en rekende zij in 1679 af met de kinderen van Jan Frans Noren, die door haar man minstens sedert 1672 waren bevoogd.¹¹

Kinderen:

- A. Frans Wouter Noren en drie andere inwoners van Teteringen namen in 1710 van een schepen van Breda en een inwoner van Zevenbergen de pacht over van *seeckere gorsinge gelegen omtrent het Lamsgatsveer onder Sevenbergen, streckende oostwaerts langhs de rivier de Marck* voor f 132:16:0 per jaar, en dat dertien jaar lang. Zij beloofden aan de gorzing *te sullen leggen een somerdijckje, en dat oock te onderhouden, benefens de shuijs die daer albereijts geleght is.*²⁷

Frans is rond 1663 geboren en was bouwman. Hij was gezworen van Teteringen. In 1710 woonde hij aan de Haven.

- B. Wouterken Wouter Nooren trouwde te Breda op 16 december 1710 met Pieter Marinus van Ham te Teteringen. *Ziekelyk naar den lighame* maakte deze in 1746 samen met zijn vronw een testament. Zoon Wouter van Ham kreeg *voor sijne getrouwe diensten, reeds beweesen en nog te bewijzen* een prelegaat; dochter Maria kreeg f 200:0:0 vooruit.²⁸
5. Tanneken en haar broer Wouterken, samen de jongste kinderen, werden rond 1640 voor f 36:0:0 per jaar in de kost gedaan bij hun moeder.

III. JAN FRANS NOREN trouwde met de op 27 mei 1630 te Princenhage gedoopte Maeijcken Adriaen Geerit Hagaerts, dochter van Adriaen Geerit Naes. Zij stierf na 27 maart 1697.

De familie Noren-Hagaerts woonde waarschijnlijk buiten de dorpskern, op een van de twee pachthoeven van de heerlijkheid Burgst.²⁹ Drie van Jans achterkleinkinderen, zelf op Burgst geboren, verklaarden in 1759 *dat derselver ouders en voorouders wel omtrent tweehondert agter een volgende jaren op Burgst hebben gewoont en 't land gecultiveerd*. Dit hadden zij *altoos gehoord van hunne vader, voorouders en familie*. Uit dezelfde bron wisten zij dat de heer van Burgst vanouds op zijn gronden het jachtrecht genoot.

22. GAB, Princenhage R 67-4, weesrekening, gesloten op 12 september 1643. R 68-34, weesrekening van 12 september 1643 tot 17 november 1644.

23. GAB, N 474, no 208, 26 maart 1692.

24. GAB, N 208, no 106, 24 februari 1674.

25. GAB, N 601, no 42, 8 april 1721.

26. GAB, N 184, no 191, 7 april 1676.

27. GAB, N 456, f 289, 25 september 1710.

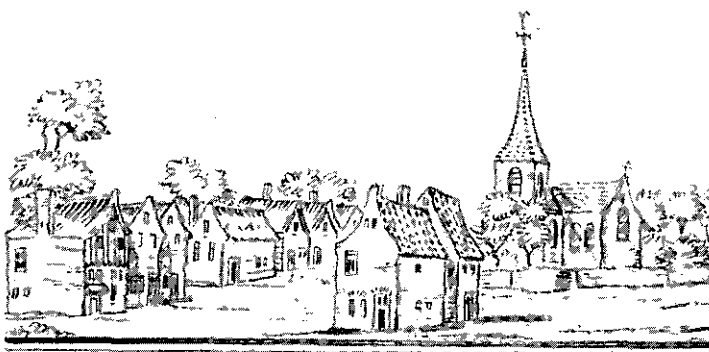
28. GAB, N 846, no 71, 19 juli 1746.

29. GAB, N 208, no 89, 25 november 1673. N 226, f 1, 21 december 1673.

Het was voor deze verklaring dat het drietal Noorens bij de notaris was uitgenodigd.³⁰

Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren:³¹

1. Frans Jan Noorden, volgt onder IV op pagina 70.
2. Gerrit Jan Noorden werd te Princenhage gedoopt op 28 oktober 1665. Hij trouwde met Anneken Daniëls (Daneels). In 1702 woonde hij nog te Princenhage³², maar in 1710 was hij burger van Breda en had hij een taveerne.³³ In 1711 was hij dijkgraaf van de Markpolders Lange Bunders en Slangwijk te Hage, nabij Terheijden³⁴ en in 1714 armmeester van Hage.³⁵ Hij overleed te Breda voor augustus 1732.³⁶ Hij liet geen kinderen na.
3. Cornelius, te Princenhage gedoopt op 5 maart 1668.

4 Dorp Sage. by Breda 1624

30. GAB, N 1022, no 92, 16 november 1759: opheffing van het gerechtelijke beslag bij een jachtconflict. De deponenten waren Adriaan. Aarnout en Elisabeth Nooren (zie generatie V.)

31. GAB, Princenhage R 77-5, weesrekeningen, gesloten op 13 januari 1663, 18 februari 1667, 6 oktober 1672 en 7 mei 1679.

32. GAB, N 448, no 131, 6 december 1702.

33. GAB, R 567, f 23, 28 januari 1710.

34. „De polders in de Haagse Beemden”, *Hage*, XI-XII (1981-1982) 251.

35. „Armmeesters 1648-1794”, *Hage*, XI-XII (1981-1982), 213.

36. GAB, R 566, f 73, i.m. 19 oktober 1714.

IV. FRANS JAN NOOREN. In de doopakten van de rooms-katholieke kerk te Princenhage komt een hiaat voor over de jaren 1648-1663. Ook zijn datum van overlijden is niet bekend, maar lag vermoedelijk tussen 1731 en 1736. Begraafboeken van Princenhage van voor 1757 zijn er niet. Frans Jan Nooren trouwde op 28 november 1694 in Princenhage met Geertruij Eyckmans. Geertruij is vermoedelijk geboren rond 1670. De jachtverklaring uit 1759 stelt haar leeftijd op *omtrent negentig jaren*. Ondanks haar hoge leeftijd was zij toen nog goed aanspreekbaar. Haar kinderen beriepen zich althans bij de notaris op een uitspraak die zij *onlangs* over de zaak had gedaan. Zij werd op 19 september 1762 te Hage begraven.

Frans Noorden was landbouwer en woonde op de Grote Hoeve van Burgst, onder de heerlijkheid Hage. Na zijn dood werd zijn weduwe Gertrudis Eijckmans huurster van bovengenoemde hoeve. Zij betaalde jaarlijks aan pacht 412 *carolij guldens en tien stuivers*, alsmede zes hammen en twaalf kippen. Een feodaal overblijfsel was de plicht om de heer van Burgst en zijn familie gratis logies te

verlenen en met paard en wagen te vervoeren. Als de heer op zijn goed bouw- of herstelwerkzaamheden zou laten uitvoeren, moest de pachter de bouwvakkers voeden en de materialen vervoeren.³⁷

Uit het huwelijk Nooren-Eyckmans werden elf kinderen geboren:

1. Jenneke Frans Noren, te Princenhage gedoopt op 6 april 1695, trouwde daar op 10 mei 1716 met Peter Wouter Peeters. Zij woonden in 1717 op de Molengracht onder Teteringen.³⁸ Peeters was van 1727 tot 1755 dijkgraaf van Asterd, een polder in Princenhage aan de rivier de Mark.³⁹
2. Claas Frans Noren is op 27 maart 1697 te Princenhage gedoopt en trouwde aldaar op 22 april 1725 met zijn dorpsgenote Elisabeth Adriaan Krijnen. Hij was van 1740 tot 1763 dijkgraaf van de Markpolder Halle⁴⁰ en overleed op 12 april 1770.

Claas en Elisabeth kregen vijf kinderen, die in het doopboek Noorde, Noris en Nooren worden genoemd:

- A. Adriana, te Princenhage gedoopt op 13 februari 1726.
 - B. Joannes, te Princenhage gedoopt op 19 juni 1728.
 - C. Nicolaus, te Princenhage gedoopt op 12 maart 1731.
 - D. Franciscus, op 12 maart 1734 gedoopt te Princenhage.
 - E. Thomas, te Princenhage gedoopt op 12 maart 1737.
3. Marinus werd op 16 november 1698 te Princenhage gedoopt. Hij is mogelijk reeds voor 19 oktober 1714 overleden.⁴¹
 4. Maria, te Princenhage gedoopt op 29 april 1700. Misschien is zij identiek aan Maria Jan Noorden, die op 3 juli 1729 te Princenhage trouwde met de daar geboren Cornelis Christiaan Huijbregts.
 5. Elisabeth Maria, te Princenhage gedoopt op 15 augustus 1701, overleden voor 19 oktober 1714.⁴¹
 6. Jacob Frans Noorden is op 21 juli 1703 te Princenhage gedoopt. Hij huwde op 8 februari 1733 met Mijntje Marijnus Lijten. Op 26 maart 1759 werd hij in Princenhage begraven; daarvoor woonde hij op Klein Overveld. Op 26 maart 1759 is hij te Princenhage begraven.

Uit dit huwelijk:

- A. Franciscus, te Princenhage gedoopt op 15 april 1734.
 - B. Maria, te Princenhage gedoopt op 29 maart 1735.
 - C. Frans Jacobs is te Princenhage gedoopt op 26 december 1737 en trouwde aldaar op 22 februari 1767 met Jenneke Goris Lambregts. Op 12 december 1784 hertrouwde hij in zijn woonplaats met Cornelia Laurijs van Rooy.
 - D. Marinus, te Princenhage gedoopt op 25 december 1739.
 - E. Elisabeth, te Princenhage gedoopt op 4 januari 1743.
 - F. Jan Jacob Nooren, te Princenhage gedoopt op 6 mei 1745, trouwde aldaar op 31 januari 1779 met Cornelia Anthony Naalden.
7. Adriaen Frans Noorden, te Princenhage gedoopt op 21 januari 1705, huwde op 17 oktober 1734 met Cornelia Peter van Beeck.

37. GAB, N 693, no 45, 30 augustus 1736 (huurcontract van de Grote Hoeve van Burgst).

38. GAB, N 730, no 28, 27 juli 1730.

39. „De polders in de Haagse Beemden”, 252.

40. „De polders in de Haagse Beemden”, 249.

41. GAB, R 566, f 73, 19 oktober 1714.

We vinden hem in 1762 terug in Breda, waar hij een winkel had in stijfsel en gruttenmeel.⁴² Hij staat onder de naam Adriaan Nooren vermeld in de akte over het jachtrecht op Burgst, die hij zelf met *Adriaen* ondertekent. Het enige kind uit Adriaans eerste huwelijk, Franciscus, werd te Princenhage gedoopt op 24 oktober 1735.

Na het overlijden van zijn eerste echtgenote trouwde Adriaan op 23 oktober 1740 met Cornelia Nicolaas Lambregts. Hij was in 1751 en 1757 *armmeester in Hage*.⁴³

Uit het huwelijk Noorden-Lambregts werden zes kinderen gedoopt:

- A. Franciscus, op 18 augustus 1741 gedoopt te Princenhage.
- B. Maria, te Princenhage gedoopt op 27 juni 1743.
- C. Franciscus, te Princenhage gedoopt op 24 augustus 1745.
- D. Joannes, te Princenhage gedoopt op 13 november 1747.
- E. Elisabeth Jacob Nooren is te Princenhage gedoopt op 17 november 1749 en trouwde aldaar op 18 februari 1770 met Adriaen Jan Rombouts.

F. Cornelia, te Princenhage gedoopt op 19 november 1752.

- 8. Elisabeth Frans Noorden, te Princenhage gedoopt op 9 september 1706, overleed te Breda in 1755 en werd in de Markendaalse kapel begraven.
- 9. Arnoldus Franciscus Noorden, volgt onder V op pagina 72.
- 10. Elisabeth Frans Noorden, te Princenhage gedoopt op 30 september 1711. Ze trouwde op 11 november 1731 met Peter Cornelis Lijte. De akte over het jachtrecht van 16 november 1759, waarin Elisabeth immers met haar broers Adrianus en Arnoldus getuige was, geeft de naam van haar man als Pieter Leijten. De akte stelt haar leeftijd op *omtrent 52 jaar*: zij was in werkelijkheid net 48 geworden. Elisabeth had enig onderwijs genoten, want zij kon haar naam schrijven, zij het met moeite. Elisabeth Noorden werd op 9 december 1769 te Princenhage begraven. Zij had vijf kinderen gekregen:
 - a. Frans Peter Lijte, te Princenhage gedoopt 4 november 1732. Hij trouwde in 1753 met Adriana Dirven⁴⁴ en overleed te Princenhage op 27 mei 1810.⁴⁴
 - b. Johanna, te Princenhage gedoopt op 31 januari 1735.
 - c. Johanna, te Princenhage gedoopt op 8 april 1736.
 - d. Johannes, te Princenhage gedoopt op 20 augustus 1739.
 - e. Cornelis, te Princenhage gedoopt op 29 april 1743.
- 11. Anthonia, op 18 oktober 1714 te Princenhage gedoopt.

V. AARNOUT FRANS NOOREN (Noorden) is in 1709 geboren op de Grote Hoeve van de heerlijkheid Burgst en op 25 augustus te Princenhage gedoopt. De opsteller van de jachtrechtakte van 1759 was overdreven voorzichtig geweest, toen hij de leeftijd van Aarnout op circa 50 stelde, want die vijftig klopte precies. Arnoldus was gefletterd: hij ondertekende de akte met geoeffende hand.

42. GAB, Princenhage 831, no 29, 2 oktober 1762: vondpeiling.

43. „Armmeesters 1648–1794”, 213.

44. *Hage*, XII-XIV (1982–1984) 342.

Hij trouwde twee keer, te beginnen op 13 mei 1736, met Elisabeth Dingeman Lips, dochter van Dingeman Jan Lips, huisbrouwer op Hoogsteen bij Burgst onder Princenhage.⁴⁵ Uit dit huwelijk werd een dochter geboren. Joanna Nooren werd gedoopt op 8 november 1737 en is jong gestorven; zij komt althans niet voor in het testament dat haar ouders Arnoldus en Elisabeth op 24 januari 1750 maakten. Aanleiding voor het testament was de gezondheidstoestand van de echtgenote: *den comparant gesont ende de comparante siekelijk na hare lighamen, dog beijde haar verstant, redenen ende memorie volkomen magtig ende gebrukende, so opentlijk was blijkende*, schreef de notaris in de winter van 1750.⁴⁶ Elisabeth moet dus na dat jaar zijn overleden, doch voor 20 mei 1753. Toen trouwde haar man namelijk voor de tweede maal, met de veel jongere Cornelia Johanna van der Veen. Cornelia was te Princenhage gedoopt op 14 februari 1729.⁴⁷ Zij had twee broers, Jan en Cornelis, en twee zusters, Johanna, die getrouwd was met Jan van der Raak, en Maria, die begijntje was *op de bagijnhove te Breda*.⁴⁸ Haar ouders waren Jan Wouter van der Veen en Aldegondis Ermens. Jan van der Veen werkte en woonde met zijn gezin op de *Nispenhoeve* te Beek. Zijn schoonvader Ermens hield een dagboek bij, waarin ook hij diverse gebeurtenissen beschreef, zoals de geboorte van zijn dochter Cornelia. Cornelia werd begraven op 29 februari 1796. Haar echtgenoot was in 1740 armmeester in de Hage.⁴⁹ In 1750 woonde hij *onder de Hage, op de Beek*.⁴⁶

Aarnout Nooren werd op 27 september 1766 begraven *bij 't dorp. Groot kleet f 10:0:0*, oftewel tien gulden, nul stuivers en nul duiten. Een zilveren gulden telde toen 20 stuivers van elk 8 duiten. In 1760 verdiende de hoogste ambtenaar in Princenhage, de schout, twee gulden per dag, de vroedvrouw ongeveer zeven stuivers.⁵⁰

Uit het huwelijk Nooren-van der Veen werden vijf kinderen gedoopt:

1. Franciscus Arnoldus Nooren, te Princenhage gedoopt op 31 mei 1754. Hij trouwde op 26 juli 1778 met Elisabeth Rombouts.

Franciscus was bouwman en erfde in 1796 van zijn moeder de in 1740 gebouwde *steede, bestaande in eene huysinge, camers, keuken, stallinge, schuur, bakhuys, hoff, boomgaard, saay en weiland, groot tien buijnderen, genaamt Baansigt, gestaan en geleegen in Bagben onder de Hage*, en verder heide op Overveld en onder Rijsbergen.⁵¹

Op dinsdag 31 maart 1795 werd Franciscus Arnoldus tot schepen van Princenhage gekozen. Hij bedankte voor de eer met het argument dat hij in 1793 en 1794 armmeester te Princenhage was geweest en als zodanig nog vele zaken moest afwikkelen. Op zondag 12 april 1795 werd hem ontslag verleend.⁵² Het was in 1795 voor het eerst dat de burgers zelf een gemeentebestuur mochten kiezen: tot dat moment was de schepenbank benoemd door de heer van Breda, laatstelijk stadhouder Willem V. De Franse troepen hadden evenwel de

45. H. Dirven, „Bierbrouwers in Princenhage”, *Hage*, V (1975) 11.

46. GAB, N 850, no 17, 24 januari 1750.

47. Vader Jan Wouter van der Veen meldde de geboorte op 13 februari 1729 in zijn dagboek. Zie H. Dirven, „Dagboek van enkele Bekenaren, 1690–1826”, *Hage*, XV–XVI (1985–1986) 72. Op p. 195 staat een korte stamboom van de Van der Veenens.

48. Dirven, „Dagboek”, 195. Abusievelijk staat Jan van Raak hier als echtgenoot van zowel Cornelia als van Johanna van der Veen als „Armmeesters 1648–1794”.

49. *Hage*, XI–XII (1981–1982), 106.

51. GAB, Princenhage R 114, no 94, 29 februari 1796.

52. *Hage*, XII–XIV (1982–1984) 86, 87 (Franciscus Arnoldus bedankt als schepen in 1795).

stadhouder verjaagd en de Bataafse Republiek helpen stichten, die in beginsel een democratische staatsvorm had. Frans had wellicht weinig behoefte om te collaboreren met de revolutionaire, door Frankrijk beheerste overheid. Misschien was hij ook verbitterd, omdat de Franse troepen hem twee jaar tevoren voor ruim 2 gulden hooi en haver hadden afgeperst. Bij zijn hoogbejaarde moeder, toen een rijke weduwe, hadden de soldaten nog veel erger huisgehouden. Cornelia moest behalve hooi en haver ook rogge en vee afstaan. De schade beliep 253 gulden.⁵³ Naar aanleiding van de plundering ging haar zoon Jan met andere dorpsgenoten naar de schout om te eisen dat er een burgerwacht werd opgericht. De schout weigerde, waarop de getergde dorpelingen hem overlaadden met scheldwoorden en verwensingen.⁵⁴

Frans overleed op 27 augustus 1839, zijn echtgenote was hem voorgedaan op 14 oktober 1835. Zij hadden drie kinderen:

- A. Johannes Frans Nooren, gedoopt op 9 oktober 1778 te Princenhage. Hij trouwde op 8 februari 1807 met Petronilla Jan Oomen. Johannes was boer in het gehucht Bagven. Hij was lid van de confrérie van het Allerheiligste, een lekenorganisatie in de parochie van de Heilige Martinus te Princenhage. Johannes Frans overleed op 27 augustus 1831⁵⁵, zijn vrouw op 27 november 1845.

Het echtpaar Nooren-Oomen had vier kinderen:

- AA. Franciscus Nooren, te Princenhage gedoopt op 1 januari 1808, getrouwd op 23 april 1857.
- BB. Johannes Nooren, te Princenhage gedoopt op 4 maart 1809, overleden op 3 april 1844.
- CC. Cornelia Nooren, te Princenhage geboren in november 1814, overleden op 1 maart 1855.
- DD. Johanna Nooren, te Princenhage geboren op 22 april 1818.

- B. Cornelia Frans Nooren werd op 25 oktober 1784 te Princenhage gedoopt en trouwde aldaar op 17 maart 1817 met de in 1778 geboren Wilhelmus Mariën ex Lommerce, koopman en winkelier aldaar. In 1837 was Cornelia reeds overleden. Drie van hun kinderen waren toen nog minderjarig: Wilhelmina, Franciscus en Johannes Marien.⁵⁶

- C. Adriana Nooren, te Princenhage gedoopt op 7 november 1782. In 1833 legateerde haar moeder haar *met dispensatie van weder inbreng* al haar meubelen en inboedel en benoemde haar tevens tot erfgename –voor een derde deel– in al haar verder na te laten goederen.⁵⁷

2. Cornelia Nooren, te Princenhage gedoopt op 5 januari 1756. Zij overleed op 26-jarige leeftijd te Breda op 24 maart 1782 en werd aldaar op 28 maart 1782 in de Grote Kerk begraven.
3. Cornelis Nooren, te Princenhage gedoopt op 5 februari 1757.

53. „Leveranties aan de Fransen in 1793”. *Hage*, XII-XIV (1982–1984) 333.

54. F.A. Brekelmans, „Het overschrijden door de Fransen van de Noordnederlandse grenzen op 16 februari 1793”. *Tijdschrift voor Noordbrabantse Geschiedenis en Volkskunde*, XLII (1935).

55. Volgens een lijst van gestorven leden van de organisatie, die was geschilderd op de muur van de Martinus-kerk van Princenhage. Deze lijst is bij de nu lopende renovatie verdwenen.

56. GAB, N 6404, no 94, 29 augustus 1837.

57. GAB, N 1390, no 144, 19 september 1833.

58. „Verkiezingen in de gemeente Hage, 1799–1803”, *Hage*, XII–XIV (1982–1984) 99.

59. GAB, Princenhage R 114, no 94, 29 februari 1796.

Hij overleed aldaar op 21 september 1784.

4. Joannes Arnoldus Nooren is te Princenhage gedoopt op 10 februari 1760. Hij trouwde op 13 mei 1804 met de te Hoogstraten (België) gedoopte, maar in Princenhage woonachtige Catharina Elisabeth Lauwrijsen. Johannes werd op 20 april 1803 benoemd tot lid van het gemeentebestuur van Princenhage.⁵⁸ Uit het huwelijk Nooren-Lauwrijsen stammen:

A. Arnoldus, te Princenhage gedoopt op 10 maart 1805.

B. Gerardus Adrianus, te Princenhage gedoopt op 25 augustus 1806.

C. Cornelius Franciscus Nooren, te Princenhage op 17 mei 1808 gedoopt, trouwde op 10 januari 1856 met Elisabeth de Wit.

Johannes Arnoldus Nooren erfde in 1796 van zijn moeder een boerderij in Princenhage en de gebruikelijke bonte collectie van percelen akkerland, hooiland, woeste grond en bos.⁵⁹

5. Adrianus Arnoldus Nooren, volgt onder VI.

(Wordt vervolgd)

Euthanasie in 1536

Geridt Henrick Deckers, in de wandeling genoemd Vuystken, geboren te Veghel, ging dagelijks om met pestlijders. Hij hielp hen met *scrobben* (schoonmaken, ontsmetten) en anderszins. Onlangs kwam hij in het land van Breda bij een vrouw, geheten Anne, die ziek lag van de Godsgave of pestilencie. Hij legde op haar gezicht een zitkussen om haar te verstikken. Toen dat niet lukte, gaf hij haar een drankje onder het voorwendsel van geneeskrachtigheid. Toen zij het had ingenomen, legde hij weer het kussen op haar mond om haar te versmoren.

Ook een kind van vijfkwart jaar, eveneens besmet, doodde hij: hij drukte een doek op zijn mondje. Dat was hem verzocht door een man, die hem 6 carolusgulden beloofde als het kind zou sterven.

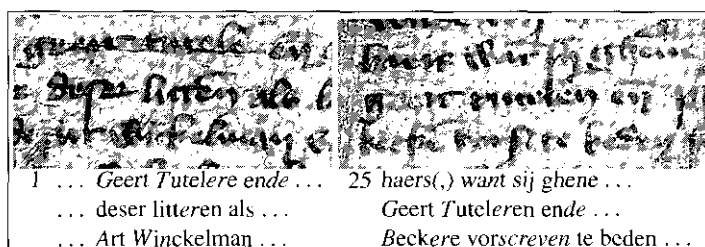
Geridt Deckers is eind 1535 of in 1536 te 's-Hertogenbosch met het zwaard geëxecuteerd (onthoofd), waarna zijn lichaam op het rad werd tentoongesteld.¹

1. Algemeen Rijksarchief Brussel, Rekenkamer 12997, rekening 18 november 1535 - Kerstmis 1536, f. XIII.

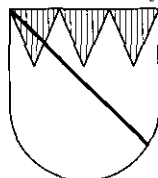
BETEKENIS EN VERBASTERINGEN VAN DE FAMILIENAAM TUTELEERS

PIET TUTELAERS

De oudste oorkonde waarin onze naam voorkomt dateert van 20 oktober 1394. Hierin wordt Geert Tutelen¹ vermeld als laat aan het hof van Sint-Bartolomeus te Gingelom. Joseph Moors² geeft de volledige transcriptie en leest op regel 1 van dezelfde akte Geert Tutelere en op regel 26 Geert Tuteleren. De betreffende fragmenten³ met zijn interpretaties zijn hieronder weergegeven. Het haaltje achter de *l* van *tutelé* en in *littén*, waar het duidelijker te zien is, is een afkorting voor *er*.

De zin waarin Geert voor de tweede maal vermeld staat, luidt: *Ende ich, Art Tilmans, hebbe mine properen segel ane desen brief ghehanghen voir mich, Geert Tuteleren ende Johannes Jacobs.* Hij beschikt blijkens deze akte op dat moment nog niet over een eigen zegel. Geert zal later in de functie van schepen (Gingelom, 1410) en meier (Velm, 1432) aan het Sint-Janshof zegelen met een sprekend wapen, bestaande uit een schildhoofd van drie punten met daaroverheen een schuinstaak. Hiermee symboliseert hij zijn naam *tutelere* als drager van *tuten*.⁴

Fernand Tutelaars⁵ geeft een overzicht van alle door hem verzamelde akten tot 1800 waarin onze naam voorkomt. In de tabel op bladzijde 77 heb ik alle 169 namen, voornamen en plaatsen tot 1500 hieruit bij elkaar geplaatst.

Onze naam blijft in de middeleeuwen beperkt tot een zeer klein gebied in de Haspengouw, op de grens van de huidige Belgische provincies Brabant en Limburg, en ten noorden van de Romaanse taalgrens. Omdat de Nederlandse taal nog volop in ontwikkeling is, zien we een grote variatie in de schrijfwijze van de achternaam. Zo kiest men voor het weergeven van de *uu* naar *believen u*, *ue* of

1. J. Grauwels, *Regestenlijst der oorkonden van het begijnhof te Sint-Truiden, 1265–1741* (Brussel, 1962) akte 77.
2. *De Oorkondentaal in Belgisch-Limburg van circa 1350 tot 1400* (Belgisch Inter-Universitair centrum voor Neerlandistiek, 1952) oorkonde 22.
3. Met dank aan het Rijksarchief te Hasselt.
4. *Tute* is de Middelnederlandse benaming voor *punt*.
5. F. Tutelaars, *Algemene chronologie van het geslacht Tutelaers* (Dilbeek, 1992).

uy. De *e* en *y*, soms ook de *i*, worden hier gebruikt om de voorafgaande klinker te verlengen. Uit de tabel lezen we ook af dat de naam *Tutelere* het meeste wordt gebruikt. In de zestiende eeuw krijgt de vorm *Tuteleers* (55%) en *Tutellers* (35%) de overhand en raakt *Tutelere* (5%) uit de gratie. De voornamen geven aan dat we met een echte Dietse familienaam te doen hebben. De Middelnederlandse uitgang *-ere* zien we zeer frequent in woorden waar we nu *-eer* of *-aar* zouden gebruiken, zoals bijvoorbeeld in *leenhere*, *wesselere* en *wandellere*. Het ligt daarom voor de hand de naam *Tutelere* te verklaren als iemand die tutelt. Maar wat betekent het Middelnederlandse werkwoord *tutelen*?

Plaatsnamen

82	Gingelom	40	Landen	15	Dormaal
14	Zoutleeuw	5	Tienen	3	Niel
2	Velm	2	Sint-Truiden	2	Montenaken
2	Hakendover	1	Walswezeren	1	Waelhoven

Achternamen

66	Tutelere	16	Tuteler	31	Tutellers
4	Tutellere	4	Tuteleer	11	Tuetelers
3	Tuteleren	2	Tueteler	2	Tuttelers
3	Tuytelere	1	Tutelaer	1	Tuteleers
2	Tuetelare	1	Tuteleir	1	Tutellers
2	Tuettelere	1	Tutteler		
1	Titulere	1	Tutelerst		
1	Tuteleere	1	Tutulaer		
1	Tullere				
1	Tutele				
1	Tuteleere				
1	Tutlere				

Voornamen

44	Geert	24	Peter	17	Willem
14	Gijsbrecht	13	Jan	10	Wouter
9	Hendrick	9	Liebrecht	5	Otto
5	Johannis	4	Robinus	3	Robertus
2	Marie	2	Godscalp	2	Arnoldi
1	Margrieten	1	Jueten	1	Jorys
1	Jenten	1	Ida	1	Geertruden

Tabel 1. De naam Tuteleers tot 1500

Zowel het woordenboek van Verwijs en Verdam⁶ als de werken van Gysseling⁷ geven hierop geen antwoord. Voor onze taalschat na 1600, het zogenaamde Nieuwnederlands, beschikken we over een zeer uitgebreid woordenboek.⁸ Hierin vinden weliswaar niet het Middelnederlandse *tutelen*, maar wel zijn Nieuwnederlandse opvolger *tuitelen*.⁹ Het WNT geeft maar liefst vijf verschillende betekenissen. De meeste zijn inmiddels verouderd en bleven be-

6. E. Verwijs en J. Verdam, *Middelnederlandsch woordenboek* ('s-Gravenhage, 1885).

7. M. Gysseling, *Corpus van Middelnederlandse teksten*, Reeks I: Ambtelijke bescheiden, Reeks II: Literaire handschriften (Den Haag, 1977-1987).

8. WNT, *Woordenboek der Nederlandse taal* (25 dln, 1993).

9. De Nederlandse diftong *ui* ontstaat op het einde van de vijftiende eeuw door palatalisering uit de Middelnederlandse *uu*. Ook rond Sint-Truiden heeft deze klankverschuiving plaats gevonden.

10. J.F.L.M. Cornelissen, *Het Bierboek* (Eindhoven, 1983) 28.
11. Grauwels, *Regestenlijst*,) akte 180.
12. Jan van der Noot, *Het Bosken en het Theatre* (Utrecht, 1979). Enkele overgenomen verklaringen: *sielmissen*: missen voor de ziele rust van een overledene. *Het dobbel teecken*: namelijk naast dat van het Vormsel ook dat van priesterwijding. *Characterem indelebilem*: het onverdelgbare teken (namelijk het innerlijke priesterlijke merkteken, dat bevoegd maakt tot het verrichten der priesterlijke functies en verkregen wordt door de wijding). *Te weten, zijn gheschoren ende ghesmoute*: namelijk zijn geschorenen en ingevetten (gedoeld wordt op de kruinschering en handzalving bij de priesterwijding). *Met sermonye ... omgaende*: zich bezighoudende met 'sermonye' (= gepreek?, gevormd om de klank-overeenkomst met 'simonye'?), met simonie, met het ruilen en weggeven van kerkelijke inkomsten en prebenden, en met allerlei Roomse handelszaken in het groot en in het klein.

perkt tot het Zuid-Nederlandse taalgebied. Onder tuitelen^{iv} wordt de volgende zeventiende-eeuwse bron vermeld:

Mits hij wt zijn huys sekere *tuyteleers* ofte tuysschers soude worpen, die hij onderhiel om synen cost te winnen.

'Tuyteleer' wordt verklaard als speler op basis van de veronderstelling dat 'ofte tuysschers' hier betekent dobbelaars, spelers van een kansspel.

Onder tuitelen¹² vinden we een omschrijving van het beroep *hophandelaar* uit 1719:

Dat de hoppe . . . door de landslieden ende kooplieden, namentlyk de gene van den platten lande, genaemt *tuytelaers*, wordt vervalscht ende verdorven met kruys ende andere groote gewrongen blaederen van de hoppe, ook met poeders, de welke sy daervan, ende van andere blaederen ende kruyden komen te maken.

De hophierbrouwerij¹⁰ bereikte al in het begin van de veertiende eeuw de Nederlanden. In een akte uit 1321 staat de graaf van Holland de brouwers van Rijnland, Kennemerland en Friesland toe hobbier te brouwen, mits zij evenveel betalen als wanneer zij gruit in plaats van hop genomen zouden hebben. Op grond van de vermelding van ene Jan Hopmekere¹¹ op 16 maart 1449 te Waelhoven, gemeente Velm, mogen we aannemen dat ook in deze streek hop al vrij vroeg zijn intrede doet als vervanger van gruit.

De betekenis van 'tuyteler' en 'tuytelaer' in de zin van ruilhandelaar ontstaat uit tuitelen = ruilen. De oudste bron die het WNT geeft, is de volgende tekst uit 1568 (tuitelenⁱ):

Ende dat niemant coopen noch vercoopen en mach, dan die dat teecken heeft oft den naem der beeste oft het ghetal heurs naems. Wie niet en bekent dat den Paus leert ende ghebiet, maer te vreden is, ende na sijn vermoghen onderhouden wilt al dat ons Christus gheleert, gheboden, ende beloeft heeft, sonder sijn toevlucht te nemen tot den Paus, syn aflaten, sielmissen¹², absolutien, ende andere grouwelen, die en mach onder heur coopen noch vercoopen: Ia worden verbannen, vervloect ende verdoempt ten viere, watere, oft sweerde, maer die sijn teecken draghen sijn al goy kinderen, in sonderheyt die het dobbel teecken, ende *Characterem indelebilem* (soo sij dat noemen) hebben, te weten, sijn gheschoren ende ghesmoute, die moghen alder-vryelyckt wisselen, coopen, ende vercoopen met sermonye, simonye, beneficien, prebenden, te *tuytelen*, ende verpassen, ende met alderley Roomsche coop-menschapen en cremerijen omgaende. Christus heeft

de coopers ende vercoopers wt synen Tempel ghedreuen: Antichrist heeftse in synen Tempel ghebracht, ende houtse daerin.

De volgende tekst¹³ geeft een nog overtuigender bewijs dat tuitelen vroeger ruilen of handel drijven heeft betekend:

W. Seght my eens, hoe zijt ghy eerst toch aen dees Bloemkoopery ghekomen? . . .

G. . . . Ick placht so nu als dan, des avonts, met eenige Cameraden om een Potjen te gaen, so wast eerst van Honden ende Haenen dat wy plachten te *tuytelen*, daer na van Duyven, daer na is't gekomen op de Kanary-vogelkens, ten lesten op de Bloemen.

Van Teuten, leurders en ambachtslieden die in groepsverband¹⁴ opereerden is bekend dat ze een fluit¹⁵ gebruikten om hun komst aan te kondigen. Zou het kunnen dat een 'tuyteleer' een leurder was die zijn komst aankondigde door op een hoorn (Middelnederlandse woord tute) te blazen? Of een beroepsmuzikant¹⁶ die op de fluit speelt? Ik heb geen tekst kunnen vinden waarmee te bewijzen valt dat tuitelen een frequentatief van tuiten in de betekenis van op een hoorn blazen is. Trouwens op grond van de voorbeelden in het WNT onder tuitelenⁱⁱ zou je eerder verwachten dat een dergelijke persoon tuituer zou heten.

In enkele Zuid-Nederlandse dialecten komt tuitelen¹⁷ nog voor als veel drinken. In de verzameling middeleeuwse gedichten, uitgebracht door Gerrit Komrij¹⁸ kwam ik het volgende opmerkelijke gedicht tegen (Gruuthuse-handschrift, eind veertiende eeuw):

Het soude een scamel mersnier
Coopmansceipe leren
Hi hiet Annin Tutebier
hi conste hem wel ghenere¹⁹.

Daer hi sinen canis drouch,
Een joncfrauwe riepen ende soe louch:
„Comt hier na, goet meerseman!”
„Naelden! spellen! trompen! bellen!
Ic wil mijn merse hier neder stellen,
Laet zien of ic verkopen can.”

Feitelijk zijn er maar twee mogelijkheden die zich aandienen als het om de verklaring van onze naam gaat: speler (tuyteleer) of ruilhandelaar (tuyteler). Debrabandere²⁰ kiest voor de laatste:

Tuytelaars, -aers, -eers, Tuijtelaars, -aers, Tutelaars, -aers, -eers, -aire, Tutélaire:

Middelnederlandse woord tuyteler: ruilhandelaar (KILIAAN). Ook Middelhoogduits tütelaere: vleier; afleiding van tütelen: vleien. Wellicht is er een semantisch

13. Uit *Op- en ondergang van Flora* (1643) onder tuitelenⁱ bij A. de Jager, *Woordenboek der frequentatieven in het Nederlandsch* (Gouda, 1875). Het WNT (tuitelenⁱⁱ) verklaart dit woord om onbegrijpelijke redenen als keuvelen.

14. Zie F. van Winkel, „De Teuten, benaming en oorsprong”, in W. Knippenberg (red.), *De Teuten, hùtengaanders van de Kempen* (Eindhoven, 1974).

15. Een soort schalmeei bestaande uit een half dozijn zijdelings aan elkaar gesoldeerde koperen pijpjes van opklimmende lengte.

16. Deze verklaring werd gegeven door A. Carnoy, *Origines des noms de familles en Belgique* (Leuven, 1953).

17. Zie afleidingen bij tuitenⁱⁱⁱ in het WNT.

18. G. Komrij, *De Nederlandse poëzie van de twaalfde tot en met de zestiende eeuw in duizend en enige bladzijden* (Amsterdam, 1994). De naam Tutebier wordt in het WNT, onder tuitenⁱⁱⁱ, uitgelegd als iemand die bier drinkt.

19. Gedragen.

20. F. Debrabandere, *Verklarend woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk* (2 dlu; Brussel, 1993).

21. Het hier gesuggereerde semantische verband tussen het Middelnederlandse *tuuschen* en het Duitse *tauschen-täuschen*: *ruilen* en *bedriegen*-, wordt in het WNT betwijfeld. Onder *tuischen*²¹ wordt het verschil tussen *tauschen* (bedrieglijk spreken bij het doen van transacties) en *täuschen* (een strek uithalen) verklaard uit het Middelhoogduitse doublet *tuischen-tuschen*. De betekenisdifferentiatie tussen *tauschen-täuschen* (*ruilen*, *bedriegen*) ontstaat pas in het Nicuwhoogduits.

22. AB = G. Roggeman, Antwerpen Bevolking, Stadsarchief Antwerpen 1584.

AP = F. Melis-Taeymans, *Antwerpse poortersboeken 1533-1608* (3 dln) (Antwerpen, 1978).
= H. Vangassen, *Bouwstoffen tot de historische taalgeografie van het Nederlands hertogdom Brabant* (1952).

MAR = C. Marynissen, *Anthroponymie van Aartselaar, Reet en Schelle* (Leuven, 1947).

23. Een tekst uit 1712 vermeldt in het WNT onder *tuiten*^{21b}.

24. De Jager beschouwt *teutelen*¹ in deze tekst (Hooge Veluwe, 1840) als een frequentatief van *teuten*, *tuten*, *tuiten*, *toeten* in de zin van *blazen*.

25. Oorgeblaas.

26. Verminderen.

verband; vergelijk het Middelnederlandse *tuuschen*²¹ en het Duitse *tauschen/täuschen*: *ruilen* en *bedriegen*. Duitse familienamen *Tüttler*, *Tittler*. 1343 Konrad der Tütler, Esslingen (BAHLOW); 1488 van Otten Tuetelers, Tienen (HB 800); 1583 Jan Tuyteler, Luik-Antwerpen (AP) = 1584 Jan Tuytelaar, Antwerpen (AB); Hans Tuijteleer, Aartselaar (MAR 453).²²

Interessant is de link die gelegd wordt met de Duitse naam *Tüttler*. Het is goed denkbaar dat het Middelnederlandse woord *tutelen* (*ruilen*) verwant is aan het Middelhoogduitse *tütelen* (*vleien*) en dat beiden een gemeenschappelijke oorsprong hebben. Ik vond een tweetal teksten die een verband leggen tussen iemands oren *tuiten*²³ (*vleien*) en *teutelen*²⁴ (*vleiend praten*):

A. Hebben uw ooren straks niet getuit? ...

L. Maar waarom zouden mijn ooren tuiten? ...

A. Omdat ik met mijn Juffrouw zo van u sprak.

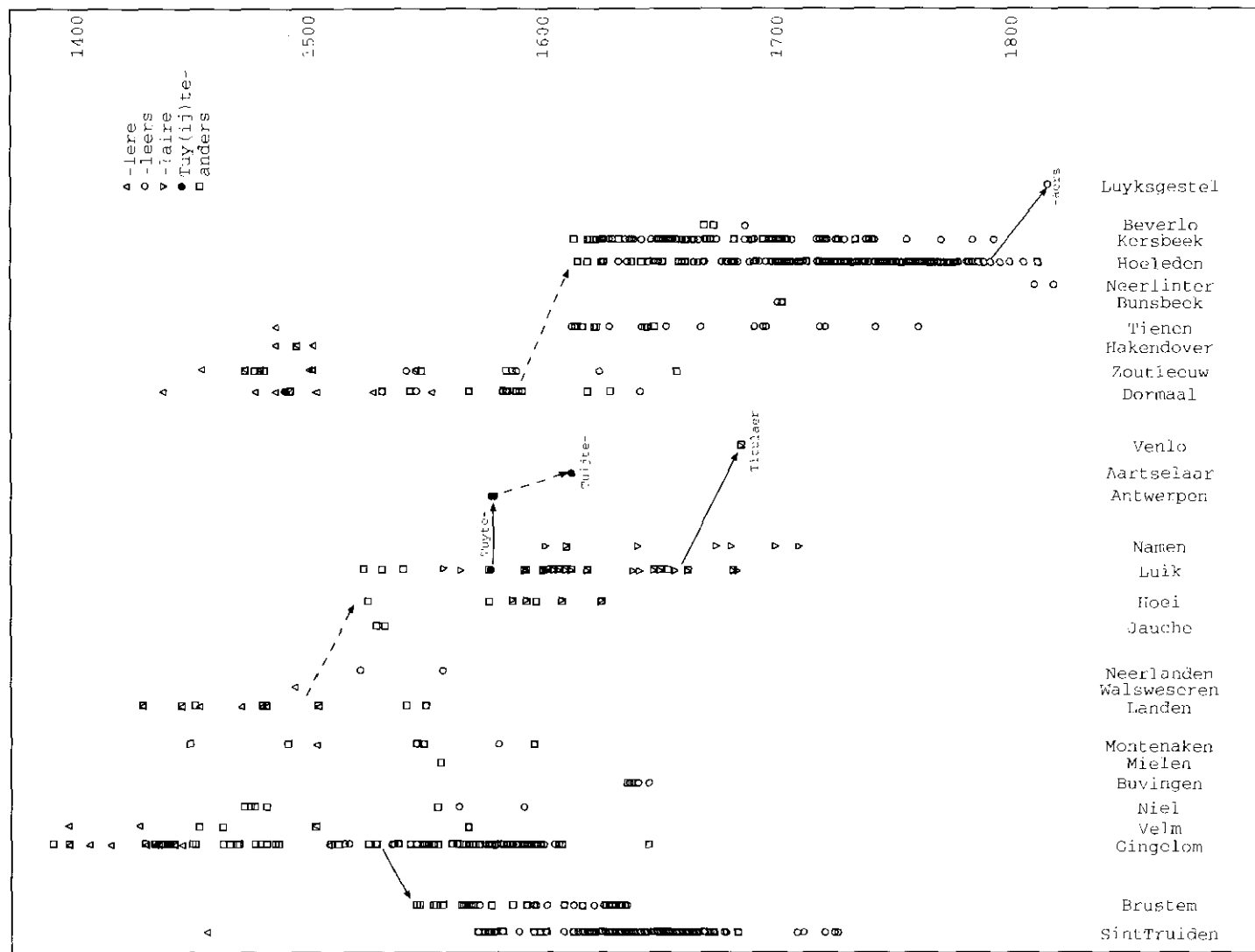
... hi *teutelt* mit oe, um oew rooije wängkes, en oew blaouwe eugkes, en as i oe in d'ellene hef ebrog, zal i oe behandelen as en lapzalver.

Voor de volledigheid geef ik hier ook de twee Middelhoogduitse teksten uit De Jager, waarin *tutelen*, *tütelen* en *tutelaere* voorkomen. In het eerste gedicht heeft *tutelen* de betekenis van *vleien*. In het tweede wordt *tütelen* in een adem genoemd met 'triegen', waardoor het een negatieve klank krijgt.

Er sprach: kan mir ieman gesagen
waz die gebüre hie schaffen?
wie geturren si geklaffen
under der fürsten gesinne
ir *tutelen* und ir geriune²⁵
das sol ich geminren²⁶

Mir ist mër an den jungen leit
der sinem herrn od iemen seit
daz *tütelen* unde triegen heizet
und in mit Worten dar zuo reizet
dâ von er kumen mac in swaere
Verwâzen sin die *tutelaere*!

Van de naam *Tuteleers* komen diverse varianten voor: *Tutelaire*, *Tuyteleers*, *Titulaer* en *Tutelaars*. Zijn deze namen aan elkaar verwant of betreft het verschillende families? Een definitief antwoord is uiteraard alleen via genealogisch onderzoek vast te stellen. Omdat dit echter enorm veel tijd vergt, volsta ik hier met een analyse van de feiten die door Fernand Tutelaars zijn gebundeld in zijn *Algemene Chronologie*. Om de bijna duizend akten makkelijker

Verbasteringen van de familienaam Tuteleers en hun bewezen (pijl) of veronderstelde relatie (gestippelde pijl).

27. E. de Seyn, *Geschied- en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten* (2 dln; Turnhout, z.j.): Zoutleeuw wordt door Godfried met de Baard, hertog van Brabant, in 1106 tot stad verheven en beschikt vanaf 1213 over een jaarmarkt, die in 1383 door twee vrijmarkten of jaarmarkten van vier dagen wordt vervangen. In de XIVe eeuw werd er gehandeld in graan, zout, haring en steenkolen. In 1213 wordt de stad door de Luikenaren ingenomen en aan de vlammen overgeleverd.
28. De Seyn schrijft: „Landen werd in 1482 door de Luikenaren en in 1507 opnieuw door het Franse en Gelderse leger geplunderd en platgebrand”.
29. Mogelijk is Jan de zoon van Peter Tuteleers alias Smeyers, de natuurlijke zoon van Geert Tuteleers de oude.
30. Fernand geeft in zijn *Algemene chronologie van het geslacht Tuteleers* als bron: *Chronique archéologique du Pays de Liège* (1964), p. 67, Les usines de la base Ourthe, foyer et fourneaux.
31. Uit P.J. Meertens en H. Buitenhuis (red.), *Nederlands repertorium van familienamen*, XI, *Noord-Brabant* (Assen, 1977) blijkt dat de naam in 1947 voorkomt in Baarle-Nassau, Gilze en Rijen, Goirle en Tilburg.
32. J. Titulaer, *Genealogie van het geslacht Titulaer* (Venlo, 1985).

te kunnen begrijpen, heb ik ze in de figuur op bladzijde 81 gerangschikt naar tijd (verticaal) en ruimte (horizontaal). Het gebied waar onze naam verschijnt valt onder drie politieke invloedssferen: het graafschap Loon met Gingelom als middelpunt, het prinsbisdom Luik met Landen als centrum en het hertogdom Brabant met Dormaal als kern.

De stamvader van de Gingelomse tak is Geert den oude, die leefde van 1394 tot plusminus 1450. Hij had drie zonen: Peter, Wouter en Geert de jonge. In het cijsregister van Landen van het jaar 1433 treffen wij Robinus, Gijsbrecht en Liebrecht aan. In Dormaal komen we Gijsbrecht (1442–1495), Godtschal (1478) en Willem (1478–1486) tegen. Mogen wij uit deze feiten concluderen dat Geert, Robinus, Gijsbrecht en Liebrecht broers zijn? Zo ja, waar heeft dan hun wieg gestaan? Uitgaande van het beroep ruilhandelaar lijkt mij Zoutleeuw als handelsstad²⁷ gelegen langs de belangrijke middeleeuwse handelsroute van Brugge naar Keulen een mogelijkheid.

Na 1500 duikt onze naam op in Franstalige steden als Luik (Willekin Tutelaer, 1528), Hoei (Willequin Tutelaire, 1592) en Namen (Jean Tutelaire in 1606, Willekin Tuteleers in 1615). De oorzaak van deze vlucht naar de stad kan verklaard worden door de beroerten waaraan de omgeving van Landen was blootgesteld.²⁸ Het is in ieder geval zo dat onze naam na 1562 niet meer is aangetroffen in de Luikse plaatsen rondom Landen. De heren van Geten (Jauche) hadden de voogdij over het domein van het kapittel van Sint-Lambert te Landen. Mogelijk kan de vermelding van Ghisbert Tuteler in 1534 te Jauche hierdoor verklaard worden. Het voorkomen van de naam van Willekin in steden langs de Maas kan er op wijzen hij het beroep van binnenschipper uitoefende. De namen op -aire uit Luik, Hoei en Namen zijn onmiskenbaar verfransingen van de naam Tutelere.

Na 1550 vinden we een aaneengesloten reeks akten te Brustem en Sint-Truiden. Meester Willem Tuteleers (Brustem, 1551) is de zoon van Jan Tuteleers alias Smeyers²⁹ (Gingelom, 1548). Sint-Truiden heeft daarnaast ook inwijkelingen uit de Landense en/of de Brabantse tak opgenomen. Met het overlijden van Marie Tuteleers in 1731 verdwijnt onze naam definitief uit Sint-Truiden.

Debrabandere vermeldt in zijn verklaring van de naam Tuyteleers (zie pagina 79) een Jan Tuyteler die zich uit Luik (1583) vestigde te Antwerpen (1584). Later was er ook een Hans Tuijteleer te Aartselaar (1617). Bij Fernand³⁰ vond ik ene Jean Tutelaire te Luik (Grivegnée) in 1563. Deze feiten wekken sterk de indruk dat de Antwerpse familienaam Tuyteleers ontstaat uit het Limburgse geslacht Tuteleers. Uit de Middel nederlandse uu, ook geschreven als uy, ontstaat namelijk onze huidige ui. De naam Tuytela(a/e)rs heeft zich ook gevestigd in de Nederlandse provincie Noord-Brabant.³¹

Door de genealogische studie van Jan Titulaer³² is vast komen te staan dat zijn naam een verbastering is van de Waalse naam

33. Luijksgestel maakt van 1366 tot aan de Franse revolutie in 1794 deel uit van het prinsbisdom van Luik. Na 1818 komt het onder de Nederlandse provincie Noord-Brabant.

Tutelaire. Franciscus Wilhelmus Tutelaire uit Luik vestigde zich in 1660 als Maasschipper te Venlo en zou in Nederland voor een wijd verspreid nageslacht zorgen.

In zijn genealogie toont Fernand Tutelaars⁵ aan dat onze beide namen afstammen van Johannes Franciscus Tuteleers, geboren in 1787 te Hoeleden. Deze naam wordt na zijn huwelijk in 1820 te Luijksgestel³³ verbasterd tot *Tutelaers*. De kinderen van zijn zoon Bernard kregen te Bergeijk, buurgemeente van Luijksgestel, de Nederlandse naam *Tutelaars* toebedeeld. Of de Hoeledense tak uit de Brabantse tak van Zoutleeuw en Dormaal ontstond, is op grond van de spaarzame gegevens niet met zekerheid te zeggen. Op basis van een vergelijking tussen de vooruamen van beide takken zou je een dergelijk verband wel verwachten (Gijsbrecht: Dormaal 1596; Kersbeek 1618; Hoeleden 1620).

Het beroep ruilhandelaar –mogelijk in de betekenis van sjacheraar of leurder– als verklaring voor de familienaam Tutelere lijkt een alleszins aanvaardbare hypothese. De verbasteringen ontstaan uit deze Middelnederlandse naam laten zich verklaren op grond van taalverandering (Middelnederlands -ere wordt Nieuwnederlands -eers), klankverschuiving (Tute- wordt Tuijte-), taalverschillen (Vlaams -eers wordt Nederlands -aars en Waals -aire) en toevallige omstandigheden (Tutelaire wordt Titulaer).

Jongetje trouwt, jongeman wil scheiden

Cornelis Willemsen te Oosterhout is in 1616 *een jonck, slecht ende schamel geselle, van sijn ambacht wesende een lijnden wever*. Hij is echter al zeven jaar getrouwd. Rond 1609 is hij *door kijndtsheijt ende oock mede door dwanck van sijne vrienden* door de pastoor in het huwelijk verbonden met Catalijne Adriaens. Hij was toen 14 jaar oud. Veel profijt van zijn huwelijk heeft hij niet gehad, want zonder met hem te hebben gevreeën verliet zijn vrouw hem. Waar zij nu is, weet niemand. Omdat het huwelijk nooit is 'geconsumeerd', kan het ongeldig worden verklaard. Dat is althans Cornelis' wens.¹

1. Rijksarchief 's-Hertogenbosch, Raad van Brabant 433, 3 augustus 1616.

HILVARENBEEKSE UITVAARTEN IN HET KERSTJAAR 1562–1563

L.F.W. ADRIAENSSEN

Afkortingen

GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
SAOW	Streekarchief Oisterwijk

In het rechterlijke archief van Hilvarenbeek berust de oudste kerkrekening van de heerlijkheid.¹ Het eerste blad, waarop het rekeningjaar moet zijn aangeduid, ontbreekt, maar uit de opgesomde posten kan worden opgemaakt dat het gaat om 1563. Het inkomen uit het verhuren van het kerkhof (voor het gras) over dat jaar wordt namelijk verantwoord, terwijl ook wordt gerept van de bouwwerkzaamheden aan de noorderbeuk van de kerk, waarvoor in 1562 geld was vrijgemaakt.²

Het sterftecijfer van zevenenveertig personen gedurende een heel jaar spoort niet erg met het gangbare overlijdenspromillage van 30, dat op de Hilvarenbeekse bevolking van ongeveer 2500 hoofden vijfenzeventig doden zou hebben moeten kosten, dus aanzienlijk meer dan het aantal geregistreerden. Oftewel: een dodenaantal van 0,3% zou strikt genomen wijzen op ongeveer 1550 Bekenaars. Nu telde Hilvarenbeek in 1437–1526 gemiddeld 2280 inwoners en in het laatste decennium van de zestiende eeuw tussen de 1650 en 1950.³ Tussen de cijfers uit 1526 en 1597 (respektievelijk 495 en 392 bewoonde haardsteden met elk een huishouden van gemiddeld vijf personen) zou dat uit 1563 met 313 huishoudens volstrekt uit de toon vallen, zeker als het wordt vergeleken met de (niet erg exacte, dus even betrouwbare) opgave van meer dan 2000 kommunikanten die Hilvarenbeek voor het uitbreken van de Opstand zou hebben geteld, dat is een bevolking van meer dan 3000 zielen.

Een enkel jaar heeft overigens weinig of geen statistische betekenis.

De Hilvarenbeekse kerkrekeningen⁴ liepen van Kerstmis tot Kerstmis. Uit de volgende uitvaarten tussen Kerstmis 1562 en Kerstmis 1563 werden inkomsten getrokken:

1. **Zegher Adriaen Zeghers vrouw.** Zij heette Marijken Henricx van Spreuwel des jongen en woonde met haar man Zegher Adriaen Seger Aerts te Esbeek *aende Broecksijde*.⁵
2. **Heyn Scheyven vrouw.**
3. **Jan Goessens kind op Rovert.**
4. **Steven Peters van den Poel kind.** Steven was getrouwd met

1. SAOW, Hilvarenbeek R 246.

2. L.F.W. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog en onder de generaliteit. Sociale en economische geschiedenis van een Kempen dorp tussen 1400 en 1800* (Hilvarenbeek, 1987) 165.

3. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 406, 409, 410. J. Lijten, „De keerzijde van gewestelijke leeningen”, *Campinia*, XXI (1991) 62.

4. Een serie, te beginnen met het Kerstjaar 1622–1623, wordt bewaard op het SAOW in het oud administratief archief van Hilvarenbeek onder nummer 4284 e.v.

5. L. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen. Namen, data, anekdotes”, *De Brabantse Leeuw*, XIX (1970) 19.

6. GAH, R 1379, f 428^v, 17 juli 1561.
7. GAH, R 1360, f 170, 17 maart 1552.
8. SAOW, Hilvarenbeek R 60, f 45^v, 25 september 1562.
9. SAOW, Hilvarenbeek R 25, f 223, 3 februari 1553.
10. SAOW, Hilvarenbeek R 27, f 23^v, 7 februari 1567.
11. SAOW, Hilvarenbeek R 26, f LXIX, 9 december 1562.
12. SAOW, Hilvarenbeek R 24, f 109^v, 31 januari 1531: Jan Goessen Gerit Luyten koopt een huis c.a. te Esbeek.
13. SAOW, Hilvarenbeek R 26, f LXVI, 16 december 1560: Pauwels Peters van der Schoot en zijn vrouw Cornelia Jan Henrick Jan Wouters. R 61, ongef., 29 januari 1574: Pauwels en zijn zwager Joris van Baerle. GAH, R 1411, f 187, 6 maart 1566: Pauwels Peter Everdys.
14. H. Bots, J. Matthey en M. Meyer, *Noordbrabantse studenten 1550-1750*, 292, no 1450.
15. SAOW, Hilvarenbeek R 29, f XXVII, 17 mei 1574. Vgl. R 25, f 24^v, 13 april 1550.
16. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 14. Van der Byestraten”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 181, 182.
17. SAOW, Hilvarenbeek R 27, f 65, 11 maart 1566.
18. L.F.W. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes. Genealogie van het geslacht Van den Nieuwenhuysen 1400-1800* ('s-Hertogenbosch, 1988) 192. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 98.
19. SAOW, Hilvarenbeek R 26, f LXXXIV, 10 december 1562; f LXXXVIII^v, 4 januari 1563.

- Conegont Goyaerts Aleyten van den Hertganck en zat als hoevenaar op de *Craenmeer*, een boerderij in de herdgang Esbeek.
5. **Meeusken Heyn Bonaerts vrouw.** Henrick Jan Bonaerts en zijn vrouw Bartholomea Aerts van Dun verkochten in 1561 land te Esbeek.⁶ Misschien was Henrick eerder getrouwd geweest: in 1552 gaven Henrick Jan Bonaerts en zijn vrouw Marie Dirck Bettens hun huis in de Gelderstraat aan hun kinderen Dirck, Cornelis, Marie (gehuwd met Geraert Lambrecht Daniels) en Adriaen (onmondig).⁷
 6. **Maryken int gasthuys.** Het gasthuis was een tehuis voor arme oude mannen en Maryken was de dienstmaagd.
 7. **Een kind van Antwerpen, bij Adriaen van Rietberghen gestorven.**
 8. **Daniel Willems kind.** In september 1562 handelde heer Cornelis Willem Wyten in zake de boedel van wijlen zijn broer Daniel.⁸ Zij waren kinderen van Willem Wyten Henricss en Geertruyt Denen.⁹ Er was echter ook een Daniel Willem Willems, die (evenals Daniel Willems Wyten) was gegoed te Esbeek.¹⁰ Daniels Willems is gehuwd met Margriet Jan Henrick Adriaens van Dun.¹¹
 9. **Jan Goessens vrouw op Rovert.**¹²
 10. **Lyntken Peter Loyen dochter.**
 11. **Pauwels van Schoot dochter.** Haar vader heette Pauwels Peter Everdijs van der Schoot.¹³
 12. **Mr Laureys Everaerts kind.** Mr Laureys Everaerts Schellekens van Gorop is in 1531 geboren te Diessen als zoon van Everaert Joerden Scellekens van Gorop en Anneken Corstiaen Claessen van Wuestenborch. Hij studeerde sinds 1549 of 1550 vrije kunsten en rechten te Leuven¹⁴ en vestigde zich in 1574 als advocaat te 's-Hertogenbosch. Voordien heeft hij blijkbaar nog te Hilvarenbeek gepraktiseerd. Zijn vrouw was een Bosche en heette Elisabeth Willem Gielis van Broeckhoven.
 13. **Claes van Lyempt zoons kind.** Drie zonen hadden Claes Adriaens van Laerschot geheten van Liempt en Kathelyn Aerts van Gorp: Henrick, Lambrecht en Adriaen.¹⁵ Lambrecht was gehuwd met Maryken Jan Corstens, dochter van Jan Corstiaens Aben geheten de Molder en van Willem Jan Wouter Reyners.¹⁶
 14. **Wouter Henrick van Hoeff zoons kind.** Wouter was een van de kinderen van Henrick Henricx van Hoofve en Cornelia Wauter Melis te Esbeek.¹⁷
 15. **Ancem Gielis Erven zoon,** de zoon van Gielis Dierck Erffven Voss en Clementken natuurlijke dochter heer Ancems van den Broeck.¹⁸
 16. **Jan Leenen zoon.** Hij kan worden vereenzelvigd met Peter, rond de jaarwisseling van 1562 en 1563 de onmondige zoon van Jan Adriaens van Spreuwel alias Leenen (zo genoemd naar zijn moeder Leen Peters van den Sanden) en van Jut Jans van Eynde.¹⁹

20. SAOW, Hilvarenbeek R 29, f LXXXV^v, 12 december 1575.
21. SAOW, Hilvarenbeek R 59, f 1, januari 1543. GAH, R 1327, f 230^v, 23 maart 1538. R 1329, f 158, 13 januari 1539. R 1344, f 51, 31 maart 1545. R 1394, f 421^v, 31 januari 1571. R 1395, f 395, 3 april 1571. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijssel Back. § 13. Nouwen”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991).
22. SAOW, Hilvarenbeek R 28, f 78^v, 6 september 1568.
23. In 1574 is de huisvrouw van Henrick Lodewyck Peter Elens: Maryken Goyaerts van Spreuwel (SAOW, Hilvarenbeek R 27, f VI, 11 januari 1574). In 1562 is Margriet Wilhoerts van Eynde de huisvrouw van Henrick Anthonis Loyen (R 26, f XV^v, 3 februari 1562). Onzeker is of Thomas en beide Heynen iets met elkaar te maken hadden.
24. SAOW, Hilvarenbeek R 27, f 110, 10 juni 1566 (Elisabeth was een dochter van Wilhott Jans Verspaendonck en Elizabeth Jan Dierckx Roeloffs).
25. SAOW, Hilvarenbeek R 26, f 42, 4 december 1560.
26. SAOW, Hilvarenbeek R 31, f 77^v, 12 december 1581: Oth koopt de helft van een stede, huis en hoeve aan de Voort; f 192, 8 juni 1584. R 32, f 230^v, 10 maart 1590.
27. SAOW, Hilvarenbeek R 33, f 109^v, 2 november 1593.
28. SAOW, Hilvarenbeek R 27, f 5, december 1565 of januari 1566. Vgl. R 26, f 11^v, 3 februari 1560: Jan Claes die Gruyter, erfgenaam van Jan Jan Sledden te Esbeek, zoon van Jan Jan Sledden en Maryken Claes de Gruyter.
29. SAOW, Hilvarenbeek R 246.
30. SAOW, Hilvarenbeek R 26, f XIII, 29 januari 1561. Rentmeester-Generaal 202, f CLXXXIX^v. GAH, R 1345, f 231, 14 juli 1546.
31. SAOW, Hilvarenbeek R 33, f 78^v, 20 januari 1593. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes*, 245.

17. **Cornelis de Laet kind.** In 1575 verschijnt voor schepenen een *Cornelis Henricxzoen van Dun diemen heyt Cornelis de laeth*.²⁰
18. **Lyn Mussen kind.**
19. **Barber Loyen**, begraven in de kerk.
20. **Jan van Hulsels kind.** In 1538–1571 wordt Jan Gerit Hermans van Hulsel, afkomstig van Hulsel onder Poppel en woonachtig aan de Gemene Plaats te Hilvarenbeek, gezien als de echtgenoot van Kathelyn Adriaen Rembouts.²¹
21. **Wouter Henrick van Hoeffs zoons vrouw.**
22. **Neel Sledden dochter.** Cornelis Jan Sledden en zijn vrouw Heylwich Wytman Raessen²² waren misschien haar ouders.
23. **Thomas Loyen vrouw.** Blijkens dezelfde kerkrekening ontving de kerkmeester 12 stuivers van *Heyn Loyen huysvrouw*²³ *in syns moeders plaetse te sitten met Jan Aert Celen huysvrouwe voer beyde heuren leven inder kercken te gebruycken*; het betreft het recht op een zitplaats.
24. **Ariaen die Gruyter kind.** Adriaen Claes de Gruyter en Elisabeth Wilborts Verspaendonck, zijn vrouw in 1566, zullen de ouders zijn geweest.²⁴ Adriaen had in 1560 een huis bij het koor van de kerk te Hilvarenbeek gekocht.²⁵
25. **Heyn van Eynde.**
26. **Jan Symons van Pepingen kind.**
27. **Mayken Bouaerts kind.**
28. **Othto Willem Bruers zoon vrouw.** Oth Wilm Bruers²⁶ was een zoon van Willem Jan Bruers en Beatrijs Dirck Peter Ghennen. Van zijn broers Peter de oude en de jonge woonde junior te Esbeek.
29. **Ariaen Meeus Cornelis vrouw.**
30. **Jan Sgruyters kind.** Jan Peters de Gruyter en Neeltken Ghysbrechts van Buerden kregen omstreeks 1565–1575 kinderen.²⁷ In 1566 is er sprake van de erfgenamen van wijlen Jan Claes de Gruyter en Heylwich Peter Moonen aan de Westerwijk.²⁸
31. **Een buitenkind.**
32. **Een kind van Esbeek.**
33. **Jan Gielis kind.**
34. **Een kind van Antwerpen, gestorven bij Anna Jacop Bax vrouw.**
35. **Haesken Quentkens.** In de weesrekening van de kinderen van Jan Schilders²⁹ wordt een uitgave verantwoord van 6 stuivers 1 oord voor Cornelis Quentkens dochter, die in 1556 na Pasen vijf hemden maakte.
36. **Corffhuysen.** Voluit beette hij Cornelis Henrick Otten alias Korffhuysen.³⁰ Hij was een zoon van Henrick Otto Wouters en Heylwich Wouter Wyten, die op de Biest hadden gewoond.
37. **Marten die Pelser kind.** In 1593 worden Merten Adriaen de Pelser, schoenmaker, en zijn zoon Merten gezien.³¹
38. **Peter Martens kind.** Als zijn vader komt Peter Merten Daniels

32. SAOW, Hilvarenbeek R 27(III), f 3, 18 maart 1567.
33. SAOW, Hilvarenbeek R 27(II), f 38^v, 11 februari 1566.
34. SAOW, Hilvarenbeek R 30, f 11^v, 12 januari 1577.
35. SAOW, Hilvarenbeek R 30, f 126, 3 augustus 1578.
36. L.F.W. Adriaenssen, *Geschiedenis van de families Trompenaars, Triempener, Trompeneers, Trimpenaers, Trompen en Tromp in de Brabantse en Limburgse Kempen, 1347–1989* (Amsterdam, 1989) 325.
37. SAOW, Hilvarenbeek R 27(III), f 61^v, 29 november 1567. R 28, f 4, 2 januari 1568.
38. SAOW, Moergestel R 44 (oud), f 43^v, 30 mei 1559.
39. SAOW, Hilvarenbeek R 61, f 92, 11 augustus 1573.
40. GAH, R 1382, f 143, 19 maart 1561. SAOW, Hilvarenbeek R 27, f 108, 10 juni 1567.
41. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 141.
42. SAOW, Hilvarenbeek R 24, f 275, 27 augustus 1532; f 326, 28 augustus 1533. R 25, f 79, 7 februari 1551.
43. SAOW, Hilvarenbeek R 27, f 60^v, 27 januari 1566.
44. SAOW, Hilvarenbeek R 26, f 11^v, 3 februari 1560.
45. SAOW, Hilvarenbeek R 25, f 47^v, 14 september 1550.

in aanmerking, die in 1567 zijn hoeve op het Hoogeinde onder Esbeek verkocht.³² Hij wordt ook Peter Jan Marten Deenen genoemd.³³

39. **Peter Ancems optie Laren kind.** In 1577 deelden de kinderen van Anchem Peter CortJans en Heylwich Peters van Hooff alias van Aken de ouderlijke nalatenschap. Zij hadden drie zonen: Peter, Peter en Jan–, van wie Jan wijlen was. Peter de jonge erfde de hoeve *ter stede geheyten Esbeek opte Laeren*.³⁴ Onbekend is, wiens kind in 1563 stierf, dat van senior of junior. Evenmin is bekend of Martynken Cornelis Henrick Otten alias Corffhuysen was getrouwd met senior of junior.
40. **Schellen Dries dochter kind.** Godschalck Andries Wouter Schellekens van Gorop had drie dochters:³⁵
 - a. Andriesken Schellen Dries, die trouwde met Jan Peter Geertruyden en daarna met Jacob Claes van den Broeck.
 - b. Lysbeth Godtschalck Andries, gehuwd met Geraert Willems Geertruyden.³⁶
 - c. Mariken Schellens, gehuwd met Jan Jan Geraert Luyten.
41. **Peter Peter Pauwels zoons vrouw.** Peter Peter Pauwels en zijn vrouw Maryken Henrick Bonaerts verkochten in in 1567 een akker onder Esbeek. Een jaar later kompareren Peter en zijn vrouw Maryken, dochter van Henrick Bonaerts bij Maryken Dirck Bettens.³⁷
42. **Jan Huybrecht Aerts kind.** Jan woonde aan de Gemene Plaats en was gehuwd met Adriaentken Willem Rysbosch, dochter van Willem Meeus Rijsbosch en van Marie Claes Otten.³⁸ Adriaentken hertrouwde met Hans Weckerle.³⁹
43. **Jan die Jonge kind.** De Jonge is een algemene aanduiding, die in 1563 nog juist niet als familienaam te Hilvarenbeek voorkomt. De zeventiende-eeuwse Hilvarenbeekse voermansfamilie De Jonge stamde van Jan Jan Jans Luyten de jonge, die in 1561–1567 wordt gezien met zijn vrouw Elysabeth Gielis Jan Thomas.⁴⁰
44. **Goessen heer Jan Naets kind.** Goessen was een bastaard van de priester Jan Naes⁴¹, die een zoon was van Adriaen Jonaes en van Aleyt natuurlijke dochter Jans van Gorop.⁴²
45. **Jan die Gruyter.** Vermoedelijk Jan Claess de Gruyter (zie hierboven onder 30), die immers in 1560 à 1566 overleed.
46. **Aert Boschmans moeder.** Zij heette Anna Peter Stevens, was getrouwd met Aert Peter Fiers alias Bosmans en had bij hem behalve Aert nog minstens twee kinderen.⁴³ Peter Stevens en Heylwich Claes die Gruyter waren haar ouders.⁴⁴
47. **Jan Back int gasthuis.** Op verzoek van zijn familie was Jan Jan Baxs in 1550 opgenomen in het Jan van Spreuwelmanhuis.⁴⁵

EEN GESLACHT SMULDERS (SMEULDERS)

† J.A.M. SMULDERS

Afkortingen

GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
GAT	Gemeentearchief Tilburg
OAA	Oud administratief archief

(Vervolg van p. 61)

XIII-i. WOUTER CORNELIS SMOLDERS¹⁰⁹ werd te Tilburg gedoopt op 9 februari 1731, trouwde aldaar op 30 april 1758 met (Joanna) Cornelia van Beurden en werd er op 10 oktober 1775 begraven. Zijn vrouw is op 31 december 1731 te Tilburg gedoopt als dochter van Jan van Beurden en diens (tweede) vrouw Joanna Maria Jan van Oerle. Op 5 mei 1801 is zij aldaar begraven.

In het testament van Maria Antonij Ansems, weduwe van Norbart Jan Janssen, opgemaakt op 1 juni 1768, werd Wouter als volgt bedacht: *Item aan Wouter Cornelis Smulders en in cas van voor overlijden aan zijne wettige kinder de somme van vijftig guldens eens, en daar en boven haar testatrice beste bed met zijn toebehooren ten zijnen keuse, mitsgaders al haar testatrice kleederen en verder allen 't linden en wollen, soo beddelakens, dekens, gordijnen en wat verder onder die benaming van linden en wolle kan en mag gerekend worden.*

De kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. Cornelis Wouter Smulders¹¹⁰, te Tilburg gedoopt omstreeks 1760, is aldaar overleden op 4 april 1836. Hij was herbergier in het *logement de Drie Zwaanen* aan de Heuvel, dat hij voor f 105 per jaar huurde van Johannes Adriaan Priems. In 1684 werd deze huizing, toen geheten *herberg de Drie Swaentjens*, bewoond door Jenneken Vrijters, weduwe van de gewezen borgemeester Jan Wouter Keijzers, kleinzoon van Adriaen Cornelis Smulders, die in deze genealogie nog ter sprake zal komen.

Op 20 april 1788 trouwde Cornelis Smulders te Tilburg met Johanna Heerkens, die aldaar op 4 april 1766 was gedoopt als dochter van Peeter Hendrik Heerkens en Lucia Geijssels.

De kinderen van Cornelis en Johanna zijn:¹¹¹

- A. Waltherus Smulders, te Tilburg gedoopt op 7 februari 1789, trouwde aldaar op 24 mei 1816 met Cornelia Melis. Hun huwelijk bleef kinderloos.

109. GAT, R 460, f 16, 17 augustus 1801, N 81, f 157, 21 september 1759, N 94, f 44, 1 juni 1768.

110. GAT, R 616, 31 december 1688. R 622-I, 6 juli 1808; 18 oktober 1808, N 141, no 30, 1 december 1792.

111. Er waren nog zes kinderen, die allen jong gestorven zijn.

*Tekening (oktober 1832) van de huizen op de hoek van de Heuvelstraat en de Heuvel. Rechts de Drie Zwaanen.
(Foto Gemeentearchief Tilburg.)*

- B. Petrus, te Tilburg gedoopt op 15 oktober 1792.
- C. Maria Catharina Smulders is te Tilburg gedoopt op 14 juni 1794 en is daar op 17 oktober 1820 ongehuwd overleden.
- D. Cornelia Smulders, te Tilburg geboren omstreeks 1797, stierf aldaar op 25 mei 1871. Zij was ongetrouwd gebleven.
- E. Joannes Smulders, metselaar, is op 26 juli 1798 te Tilburg gedoopt en overleed op 6 februari 1835. Hij was ongehuwd.
- F. Anna Maria Smulders, gedoopt te Tilburg op 1 september 1800, trouwde te 's-Hertogenbosch op 21 april 1830 met Antonius van Loon, gedoopt te Ravenstein op 21 mei 1798.
- G. Norbertus, te Tilburg gedoopt op 9 september 1802, op 6 augustus 1804 aldaar begraven.
- H. Lucia, te Tilburg gedoopt op 12 november 1804, aldaar begraven op 23 januari 1805.

- 2. Jan Wouter Smulders, volgt onder XIV-h op pagina 89.
- 3. Anna Cornelia Wouter Smulders werd op 3 oktober 1764 te Tilburg gedoopt en trouwde daar op 2 maart 1794 met Sebastiaan Joost Heerkens. Op 31 oktober 1838 is zij in haar geboorteplaats overleden.
- 4. Laurens Wouter Smulders, volgt onder XIV-i op pagina 90.

XIV-h. JAN WOUTER SMOLDERS, gedoopt te Tilburg op 11 februari 1762, bierbrouwer van zijn vak, trouwde te Moergestel op 17 april 1796 met Petronella de Laet. Hij stierf te Tilburg op 23 februari 1812.

Uit dit huwelijk:

- 1. Catharina Smulders, te Tilburg gedoopt op 14 januari 1797, trouwde met Joannes van der Putten en overleed te 's-Hertogenbosch op 17 februari 1847.
- 2. Jan Smulders, bakker, is te Tilburg op 4 april 1798 gedoopt en trouwde te Berkel-Enschot op 13 mei 1831 met Anna Catharina van den Kleijberg, dochter van Cornelis van den Kleijnberg en Petronella van Liempt. Zij is te Enschoot gedoopt op 27 april 1803. Aldaar stierf haar man op 4 april 1858.

Uit dit huwelijk stammen:

- A. Petronella, te Tilburg geboren op 6 november 1832 en aldaar overleden op 7 november 1832.
- B. Johannes Cornelis Smulders, schoenmaker, is te Enschoot geboren op 5 februari 1834 en trouwde te Oirschot op 10 augustus 1877 met de winkelierster Francijna van Berendonk, die aldaar was geboren op 4 november 1834.
- C. Petronella Smulders is op 10 november 1836 te Enschoot geboren en trouwde te Tilburg op 5 november 1874 met Antonij Nuijten, weduwnaar van Petronella van Dijk. Hij is te Alphen en Riel geboren op 24 augustus 1840.
- D. Maria Martina Smulders, te Enschoot geboren op 23 december 1839, trouwde aldaar op 30 augustus 1866 met Adrianus Jacobus Franken, herbergier, rijkswegwerker en nadien wagenmeester. Hij is geboren te Ginneken en Bavel op 30 mei 1831.
- E. Cornelia Smulders, geboren te Enschoot op 27 september 1842, te Moergestel overleden op 6 april 1883.
- 3. Waltherus Smulders, te Tilburg gedoopt op 26 juni 1799, aldaar overleden op 1 juni 1817.
- 4. Cornelia Smulders werd op 14 juni 1801 te Tilburg gedoopt en trouwde te Moergestel op 21 februari 1819 met Jan Baptist van der Loo. Deze was op 20 januari 1798 aldaar overleden. Op 18 september 1849 is Cornelia te Moergestel overleden.

XIV-i. LAURENS SMULDERS is op 11 augustus 1770 te Tilburg gedoopt en trouwde daar op 2 mei 1803 met Lucia Couwenberg uit Goirle. Zij kregen een zoon:

- 1. Walterus Smulders, te Goirle gedoopt op 7 september 1805, overleed te Udenhout op 1 januari 1878. In eerste echt trouwde hij te Haaren op 30 oktober 1835 met Adriana van de Ven, die aldaar is gedoopt op 13 september 1801 als dochter van Gerardus van de Ven en Antonetta Peter Heerkens. Hij hertrouwde te Udenhout op 24 oktober 1855 met Gerardina de Jong, aldaar geboren op 18 november 1819.

De kinderen uit het eerste huwelijk zijn:

- A. Laurentius, te Haaren geboren op 23 oktober 1836, overleden te Diessen op 25 augustus 1840.

Uit het tweede huwelijk:

- B. Johanna Smulders, geboren te Udenhout op 5 augustus 1856, trouwde te Oisterwijk op 17 maart 1891 met Cornelis Maton, weduwnaar van Clasina van Opstal en van Maria Vermeer, geboren aldaar op 18 april 1854. Hij was landbouwer.
- C. Johanna Smulders is op 27 september 1859 te Udenhout geboren en trouwde aldaar op 1 mei 1889 met de landbouwer Christiaan Lommers. Deze werd te Cromvoirt geboren op 25 december 1859.
- D. Francijna Smulders, geboren te Udenhout op 22 juni 1863,

trouwde aldaar op 29 april 1890 met Martinus Roozen. Deze is te Moergestel geboren op 1 november 1864. Francijna Smulders stierf te Tilburg op 4 september 1928.

IX-m. CORNELIS GHERIT SMOLDERS¹¹² trouwde te Tilburg op 25 februari 1631 met Anthonken Claess Spijckers, dochter van Niclaes Anthonis Laureys Jan Spijckers en van Adriana Adriaen Reyner de Groot. Hij wordt in 1630 vermeld als lakenkoper en in 1651 als schoolmeester aan de Hasselt.

Kinderen:

1. Adriana Cornelis Smulders, te Tilburg gedoopt op 15 februari 1632, trouwde aldaar op 2 juni 1666 met Cornelis Adriaen Cornelis (in) 't Huys, ook genaamd Smulders. Hij was weduwnaar.
2. Nicolaes Cornelis Smulders, volgt onder X-m.
3. Catharina, gedoopt te Tilburg op 7 september 1636.
4. Gerardus, te Tilburg gedoopt op 3 september 1639.
5. Maria, tweelingzus van de vorige.
6. Anna Cornelis Smulders werd te Tilburg op 20 oktober 1640 gedoopt. Zij trouwde aldaar op 3 september 1680 met Joost Cornelis Leemans.
7. Maria, te Tilburg gedoopt op 26 mei 1644.
8. Maria, te Tilburg gedoopt op 11 september 1647.

X-m. CLAES CORNELIS SMOLDERS¹¹³, gedoopt te Tilburg op 6 november 1633 en aldaar begraven op 7 april 1703. Hij was *laeecten-maker* van beroep geweest. Op 3 september 1678 trad hij te Tilburg in ondertrouw met Marie Peter van Spaendoncq, weduwe van Peter Steffens.

De kinderen uit dit huwelijk waren:

1. Antonetta Niclaes Smulders, te Tilburg gedoopt op 9 juli 1679, trouwde aldaar op 4 mei 1721 met Willem Jan Willem Jans.
2. Peter Nicolaes Smulders werd op 24 januari 1682 te Tilburg begraven en trouwde aldaar op 2 maart 1710 met Cornelia Gerit Jan Meuwese. Zij is aldaar geboren omstreeks 1685 als dochter van Gerit Jan Meuwese en Catalijn van Sonvelt. Peter werd op 16 oktober 1714 te Tilburg begraven.

Uit dit huwelijk sprongen:

- A. Maria, te Tilburg gedoopt op 1 januari 1711.
- B. Gerardus, te Tilburg gedoopt op 1 augustus 1714.
3. Jan Niclaes Smulders, te Tilburg gedoopt op 23 april 1688, trouwde aldaar op 16 mei 1723 met Cornelia Deckers, weduwe van Jacobus Smolders.
4. Cornelis, te Tilburg gedoopt op 4 oktober 1685.

IX-n. JAN LAUREYS SMULDERS DE OUDE¹¹⁴ trad te Tilburg op 28 januari 1609 in ondertrouw met Geritken Jan Henricxss, dochter van Jan Henrick Wouters en Cornelis Gerit Beykens. Op 30 juni 1644 hertrouwde hij te Tilburg met Maeycken Adriaen Adriaen Olijslaegers.

112. GAT, R 355, f 95, 22 maart 1633. R 358, f 135^v, 21 februari 1641. R 406, f 60, 21 februari 1641. R 412, f 63^v, 15 april 1664. R 880, 1630. OAA 1014, f 38^v, 1651.

113. GAT, R 377, f 21^v, 31 maart 1681. R 426, f 118^v, 17 mei 1694. N 57, f 163^v, 4 november 1682.

114. GAT, R 349, f 281^v, 15 maart 1616. R 349, f 293, 19 mei 1616; f 304, 30 augustus 1616. R 372, f 18, 15 februari 1672. R 375, f 111, 1 mei 1677. R 379-II, f 24^v, 1 maart 1683. R 414, 31 december 1670. N 13-I, f 25, 18 februari 1647. N 19, no 22, 22 oktober 1657.

Op 19 mei 1616 compareerden voor schepenen d'eersame Jan Laureys Adriaen Smolders ende Geriken dochtere Jan Hendrick Wouterssoon, syne wettige huysvrouw, beyde henne vyff sinnen wel volcomen ende machtich, hoewel deselve Geritken naerden lichame cranck was. Zij maakten hun testament ten gunste van de langstlevende van hen beiden, waarbij zij een uitzondering maakten voor de goederen die Geritken van haar vader had geërfd: *alleenlyck de penningen geprocedeert off te procederene vande vercoopinge der erfelycke haerder testatricen vader, diewelcke zy heeft begeert dat sullen worden gereyct ende wederomme gekeert wordden aen hare susters ende broeders, mitsgaders den voorkynde Daniel Adriaen Gerit Vrancken, verweckt vuyt Catarina hare sustere, dwelck sal representeren de plaetse van hare moeder.*

Op 30 augustus van hetzelfde jaar maakten de echtelieden, beiden nu in goede gezondheid, een nieuw testament. *Ende hebben wederroepen alle voorgaende testamenten, codicillen, houwelyxe voorwairden ende andere contracten voor date van desen gepasseert, ende specialyck eene alsulcken testamente als voor ons schepenen ondergeschreven opden XIX may lesten tusschen henliedens is gemaect, dwelck zy mits desen expresselyck casseren ende te nyet doende syn midts desen.*

De uitzondering die in het eerste testament gemaakt werd voor de door Geritken van haar vader geërfde goederen kwam te vervallen. Mocht de langstlevende hertrouwen en alsnog kinderen krijgen, dan gaan de goederen naar die kinderen. Het testament gaat dan verder: *ten ware deselve lanxtlevende egeene wettige kynderen en vercrege, in welcken gevalle alle henne voirschreven goeden sullen gedeylt, geparteert ende aenveert wordden by henne testateuren beyder vrienden in twee zyden, te weten half over de vrienden ende erffgenamen syn testateurs ende half over de vrienden ende erffgenamen hair testatrice voirschreven, hierinne versien dat de vrienden ende erffgenamen overal sullen staen ende representeren de plaetse van henne overleden ouders.*

Uit het huwelijk van Jan Laureys Smulders en Geritken zijn vrouw werden geboren:

1. Laureys Jan Smulders, volgt onder X-n.
2. Adriaen Jan Smulders stierf voor 1677. Zijn erfgenamen waren zijn broers Laureys en Gerit.
3. Gerit Jan Smulders, volgt onder X-o.

X-n. LAUREYS JAN SMULDERS¹¹⁵ trouwde te Tilburg op 23 januari 1678 met Anneken Jan Smulders, dochter van Jan Jan Cornelis Hendricx Smulders en van Maeyken de Veth.

Ten tweede male trouwde hij aldaar op 22 januari 1696 met Jenneken Cornelis van Baast uit Oisterwijk.

Uit het tweede huwelijk is een zoon bekend, die volgt onder XI-p op pagina 93.

115. GAT, R 379-II, f 57, 23 juni 1683.
R 417, f 176, 25 juli 1684. R
426, f 207, 27 april 1695.

XI-p. JAN LAUREYS SMULDERS¹¹⁶ werd op 11 september 1698 te Tilburg gedoopt en trouwde aldaar op 16 juli 1719 met Adriaantje Driessen. Deze dochter van Peter Corstiaen Driessen en Cornelia Adriaen Leppers is te Tilburg gedoopt op 9 januari 1695.

In tweede echt trouwde Jan Smolders te Tilburg op 2 oktober 1730 met Annamaria Vennicx, dochter van Jan Joost Vennincx en van Mariken Peter Haijmans (ook Annamaria), aldaar gedoopt op 5 maart 1697. Zij hertrouwde te Tilburg op 1 oktober 1742 met Jan van Waarlem.

Uit het eerste huwelijk:

1. Laurens, te Tilburg gedoopt op 15 april 1720.
2. Laurens, te Tilburg gedoopt op 24 mei 1725.
3. Cornelis, te Tilburg gedoopt op 18 april 1726.
4. Joanna, te Tilburg gedoopt op 24 september 1727.

De kinderen van het tweede huwelijk waren:

5. Adriana, te Tilburg gedoopt op 13 november 1732.
6. Jan Baptist, te Tilburg gedoopt op 15 februari 1734.
7. Maria Smulders werd op 3 juli 1735 te Tilburg gedoopt en trouwde aldaar op 27 april 1760 met de wolwever Jan Laureijs Wijtmans.
8. Jan Francis Smulders, volgt onder XII-i op pagina 93.
9. Adriana Maria, te Tilburg gedoopt op 3 mei 1739.

XII-i. JAN FRANCIS SMULDERS, op 19 januari 1737 te Tilburg gedoopt, trouwde aldaar op 9 mei 1762 met Anna Marie Maaijen, die daar op 14 oktober 1736 was gedoopt als dochter van Peeter Dilis Maaijen en Maria Claas de Roij.

In tweede echt trouwde hij te Tilburg op 2 mei 1774 met Johanna Catharina van Hest.

Kinderen uit het eerste huwelijk:

1. Johan Smulders (Smeulders), volgt onder XIII-j.
2. Elisabeth, te Tilburg gedoopt op 15 juli 1765.

Uit het tweede huwelijk:

3. Anna Maria, gedoopt te Tilburg op 12 februari 1776 en twee dagen later aldaar overleden.

XIII-j. JOHAN SMULDERS¹¹⁷ (Smeulders) is op 12 september 1763 te Tilburg gedoopt, trouwde aldaar op 13 februari 1791 met Johanna van Iersel en stierf er op 6 september 1828. Zijn vrouw is op 7 november 1766 te Tilburg gedoopt en was een dochter van Peter Jan van Iersel en Johanna Maria Jan Andries van Beurden.

Kinderen van Johan en Johanna zijn:

1. Maria Anna Smeulders, gedoopt te Tilburg op 23 augustus 1791, aldaar overleden op 13 maart 1836. Op 9 oktober 1823 was zij te Tilburg getrouwd met Adriaan van Doormaal.
2. Johanna Maria Smeulders, gedoopt te Tilburg op 16 februari 1793, trouwde aldaar op 1 november 1815 met Godefridus van Doormaal. Zij stierf te Tilburg op 2 juli 1861.

116. GAT, R 444, f 17, 11 november 1769. R 473, f 19^v, 15 september 1730. R 475, f 156^v, 14 september 1742. R 506, f 97, 25 mei 1778. R 637, ongef., 28 oktober 1761.

117. GAT, R 462, f 13^v, 30 mei 1804.

3. Adrianus, te Tilburg gedoopt op 13 september 1795, aldaar begraven op 4 juli 1796.
4. Adrianus Smeulders, droogscheerder, is te Tilburg gedoopt op 9 september 1797 en stierf te Eindhoven op 5 juli 1840. Te Woensel trouwde hij op 24 mei 1829 met Petronella van Aelst, aldaar gedoopt op 24 december 1802 als dochter van Joannes van Aelst en Petronella Dikkens.

Uit dit huwelijk:

- A. Joannes Smulders is te Woensel geboren op 21 april 1830 en trouwde aldaar op 1 juni 1874 met Wilhelmina Johanna Hoevenaars.
- B. Petronella Smulders, te Woensel geboren op 31 januari 1832, aldaar overleden op 27 augustus 1860.
- C. Judocus, te Woensel geboren op 15 oktober 1833, te Eindhoven overleden op 25 november 1833.
- D. Judocus Smulders is te Eindhoven geboren op 14 april 1838 en stierf aldaar op 28 februari 1879.
- E. Maria Anna Smulders, geboren te Eindhoven op 14 november 1839, trouwde te Woensel op 29 januari 1864 met Hendrikus Pijnenburg.¹¹⁸ Deze is te Stratum geboren op 4 mei 1837 en overleed op 23 april 1910. Hij was een zoon van de uit Tilburg afkomstige fabrieksarbeider, lakenwever en koopman Adriaan Peijnenborg en van Maria Catharina van der Velden.
5. Jan Baptist Smeulders, volgt onder XIV-j.
6. Laurentius, te Tilburg gedoopt op 22 juni 1803 en aldaar begraven op 30 januari 1804.
7. Petrus Smeulders, volgt onder XIV-k.
8. Jan Francis Smulders (Smeulders), volgt onder XIV-l.
9. Maria Smulders, naaister, is te Tilburg gedoopt op 25 september 1809 en overleed aldaar op 17 april 1875. Zij was ongehuwd gebleven.

(Wordt vervolgd)

118. C.H.J. van den Brekel, *Kroniek van de geslachten Pijnenburg en Van den Brekel 1290-1990* (2 dln: Nuenen 1993) II, 232.

DE DWALINGEN VAN MR J.P.W.A. SMIT

en de consequenties voor de vlag van de provincie Noord-Brabant

A.H. HOEBEN

Inleiding

In 1996 zal de provincie Noord-Brabant het tweehonderdjarige bestaan als bestuurlijke eenheid herdenken. Ter gelegenheid van deze gebeurtenis zullen een aantal activiteiten ontplooid worden, waarbij het culturele aspect een belangrijk gegeven zal zijn. Zo is opdracht gegeven een geschiedenis van de provincie over de afgelopen tweehonderd jaar te schrijven. Verder is een commissie doende om ideeën te evalueren die door verschillende personen en instellingen zijn aangereikt.

De auteur van dit artikel heeft de idee geopperd om de herdenking aan te grijpen de provincie een nieuwe vlag te geven, waarin de historie duidelijk weerspiegeld wordt. De vlag die op dit moment in gebruik is, bestaande uit een rood-wit geschaakt dundoek, is indertijd door de Provinciale Staten aangenomen op advies van de toenmalige rijksarchivaris mr J.P.W.A. Smit. In het onderstaande wil ik de theorieën van Smit aan een onderzoek onderwerpen en nagaan hoe de vlag van Noord-Brabant er kan uitzien, wanneer men zich rekenschap geeft van hetgeen vooraf is gegaan aan de vorming van de provincie op 1 januari 1796.

Smit en zijn theorieën

De figuur van mr J.P.W.A. Smit, rijksarchivaris in de provincie Noord-Brabant van 1914 tot 1949, heeft zoveel facetten, dat het onmogelijk is hier een verantwoorde biografie, hoe kort ook, te publiceren. Smit werd en wordt alom geroemd om zijn grote bijdrage op het gebied van rijksarchiefdienst in Noord-Brabant.¹

Daarnaast heeft hij gedurende een groot aantal jaren zitting gehad in de redactie van het tijdschrift voor geslacht-, naam- en wapenkunde van het Noordbrabants Genootschap, *De Brabantse Leeuw*. Het is daarom des te pijnlijker te moeten vaststellen dat de gedachten van Smit op het stuk van de heraldiek en de vlaggenkunde de toets der wetenschappelijke kritiek niet kunnen doorstaan. Smits gedachten zijn allereerst neergelegd in twee boeken, het ene over de legervlaggen in de Tachtigjarige Oorlog, het andere over Brabantse tekens van recht.²

Maar niet alleen in boeken, veel meer nog in tijdschriftartikelen,

1. Zie voor een in memoriam L.P.L. Pirenne, „Mr. dr. J.P.W.A. Smit 4 september 1883 – 17 oktober 1972”, *Nederlands Archiefblad*, LXXVII (1973), 224 e.v.

2. J.P.W.A. Smit, *De legervlaggen uit den aanvang van den 80-jarigen oorlog* (Assen, 1938). J.P.W.A. Smit, *De Brabantsche beelden en teekens van recht* ('s-Gravenhage, 1957). Een bibliografie van de werken en bijdragen van Smit is nog niet verschenen, maar lijkt gezien de figuur van deze rechtskundige en rijksarchivaris van enig belang.

heeft Smit gepoogd een nieuw licht te werpen op de verschillende aspecten van vooral de heraldiek en banistiek. Het zou te ver voeren om hier een overzicht te geven van de vele bijdragen in de verschillende tijdschriften en jaarboeken die door Smit zijn geschreven. Enkele zullen in het hiernavolgende genoemd worden in het kader van de weerlegging van de theorieën van Smit, die vooral voor de keuze van de vlag van de provincie Noord-Brabant zo'n rampzalige invloed hebben gehad.

Het begin van Smits wat meer wijd verbreide heraldische geschriften ligt in het jaar 1918, als hij over de oude zegels van Tilburg en Goirle schrijft in het blad van de Nederlandse archivariissen.³

In 1919 publiceerde hij in het zelfde blad een artikel over het wapen van Helmond.⁴ Daarin vinden we, voor zover althans op dit moment bekend, voor de eerste maal de uitspraak van Smit dat de kleuren van het oude hertogdom Lotharingen, „eveneens oudtijds door de hertogen uit het Leuvense huis, die zich later hertogen van Brabant genoemd hebben, gevoerd zijn.”⁵ Smit bedoelt hiermee de kleuren rood + wit/zilver. Opvallend is, en dat zullen we vaker vaststellen, dat Smit geen bron geeft, geen bewijs die zijn redenering staakt.

Een breder publiek werd door Smit bereikt in 1924. In dat jaar publiceerde hij het artikel „Het wapen en de landskleuren van Noord-Brabant” in het tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.⁶

De onderliggende gedachte van Smit was aan te tonen dat de kleuren zwart en goud of geel van het wapen van de hertogen van Brabant vooraf gegaan zijn door de kleurcombinatie rood en wit. Om een effectieve bestrijding van deze uitspraak te verkrijgen is het noodzakelijk genoemd artikel op de voet te volgen en te zien waar Smit 'in de fout' ging.

We kunnen voorbij gaan aan het verschil dat Smit wil maken tussen het wapen van het land en dat van de landsheer, want voor de oudste perioden van de Europese geschiedenis is dit onderscheid niet van belang. Immers, als de landen zich vertegenwoordigd wilden zien in een of ander symbool werd het wapen van de graaf, de hertog of, voor stad of heerlijkheid, van de lokale heer genomen. Smit begaat allereerst de onduidelijkheid de heren van Cranendonk en de tak van de Van Hornes die heren waren van Perwijs en Kranenburg (in Duitsland, vlak over de grens bij Groesbeek) met elkaar te verwarren.⁷

De Cranendonks die heren van Eindhoven waren hebben deze stad bezeten tot 1355, toen Willem van Sevenborn (Septfontaines in het huidige groothertogdom Luxemburg) door erfenis van zijn moeder Ermgard van Cranendonk als heer van de 'baronie' en van Eindhoven in de oorkonden verscheen.⁸ Hoe Smit overigens tot de veronderstelling komt dat de Van Hornes zouden afstammen van ministerialen uit de Gelderse Achterhoek is helemaal een raadsel.⁹

Als Smit spreekt over de afbeelding van het wapen van Eindhoven

3. J.P.W.A. Smit, „De oude zegels van Tilburg en Goirle”, *Nederlandsch Archievenblad*, XXVII (1918–1919), 61 e.v.

4. J.P.W.A. Smit, „Het wapen der gemeente Helmond”, *Nederlandsch Archievenblad*, XXVIII (1919–1920), 156 e.v.

5. Smit, „Het wapen der gemeente Helmond”, 156.

6. *De Nederlandsche Leeuw*, XLII (1924) 163 e.v.

7. Smit, „Het wapen en de landskleuren van Noord-Brabant”, 164, noot 4.

8. T. Klaversma, *De heren van Cranendonk en Eindhoven ± 1200–1460* (Eindhoven, 1969).

9. *De Nederlandsche Leeuw*, XLII (1924), 165, noot 7.

Een fraaie illustratie van het gebruik van het wapen van de graaf in de vlag als symbool voor het graafschap Vlaanderen. Tot in de zestiende eeuw kende men geen andere vlag voor territoriale eenheden dan die een kopie waren van het wapen van de regerende dynasten. Onder de vlag de wapens van drie belangrijke steden in het graafschap Vlaanderen: Gent, Brugge en Ieper. (Uit: Dit syn die wonderlycke oorloghen van Keyser Maximiliaen, 63.)

ven, waarin hem met name natuurlijk de Brabantse leeuw interesseert, dan vermeldt hij een illustratie in Butkens.¹⁰ Er is echter een oudere afbeelding van het wapen van Eindhoven op de heraldische kaart van Rinckvelt en Zangrius, die in 1600 gepubliceerd werd.¹¹

Smit stelt dat het zijn overtuiging is dat de kleuren rood-wit die hij in het wapen van Eindhoven aantreft „aan het geel-zwart van Jan I vooraf gaat” en wijst daarbij ook op het wapen van de stad Leuven: een rood schild met een dwarsbalk van zilver.¹⁰

Om met het laatste te beginnen: Smit schrijft dat het wapen van de stad Leuven „niet het wapen der stad, maar van haren stichter Godfried III is”. Deze conclusie trekken op basis van het feit dat de hertogen van Brabant afstammen van de graven van Leuven en dat Leuven door een van de graven voor 1160 met stadsrechten is begiftigd, is geen enkel bewijs voor de uitspraak dat dus het wapen van Leuven identiek zou zijn aan het wapen van de graven die tevens hertogen van Lotharingen waren. Bovendien is het wapen van Lotharingen een legendarisch wapen; het is nooit gevonden in zegel of afbeelding van een banier voordat de heraut Gelre het laatstgenoemde voorwerp afbeeldde bij de wapens van de hertog van Brabant en zijn leenmannen.¹²

Smit stelt ook nog: „Zijn zoon Hendrik I¹³ laat in zijn wapen de faas [= dwarsbalk] voor den leeuw varen”.¹⁰ Deze stelling is onjuist. Er is geen enkel wapen van Godfried III bekend waarin een schild met een dwarsbalk voorkomt.¹⁴ Ook op de munten van de oude graven van Leuven komt geen enkel bewijs voor dat ooit een dwarsbalk

10. *De Nederlandsche Leeuw*, XLII 166.
11. Zie het artikel van F. van Eetvo, „The heraldic chart of Brabant by Zangrius for the year 1600”, *De Nederlandsche Leeuw*, LXXXI (1964) 211-217.
12. Wapenboek Gelre in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, handschrift 15652-56; een afbeelding in kleur van folio 72^v is onder meer te vinden in *Winkler Prins Geschiedenis der Nederlanden*, deel I (Amsterdam, 1977) 135.
13. Bodoeld is de zoon van Godfried III.
14. Zegels van Godfried III en zijn voorvaders zijn afgebeeld in A.H. Hoeben, *Brabantse heraldiek in historisch perspectief* (Helmond, 1991), 21.

of een banier met een dwarsbalk als teken van soevereiniteit of symbool voor het geslacht zijn gebruikt.¹⁵

„Zijns vaders wapenkleur heeft hij echter zeer waarschijnlijk aangehouden en er is maar een en zwakke getuigenis van geel-zwart voor 1288”, schrijft Smit verder.¹⁰ Inmiddels is een andere ‘getuigenis’ toch belangrijk genoeg om te vermelden. Het wapenboek Bigot, dat in 1254 is ontstaan, geeft van het wapen van ‘le Duc de Braibant’ de volgende blazoenering: *L’escu noir au lion d’or rampant*.¹⁶ De (kleurloze) leeuw is in zegels van de hertogen van Brabant bekend vanaf 1196, waar hij –het zij nogmaals gezegd– niets er op wijst dat deze leeuw rood op een zilver veld geweest zou zijn.¹⁷

Het door Smit veronderstelde oudste wapen van de hertog van Brabant, zijnde een rood schild met een zilveren leeuw, vinden we slechts een keer in een wapengedicht, namelijk dat van Konrad von Mure, gedateerd voor 1264. Zo’n enkele vermelding, die in de emails afwijkt van de algemeen bekende zwart-goud combinatie, moet natuurlijk met de nodige scepsis worden gezien. Dit temeer daar ook de leeuw gekroond wordt afgebeeld, iets wat evenmin als emails ooit ergens anders gevonden wordt. Bovendien stelt Ganz dat de beschrijvingen van Konrad von Mure vaak onjuist en onvolledig zijn en hij geeft als noot bij de beschrijving van het wapen van de hertog van Brabant, dat het hier het wapen van de hertog van Limburg betreft.¹⁸

Smit en de kleuren rood + wit/zilver

Het verwondert Smit dat zo veel Brabantse steden de kleurcombinatie rood-wit in het wapen voeren en hij stelt dat een „vermoeden, dat er tusschen hertog Hendrik’s wapen en deze stedelijke kleuren verband bestaat (...) tot bijna zekerheid wordt voor dat gedeelte van het rijk, dat heden in groote trekken Noord-Brabant uitmaakt.”¹⁹ Hij wijst dan op het feit dat hertog Hendrik I „niet alleen van deze plaatsen, maar veeleer van Noord-Brabant de stichter kan worden genoemd” (sic!).¹⁹

Smit miste uiteraard het totale overzicht over de wapenkleuren in Europa. Hij was tenslotte geen heraldicus en kon waarschijnlijk ook betrekkelijk weinig tijd spenderen aan breed heraldisch onderzoek. Dat is in de laatste vijftientig jaar gedaan door onder andere Pastoureau. Deze ‘directeur d’études’ aan de school voor hogere studies (4e sectie) te Parijs en een tijdlang (tevens?) conservator van het penningenkabinet van de nationale bibliotheek, eveneens te Parijs, heeft een aantal interessante studies op zijn naam staan. In een daarvan, *L’hermine et le sinople*, staat een hoofdstuk over de geografische spreiding van bepaalde kleuren en metalen, maar ook van de combinaties van beiden in de wapens, gevonden in zeven-entwintig wapenboeken uit de dertiende, veertiende en vijftiende eeuw.²⁰

De kleur rood is veruit de meest voorkomende kleur in wapens:

15. Zie voor de munten van de hertogen van Brabant A. de Witte, *Histoire monétaire des comtes de Louvain, ducs de Brabant* (3 dln; Antwerpen, 1894–1899).

16. R. Nussard, *Le rôle d’armes Bigot* (Z.pl., 1985) no 159.

17. Zie voor afbeeldingen van zegels van de hertogen van Brabant Hoebe, *Brabantse heraldiek*, 27, 28.

18. P. Ganz, *Geschichte der heraldischen Kunst in der Schweiz* (Frauenfeld, 1899) 172, 176, 177.

19. *De Nederlandsche Leeuw*, XLII (1924) 167.

20. M. Pastoureau, *L’hermine et le sinople. Études d’héraldique médiévale* (Parijs, 1982).

De oudste afbeelding in kleur van het wapen van de stad Eindhoven op de heraldische kaart van het hertogdom Brabant van Rickvelt en Zangrius. De kaart droeg het jaartal 1600. (Gemeentearchief Helmond.)

61% van alle wapens tonen de kleur rood. Als tweede beste vinden we dan zilver met 48%.²¹

Als Pastoureau de combinatie rood-zilver becijfert, komt hij tot 27% van alle wapens; rood-goud is tweede met 20% van alle wapens. Voor het gebied der Nederlanden (inclusief Brabant dus) zijn deze cijfers 28% voor rood-zilver en 20% voor rood-goud.²²

Waarom zouden we met deze cijfers in de hand spreken over Brabantse kleuren als we rood-zilver of rood-wit in wapens ontdekken? Het is een kleur-metaalcombinatie die over heel West-Europa voorkomt en niet specifiek als Lotharings of Brabants of Oostenrijks moet worden beschouwd.

De vraag die nog open blijft is hoe de kleuren van het wapen van Eindhoven moeten worden verklaard. Hiervoor blijft slechts één mogelijkheid open: de heren van Cranendonk voerden een breuk van het wapen van de heren van Horn, en wel op een veld van zilver drie rode hoorns. Deze kleuren zijn in ieder geval gedocumenteerd in het wapen van de baronie Cranendonk in de al eerder genoemde kaart van Rinckvelt en Zangrius. Dat in het wapen van Eindhoven, eveneens afgebeeld op deze kaart, de kleuren verwisseld zijn, dus in een rood veld drie zilveren hoorns, is op zich niet zo verwonderlijk, daar men in het gedeelde schild ook een leeuw wilde plaatsen. Indachtig de vaak losse – om niet te zeggen onachtzame – wijze waarmee men met wapens, wapenkleuren en wapenfiguren omsprong, is een en ander niet verwonderlijk.²³

Smit en de dwarsbalk

Naast het feit dat in zegels van de hertogen van Brabant nooit een wapen of banier met een dwarsbalk respectievelijk een dwarsbaan is gevonden, terwijl uit het randschrift van hun zegels vanaf circa

21. Pastoureau, *L'hermine et le sinople*, tabel I, pp. 138, 139.

22. Pastoureau, *L'hermine et le sinople*, tabel II, pp. 144, 145.

23. Een in 1610 uitgegeven wapenkaart van Vlaanderen, die qua opbouw gelijkenis vertoont met die van Rinckvelt en Zangrius uit 1600, is bekend van de hand van de graveur Johannes Lemmens. Blijkens het bijschrift zijn de heraldische arceringen niet de conventionele. Zie De Ghellinck Vaernewijck in: *Le Parchemin* (1966) 7-9. Zie ook E. Warlop, *De wapenkaart van Vlaanderen* (Evergem, 1989), met name bladzijden 6-8, over de fouten in deze wapenkaart.

Het wapen van de baronie Cranendonk op de kaart van Rinckvelt en Zangrius, identiek aan het wapen van het geslacht Cranendonk: in zilver drie rode hoorns.

1146 toch duidelijk blijkt dat zij zich ook hertogen van Lotharingen noemen, is het ook zo dat de oudste grafmonumenten geen enkele indicatie bevatten dat er een wapen van Lotharingen bestond. Een der oudste grafstenen van een hertog van Brabant die een wapenschild toont is die van hertog Hendrik III († 1262) in de dominicaner kerk van Onze Lieve Vrouw te Leuven. De figuur op de tombe draagt een schild met het wapen van Brabant en nergens is enig spoor te ontdekken van het gebruik van een ander wapen.²⁴

24. J. Destree, „Étude sur la sculpture brabançonne au Moyen Age”, *Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles*, VIII (1894), 39, 40.
25. J. ter Gouw, *Studiën over wapen- en zegelkunde* (Amsterdam, 1865), 41.
26. E. de Ram, „Notice sur un sceau inédit de Godefroid de Bouillon”, *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, XIII (1846) no 5. M. Martens, „Une réproduction manuscrite inédite du sceau de Godefroid de Bouillon”, *Annales de la Société d'archéologie de Bruxelles*, XLVI (1942–1943) 7 e.v.
27. H. Brugmans en G.W. Kernkamp, *Algemeene Geschiedenis* (Z.pl., z.j.) dl II, 285. Smit, *Brabantsche beelden*, 43, noot 14.

Zoals gezegd: een banier van Lotharingen komt voor het eerst voor in het wapenboek van de heraut Gelre. Dit banier Lotharingen is al vroeg toegeschreven –maar dan als wapen– aan Godfried van Bouillon. Het laatst wordt dit binnen Nederland nog gedaan door Ter Gouw, die stelt dat Godfried het wapen Boulogne laat varen, omdat hij als erfgenaam van zijn oom het hertogdom Bouillon erfde.²⁵

Het is natuurlijk duidelijk dat het legendarische vermeldingen zijn en dat alleen al vanwege de periode waarin Godfried leefde en regeerde (1089–1100) er geen sprake van een heraldisch wapen kan zijn. Er is geen enkel zegel bekend van Godfried van Bouillon met een schild waarin een dergelijk wapen. Alle bekende zegels of tekeningen van zegels tonen een ridder met een schild waarin geen enkel teken herkenbaar is (het schild is van de toeschouwer afgewend!), terwijl het lansvaan in het zegel bestaat uit een aantal slippen zonder banen of velden.²⁶

Merkwaardig is ook dat Smit de afbeelding van het zegel bij Brugmans en Kernkamp kennelijk onjuist noemt, omdat „het veld der vaan ontbreekt”.²⁷ Alle andere gepubliceerde tekeningen geven echter precies hetzelfde weer!

Smit en de Brabantse vlag

In de maanden juni en juli van 1924 verschenen van de hand van Smit twee artikelen in de provinciale krant van Noord-Brabant, waarin hij achtereenvolgens het wapen en de vlag van Noord-Brabant behandelde. In het eerste artikel zegt hij dat de inhoud van het gebodene ontleend is aan het artikel dat in *De Nederlandse Leeuw* zal verschijnen.²⁸

Ook op de oudste munten van de hertog van Brabant komt nergens een schild met een dwarsbalk voor. Steeds wordt een leeuw als symbool voor de hertogelijke macht gebruikt. Afgebeeld is een munt uit de regeringsperiode van Godfried III van Brabant (1142–1190). (Uit: De Witte, Histoire monétaire.)

Het eerste artikel behandelt eigenlijk voornamelijk de leeuw in de Brabantse munten. In het tweede artikel, getiteld „De vlag van Noord-Brabant”, stelt Smit dat het wapenteken van Hendrik I, dat deze tussen de jaren 1183 en 1190 aannam, een rode leeuw op een wit veld was.²⁹

Men kan niets anders concluderen dan dat Smit de rechter helft uit het wapen van Eindhoven hier als het oorspronkelijke wapen ziet. Verder vertelt Smit dat Jan I waarschijnlijk in 1288 de gouden leeuw op het zwarte veld heeft genomen voor zijn wapen. Nog in dezelfde kolom van het artikel echter wordt dit ‘waarschijnlijk’ een zekerheid, want Smit schrijft: „Duitschland voerde (...) geel-zwart, hetgeen mijns inziens verklaart, waarom Jan I, toen hij als des keizers luitenant naar het Rijnland toog en daar den slag van Woeringen leverde, deze keizerlijke kleuren voor zijn standaard en wapen heeft aangenomen”.²⁹

Uit het voorgaande is duidelijk geworden dat het wapenboek Bigot onweerlegbaar dit goud-zwarte wapen vastlegt in 1254, dus ruim dertig jaar voor de slag bij Woeringen.³⁰ In kolom 2 oppert Smit de gedachte dat het gebruik van de rood-witte kleuren voor de geblokte zoom van het wapen van de hertogen van Bourgondië misschien te verklaren is uit het feit dat Bourgondië niet alleen uit een Frans, maar ook uit een Lotharings deel bestond. Ieder die een beetje vertrouwd is met de belangrijkste details in de heraldiek zal beamen dat deze suggestie op geen enkele manier te verdedigen valt; nooit heeft men in de heraldische traktaten of wapenboeken van voor 1600 enige indicatie kunnen vinden over de achtergronden die op de door Smit gesuggereerde filosofie geleid hebben tot de keuze van wapenfiguren en -kleuren, en dit geldt ook voor de kleine

28. De artikelen zijn gepubliceerd in de *Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbosche Courant* van 5 juni (no 132, 2e blad) en 12 juli 1924 (no 162, 2e blad).

29. *Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbosche Courant* (12 juli 1924) eerste kolom.

30. Zie p. 98 hiervoor.

toevoegingen en breuken. De rest van het artikel gaat in op de legervlaggen in de Tachtigjarige Oorlog en op de vlaggenkaarten die vanaf de zeventiende eeuw op de markt verschijnen. Deze twee door Smit behandelde aspecten komen nu ter sprake, en wel in samenhang met zijn boek over de legervlaggen in de Tachtigjarige oorlog.

Smit over legervlaggen

In 1938 werd door uitgeverij Van Gorcum een boek uitgegeven over de legervlaggen uit de zestiende eeuw, geschreven door Smit.² Het boek is aanleiding geweest voor dr P.C. Boeren in een viertal artikelen in het *Dagblad van Noord-Brabant en Zeeland* van 21 t/m 24 september 1938 het gebodene kritisch te bezien. Omdat dit dagblad niet zo gemakkelijk toegankelijk zal zijn als het boek zelf, volgen hierbij de belangrijkste opmerkingen en conclusies van Boeren, waardoor tevens duidelijk wordt hoe Smit dwaalde in zijn uitspraken en aanduidingen van afgebeelde vlaggen.

Het was de bedoeling van Smit om met name informatie te geven over de vlag van Brabant, wel te verstaan de vlag waarvan hij meende dat die opgebouwd was uit rode en witte blokken. Boeren reageerde hierop met een vernietigende kritiek. Allereerst constateert hij dat Smit „nogal eens (...) in de noot een bewering verzacht of half terugtrekt, welke hij in de tekst geuit heeft”.³¹

Boeren bekritiseert ook de manier waarop Smit steeds terugkomt op een rood-wit geblokte scheepsvlag die als de vlag van Brabant op vlaggenkaarten wordt afgebeeld, maar dan eerst ruim honderd jaar later, en verwijt Smit een relatie te leggen, terwijl het bewijs dat de blokkenvlag al in de zestiende eeuw bekend zou zijn geweest nu juist nog geleverd moet worden. Verder zegt Boeren dat Smit een ‘woordenspel’ bedrijft als hij een aparte Brabantse partij in de opstand van de Nederlanden wil zien, en hij haalt aan dat Willem van Oranje weliswaar pas als ruwaard van Brabant in staat was de leiding te nemen van de opstandige beweging, maar dat dit niet geleid heeft tot een afzonderlijke Brabantse factie onder de opstandelingen tegen Spanje.

In een tweede artikel behandelt Boeren de interpretaties van Smit van de vlaggen op de gravures die hij in zijn werk afbeeldt.³² Het blijkt dat Smit arceringen in twee prenten van Hogenberg als vlagfiguren heeft aangezien, terwijl in een derde prent uit de historische atlas van Muller de blokken geen blokken zijn, maar ruiten. De vierde besproken afbeelding, ook uit de atlas van Muller, laat weliswaar een blokkenvlag zien, maar daar de vlag gedragen wordt door een menigte varkens die de Spanjaarden verbeelden, is hier waarschijnlijk sprake van de blokken die Alva in zijn wapen voerde en zeker niet van een Brabantse blokkenvlag.

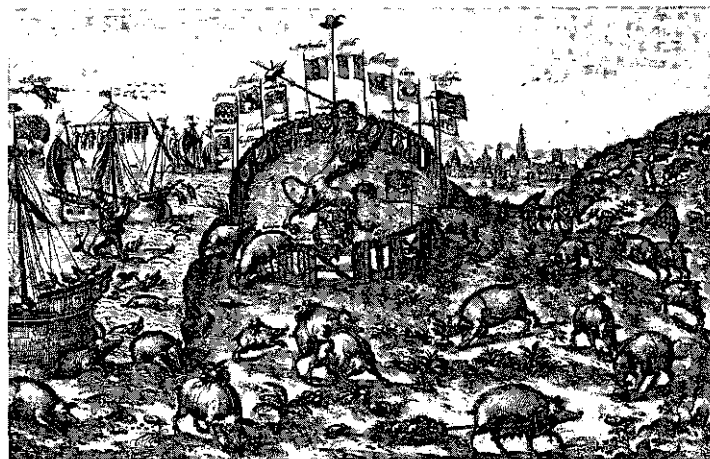
In het derde artikel behandelt Boeren de gegevens die Smit ontleent aan het handschrift-De Gortter.³³ Hij tekent hierbij aan dat, zo er een legerafdeling in de periode dat het handschrift tot

31. *Dagblad van Noord-Brabant en Zeeland* (21 september 1938) 2.

32. *Dagblad van Noord-Brabant en Zeeland* (22 september 1938) 2.

33. *Dagblad van Noord-Brabant en Zeeland* (23 september 1938) 2.

Het varken rechts op de prent, die 'de moedwil der Spanjaarden' in 1577 voorstelt, draagt weliswaar een blokkenvlag, maar er is geen enkele grond om aan te nemen dat hier een Brabantse vlag wordt bedoeld, zoals Smit in zijn boek over legervlaggen beweert. De varkens stellen de Spaanse troepen voor. (Foto: Rijksmuseum. Atlas van Muller no 701.

C'est pour ceux de temps ma Haye,
Kette is late, & son Ginh-vertail,
Ou in recupero mortelle playe
De ma Melles, ou par mon Ours Solist
Mon Kallant Proutout Orangez,
Te fin Talant, & par Mar, & par Tigez
Prouz res Tugel-laduz pour ton debar,
Et fuyez, Gouezis, & fuy alliez la guerre.

Dit is op de prent de minste Spanjaard (Smit)
Dit is op de prent de minste Spanjaard (Smit)
Dit is op de prent de minste Spanjaard (Smit)
Dit is op de prent de minste Spanjaard (Smit)
Dit is op de prent de minste Spanjaard (Smit)
Dit is op de prent de minste Spanjaard (Smit)
Dit is op de prent de minste Spanjaard (Smit)
Dit is op de prent de minste Spanjaard (Smit)

In het vierde artikel, een samenvatting van de beoordeling van het boek, zegt Boeren dat het te betreuren is dat Smit zichzelf tegensprekt door de getoonde vlaggen als landsvlaggen te beschouwen, terwijl Smit zelf eerder stelt dat er in de periode 1568–1585 nog geen landsvlaggen bestonden, maar alleen scheepsvlaggen en legervlaggen.³⁴

Hoewel Boeren stelt dat Smit in zijn boek in ieder geval een grondig inzicht heeft gegeven met betrekking tot de Nederlandse vaandels uit de zestiende eeuw, komt hem toch de volgende kritiek uit de pen vloeien: „We mogen in onze kritiek redelijke grenzen niet te buiten gaan en moeten genoegen nemen met enkele weinige bewijzen, die een schrijver (...) ons voorlegt. Maar dan dienen die enkele gegevens ook deugdelijk en onweerlegbaar te zijn; dat is wel het minste, wat de geschiedkundige mag eisen. De zes gegevens, welke de heer Smit ons aangaande de Brabantse legervlag der jaren 1576–1579 heeft voorgelegd, voldoen niet eens aan deze eisch van elementaire kritiek. Vier dier gegevens komen immers geheel niet in aanmerking en hadden door den schrijver niet aangehaald mogen worden. De twee overige gegevens voldoen niet aan de redelijke eischen en hadden door den schrijver alleen dan benut mogen worden, indien hem een Brabantsch rood en wit geblokt

34. Dagblad van Noord-Brabant en Zeeland (24 september 1938) 2.

legervaaandel reeds van elders als zoodanig bekend ware geweest." Deze afsluitende kritiek zegt voldoende over het door Smit in zijn boek gebodene.

Was er een Brabantse landsvlag?

Een argument voor het bestaan van een blokkenvlag voor Brabant wordt ontleend aan het voorkomen van een dergelijke vlag in bepaalde boeken en op kaarten vanaf het begin van de achttiende eeuw. Soms zijn het boeken die de scheepsbouw behandelen, soms zijn het speciale vlaggenboeken of -kaarten, gewijd aan de scheepsvlaggen van zeevarende naties.

De eerste die hierop de aandacht vestigde voor Brabant was Smit, die twee edities vermeldt van een werk van Allard, waarbij in de tweede editie (1705) een rood-wit geblokte vlag met de aanduiding Brabant voorkomt.³⁵

Smit is zo realistisch om de vlag te zien als een dundoek van het Zuid-Nederlandse deel van het hertogdom Brabant.³⁶

Dit is de enige informatie over deze blokkenvlag; nergens worden verdere gegevens gevonden.

Het is natuurlijk ook vanzelfsprekend dat deze vlag niet kan worden gezien als representatief voor het noordelijke deel van het hertogdom Brabant, waartoe het huidige Noord-Brabant grotendeels heeft behoord. Na de vrede van Munster werden onder andere de gebieden bezuiden de grote rivieren – met uitzondering van bepaalde kleinere delen – rechtstreeks onder de soevereiniteit van de Staten-Generaal geplaatst en zij heetten dan ook Generaliteitslanden. Deze gebieden hadden geen zetel in de Staten-Generaal en het wapen van het oude hertogdom Brabant werd dan ook niet opgenomen in de vele afbeeldingen die de Zeven Provinciën (Holland, Zeeland, Utrecht, De Ommelanden, Friesland, Overijssel en Gelderland) verzinnebeelden. Het is natuurlijk uitgesloten dat een gebied, dat niet erkend werd als volwaardig deel van de Zeven Provinciën, op zee een eigen vlag zou voeren. Dit wordt in zekere zin nog bevestigd door de vlaggenkaart in het werk van De Leth van circa 1740, waar de Brabantse vlag niet bij de Noord-Nederlandse vlaggen staat, maar volgt op de vlaggen van Vlaanderen en Oostende.³⁶

Verder moet ook zeker gewezen worden op een gildepennning van de Bossche schipper Pieter Pitsers Verduyn uit de zeventiende eeuw. Het schip op deze penning is niet getooid met de blokkenvlag, maar met drie vlaggen, elke met drie horizontale banen, zodat de beschrijver spreekt van Nederlandse vlaggen.³⁷

En om nog een ander voorbeeld te noemen: het 'Brabandsch beurtschip', afgebeeld in een serie platen met 'Hollandse' schepen, voert geen blokkenvlag.³⁸

35. J.P.W.A. Smit, „Memorie omtrent de landskleuren en de landsvlag van het voormalig hertogdom Brabant aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant”, *Provinciaal blad van Noord-Brabant*, no 26 (1935), ook in extenso gepubliceerd in de *Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenboschsche Courant* van 26 maart 1935 (no 72), derde blad, met name eerste kolom. Het bedoelde werk: C. Allard, *Nieuw Hollandsche Scheepsbouw* (2e dr.; 1705).

36. Smit, „Memorie omtrent de landskleuren”, 2.

37. H. de Leth, *Nieuwe Geografische en Historische Atlas van de Zeven Vereengde Nederlandse Provinciën* (Amsterdam, z.j. [1740]).

38. J. Dirks, *Noord-Nederlandse Gildepennningen*, II (Haarlem, 1878), 25, 26. *Atlas van Platen* (Haarlem, 1879), plaat LXXX-VII, no 16. G. Groenewegen, *Verzameling van vier en tachtig Stuks Hollandsche schepen* (Rotterdam, 1789) plaat 12.

39. Een afbeelding van dit schilderij in *Varia Historica Brabantia*, V (1976), 142 en een detail op p. 170 en in *Noordbrabants Historisch Nieuwsblad* (december 1992) 21.
40. W. van Ham, „De wedergeboorte van Bataafs Brabant”, *Varia Historica Brabantica*, V (1976) 151, 178.
41. Smit, „Memorie aan Gedeputeerde Staten”, 3.
42. A.F.O. van Sasse van Ysselt, „De vlag van het voormalige hertogdom Brabant”, *Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbosche Courant* (7 april 1935) 2. Ook Van Alfen, een Bossehe leraar die geen vreemde was in de Brabantse historie, is van mening dat Smit op verkeerde gronden het voorstel voor de blokkenvlag aan Provinciale Staten heeft gedaan. Hij gaat zelfs zo ver Smit te verwijten „niet eens van de op het onderwerp [betrekking] hebbende literatuur op de hoogte” te zijn. Ook hij wijst op het algemeen aan Alva toegeschreven blokkenpatroon. Zie H. van Alfen, „De Brabantsche vlag?”, *Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbosche Courant* (1 april 1935) eerste blad, p. 2, 3.
43. Smit, „De landskleuren”, kolom 1.

Een van de andere, meer recente argumenten die Smits visie met betrekking tot de blokkenvlag zou steunen, is het voorkomen van deze vlag op een schilderij van Quirijn van Amelsvoort. Het bedoelde schilderij (deel van een grotere serie met de wapens van steden en districten in het huidige Noord-Brabant en als opdracht in 1804–1805 door het bestuur van het departement Brabant verleend), toont een schip met onder andere de blokkenvlag in top.³⁹ Het naar voren brengen van dit schilderij als een bewijs dat in de Bataafse tijd de blokkenvlag als symbool voor (Noord-)Brabant werd gezien, is niet verantwoord. Het blijkt toch duidelijk dat de schilder zich een aantal vrijheden veroorloofde, waarbij de realiteit geweld werd aangedaan. Zo penseelde hij op het schilderij met het wapen van Prinsenland een boerderij dat als type helemaal niet in die streek gevonden wordt. Erger nog is dat Van Amelsvoort een koningskroon schildert boven het wapen van Willemstad en het wapen van het land van Breda ontleende aan een illustratie in het werk over stad en land van Breda van Thomas van Goor, waarbij ook nog verkeerde kleuren voor bepaalde onderdelen van het wapen worden gebruikt.⁴⁰

Van Amelsvoort heeft bij het opsieren van het schip natuurlijk gebruik gemaakt van de hem bekende vlaggenkaarten en daaruit de blokkenvlag overgenomen (overigens ook nog met afwijkend aantal blokken!). Het schilderij mag niet als historisch bewijs dienen. In de eerder genoemde memorie heeft Smit een blauw-wit geblokte vlag, die meegevoerd werd door een Spaanse groep op het schilderij van Velazquez dat de overgave van Breda in 1625 uitbeeldt, betiteld als „vermoedelijk de Zuid-Nederlandse landsvlag”.⁴¹ Het is natuurlijk weinig wetenschappelijk om zonder verdere bewijsvoering zoiets teponeren. Dat is ook de kritiek van jonkheer Van Sasse van Ysselt.⁴²

Van Sasse van Ysselt doet de suggestie dat het bij deze vlag eerder kan gaan om een afgeleide van het wapen van Alva. Het is begrijpelijk dat een schilder, ook als hij Velazquez heet, een symbool zoekt voor de Spaanse groep op het schilderij en zich er daarbij waarschijnlijk niet om bekreunt of deze vlag ook werkelijk en op dat moment gevoerd is, maar een element neemt dat een duidelijke identificatie oproept. Overigens corrigeerde Smit in een weerwoord op de kritiek van Van Sasse van Ysselt zijn uitspraak dat het de Zuid-Nederlandse landsvlag zou zijn met de mededeling dat hier toch beter „eene Zuid-Nederlandsche landsvlag kan worden gelezen”.⁴³

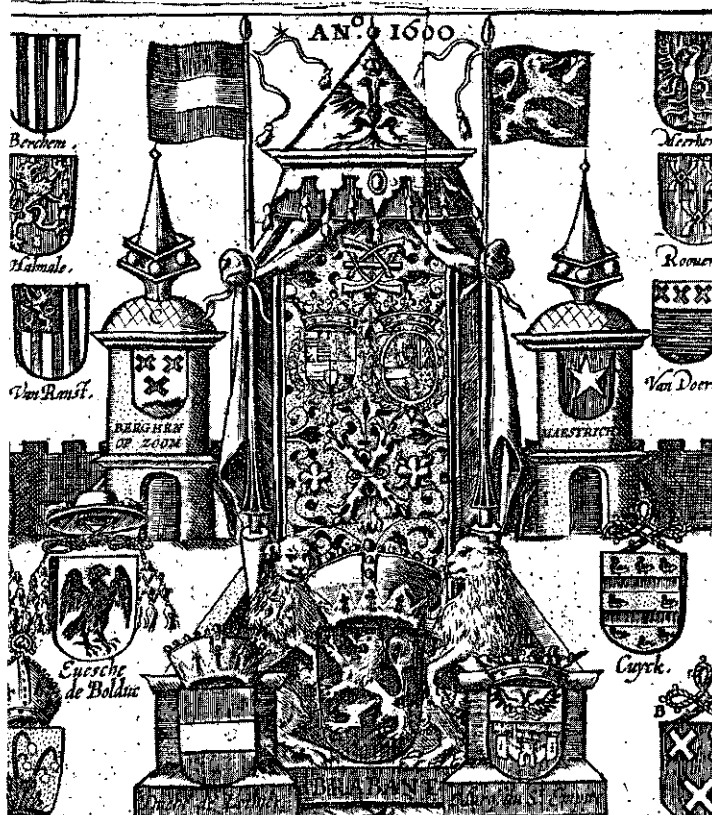
Dit is enerzijds een wezenlijk verschil, anderzijds blijft het natuurlijk eigenzinnig om een vlag die door de Spaanse troepen gevoerd wordt als een Zuid-Nederlandse landsvlag te zien. Van Sasse van Ysselt komt nog een keer terug op de visie van Smit in een artikel uit 1936. Hij stelt daarin dat de Bourgondische vlag, een wit veld met een rood kruis, de vlag van het hertogdom Brabant was, ook al in de periode voor de afscheiding: „Met het voorgaande vertrouw ik voldoende te hebben aangetoond dat voor het jaar 1648

de vlag van het hertogdom Brabant, dus ook het Brabantse gedeelte van de tegenwoordige provincie Noord-Brabant, was de Bourgondische kruisvlag".⁴⁴

Als we de ordonnanties van Maximiliaan (1487), van Karel V (1540) en van Philips II (1563), waaraan Van Sasse van Ysselt refereert, lezen, dan is de enige mogelijke interpretatie van deze teksten het voorschrift dat de Bourgondische vlag op zee gevoerd moet worden om aan te geven dat de betreffende schepen onder de soevereiniteit van de aartshertog respectievelijk de keizer respectievelijk de koning vallen.⁴⁵ Of anders gezegd: de schepen behoorden tot de vloten die hun thuishaven hadden in de Bourgondische landen. Het gelijkstellen van de Bourgondische vlag met de vlag van het hertogdom Brabant, —maar dan ook tegelijkertijd van Vlaanderen, Holland en de andere gebieden—, is natuurlijk niet correct.

Detail van de kaart van Rinckvelt en Zangrius. In het midden het 'baldakijn' met boven links de vlag van Lotharingen en boven rechts de vlag van het hertogdom Brabant. De leeuw in de vlag staat omgewend; in het wapen middenonder staat de leeuw normaal geplaatst.

L'ANCIENE ET DEPENDENCES, COMME LOTH

44. A.F.O. van Sasse van Ysselt, „Noord-Brabants' vlag", *Taxandria*, (XLIII) 1936, 71, 72.

45. Zie voor de teksten van de ordonnanties Cau e.a., *Groot Placaetboek*, IV, 1212, 1217.

Waren er voor het verschijnen van de Bourgondische vlag wel landsvlaggen? Ik denk dat het algemeen bekend is dat vorsten van grote landen of de kleinere dynastieën van territoriale eenheden als hertogdommen en graafschappen het gehele territorium waarover zij regeerden als persoonlijk bezit beschouwden. Het is dus niet verwonderlijk dat vele afbeeldingen waarop vlaggen van een koninkrijk, een hertogdom of een graafschap voorkomen, een dun-doek tonen met het wapen van de vorst, de hertog of de graaf. Als zodanig is er een volledige overeenkomst tussen het wapen van de vorst en de vlaggen van het vorstendom. Hetzelfde zien we bij de steden, die als het ware uitgezonderd waren binnen het vorstelijke territorium door afzonderlijke vrijheidscharters. De figuren in het stadszegel vinden we terug in de stadsbanieren. Binnen de Nederlanden zijn de vlaggen met elementen uit of volledig identiek aan het stadswapen van onder andere Amsterdam, Breda, Damme (Vlaanderen), Haarlem, Hoorn, Leiden, Maastricht, Middelburg en Vlissingen duidelijke voorbeelden, soms al bekend vanaf de veertiende eeuw.⁴⁶

Sinds mijn eerste interesse in de Brabantse vlag, nu zo'n vijf jaar geleden, heb ik vele honderden prenten van belegeringen van steden, veldslagen, havens en zeegezichten met schepen, inhuldigingen van vorsten en dergelijke bekeken. Tot nu toe heb ik op geen enkele prent een blokkenvlag gevonden die als Brabantse vlag beschouwd mag worden.

Dat ook in de zestiende en zeventiende eeuw zo'n vlag voor Brabant niet bekend was, wordt nog eens duidelijk geïllustreerd door de twee schilderijen (een origineel uit de zestiende en een kopie uit de zeventiende eeuw) die de belegering van Dordrecht door Jan IV van Brabant in 1418 verbeelden. We zien een vlag met verticale rood-gele (of -witte?) banen; een vlag met drie banen: wit-oranje (of rood?)-wit; een vlag met een schuine baan: wit doek met een grijze of blauwe baan; en verder twee vlaggen met de Bourgondische knoestige stokken, maar geen blokkenvlag.⁴⁷

Hoewel slechts een afbeelding bekend is (op de al eerder genoemde heraldische kaart van Rinckvelt en Zangrius uit 1600) mogen we aannemen dat zeker tot die tijd geen andere vlag dan die met de gouden leeuw op een zwart veld voor het hertogdom in gebruik was. En het heeft natuurlijk geen enkele zin om de legendarische vlag van het oude hertogdom Lotharingen, dat een veel groter gebied dan het hertogdom Brabant omvatte, in deze zaak te betrekken en van deze vlag een dundoek voor (Noord-)Brabant af te leiden. Gezien het voorgaande zijn de kleuren van het hertogdom Brabant dan ook niet rood-wit maar zwart-geel-rood. Dit wordt nog eens duidelijk onderstreept door de versieringen aan de hellebaarden van de dienaren van de Leen- en Tolkamer te 's-Hertogenbosch tot 1795, die in zwart, geel en rood waren uitgevoerd.⁴⁸

Als we zien dat door alle tijden heen de kleuren zwart, geel en rood worden beschouwd als de kleuren van het hertogdom Brabant

46. Zie voor de vlag van Maastricht *Vexilla Nostra*, no 189 (november-december 1993) 121-123. Voor de overige vlaggen zie onder meer K. Sierksma, *Vlaggen. Symbool - traditie - protocol* (Bussum, 1963), afbeelding tussen pp. 32 en 33, en W. van Ham, *Wapens en vlaggen van Noord-Brabant* (Zutphen, 1986), passim.

47. Antiek (1994) no 1, 35.

48. *Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven* (1889) 62. Zie ook A.J.J. van de Well, *Beschrijvende catalogus van de historische verzameling der schutterij te 's-Hertogenbosch* (z.pl., 1910), no 135.

voordat de Spaans-Oostenrijkse vorsten hiervan de soevereinen waren, moeten we er dan ook naar streven om de provincie Noord-Brabant een banenvlag in deze kleuren te laten voeren? Ik denk van niet!

Een nieuwe vlag voor de provincie Noord-Brabant

Het is nog steeds een gewoonte van bepaalde vlaggeneskundigen nadrukkelijk te wijzen op de verschillen die bestaan tussen de kleuren van de wapens enerzijds en die van de vlaggen anderzijds bij bepaalde landswapens en -vlaggen. Om ons tot Nederland te beperken: die Nederlandse driekleur toont inderdaad niet de kleuren van het koninkrijkswapen. Maar de historie van de Nederlandse vlag is dan ook ouder en opmerkelijk. Om deze kort samen te vatten: van een vlag, gevoerd door de opstandelingen tegen de Spaanse koning en uitgevoerd in de kleuren van het livrei van de prins van Oranje, werd deze driekleur in de zestiende eeuw formeel door de Staten-Generaal als vlag van de Zeven Provinciën vastgelegd. Het is duidelijk dat de opstandelingen in het begin van hun strijd met de Spanjaarden geen vlaggen van de opstandige gewesten konden voeren. Er moest een overkoepelend symbool gevonden worden en daarbij was de vlag in de kleuren van de prins van Oranje, de leider der opstandelingen, het meest voor de hand liggend.⁴⁹

Pas veel later, in 1815, is het wapen van het koninkrijk der Nederlanden vastgelegd en nog eens gewijzigd in 1907. Hiervoor werd het wapen van de regerende Oranje-Nassau's, met enige aanpassingen, gekozen.⁵⁰ De verschillen tussen vlag en wapen van Nederland zijn dus historisch bepaald.

Terug naar Noord-Brabant. Een historie zoals we hiervoor voor vlag en wapen van Nederland schetsten is voor Noord-Brabant niet vast te stellen. Dat was ook de reden dat toen in 1955 een torpedobootjager met de naam Brabant in dienst werd genomen en de Provinciale Staten van Noord-Brabant het een aardige gedachte vonden een vlag aan dit oorlogsschip aan te bieden, men de Hoge Raad van Adel om advies vroeg. Door die instantie werd een vlag voorgesteld van drie banen: zwart-geel-zwart. Dit voorstel vond geen genade bij verschillende leden van Provinciale Staten en werd teruggenomen door Gedeputeerde Staten. Na enkele jaren kwam dan in 1959 het onzalige besluit het advies van de rijksarchivaris uit 1935 te volgen en een rood-wit geblokte vlag in te voeren.⁵¹

Het lijkt goed hier nog even te wijzen op een aspect dat steeds een moeilijkheid zal blijven als geen andere weg wordt ingeslagen. In de staten van een provincie en in een gemeenteraad zitten volksvertegenwoordigers die in het algemeen geen notie hebben van heraldiek en banistiek en toch een oordeel moeten vellen over een wapen of een vlag. Het lijkt daarom een dwingende noodzaak dat bij het uitwerken van een voorstel voor een nieuwe vlag voor Noord-Brabant door Provinciale Staten een onafhankelijke commissie wordt benoemd, die zich over de materie buigt. Hoe-

49. Zie over de Nederlandse vlag C. de Waard, *De Nederlandse vlag. Nieuwe bijdragen tot de kennis harer kleuren* (Groningen, 1900), en H.A. Treu, „De Nederlandse vlag en de Nederlandse koninklijke vlaggen”, *Jaarverslag van de sectie krijgsgeschiedenis der Koninklijke Landmacht*, LXIII en LXIV ('s-Gravenhage, 1969 en 1970).

50. W.A. van Ham, „Wapen- en vlaggenkunde historisch bezien”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 74, 75. K. Sierksma, *De gemeentewapens van Nederland* (3e dr.; Utrecht, 1968), 160.

51. Van Ham, *Wapens en vlaggen van Noord-Brabant*, 126, 127.

wel er een Noord-Brabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde bestaat (een initiatief van de Stichting Brabants Heem), heeft dit lichaam al een standpunt ingenomen: het handhaven van de blokkenvlag.⁵²

Besluit

Uit het voorgaande is wel duidelijk geworden hoe noodzakelijk het is de huidige vlag te vervangen door een nieuwe vlag, die een verantwoorde weerspiegeling is van de geschiedenis van de provincie Noord-Brabant. Aangezien een zeevlag, die kennelijk thuishoorde in de zuidelijke Nederlanden, geen historisch verantwoord symbool is, dient de vraag gesteld te worden: wat dan? Als we de blokkenvlag verwerpen, kan het bijna niet anders of men zal moeten teruggrijpen op de symbolen van de hertogen van Brabant uit het Leuvense huis –de gouden leeuw op een zwart veld– en daaraan elementen uit de emblemata van de hertogen van Bourgondië toevoegen. De leeuw is bij vele Noordbrabanders bekend uit het wapen van de provincie. Het aanbrengen van de leeuw in de vlag zal betekenen dat de inwoners van onze provincie onmiddellijk het symbool herkennen. En de communicatieleer stelt dat een consistent en consequent gebruik van kleuren en symbolen voor een goed, dienst of instelling de waarnemer een bekend en vertrouwd gevoel geeft. Een grote mate van overeenstemming tussen de vlag en het wapen van Noord-Brabant is daarom na te streven. Dat in de vlag ook een of meer elementen een plaats verdienen die ons herinneren aan de hertogen van Bourgondië zal zeker door historici ondersteund worden. Deze hertogen immers hebben een zeer belangrijke invloed gehad op de ontwikkeling van bestuur en rechtspraak en het is alleszins gerechtvaardigd om ook hen te ‘herdenken’.⁵³

Moge 1996 een keerpunt betekenen in het gevoelen van de Provinciale Staten van Noord-Brabant en de invoering van een nieuwe vlag zien. De herdenking tweehonderd jaar provincie is een te mooie gelegenheid om te laten liggen.

52. W.A. van Ham en J.Th.M. Melssen, „De Brabantse blokkenvlag moet blijven”, *Noordbrabants Historisch Nieuwsblad* (december 1992). Zie ook: A.H. Hoebe, „Noord-Brabant verdient een nieuwe vlag”, *Noordbrabants Historisch Nieuwsblad* (juni 1993). Een repliek op dit artikel door de heren Van Ham en Melssen in hetzelfde blad van december 1993, 24-26. De heren Van Ham en Melssen zijn leden van genoemde commissie en zullen dus wel het algemeen gevoelen in deze commissie verwoorden.

53. Zie de twee ontwerpen van de auteur van dit artikel in *Vexilla Nostra* no 191 (maart-april 1994) 29-31.

SCHAMPERS

DRS G.J.A. SCHAMPERS

Afkortingen

SAD	Streekarchief Deurne
SAE	Streekarchief Eindhoven
SAO	Streekarchief Oirschot

(Vervolg van p. 15)

IIIc. MICHAEL SCHAMPERS, gedoopt te Stratum op 10 mei 1775 en overleden te Sprang 26 januari 1856, was rietdekker te Woensel en Tilburg. Hij trouwde te Woensel op 14 september 1799 met Johanna van Lieshout, aldaar geboren als dochter van Hendrik van Lieshout en Johanna van Vught. Zij is overleden te Tilburg op 9 november 1818.

Michael verkocht in 1803 met zijn zwager Jan van Lieshout te Woensel, die met Pieter van Eersel te Woensel als voogd van Augustinus van Lieshout optrad, voor f 151:10:0 een perceel teulland te Zeelst, genaamd *de kleine Eekt*, groot 1 lopenzaad 7 roeden, aan Hendricus J. Beijssens te Zeelst.⁵⁹

Hij hertrouwde te Sprang op 6 oktober 1826 met Ida Maas, gedoopt te Loon op Zand op 10 december 1784 en overleden te Sprang op 12 januari 1856, dochter van Machiel Maas en Flora de Genser. Uit het eerste huwelijk werden de volgende kinderen geboren:

1. Michiel, gedoopt te Woensel op 4 mei 1801.
2. Johanna Schampers, gedoopt te Tilburg op 28 augustus 1803. Zij trouwde te Sprang op 6 december 1832 met Henricus van Loon, smid te Dongen.
3. Hendrik Schampers, volgt onder IV-b.
4. Willem, geboren te Tilburg op 12 maart 1812, overleden aldaar op 23 maart 1813.
5. Willem Schampers, geboren te Tilburg op 23 maart 1814, trouwde te Sprang op 14 september 1871 met Pietermella van Drongelen, aldaar geboren op 2 april 1824, dochter van Rombout van Drongelen en Wilhelmina de Rooij. Zij was weduwe van Johannes Chabot.
6. Gerdina, geboren te Tilburg op 11 december 1816.

59. SAO, Veldhoven R 36, f 60^v, 25 november 1803.

IV-b. HENDRIK SCHAMPERS, metselaar, is geboren te Tilburg op 20 februari 1806 en stierf te 's-Hertogenbosch op 25 november 1874. Te Loon op Zand trouwde hij op 27 mei 1830 met Adriana Sulsters, aldaar geboren op 23 november 1807. Zij is overleden te 's-Hertogenbosch op 7 april 1884.

Hun kinderen waren:

1. Johanna Schampers, geboren te Loon op Zand op 27 oktober 1831, overleden te 's-Hertogenbosch op 11 november 1905. Zij was mattenmaakster. Te 's-Hertogenbosch trouwde zij op 4 september 1852 met de stoelenmatter Christiaan Damen, geboren te Loon op Zand op 26 maart 1821, zoon van Antonius Damen en van Wouterina van Poppel.
2. Louisa Schampers (ook Laurentia), geboren te Loon op Zand op 7 oktober 1833, overleed te 's-Hertogenbosch op 4 maart 1857.
3. Johannes Schampers, geboren te Loon op Zand op 14 oktober 1835, trouwde te 's-Hertogenbosch op 8 oktober 1859 met Frederica Maria Seller, geboren te 's-Hertogenbosch op 11 november 1836, dochter van Johannes Seller, timmerman, en van Dorothea Jansen.
4. Michiel, geboren te Loon op Zand op 29 december 1838, overleden te 's-Hertogenbosch op 23 april 1849.
5. Catharina Schampers, geboren te Loon op Zand op 31 augustus 1842, trouwde te 's-Hertogenbosch op 5 september 1863 met Peter Joseph van Gulik, stoelenmatter, geboren te Loon op Zand op 15 november 1839, zoon van Gerrit van Gulik, stoelenmatter, en van Maria Anna Daniëls. Hun kinderen waren:
 - a. Josephus van Gulik, geboren te Loon op Zand op 12 november 1864, van beroep stoelenmatter.
 - b. Franciscus van Gulik, geboren te Loon op Zand op 1 april 1867, sigarenmaker.
 - c. Johanna, geboren te 's-Hertogenbosch op 7 augustus 1871.
 - d. Hubertus Henricus, geboren te Loon op Zand op 16 februari 1874.
 - e. Petrus Josephus, geboren te Eindhoven in augustus 1879. Het gezin verhuisde in 1881 naar Strijp.
6. Jacobus, geboren te Loon op Zand op 9 september 1844.
7. Francis Schampers is geboren te Loon op Zand op 18 april 1846 en stierf te Helmond op 9 mei 1904. Hij was stoelenmatter en later logementhouder. Te 's-Hertogenbosch trouwde hij op 7 augustus 1869 met Maria Helena van der Putten, die daar was geboren op 2 februari 1850.

Kinderen uit dit huwelijk:

- A. Henrica, geboren te 's-Hertogenbosch op 20 december 1869, overleden te Dinther op 13 januari 1870.
- B. Elisabeth, geboren te 's-Hertogenbosch op 5 mei 1871, overleden te Amsterdam op 17 augustus 1871.

- C. Henrica Johanna Schampers, geboren te 's-Hertogenbosch op 19 april 1872, trouwde aldaar op 13 november 1889 met Gerardus Antonius Maria Stolzenbach, geboren te 's-Hertogenbosch in 1870 als zoon van Josephus Franciscus Stolzenbach en Elisabeth Maria Klardie. Zij kregen twee kinderen.
- D. Franciscus, geboren te 's-Hertogenbosch op 29 april 1874, overleden aldaar op 5 juli 1875.
- E. Henricus, geboren te 's-Hertogenbosch op 18 oktober 1876, overleden aldaar op 7 juli 1877.
- F. Maria Helena Schampers, geboren te 's-Hertogenbosch op 23 februari 1881, overleden te Helmond op 7 november 1930, trouwde met Fredericus van Els.
- G. Anna, geboren te 's-Hertogenbosch op 17 augustus 1883, overleden aldaar op 2 augustus 1884.
- H. Joanna Catharina, geboren te 's-Hertogenbosch in april 1891, overleden aldaar op 21 augustus 1891.

VII-b. JAN JANSE SCHAMPERS, gedoopt te Stratum op 26 januari 1732, overleden aldaar op 16 januari 1801. Hij trouwde te Stratum op 17 februari 1765 Christina de Vries, geboren te Stratum en daar overleden op 6 maart 1776.

Hun kinderen waren:

1. Johanna Schampers, gedoopt te Stratum op 4 mei 1766, overleden aldaar op 1 maart 1852. Te Eindhoven trad zij op 26 januari 1793 in ondertrouw met Francis van Rooij, geboren te Stratum in 1760, overleden aldaar op 7 april 1845. Hij was arbeider.
Hun zoon Jacobus, geboren te Stratum op 16 september 1796, was hoedenmaker van beroep. Hun dochter Willemijn, geboren op 7 maart 1803, trouwde te Stratum met Francis Strijbos, van wie op 29 april 1829 een zoontje Francis werd geboren.
2. Joannes Schampers, gedoopt te Stratum op 11 januari 1768, overleden aldaar op 7 september 1840. Hij was in 1810 huisknecht in de Hoogstraat te Eindhoven.
3. Petrus Schampers, gedoopt te Stratum op 20 augustus 1771, overleden voor 1801.

VII-c. ARNOLDUS SCHAMPERS, geboren te Stratum op 30 april 1757, overleden aldaar op 16 december 1810. Van beroep is hij vermoedelijk metselaar geweest. Hij trouwde met Maria van de Seijlberg, geboren te Zesgehuchten in 1758, overleden te Stratum op 19 augustus 1818, dochter van Willem van de Seijlberg en Geertruij van Velzen.

Hun kinderen waren:

1. Jan Schampers, gedoopt te Stratum op 9 juni 1783, overleden aldaar op 25 oktober 1816. Hij was van beroep klompenmaker en strodekker en woonde aan de Laagstraat 144 te Stratum. Aldaar trouwde hij op 20 februari 1814 met Margarita (Margo)

de Rooij, geboren te Stratum in 1786. Na het overlijden van haar man verhuisde zij naar Eindhoven (Demer 28a). Aldaar is zij overleden op 5 maart 1861.

Hun kinderen waren:

- A. Henricus, geboren te Stratum op 27 november 1814, aldaar overleden op 18 oktober 1815.
 - B. Maria Schampers, geboren te Stratum op 21 januari 1816, overleden te Aalst op 22 oktober 1899. Zij woonde sinds 1861 te Aalst, werkte als naaister en was godsdienstonderwijzeres.
2. Gerard, gedoopt te Stratum op 13 augustus 1785, overleden aldaar op 4 mei 1787.
 3. Christiaan Schampers, volgt onder VIII-c.
 4. Gerard Schampers, volgt onder VIII-d op pagina 114.
 5. Peter Schampers, gedoopt te Stratum op 19 februari 1792, was metselaar van zijn stiel.
 6. Anna Maria, gedoopt te Stratum op 16 februari 1794, overleden op 9 januari 1795.
 7. Anna Maria Schampers, gedoopt te Stratum in november 1795, aldaar overleden op 23 augustus 1819. Zij bleef ongehuwd en was fabrieksarbeidster.

VIII-c. CHRISTIAAN SCHAMPERS, gedoopt te Stratum op 18 maart 1787, overleed te Bergen op Zoom op 27 augustus 1860, was kleermaker van beroep. Hij vestigde zich in 1808 te Eindhoven.⁶⁰

Hij trouwde te Eindhoven op 19 juni 1808 met Petronella van Noorwegen, gedoopt te Leende op 5 oktober 1782, overleden te Eindhoven op 3 december 1828. Hun kinderen waren:

1. Maria Elisabeth Schampers, gedoopt te Eindhoven op 22 april 1809, overleden te Bergen op Zoom op 22 juli 1883. Zij bleef ongehuwd en geneerde zich als winkelierster in de Kremerstraat te Bergen op Zoom.
2. Johanna Maria Huberdina Schampers, geboren te Eindhoven op 24 september 1811, verhuisde op 3 november 1862 naar Bergen op Zoom, na de dood van haar zuster die bij haar woonde. Zij overleed te Bergen op Zoom op 28 februari 1886.
3. Maria Johanna Huberdina Schampers, geboren te Eindhoven op 3 augustus 1814, overleden aldaar op 23 september 1862.
4. Petrus Johannes Hubertus, geboren te Eindhoven op 19 juni 1817, overleden te Helmond op 25 augustus 1904. Hij was kleermaker en woonde achtereenvolgens op Demer 6, Demer 2, Vrijstraat 74, 117, 108 en 71 en tenslotte op Markt 153a te Eindhoven. Hij trouwde met Elisabeth Ruyel, geboren te Boxmeer op 19 november 1811, overleden te Eindhoven op 19 januari 1866. In tweede echt trouwde hij met Anna Maria Huberta Meeuwssen, geboren te Helmond op 10 februari 1829, overleden te Eindhoven op 1 januari 1892.

Uit het tweede huwelijk werden de volgende kinderen geboren:

60. SAE, Stratum R 434, f 121.

J.J.H. Schampers

- A. Christianus Wilhelmus, geboren te Eindhoven op 12 februari 1869, overleden aldaar op 1 december 1871.
 - B. Leonora Maria Elisabeth Schampers, geboren te Eindhoven op 28 mei 1870, verhuisde op 21 oktober 1891 naar Helmond.
 - C. Christianus Lambertus, geboren te Eindhoven op 2 februari 1875, overleden aldaar op 23 mei 1875.
5. Judocus Johannes Hubertus Schampers, geboren te Eindhoven op 27 april 1820, overleden te Stratum op 7 maart 1899. Hij was van beroep kleermaker en breukbandmaker. Hij had een winkel met *lakens, buxkings, linnens, drillscoutils, halfwollen en katoenen goederen*, aldus het hoofd van zijn facturen. Hij trouwde te Eindhoven op 18 april 1861 met Eleonora Godefrida Barbara van der Sanden, geboren te Eindhoven op 5 oktober 1824.

Hun kinderen waren:

- A. Christiaan Antonius Petrus Schampers, hoedenfabrikant, geboren te Eindhoven op 23 mei 1862, overleden aldaar op 28 maart 1888. Hij trouwde met Johanna Sneep, weduwe van Hubertus Thijs, geboren te Eindhoven op 5 mei 1848. Het huwelijk bleef kinderloos.
 - B. Antonius Josephus Franciscus, geboren te Eindhoven in februari 1864, overleden aldaar op 17 oktober 1865.
6. Arnoldus Johannes Hubertus Schampers is geboren te Eindhoven op 11 april 1822 en stierf aldaar op 16 juni 1888. Hij was broodbakker. Te Gestel trouwde hij op 14 februari 1846 met Adriana Jansen, geboren aldaar op 1 augustus 1820 en er overleden op 14 mei 1862.

Hun kinderen waren:

- A. Petronella Catharina Schampers, geboren te Gestel op 14 december 1846, trouwde met de handelsvertegenwoordiger Adrianus Pennings, geboren te Gemert op 15 april 1851. Zij verhuisden in 1878 naar Woensel en vestigden zich later te Gemert.
- B. Maria Elisabeth Schampers, geboren te Gestel op 20 juni 1849. Te Helmond was zij in het Antoniusgasthuis leerling-verpleegster. In 1862 vertrok zij naar haar tante te Bergen op Zoom. Daar trouwde zij op 20 april 1875 met Antonius Franciscus Albada Jelgersma, koopman, geboren te Bolsward op 30 juni 1848.

VIII-d. GERARD SCHAMPERS, metselaar en aannemer, is gedoopt te Stratum op 23 januari 1789 en stierf te Tongelre op 13 oktober 1866. Hij trouwde te Tongelre op 11 september 1813 met de winkelierster Laurentia van den Boomen, aldaar gedoopt op 12 juni 1784 en er overleden op 31 december 1858. Zij was een dochter van Laurentius van den Boomen en Henrica Cortenbach.

Hun kinderen waren:

G.J. Schampers

1. Laurentia Schampers, geboren te Tongelre op 4 november 1814, overleden te Gestel op 2 december 1878. Zij trouwde te Tongelre op 11 mei 1854 met Gerardus Rovers, hovenier, geboren te Gestel op 30 januari 1815, overleden aldaar op 10 april 1879, zoon van Antonius Rovers en van Elisabeth Wijks. Het huwelijk bleef kinderloos.
2. Arnoldus Schampers is geboren te Tongelre op 23 juni 1816 en overleden te Helmond op 3 juli 1890. Hij woonde in Helmond in het Groenewoud. Later werd tegenover zijn huis de ververij van 'Van Vlissingen textielfabriek' gebouwd. Hij was aannemer. Hij trouwde te Helmond op 4 april 1856 met Antonia Martens, geboren te Sambeek op 28 februari 1824, overleden te Helmond op 25 mei 1890, dochter van Jan Martens en Elisabeth Lintzen.

Hun kinderen waren:

- A. Elisabeth Loudina Schampers, geboren te Helmond op 8 januari 1857, overleden op 12 april 1913. Zij trouwde te Helmond op 17 mei 1881 met Gerardus Wilhelmus Kersten, geboren te Helmond op 1 april 1858, overleden aldaar op 11 februari 1929, zoon van Petrus Hubertus Kersten en van Ardina Kuijpers. Hij was smid van beroep. Zij kregen twee kinderen.
- B. Gerardus Johannes Schampers is geboren te Helmond op 11 april 1858 en stierf daar op 28 maart 1929. Hij was aannemer en bouwde fabrieken voor de expanderende industrie in Helmond en villa's voor de fabrikanten, zoals *Pea Park*, het roemruchte paleisje van de fabrikant Piet de Wit, en de gebouwen op het landgoed de Dompt te Elsendorp, eveneens voor Piet de Wit. Hij was voorzitter van de aannemersbond, lid van het kerkbestuur van de Sint-Lambertusparochie en bestuurslid van de Kamer van Koophandel. Het bedrijf was gevestigd op de Weg op den Heuvel, ongeveer waar nu het stadskantoor staat.

Hij trouwde te Helmond op 18 oktober 1892 met Gertruda Huberta de Roij, geboren aldaar op 13 juli 1853, dochter van Gerardus de Roij en van Petronella van de Looveren, aldaar overleden in het kraambed van haar enige kind op 12 augustus 1893.

G.J. Schampers hertrouwde te Helmond op 14 juli 1896 met de nicht van zijn eerste vrouw: Gertruda Elisabeth Koenen, geboren te Veghel op 11 november 1857, overleden te Deurne op 5 februari 1935.

Zijn zoon Arnoldus Gerardus Antonius Schampers werd geboren te Helmond op 27 juli 1893 en overleed aldaar op 20 september 1962. Bij Emerentiana Kuijten (1892-1975) was hij vader van onder meer de auteur van deze stamboom.

- C. Laurentia Maria Schampers, geboren te Helmond op 18

oktober 1859, overleden op 2 februari 1911. Zij trouwde te Helmond met Caspar Bernardus Luyben, geboren te Helmond op 20 augustus 1848, overleden te Mierlo-Hout op 8 maart 1914. Hij was aannemer en caféhouder te Helmond. Francis Luyben en Anna Maria Steenbakkers waren zijn ouders. Het huwelijk bleef kinderloos.

- D. Johannes Aloysius Schampers, geboren te Helmond op 18 juni 1861 en overleden aldaar op 20 september 1929. Hij was aannemer en bouwmaterialenhandelaar. Te Helmond trouwde hij in mei 1893 met Petronella Maria Roefs, geboren te Helmond op 9 januari 1864, overleden aldaar op 8 april 1941. Uit dit huwelijk stammen zeven kinderen.
- E. Francisca Johanna Schampers, geboren te Helmond op 30 oktober 1864, overleden op 23 januari 1926. Zij trouwde te Helmond op 24 maart 1883 met Johannes Arnoldus Hubertus van der Linden, aldaar geboren op 24 januari 1854 en er overleden op 15 november 1926. Hij was koperslager en loodgieter. Zij hadden negen kinderen.
3. Henrica Schampers, geboren te Tongelre op 14 juni 1818, overleden aldaar op 19 maart 1877.
4. Martinus, geboren te Tongelre op 20 februari 1823, overleden aldaar op 21 maart 1827.
5. Clasina Schampers (Francina), geboren te Tongelre op 16 februari 1825, overleden te Stratum op 10 januari 1903. Zij trouwde met Mathijs van der Linden, geboren te Geldrop op 10 februari 1827, wonend te Gestel, zoon van Peter van der Linden en Catharina Verbuijsen. Hij stierf te te Stratum op 6 mei 1880.
6. Johannes Schampers, metselaar, aannemer en caféhouder, is geboren te Tongelre op 5 mei 1827 en stierf te Stratum op 9 april 1896. Op 9 april 1867 trouwde hij met Antonia Hoogers, geboren te Geldrop op 8 november 1836 en overleden te Tongelre in 1883.

Kinderen:

- A. Hendrik Schampers, timmerman, geboren te Tongelre op 7 december 1859, overleden aldaar op 25 april 1884.
- B. Gerardus Martinus Schampers werkte in de sigarenindustrie. Hij is geboren te Tongelre op 3 februari 1874 en stierf te Strijp op 10 mei 1930. Vele jaren woonde hij bij zijn tante Clasina van der Linden-Schampers.
- Op 25 september 1903 trouwde hij te Strijp met Adriana Smulders, geboren aldaar op 15 augustus 1873, overleden te Eindhoven op 8 oktober 1934, dochter van de wever Lambertus Smulders en van Johanna Maria Waarna. Zij kregen vier kinderen.
7. Maria Schampers, geboren te Tongelre op 2 januari 1831, overleden te Nuenen op 1 juni 1908, trouwde te Tongelre op 23 mei 1867 met Gerard Royackers, geboren op 24 februari 1830 te

Tongelre, waar hij landbouwer was. Zijn ouders waren Johannes Royackers en Katharina Schuurmans.

VI-d. CLAES HENDRIKS SCHAMPERS, geboren te Stratum in 1702 à 1707, overleden te Dommelen op 31 augustus 1785. Hij woonde te Zesgehuchten, waar hij in 1736 op Hulst een boerderij huurde, in 1741 op Hooggeldrop, in 1746 op Hulst en in 1751 op Genoenhuis op de hoeve van het Eindhovense klooster Ten Hage. In kocht hij te Riel een boerderij 1756 Jan Jan Mijnsen.

Hij trouwde met Joanna Janse Schenckels en hertrouwde op 26 oktober 1749 met Aldegondis Claus. De kinderen waren:

1. Hendrik Schampers, gedoopt te Geldrop op 24 februari 1734 en overleden op 27 oktober 1765.
2. Lucas, gedoopt te Geldrop op 28 december 1735.
3. Joannes, gedoopt te Geldrop op 23 maart 1737. Jan Schampers van Stratum, 22 jaar oud, soldaat in het regiment van generaal Willepas, met verlof te Leende, legde in 1761 een getuigenverklaring af omtrent een mishandeling.⁶¹
4. Michiel Schampers, volgt onder VII-d.
5. Maria, gedoopt te Geldrop op 4 september 1742.
6. Willem, gedoopt te Geldrop op 3 januari 1746.

Uit het tweede huwelijk:

7. Bartel Schampers, volgt onder VII-e op pagina 121.

VII-d. MICHIEL SCHAMPERS, geboren te Zesgehuchten op 25 oktober 1739, overleden te Riethoven op 24 september 1827. Hij was landbouwer te Heeze, na 1767 te Dommelen⁶², waarheen hij met vrouw en twee kinderen verhuisde. Hij trouwde aldaar op 11 februari 1762 met Maria Janse van der Kruijsen, jongedochter uit Nuenen. Voor schepenen van Bergeijk hertrouwde hij op 16 augustus 1789 met Joanna Maria Gerards (Geerts), geboren te Riethoven in 1751 en overleden aldaar op 11 september 1828. Zij was een dochter van Jan Geerts en Barbara Kennis.

De kinderen waren:

1. Joanna, gedoopt te Heeze op 3 december 1765.
2. Henricus Schampers, volgt onder VIII-e.
3. Catharina, gedoopt te Dommelen op 6 juli 1770.
4. Joannes Schampers, volgt onder VIII-f op pagina 119.
5. Francina Schampers, gedoopt te Dommelen op 11 september 1775 en overleden te Westerhoven op 10 januari 1846, was winkelierster te Westerhoven. Zij trouwde met Cornelis Smets en hertrouwde met Cornelis van Velsen, afkomstig uit Stompwijk, herbergier en winkelier, weduwnaar van Willemijn Daams. Hij overleed te Westerhoven op 13 januari 1830.

61. SAD, Heeze R 172, f 115, 19 oktober 1761.

62. SAD, Heeze R 174, ff 117^v, 118.

Uit het tweede huwelijk:

6. Johanna Maria Schampers, gedoopt te Riethoven op 23 juni 1793, overleden aldaar op 28 juli 1874. Zij trouwde te Riethoven op 6 juli 1827 met de landbouwer Wilhelmus van Gerwen, geboren te Borkel op 25 oktober 1801, overleden te Riethoven op 3 juni 1846. Hij was een zoon van Cornelis van Gerwen en Elisabeth van der Staak. Johanna Maria hertrouwde te Riethoven op 24 april 1847 met Jan Francis van der Sanden, die is geboren in 1815. Deze landbouwer was een zoon van Johannes van der Sanden en Johanna van den Berg.
7. Johannes Schampers, geboren te Riethoven in 1796, overleden aldaar op 27 september 1827. Hij was landbouwer te Riethoven en is ongehuwd gebleven.

VIII-e. HENDRIK SCHAMPERS is te Heeze gedoopt op 10 september 1767 en stierf te Dommelen op 17 februari 1844. Hij was landbouwer. Te Dommelen trouwde hij op 12 juni 1796 met Maria Verbaet, aldaar geboren in 1756 en er overleden op 23 november 1815. Zij was een dochter van Waltherus Verbaet en Catharina Mereveldts.

Hendrik Schampers hertrouwde te Dommelen op 24 januari 1818 met de daar in 1778 geboren jongedochter Maria Daams. Zij was landbouwster en een dochter van Jan Daams en Helena Claus. Op 31 maart 1849 is zij te Dommelen overleden.

Uit beide huwelijken was er een kind;

1. Josephus Schampers, volgt onder IX-a.
2. Jan Schampers, geboren te Dommelen op 25 september 1818, overleden aldaar op 8 december 1833.

IX-a. JOSEPHUS SCHAMPERS, landbouwer, werd te Dommelen op 17 maart 1798 Petrus Josephus gedoopt en overleed aldaar op 18 januari 1853. Hij trouwde te Dommelen op 21 januari 1843 met Johanna Scheepers, geboren te Riethoven op 24 mei 1817, overleden te Dommelen op 7 februari 1858; zij was een dochter van Francis Scheepers en Aldegonda van de Ven.

Hun kinderen waren:

1. Hendrik, geboren te Dommelen op 9 maart 1845, overleden op 3 november 1853.
2. Franciscus, geboren te Dommelen op 2 september 1846, overleden op 10 september 1846.
3. Francisca Schampers is geboren te Dommelen op 22 mei 1848 en stierf te Bladel op 27 februari 1876. Zij trouwde te Dommelen op 10 februari 1870 met Francis Heesterbeek uit Casteren. Zij kregen twee kinderen. Kort na de tweede bevalling (18 februari 1876) stierf zij en het kind volgde haar een maand later in het graf.
4. Johanna Maria, geboren te Dommelen op 23 januari 1850, overleden op 14 april 1850.

5. Petrus Johannes Schampers is geboren te Dommelen op 3 mei 1851 en is overleden te Gestel 27 juni 1899. Hij was werkzaam op de bierbrouwerij te Dommelen en trouwde te Veldhoven op 17 april 1875 met Petronella Groenen, aldaar geboren op 19 december 1852 en er overleden op 24 december 1889, dochter van Jacobus Groenen, timmerman, en van Elisabeth van der Looy.

Hij hertrouwde te Veldhoven op 7 mei 1892 met Johanna Catharina Smets, geboren aldaar, dochter van Martinus Smets en Johanna Huijbers. Hun kinderen waren:

- A. Josephus Cornelis Schampers, schoenmaker, is geboren te Gestel op 9 maart 1877. Hij stierf op 30 juni 1957 te Eindhoven, waar hij had gewoond in de Hoogstraat. Daar was hij op 6 juli 1903 getrouwd met Maria Jacoba Camps, geboren te Eindhoven op 18 februari 1878, overleden aldaar op 27 juni 1954, dochter van Pieter Jacob Camps, bakker, en van Wilhelmina Swinkels. Uit dit huwelijk stamt nageslacht.
- B. Elisabeth Allegonda, geboren te Gestel op 12 juli 1879, overleden op 14 oktober 1880.
- C. Elisabeth Cornelia Schampers, geboren te Gestel op 28 april 1881, overleden te Eindhoven op 3 november 1939. Daar was zij in juli 1905 getrouwd met Johannes Jacobus Camps, geboren te Eindhoven op 1 juli 1880, overleden aldaar op 6 december 1935, zoon van Pieter Jacob Camps, bakker, en van Wilhelmina Swinkels.
- D. Johanna Cornelia, geboren te Gestel op 8 november 1883, overleden op 14 november 1883.
- E. Jacobus Cornelis Schampers, geboren te Gestel op 16 juni 1885, overleden te Eindhoven op 4 juni 1971. In 1908, toen hij als sigarensorteerder te Blaarthem woonde, werd hij bekeurd wegens het fietsen zonder licht. Hij trouwde te Eindhoven op 29 juli 1932 met Egidiana Maria Zwegers, aldaar geboren op 20 december 1906. Uit dit huwelijk nageslacht.

Uit het tweede huwelijk:

- F. Johanna Petronella, geboren te Gestel op 8 mei 1893.
- G. Petronella Cornelia Schampers, geboren te Gestel op 7 januari 1897, trouwde met W. van der Palen.

VIII-f. JAN SCHAMPERS, kanonnier en later landbouwer, is geboren te Dommelen op 29 oktober 1771 en overleden te Luijksgestel op 19 januari 1841. Hij trouwde te Westerhoven op 6 mei 1798 met Johanna Claessens, weduwe van Hendrik Daamen.

Jan Schampers hertrouwde met Marie Margriet van Eyndhoven, geboren te Luijksgestel op 24 februari 1781, dochter van Sebastiaan van Eyndhoven en Joanna Ververs.

Kinderen uit het eerste huwelijk:

1. Theodorus, gedoopt te Luijksgestel op 19 november 1800, overleden op 24 april 1801.
2. Maria Cornelia, gedoopt te Luijksgestel op 3 augustus 1802.
3. Theodorus Schampers, ongehuwde dienstknecht, is te Luijksgestel op 28 oktober 1804 geboren en stierf aldaar op 22 oktober 1828.
4. Martina Schampers, dienstbode, geboren te Luijksgestel op 21 oktober 1806, overleden aldaar op 11 februari 1823.

Uit het tweede huwelijk:

5. *Johanna Schampers*, geboren te Luijksgestel op 25 juni 1811, overleden aldaar op 23 januari 1832. Zij was dienstbode en ongehuwd.
6. Bastiaan, geboren te Luijksgestel op 19 augustus 1812, overleden aldaar op 17 september 1812.
7. Cornelis Schampers, geboren te Luijksgestel op 16 juli 1813, overleden te Riethoven op 8 april 1858. Hij was plaatsvervanger in de nationale militie voor mr Josephus Daamen.⁶³ Later was hij bouwknacht en vervolgens landbouwer. Bij het omzagen van dennebomen verongelukte hij; een vallende boom verbrijzelde zijn hoofd. In een proces-verbaal geeft de burgemeester een levendig verslag van een zeer geagiteerde ooggetuige.

Cornelis trouwde te Luijksgestel op 5 mei 1845 met Johanna Catharina Baken, geboren aldaar en er overleden op 22 november 1898.

Kinderen:

- A. Peter Johannes, geboren te Luijksgestel op 25 februari 1846, overleden op 26 februari 1846.
- B. Margaretha, geboren te Luijksgestel op 9 april 1847, overleden op 10 april 1857.
- C. Maria Theresia Schampers, geboren te Luijksgestel op 22 november 1849, overleden aldaar op 29 augustus 1948. Zij trouwde te Luijksgestel op 7 februari 1880 met Peter Bernardus Groenen, geboren op 30 maart 1845, landbouwer, weduwnaar van Adriana Roest, zoon van Adriaan Groenen en van Johanna Maria van Hoven.
- D. Lucia Schampers, geboren te Luijksgestel op 3 juni 1852, trouwde aldaar op 14 juni 1884 met Hendrik Joseph van Gorp, geboren te Luijksgestel op 25 december 1843, weduwnaar van Catharina Francisca Kortens. Hij was strodekker en een zoon van Martinus van Gorp en Elisabeth Verreck. Bij het huwelijk werd een zoon Cornelis gewettigd.
- E. Nicolaas Schampers, landhouwer, is geboren te Luijksgestel op 5 mei 1855 en stierf aldaar op 15 februari 1932. Hij trouwde op 22 februari 1889 met Johanna Bax, geboren te Leende op 13 juli 1857, dochter van Petrus Bax en Maria de With. Uit dit huwelijk nageslacht.
- F. Peter Johannes Schampers, landbouwer, is geboren te

63. SAE, N 1472, no 63, 6 april 1837.

Luijksgestel op 5 mei 1855 en overleed aldaar op 8 mei 1950. Te Riethoven trouwde hij op 5 januari 1891 met Anna Maria van Gerwen, aldaar geboren op 1 april 1866, overleden te Luijksgestel op 28 januari 1913, dochter van Francis van Gerwen, koopman te Riethoven en van Lucia van Hout. Het huwelijk bleef kinderloos.

8. Bastiaan, geboren te Luijksgestel op 7 oktober 1814.
9. Adriana Schampers is geboren te Luijksgestel op 26 april 1817 en te 's-Hertogenbosch op 1 maart 1875 ongehuwd overleden.
10. Jacobus Schampers, geboren te Luijksgestel op 26 augustus 1818, overleden aldaar op 17 november 1841. Hij was milicien.
11. Maria Margrita, geboren te Luijksgestel op 1 maart 1820, overleden aldaar op 15 april 1820.
12. Martinus Schampers, geboren te Luijksgestel op 10 mei 1821, overleden aldaar op 17 december 1889. Hij was ongehuwd.
13. Lucia Schampers, geboren te Luijksgestel op 16 mei 1824, overleden te Antwerpen op 22 april 1868 in het burgergasthuis. Zij was getrouwd met Petrus van Herck te Berchem.
14. Margaretha Schampers, geboren te Luijksgestel op 9 september 1826, overleden in het burgergasthuis te Antwerpen op 6 september 1879. Daar had zij gewoond als huisvrouw van Petrus van Hoorenbeeck.

VII-e. BARTEL SCHAMPERS, gedoopt te Zesgehuchten op 3 november 1755, overleden aldaar op 31 december 1810. Hij werd geboren te Genoenhuis, woonde in 1786 in Riel (gehuurd van de kinderen van Arnoldus van Zon) en in 1798 te Riel in een eigen, nieuw gebouwd huis.

Bartel trouwde met Gertrudis van den Bogaert, geboren te Zesgehuchten in 1753, overleden aldaar op 22 oktober 1826, spinster, dochter van Tomas van den Bogaert en Antonet Schenkelaars.

Hun kinderen:

1. Thomas Nicolaas Schampers, brouwersknecht te Delft, is geboren te Zesgehuchten en werd gedoopt te Geldrop op 6 december 1786. Hij stierf te Delft op 6 december 1838. Daar was hij op 17 november 1813 getrouwd met Jacoba Verheul, geboren te Delft in 1772, overleden te Hof van Delft op 23 augustus 1839, dochter van Nicolaas Verheul en Anna Zijdenbosch.

Kinderen uit dit huwelijk:

- A. Geertruij, geboren te Delft op 13 januari 1817.
 - B. Bartholomeus Schampers, timmerman, is geboren te Delft op 6 december 1821 en trouwde aldaar op 9 augustus 1848 met Gerarda Hendrina Breve, geboren te Schiedam, dochter van Johannes Henricus Brijve en Gerarda Kroon. Hieruit kinderen.
2. Nicolaas Schampers, gedoopt te Geldrop op 17 juli 1789, ging als dagloner naar Dordrecht en werd daar brouwer en bleker in het Korte Kromhout (E 164/165). Hij stierf er op 28 maart 1863. Op de gronden van zijn blekerij bouwden zijn nazaten

straten en huizen: de Nicolaasstraat en de Marcellus Schampersstraat –de eerste naar hem genoemd en de laatste naar zijn in 1873 overleden kleinzoon. De straten werden in 1895 door de gemeente overgenomen, de namen bleven gehandhaafd.

Nicolaas trouwde te Dordrecht op 28 juli 1813 met Joanna Elisabeth Jansen, geboren te Budel in 1783, dochter van Walter en Maria Dekkers. Hun kinderen waren:

- A. Lambertus Schampers, geboren te Dordrecht op 3 februari 1814, overleden aldaar op 12 april 1886. Hij was bleker, koopman en begrafenisondernemer. Te Dordt trouwde hij op 15 november 1837 met Maria Mechelina Hoobroeckx, geboren te Bergen op Zoom op 19 november 1812, overleden te Dordrecht op 4 april 1877, dochter van Johan Baptist Hoobroeckx, ambtenaar, en van Anna Catharina Emmens. Uit dit huwelijk stamt nageslacht.
- B. Wouter, geboren te Dordrecht op 22 november 1815, overleden op 21 april 1817.
- C. Wilhelmina Maria Schampers, geboren te Dordrecht op 27 september 1817, overleden op 25 november 1882. Zij trouwde te Dordrecht op 10 april 1839 met de smid Bernardus Johannes Grobben, geboren te Dordrecht in 1815, zoon van Johannes Grobben, smid, en van Margaretha Swart.
- D. Wouterus Schampers, geboren te Dordrecht op 17 november 1820, overleden aldaar 3 op december 1898. Hij was bleker geweest aan de Blekersdijk. Voorts was hij vice-president van het rooms-katholieke armbestuur.

Zijn vrouw was Geertruida Josina van der Velden, die is overleden te Dordrecht op 1 november 1859. Aldaar hertrouwde Wouterus op 10 april 1860 met Maria Helena Ahaus, geboren te Dordrecht in 1825, dochter van Herman Hendrik Ahaus, brander, en van Catharina Maria Lina, slijster.

Naar hun zoon Marcellus Nicolaas Schampers (1852–1873) werd de Marcellus Schampersstraat te Dordrecht genoemd.

- E. Nicolaas, geboren te Dordrecht op 6 februari 1824, overleden op 17 september 1832.
3. Antonius Schampers, geboren te Zesgehuchten op 12 november 1791, overleden te 's-Hertogenbosch op 8 oktober 1861. Hij was voermansknecht en later koffiehuishouder in de Kruisstraat.
- Te 's-Hertogenbosch trouwde hij op 5 mei 1827 met Mechtildis Clasina van Dijk, geboren te Boxmeer op 19 november 1800, dochter van Reinier van Dijk en Petronella Mollemans. Haar moeder woonde in 1850 bij haar in en was toen 88 jaar; ook haar 45 jaar oude zuster Petronella woonde toen bij haar in. In 1850 waren bovendien inwonend de ongehuwde Michiel Amelvoort, 73 jaar oud en schilder van beroep, en Abraham

Kloppers uit Den Haag, opzichter bij de Waterstaat.

De kinderen uit dit huwelijk waren;

- A. Clasina Geertruida Schampers, geboren te 's-Hertogenbosch op 19 januari 1828. Zij trouwde op 25 september 1847 met Johannes Heydelberger, geboren in 1822, tapper, zoon van Ludovicus Heydelberger en Wilhelmina van der Aa.
 - B. Henrica Allegonda Schampers, geboren te 's-Hertogenbosch op 6 juli 1830, trouwde met Johannes Michiel Klomp, herbergier te Grave. Hun dochter Mechelina Johanna werd geboren te 's-Hertogenbosch op 18 april 1847.
 - C. Petronella Schampers, geboren te 's-Hertogenbosch op 29 mei 1833, overleden aldaar op 11 juli 1876, ongehuwd.
 - D. Antonius Gerardus Schampers, geboren te 's-Hertogenbosch op 21 januari 1836, ongehuwd overleden aldaar op 27 februari 1903. Hij was in 1850 goudsmidsleerling.
 - E. Maria Martina, geboren te 's-Hertogenbosch op 24 september 1838, overleden op 29 januari 1852.
 - F. Maria Elisabeth Petronella Schampers, geboren te 's-Hertogenbosch, ongehuwd overleden te Grave op 2 september 1886.
4. Antonia, gedoopt te Geldrop op 11 september 1794.
 5. Aldegondis Schampers, gedoopt te Geldrop op 19 december 1797, overleden te Stratum op 27 april 1863, dagloonster. Zij trouwde te Zesgehuchten op 28 februari 1824 met Anthonie van der Vleut, geboren te Tongelre op 26 augustus 1797, overleden te Zesgehuchten op 28 december 1831, zoon van Joseph van der Vleut en Petronella Donkers.

Correctie: in de vorige aflevering van de stamboom-Schampers (p. 9) moet de tweede trouwdatum van Catelijn Hendrick Schampers zijn: 2 juli 1739.

UIT DE COMME

De oudste leenregisters verfilmd

Leenregisters kunnen voor genealogen en geïnteresseerden in de lokale geschiedenis van belang zijn. Vrij snel krijgt men enig inzicht in een landgoed, zowel wat de omvang, de ligging en de eigenaren betreft, en dat over een tijdsverloop van soms meerdere eeuwen achtereen in een enkel register. Leenregisters zijn aangelegd omdat steeds na een eigendomsoverdracht, zowel bij erving als door koop, het leengoed opnieuw diende te worden verheven en aan de leenheer *heergewade* betaald moest worden.

De oudste leenregisters van het hertogdom Brabant worden bewaard op het Algemeen Rijksarchief te Brussel. Echter op het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch kunt u de volgende, op film, raadplegen. (Voor 1312 zijn de leenregisters verloren gegaan.)

Casselboek, 1312-1352

Dit is het oudste leenboek van de hertog van Brabant. Het is in 1312 door Willem van Cassel aangelegd en bijgehouden tot 1352. Het is zowel op microfiche als op een 35-mm-film in het Rijksarchief te raadplegen (collectie microfiches; collectie schaduwwarchieven no 11). Het Latijnsboek (zie hieronder) is voor een groot deel gebaseerd op het Casselboek. Het originele Casselboek berust in het Algemeen Rijksarchief te Brussel in het archief van de Rekenkamer, nummer 542.

Stootboek, 1350-1374

Het Stootboek is genoemd naar de samensteller Jan Stoot. Het boek is op film, in fotokopie en op microfiche op het Rijksarchief te raadplegen (collectie microfiches; collectie schaduwwarchieven no 12 en 274). Het originele Stootboek berust in het fonds Leenhof van Brabant no 2 en 3 op het Algemeen Rijksarchief te Brussel. Er is een index op vervaardigd van persoons- en plaatsnamen door F.W. Smulders (collecties schaduwwarchieven no 274).

Spechtboek, 1374-1440

Het Spechtboek is aangelegd door Nycolaus Specht als notaris en klerk van de hertog van Brabant. Het is op film, in fotokopie en op microfiche in het Rijksarchief aanwezig (collectie microfiches; collecties schaduwwarchieven no 13 en 274). Het origineel berust in het Algemeen Rijksarchief te Brussel in het archief van het Leenhof van Brabant, nummer 4. Op het Spechtboek is een index vervaardigd door F.W. Smulders (collectie schaduwwarchieven no 276).

Latijnsboek, veertiende eeuw

Dit is een benaming voor de uitgave van L. Galesloot, *Le livre des feudataires de Jean III, duc de Brabant* (Bruxelles, 1865). Het is in fotokopie aanwezig op het Rijksarchief (plaatsing 34 A 5a). Het bevat een index op persoons- en plaatsnamen. Het boek is een verzamelwerk, waarin aantekeningen voorkomen die vrijwel de hele veertiende eeuw bestrijken. Voor een groot deel bestaat het uit een overschrijving uit andere registers. Het originele Latijnsboek is gedeeltelijk op het Rijksarchief in duplicaat aanwezig, te weten in de collectie Cuypers van Velthoven no 3255, en geheel op microfiche op studiezaal 1.

Edaboek, 1432

Het register is waarschijnlijk door Jan van Eda aangelegd. Het is in fotokopie in het Rijksarchief aanwezig (collectie schaduwwarchieven 278). Het originele leenboek berust in het Algemeen Rijksarchief te Brussel in het archief van het Leenhof van Brabant, nummer 11. Op het Edaboek is een index gemaakt op persoons- en plaatsnamen door A.M.C. Zom (collectie schaduwwarchieven 278).

Literatuur

W. de Bakker, „Meierijsc leenregisters”, *De kleine Meijerij*, XXII (1971) 53-59.

K.A.W.H. Leenders, „Het oudste leenboek van Brabant”, *Brabants Heem*, XXIX (1977) 10-13.

J. Vriens, „Oirschotse leengoederen (Oirschot en Best)”, *Campinia*, II (1972) 99-100.

VRAGENRUBRIEK

Vragen

Van Poppel

De oudst bekende voorvader van een familie Van Poppel was Geerit Jansz van Poppel, kuiper en koopbrouwer te Gilze, woonachtig op de Vossenbergh (1655) onder Nerhoven (1660). Hij is geboren rond 1595 en stierf tussen 1675 en 1681. Zijn vrouw was Anneken Anthonis Wijnants, vroedvrouw te Gilze. Geerit komt als een voor-aanstaande en welgestelde man herhaaldelijk in de akten voor. In een akte uit 1664¹ wordt vermeld dat hij ongeveer 69 jaar oud is en geboren te Hilvarenbeek. Daar heeft hij in de Loose akker samen

met mede-erfgenamen grond bezeten, die hij heeft verkocht. Op deze grond rustte een erfpacht *vuer 't beneficie van Maria Magdalena* te Hilvarenbeek; deze roggepacht werd betaald aan de heren Jan en Dierck Lauwers *uijten naeme sijnder moeder*.

Wie zijn Geerits ouders? Zijn het Hans de Smith en Cathelijn Henricx Spiltack?²

[1] Gemeentearchief Breda, Gilze R 96, ongef., 29 oktober 1664.

[2] L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. §. 12. Metten“, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 101.

Van Merode

Joost van Merode is geboren rond 1590, vermoedelijk te Sint-Annaland. In 1622 werd hij door baron Floris van Merode (halfheer van Hilvarenbeek) voorgedragen als kanunnik in het kapittel van Hilvarenbeek. Sinds 1636 verbleef hij als aalmoezenier bij markies Floris van Merode op diens kasteel Muggenberg te Duffel. Daar stierf hij op 14 augustus 1665.

Kan iemand mij zeggen wanneer Joost van Merode tot priester werd gewijd? Vermoedelijk was het tussen 1613 en 1622.

Willem van Merode werd vermoedelijk rond 1550 geboren. Van 1575 tot september 1599 was hij rentmeester, eerst van karel van Bourgondië, later van Herman van Bourgondië. Ook was hij baljuw van Sint-Annaland. Hij signeerde 'Guillaume de Merode', maar wordt te Sint-Annaland vaak 'Van Merode' genoemd. Hij stierf in september 1599 en liet vrouw en zeven minderjarige kinderen na. De vrouw van Willem van Merode was Josyn, door haar kinderen Van Borculo genoemd naar de familienaam van haar vader, maar zelf noemde zij zich naar haar moeder Van Schonauwen. Op 6 augustus

1586 maakten zij en haar man te Zegwaard een testament. Dat wekt het vermoeden dat beiden daar of in de omgeving zijn getrouwd. Als 1586 het huwelijksjaar was, dan was Willem van Merode ongeveer 36 jaar toen hij trouwde. Mogelijk was Josyn van Schonauwen niet zijn eerste vrouw; mogelijk was Willem een tijdlang clericus.

Op 29 maart 1602 traden de jonkheren Isebrant van Merode, *heere tot Soeterwoude, nu wonende inde vrije heerlikheijt van Rijsburch*, en Jasper van Merode († 1603), heide broers van Floris van Merode, heer van Duffel, Oirschot en Hilvarenbeek, te Sint-Annaland op als voogden over de toen nog altijd minderjarige kinderen van Josyn van Schonauwen.

Van de zeven kinderen waren er in 1624 nog vier in leven:

1. Joost van Merode, kanunnik van Hilvarenbeek en door Floris van Merode *cousyn* genoemd.
2. Hadewich van Merode, geboren in 1587 en gehuwd met de Hilvarenbeekse schout Ansem Fabri.
3. Willem van Merode, *eques sub domino de Wesemale*, gehuwd met Johanna Dankaerts.
4. Isebrant van Merode, kleermaker te Roosendaal en aldaar in 1619 gehuwd met Petronella Jans.

Er waren geregelde contacten, zeker van Joost en Hadewich van Merode, met de adellijke Merodes, vooral met Floris, die onder meer peter kwam zijn te Hilvarenbeek over een van de kinderen van Hadewich.

Kan iemand ons informeren over de herkomst van Willem van Merode (personalia, ouders, familie)?

Na de dood van de baljuw Willem van Merode hertrouwde in maart à juli 1603 zijn weduwe, Josyn van Schonauwen, met Cor-

nelis Michiels. Zij was nog in leven in 1624 en woonde toen te Sint-Annaland. Cornelis Michiels was een zoon van Michiel Adriaens, borgemeester van Sint-Maartensdijk. Hij trad vaak op namens zijn vrouw, maar ook ten behoeve van andere personen.

Bezate Josyn van Schonauwen nog eigendom na het overlijden van haar eerste man? Waar en wanneer is zij met Cornelis Michiels getrouwd? Had zij ook uit het tweede huwelijk kinderen? Bezaten deze mensen eigendommen, zo ja welke en waar? Waar en wanneer zijn Cornelis en Josyn overleden?

Wouters

Michael Wouters trouwde met Adriana Beenen, die in 1644 is geboren te Ulicoten en op 3 december 1720 stierf te Baarle-Nassau. Zij kregen in 1672–1682 vijf kinderen, die te Baarle-Nassau werden gedoopt. Wie kent de doop- en trouwdata en de (voor)ouders van Michael Wouters?

Antwoorden

De Visser - De Croon (*De Brabantse Leeuw*, XLIII 1994/1)

H. de Visser is voornemens om in de tweede helft van dit jaar zijn boek *De genealogie van de familie De Visser* uit te brengen. Het betreft de familie De Visser, die sinds 1474 te Boxtel woonde.

H. de Visser, Babborgaplein 4,
6909 DW Babberich

Van den Endepoel (*De Brabantse Leeuw*, XLII 1993/2)

I. PETER VAN DEN ENDEPOEL was de vader van:

1. Anneken Peters van den Endepoel¹ te 's-Hertogenbosch, *besmet wesende met de haestige syecte vande peste offte goidts gave*, maakte in 1665 haar testament. Aan haar broer Michiel, de kinderen van

haar broer Jan en haar zus Maria vermaakte zij elk f620:0:0. Jans kinderen kregen bovendien extra legaten uit de huisraad.

2. Jan Peters van den Endepoel², schoenmaker, trouwde met Josina, die bij de doopinschrijvingen van haar kinderen Josina Daniels (1639), Josina Conserff (1640) en Josina Dionisii (1643) wordt genoemd. In 1643 verkocht zij als dochter van Dionijs Hallien bij Luijtken Anthonij Conserve des ouden een aanstede te Mill.³ Jan trouwde twee maal. Petronella stamde uit het eerste huwelijk. Daniel, Cornelis en Lucretia waren kinderen van Josina.

- A. Petronella Janssen van den Endepoel, in 1665 erfgename van haar tante Anniken Peters van den Endepoel.
- B. Daniel Janssen van den Endepoel, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 4 februari 1639, was in 1666 soldaat te Dordrecht.⁴
- C. Cornelis, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 24 december 1640.
- D. Lucretia Janssen van den Endepoel, te 's-Hertogenbosch op 16 juli 1643 Lutgardis gedoopt. Zij wordt bedacht in het testament van haar tante Anniken van den Endepoel.
- E. Maria Janssen van den Endepoel, vermeld in 1665.
- F. Jenneken Janssen van den Endepoel, vermeld in 1665.

3. Michiel Peters van den Endepoel, volgt onder II.
4. Maria Peters van den Endepoel

II. MICHEL PETERS VAN DEN ENDEPOEL woonde te Nieuwkuijk.⁵ Hij had vijf kinderen.⁶

1. Pieter van den Endepoel⁷, wijnkoper te 's-Hertogenbosch, kocht daar in 1671 het huis *de Gouden Helm*.⁸ Te Boxtel bezat hij de hoeve *ter Aa*.⁹

Hij trouwde in Den Bosch op 15 januari 1668 met Maria de Gruyter, die op 19 december 1691 kinderloos kwam te overlijden. Daarna trouwde hij met Maria Anna Bosch¹⁰, dochter van Cornelia van Niel. In 1674 beloofde hij samen met zijn zwager Laureyns Donckers (gehuwd met Helena de Gruyter) f 1000:0:0 te betalen aan Helena van den Endepoel.¹¹

Krachtens zijn eerste huwelijk was Pieter collator van de studiebeurs van Johan Kievits.¹² In 1705 was hij proviseur van het Sint-Martensgasthuis.¹³ Hij werd begraven in de Sint-Jan onder een zerk van zijn eerste schoonfamilie.¹⁴

Uit het twee huwelijk is een dochter bekend:

- A. Johanna Maria van den Endepoel trouwde met mr Peter Nagelmaeckers¹⁵, die rechten had gestudeerd te Leuven. Hij was een zoon van de advocaat mr Rogier Nagelmaeckers en van Maria Tholinx, is te 's-Hertogenbosch gedoopt op 26 maart 1694 en woonde in de Postelstraat. In 1721 hertrouwde hij met Catharina Huygermans, die op haar beurt hertrouwde met Adrianus Schonaeus.

2. Quirijn van den Endepoel, volgt onder III.
3. Dingen Michiels van den En-

depoel.

4. Cornelia Michiels van den Endepoel.
5. Een zoon.

III. QUIRIJN VAN DEN ENDEPOEL was koopman in hout en aannemer en trouwde met Maria Donckers, dochter van de leerkoper en schoenmaker Wouter Donckers en Maeyken Gijsberts van Vechel. Zij is te 's-Hertogenbosch gedoopt op 25 juli 1655.

Na Quirinus' dood hertrouwde zij met Nicolaes Perdijk, afkomstig van Rijswijk bij Den Haag, *fabricq ende coopman* (aannemer en koopman in hout) te 's-Hertogenbosch, waar hij Pardijk werd genoemd. Na een turbulent huwelijk scheidden zij rond 1710. Nicolaes vestigde zich te Rosmalen, Maria te Vught. Daar werd zij op 29 maart 1741 begraven.

1. Wouter Josephus van den Endepoel, volgt onder IV.
2. Johanna van den Endepoel is te 's-Hertogenbosch gedoopt op 20 maart 1679 en trouwde met de koopman Godefridus van Amelsfoort. In 1706 procedeerden zij voor schepenen van Den Bosch en de Raad van Brabant te 's-Gravenhage tegen haar stiefvader Nicolaes Pardijk, die werd veroordeeld om hen *ter completeringe der huijwelijxe voorwaerden* f500 te betalen en 4% interest.¹⁶ Godefridus werd door de Raad van Brabant geadmitteerd als landmeter. Hij vond in 1740 een weegbrug uit.¹⁷ Zijn ouders, Hendrick van Amelsfoort en Helena Smits, waren bierbrouwers in *de Vergulden Brouwkuip* in de Orthenstraat¹⁸ en huurden in 1704 de brouwerij *den Rooden Leeuw* in de Kruisstraat van Maria Donckers voor f 300 per jaar.¹⁹ Zoon Godefridus

pachtte in 1706 's lands impost op de bieren van de stad, vrijdom en vesting van Den Bosch.²⁰

Een van de kinderen uit dit huwelijk was de kunstschilder Godefridus van Amelsfoort²¹ (1714–1784).

3. Margaretha van den Endepoel, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 20 augustus 1685, trouwde met Anthony van Venroij. Hun zoon Jan van Venroij (1731–1797) werd plebaan van Den Bosch.²²

IV. WOUTER VAN DEN ENDEPOEL²³

is te 's-Hertogenbosch op 21 februari 1688 Walterus Josephus gedoopt en trouwde daar op 26 mei 1715 met Helena van Hulst, met wie hij zich te Vught vestigde. Hij was houtkoper en lid van de rederijderskamer 'Moyses'. In 1742 werden zijn uitgewonnen huizen verhuurd. Het betrof *de Gulden Arent* in de Vughterstraat, door hemzelf bewoond, *de Drie Ruijters* in dezelfde straat, het huis in de Postelstraat daarachter en het huizen tussen beide vorige, het huis *de Drie Snoekjens* in de Kruisstraat, een huis aan de Brede Haven en een kwart van de keldering aan de Markt onder de hoofdwacht.²⁴

Omstreeks 1763 vestigde Wouter van den Endepoel zich met zijn gezin te Schijndel. Bij Helena van Hulst, dochter uit *de Twee Gapers* op de Vugtherdijk²⁵, was hij vader van:²⁶

1. Quirinus Ludovicus van den Endepoel²⁷, te 's-Hertogenbosch gedoopt op 1 april 1718, studeerde sinds 1738 te Leuven, waar hij in 1739 promoveerde tot licentiaat in de vrije kunsten.
2. Petrus Josephus van den Endepoel²⁸ is op 14 augustus 1719 te 's-Hertogenbosch gedoopt. Hij studeerde aan

de universiteit van Leuven en werd kapelaan en later pastoor te Schijndel. Hij kocht in 1793 het huis *de Nobel* in de Kruisstraat te 's-Hertogenbosch.²⁹

3. Antony van den Endepoel.
4. Johanna van den Endepoel.
5. Johanna Maria van den Endepoel te Turnhout.
6. Anna Josepha van den Endepoel, geboren in 1733, trouwde te Schijndel op 27 januari 1765 met Gerard van den Bergh. Deze is te Sint-Michielsgestel gedoopt op 25 april 1734 als zoon van Hendrick Peters van den Berg (geboortig van Tiel) en Adriaentje Adriaen Spierinx. Hun kleindochter Helena van den Bergh (1810–1898), bijgenaamd 'Kaol Leen', is mijn betovergrootmoeder.
7. Jan van den Endepoel is op 17 december 1735 te 's-Hertogenbosch Joannes Dominicus gedoopt. Te Schijndel trouwde hij op 28 april 1782 met Anna van der Heyden, met wie hij zich te 's-Hertogenbosch vestigde. Aldaar was hun zoon Wouter van den Endepoel (1758–1805), schrijnwerker van beroep, een aktieve patriot.³⁰

[1] GAH, N 2681, f 409^v, 20 september 1665; f 416, 1 september 1665; f 423, 10 oktober 1665.

[2] GAH, N 2671, f 503^v, 26 januari 1672.

[3] GAH, R 1562, f 539^v, 2 september 1643.

[4] GAH, N 2728, f 355, 11 februari 1666.

[5] ARAG, Raad van State 73, f 457^v, 21 mei 1654. GAH, R 1643, f 284, 12 mei 1668.

[6] GAH, N 2822, f 290, 23 november 1680.

[7] GAH, R 504, 7 november 1695. N 2705, f 81, 27 mei 1678. RAH, Leen- en Tolkamer 135, f 39, 23 oktober 1697.

[8] A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch, alsmede hunne eigenaars en bewoners in vroegere eeuwen. Aanteekeningen uit de Bossche schepenenprotocollen, loopende van 1500–1810* (3 dln; 's-Hertogenbosch, [1911–1914]) III, 539.

[9] SAOW, N 789, 23 mei 1698.

[10] GAH, N 2884, no 115, 12 augustus 1707.

[11] GAH, R 1647B, f 5^v, 12 november 1674.

[12] A. van der Does de Willebois, *Studiebeurzen. Beurzenstichtingen voor de stad en voormalige meijerij van 's-Hertogenbosch* (4 dln; 's-Hertogenbosch, 1904–1906) III, 80, 81.

[13] GAH, R 1637, f 80^v, 21 december 1705.

[14] RAH, Handschriftenverzameling Provinciaal Genootschap, D-19-d, no 347.

[15] H. Bots, I. Matthey en M. Meyer, *Noordbrabantse studenten 1550–1750* (Tilburg, 1979) 534, no 3737.

[16] GAH, R 1161, ongef., 23 december 1706.

[17] F.E.M. Vercauteren, *De aanleg van de straatweg 's-Hertogenbosch-Best als deel van de verbinding met Luik (1740–1745)* (Nijmegen, 1956) 103, 108.

[18] Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, I, 146, 149, 150.

[19] RAH, Raad van Brabant 788–3135, 17 november 1704.

[20] GAH, R 427, ongef., 29 mei 1706; 4 juni 1706.

[21] Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, II, 321. Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 150, no 111.

[22] Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 710, no 5348.

[23] Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, II, 289, 294, 535; III, 341.

[24] GAH, R 1991, 1 maart 1742.

[25] Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, I, 314, 315.

[26] Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, III, 342.

[27] Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 287, no 1402.

[28] Bots e.a., *Noordbrabantse studenten*, 287, no 1401.

- [29] Van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen*, I, 181.
 [30] A.R.M. Mommers, *Brabant van generaliteitsland tot gewest. Bestuursinrichting en gezagsuitoefening in en over de landen en steden van Staats-Brabant en Bataafs Brabant 14 September 1629 - 1 Maart 1796* (2 dln; Utrecht, 1953) I, 63, 250, 252, 153; II, 377.

(ARAG = Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage. GAH = Gemeentearchief 's-Hertogenbosch. RAH = Rijksarchief 's-Hertogenbosch. SAOW = Streekarchief Oisterwijk.)

Leo Adriaenssen

MEDEDELINGEN

Aanvullingen op de stamboom van Michiel de Bont

In *De Brabantse Leeuw* van 1973 (deel XXII, p. 1 e.v.) verscheen het artikel van A.J.L. van Bokhoven over „Michiel de Bont en enkele van zijn nakomelingen van zijn naam”. Gezien er met geen woord gerept werd over zijn voorgelacht, was dit vermoedelijk niet gekend. In de parochieregisters van Weelde (België) heb ik heel wat opzoeken verricht in verband met de stam De Bont.

Op 22 september 1676 werd in de kerk begraven Tieleman Michaelis de Bont, waarbij werd aangetekend: *morbo naturalis* ('hij stierf een natuurlijke dood'; er heerste toen pest te Weelde).

In het Oud Gemeentelijk Archief van Weelde staat de akte van deling en scheiding van zijn goederen. Bij de rechthebbende kinderen wordt vernoemd: Michiel de Bont, brouwer te Heusden.¹

Michiel de Bont werd te Weelde gedoopt op 14 augustus 1639. Zijn ouders, Tieleman Michaelis en Joanna Adriani Joannis, waren daar gehuwd op 8 november 1634. Het eerste kind uit dit echtpaar,

Maria, is te Weelde gedoopt op 25 maart 1637 en stierf er op 6 oktober 1639 aan de pest. Drie dagen later stierf ook de moeder aan de pest: 9 oktober 1639 *sepultus Joanna Tieleman Michaelis uxor. Peste*.

Tieleman de Bont ging te Weelde op 13 oktober 1640 een tweede huwelijk aan met Joanna Petri Claes; nu wordt hij vernoemd Tieleman Michaelis Petri de Bont. Kinderen uit dit tweede huwelijk zijn:

1. Catharina, te Weelde gedoopt op 6 juli 1641.
2. Maria, te Weelde gedoopt op 4 maart 1643.
3. Nicolaus, te Weelde gedoopt op 26 augustus 1649.
4. Petrus, te Weelde gedoopt op 23 oktober 1651.
5. Adrianus, te Weelde gedoopt op 29 maart 1654.

[1] Rijksarchief Antwerpen, Gemeentearchief Weelde 1677.

Willem Paulussen
 Kapelweg 108, 2300 Turnhout

Aan dit nummer is meegewerkt door:

J.P. Nooren en drs M. Nooren, Thorbeckelaan 599, 2564 CE 's-Gravenhage
 Piet Tutelaers, Lambertushof 52, 5667 SG Geldrop
 L.F.W. Adriaenssen, Van der Hoopstraat 85-3, 1061 VD Amsterdam
 † J.A.M. Smulders, Koningsvaren 4, 5062 JA Oisterwijk
 A.H. Hoebe, Liatrijslaan 12, 5582 GJ Aalst-Waalre
 Drs G.J.A. Schampers, Bazuinlaan 14, 5402 PC Uden

INHOUD

Het geslacht Nooren uit Princenhage
Betekenis en verbasteringen van de
familienaam Tuteleers
Hilvarenbeekse uitvaarten in het Kerstjaar
1562-1563
Een geslacht Smulders (Smculders)
De dwalingen van mr J.P.W.A. Smit
Schampers

J.P. Nooren en drs M. Nooren

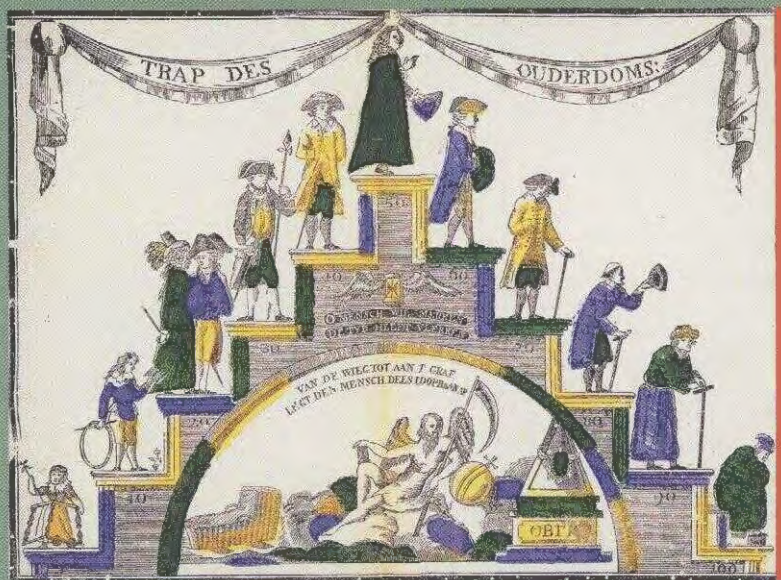
Piet Tutelaers 76

L.F.W. Adriaenssen 84

† J.A.M. Smulders 88

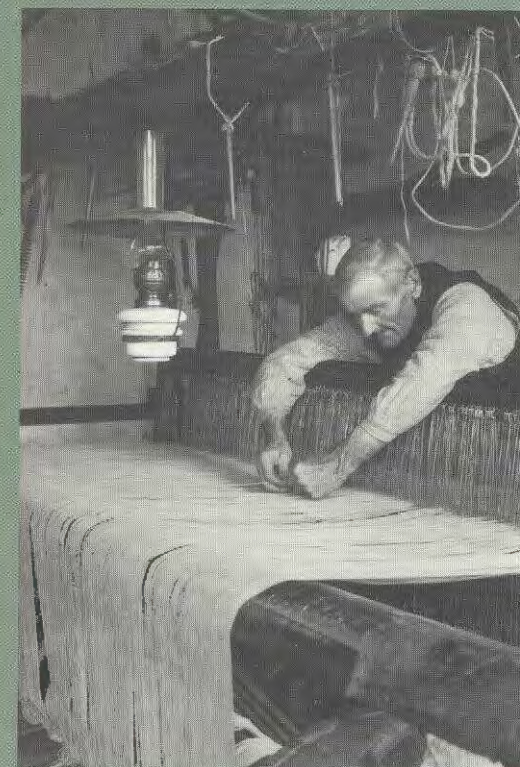
A.H. Hoeben 95

Drs G.J.A. Schampers 110

Sprokkelingen	75, 83
Uit de comme	124
Vragenrubriek	124
Mededelingen	128

DE BRABANTSE LEEUW

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE

VERNIEUWDE EN VERDER GEAMPLIEERDE GESLACHTSBOOM CUIJLEN UIT BLADEL

Epiloog

P.L. LEGET-KUIJLEN EN J.N. LEGET

Koning Willem I heeft twee leden van de familie Cuijlen geadeld. Joseph Petrus (Franciscus)¹ werd op 26 april 1816 te 's-Gravenhage, –met nog drie anderen–, benoemd in de ridderschap van de provincie Antwerpen² met de predikaten van ‘jonkheer’ en ‘hoogwelgeboren’. Een dergelijke benoeming bracht automatisch, dat wil zeggen zonder dat er moest worden verzocht, adeldom met zich mee.

Zijn halfbroer Emmanuel Petrus Ludovicus Josephus werd te Laken op 22 augustus 1823 erkend te behoren tot de Nederlandse adel.³ Anders dan bij benoeming moest erkenning worden aangevraagd en de oude adeldom van de familie bewezen.⁴ Hiertoe voegde Emmanuel bij zijn request de door Simon van Leeuwen en Abraham Ferwerda beschreven⁵ en door Charles Jean Beijdsals, wapenkoning en voormalige chef van de Heraldieke Kamer van de Nederlanden, een uitgebreide genealogie. Deze stamboom was eerder gevoegd bij het verzoek aan het hof te Wenen op 13 maart 1802 tot erkenning als baron.

De Hoge Raad van Adel deelde de koning mede dat zij de genealogie *zodanig suspect en tegen alle Historische Waarheid strijdende*⁶ bevonden heeft, dat de aanvrager verzocht is betere bewijzen over te leggen. Emmanuel voldeed aan dit verzoek en gaf nu een overzicht van de afstamming van zijn vrouw Maria Alexandrina Theresia del Marmol, waarbij hij zijn trouwe diensten releveerde, alsook de toezegging van het Oostenrijkse gouvernement van de titel van baron.

De Hoge Raad van Adel constateerde dat Nicolaas Cuijlen of Cuijl onmogelijk in 1538 wegens rebellie tegen de koning van Spanje gevlucht kon zijn. In 1538 was er van rebellie in Utrecht geen sprake! Dat zijn genealogie een vervalsing moest zijn, bleek uit het pachterschap van de hoeve Ter Coijen van de kinderen en kindskinderen van de gewaande ridder. Een van de afstammelingen werd advocaat te Antwerpen en is daar schepen geweest. *Voor het overige is er niets gevonden dat eenig bewijs aanduidt van Adel, noch titels. Den rekwestrant zelve draagt er geen kenteeken van in zijn doopceel. Doch des rekwestrants vader was burgemeester*

1. P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget, „Vernieuwde en verder geamplieerde geslachtsboom Cuijlen uit Bladel”, *De Brabantse Leeuw*, XLIII (1994) 58.
2. Koninklijk Besluit nr 135 (1816); verbalen 1816 (nr 278).
3. Koninklijk Besluit nr 31 (1823); verbalen 1823 (nr 873).
4. Voor verzoeken tot erkenning van adeldom zie ook J. Belonje, „Geen adeldom voor de Bosse Van Berckel's”, *De Brabantse Leeuw*, XXIV, XXV (1975, 1976).
5. S. van Leeuwen, *Batavia Illustrata* ('s-Gravenhage, 1685). A. Ferwerda, *Nederlandsch Geslachts en Wapenboek* (Amsterdam, 1785).
6. Koninklijk Besluit nr 31 (1823).

7. *Antwerps huiszilver uit de 17e en 18e eeuw*, 10 november 1988 – 15 januari 1989, Rubenshuis te Antwerpen.

8. Zie de bijdrage van G. van Hemeldonck in de in noot 5 genoemde catalogus. De stukken van het Cuijlen-servies zijn over verschillende eigenaars verspreid, die echter allen anoniem wensen te blijven.

9. O. Coomans de Brachène, *État présent de la noblesse belge. Annuaire de 1987* (Bruxelles, 1987).

te Antwerpen, hij wierd naderhand raadsheer in den Souvereinen Raad van Brabant en eindelijk op 11 februari 1765 benoemd tot advocaat fiscaal bij den voorszeden Raad. Deze raadsheersplaats was volgens de bestaande gewoontens onder de regering van het huis van Oostenrijk in eene soort van possessie van adel aan den titularis te geven, hoezeer er geen dadelijk besluit van bestond, gelijk als zulks plaats had, omtrent de vier collaterale raden, te weten; de Raad van State, den Geheinen Raad, de Hooge Raad te Mechelen en den Raad van Financiën. De Hooge Raad van Adel houdt zich overtuigd dat den rekwestrant in dit alles te goeder trouw te werk gaat en verblind is door het schoonschijnende stuk, op den 13 Maart 1802 door de heer Beijds afgegeven.⁶

De Hoge Raad adviseerde de koning om de requestant als lid van de Nederlandse adel te erkennen met de predikaten jonkheer en hoogwelgeboren en zijn wettige thans levende en toekomstende kinderen, zoo mannelijke als vrouwelijke, mitsgaders alle volgende afstammelingen van zijn geslacht en naam.⁶

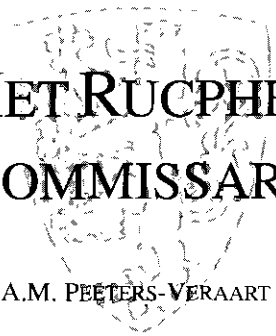
De halfbroers voerden het aloud wapen van hun geslacht: een schild van zilver, beladen met een klimmende leeuw van keel, getongd en genageld van goud. Het schild gedekt met een helm van zilver, gekroond, getralied en gesierd van goud, gevoerd van lazuur, waaruit tot helmteken is klimmende de leeuw van het schild, voorts met zijn helmdekken van keel en zilver.⁶ Het devies luidt: EX ONGUE LEONEM (uit de klauwen van de leeuw).

Het geslachtswapen is in opdracht van Emmanuel Cuijlen op enkele stukken van zijn servies gegraveerd. Tijdens de tentoonstelling 'Antwerps huiszilver uit de 17e en 18e eeuw' (Antwerpen, 1989) is het Cuijlen-servies geëxposeerd.⁷

Hoewel de Cuijlens „ambtenaren met grondbezit” zijn geweest, waren ze welgesteld. Zij hebben een zilveren servies bezeten, dat in de loop der tijd, –tot in 1938–, uitgebreid is. Hoe dit servies gegroeid is, kan alleen nagegaan worden uit de datering van de stukken.⁸

De beide adellijke takken van de familie Cuijlen zijn uitgestorven. Joseph Peter Cuijlen van 't Goor en Tereecken is kinderloos overleden te Ekeren op 19 januari 1834. De drie kinderen van Emmanuel zijn kinderloos overleden, de laatste te Blaarthem op 13 oktober 1864.⁹

De auteurs zijn dank verschuldigd aan dr P. Huvenne, conservator van het Rubenshuis te Antwerpen, en mr O. Schutte te 's-Gravenhage.

HET RUCPHENSE GESLACHT COMMISSARIS

P.G.A.M. PEETERS-VERAART EN DR E.G. BOEREN

Afkortingen

GAK	Gemeentearchief Kalmthout
GAR	Gemeentearchief Rucphen
GARN	Gemeentearchief Roosendaal en Nispen

Inleiding

In een eerdere jaargang van dit tijdschrift¹ werd de familie Van Domburg beschreven, waarvan de stamvader was Cornelis Piers Com(mis)saris alias Brouwers of de Brouwer. Drie van de vijf zonen van deze Cornelis Piers hebben de familienaam Commissaris doorgegeven aan hun nageslacht. In deze genealogische studie beperken we ons tot de naamdragers Commissaris. Omdat de oudste doop-, trouw- en begraafboeken van de Rucphense parochie bij een brand in 1684 verloren zijn gegaan, werden de eerste generaties vrijwel uitsluitend samengesteld op basis van de akten uit het schepenbankarchief van Rucphen.

Genealogie

I. CORNELIS PIERS COM(MIS)SARIS ALIAS DE BROUWER, geboren circa 1570 en overleden tussen 1635 en 1643, had uit zijn eerste huwelijk zes kinderen onder wie:

1. Pieter Cornelissen Com(mis)saris, volgt onder II-a op pagina 131.
2. Huijbrecht Cornelissen Commissaris, volgt onder II-b.
3. Crijn Cornelis Commissaris, volgt onder II-c.

II-a. PIETER CORNELISSEN COM(MIS)SARIS, geboren voor 1594 en in Schijf woonachtig. Op 10 april 1660 bekent Adriaen Adriaen Coninck 50 gulden schuldig te zijn² aan Pieter Cornelis Commissaris als voogd van het weeskind van Marinus Piersen Commissaris en op 17 november 1660 is Jan Meeusen Marquis 25 gulden schuldig³ aan Pieter Cornelis Commissaris als voogd van de weeskinderen van Adriaen Pietersen Commissaris zaliger. Op zijn beurt leent Pieter Cornelis Commissaris op 22 oktober 1661 162 gulden⁴ van Cornelis Corstiaens. Op 14 december 1661 bekent Jacob Jacobs Goorden 100 gulden schuldig te zijn⁵ aan Pieter Cornelis Commissaris als grootvader en voogd van de weeskinderen van zaliger

1. E.G. Boeren en P.G.A.M. Peeters-Veraart, „Tak Van Domburg uit het Rucphense geslacht Commissaris”, *De Brabantse Leeuw*, XLII (1993) 111-120 en 165-184.

2. GAR, Rucphen R 40, f 93.

3. GAR, Rucphen R 40, f 109.

4. GAR, Rucphen R 40, f 136^v.

5. GAR, Rucphen R 40, f 139.

Adriaen Pietersen Commissaris. Op 25 oktober 1664 bekend Pieter Cornelissen Commissaris 100 gulden schuldig te zijn⁶ aan Jan Janssen Wouters, *brootmaecker* te Roosendaal.

Pieter Cornelis Commissaris is overleden na 31 oktober 1664. Hij trouwde voor de eerste maal met Heiltjen Adriaen Denis, die overleed voor 17 april 1651, –en voor de tweede maal met Maijken Adriaense Coninx (ook Schoonen), weduwe van Jan Hendriksen van Vlimmeren. Op 26 mei 1676 worden de goederen van Pieter Cornelis Commissaris gedeeld⁷; als erfgenamen worden genoemd: de vrouw van Huijbregt Antonissen, Cornelis Adriaen Stoope met zijn vrouw, Cornelis Adriaen Danen, Jan Meeusen Marquis, Caterijn Pietersen die weduwe was met haar voogd Jan Coenraets, de weeskinderen van Crijn Pietersen Commissaris met hun voogd Jan Huijbregts en ten slotte de weeskinderen van Jan Meeusen Marquis.

Kinderen uit het eerste huwelijk volgens de deling van 17 april 1651:

1. Dijnken (ook Dingena) Pietersen Commissaris, trouwde met Huijbrecht Anthonissen. Hun erfgoederen worden gedeeld⁸ op 9 maart 1679.
2. Pauwels Pietersen Commissaris, volgt onder III-a op pagina 133.
3. Catalijn Pietersen trouwde met Cornelis Cornelis Mijchielsen Smout en wordt als diens weduwe genoemd op 14 juli 1676 als zij, in overeenstemming met het testament, samen met haar kinderen *een huijsinge met ontrent 2 gemeten lant* gelegen onder Rucphen in Schijf verkoopt⁹ aan Wouter Cornelis Pauwelsen, dit volgens de wettelijke deling van 26 mei 1676.
4. Gerken (ook Geertrui) Pietersen Commissaris trouwde voor de eerste maal met Domis Mijchielsen Domis Danen, die overleden is tussen 2 november 1655 en 20 november 1660. Op 2 november 1655 verkoopt¹⁰ Domis Mijchielsen een huis met erf (circa 200 roeden), gelegen in het dorp bij de brug en *eertijts gecomen van Neelken Gelijns ende leste van de erfgenamen Cornelis Piersen Commissaris*, aan Marinus Cornelissen van Domborch. Op 20 november 1660 doet Cornelis Michielsen Domis Danen de eed¹¹ als voogd van de weeskinderen van zijn broeder Domis Michielsen Domis Danen; Pieter Cornelis Commissaris is dan de toezinder. Op diezelfde datum bekend Geertruijt Pieters als weduwe van Domis Michielsen Danen samen met Cornelis Michielsen Domis Danen als voogd van de weeskinderen 205 gulden schuldig te zijn aan Pieter Cornelis Commissaris als voogd van de weeskinderen van Adriaen Pietersen Commissaris. Gerken Pietersen Commissaris trouwde voor de tweede maal met Marinus Adriaen Gommers de oudste. Op 31 oktober 1664 accorderen¹² Geertruijt Pietersen Commissaris (weduwe van Domis Michielsen Domis Danen), geassisteerd door haar bruidegom Marinus Adriaen Gommers

6. GAR, Rucphen R 40, f 215.

7. GAR, Rucphen R 41, f 255.

8. GAR, Rucphen R 41, f 297^v.

9. GAR, Rucphen R 41, f 255.

10. GAR, Rucphen R 39, ongefolieerd.

11. GAR, Rucphen R 40, f 110.

12. GAR, Rucphen R 40, f 217.

de oudste, enerzijds en Cornelis Michielsens Domis Danen als oom en voogd samen met Pieter Cornelissen Commissaris als grootvader en toezinder van de zes onmondige wezen anderzijds. Geertrui Pietersen Commissaris moet voor 11 november 1679 overleden zijn, want op die datum hertrouwde Marinus Adriaense Gommers te Sprundel met Tanneken Merten van den Enden, weduwe van Adriaen Pauwels Coninck.

5. Adriaen Pietersen Commissaris alias Schijvenaer, volgt onder III-b.
6. Marinus Pieters Commissaris. Hij had een natuurlijke dochter Dulsitia (Soetje) bij Giellegen Adriaen Koenijck. Gieleken trouwde te Sprundel op 3 oktober 1651 met Cornelis Cornelis de Wolff. Op 25 januari 1662 bekend Cornelis Pauwels 150 gulden schuldig te zijn¹³ aan Pieter Cornelisse Commissaris, voogd, en Adriaen Adriaensen Coninck als toezinder van de onmondige wees van wijlen Marinus Pietersen Commissaris, van wie de moeder Gieltien Adriaensen Coninck was.

Zijn onwettige dochter:

- A. Soetje Marijnissen Commissaris, overleden voor 22 oktober 1711, trouwde met Cornelis Jan Pauwels van Overveldt, borgemeester van Rucphen, van wie de staat en inventaris¹⁴ van de goederen in 1711 opgemaakt wordt.
7. Crijn Pietersen Commissaris, volgt onder III-c.
8. Janken Pietersen Commissaris, genoemd als onmondige wees in de erfdeling van 17 april 1651. Zij was gehuwd met Jan Meeusen Merquis, maar reeds overleden voor 20 december 1661, want op die datum overleggen Jan Meeusen, weduwnaar van Janneken Pieters Commissaris, enerzijds en Quirijn Pietersen Commissaris als voogd van de wezen samen met de toezinder Adriaen Adriaensen Coninck anderzijds staat en inventaris.¹⁵

III-a. PAUWELS PIETERSEN CORNELISSEN COMMISSARIS, wonende te Borteldonk onder Roosendaal, overleden voor 11 november 1653. Hij was gehuwd met Catelijn Adriaenssen Koenijck, die voor 13 juli 1656 hertrouwde met Cornelis Adriaensen Verbraeck. Op 11 november 1653 verkoopt¹⁶ Pieter Cornelis Commissaris als voogd van de weduwe en de wezen van Pauwels Pieters Commissaris samen met Adriaen Adriaenssen Jongen Koenijck als toezinder de helft van een heiblok gelegen in Schijf aan Pieter Anthonis Stops. Pieter Cornelissen Commissaris als grootvader en voogd samen met Adriaen Adriaens Jongen Koenijck als toezinder van de wezen van Pauwels Peeters Commissaris zaliger en Catelijn Adriaensen Koenijck accorderen¹⁷ op 10 december 1653. Als wezen worden genoemd Jan, Huijbrecht, Marinus en Janken; de laatste is dan $5\frac{1}{2}$ jaar.

Uit dit huwelijk:

1. Joannes Pauwels Commissaris, volgt onder IV-a op pagina 134.

13. GAR, Rucphen R 40, f 145^v.

14. GAR, Rucphen R 46, f 171^v.

15. GAR, Rucphen R 40, f 142.

16. GAR, Rucphen R 39, f 100.

17. GAR, Rucphen R 39, f 105^v.

2. Hubertus Pauwels, genoemd op 20 november 1674.¹⁸
3. Marijn Pauwels Commissaris, volgt onder IV-b op pagina 139.
4. Janken, gedoopt te Essen op 15 mei 1648.
5. Adrianus, gedoopt te Essen op 16 juli 1650, overleden voor 10 december 1653.

IV-a. JOANNES PAUWELS COMMISSARIS, wonende onder Nispen, is begraven te Essen op 13 mei 1691. Hij was gehuwd met Elisaheth Michielsens.

Uit dit huwelijk:

1. Paulina, gedoopt te Essen op 17 december 1666.
2. Judocus, gedoopt te Essen op 26 december 1668.
3. Paulus, gedoopt te Essen op 11 april 1671.
4. Adrianus Janssen Commissaris, volgt onder V-a op pagina 134.
5. Michael, gedoopt te Essen op 24 september 1678.
6. Johanna, gedoopt te Essen op 25 juni 1681.
7. Michiel Janssen Commissaris, volgt onder V-h op pagina 135.

V-a. ADRIANUS JANSSEN COMMISSARIS, gedoopt te Essen op 16 september 1674, wordt nog genoemd als doopgetuige op 2 maart 1723. Hij trouwde te Nispen op 27 oktober 1697 met Sijke Marijnissen de Vroom.

Uit dit huwelijk:

1. Maria Adriaens Commissaris, gedoopt te Essen op 28 november 1698, had een onwettige zoon van Guilielmus Arts:¹⁹
 - a. Guilielmus, gedoopt te Huijbergen op 2 maart 1723. Maria trouwde met Willem Paradaens. Uit dit huwelijk zijn vier kinderen bekend, die gedoopt werden te Woensdrecht. In 1740 verkopen Maria Commissaris (getrouwd met Willem Paradaens) *cum suis* een stede aan Dielis de Wael.²⁰
2. Paulina Commissaris. Haar doop is niet gevonden; vermoedelijk is zij geboren rond 1700. Zij wordt als doopgetuige genoemd op 10 maart 1730 bij een dochter van Willem Paradaens en Maria Commissaris. Paulina Commissaris trouwde voor de eerste maal te Woensdrecht op 14 juli 1726 met Petrus Smits en voor de tweede maal aldaar op 24 mei 1749 met Henricus Paradaens.
3. Joannes Adriaens Commissaris, gedoopt te Essen op 18 augustus 1701, overleden te Huijbergen op 7 november 1724.
4. Marinus, gedoopt te Essen op 26 mei 1703.
5. Pietronel Commissaris, gedoopt te Huijbergen (Moer) op 13 juni 1704, overleden na 5 februari 1733²¹ maar voor 1738, want in dat jaar vraagt Stoffel Kerstens, weduwnaar van Pietronel Commissaris, aan de wethouders van Woensdrecht toestemming een stede te mogen verkopen²², hetgeen wordt goedgekeurd.²³

18. GAR, Rucphen R 41, f 182^v.

19. Mogelijk dezelfde als Willem Paradaens, met wie Maria Commissaris later huwde.

20. GAK, Kalmthout 5A-280.

21. Op 5 februari 1733 wordt nog een kind van het echtpaar Kerstens-Commissaris gedoopt.

22. GAK, Kalmthout 29F-99.

23. GAK, Kalmthout 29G-224.

6. Cathaleen Adriaens Commissaris, gedoopt te Huijbergen (Moer) op 8 mei 1707. In 1742 wordt een borgbrief voor Cathaleen Adriaenssen Commissaris uit Kalmthout afgegeven²⁴; zij is dan voornemens te gaan trouwen met Geerart van Pul en te gaan wonen in Huijbergen. Cathaleen is overleden te Huijbergen op 29 mei 1763. Haar huwelijksinschrijving met Geerart van Pul werd niet gevonden.
7. Jenneke Adriaens Commissaris, gedoopt te Kalmthoutse Hoek op 5 november 1709. In 1730 wordt een borgbrief afgegeven voor Jenneken Adriaenssen Commissaris uit Kalmthout.²⁵ Zij is te Huijbergen getrouwd op 3 mei 1750 met Joannes Cornelisse van den Bergh.

V-b. MICHIEL JANSSEN COMMISSARIS, gedoopt te Essen op 15 juli 1684, trouwde met Maria Marijnissen de Vroom.

Uit dit huwelijk:

1. Joanna, gedoopt te Kalmthoutse Hoek op 11 augustus 1709.
2. Joannes Michielsens Commissaris, volgt onder VI-a op pagina 135.

VI-a. JAN MICHIELSEN COMMISSARIS, wiens doop niet is gevonden, is in 1731 aangenomen als lid van het Sint-Jorisgilde²⁶ te Nieuwmoer, waarvan hij deken was in 1745. Hij trouwde voor de eerste maal te Essen op 27 augustus 1735 met Antonia Huijbregt van Pul (dochter van Huijbrecht Janssen van Pul en Joanna Dingemans Buijsen de jonge), gedoopt te Essen op 23 augustus 1715. In 1749 wordt de inventaris van het sterfhuys van wijlen Antonet Huijbrechts van Pul en Jan Commissaris, nu getrouwd met Adriaentjen Willem Aerden, opgemaakt.²⁷ Het tweede huwelijk van Jan Commissaris vond plaats te Essen op 4 mei 1749. In 1752 stellen Cornelis Bacx te Wildert en Jan Commissaris te Nieuwmoer zich garant voor de achterstallige betaling die Adriaen van Gastel (getrouwd met Maria Bacx) verschuldigd was over huur van de huizen *Sint Huijbrecht* en *de Roode Tonne* te Kalmthout aan Martinus Verdiesen.²⁸ In 1756 verkoopt Frans van der Nest land te Nieuwmoer aan Jan Commissaris, getrouwd met Adriaentjen Willem Aerden²⁹, en in dat zelfde jaar verkopen de kinderen van Peeter Laureyssen, getrouwd met Dingena Roecken, land aan Jan Commissaris en Adriaentjen Willem Aerden.³⁰ Om deze transacties te financieren verkopen Jan Commissaris en zijn echtgenote Adriaentjen Aerden land aan de kinderen van Cornelis Pauwels en Adriaentjen Henrick Haest³¹ en sluit hij eveneens samen met zijn echtgenote (die in deze akte Adriaentjen Willem Aerden Nouts) genoemd wordt een lening af van 200 gulden bij Cornelia Peter van Hees.³²

Uit het eerste huwelijk:

1. Martinus Janssen Commissaris, volgt onder VII-a op pagina 136..
2. Anna Maria, gedoopt te Essen (Nieuwmoer) op 13 januari 1740, begraven te Kalmthout (Nieuwmoer) op 23 januari 1742.

24. GAK, Kalmthout 2C-37.

25. GAK, Kalmthout 2B-387.

26. Het Sint-Jorisgilde was het gilde van de kruisboog.

27. GAK, Kalmthout 4Y-49; 3Dbis-322.

28. GAK, Kalmthout 4Bbis-24.

29. GAK, Kalmthout 5B-228.

30. GAK, Kalmthout 5B-229.

31. GAK, Kalmthout 5B-230.

32. GAK, Kalmthout 6J-229.

3. Anna Maria, gedoopt te Essen op 10 maart 1743, begraven te Kalmthout (Nieuwmoer) op 5 oktober 1747
4. Maria, gedoopt te Essen op 12 april 1744.
5. N., gedoopt te Essen op 29 april 1746.
6. Dymphna, gedoopt te Essen op 29 april 1746.

Uit het tweede huwelijk:

7. Michael Commissaris, volgt onder VII-b op pagina 136.

VII-a. MARTIEN JANSSEN COMMISSARIS, gedoopt te Essen (Nieuwmoer) op 23 maart 1736, wordt in 1762 aangenomen als lid van het Sint-Jorisgilde te Nieuwmoer. In 1767 is hij deken. Hij is overleden te Kalmthout op 4 *Germinal XI* (25 maart 1803). Te Essen trouwde hij op 11 september 1762 met Anna Maria Cas, dochter van Hubertus Peeterssen Cas en van Maria Laureijs van Aert, gedoopt te Essen (Nieuwmoer) op 31 mei 1736, overleden te Kalmthout op 1 april 1802. Martien Commissaris en Anna Maria Cas verkopen³³ in 1766 de *Jan Deckersstede* te Nieuwmoer aan Petronella Cas. Jan en Maria Huijbrechts van Pnl, kinderen van Huijbrecht Janssen van Pul en Joanna Dingemans Buijsen als tochteresse (vruchtgebruikster), verkopen op 27 oktober 1768 uit de hand³⁴ de volgende erven aan Martinus Commissaris en Anna Maria Huijbrecht Cas: een huis, schuur, stal met het hofblok, genaamd *de Weijde* (2 gemeten 95 roeden groot), de helft van een blok land (1 gemet 112 roeden), *de Hooghacker* (1 gemet 95 roeden), *de Lange Gewenten* (1 gemet 295 roeden), *het Landveldeke* (1 gemet 215 roeden), *het Maeijvenne* (1 gemet 107½ roeden), *het Elstenbosch* (3 gemeten 92 roeden), *de Kerstenacker* (2 gemeten 55 roeden) en *Paesschenpolder* (circa 5 gemeten). In 1768 bekennen Merten Commissaris en Maria Anna Cas te Nieuwmoer 600 gulden schuldig te zijn³⁵ aan Jan en Merten Rombout van Pul.

Uit dit huwelijk:

1. (Anna) Maria Commissaris, gedoopt te Essen (Nieuwmoer) op 15 mei 1767, overleden te Kalmthout op 23 Thermidor jaar XI (11 augustus 1803), trouwde met Joannes Quaeyagens (zoon van Laurentius Quaeyagens en Anna Cornelia de Beir), gedoopt te Wilmarsdonk op 30 januari 1769, molenaar, overleden te Kalmthout op 7 juni 1818.

VII-b. MICHIEL COMMISSARIS, afkomstig uit Nieuwmoer, gedoopt te Essen (Nieuwmoer) op 11 februari 1750, is overleden te Kalmthout op 6 oktober 1808. Hij trouwde te Essen op 20 oktober 1783 met Anna Cornelia Guns, afkomstig uit Kalmthout. In 1786 zijn Michiel Commissaris en Anna Cornelia Guns 350 gulden schuldig³⁶ aan de Onze-Lieve-Vrouwe-kapel te Achterbroek.

Uit dit huwelijk:

1. Petrus Joannes Commissaris, volgt onder VIII-a op pagina 137.
2. Michiel Commissaris, volgt onder VIII-b op pagina 138.

33. GAK, Kalmthout 5C-177.

34. GAK, Kalmthout 5D-37.

35. GAK, Kalmthout 6K-108.

36. GAK, Kalmthout 6N-20.

3. Adriaan Commissaris, gedoopt te Essen (Nieuwmoer) op 30 oktober 1790, *conscrit* in 1810. Op 28 februari 1809 is hij uit Antwerpen vertrokken en op 20 maart ingelijfd in het 40e linieregiment te Wissenbourg. Hij deserteerde op 16 oktober 1809 en wordt drie dagen later bij verstek veroordeeld tot vijf jaar dwangarbeid plus 1500 franc boete. Op 6 augustus dient het bezit van de ouders geschat te worden om de boete te betalen; ze zijn echter onvermogen.³⁷ Op 2 maart 1811 is hij naar Antwerpen vertrokken.

VIII-a. PETRUS JOANNES COMMISSARIS, gedoopt te Essen (Nieuwmoer) op 30 december 1783, timmerman, woonde in huis nr 44 te Nieuwmoer en is overleden te Kalmthout op 3 februari 1867. Hij trouwde te Essen op 26 juli 1810 met Maria Mastbooms, dochter van Cornelis Mastbooms en Martina de Regt, gedoopt te Essen op 2 mei 1785, overleden te Kalmthout op 13 september 1825.

Uit dit huwelijk:

1. Marie Cornelia Commissaris, geboren te Kalmthout op 21 augustus 1811, overleden aldaar op 20 maart 1812.
2. Petrus Joannes Commissaris, geboren te Kalmthout op 9 april 1813, overleden aldaar op 7 maart 1890, trouwde met Maria Catharina Nelen, dochter van Cornelius Nelen en Catharina van Opdorp, geboren te Essen op 24 juni 1818, overleden te Kalmthout op 28 oktober 1887.
3. Cornelius Commissaris, geboren te Kalmthout op 16 mei 1816, timmerman en wagenmaker, aldaar overleden op 21 augustus 1889. Hij is getrouwd te Kalmthout op 24 januari 1853 met Adriana Costermans, dochter van Joannes Costermans³⁸ en van Maria Catharina Tilborgs, geboren te Zundert op 31 augustus 1812, overleden te Kalmthout op 6 maart 1889.

Uit dit huwelijk:

37. L. Vercammen, „Soldaten van Napoleon”, *De Spycker*, L (1993) 161.

38. Joannes Costermans (ook wel Kuijstermans) hertrouwde met Anna Cornelia Commissaris (zie VIII-b sub 1).

- A. Josephus Commissaris, geboren te Kalmthout 21 november 1853, in 1891 aangenomen als lid van het Sint-Jorisgilde te Nieuwmoer.
 - B. Ludovicus Commissaris, landbouwer, is geboren te Kalmthout op 24 september 1855 en overleden te Nieuwmoer op 22 oktober 1942. Hij is getrouwd te Kalmthout op 15 mei 1889 met Antonia Leijs, dochter van Adrianus Leijs en Maria Catharina van Geel, geboren te Kalmthout op 8 februari 1863. Uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren.
 - C. Joanna Cornelia, geboren te Kalmthout op 11 februari 1819, aldaar overleden op 10 september 1825.
 - D. Adrianus Commissaris, geboren te Kalmthout op 4 juni 1821, ongehuwd overleden op 90-jarige leeftijd te Kalmthout op 9 oktober 1901.
4. Anna Cornelia Commissaris, geboren te Kalmthout op 16 juni 1823, overleden aldaar op 3 januari 1894, trouwde voor de eerste maal te Kalmthout op 6 juni 1855 met Cornelius van Loon, zoon van Adrianus van Loon en Maria Catharina Goossens, geboren te Wuustwezel op 5 september 1823, overleden te Kalmthout op 2 juli 1865. Zij trouwde voor de tweede maal te Kalmthout op 2 maart 1866 met Joannes van Eekelen, zoon van Petrus van Eekelen en Anna Cornelia Fraters, geboren te Essen op 2 september 1818, overleden te Kalmthout op 3 november 1890.

VIII-b. MICHEL COMMISSARIS, gedoopt te Essen (Nieuwmoer) op 28 juli 1786, metselaar, is in 1809 aangenomen als lid van het Sint-Jorisgilde te Nieuwmoer (deken in 1827). Hij is overleden te Kalmthout op 13 maart 1840 en was gehuwd met (Anna) Cornelia Theuns, dochter van Adriaan Theuns en Anna Maes, gedoopt te Kalmthout op 7 mei 1787; zij woont in 1857 in Deurne.

Uit dit huwelijk:

- 1. Anna Cornelia Commissaris, geboren te Zundert, gedoopt te Nieuwmoer op 22 juli 1807, overleden te Kalmthout op 2 maart 1857, trouwde voor de eerste maal aldaar op 26 augustus 1830 met Petrus Franken (zoon van Joannes Franken en Adriana Maes), geboren te Kalmthout op 20 juni 1800, overleden te Essen op 22 juni 1845; zij trouwde voor de tweede maal te Kalmthout op 25 februari 1854 met Joannes Kuijstermans (zoon van Cornelius Kuijstermans en Adriana Jacobs), gedoopt te Zundert op 12 juni 1786, overleden³⁹ aldaar op 15 november 1860; Joannes Kuijstermans was weduwnaar van Maria Catharina Tilburgs (dochter van Hubertus Tilborghs en Joanna Rumoldi Oostvogels), gedoopt te Zundert op 16 augustus 1781, aldaar overleden op 18 juni 1847.
- 2. Dimphna, geboren te Kalmthout op 7 februari 1810, overleden aldaar op 15 maart 1810.

39. In de overlijdensakte van Johannes Keustermans staat dat hij eerst weduwnaar was van Maria Catharina Tilburgs en later van Cornelia Franken in plaats van (Anna) Cornelia Commissaris, kennelijk foutief zo genoemd naar haar eerste echtgenoot.

3. Joanna Commissaris, geboren te Kalmthout op 3 april 1814, is op 16 mei 1836 vertrokken naar Essen.
4. Francisca Victoria Commissaris, geboren te Kalmthout op 9 februari 1820, overleden aldaar op 8 mei 1840.
5. Adrianus Commissaris, geboren te Kalmthout op 30 augustus 1822, overleden aldaar op 22 januari 1840.
6. Carolina (ook Cornelia genoemd) Commissaris, geboren te Kalmthout op 28 juli 1829. Zij trouwde met Norbert Jos van Ballaer. Beiden zijn te Deurne overleden.

IV-b. MARIJN PAULUS COMMISSARIS, gedoopt te Essen op 25 november 1645, overleden na 17 juli 1704, trouwde met Peerken Sebastiaenssen (van Tilborgh). Marijnus Paulus Commissaris wordt gevest in de volgende goederen:⁴⁰ op 25 mei 1690 in een huis en erf te Nispen, op 29 maart 1694 in *twee blokkens lant* (1 gemet 18 roeden), *aen malcanderen* gelegen aan de Klokberg te Nispen met het huis daarop staande, op 16 maart 1699 in de helft van een blok land (1 gemet 188 roeden) genaamd *De Cleijne Geer*, gelegen aan de Klokbergse Brug, op 16 maart 1699 in een perceel land (227 roeden) in *'t Ven aen de Acker*, op 16 maart 1699 in een perceel land (186 roeden) te Nispen, genaamd *De Crommen Weel*, op 24 september 1704 in een vierde part van 3 gemet land, gelegen aan de Klokbergse Brug te Nispen, waarop men een huisje gebouwd had dat op 19 juni 1707 werd geschot, op 21 maart 1708 in een blok land (9 gemeten 222 roeden), waarop in 1694 een huisje was gebouwd en dat op 7 juli 1694 geschot werd, op 14 juni 1709 in een perceel weiland (149 roeden *bij de alnu geduene meting*), gelegen in de hoeve *Moerendaal* over de Beek, genaamd *De Koeijweijde*, naast *'t Zijl*. In 1699 verkoopt Marinus Pauwels Commissaris een *stedeken lant* met het huis daarop bij de Mertensloop onder Nispen aan Jan Cornelissen Suijckerbuijck. Deze wordt daarin op 15 april 1699 gevest.⁴¹

Uit dit huwelijk:

1. Joannes, gedoopt te Essen op 16 mei 1670.
2. Adrianus, gedoopt te Essen op 16 november 1671.
3. Adriaentje Marijnissen Commissaris, gedoopt te Essen op 7 november 1672, was gehuwd met Jan Willebrorts van Eersel. Uit de erfenis van haar vader Marijnus Paulusse Commissaris verkreeg Adriaentje Marijnissen Commissaris kavel C, te weten twee blokjes land met het huis daarop, gelegen *besijden den dorpe van Nispen, annex malcanderen aen de Clockenberghse Brugge* ter grootte van circa 1 gemet, waarvan de heg (18 roeden) aan kavel A was aanbedeeld.
4. Catharina, gedoopt te Essen op 29 maart 1675.
5. Sebastianus, gedoopt te Essen op 25 juli 1677.
6. Marinus Marinussen Commissaris, volgt onder V-c.
7. Paulus, gedoopt te Essen op 21 januari 1683.
8. Joanna, gedoopt te Essen op 26 april 1686.
9. Petrus Marijnissen Commissaris, volgt onder V-d.

40. GARN, OAA 260, f 554. Roosendaal R 293, f 35^v. R 298, f 46^v. R 303, f 62^v. R 307, ongefol. R 308, f 73.

41. GARN, OAA 260, f 554.

42. In het vestboek heet hij Jan Willebrord van Vessem en in het schotboek jonge serie heet hij Adriaan Willebrorts (GARN, Archief Plaatselijk Bestuur 346, f 569^v).

43. GARN, R 392, f 168^v-170^v.

Zoals blijkt uit de erfdeling van 17 november 1721 zijn op die datum nog slecht drie kinderen in leven: Pieter Marijnissen Commissaris, *Marijnīs Marijnissen Commissaris* en Adriaentie Marijnissen Commissaris, gehuwd met Jan Willebroorts van Eersel⁴²; als kinderen en erfgenamen van Marijnīs Paulusse Commissaris delen⁴³ zij de erfgoederen.

(Wordt vervolgd)

Een upper-class-schaking

Peter van Gageldonck ontvoerde jonkvrouw Lijsbeth dochter wijlen Willem 's Rovers en bracht haar het land (Brabant) uit *om te behouden tot eenre weerdinnen*. Dat was geheel tegen de zin van haar familieleden. Zij deden aangifte bij de schout van Den Bosch en benadrukten *hoe sy gecreten had ende wapen geroepen uut haet ende nijt*; volgens hen protesteerde zij zo, omdat zij Peter niet goed en rijk genoeg vond.

Maar de schout lukte het niet te bewijzen dat de ontvoering onvrijwillig was geschied, hoe goed de aanklagers hun best ook deden. Daarom koos hij voor genade boven recht en veroordeelde hij Peter van Gageldonck tot een boete van 80 rijns gulden, waarmee de zaak moest zijn afgedaan.¹

1. Algemeen Rijksarchief Brussel, Rekenkamer 12992, rekening van Kerstuis 1442 - Sint Jan 1443, sub 's-Hertogenbosch.

EEN GESLACHT SMULDERS (SMEULDERS)

† J.A.M. SMULDERS

Afkortingen

GAT Gemeentearchief Tilburg

(Vervolg van p. 94)

XIV-j. JAN BAPTIST SMEULDERS is te Tilburg gedoopt op 14 september 1800 en daar overleden op 22 mei 1880. Hij trouwde in eerste echt te Tilburg op 17 april 1823 met Maria Catarina Mommers, aldaar gedoopt op 28 december 1786, dochter van Hendrik Mommers en van Cornelia van Breschaet. Nadat zij te Tilburg op 13 december 1826 was overleden, hertrouwde hij aldaar op 14 februari 1828 met Johanna Maria van de Sande, dochter van Jacobus van de Sande en van Petronella van Laarhoven. Zij is te Tilburg gedoopt op 29 februari 1804 en overleed aldaar op 16 maart 1843.

Uit het eerste huwelijk werd geboren:

1. Cornelia Smeulders, geboren te Tilburg op 13 augustus 1826, aldaar overleden op 31 augustus 1892.

De kinderen uit het tweede huwelijk zijn:

2. Maria Catharina Smeulders, geboren te Tilburg op 11 augustus 1828 en aldaar overleden op 7 mei 1889, trouwde te Woensel op 18 november 1852 met Johannes Verberne, wolwever, aldaar geboren op 1 mei 1824, gestorven te Tilburg op 10 april 1881.
3. Johannes Smeulders, geboren te Tilburg op 27 december 1829, aldaar overleden op 4 mei 1866, trouwde te Tilburg op 31 mei 1855 met Adriana Stijnen, geboren aldaar op 19 november 1831. Zij hertrouwde er op 12 november 1868 met Cornelis Vermeer (geboren te Tilburg op 17 april 1825), uit welk huwelijk vier kinderen werden geboren.

Haar voorkinderen zijn:

- A. Johanna Maria Smeulders, geboren te Tilburg op 21 april 1856, aldaar overleden op 25 januari 1912. Zij trouwde te Tilburg op 2 mei 1878 met de wever Leonardus Johannes de Beer, geboren te Loon op Zand op 15 april 1852.
- B. Norbertus Smeulders, geboren te Tilburg op 20 oktober 1857, trouwde aldaar op 8 juni 1881 met Aloïjsia Cornelia van Hoof, geboren te Tilburg op 31 augustus 1859

- en daar overleden op 29 maart 1895. Hij hertrouwde te Tilburg op 7 november 1900 met Johanna Elisabeth van Overbeek, die eerst weduwe was van Franciscus Joannes Rosenthaler en daarna van Wilhelmus Petrus van Hoof. Zij is te 's-Hertogenbosch geboren op 23 augustus 1860. In het eerste huwelijk werden zeven kinderen geboren.
- C. Anna, te Tilburg geboren op 31 december 1859.
 - D. Petrus Smeulders is op 26 januari 1862 te Tilburg geboren en trouwde daar op 16 april 1890 met Anna Catharina Roti, die er is geboren op 2 september 1863. Zij kregen vijf kinderen.
 - E. Johannes Baptist Smeulders, geboren te Tilburg op 2 april 1864 en aldaar overleden op 25 maart 1951. Hij was getrouwsteller geweest. Op 2 mei 1888 trouwde hij te Tilburg met Anna Sebrechts, geboren aldaar op 6 september 1863. Hun huwelijk leverde negen kinderen op.
 - F. Cornelia Maria, geboren te Tilburg op 23 december 1865, aldaar overleden op 31 maart 1866.
4. Laurens Smulders, schoenmaker, is te Tilburg geboren op 2 augustus 1831 en stierf aldaar op 13 november 1908. Te Dongen trouwde hij op 12 mei 1859 met Huiberdina van der Wee, die daar is geboren op 10 februari 1834.
- Hun kinderen zijn:
- A. Jan Baptist Smulders, schoenmaker, is te Dongen geboren op 22 april 1860 en stierf te Tilburg op 1 december 1921. Daar was hij op 27 mei 1885 getrouwd met Adriana Mathildis Antonia Vugs, geboren te Tilburg op 12 juni 1852 en er overleden op 19 juli 1888. Hij hertrouwde te Tilburg op 21 augustus 1889 met Maria Elisabeth van Baest, aldaar geboren op 23 augustus 1860 en er overleden op 21 september 1925. Uit het tweede huwelijk stammen acht kinderen.
 - B. Adrianus Smulders, schoenmaker, geboren te Dongen op 11 maart 1862, trouwde aldaar op 21 oktober 1897 met Maria Berdina Vreysen. Zij is te Dongen geboren op 26 januari 1878 en werd de moeder van Adrianus' zeven kinderen. Het gezin verhuisde in 1906 naar Antwerpen.
 - C. Johanna Maria Smulders, geboren te Dongen op 17 augustus 1863, trouwde daar op 23 augustus 1893 met Cornelis Pijpers, geboren te Gilze en Rijen op 16 januari 1862. Zij hertrouwde met Wilhelmus Franciscus Beereus, weduwnaar van Hendrika Maria Merckx, koopman, geboren te 's-Hertogenbosch op 10 maart 1850 en te Tilburg overleden op 15 april 1919.
 - D. Wilhelmus, te Dongen geboren op 7 november 1864.
 - E. Anna Cornelia Smulders, te Dongen geboren op 19 juli 1866, trouwde aldaar op 14 augustus 1895 met de moleenaar Adrianus van Riel. Hij is te Dongen geboren op 4

februari 1867.

- F. Gijsbertus Smulders is op 29 november 1868 te Dongen geboren en trouwde aldaar op 7 februari 1901 met Maria Mechelina Vreysen, geboren te Dongen op 2 november 1876. Zij kregen een zoon.
- G. Petrus, te Dongen geboren op 20 juni 1870 en op 15 juli 1870 aldaar overleden.
- H. Adriana Maria, te Dongen geboren op 9 februari 1873, op 23 februari 1875 aldaar overleden.
- 5. Hendrikus, te Tilburg geboren op 8 juni 1833, aldaar overleden op 8 september 1834.
- 6. Hendrika Smeulders is te Tilburg geboren op 5 december 1834 en stierf aldaar op 24 december 1914. Zij was te Tilburg op 19 juli 1860 getrouwd met Johannes Antonie van Helvert, wever, geboren aldaar op 29 juli 1832 en er overleden op 16 september 1903.
- 7. Peter Smeulders, wever, is te Tilburg geboren op 5 januari 1837 en overleed aldaar op 25 juli 1909.
- 8. Johannes Smeulders, wever, is te Tilburg geboren op 23 januari 1839 en stierf daar op 15 maart 1883. Op 7 mei 1863 trouwde hij te Tilburg met Maria Beunis, geboren te Loon op Zand op 1 maart 1840.

Kinderen:

- A. Maria Catharina Smeulders, geboren te Tilburg op 20 juni 1864, trouwde aldaar op 8 april 1891 met Henricus Adrianus Snoeren, geboren te Tilburg op 18 september 1865.
- B. Franciscus, te Tilburg geboren op 18 augustus 1865, aldaar overleden op 14 april 1873.
- C. Anna Maria Smeulders, geboren te Tilburg op 20 augustus 1867, trouwde daar op 12 oktober 1887 met Franciscus Schaapsmeeders, steenhouwer, geboren te Tilburg op 19 september 1867.
- D. Johanna Cornelia Smeulders, geboren te Tilburg op 30 oktober 1869, aldaar overleden op 26 december 1956, trouwde er op 30 oktober 1895 met Antonius Josephus Berens, wever, geboren te Tilburg op 10 maart 1872 en aldaar overleden op 29 juni 1955.
- E. Cornelia Catharina Smeulders, te Tilburg geboren op 16 september 1872, stierf aldaar op 25 december 1966. Zij is te Tilburg op 16 mei 1900 getrouwd met Johannes Cornelis Baptist Koolen, schoenmaker, geboren aldaar op 4 september 1872 en er overleden op 4 oktober 1944.
- F. Joannes Baptista Smeulders, smid, is te Tilburg op 21 september 1875 geboren en trouwde er op 13 augustus 1895 met Adriana Johanna Verduijn, die te Loon op Zand is geboren op 26 november 1876. Zij kregen negen kinderen.

G. Christina Cornelia Smeulders, geboren te Tilburg op 18 november 1876, trouwde aldaar op 14 mei 1902 met Gerardus Theodorus Verhoeven, geboren te Tilburg op 24 maart 1877.

9. Adriaan Smeulders, te Tilburg geboren op 7 maart 1841, aldaar overleden op 3 april 1907, trouwde te Tilburg op 26 april 1866 met Johanna Maria Walstok, die er op 1 mei 1840 is geboren en op 20 juni 1879 overleed. Hij hertrouwde te Tilburg op 7 mei 1884 met Petronella Vromans, geboren te Alphen en Riel op 21 september 1852.

De kinderen uit het eerste huwelijk zijn:¹¹⁹

- A. Michiel Smeulders, wever, is te Tilburg geboren op 15 april 1867 en trouwde aldaar op 15 mei 1895 met Johanna Maria Jacoba de Kock, die er op 14 april 1868 is geboren. Zij kregen negen kinderen.
- B. Joanna Antonia Smeulders, geboren te Tilburg op 24 juni 1875, trouwde aldaar op 30 juni 1897 met Adrianus Antonius Hamers, smid, geboren te Tilburg op 6 april 1874.

Uit het tweede huwelijk:

- C. Jacobus Antonius Josephus Smeulders, geboren te Tilburg op 10 maart 1885, stierf te Boekel op 15 juli 1891 als frater M. Ignatius.
- D. Maria Anna Smeulders, geboren te Tilburg op 15 juli 1891, trouwde aldaar op 21 oktober 1913 met Adam Lambertus Geerts, geboren te Tilburg op 27 juli 1888. Hij hertrouwde met Johanna Catharina Klijnenbreugel.

XIV-k. PETER SMEULDERS, wever, is te Tilburg gedoopt op 22 juni 1803 en overleed aldaar op 13 februari 1886. Hij trouwde er op 30 april 1829 met Anna Maria de Jong, gedoopt te Tilburg op 21 december 1805 als dochter van Leonard de Jong en Maria de Beer, aldaar gestorven op 8 januari 1888.

Uit dit huwelijk:

1. Jan Smeulders, wever, geboren te Tilburg op 13 maart 1830, aldaar overleden op 31 augustus 1903. Hij trouwde te Tilburg op 10 mei 1855 met Johanna Maria van Gool, geboren aldaar op 23 december 1823.

Kinderen:

- A. Johannes Maria Smeulders, koopman, is op 24 maart 1856 te Tilburg geboren en stierf daar op 18 december 1920.
- B. Adriana Maria Smeulders, geboren te Tilburg op 6 februari 1858, aldaar overleden op 24 augustus 1928, trouwde er op 14 september 1887 met Johannes Franciscus de Roij, geboren te Tilburg op 4 augustus 1856.
- C. Maria Catharina Smeulders, te Tilburg geboren op 18 april 1860, trouwde daar op 27 mei 1885 met Hendrikus

119. Ongenoemd zijn de vier kinderen die in hun eerste levensjaar overleden.

Remmers, wever, geboren te Tilburg op 21 maart 1858 en er overleden op 17 januari 1943. Zij stierf te Tilburg op 16 april 1919.

D. Johanna Cornelia Smeulders, geboren te Tilburg op 14 juli 1863 en aldaar overleden op 6 juli 1932. Zij was raadslid en gouden jubilarisse van de congregatie.

E. Anna Maria, geboren te Tilburg op 20 oktober 1865 en aldaar overleden op 29 juli 1866.

2. Maria, te Tilburg geboren op 1 februari 1833, aldaar overleden op 28 december 1835.

3. Maria Smeulders is op 25 maart 1837 te Tilburg geboren en trouwde aldaar op 24 juli 1862 met de wever Hubertus Franken. Hij is te Tilburg geboren op 9 augustus 1838 en overleed er op 24 maart 1900.

4. Jan Baptist Smeulders, wever, geboren te Tilburg op 5 februari 1839, trouwde aldaar op 5 november 1890 met Maria Elisabeth van den Abeelen, geboren te Tilburg op 12 januari 1837, overleden aldaar op 3 juli 1898.

5. Maria Cornelia Smeulders, geboren te Tilburg op 1 april 1842 en aldaar overleden op 14 maart 1931, trouwde er op 9 juli 1868 met de wever Martinus Arnoldus van Poppel, geboren te Tilburg op 14 februari 1838 en daar gestorven op 27 juli 1899.

6. Adrianus Georgius Smeulders is te Tilburg geboren op 28 november 1844 en stierf aldaar op 8 december 1915. Hij trouwde te Tilburg op 11 augustus 1870 met Johanna Cornelia van Gool, geboren aldaar op 20 april 1845. Zij was een dochter van Augustinus van Gool en van Francisca Smulders.¹²⁰

7. Johannes Antonius Smeulders is op 15 augustus 1847 te Tilburg geboren en stierf daar op 17 maart 1916. Hij was wever. Te Tilburg trouwde hij op 11 mei 1871 met Adriana Paaymans, geboren te Best op 14 maart 1847.

Hun kinderen waren:

A. Johanna Maria Smeulders, geboren te Tilburg op 22 maart 1872, overleden te Udenhout op 1 april 1960.

B. Joanna Catharina, te Tilburg geboren op 2 augustus 1873.

C. Petrus Cornelis Smeulders, geboren te Tilburg op 21 september 1874, trouwde daar op 3 juli 1907 met Arnolda Petronilla de Beer, geboren te Tilburg op 27 juli 1878, aldaar overleden op 11 september 1950.

D. Joannes Cornelis Smeulders, fabrieksdirecteur, is te Tilburg geboren op 27 mei 1876 en trouwde daar op 12 juli 1904 met Maria Josephina Smeekens, geboren te Tilburg op 29 maart 1881. Zij woonden te Amersfoort en kregen drie kinderen.

E. Bernardus Cornelius Smeulders, wever, is te Tilburg geboren op 27 augustus 1877 en stierf daar op 17 juni 1929. Hij trouwde te Tilburg op 22 november 1899 met Joanna Maria Donders, geboren te Tilburg op 8 mei 1877, over-

120. Sub XIV-b-1-A op p. 130 van jaargang 1993.

leden te Goirle op 13 februari 1964. Uit hun huwelijk zijn zes kinderen geboren.

- F. Alphonsus Antonius, te Tilburg geboren op 19 oktober 1879, daar gestorven op 15 april 1880.
- G. Maria Martina Smeulders, tweelingzus van de vorige, trouwde te Tilburg op 3 juli 1907 met Antonius Cornelis van Outheusden, wever, geboren aldaar op 20 mei 1876.
- H. Cornelius Bernardus, te Tilburg geboren op 9 augustus 1881 en aldaar gestorven op 1 februari 1882.
- I. Adrianus Maria Smeulders, tweelingbroer van de vorige, was wever en stierf te Tilburg op 14 februari 1974. Hij was daar op 3 juli 1907 getrouwd met Joanna Maria Kuipers, geboren te Tilburg op 11 november 1876. Zij hebben vier kinderen.
- J. Franciscus Adrianus Smeulders, timmerman, te Tilburg geboren op 13 maart 1883 en daar overleden op 18 juli 1969. Hij trouwde te Tilburg op 20 mei 1908 met Josina Maria Bertens, aldaar geboren op 27 november 1882 en er overleden op 23 augustus 1961. Zij lieten zeven kinderen achter.
- K. Maria Josepha Smeulders, geboren te Tilburg op 16 maart 1885, trouwde aldaar op 24 juli 1912 met Cornelius Joannes Dionysius Baak, wever, geboren te Tilburg op 13 november 1886, aldaar overleden op 26 oktober 1972.
- L. Anna Maria, te Tilburg geboren op 8 januari 1888.
- M. Maria Elisabeth Smeulders, geboren te Tilburg op 18 februari 1891, aldaar overleden op 7 januari 1954. Zij trouwde te Tilburg op 14 mei 1918 met de wever Josephus Clijssen, geboren aldaar op 21 mei 1891.

Frans van Geloven, de laatste thuiswever van Tilburg (1933). Foto: Gemeentearchief Tilburg.

XIV-1. JAN FRANCIS SMULDERS (Smeulders), wolwever, is te Til-

burg gedoopt op 23 oktober 1806 en stierf aldaar op 29 april 1873. Hij trouwde te Tilburg op 22 april 1830 met Elisabeth Laureijssen, gedoopt aldaar op 10 januari 1806 als dochter van Gerard Laureijssen en van Petronella de Beer. Zij stierf te Tilburg op 13 mei 1868.

Kinderen:

1. Maria Anna Smeulders, geboren te Tilburg op 2 juli 1830, aldaar overleden op 5 februari 1888, trouwde er op 30 april 1856 met Johannes Antonie van Iersel, wever, geboren te Tilburg op 11 december 1828 en aldaar overleden op 18 oktober 1901.
2. Petronella Smeulders, te Tilburg geboren op 11 september 1832, aldaar overleden op 11 april 1910.
3. Cornelis, te Tilburg geboren op 26 juli 1835, aldaar overleden op 23 januari 1836.
4. Gerardus Smulders, wever, is te Tilburg geboren op 9 januari 1837 en overleed aldaar op 14 november 1887.

*Interieur van de wollengarensponnerij
Arnold van den Bosch te Tilburg in
het begin van deze eeuw. De machines
worden bediend door kinderen. (Foto
Gemeentearchief Tilburg.)*

5. Cornelis Smulders, wolwever, te Tilburg geboren op 9 oktober 1839 en aldaar overleden op 11 januari 1925, trouwde te Tilburg op 9 mei 1867 met Johanna Barbara de Vries, geboren aldaar op 29 oktober 1839 en er overleden op 9 november 1918.

Uit dit huwelijk:

- A. Maria Elisabeth Smulders, geboren te Tilburg op 22 maart 1868, aldaar overleden op 20 december 1955. Zij trouwde te Tilburg op 15 mei 1895 met Johannes Molenschot, wever, geboren aldaar op 30 januari 1870 en er overleden op 7 april 1966.
- B. Johanna Maria, te Tilburg geboren op 22 mei 1869 en daar overleden op 18 augustus 1870.
- C. Maria Anna Smulders, geboren te Tilburg op 4 oktober 1870, aldaar overleden op 4 september 1944. Te Tilburg trouwde zij op 20 mei 1896 met Cornelis Hubertus van de

Pol, geboren aldaar op 16 december 1868. Zij hertrouwde te Tilburg op 12 september 1906 met de schoenmaker Joannes Henricus Versteegen, geboren te Oirschot op 20 oktober 1877.

- D. Johanna Antonia Smulders, te Tilburg geboren op 1 november 1871, trouwde aldaar op 22 november 1911 met Josephus Vincentius Antonius Spijkers, geboren te Tilburg op 4 mei 1865.
- E. Johannes Franciscus Smulders, geboren te Tilburg op 2 januari 1873, trouwde aldaar op 26 oktober 1898 met Maria Catharina Stapels, geboren te Tilburg op 28 augustus 1874 en daar gestorven op 8 juli 1908. Zij kregen zes kinderen, van wie er drie volwassen werden.
- F. Josephina, te Tilburg geboren op 7 april 1874, aldaar overleden op 8 juni 1874.
- G. Johannes Cornelis, geboren te Tilburg op 16 april 1875, daar gestorven op 23 juli 1876.
- H. Antonia Maria, geboren te Tilburg op 6 augustus 1876.
- I. Petrus Antonius Smulders, stukkenscheerder, is te Tilburg geboren op 19 oktober 1877 en stierf aldaar op 13 november 1918. Hij trouwde te Tilburg op 13 juli 1910 met Josephina Maria van Esch, die daar is geboren op 12 maart 1880. Zij kregen twee zonen.
- J. Johannes Antonius Smulders, te Tilburg geboren op 31 oktober 1878, overleden aldaar op 6 oktober 1950.
- K. Maria Adriana, te Tilburg geboren op 10 december 1883.
- 6. Christiaan Smulders, wever, geboren te Tilburg op 24 mei 1842, overleden aldaar op 15 december 1860.
- 7. Adriaan Smeulders (Smulders), wever, is te Tilburg geboren op 8 maart 1845 en stierf er op 10 juni 1878. Hij trouwde te Tilburg op 8 april 1875 met Adriana Maria Verkuijlen, geboren aldaar op 5 januari 1845, overleden aldaar op 7 juli 1910. Zij hertrouwde te Tilburg op 26 november 1879 met Adriaan Aloysius Horsten, handwever, geboren aldaar op 1 november 1844.

Uit dit huwelijk stamt een zoon:

- A. Joannes Franciscus Smeulders, wever, is te Tilburg geboren op 4 april 1876 en stierf aldaar op 12 januari 1957. Te Tilburg trouwde hij op 10 augustus 1904 met Joanna Francisca Sebregts, geboren aldaar op 2 juli 1879 en er overleden op 14 april 1950. Van hun elf kinderen werden er zeven volwassen.
- 8. Francisca Smulders, geboren te Tilburg op 11 maart 1849, trouwde aldaar op 20 augustus 1874 met Johannes Franciscus Smolders, wever, geboren te Tilburg op 28 september 1848.

121. GAT, R 380, f 128^v, 30 december 1684. R 668, ongef., 19 mei 1695. N 59, f 249, 25 juli 1695.

X-o. GERIT JAN SMULDERS¹²¹, geboren rond 1650, werd te Tilburg begraven op 13 mei 1695. Hij trouwde daar op 20 mei 1679 met

Josijna Janssen van (den) Hooff, dochter van Jan Leenders van (den) Hooff en van Marija Hendrick Stoeldraeijer.

Op 21 mei 1684 hertrouwde Gerit te Tilburg met Anneken Mattheussen, weduwe van Gerit Peter Peersen. Zij is daar gedoopt op 30 november 1651 als dochter van Mattheus Mattheus Aertsen en van Lijnken Wouter Janssen.

Uit het eerste huwelijk werden geboren:

1. Maria Gerit Smulders, gedoopt te Tilburg op 24 september 1680, trouwde aldaar op 20 april 1704 met Michiel Andries van Spaendonck.
2. Joanna, te Tilburg gedoopt op 11 januari 1682.
3. Adriana, te Tilburg gedoopt op 8 maart 1683.

IX-o. JAN LAUREYS SMULDERS DE JONGE¹²² trouwde met Maeyken Henricx, dochter van Henrick Jan Goijaerts en Lijsken Gerit Hendricx van Hooff.

Hun kinderen deelden in 1665 de ouderlijke nalatenschap, gelegen *inde prochie van Tilborch ter plaetse genaemt de Velthoven aent Goirken*, alsmede *ter plaetse genaemt den Heycant aen de Ruijbraecken*. Henrick en Adriaen, die nog onmondig waren, werden bevoogd door hun broer Laureys en Peter Gerit Laureys Smulders.¹²³

1. Geertruyt Jan Smulders, gedoopt te Tilburg op 12 januari 1639, trouwde aldaar op 17 oktober 1660 met Anthonis Pauwels Peter Bruynenbaerts, ook genoemd De Bruyn en Vrancken. Hij hertrouwde te Tilburg op 19 juli 1665 met Peterken Peter Janssen en op 24 juni 1685 met Mayken Jan Adam Cocken.
2. Laureys Jan Smulders¹²⁴ trouwde te Tilburg op 16 november 1664 met Anneken Symons, dochter van Jan (Jan) Peter Symons en van Heylena Jan Peters. Hij tekende in 1663 zijn naam *Lauwreys Jan Lau Smulders*.¹²⁵

Kinderen:

- A. Joanna, te Tilburg gedoopt op 17 mei 1669.
 - B. Joannes, te Tilburg gedoopt op 5 september 1672.
 - C. Ariaen Laureys Smulders, te Tilburg gedoopt op 14 oktober 1685, leefde nog in 1737.
3. Henrick Jan Smulders, volgt onder X-p op pagina 149.
 4. Adriaen Jan Smulders is te Tilburg gedoopt op 29 maart 1648 en stierf voor 1675. Zijn erfgenamen waren zijn broers Laureys en Henrick.

X-p. HENRICK JAN SMULDERS¹²⁶, gedoopt te Tilburg op 28 januari 1647, trouwde daar op 3 december 1669 met Marie Leenhouders, dochter van Peter Jan Gerit Leenhouders en van Heyltjen Jan Gerit Peter Smulders. Zij hertrouwde te Tilburg op 17 juni 1681 met Reynier Adriaen Mattijssen.

Marie en haar tweede man sloten op hun huwelijksdag voor schepenen van Tilburg een overeenkomst:¹²⁷ *alsoo Maria Peeter Jan Gerits in huwelijcken staet versaempt ende gealieert is geweest*

122. GAT, R 363, f 1^v, 6 januari 1651; f 10, 27 januari 1651. R 367, f 343, 16 oktober 1663. R 373, f 212, 26 februari 1675. R 410, f 36^v, 11 december 1652. R 411, ongef., 2 maart 1662. R 412, f 40^v, 16 oktober 1663. N 58, f 139, 25 juni 1685.

123. GAT, R 368, f 161^v, 28 januari 1665.

124. GAT, R 373, f 130^v, 17 oktober 1674. R 375, anno 1676, f 28, 7 december 1676. R 375, anno 1678, f 15^v, 8 januari 1678. R 381, f 183, 28 maart 1687. R 382, f 31^v, 3 mei 1690. R 667, ongef., 28 maart 1687.

125. GAT, N 22, f 101, 1 september 1663.

126. GAT, R 373, f 211^v, 26 februari 1675. R 374, f 162^v, 12 augustus 1656. R 412, f 99^v, 28 januari 1665. N 436, f 56, 10 oktober 1743. N 66, no 42, 26 augustus 1730.

127. GAT, R 378, f 102, 17 juni 1681.

met wijlen Henderick Jan Smolders, bij de welcke sij echtelijck geprocreëert heeft vijff kinderen, met naemen Jan, out 10, Peeter, out 8, Helena, out 6, Adriaen, out 4, ende Gerit, out 2 jaren, ofte elcx daer ontrent, ende dat sij haer alsnu wederom in anderen huwelijck staet te begeven heeft met Renijer Adriaen Bastiaensen, haeren tegenwoordigen bruijdegom, soo soude deselve naer costume locaele verobligeert wesen met de momboirs vande voorseyde haere vijff onmondige kinderen te procederen tot behoerlijcke schiftinge, scheydinghe ende affdeydinghe van alle ende ijegelijcke de goederen die den voornoemden Henderick Jan Smolders met sijne doot ende afflijvicheijt eenichsints heeft ontruympt ende achtergelaeten, ende die sij staende huwelijck gemeen met malcanderen beseten hebben.

Er worden vervolgens regelingen getroffen met betrekking tot de verdeling van de goederen en de opvoeding van de kinderen. Als dan reeds na drie jaar Marie komt te overlijden, ziet Reynier zich voor onoverkomelijke moeilijkheden geplaatst. Voor schepenen wordt op 12 juli 1684 een nieuwe regeling gemaakt, waarbij zoals te doen gebruikelijk de voorgeschiedenis nog eens werd herhaald:¹²⁸ *over welcke goederen den voornoemde Reijnier nefens des selfs huijsvrouw voor schepenen alhier in dato 17de junii 1681 heeft gemaect een contract van aenneminghe bij forme van erfdeelinghe met Gerit Peter Leenhouders als momboir ende Laureys Jan Smolders als toesiender vande voornoemde vijff onmondige, bij welck contract is bedongen dat Reynier opte conditie int voornoemde accoord gespecificeert de voornoemde kinderen souwde onderhouden ter tijt ende wijlen de selve onmondige soude gecomen wesen ten ouderdom van achteen jaren, maer gemerckt de moeder vande voorschreve onmondige is comen te overlijden ende dat de selve bijden voornoemden Reijnier niet soude konnen worden behoerlijck gealimenteert, tot voorcominge vant geene voorseyt, soo verclaert den selven met de momboirs, die mede bekennen samen overcomen ende geaccordeert te wesen in voegen ende manieren naer volgende, te weten dat den selven Reijnier sal affstant doen ende desisteren vande alimentatie der kinderen met alle de baete ende proffijten die den selven uijt cracht vanden accoorde voorde onderhoudinge vande selve kinderen soude komen te trecken, ende dat tot proffijt vande selve onmondige, uijtgenomen dat de meuble goederen sullen blyven tot proffijt vanden voorschreven Reijnier omme met de selve te doen soo ende gelijk hem is goetdunkende.*

Daarnaast zou Reynier voor alimentatie over de afgelopen drie jaren een bedrag van f 165 ontvangen, door de mombers te voldoen binnen den tijt van een jaer met eenen stuyver vanden gulden ten intrest.

(Wordt vervolgd)

HET GESLACHT KORST IN WEST-BRABANT

A.M. BOSTERS

Afkortingen

GATM Gemeentearchief Tholen te Sint-Maartensdijk
SAZ Streekarchief Zevenbergen

De familie Korst is een landbouwersfamilie in westelijk Noord-Brabant, met name voorkomend onder Steenberg, Halsteren, Nieuw-Vossemeer, alsook te Fijnaart en Willemstad. De oudst bekende stamvader stamt uit het Oudland onder Steenberg, een polder die in het begin van de zeventiende eeuw te Steenberg door meerdere landbouwers werd bebouwd en vanwaar nog hedendage families voortkomen, zoals De Wit, Slokkers, Lodiers, De Jong en Scheurbiers.

De familie Korst is een katholieke familie. Een aantal van haar nakomelingen maakte in de negentiende eeuw deel uit van kerkbesturen te Halsteren, Nieuw-Vossemeer, Steenberg, De Heen en Dinteloord.

In die uiterste westhoek van Noord-Brabant beoefenden nakomelingen Korst gedurende vele generaties het landbouwersbedrijf, dat hen een zekere welvaart verschafte.

De achternaam Korst is een patroniem, want de naam is afgeleid van de voornaam Corstiaen-Christianus-Kerstiaen. Waar de oudst bekende Corstiaen vandaan komt, is niet bekend. Ook zijn werkelijke achternaam is vooralsnog in de sluier van het verleden verhuuld gebleven.

Deze genealogie is tot en met de tiende generatie in grote lijnen uitgewerkt.

I. CORSTIAEN, geboren omstreeks 1590. De naam van zijn echtgenote is niet bekend. Zoons van hem waren:

1. Arnoldus Christiaense (Kerstiaens), geboren omstreeks 1618. Hij huwde met Joanna Jans Domusens. Hun kinderen:
 - A. Adrianus, gedoopt te Wouw op 16 juli 1643.
 - B. Catharina, gedoopt te Wouw op 1 april 1648.
2. Jan Korstiaense, geboren omstreeks 1620. Jan Corstiaens, gehuwd met Maeyken Diericx Uijlecoten, Cornelis Corstiaens, gehuwd met Joanneken Diericks Uijlecoten, en Jan Diericksen Uijlecoten en Laureijsken Diericksen Uijlecoten verkochten in 1658 $1\frac{1}{2}$ gemet land met een huisje onder Steenberg.¹ Jan

1. SAZ, Steenberg R 1527, f 106, 10 juli 1658.

huwde op 2 juli 1643 te Wouw met Maria Diericxsen Uijlecoten, die op 23 oktober 1658 te Steenberg (Oudland) werd begraven. *Hij hertrouwde aldaar op 24 maart 1659 met Janniken Meertens, weduwe van Heijndrick Cornelissen Kleijn.*

Uit het eerste huwelijk:

- A. Adriana, gedoopt te Wouw op 3 augustus 1643.
- B. Sebastiana, gedoopt te Wouw op 18 februari 1646.
- C. Theodorus, gedoopt te Wouw op 28 oktober 1648.

Kinderen van Jan Korstiaense werden te Steenberg (Oudland) begraven op 3 juni 1656, 19 mei 1658 en 19 augustus 1659.

- 3. Cornelis Corstiaens, volgt onder II op pagina 152.

II. CORNELIS KORSTIAENS, geboren omstreeks 1625, begraven te Steenberg (Oudland) op 23 december 1669. Hij huwde op 9 mei 1648 aldaar met Joanna Dierikx Uijlecoten.

Hun kinderen waren:

- 1. Dirck Cornelissen Korst, volgt onder III-a op pagina 153.
- 2. Adrianus Cornelisse Korst, volgt onder III-b.
- 3. Maria, gedoopt te Halsteren (Oudland) op 18 maart 1657.
- 4. Dingeman Cornelisse Corst, geboren omstreeks 1660. Hij was arbeider in de Westlandpolder. Op 13 november 1710 machtigde hij Anthony van Heijst, oud-schepen te Baarle, om 100 roeden erf gelegen bij de windkorenmolen aldaar te verkopen.² Hij had bij die gelegenheid een bijzonder sprekend handmerk, namelijk een riek of hooivork.

Hij huwde in maart 1693 te Steenberg (ondertrouw op 28 februari) met *Jacomijntje Antonisse, geboren onder Steenberg, begraven op 1 december 1716 aldaar, weduwe van Antony Verbiesen.* Uit dit huwelijk:

- A. Joanna, gedoopt te Steenberg op 20 november 1693.
- B. Maria, gedoopt te Steenberg op 13 februari 1696.
- C. Elisabetha, gedoopt te Steenberg op 21 januari 1705.

Dochters van Dingeman Korst werden op 8 mei 1715 en 25 juli 1721 te Steenberg begraven. Een kind van hem werd op 6 maart 1706 aldaar begraven.

Dingeman Corst hertrouwde op 6 mei 1719 te Steenberg met *Janneke Janssen Vervloedt, geboren onder Bergen op Zoom.* Uit dit huwelijk:

- D. Dingemannus, gedoopt te Wouw (Moerstraten) op 22 maart 1720.
- E. Cornelia, gedoopt te Halsteren op 8 november 1722.

Dingeman wilde op 24 maart 1725 te Nieuw-Vossemeer huwen als weduwnaar van *Jacomijn Antonissen met Cornelia de Zeeuw.* Het trouwboek van Nieuw-Vossemeer vermeldt dat hij echter niet getrouwd werd, omdat het gerucht ging dat zijn vrouw nog leefde en dat hij geen doodbrief gebracht had. Daags daarna trouwde hij Halsteren op 25 maart 1725 met haar.

2. SAZ, Steenberg N 7492, f 328.

5. Catharina Corst, geboren omstreeks 1665, begraven te Steenberghe op 14 september 1713. Zij huwde met Franciscus Jacobse van Innevelt, geboren omstreeks 1670, zoon van Jacobus Jansse van Innevelt en van Petronella Arsen Piters.³ Zij testeerden op 11 november 1713 ten gunste van de langstlevende.⁴

Te Steenberghe (Oudland) werd op 20 februari 1671 een kind van Cornelis Corstiaens begraven. Vermoedelijk is dit zijn dochter Maria geweest.

III-a. DIRK CORNELISSEN KORST, gedoopt te Wouw (Kruisland) op 13 maart 1650, werd op 15 maart 1719 te Steenberghe begraven. Hij was landman en woonde op de Oudelandsedijk onder Steenberghe. Op 28 mei 1711 kocht hij van Pieter Duls 13 gemeten zaai- en weiland-grond, gelegen in het Westverdrongen land, voor de som van 600 gulden.⁵

Op 5 december 1685 maakte Pieternelleke Adriaens Manshart, zijn eerste vrouw, ziek te bed liggend, haar testament, waarbij zij als haar uiterste wil bepaalde dat zij een kerkelijke begrafenis wilde, dat een veertel rogge aan het arme-weeshuis zou worden gegeven en dat alle goederen aan haar man zouden komen, onder voorwaarde dat hij het *gesamentlijk kint* zou opvoeden tot zijn achttiende jaar en het dan de som van 80 gulden zou uitkeren met *het silveren iserken* van haarzelf. Tot voogd over het weeskind werd de weeskamer van Steenberghe aangesteld.⁶

In het jaar 1699 kocht Dirk het perceel land *de Cromwal*, gelegen in het Oude Land van Steenberghe.⁷

Na zijn overlijden werden op 23 februari 1720 door de voogden over zijn kinderen, te weten Gijsbrecht van Dongen en Lieven Arende Brugmans, 10 gemeten land in het Westverdrongen Land en 6 gemeten in het Oude Land, genaamd *de Cromwal*, verkocht.⁸

Dirck huwde vijf keer, te beginnen op 27 september 1671 te Wouw met Pieternelleken Adriaens Manshart, jongedochter van Oosterhout. Zij werd op 17 december 1686 te Steenberghe begraven. Uit dit huwelijk:

1. Maria, gedoopt te Wouw op 29 mei 1672, jong gestorven.
2. Cornelia Corst. Zij huwde eerst met Laureijs Grats en hertrouwde op 16 april 1708 te Steenberghe met Adriaen Adriaensen Doren.
3. Joannes Dircksen Corst, volgt onder IV-a.
4. Maria, gedoopt te Steenberghe op 2 april 1681, jong gestorven.

Dirck hertrouwde op 25 januari 1687 te Steenberghe met Anna Hendrikse Hoogerheijden, gedoopt te Wouw op 8 januari 1665, dochter van Hendrick Andriessen Hoogerheide en van Dijnphna Judocus. Uit dit huwelijk:

5. Joanna, gedoopt op 13 januari 1688 te Steenberghe, jong gestorven.

3. A.M. Bosters, „De familie van Innevelt uit Brabants Westhoek”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 112.

4. SAZ, Steenberghe N 7492, f 328.

5. SAZ, Steenberghe R 1542, f 69.

6. SAZ, Steenberghe N 7474.

7. SAZ, Steenberghe R 1538, f 5. R 1540, f 149, 20 september 1704.

8. SAZ, Steenberghe R 1543, f 181.

Ten derden male huwde Dirk Korst te Steenberg en op 22 mei 1688 met Adriana Hendriks Slockers, gedoopt op 3 januari 1641 te Meer, begraven op 2 november 1693 te Steenberg en, dochter van Hendrik Hendrikse Slockers en van Melchiora Otten.⁹ Samen maakten zij op 17 juni 1689 hun testament.¹⁰ Hierin werd bepaald dat hun dochter Cornelia de beschikking over een aantal goederen zou krijgen en Dirks huisvrouw Adriaentje Hendriks Slockers het gebruik en de pacht van de hoeve en de landen zou blijven behouden. Uit dit huwelijk:

6. Joanna, gedoopt te Steenberg en op 23 februari 1689, jong gestorven.
7. Petronella, gedoopt te Steenberg en op 25 april 1690.
8. Joanna, gedoopt te Steenberg en op 28 juni 1691, jong gestorven.
9. Joanna, gedoopt te Steenberg en op 8 maart 1693.

Zijn vierde huwelijk sloot Dirk Korst op 11 februari 1694 te Nieuw-Vossemeer met Cornelia Teunen Dongenaars, gedoopt op 3 juli 1672 te Wouw, begraven te Steenberg en op 25 maart 1709, dochter van Antonius Gijsberts Dongenaars en van Dingena Willemse Kruijdekoeck. Zij benoemde haar man tot universele erfgenaam van haar goederen onder de belofte de kinderen *te voorzien in lijffs en levensbehoeften, hen naar school te laten gaan enzovoorts, tot zij 20 jaar waren geworden, waarna hen de som van 25 gulden moest worden uitgekeerd*.¹¹

Uit dit huwelijk:

10. Maria, gedoopt te Steenberg en op 12 maart 1695.
11. Antonia Korst, gedoopt te Steenberg en op 15 april 1696. Zij huwde met Frans Willems Rafels (Saefels) en hertrouwde op 27 oktober 1719 te Steenberg en met Jan Bastiaense van Boxtel, gedoopt op 30 december 1693 te Halsteren (Nieuw-Vossemeer), zoon van Sebastianus Adriaanse van Boxtel en van Marie Jans. Zij huwde voor de derde keer op 10 augustus 1721 te Steenberg en met Joes Cornelissen Joppen, jongeman uit Den Doel.
12. Dirk Dirkse Korst, volgt onder IV-b.
13. Guilielmus, gedoopt te Steenberg en op 17 mei 1701.
14. Anna, gedoopt te Steenberg en op 23 september 1703.
15. Dijnphna, gedoopt te Steenberg en op 9 november 1707.

Het vijfde en laatste huwelijk sloot Dirk Korst op 1 augustus 1709 te Steenberg en met Katalijn Pieterse Bisschop, gedoopt op 1 april 1687 te Steenberg en, begraven aldaar op 24 februari 1728, dochter van Petrus Jansen Bisschop en van Margaretha Geers.¹²

Uit dit huwelijk:

16. Pieter Dirkse Korst, volgt onder IV-c.
 17. Joanna, gedoopt te Steenberg en op 12 januari 1712.
- Kinderen van Dirk Korst werden te Steenberg en begraven op 11 maart 1689, 12 juni 1690, 10 maart 1693, 25 maart 1695, 16 no-

9. A.M. Bosters, *Genealogie de Loeker/Sloekers/Slokkers* (Voorburg, 1991) 47.

10. SAZ, Steenberg en N 7475.

11. SAZ, Steenberg en, N 7500, 21 januari 1695.

12. A.M. Bosters, „Genealogie Bisschop/Biscops”, *Genealogisch Tijdschrift voor Midden- en West Noord-Brabant*, XIII (1989) 138.

vember 1703, 14 januari 1705, 20 februari 1709 en 12 februari 1717.

IVa. JOANNES DIRCKSEN KORST, gedoopt te Steenberg en op 10 augustus 1679, begraven aldaar (Oost-Welberg) op 17 mei 1745. Hij huwde op 3 augustus 1721 te Steenberg en met Helena Pieters de Jongh, weduwe van Jan Dingeman Scherkes ofwel Schellingkens. Na het overlijden van Jan Korst werd hun mutuele testament op 22 mei 1745 aan de weeskamer voorgelegd.¹³

Jan Korst heeft met zijn gezin op de Welberg gewoond. Uit hun huwelijk:

1. Dirk Jansse Korst, gedoopt te Steenberg en op 23 september 1722, begraven te Nieuw-Vossemeer op 24 december 1761. Hij huwde op 16 februari 1749 aldaar met Cornelia Tolenaers, gedoopt te Halsteren op 9 juni 1712, begraven te Nieuw-Vossemeer op 23 maart 1754, dochter van Cornelius Tolenaers en Anna Cornelisse van Beek, weduwe van Pieter Joosten Heimans en eerder weduwe van Jan Elzevier. Kinderen uit dit huwelijk zijn niet bekend.

Dirk hertrouwde op 10 november 1754 te Steenberg en met Pieterella Jacobse de Jong, geboren te Kruisland, begraven te Nieuw-Vossemeer op 3 juni 1787. Uit dit huwelijk:

- A. Helena Korst, gedoopt te Halsteren op 30 augustus 1755, overleden aldaar op 17 juli 1793 en op 19 juli 1793 begraven. Zij huwde op 8 juli 1792 te Nieuw-Vossemeer met Hendrik Huijsmans, gedoopt op 10 oktober 1748 te Steenberg en, zoon van Joannis Huijsmans en van Cornelia Augustijns.
- B. Elisabetha Korst, gedoopt te Halsteren op 5 oktober 1756, overleden aldaar op 16 juni 1826. Zij huwde te Halsteren op 27 januari 1782 met Joannes Volkers en hertrouwde op 21 mei 1797 aldaar met Hendrik Adriaensen uit Kruisland.
- C. Maria Anna Korst, gedoopt te Halsteren op 27 november 1757, overleden aldaar op 15 november 1799 en op 18 november 1799 aldaar begraven. Zij huwde op 5 september 1784 te Halsteren met Cornelius Luijks, aldaar gedoopt op 2 januari 1758, zoon van Maarten Maartense Luijks en van Jacomina van Litsen.¹⁴ Het echtpaar kreeg kinderen te Nieuw-Vossemeer.
- D. Joannes, gedoopt te Halsteren op 12 januari 1759, jong gestorven.
- E. Wilhelmus, gedoopt te Halsteren op 18 maart 1760.
- F. Joannes, gedoopt te Halsteren op 10 maart 1761.
- G. Pieter.

Kinderen van Dirk Korst werden te Nieuw-Vossemeer begraven op 20 september 1760, 6 november 1760, 19 september 1761 en 7 december 1776.

13. SAZ, Steenberg en R 2248, f 62.

14. A.M. Bosters, „Van Litsen”, *De Brabantse Leeuw*, XLII (1993) 203, 204.

2. Joanna Dirkse Korst, gedoopt te Steenberg en op 20 oktober 1724. Zij huwde op 8 februari 1750 te Wouw met Michael Maes, gedoopt te Halsteren (Moerstraten) op 14 mei 1724, zoon van Joannes Marijnisse Maes en van Maria Michielse Verbraeck.
3. Petrus, gedoopt te Steenberg en op 7 november 1728, jong gestorven.
4. Pieter Janse Korst, volgt onder V-a.
5. Cornelia Korst, gedoopt te Steenberg en op 14 september 1732, begraven aldaar op 1 mei 1769. Zij huwde op 3 augustus 1754 te Steenberg en met Engel Vercammen, gedoopt op 15 januari 1730 te Steenberg en, zoon van Antonius Jacobs Vercammen en van Guilielma Jacobs Schrauwen. Zij hertrouwde op 21 januari 1769 te Steenberg en met Jacobus Rollebier, gedoopt te Standaardbuiten (uit Fijnaart) op 21 juni 1735, zoon van Joannes Rollebiers en Elisabeth Pieterse Zacharias.
6. Catharina, gedoopt te Steenberg en op 12 november 1734.
7. Eva, gedoopt te Steenberg en op 5 december 1736, jong gestorven.
8. Maria, gedoopt te Steenberg en op 18 januari 1739, jong gestorven.
9. Elisabetha, gedoopt te Steenberg en op 18 januari 1739.
10. Eva Korst, gedoopt te Steenberg en op 9 augustus 1741, begraven aldaar op 23 november 1807. Zij huwde op 4 januari 1766 te Steenberg en met Pieter Verhaart, geboren te Vosselaar in Vlaanderen.
11. Maria Korst, gedoopt te Steenberg en op 1 juli 1744. Zij huwde op 16 juni 1770 te Nieuw-Vossemeer met Jan Geerse, gedoopt op 9 juni 1743 te Halsteren, zoon van Joannes Janse Geerts en Maria Uijters.

Kinderen van Jan Corst werden te Steenberg en begraven op 12 augustus 1727, 22 december 1728, 26 november 1733, 11 juli 1740 en 15 september 1740.

V-a. PIETER JANSSE KORST, gedoopt te Steenberg en op 3 januari 1730, overleden in september 1777. Hij kocht in 1757 van Cornelis Spanjaart een tuinhuis met toebehoren aan de Lindengracht te Steenberg en. Mogelijk is dit zijn woonhuis geweest. In 1787 was de schuld op het huis afgelost.¹⁵ Na zijn overlijden vertoonde zijn weduwe Adriana Lodijs voor de weeskamer van Steenberg en hun testament, dat zij op 20 september 1777 voor de schepbank hadden laten passeren. Hierbij werd de langstlevende van hen beiden tot voogd over de kinderen aangesteld.¹⁶

Pieter huwde op 19 november 1752 te Steenberg en met Adriana Lodijs, gedoopt te Halsteren (Westland/Kladde) op 21 januari 1734, dochter van Petrus Lodijs en Maria Groen.

Uit dit huwelijk:

15. SAZ, Steenberg en R 1548, f 141, 30 november 1757.

16. SAZ, Steenberg en R 2249, ongef., 18 oktober 1777.

17. SAZ, Steenberg R 2099.

18. SAZ, Steenberg N 7580, 8 september 1803. N 7582, 15 januari 1805.

19. SAZ, Steenberg R 1304.

20. A.R.M. Mommers, *Brabant van Generaliteitsland tot gewest. Bestuursinrichting en gezagsuitoefening in en over de landen en steden van Staats-Brabant en Bataafs Brabant 14 September 1629 - 1 Maart 1796* (2 dln; Utrecht, 1953) I, 88; II, 310, 443.

21. SAZ, Steenberg R 1836, 11.

22. A.M. Bosters, „Schoutens uit Halsteren en omgeving”, *De Brabantse Leeuw*, XLIII (1994), 197.

1. Catharina Korst, gedoopt te Steenberg op 16 oktober 1753. Zij huwde op 23 februari 1772 te Steenberg met Cornelius Jansse de Wit, gedoopt te Steenberg op 12 mei 1746, zoon van Jan Mathijssen de Wit en van Adriana Cornelisse Groffen. De nalatenschap van Adriana Groffen werd bestemd voor de kinderen van Catharina en Cornelius Jansse de Wit.¹⁷ Catharina Korst hertrouwde op 5 juli 1794 te Steenberg met Hendrik Huijsmans, weduwnaar van Helena Korst, gedoopt op 10 oktober 1748 te Steenberg, zoon van Joannis Huijsmans en Cornelia Augustijns. Haar zoons Petrus en Leendert Cornelisse de Wit bepaalden dat hun moeder hun universele erfgenaam zou zijn.¹⁸

2. Adrianus Korst, volgt onder VI-a op pagina 157.

3. Anna Maria Korst, gedoopt te Steenberg op 14 oktober 1757. Zij huwde op 17 november 1781 te Steenberg met Joseph van der Heijden, gedoopt op 25 maart 1739 te Steenberg, begraven aldaar op 25 juni 1794, zoon van Joannes van der Heijden en van Catharina Jansse van Gils, weduwnaar van Anna Tholenaar. Zij hertrouwde op 31 mei 1795 te Steenberg met Martinus Lindertse de Wit, gedoopt op 20 april 1771 te Steenberg, zoon van Leonardus de Wit en Cornelia Mulders.

4. Petrus Korst, volgt onder VI-b.

5. Joanna Maria, gedoopt te Steenberg op 21 juli 1762.

6. Joanna, gedoopt te Steenberg op 17 mei 1764, jong gestorven.

7. Joannes, gedoopt te Steenberg op 15 april 1766.

8. Marijn Korst, volgt onder VI-c.

9. Joanna, gedoopt te Steenberg op 31 augustus 1770.

10. Digna, gedoopt te Steenberg op 18 januari 1772.

Een kind van Pieter Korst werd 6 augustus 1774 te Steenberg begraven.

VI-a. ADRIANUS KORST, gedoopt op 9 februari 1755 te Steenberg. Hij woonde in het jaar 1802 blijkens een geding over pachtzaken in de Bolspolder onder Steenberg.¹⁹ Op 16 februari 1795 werd hij benoemd tot lid van de municipaliteit van Steenberg.²⁰ Met zijn eerste echtgenote testeerde hij op 27 maart 1794 op de langstlevende.²¹

Adrianus trouwde op 9 april 1774 te Steenberg met Anna de Wit, gedoopt op 23 juni 1752 te Steenberg, dochter van Antonius Mathijssen de Wit en van Adriana Schoutens.²²

Uit dit huwelijk:

1. Antonius Adriaanse Korst, volgt onder VII-a.

2. Petrus, gedoopt te Steenberg op 10 april 1777.

3. Adrianus Adriaanse Korst, gedoopt te Steenberg op 14 februari 1779, begraven aldaar op 27 april 1804.

4. Adriana, gedoopt te Steenberg op 27 mei 1781.

5. Anna, gedoopt te Steenberg op 10 maart 1786, begraven aldaar op 26 januari 1798.

6. Anna Catharina, gedoopt te Steenberg en op 10 maart 1786.
7. Joanna Korst, gedoopt te Steenberg en op 21 september 1788. Zij huwde aldaar op 25 november 1813 met Joannes Ramp-aart²³, gedoopt te Steenberg en op 16 april 1786, zoon van Matthias Jansse Ramp-aert en van Adriana Valkenburgh.
8. Pieter Korst, gedoopt op 17 juli 1792 te Steenberg en. Hij huwde op 13 augustus 1829 te Steenberg en met Laurina Baaten, gedoopt op 1 januari 1807 te Steenberg en, dochter van Jan Baaten en van Petronella Koenraad.

Op 24 april 1782 werd te Steenberg en een kind van Adriaan Korst begraven.

Adrianus hertrouwde met Cornelia de Wit, gedoopt te Oud-Gastel (uit Prinsland), dochter van Wilhelmus de Wit en van Catharina Bogaerts.

Uit dit huwelijk:

9. Joannes Korst, gedoopt te Steenberg en op 24 mei 1795. Hij heeft zich beijverd voor de stichting van de eigen rooms-katholieke kerk voor het dorp De Heen. Samen met Marinus de Nijs hield hij in het jaar 1837 hiervoor een hujs-aan-huis-collecte en nog in hetzelfde jaar werd de bouw van een kapel aanbesteed. Hij was ook kapelmeester van De Heen.²⁴

Hij huwde op 11 mei 1820 te Steenberg en met Antonia Rampart, gedoopt te Steenberg en op 26 januari 1792, dochter van Matthias Jansse Rampart en Adriana Valkenburg.²⁵ Uit dit huwelijk:

- A. Adriaen Korst, geboren te Steenberg en op 10 maart 1821, overleden aldaar op 7 februari 1862. Hij huwde op 16 oktober 1861 te Steenberg en met Anna Maria Swagemakers, geboren op 17 augustus 1822 te Nieuw-Vossemeer, dochter van Matthijs Swagemakers en Anna Catharina Schillemans.
- B. Anna Adriana Korst, geboren te Steenberg en op 1 januari 1828. Zij huwde op 8 augustus 1861 te Steenberg en met Jan de Wit, aldaar geboren op 10 december 1829, zoon van Jan de Wit en Helena de Schamps.

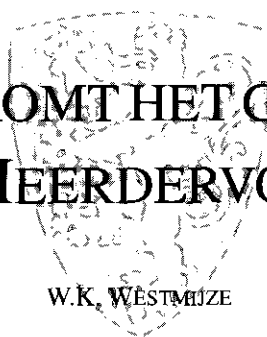
(Wordt vervolgd)

23. A.M. Bosters, „Ramp-aart/Rampart, een oud West-Brabants geslacht”, *Genealogisch Tijdschrift voor Midden- en West Noord Brabant*, XVII (1993) 107, 108.

24. R. Jacobs, *Parochie in dorp De Heen* (1985) 14, 15.

25. Bosters, „Ramp-aart/Rampart”, 105.

KOMT HET GESLACHT POMPE VAN MEERDERVOORT UIT LEENDE?

W.K. WESTMIJZE

Afkortingen

SAD Streekarchief Deurne
SAE Streekarchief Eindhoven

In zijn genealogie *Pompen*¹ van de uit Leende afkomstige familie *Pompen* veronderstelt Van Asten dat de Dordrechtse familie *Pompe* van Meerderevoort ook tot deze familie hoort. Hij heeft daarvoor twee argumenten:

1. In de stamreeks van Peter Jan *Pompen*, geboren in het begin van de vijftiende eeuw, komt een voortdurende afwisseling voor van Jan en Peter. Ook de vader van Michiel *Pompe*, die omstreeks 1608 de heerlijkheid Meerderevoort kocht, heette Peter, en diens vader Jan.
2. In 1696 vraagt Matthijs *Pompe*, heer van Dortsmonde en kleinzoon van Michiel, aan de schepenen van Heeze en Leende of daar de naam *Pompe* bekend is.² De schepenen verklaren *doorsocht en opengeslagen hebben verscheyde oude protocollen voor schepenen alhier gepasseert, ter secretarie berustende, als onder andere dat van duysent vijff hondert twee (1502); ende verclaert de voornoemde secretaris geen ouder te connen vinden ende daer inne gesien ende bevonden te hebben, dat seeckere Jan Pompe beneffens andere sijne mede schepenen aldaer gestaen hebbende over verscheyde actens van transporten &c voor schepenen geschiedende, alsoo dat den selven Jan Pompe alsoo schepenen tot Leende geweest, (...) verklaren de verders dat eenen Frans Hendrick Pompe omtrent 15 jaer deser werelt overleden, in sijn leven het schepenenambt binnen Leende lange jaren heeft bedient gehad, alsoo dat alle die van dien naem Pompe (...) vrome ende eerlycke luyden sijn.*

Dat Matthijs *Pompe* in Leende informeerde, wijst er op dat in de familie een vermoeden bestond over de herkomst uit Leende.

Recentelijk zijn er uit de familiearchieven verdere gegevens tevoorschijn gekomen. Bekend was reeds³ dat Jan *Pompe* en zijn jongere broer Hendrik in krijgsdienst waren bij de Duitse keizers en dat zij respectievelijk in 1491 en 1508 werden geridderd. Een zoon van Jan, ook Jan geheten, is met keizer Karel V uit Hoog-Duitsland

1. Van Asten, *Pompen, vrome ende eerlycke luyden*, wordt in november 1995 door de heemkundekring Heeze-Leende-Zesgehuchten uitgegeven.

2. SAD, Heeze R 1649, f 30, 25 oktober 1696.

3. *De Nederlandsche Leeuw*, XXX (1912), 240.

in Brabant gekomen. Zijn zoon Peter Pompe huwde met Barbara Schets van Grobbendonck, vrijvrouw van Heist.

C.L. van der Leer voegt in een bijdrage over de tuinen van Meerdervoort⁴ hier een aantal interessante gegevens aan toe. De zoon Jan, die met keizer Karel V naar Brabant kwam, trouwde met Marie de Kestels en woonde in de heerlijkheid Leent bij Mechelen. Zijn zoon Pieter, geboren in 1534 trouwde „op order van keizer Karel” met jonkvrouw Barbara Schets. Van de Leer schrijft verder:

„Een oud manuscript, nog steeds in bezit van de familie Pompe, vermeldt hoe in de tweede helft van de 16de eeuw deze Pieter en zijn huisvrouw Barbara uit Brabant wegvluchten *vor saake van de vervolging van Ferdinand van Toledo, Hertog van Alva, naar de stad Gogh in den landen van Gelder. Deese Pieter Pompe stierf in den jaare 1589, of liever is vermoort buyten de stad Goch, op de Cingels, op een paardje in zijn enigheid uijtrijdende*. Barbara vertrekt met haar zeven kinderen en met 70.000 Gld aan baaren geld weg uit Gogh, terug naar Leent.”

Het is zeer waarschijnlijk dat met het bovenvermelde Leent bij Mechelen het Leende van de heerlijkheid Heeze, Leende en Zesgehuchten wordt bedoeld. Dat Mechelen als referentie wordt opgegeven is plausibel, omdat in die tijd, zeker vanuit Duitsland gezien, Mechelen de belangrijkste plaats in de verre omgeving was.

Een verdere aanwijzing dat inderdaad Leende bij Eindhoven is bedoeld, is dat Peter Pompen genoemd wordt in Eindhovense protocollen uit die tijd. In 1569 is Peeter Pompen huurder van een huys ende hoff aldaar⁵ In 1571 was hij heilige-geestmeester van de stad.⁶ En in 1576 koopt hij in Eindhoven een huis, genaamd *de Papegay*. Op het huis rustte onder meer een last van 6 gulden aan Jan van Hersel.⁷ Deze Jan van Hersel heeft op 7 november 1587 een hofstad met hof enz. te beurden gesteld, welke Peter Pompen had toebehoord toen hij nog leefde, en nu zijn erfgenamen binnen Eindhoven.⁸ (Dat Peter hier in 1587 als overleden wordt vermeld, terwijl hij in 1589 in Goch werd vermoord, hangt mogelijk samen met het feit dat hij vervolgd werd en dat, als hij nog leefde, zijn bezittingen konden worden geconfisqueerd).

In 1609 verkochten de kinderen van Peter Pompen *de Papegay*.⁹ Als kinderen worden genoemd: Jan, Michiel, Jacob, Abraham, Sara en Heylken, allen verwekt door hem bij Barbara van Heyst. Met dezelfde namen voor vrouw en kinderen is dus duidelijk dat deze Peter Pompen identiek is met Peter Pompe, de stamvader van het geslacht Pompe van Meerdervoort.

Er is geen bewijs dat Peter Pompen uit Leende kwam, maar het feit dat hij een huis in Eindhoven bezat en daar gewoond heeft, maakt het waarschijnlijk dat met 'Leent', waarheen zijn weduwe volgens de familiegegevens terug keerde, Leende bij Eindhoven is

4. *Zwijndrechtse Wetenswaardigheden*, uitgave van de Historische Vereniging Zwijndrecht (1994).

5. H.G.M. Hutten en J.Th.M. Melsen, *Kohieren van de honderdste penning van Eindhoven, Woensel en Son, 1569-1571* (Eindhoven, 1977), 25.

6. SAE, Eindhoven R 31, f 19^v, 7 november 1571.

7. SAE, Eindhoven R 31, f 99^v, 8 mei 1576.

8. SAE, Eindhoven R 32, f 25, 7 november 1587.

9. SAE, Eindhoven R 37, f 25, 3 juli 1609.

bedoeld. Dat geldt dus ook voor het 'Leent' bij Mechelen, waarheen zijn vader ten tijde van Karel V 'terug'keerde.

Gevoegd bij de door Van Asten gegeven argumenten is het dus zeer waarschijnlijk dat de wortels van het geslacht Pompe van Meerdervoort in Leende moeten worden gezocht.

Schaking te Esbeek

In 1495 à 1497 werd Mechtelt Jans van den Sande, *een arme, schamele deerne*, beboet met 16 rijnsgulden, *die welcke befaemt was onnoeselyc, dat zy dair by ende aen geweest soude hebben, dair een jonck meyssen geheeten Wyntkens nichte, tot Esbeek woenende, ontscaect was ende dat zy die zoude hebben hulpen ontscaecken.*

De dader, Peeter Pieck, werd pas in 1503 à 1505 voor zijn *in voirtyden* ondernomen schaking van Jan Witkens dochter¹ beboet met 12 rijnsgulden; Juet Janen kreeg voor haar medeplichtigheid een duw van 26 rijnsgulden.²

1. De vader kan mogelijk worden geïdentificeerd met Jan Wijtnan Deliën.

2. Algemeen Rijksarchief Brussel, Rekenkamer 12996, rekening 17 maart 1495–Sint Jan 1497; rekening 15 november 1503–9 Oogst 1505, f XIII^v.

HET GESLACHT NOOREN UIT PRINCENHAGE

J.P. NOOREN EN DRS M. NOOREN

Afkortingen
GAB Gemeentearchief Breda

(Vervolg van p. 75)

De vroegere bierbrouwerij 'de Koe', Liesbosstraat 45, gezien uit het noorden (foto van het Gemeentearchief te Breda).

Adriaan Nooren was bierbrouwer in de door zijn moeder in 1791 gekochte brouwerij te Princenhage.⁶⁰ Hij was de eerste Nooren op deze rond 1700 gebouwde boerderij en waarschijnlijk degene die aan de brouwerij de naam *de Koe* gaf.⁶¹ Zijn op 25 december 1899 geboren achterachterkleinzoon Johannes Petrus Nooren zou de vijfde en laatste brouwer Nooren van genoemde bierbrouwerij worden. Deze kwam op 6 maart 1937 om het leven bij een auto-ongeluk. Zijn toen 72-jarige vader Jacobus Nicolaas Nooren, de

60. GAH, Princenhage R 113, 28 oktober 1791.

61. H. Dirven, „Bierbrouwers in Princenhage of de geschiedenis van de Princenhaagse bierbrouwers van 1650 tot 1950”, *Hage*, V (1975) 36.

vierde brouwer, zette met medewerking van de zwager van zijn overleden zoon, Johannes Schrauwen, het bedrijf voort tot 1950.

Adriaan had de bijnaam 'rijke brouwer Nooren', omdat hij vele bezittingen had te Princenhage. Hij bezat niet alleen de reeds genoemde bierbrouwerij 'de Koe', maar ook *eene huijsinge, gestaan en geleege in de Kerkstraat onder Hage, groot vijftien off sestiën roeden, oost de weduwe Jacobus van Genk, zijld Frans van Helfteren, west de Kerkstraat en noord R. Verdiesen*. Ook bezat hij zes percelen zaailand in Bagven en Steenakker, tezamen groot een bunder en dertien gemeten; een perceel weide in Bagven, groot twee gemeten; een perceel hooiland in de polder van Ooyendonk, groot vijf gemeten; een perceel hille in de polder van Weimeren, groot vijf gemeten; een perceel bos in de polder van Ooyendonk, groot twee gemeten, en twee percelen heide onder Rijsbergen, groot tezamen vier gemeten.⁶²

In 1838 woonde Adriaan Nooren op de buitenplaats *Bouwlust* in Vuchtschoot, onder Princenhage.⁶³ Bij deze hoeve behoorde een grote herenkamer met enkele daarbij behorende dienstvertrekken. Voor de verbouwing van 'Bouwlust' lag bij de oprijlaan nog een stenen console, afkomstig van het oude goed 'Bouwlust'.⁶⁴

Adriaan woonde ook wel op de bouwhoeve *Boomkensberg*, eveneens gelegen te Vuchtschoot onder Princenhage. Deze hoeve is omstreeks 1980 afgebrand, na eerst leeggeplunderd te zijn. 'Bouwlust' bestaat nog.⁶⁵

Adriaans naam leeft thans nog voort in de straatnaam Brouwersbos te Prinsenbeek, waar hij destijds enkele dennebossen in eigendom had.⁶⁶

Door de inval van de Fransen werd het staatsbestel van de Republiek der Verenigde Nederlanden omvergeworpen, waarmede ook de voorrechten van de staatskerk werden afgeschaft. Volgens artikel 6 van de additionele artikelen van de staatsregeling van 23 april 1798 werden de kerk en de pastorie van Princenhage ter beschikking gesteld van het plaatselijke bestuur, dat binnen zes maanden een vergelijk tussen de gezindten tot stand moest brengen. Op 12 juni 1798 had onder leiding van het dorpsbestuur een eerste vergadering plaats met de rooms-katholieke en de hervormde gemeente. Op 18 juni 1798 eiste pastoor Vlaminckx de kerk en de pastorie op, welke in 1648 de katholieken waren ontnomen. Maar het dorpsbestuur wilde aan deze eis nog niet tegemoet komen. Op de schepenvergadering van 7 juli 1798 werd door Adriaan Nooren, lid van de kerkeraad van de rooms-katholieke gemeente te Princenhage en tevens kerkmeester, opnieuw verzocht om de Grote Kerk van Princenhage met de daarbij behorende goederen en fondsen aan het katholieke kerkgenootschap toe te kennen. Dit verzoek werd door de protestanten afgewezen.⁶⁷ De katholieken, die niet in het bezit waren van een geschikt lokaal voor kerkdiensten, boden de protestanten een stuk grond aan met subsidie voor het bouwen van een nieuwe kerk. De protestanten weigerden hun instemming. Eerst bij

62. GAB, Princenhage R 94, no 94, 29 februari 1796.

63. GAB, N 6405, no 176, 28 november 1838.

64. *Hage*, III (1973) 44, 45.

65. *Hage*, IX, X (1979, 1980) 9, 10, 160. Dirven, „Bierbrouwers in Princenhage”, 50.

66. Dirven, „Bierbrouwers in Princenhage”, 51.

67. *Hage*, XII-XIV (1982-1984) 158-201. *Hage*, IV (1974) 36.

besluit van de Eerste Kamer van 27 november 1800 werden kerk en pastorie toegewezen aan de katholieken. De vicarissen-generaal gaven op 21 augustus 1801 aan de pastoors verlof in de kerk de erediensten te verrichten.⁶⁸

In de Franse tijd (1795–1813) waren de volgende Noorens lid van het rooms-katholieke kerkbestuur:⁶⁹

- Henricus Nooren: 1796–1799
- Jan Anth. Nooren: 1797–1801, 1802–1804
- Jan Nicolaas Nooren: 1813–1815

Armmeeester van Princenhage waren:⁷⁰

- 1799: Frans Jacob Nooren
- 1803: Pieter Mieseron namens Jan Jacob Nooren
- 1804: Adriaan Aernout Nooren

In de Franse tijd verdween de bevoorrechtiging van de hervormde kerk en kwamen alle overheidsfuncties open te staan voor katholieken. Op 20 april 1803 werd Jan Arnout Nooren geïnstalleerd als lid van het gemeentebestuur voor de zittingsjaren 1803 tot 1807. Hij werd in 1807 herkozen voor vier jaar. Jean Nicolaas Nooren was lid van 1812 tot 1816.⁷¹

De bierbrouwerij van Adriaan Nooren was, zoals de honderden andere brouwerijen in die tijd, een klein bedrijfje dat voor de omgeving werkte. De brouwer werkte er met twee knechten. Een officieel verslag in 1862 noemt de toestand *gunstig*.⁷² Adriaan combineerde het bierbrouwen met de landbouw. Ook bij het werk op de akkers zal hij wel hulp hebben gehad van een of meer knechten. Het is ook mogelijk dat hij land verpachtte. Bescheiden als de activiteiten van Adriaan waren, toch gaven ze hem in het dorp een positie binnen de elite. Dit moge blijken uit het volgende.

Op 30 maart 1808 werd de bewoners van Princenhage een extra belasting opgelegd volgens rijkdom. Mr Nahuys van Burgst moest *f*25 betalen. Adriaan Nooren (dorp), Hendrik van de Eynden (Bagven), Jan Adriaan Onincx (Varend), Cornelis van der Veeken (Beek), Jan Bastiaansen (Beek), –de vader van Johanna Bastiaansen, de vrouw van Jacobus Nooren, een zoon van Adriaan Nooren–, Anne graaf van Byland, Willem Frederik graaf van Byland, Jacobus Oomen, de heer Francken en Adriaan van de Eijnden betaalden allen *f*20. Jan Nooren uit Bagven moest *f*10 betalen.⁷³

Op 5 augustus 1833 legateerde Adriaan Nooren bij testament het vruchtgebruik van al *waarover mij bij mijn overlijden de vrije beschikking toekomt aan Johanna Leyten, mijne huisvrouw, en ik ontsla haar van de verplichting om borg te stellen*. Tevens vermaakte hij aan zijn zoon Jacobus het navolgende: *huizinge, brouwerij, stal, schuur, hof en erve met de daaraan liggende bouw- en weilanden, gestaan en gelegen te Princenhage aan het westeinde van het Dorp, groot tezamen twee bunderen, negen roeden en negentien ellen, met al de ketels, kuipen, vaten, onderbakken, bierwagens, bierstellingen, schalen, gewigten, zakken en gereedschappen tot de brouwerij*

68. G.C.A. Juten, *De parochiën in het bisdom Breda*, dl II (Bergen op Zoom, 1935) 34, 35.

69. *Hage*, XII-XIV (1982–1984) 166, 167.

70. *Hage*, XII-XIV (1982–1984) 260.

71. *Hage*, XII-XIV (1982–1984) 104–106.

72. J.H. van Mosselveld, „Beschouwingen over de economische en sociale situatie in de Baroniegemeenten rond 1862”, *Jaarboek van de Geschied- en oudheidkundige kring van stad en land van Breda 'De Oranjeboom'*, XV (1962) 156.

73. *Hage*, XII-XIV (1982–1984) 289.

behorende; de noordelijke gedeeltens van twee percelen wei- en bouwland, gelegen als voor op de Doelen, groot tezamen acht en twintig roeden en negentig ellen, mij onder meer andere goederen aangekomen van wijlen mijne ouders Arnout Frans Nooren en Cornelia van der Veeken; de zuidelijke gedeeltens van twee percelen wei- en bouwland, gelegen als voor, groot tezamen tachtig roeden en tachtig ellen; van een perceel bouwland, groot acht en vijftig roeden en tachtig ellen; van een perceel bouwland groot zeventig roeden en tien ellen, beide gelegen als voor op de Doelakkers; van twee percelen heide en moeras, gelegen in de Lange Dongen onder Rijsbergen, groot tezamen een bunder, drie en zeventig roeden en tachtig ellen, mits binnen een jaar na het overlijden van mijne huisvrouw, aan welke ik hiervoor het vruchtgebruik voor zoo verre ik kende gelegateerd heb, in mijne nalatenschap te brengen, voor de goederen in de eerste plaats omschreven, de somme van zeven duizend gulden en voor de onverdeelde helft der goederen in de tweede plaats vermeld de somma van negen honderd gulden. Ik benoem tot mijne eenige en algehele erfgenamen mijne zes kinderen Arnoldus, Cornelia, Johanna, Adriana, Cornelis en Jacobus Nooren, elk voor een gelijk gedeelte, en bij vooroverlijden hunne wettige descendents bij representatie. Ik herroep alle testamenten, welke ik hiervoor zoude mogen gemaakt hebben, voor het tegenwoordige, waarbij ik mij alleen bepale, als mijnen uitersten wil bevattende.⁷⁴

Het nogal versnipperde grondbezit leverde behalve produkten van landbouw en veeteelt en eventuele pachtopbrengsten ook aanzienlijke inkomsten op uit de verkoop van hout.⁷⁵ In maart 1842 werden bijvoorbeeld bomen op stam verkocht, staande op percelen land of bos aan de 'Boomkensberg' en aan de brouwerij van Jacobus Nooren, te weten 92 eiken, 1 beuk, 6 abelen, 1 es, 34 mast- en 36 canadabomen, samen voor f 642,60. Jacobus Nooren kocht 6 eikebomen, staande op de Groenstraat op de Beek onder Princenhage voor f 12 en Gerrit Nooren kocht 8 eikebomen voor f 68.⁷⁶

Op 26 juli 1842 lieten Adriaan Nooren en zijn vrouw Johanna Leyten hun tweede testament maken⁷⁷, waarbij de nalatenschap alvast werd verdeeld. Zoon Jacobus kreeg onder meer de bierbrouwerij.

Adriaan was evenals zijn zoons Arnoldus en Jacobus Nooren lid van de op 6 maart 1803 door pastoor F.X. van Mierlo opgerichte confrérie van het Heilig Sacrament. De namen van de overleden leden van genoemde confrérie werden op de muren achterin de kerk van de Heilige Martinus geschilderd. De eerste naam is die van de op 7 oktober 1805 overleden pastoor F.X. van Mierlo. De volgende Noorens komen hierop voor:

- J.F. Nooren: 27 augustus 1831
- J.N. Nooren: 20 maart 1847
- Arn. Nooren: 20 februari 1854
- N. Nooren: 16 juni 1877
- J. Nooren: 29 december 1878

74. GAB, N 1403, no 119, 5 augustus 1833.

75. GAB, N 6405, no 176, 28 november 1838; no 152, 9 december 1839.

76. GAB, N 6409, no 51 en no 58, 9 maart 1842.

77. GAB, N 6409, no 132, 26 juli 1842.

- F. Nooren: 16 april 1879
- J. Nooren: 7 mei 1879
- G. Nooren: 14 februari 1884
- C. Nooren: 14 februari 1887
- A. Nooren: 3 maart 1890
- A. Nooren: 6 februari 1899
- P. Nooren: 10 oktober 1907
- H. Nooren: 14 december 1914
- A.J. Nooren: 20 januari 1937
- A.C. Nooren: 26 januari 1937

Door de kerkmeesters werd ieder jaar de rekening van inkomsten en uitgaven opgemaakt, welke dan door de kerkeraad werd gecontroleerd en goedgekeurd. Toen Adriaan aftrad als kerkmeester, droeg hij aan de kerkekas een bedrag over van 26 gulden 14 stuivers en 4 penningen.⁷⁸

Uit het huwelijk Nooren-Leijten werden acht kinderen geboren, te weten:

1. Arnoldus Nooren, te Princenhage gedoopt op 3 juli 1791, trouwde op 23 december 1810 te Princenhage met Cornelia Pieter Oonincx. Hij was in 1826 lid van de brandwacht in Princenhage-Dorp⁷⁹ en overleed aldaar op 20 februari 1854 in de ouderdom van 62 jaren en ruim 7 maanden.

Cornelia werd te Princenhage geboren in 1790 en overleed aldaar op 5 juni 1836 in de ouderdom van 46 jaren.

Uit dit huwelijk stammen:

- A. Petrus Nooren is te Princenhage geboren op 24 september 1818 en overleed aldaar op 13 mei 1841.
- B. Johannes Nooren, te Princenhage geboren op 23 augustus 1820, aldaar overleden op 20 mei 1840.
- C. Claudina Nooren, geboren te Princenhage op 18 november 1821, aldaar overleden op 6 juni 1837.
- D. Jacobus Nooren, te Princenhage geboren op 29 juli 1824. Hij overleed daar op 29 april 1841.

Welke ziekte de kinderen van het echtpaar Nooren-Oonincx binnen een tijdsbestek van vier jaar zo vroegtijdig uit het leven heeft gerukt, kan niet worden achterhaald. Misschien zijn zij gestorven aan roodvonk, die destijds in de volksmond *scharlaken koorts* werd genoemd. Al eerder, in 1829, stierven in de Beek in een enkel jaar 58 mensen aan roodvonk.⁸⁰

2. Cornelia Noorden werd op 29 mei 1794 te Princenhage gedoopt en trouwde daar op 19 januari 1826 met de op 17 februari 1792 te Gilze gedoopte Adrianus van Alphen.
3. Joanna Nooren, te Princenbage gedoopt op 7 april 1797, trouwde met Hendrik Janssen en overleed aldaar op 21 augustus 1848. Zij was landbouwster en woonde op de Groenstraat onder Princenhage. Janssen is te Ginneken gedoopt op 10 mei 1788 en stierf te Princenhage op 2 mei 1842.
4. Adriana Jacoba Nooren werd op 10 januari 1800 te Princen-

78. *Hage*, XII-XIV (1982-1984) 171.

79. *Hage*, VII (1977) 58.

80. *Hage*, I (1971) 38.

ge gedoopt en trouwde aldaar op 8 november 1827 met Daniel Fenivy.

5. Cornelius Adrianus Nooren, te Princenhage gedoopt op 8 februari 1803, vertrok op 2 januari 1833 naar Oosterhout, alwaar hij brouwer werd⁸¹ en op 13 juni 1845 kwam te overlijden. Hij was in maart 1807 te Oosterhout getrouwd met Cornelia Maria van Osta, die aldaar op 30 september 1856 stierf.
6. Jacobus, te Princenhage gedoopt op 14 maart 1806, stierf daar op 28 februari 1808.
7. Jacobus Nooren, volgt onder VII.
8. Jean, te Princenhage geboren op 18 mei 1812 en daar gestorven op 26 januari 1819.

VII. JACOBUS NOOREN werd op 13 juni 1809 te Princenhage gedoopt en trouwde aldaar op 18 februari 1835 met Johanna Bastiaansen, die op 1 mei 1806 te Beek is gedoopt en op 23 juli 1876 te Princenhage stierf. Haar ouders waren de landbouwers Johannes Bastiaansen en Adriana Lips, beiden uit Princenhage.

Jacobus werd de tweede bierbrouwer Nooren in 'de Koe' te Princenhage. Hij was lid van de confrérie van het Heilig Sacrament en van het rooms-katholieke armbestuur van de Heilige-Martinusparochie te Princenhage.

Op 25 april 1837 en op 11 april 1838 vonden te Princenhage publieke verkopen plaats van stalmest, een waardevol produkt in een tijd waarin de kunstbemesting nog in de kinderschoenen stond, *ten verzoeken van en toebehoorende aan Jacobus Nooren, bierbrouwer, en Anna Warmebol, kasteleines, beide wonende te Princenhage, te houden ten hunnen huize op dinsdag den vijf en twintigste april achttienhonderd zeven en dertig des voormiddags ten elf ure*. Voor Jacobus werden 27 hopen mest verkocht voor f 59,40.⁸² In 1838 werd een tweede verkoping gehouden, nu van 57 kavels mest, die werden verkocht voor f 154,29½.⁸³ In 1839 kocht Jacobus een perceel land of moergrond, gelegen onder Princenhage in de Dwarskoten, nabij het Liesbos.⁸⁴ In 1842 kocht hij voor f 12 van zijn vader zes eikebomen, staande aan de brouwerij te Princenhage.⁸⁵

Naar aanleiding van het overlijden van Pieter Christiaan Koppellie, lid van de gemeenteraad van Princenhage en wethouder, werd in de raadsvergadering van 3 februari 1847 ter voorziening in deze vacature de navolgende aan de Gedeputeerde Staten in te zenden voordracht gemaakt:

- a. Jacobus van den Eijnden, geboren te Princenhage op 22 oktober 1802, katholiek, weduwnaar, zes kinderen, medicinaër doctor, aanslag in de belasting f 127,79;
- b. Jacobus Nooren, geboren te Princenhage op 13 juni 1809, katholiek, gehuwd, vier kinderen, bierbrouwer, aanslag in de belasting f 35,07.

81. GAB, N 4409, no 133, 26 juli 1842.

82. GAB, N 6404, no 34, 25 april 1837.

83. GAB, N 6405, no 60, 11 april 1838.

84. GAB, N 6406, no 56, 4 juni 1839.

85. GAB, N 6409, no 58, 9 maart 1842.

Jacobus van den Eijnden voornoemd werd door Gedeputeerde Staten ingevolge schrijven van 9 februari 1847 tot lid van de gemeenteraad benoemd. Hij overleed echter enige dagen daarna op 14 februari. Bij de in de raadsvergadering van 9 maart 1847 gehouden stemming over een nieuwe voordracht werd Jacobus Nooren tot eerste kandidaat geproclameerd. In de notulen van deze vergadering staat: *Gelezen het besluit van heeren Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant van den 1 Juny 1847, Lett. N.M.M. afd. Politie, houdende benoeming van Jacobus Nooren tot lid van den raad dezer gemeente, in de plaats van Jacobus van den Eijnde, overleden. (...) Den benoemde ter vergadering tegenwoordig heeft in handen van den burgemeester den vereischten eed afgelegd en is vervolgens geïnstalleerd geworden.* In de raadsvergadering van 13 oktober 1851 werd Jacobus tot wethouder gekozen. Dit ambt heeft hij tot aan zijn dood vervuld.⁸⁶

In 1862 werd Jacobus benoemd tot brandmeester-generaal over de gehele gemeente Princenhage.⁸⁷

In 1874 woonde Jacobus Nooren aan het adres Dorp 191 te Princenhage. Na de opsplitsing van zijn woning in 1875, –waarbij enkele vertrekken werden aangebouwd–, werden de nieuw ontstane woningen vernummerd. Jacobus betrok de woning Dorp 245, terwijl zijn zoon Johannes met zijn gezin zijn intrek nam in de woning Dorp 244. Jacobus overleed op 29 december 1878, des namiddags om twee uur in zijn huis, Dorp 245, in de ouderdom van 69 jaar.

Uit het huwelijk van Jacobus met Johanna Bastiaansen werden vijf kinderen geboren:

1. Johannes Nooren, volgt onder VIII.
2. Adrianus Nooren, volgt onder VIIIBis op pagina 172.
3. Franciscus, te Princenhage geboren op 2 december 1838 en daar overleden op 27 maart daaraanvolgende.
4. Franciscus, te Princenhage geboren 28 maart 1840, daar overleden op 9 februari 1841.
5. Arnoldus, te Princenhage geboren op 14 mei 1841 en op 24 oktober 1841 aldaar overleden.

VIII. JOHANNES NOOREN, te Princenhage geboren op 3 april 1836, trouwde in zijn geboortedorp op 22 april 1863 met zijn naamgenote Anna Cornelia Nooren. Anna was op 13 december 1836 te Princenhage geboren en overleed aldaar op 14 februari 1911. Zij was landbouwster en een dochter van Nicolaas Nooren, gedoopt op 30 maart 1798 te Princenhage en aldaar op 16 juni 1877 overleden, en van Adriana Schrauwen. De ouders van evengenoemde Nicolaas waren Jan Nooren en Joanna Naalden.

Nicolaas was kerkmeester van het rooms-katholieke kerkbestuur te Princenhage, lid van de confrérie van het Heilig Sacrament en erelid der mannenvereniging van de Heilige Familie.⁸⁸ Hij schonk in 1873 tezamen met Henricus Schrauwen een gebrandschilderd glas-in-lood raam voor het priesterkoor in de Sint- Martinuskerk,

86. De notulen van de gemeenteraad van Princenhage bevinden zich in het gemeentearchief te Breda.

87. *Hage*, VII (1977) 48.

88. P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Noord-Brabant* (2 dln; Utrecht, 1924) II, 142.

waarvan de oorspronkelijke ramen waren verwoest door brand als gevolg van blikseminslag.⁸⁹

Johannes was de derde bierbrouwer Nooren van 'de Koe'. Hij was van 1876 tot aan zijn overlijden op 7 mei 1879 lid van de gemeenteraad van Princenhage en lid van de confrèrie van het Heilig Sacrament.

Uit dit huwelijk stammen:

1. Adriana Johanna Nooren, te Princenhage geboren op 8 april 1864 en daar overleden op 8 maart 1904.
2. Jacobus Nicolaas is op 20 juli 1865 te Princenhage geboren. Hij trouwde met de op 17 juni 1864 te Leur geboren Adriana Cornelia Luykx. Zij overleed aan de gevolgen van een val in een kelder, tijdens een bezoek aan familie in Hulst. Op 25 mei 1918 werd zij begraven op het parochiekerkhof te Princenhage. Zij was weldoener van de Sint-Vincentiusvereniging en haar man was weldoener van de kerk, lid van het armbestuur, lid van de confrèrie van het Heilig Sacrament, erelid der Heilige Familie, weldoener van het Wit-Gele Kruis en van de Sint-Vincentiusvereniging. Hij was de vierde bierbrouwer Nooren van meergenoemde brouwerij 'de Koe'. Op 6 september 1951 is hij te Princenhage gestorven.

Uit het huwelijk van Jacobus Nicolaas Nooren en Adriana Luykx werden twee kinderen geboren:

- A. Johannes Petrus Nooren is te Princenhage geboren met Kerstmis 1899 en trouwde met Govardina Anna Maria Schrauwen. Hij was de vijfde Nooren op brouwerij 'de Koe' en tevens de laatste bierbrouwer in het geslacht.

Johannes overleed op 6 maart 1937 ten gevolge van een noodlottig ongeval. Daarover verscheen in het plaatselijke dagblad een uitvoerig en gedetailleerd verslag⁹⁰, waaruit de volgende passages: „De ruim 37-jarige bierbrouwer Nooren uit Princenhage is daar⁹¹ om ongeveer half elf in zijn luxe-auto door den trein uit Breda gegrepen. De man, die pas gehuwd was, werd deerlijk verminkt en op slag dood. De auto is letterlijk versplinterd. (...) Een zuster van het Wit-Gele Kruis was aanwezig, doch zij kon helaas geen hulp meer verleen. De Zeereerwaarde heer pastoor van Beek, die eveneens op de plaats van de ramp verscheen, verrichtte gebeden bij het lijk van den omgekomenen, om vervolgens maatregelen te nemen, dat de familie van het slachtoffer zou worden gewaarschuwd. (...) De heer Nooren reed omstreeks half elf in zijn auto op den weg Liesbosch-Beek. Zijn snelheid moet niet groot geweest zijn. (...) Vermoedelijk is de aandacht van de heer Nooren afgeleid door een fellen sneeuwjacht die, wij ondervonden het persoonlijk, het uitzicht ten zeerste belemmerde. (...) Plotseling hoorden omwonenden een hevigen slag. Vreezend dat een ongeluk was gebeurd,

89. Het Restauratiefonds Sint-Martinuskerk te Breda probeerde begin jaren negentig donoren te werven voor restauratie van de glas-in-loodramen. Het raam van Nicolaas Nooren sierde de brochure van het fonds.

90. *Dagblad van Noordbrabant en Zeeland*, LXXVII, no 15792, 8 maart 1937 tweede blad.

91. Bedoeld wordt de onbewaakte spoorwegovergang op de weg Liesbos-Beek, JPN.

snelden zij toe. Hun vrees werd maar al te zeer bewaarheid. De trein die om 10.17 uit Breda vertrekt, had de auto, die juist op dat moment den onbewaakten overweg passeerde, gegrepen. Hij sleurde den wagen een honderd meter mee. Toen kwam de trein tot stilstand. De eenige inzittende werd, zooals reeds eerder gezegd, op slag gedood. Zijn lijk was op gruwelijke wijze verminkt. De linkerlantaarn van den trein uit Breda was beschadigd. De treinen hadden een klein uur vertraging. Aangezien verder onderzoek niet nodig was, werd het stoffelijk overschot van den zoo treurig om het leven gekomen automobilist door de justitie aan de diep bedroefde familie teruggegeven."

Na het overlijden van Johannes Petrus Nooren werd het brouwerijbedrijf voortgezet door zijn vader Jacobus en een broer van zijn vrouw, Jan Schrauwen, tot 1950.⁹² Ook werd een achterneef van de verongelukte, te weten de HTS-ingenieur Adrianus Nicolaas Nooren, chemicus, door Jacobus in de gelegenheid gesteld het bedrijf eventueel voort te zetten. Gezien de slechte staat waarin het bedrijf toen verkeerde zag hij daar van af.

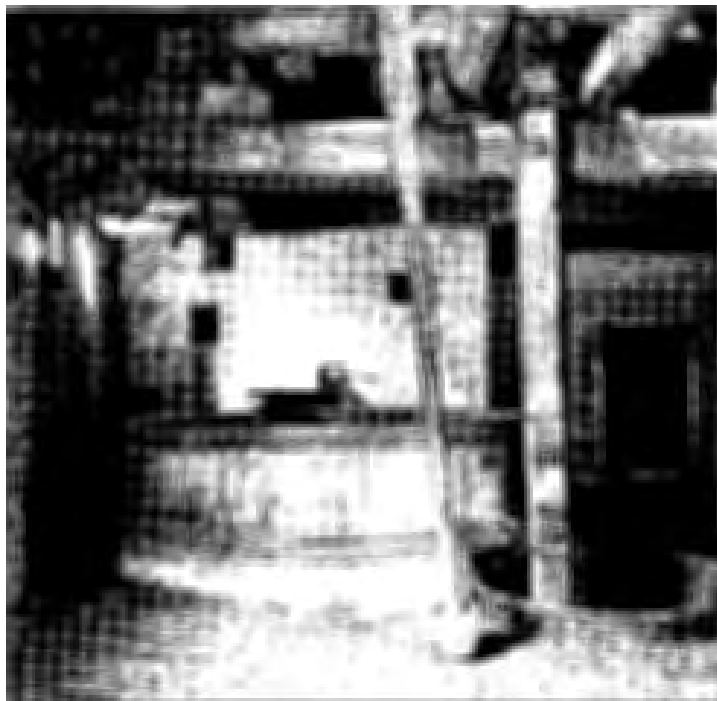
- B. Petrus Johannes Nooren, te Princenhage geboren op 28 september 1901, trouwde met Maria Cornelia Huberta van Bijleveld, geboren op 28 juli 1908 in Oss. Hij studeerde rechten en notariaat aan de katholieke universiteit van Nijmegen en werd in maart 1951 benoemd tot notaris te Wouw. In 1971 werd hem eervol ontslag verleend als notaris. Hij overleed in september 1977 in Wouw. Uit het huwelijk Nooren-van Bijleveld werden twee zoons geboren.
- C. Johanna Antonetta Nooren, te Princenhage geboren op 6 februari 1867, trad in 1901 in de kloosterorde der penitenten-recollectinnen van de Haagdijk te Breda en werd op 5 juli 1903 geprofest. Zij kreeg als kloosternaam zuster Maria Laurentia. Zij overleed op 14 februari 1904 in het Gasthuis te Breda.
- D. Nicolaas Jacobus Nooren, te Princenhage geboren op 21 oktober 1868, overleed op 18 september 1897 te Ulvenhout.
- E. Adrianus Nooren is te Princenhage geboren op 14 maart 1870 en werd op 8 juni 1895 te Hoeven tot priester gewijd. Hij was achtereenvolgens kapelaan te Stoppeldijk, Nieuw-Vosmeer, Chaam en Den Hout en vervolgens rector in het Philomenagesticht te Hoogerheide. Hij overleed op 15 november 1936 in het Sint-Elisabethgesticht te Oudenbosch.
- F. Adriana Maria, te Princenhage geboren op 7 april 1872.
- G. Petrus Johannes Nooren, geboren te Princenhage op 6

92. Dirven, „Bierbrouwers in Princenhage“, 40.

juni 1873, was ongehuwd en overleed op 8 maart 1956 te Princenhage.

- H. Hendrikus Arnoldus Nooren, geboren te Princenhage op 8 januari 1875, vertelde de oudste auteur dat volgens hem de Noorens oorspronkelijk uit Noorwegen afkomstig zijn. Hij trouwde in 1901 met de op 21 april 1878 te Bavel geboren Adriana Maria Oomen en overleed op 92-jarige leeftijd te Ulvenhout. Zijn weduwe overleed op 25 november 1967, eveneens te Ulvenhout, vier maanden na haar echtgenoot.

De roerkuip van bierbrouwerij 'de Roskam' (foto Openluchtmuseum te Arnhem).

Blijkens een te zijner nagedachtenis opgesteld bidplaatje was Hendrikus gezegend met gezondheid en vitaliteit, voorspoed en geluk, en „bleef hij de eenvoudige mens die hij was.” Hij was bierbrouwer van de aan de Roskamse Tiend te Ulvenhout gelegen bierbrouwerij annex bakhuis *de Roskam*. De juiste stichtingsdatum hiervan is op geen honderd jaar te bepalen. Volkskundigen nemen aan dat de brouwerij dateert uit het laatst der zeventiende eeuw tot begin achttiende eeuw. De 'Roskam' was vermaard om zijn heerlijk schuimend Princenhaags witbier. Hendrikus, afkomstig uit Princenhage, kocht genoemde bierbrouwerij van de familie Kanters en deze op haar beurt van de familie Bastiaansen, beiden Ulvenhoutsen. Henri, zoals hij gewoonlijk werd genoemd, bedreef naast de bierbrouwerij ook de akkerbouw en veeteelt. In het

*De 'Roskam' te Ulvenhout, 1935
(foto van het Openluchtmuseum te
Arnhem).*

bakhuys werd door hem ook nog een plattelandsbrood-
bakkerij gedreven. Hij was dus een echte boerenbrouwer.

De natuurhistoricus D.J. van der Ven kocht de brouwe-
rij van Henri en schonk deze aan het Openluchtmuseum
op de Waterberg te Arnhem. De brouwerij was toen al
buiten bedrijf en verkeerde in slechte staat. Zij werd ge-
heel afgebroken, –ook de fundamenteen en twee van de
drie kelders (de derde was later aangebouwd)–, en her-
bouwd in genoemd openluchtmuseum. De eveneens naar
Arnhem overgebrachte inventarisgoederen bestonden uit
een koperen bier- en waterketel, een ijzeren roerkuip, een
dito geil- of gistkuip, een lek- en koelbak, de roergaffels
en het vaatwerk. Het gebouw was voorzien van zware
gepinde houten balken. In 1896 brandde het op enkele
meters van de brouwerij gelegen woonhuis geheel af.

VIIIbis. ADRIANUS NOOREN is te Princenhage geboren op 17 april
1837 en trouwde daar op 31 december 1862 met Dorothea Clasina
Drechsler. Deze was te 's-Hertogenbosch geboren op 4 september
1839 en overleed te Leur in het Sint-Antoniusgesticht op 16 juli
1929. Haar ouders waren Frederik Willem Drechsler en Johanna
van der Salm. Frederik Drechsler was luthers en Johanna van der
Salm hervormd.

In 1868 vestigde Adrianus Nooren in het perceel Dorp A 259 te
Princenhage een slagersbedrijf. Hij gebruikte ook een gedeelte van
de bijgebouwen van bierbrouwerij 'de Koe', welke toebehoorde
aan zijn broer, brouwer Johannes Nooren, om zijn geslachte vee
in op te hangen. Vermoedelijk hield Adrianus voor de slacht zelf
vee. De brouwerij van zijn broer leverde immers in de vorm van de
afvalstof bierbostel goed veevoer.

Op 16 november 1885 legde dochttertje Alida Adriana op ruim
drie-jarige leeftijd de eerste steen voor zijn nieuwe, aan de overzijde

gelegen, bedrijfsperceel annex woonhuis aan de Voorstraat 460 te Princenhage. In 1886 werd het nieuwe pand in bedrijf genomen en verhuurde Adrianus zijn oude bedrijf aan slager Karel Lodewijk. Tot 1904 bleef hij aldaar zijn bedrijf uitoefenen. Adrianus overleed op 17 februari 1916.

In de nacht van 1 op 2 augustus 1873 sloeg de bliksem in de toren van de Martinuskerk, waardoor een grote brand ontstond. Het gehele schip werd verwoest. Alleen de muren en de pilaren bleven overeind. Het herstel werd opgedragen aan P.J.H. Cuypers. De toren werd met een geleding verhoogd en op de vier hoeken kwamen kleine torentjes, onderling verbonden door een natuurstenen balustrade. Tijdens de opbouw werden van 16 september 1873 tot 11 november 1874 de godsdienstoefeningen in een noodkerk gehouden. Zoals we reeds zagen droegen de Noorens financieel bij in de kosten van het herstel van de kerk. In het priesterkoor werden nieuwe gebrandschilderde glas-in-lood ramen geplaatst, welke werden geleverd door Nicola te Roermond. Elisabeth Nooren schonk een gebrandschilderd raam in het priesterkoor, evenals de reeds genoemde Nicolaas Nooren en Henricus Schrauwen, en Cornelis Nooren, A. van Alphen, P. Coninx en J.M. Embregts. Franciscus Nooren en M. Grauwen schonken een raam in de kapel van de kerk.⁹³

Het echtpaar Nooren-Drechsler

Het geheel vernieuwde gebouw werd op 11 november 1874 geconsacreerd door bisschop Henricus van Beek. Ter gelegenheid hiervan werd, eveneens boven de ingang van de kerk, een steen ingemetseld, waarop de volgende tekst: „In nomine Sanctae et individuae Trinitatis et sub invocatione Beata Mariae Virginis et Sancti Martini Episcopi, patroni hujus loci et parochiae, Illustrissimus et reverendissimus Dominus Henricus van Beek episco-

93. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden*, II, 143.

pus Bredanis hanc ecclesiam solemniter consecravit anno Domini MDCCCLXXIV in festo sancti Martini epi sub pontificate Pii Nomi parochi Gerardo van Spaandonk, aedituis F.G. van Mierlo thesaur., H. Schrauwen, N. Nooren, L. Schoenmakers, J.F. Leyten, Fr. Nooren.” (De Nederlandse tekst luidt: „In naam van de heilige en ondeelbare Drieëenheid en onder aanroeping van de zalige maagd Maria en de heilige Martinus bisschop, patroon van de plaats en parochie, heeft de doorluchtige en hoogerwaarde heer Henricus van Beek, bisschop van Breda, deze kerk op plechtige wijze gewijd in het jaar onzes Heren 1874 op het feest van de Heilige Martinus bisschop onder het pontificaat van Pius IX. Pastoor Gerardus van Spaandonk, kerkmeesters F.G. van Mierlo (penningmeester), H. Schrauwen, N. Nooren, L. Schoenmakers, J.F. Leyten, Fr. Nooren.”)

Uit het huwelijk werden geboren:

1. Johannes Nooren, te Princenhage geboren op 16 oktober 1865, trouwde aldaar op 29 juli 1891 met de op 5 februari 1871 te Breda geboren Cornelia Vriends. De echtelieden gingen in 1902 uiteen, enige maanden na het voortijdig overlijden van hun derde kind. Cornelia vertrok op 4 maart 1902 naar Breda, mogelijk naar haar ouders. Johannes was een week tevoren, op 15 februari 1902, naar Antwerpen gegaan. Hij was op dat moment in Princenhage onderprefect van de Heilige Familie. Hij overleed te Voorburg op 17 augustus 1919 aan een ongeneeslijke ziekte.

Uit het huwelijk Nooren-Vriends stammen:

- A. Adrianus Johannes Nooren, te Princenhage geboren op 27 april 1892, vertrok op 30 december 1902 naar Antwerpen, waar zijn vader in februari was aangekomen.
 - B. Johanna Dorothea, geboren te Princenhage op 18 september 1896. Zij vertrok op 17 september 1902 naar Zundert.
 - C. Johannes Cornelis, te Princenhage geboren op 9 augustus 1901, overleed aldaar op 4 september 1901, nog geen maand oud.
2. Jacobus Nooren werd te Princenhage geboren op 21 juni 1868 en trouwde op 24 september 1902 te Breda met de te Princenhage op 13 maart 1873 geboren Louisa Maria Elisabeth Mouwen. In 1904 brandde hun boerderij op Scherrenberg af. Op 9 februari 1907 vertrok Jacobus met zijn gezin naar Antwerpen. Uit hun huwelijk werd geboren:⁹⁴
 - A. Adrianus Christianus Maria Nooren, te Princenhage geboren op 5 juni 1903. Hij trouwde te Breda op 7 januari 1930 met Johanna Antonia Petronella Bovenmars, geboren aldaar in 1903 en er overleden op 1 april 1961. Adrianus was hoofd-opzichter bij de gemeente Breda en was laatstelijk werkzaam bij de restauratie van de grote kerk aldaar. Het echtpaar Nooren-Bovenmars had een aangenomen kind, dat Conja heette. Adrianus overleed te

94. Hage, VII (1977) 63.

Breda in juni 1967. Hij woonde toen in de Spadestraat 44 te Breda.

3. Johanna Wilhelmina Nooren, te Princenhage geboren op 8 februari 1872, vertrok op 13 augustus 1895 naar Teteringen en trouwde met de te Breda op 6 maart 1858 geboren Pierre Joseph Petit. Pierre woonde op het perceel Doornbosch F122 te Teteringen, waar hij lid was van de gemeenteraad. In 1898 verhuisde hij met zijn gezin naar Zandberg P I ah. aldaar en later, in 1912, nam hij zijn intrek in de woning Koninginnestraat 20, eveneens in de gemeente Teteringen gelegen. Hij was tot 1914 lid van de raad. Johanna overleed te Teteringen op 2 november 1914 aan tuberculose. Pierre kon het verlies van zijn vrouw niet verwerken en overleed bijna 7 maanden later, op 22 mei 1915, te Breda. Hij behoorde tot het te Breda gevestigde steenhouwersgeslacht Petit.
4. Cornelia Adriana Nooren, geboren te Princenhage op 5 oktober 1874, verhuisde in 1897 naar Tilburg en trouwde daar met de aldaar op 12 januari 1869 geboren Jacobus Aloysius Mels, die een advertentiebureau had. Cornelia overleed te Tilburg op 23 december 1900.
5. Maria Nooren is te Princenhage geboren op 22 oktober 1876. Zij vertrok op 8 oktober 1915 van Princenhage naar Den Haag. Op latere leeftijd trouwde zij te Princenhage met de weduwnaar Johannes van de Wijngaard, die uit zijn eerste huwelijk kinderen had. Uit het huwelijk Van de Wijngaard-Nooren werden geen kinderen geboren. Maria leed aan een in het gezicht optredende tuberculeuse huidziekte (lupus), waardoor haar geelaat afzichtelijk was. Zij overleed te Breda in het Gasthuis aan de Haagdijk, op 26 mei 1946.
6. Adrianus Nooren, te Princenhage geboren op 19 juli 1878, trouwde daar op 20 september 1906 met de op 1 november 1881 te Leiden geboren Johanna Margaretha de Jong. Hij was van 1904 tot 1941 vleeshouwer te Princenhage en had zijn bedrijf gevestigd in het perceel Dorp A337 (vanaf 1917 Markt 32 en vanaf 1940 Markt 28). Omstreeks 1930 werd op dezelfde plaats een nieuwe en modern ingerichte slagerij gevestigd. In 1936 stichtten Adrianus en zijn zoon een filiaal aan de Turnstraat 3 te Breda. Op 6 mei 1939 vertrok het echtpaar Nooren-De Jong naar Breda. Op 27 oktober 1941 overleed Adrianus aan een bloedvergiftiging en werd de zaak aan de Turnstraat opgeheven. Zijn weduwe ging in de Heuvelstraat 53 te Breda wonen. Vanaf 1952 woonde zij in bij haar met Gerardus van Hooff getrouwde dochter aan de Meerten Verhoffstraat 6 te Breda. Daar overleed zij op 17 september 1958.

Kinderen uit dit huwelijk:

- A. Janus Nooren, ook genoemd Broer Nooren (Adrianus Johannes), te Princenhage geboren op 28 september 1907, trouwde te Princenhage op 19 mei 1939 met Leonora

Francisca van der Sluis, die in maart 1979 te Breda overleed. Hij was slager en nam na het overlijden van zijn vader diens bedrijf over. In 1968 nam zijn zoon Arl het bedrijf op zijn beurt over. Uit het huwelijk Nooren-Van der Sluis werden te Breda drie kinderen geboren.

B. Gree Nooren (Margaretha Hendrika), te Princenhage geboren op 10 augustus 1909, trouwde te Breda op 8 september 1937 met Willie Smits. Zij woonden aan de Bredaseweg 142 te Princenhage. Margaretha overleed te Breda op 29 oktober 1981.

7. Gérard Nooren (Gerardus) werd te Princenhage geboren op 13 augustus 1879 en trouwde te Rotterdam op 24 november 1904 met Cor Moonen (Cornelia Johanna). Zij was op 22 februari 1882 in Rotterdam geboren uit het huwelijk van de slager Nicolaas Johannes Dominicus Moonen en Catharina de Waart. Gérard overleed op 28 oktober 1965 in de Haagse Bethlehemkliniek aan een aneurysma, een buikslagaderbreuk. Cor stierf eveneens in Den Haag, in het verpleegtehuis Het Gulden Huis op 2 april 1976.

Gérard Nooren ging na het verlaten van de lagere school als volontair werken bij een banketbakker in Breda om zich te bekwamen in het vak. Toen hij 17 jaar oud was, vertrok hij naar Den Haag en trad hij in dienst bij banketbakker Jongejan aldaar. Later keerde hij weer terug naar Princenhage, waar hij ging werken in het toenmalige hotel *Huis ten Bosch*, waarvan de Rotterdammer Johannes Petrus Moonen eigenaar was. Daar leerde hij een zuster van de eigenaar kennen, Cor Moonen, met wie hij later in het huwelijk trad.

Op 8 maart 1902 vertrok hij naar Rotterdam, waar hij met financiële steun van zijn latere schoonvader, Nicolaas Johannes Dominicus Moonen, op 22-jarige leeftijd een zaak begon in chocolade en dessertwerk, *Maison Nooren*, in de Passage 26b. Het was een speciaalzaak waar vooral de gerenommeerde merken als 'Velma Suchard', 'Côte d'Or' en 'Martougin' werden verkocht. Toen de fa. H. Ringers te Rotterdam een cacao- en chocoladefabriek begon aan de Baan 52-60, was Gérard zijn eerste vaste afnemer. Toen later de fa. Kwatta te Breda met de zogenaamd kwatta-repen op de markt kwam en de fa. De Heer met de fabricage van goedkope bonbons begon, vatte hij het plan op om deze artikelen in een aparte zaak, in de Passage 25, te gaan verkopen. Een zuster van zijn vrouw, Josephina Anthonia Moonen, zou de verkoop op zich nemen.

Blijkens het klantenboekje van Gérard, in het bezit van de auteur, had 'Maison Nooren' 187 vaste klanten. Hieronder waren bekende Rotterdamse zakenlieden en artsen. Ook de vice-consul van België, E.G.B. Macx, en de consul-generaal van Engeland, Edw. Knight, behoorden tot de regelmatige afnemers.

Op 15 februari 1922 deed Gérard zijn zaak over aan J.A. Sicars uit Rotterdam. Daarvoor liet hij door zijn neef, de advocaat mr Charles J.J.M. Petit (zoon van Johanna Wilhelmina Nooren sub VIIIbis-3 op p. 175), een overdrachtscontract opmaken. Bij het Duitse bombardement op het centrum van Rotterdam in mei 1940 werd de winkel verwoest.

Na de verkoop van zijn bedrijf vertrok Gérard met zijn gezin naar Den Haag, toen bij renteniers een geliefde stad. Hij was de vader van:

- A. Claas Nooren (Clazina), te Rotterdam geboren op 29 november 1906, trouwde op 3 juli 1940 te Den Haag met Joel Baden (Marinus Jacobus), die reeds getrouwd was geweest met Adriana van Wijngaarden. Hij werd geboren te Bergen op Zoom op 28 december 1891 en koos voor een militaire loopbaan bij het Koninklijk Nederlands-Indische Leger, waar hij de rang van luitenant-kolonel behaalde. Tijdens de Duitse inval in Nederland in 1940 was hij hier op verlof: hij bracht de Tweede Wereldoorlog door in Duitse krijgsgevangenschap, eerst in Neu-Brandenburg, daarna in Tittmoning. Na de oorlog werd hij troepencommandant van Noord-Celebes (Sulawesi), waar hij betrokken was bij de strijd tegen de onafhankelijkheidsbeweging. Hij overleed te Den Haag op 16 september 1977, Claas overleed te Den Haag op 14 januari 1975 aan borstkanker. Het echtpaar Baden-Nooren had geen kinderen.
- B. Toos Nooren (Catharina) is op 18 februari 1908 te Rotterdam geboren. Zij trouwde op 3 januari 1935 te Den Haag met Tom Wieleman (Antonius Arnoldus Johannes), die te Duiven werd geboren op 10 april 1892. Hij emigreerde naar de Verenigde Staten en keerde tussen de wereldoorlogen terug naar Nederland. In 1934 nam hij deel aan de Rallye van Monte Carlo met als startplaats Athene. Zijn Ford V8 finishte als veertiende. Later dreef hij een garagebedrijf in Rotterdam, dat bij het Duitse bombardement in 1940 werd verwoest.

Na de Tweede Wereldoorlog keerde Tom terug naar de Verenigde Staten. In 1957 kwam hij voorgoed naar Nederland en vestigde hij zich met zijn vrouw en dochter in Den Haag, waar hij op 13 mei 1972 overleed aan een hersenbloeding. Toos overleed in Voorschoten op 12 augustus 1991, eveneens aan een hersenbloeding.

- C. Gon Nooren (Allegonda Josephina Antoinette) is op 26 januari 1911 te Rotterdam geboren en trouwde te Den Haag op 5 oktober 1945 met de op 9 juli 1916 aldaar geboren Bert Waterreus (Lambertus Johannes). Deze was werkzaam in brood- en banketfabriek van de firma Paul C. Kaiser, waarvan zijn vader en de broer van zijn va-

der beiden directeur waren. Genoemde firma werd later overgenomen door concurrent B. Hus. Tot aan zijn pensionering heeft Bert bij laatstgenoemd bedrijf gewerkt. Gon ontmoette haar man toen zij bij Paul C. Kaiser werkte als telefoniste.

- D. Nico Nooren (Adrianus Nicolaas), HTS-ingenieur in de chemie, geboren te Rotterdam op 3 juli 1913, trouwde op 10 december 1947 te Budel met Erika Klara Rosa Rehak, geboren te Kassel (Duitsland) op 5 juli 1920. Hij had deze weduwe van een in Frankrijk gesneuvelde Duitse militair ontmoet toen hij werkte in de Duitse oorlogsindustrie. Erika's ouders waren Fritz Hugo Rehak en Johanna Margaretha Erbstöber. Zij verhuisden naar Duitsland en later naar Oostenrijk.

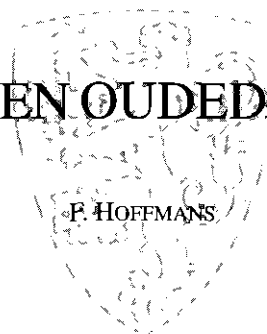
Erika had uit haar eerste huwelijk twee kinderen. Alleen de zoon Reiner overleefde haar vlucht uit Berlijn, dat zij verliet uit angst voor het gewelddadige Rode Leger van de toenmalige Sowjet-Unie (tegenwoordig Rusland en een aantal kleinere buurlanden).

- E. Jan Nooren (Johannes Petrus), auteur van deze stamboom, is te Rotterdam geboren op 10 juni 1917 en trouwde te Breda op 11 september 1947 met Ella van Wijck (Petronella Antonia Theresia). Zij is geboren te Teteringen op 15 januari 1926 als dochter van Hubertus Matheus Adrianus van Wijck, architect, en Adriana Catharina van Eijk.

Jan werkte als ambtenaar in verschillende betrekkingen te 's-Gravenhage en Amsterdam en werd met Ella de vader van drie zonen, van wie de middelste, Michiel Nooren, hem assisteerde bij het schrijven van de familiegeschiedenis.

8. Alida Adriana Nooren, op 17 augustus 1882 te Princenhage gedoopt, vertrok in 1906 van Princenhage naar Teteringen, waar zij haar intrek nam bij haar zuster Johanna Petit-Nooren. Zij bleef daar wonen tot aan het overlijden van haar zwager in 1915. In 1917 woonde Alida in de Nieuwstraat 18 te Breda. In 1919 ging zij op kamers wonen bij mevrouw Anthonissen in de Nieuwe Ginnekenstraat 23 te Breda. Zij heeft ook nog gewoond op de Haagdijk 139. Alida was van beroep kraamverpleegster en trouwde op latere leeftijd met Petrus Karskens uit Zaandam, die weduwnaar was en uit zijn eerste huwelijk kinderen had. Petrus was musicus van beroep. Alida overleed te Zaandam op 29 september 1941. Zij had geen eigen kinderen.

EEN OUDEDAGSVORZIENING UIT 1420

Afkortingen

GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
RAH	Rijksarchief 's-Hertogenbosch

Margaretha dochter wijlen Gerardus Egidii van Vught, weduwe van Jan Jans van de Hoeven Willems, testeerde in juni 1420 ten overstaan van notaris Theodorus de Mosa Johannis te 's-Hertogenbosch. Zij maakte legaten aan de kerkfabriek van de Sint-Pieter te Vught, aan de assistent en de koster van die kerk en aan de tafel van de Heilige Geest aldaar. Aan de laatste instelling vermaakte zij een huis, dat moest dienen als onderdak voor oude mensen en moest worden beheerd door een ouder echtpaar.¹

Wie was Margaretha? Zij kwam uit Vught en wordt ook Margaretha Gielkini genoemd. In 1368 was zij al weduwe. Op de eerste maandag na Maria-Boodschap van dat jaar verscheen zij voor Art van den Hove, Jan Didden, Wouter van Orle, Henrick van Lyshout, Wouter van den Velde, Rutger die Molner en Jan Andries, schepe-nen van Son, als weduwe van Jan die men noemt van den Hove van Sonne, samen met haar wettige zonen Jan en Art en haar dochters Beatrijs en Margareta. Zij verkochten aan Godevart zoon wijlen Sweders van Eyndoven een erfrente van 40 schellingen, elk jaar te Son te betalen op Maria Lichtmis, gaande uit een hofstad op *Ghene hove* onder Son, gelegen naast het erfgoed van Sophije weduwe Gerarts die men noemt Dive en dat van Willem geheten Vincke.²

Voorts verklaarden Margareta en haar kinderen dat zij ook op-traden namens hun dochter respectievelijk zus Katharina, die nog onmondig was.

De zonen Jan en Aert bezaten de helft van een hertogelijk leen-goed te Baarschot onder Diessen. Hun zus Margriet trouwde met Jan Amys van Ymerle³ (ook een Diessense naam, afgeleid van het kasteeltje Ymelre op de Haghorst aldaar).

1. RAH, Commanderie van Vught 71.
2. RAH, Oorkondenverzameling Pro-vinciaal Genootschap 33-E-14.
3. GAH, R 1220, f 131, 4 augustus 1450.

DE ERFGENAMEN VAN HEER GHIJSEL BACK

§ 23. De negen afstammingslijnen van de auteur

L.F.W. ADRIAENSSEN

Afkortingen

ARAB	Algemeen Rijksarchief Brussel
GAB	Gemeentearchief Breda
GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
GAT	Gemeentearchief Tilburg
RAH	Rijksarchief 's-Hertogenbosch
SAOW	Streekarchief Oisterwijk

Hieronder beschrijf ik vooral hoe ik langs negen linies afstam van mijn oom Ghijsel Back.

Op de voorgaande tweeëntwintig hoofdstukken over diens afstammelingen heb ik een aantal aanvullingen gevonden bij later archiefonderzoek. Zo vond ik bijvoorbeeld in Brusselse confiscatierекeningen van 1580 e.v. verschillende ketterse verwanten uit de takken Pelgrom de Bie en Colen.¹ De nieuwe vondsten neem ik echter niet op, behalve als het mijn rechtstreekse voorouders betreft. Een andere uitzondering maak ik voor vondsten met betrekking tot de stichtingen van heer Ghijsel Back.

I. HENRICK BACK VAN RUTHOVEN GHYSELS VAN LOON² (kwartieren nummers 160874, 162110, 162426, 162606, 225610, 268390, 283550, 511110, 619050) te Loon op Zand, gegoed aldaar, te Udenhout, te Tilburg en te 's-Hertogenbosch, stierf kort na 1430. Hij was gehuwd met Aleyt Erit Wynrix van Loen, dochter van Eryt Wynrick Eryts en van Geertruyt Beys Coelborne.

Uit hun huwelijk zijn onder meer geboren:

1. Heer Ghijsel Back³ is mijn suikeroom, omdat hij twee familiestichtingen in het leven riep, waarvan er een nog bestaat.
2. Lysbeth Henricx Bac trouwde met Herman Hermanss van Druenen. Haar broer, heer Ghijsel Back, investiet van Zenuwen (Zonhoven in Belgisch Limburg), gaf in 1417 aan Herman een pacht van $23\frac{1}{4}$ lopen Bossche maat uit $4\frac{1}{2}$ lopen land in Nieuwkuijk.⁴ Begin 1419 was Herman Lysbeths weduwnaar en verkocht hij genoemde pacht, die hij als huwelijksgift van zijn schoonvader Henrick en zwager heer Ghijsel had gekregen.⁵ Het huwelijk lijkt dus niet veel langer dan een jaar te hebben geduurd en bleef in elk geval kinderloos. In 1470 was Laureyns Elyaes Laureyns Vanny⁶ (achterneef van Lysbeth Back) eigenaar van de rente; een negende deel had hij zelf geërfd, die rest kocht hij van Aleyt Back weduwe Laureyns

1. ARAB, Rekenkamer 18343, f 1 (Jacop van Casteren); f XV (Niclaes Kuijsten); f XXXIX (Jan Pijnappel en Jacop Mercelis van Doern). Rekenkamer 18345, f VI (Gerardt Verhoutert).
2. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 4. Back van Loon”, *De Brabantse Leeuw*, XXXVIII (1989) 54.
3. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 3. Heer Ghijselbrecht Back”, *De Brabantse Leeuw*, XXXVIII (1989) 49-53.
4. GAH, R 1190, f 162^v, 27 april 1417.
5. GAH, R 1191, f 69, 4 februari 1419 nieuwe stijl.
6. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 5. Vanniis alias Back”, *De Brabantse Leeuw*, XXXVIII (1989) 57.

7. GAH, R 1239, f 270, 18 april 1470.

8. Adriaenssen, „Erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 17. Colen”, *De Brabantse Leeuw*, XLI, XLII (1992, 1993) XLI, 233, 234.

9. C.R. Hermans m.m.v. A. van Hoogstraten en M. van den Boogaard, *Verzameling van charters en geschiedkundige bescheiden betreffende het land van Ravestein* (2 dln: 's-Hertogenbosch, 1850) I, 375, no 72.

10. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 17. Colen”, XLII, 16-18.

11. „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 18. Samson, Van Eynt-houts”, *De Brabantse Leeuw*, XLII (1993) 73-76.

12. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 17. Colen”, 250.

13. GAH, R 1529, f 101, 15 december 1617 en i.m. 20 december 1622.

14. GAH, R 1529, f 125, 2 januari 1618.

15. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 5. Vanniis alias Back”, 54.

16. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 5. Vanniis alias Back”, 59. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 6. Pelgrom de Bie”, *De Brabantse Leeuw*, XXXVIII (1989) 112.

17. GAH, R 1859, ongef., 22 juli 1562.

Vanny en haar kinderen.⁷

3. Engelbeern Henricx Bac trouwde met Daniel Croeck Daniels, vleeshouwer te 's-Hertogenbosch. Hun kleindochter Engel Geryts van Merlaer trouwde met de lakenkoper Peter Colen.⁸

Twee van Engels kinderen verrijkten het Bacx-koorke met een stichting: Jacop en Engel. Zij waren welgestelde Bossche burgers, die in 1524 samen met een derde een grote lening verstrekten aan Philips van Kleef, heer van Ravenstein, die hen daarvoor elk jaar een rente van 150 mud rogge betaalde.⁹

a. Jacop Peter Colen¹⁰ († 1545/46) stichtte in het Bacx-koorke een jaargetijde voor zichzelf en zijn vrouw.

b. Engel Peter Colen¹¹, gehuwd met Joris Sampson, stichtte een officie in het Bacx-koorke en op het Sacramentsaltaar in de Sint-Janskerk. Waarschijnlijk moest de officiant beurtelings op beide altaren celebreren.

In 1617 en 1618 was de priester Geeraerd van den Heuvel¹², zoon van Geraerdken Geraert Colen, officiant van de stichting van Engel Colen. Tevens was hij rector van het Bacx-koorke.¹³ In 1618 geloofde hij een rente van f 20, losbaar met een kapitaal van f 200, tot behoef van een geestelick officie, gefundeert bij Angela Colen int choorken heere Ghijselberts Bacx ende opten altare des eerwerdige heijlige Sacraments inden selver kercke. (...) Ende staet te weten dat tot constitutie deses chijs zijn geëmploijeert hondert ende tzesich gulden als reste van eene affgeloste rente van achteen gulden tsjaers, bijde vanden capittelle van Sint Jans kercke aenden rectoires van Bacx choorken gequeten, ende alnoch veertich gulden, geprocedeert wt de sterffhuyse zaliger heer Willems van Laerhoven, eertijts rectoir van het choorken voorschreven.¹⁴

4. Aleyt Henrick Back van Rijthoven, volgt onder II.

5. Geertruyt Henricx Back, volgt onder IIbis.

II. ALEYT HENRICK BACK VAN RIJTHOVEN¹⁵ (kwartieren nummers 134195, 255555, 309525) trouwde rond 1400 met Lauwreyns Henrick Toyt Vanny te Udenhout, zoon van Henrick Toyt's zoon Peter Vannyn. Voor 1439 hertrouwde zij met Wouter van Buedel.

Uit het eerste huwelijk stammen onder andere:

1. Laureyns Laureyns Henrick Toyt Vanniis alias Back werd door zijn heeroom Ghijsel Back benoemd tot patroon van het Bacx-koorke in de Sint-Jan. Deze functie vererfde op zijn dochter Aleyt en daarna op diens dochter Katheryn Willems Sceymakers alias Back, die was gehuwd met mr Henrick Pelgrom.¹⁶

Daarna bleef het patronaatschap enkele eeuwen in de familie Pelgrom de Bie. Laureyns Pelgrom de Bie (1509-1562) gaf een van de kapelanieën van het Bacx-koorke aan zijn zoon Peter (1543/4-1618), die in 1562 als *possesseur van een vander capelryn* de administratie aan zijn vader opdroeg.¹⁷

18. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 5. Vanniis alias Back”, 57.
19. J.A.M. Smulders, „De herkomst van een Tilburgs geslacht Smulders”, *De Brabantse Leeuw*, XLI (1992) 5.
20. SAOW, Oisterwijk R 183, f 25v, 29 november 1476/77.
21. SAOW, Oisterwijk R 178, f 16, 7 maart 1472.
22. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 5. Vanniis alias Back”, 58.
23. SAOW, Oisterwijk R 188, f 41^v, 4 januari 1482.
24. SAOW, Oisterwijk R 197, f 12, 25 mei 1493.
25. SAOW, Oisterwijk R 183, f 5^v, 24 februari 1477. R 197, f 12, 25 mei 1493. R 214, f 3, 26 januari 1510. R 227, f 5, 1 januari 1523. F.W. Smulders, „Leynen alias van den Plas (Udenhout)”, *De Brabantse Leeuw*, II (1953) 61.
26. SAOW, Oisterwijk R 209, f 23^v, 18 juni 1505. R 214, f 23^v, 17 juni 1510.
27. SAOW, Oisterwijk R 208, f 14^v, 15 mei 1504. R 209, f 10, 2 april 1505. R 211, f 11^v, 17 februari 1507.
28. SAOW, Loon op Zand R 57, f 28^v, 29 december 1553.
29. SAOW, Oisterwijk R 273, f 24, 26 april 1569. R 286, f 5^v, 28 januari 1591. Vgl. R 295, f 53^v, 7 november 1600.
30. SAOW, Oisterwijk R 298, f 56, 21 februari 1604.

2. Jan Laureyns Henrick Toyt Vannis, volgt onder III.
3. Geertruyt Lauwereyns Henrick Toyt Vannys alias Back, volgt onder IIbis op pagina 184.

III. JAN LAUREYNS HENRICK TOYT VANNII ALIAS SCOEMAKERS ALIAS BACK¹⁸ (kwartier nummer 159762) was gehuwd met Margriet Bruystens van Aniel. De heer H.J. Bruystens te Capelle aan den IJssel corrigeerde de door mij gegeven afstamming van Margriet.¹⁸ Haar ouders waren Bruysten van Aniel zoon Hessel Snabbe des ouden en Elisabeth.¹⁹ Voor 1454 hertrouwde zij met Jan die Bye zoon Wouter Bertout Groet Wouters.

Uit dit huwelijk:

1. Alyt Jan Laureys Vanny alias Back, volgt onder IV.
2. Laureys Jan Laureys Vannys trouwde met Margriet natuurlijke dochter Willems van Oesterzeele.²⁰
3. Henrick Jan Laureyns Vannys en zijn vrouw Alyt Jan Cort Bonten testeerden in 1472 ten gunste van de langstlevende.²¹

IV. ALYT JAN LAUREYS VANNY ALIAS BACK²² (kwartier nummer 79881) trouwde met Claeus Janss van Vucht te Udenhout, zoon van Jan Henrickss van Vucht. Hun zoon Jan volgt onder V.

V. JAN CLAEUSS VAN VUCHT²³ (kwartier nummer 39940) was vader van de volgende kinderen:²⁴

1. Ghyb Jans van Vucht, volgt onder VI.
2. Heylweygh Jans van Vucht, gehuwd met Henrick Peter Vannys.
3. Susanne Jans van Vucht, gehuwd met Jan Jans Meyer.

VI. GHYB JANS VAN VUCHT²⁵ (kwartier nummer 19970) is overleden in 1536 of 1537. Hij woonde te Berkel. In 1505 en 1510 pachtte hij delen van de tiende van Oisterwijk.²⁶ Hij was gehuwd met Elisabeth Jan Gielis Kempelants.²⁷

Kinderen:

1. Aleyt Ghyben van Vucht, volgt onder VII.
2. Jenneken Ghyben van Vucht.
3. Jan Ghijsberts van Vught, vader van:
 - A. Enneken Jan Gysberts van Vucht²⁸ trouwde met Huybrecht Huybert Elens te Loon op Zand.
4. Mathijs Ghijsbrechts van Vucht, vader van Peter en Joostken Mathijssen van Vucht.
5. Elizabeth Ghyben van Vucht.

VII. ALEYT GHYSBRECHTS VAN VUCHT (kwartier nummer 9985). Zij werd ook Aleyt Vuchts genoemd. In eerste echt trouwde zij met Anthonis Symon Theeuwsen, geboren tegen 1500 en overleden voor 1538. Zij hertrouwde met Daniel Jan Mertens.

Haar kinderen deelden in 1569 en 1591 de nalatenschap:²⁹

1. Matheusken Anthonis Symons.³⁰
2. Jenneken Anthonis Symons.
3. Ghybertken Anthonis Symons.

4. Ariaen Anthonis Symons, volgt onder VIII.

VIII. ARIAEN ANTHONIS SYMONS³¹ (kwartier nummer 4992) stierf voor 1597. Bij Jenneken Steven Jan Stevens was hij vader van de hierna volgende zoon.

IX. ANTHONIS ADRIAEN ANTONIS SYMONS te Berkel (kwartier nummer 2496), geboren omstreeks 1580, vader van Arien sub X.

X. ARIAEN ANTHONIS CRUYSSSEN (kwartier nummer 1248) te Berkel, geboren rond 1610. Cornelis Cruyssen onder XI was zijn zoon.

XI. CORNELIS ARIEN ANTHONIS CRUYSSSEN (kwartier nummer 624) uit Berkel trouwde te Oisterwijk op 2 januari 1658 met zijn dorps-genote Barbara Emberts, dochter van Embert Peters. Op 15 februari 1666 hertrouwde hij te Oisterwijk met Henricxken Henricx. Hun zoon Anthonis volgt onder XII.

XII. ANTHONIS CORNELIS CRUIJSEN (kwartier nummer 3121) uit Berkel, geboren rond 1678, trouwde te Tilburg op 11 juli 1706 met Marie Jan Couwenbergen, weduwe van Adriaen Wouter Bogaerts. Met hem was zij te Tilburg getrouwd op 13 februari 1699. Uit haar eerste huwelijk was zij moeder van Cornelis sub XIII.

XIII. CORNELIS ANTHONIS CRUIJSEN (kwartier nummer 156) werd op 13 april 1707 te Tilburg gedoopt en trouwde twee maal, te beginnen aldaar op 23 november 1732 met Mary Peters van Besouw, die volgt onder XIsepties. Hij hertrouwde te Tilburg op 6 oktober 1755 met Jennemarie Peter Reynen. Uit het eerste huwelijk stamt Jan Norbert (volgt onder XIV).

XIV. JAN NORBERT CRUIJSEN (kwartier nummer 78), te Tilburg gedoopt op 20 februari 1743, aldaar overleden op 10 oktober 1792. Hij trouwde te Tilburg op 4 september 1763 met Geertruij Laurens van Roij, die volgt onder XIIquinqies.

XV. JOANNA MARIA CRUIJSEN (kwartier nummer 39), te Tilburg gedoopt op 2 februari 1773, daar overleden op 28 september 1857. Op 24 april 1811 trouwde zij te Tilburg met de landbouwer Nicolaas van der Schoot. Hij werd te Tilburg op 4 maart 1770 gedoopt als zoon van Jacobus Jan van der Schoot (1736–1771) en Maria Pijenburg.³² Op 27 maart 1853 overleed hij aldaar. Op 21 februari 1803 was hij te Tilburg in eerste echt getrouwd met Johanna Cornelia Mutsaerts, die op 13 januari 1810 kwam te overlijden.

XVI. JOHANNA VAN DER SCHOOT (kwartier nummer 19), te Tilburg geboren op 23 mei 1812, trouwde aldaar op 8 juni 1837 met Dionisius Reijnen, voerman en landbouwer. Deze is op 25 augustus 1809 te Tilburg gedoopt als zoon van de landbouwers Willem Reynen (1785–1858) en Adriana Witloxx. Hun dochter Mie volgt onder XVII.

XVII. MIE RIJNEN (Johanna Maria) (kwartier nummer 9), te Tilburg geboren op 11 december 1847 en aldaar overleden op 10 augustus

31. SAOW, Oisterwijk R 277, f 15, 29 april 1573.

32. C.H.J. van den Brekel, *Kroniek van de geslachten Pijenburg en Van den Brekel 1290–1990* (2 dln; Nuenen, 1993) I, 409.

1907. Op 21 oktober 1869 trouwde zij te Tilburg met Kees Adriaenssen, die volgt onder XVIter. Hij is op 4 april 1848 te Tilburg geboren en werd ingeschreven als *Cornelis van Sprang*. Hun zoon Fons volgt onder XVIII.

XVIII. FONS ADRIAENSSEN (Leo Alphonsus) (kwartier nummer 4), smid en voorman in een fabriek, is op 10 april 1875 te Tilburg geboren en overleed te Amsterdam op 24 augustus 1962. In zijn geboorteplaats trouwde hij op 22 november 1900 met Net van Uden (Antonetta Cornelia Nicasia), te Udenhout geboren op 14 december 1878 en te Amsterdam overleden op 17 december 1960. Zij was een dochter van Franciscus Hendrikus van Uden, houtkoper, kuiper en hotelhouder, en van Johanna van Vught. Hun tweede en jongste zoon volgt onder XIX.

XIX. FRANS ADRIAENSSEN (Franciscus Daniel) (kwartier nummer 2) is te Antwerpen geboren op 26 februari 1906 en stierf te 's-Hertogenbosch op 19 november 1983. Hij woonde te Amsterdam. *Gedurende 41 jaar was hij machinist op de wilde vaart*. Na zijn pensioen vertrok hij met zijn vrouw naar Den Bosch. Daar was hij op 17 juni 1942 getrouwd met Willy Moonen, die volgt onder XVIIIbis op pagina 187. Zij kregen drie zonen, van wie de oudste volgt onder XX.

XX. LEO ADRIAENSSEN (Leonardus Franciscus Wilhelmus), te Amsterdam geboren op 21 juli 1945. Ik studeerde af in de Nederlandse taal- en letterkunde aan de universiteit van Amsterdam op de doctoraalthesis „Taal en openbaarheid in het laatkapitalisme”. Momenteel werk ik als belangenbehartiger van migranten zonder verblijfsvergunning, met name uitgeprocedeerde vluchtelingen (illegalen). Als genealoog heb ik een autobiografisch-genealogisch probleem: ik ben nooit getrouwd. Moet ik nu de vriendinnen en minnaressen in mijn leven opsommen?

IIIbis. GEERTRUYT LAUWEREYNS HENRICK TOYT VANNYS ALIAS BACK³³ (kwartieren nummers 67097, 127777) trouwde met Aernt Aernts van Laerhoven. Deze is rond 1400 te Oisterwijk geboren als zoon van Aernt Aernts van Laerhoven en Jut Jans van Tyghelt. Hij werd in 1432–1433 poorter van Den Bosch. Een van de kinderen uit dit huwelijk was Aernt, die volgt onder IVbis.

IVbis. AERNT AERNTS VAN LAERHOVEN³⁴ (kwartieren nummers 33548, 63888) was tot 1446 koster van Oisterwijk. Hij was geëd te Haaren, Udenhout en Oisterwijk en trouwde met Geertruyt Willems van Oudenhoven, dochter van Willem natuurlijke zoon Rutgers van Audenhoven en van Margriet natuurlijke dochter Ervaert Ervaerts van den Vluege. Hun zoon Aernt volgt onder Vbis.

Vbis. AERNT AERNTS VAN LAERHOVEN³⁵ (kwartieren nummers 16774, 31944) woonde in de Gelderstraat te Hilvarenbeek. Onder zijn kinderen behoren er twee tot mijn voorouders:

1. Erff Aernts van Laerhoven volgt onder VIbis.

33. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 9. Van Laerhoven”, *De Brabantse Leeuw*, XII (1990) 162.

34. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 9. Van Laerhoven”, 164, 165.

35. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 9. Van Laerhoven”, 166.

2. Margriet Aerden van Laerhoven, volgt onder VIter.

Vibis. ERFFVAERT AERDEN VAN LAERHOVEN (kwartier nummer 15972), geboren in 1522 à 1525, was schepen van Hilvarenbeek, waar hij woonde aan het Groot Loo. Hij was gehuwd met Beatrijns Jan Wouter Thielmans, dochter van Jan Wouter Dierck Thielmans en van Cornelie Reyniers Brouwers. Zij stierf te Hilvarenbeek op 15 juli 1633. Een van haar kinderen was Aert (VIIbis).

VIIbis. AERT ERFFVAERTS VAN LAERHOVEN DE OUDE³⁶ (kwartier nummer 7986), schepen van Hilvarenbeek, overleed aldaar in 1619. Hij was gehuwd geweest met Maeyken Jan Roeymans van Waerden uit Bladel. Beatrix, hun dochter, volgt onder VIIbis.

VIIIbis. BEATRIX AERTS VAN LAERHOVEN³⁷ (kwartier nummer 3993) is op 2 april 1593 te Hilvarenbeek gedoopt. Daar trouwde zij op 15 juni 1610 met Jan Hermans de With, die in 1621 overleed aan de kinderpokken. Zij hertrouwde te Hilvarenbeek op 31 december 1624 met Adriaen Janssen de With, te Hilvarenbeek gedoopt op 24 september 1597 en overleden in 1636 of 1637. Zijn ouders waren Jan Willems de With de jonge en Geertruyt Jan Ghyb Mercelis.

Uit het nahuwelijk sproten:

1. Jan Adriaenssen de With, volgt onder IXbis.
2. Aert Adriaens de With³⁸ is te Hilvarenbeek gedoopt op 26 juli 1629 en trouwde daar op 20 april 1660 met Maria Jan Tielmans. Zij vestigden zich te Breda. Van hen ken ik een dochter:
A. Jenneke Aert de With stierf zonder nakomelingen te Antwerpen in 1712.³⁹
3. Huijbert de With is te Hilvarenbeek gedoopt op 27 juli 1629. Hij werd bedacht in het testament van zijn peetmoeder Beatrix Huybrechts van Laerhoven.⁴⁰

IXbis. JAN ADRIAENS DE WITH⁴¹ (kwartier nummer 1996), te Hilvarenbeek gedoopt op 21 februari 1623, in 1679 borgemeester aldaar. Hij trouwde te Hilvarenbeek op 24 april 1657 met Adriaentje Peter Otten⁴², dochter van Peter Dirck Wouter Otten alias Jueten en van Anneken Adriaen Borchmans.

De kinderen van Jan en Adriaentje zijn:

1. Anneken Jans de With trouwde te Hilvarenbeek op 17 januari 1701 met Jacob Abraham Jacobs, aldaar gedoopt op 2 maart 1672, zoon van Abraham Jacob Huybrechts en van Engel Cornelis Marcelis. Hun bezittingen werden in 1723 wegens belastingschuld openbaar verkocht.⁴³ In 1749 deelden hun kinderen de nalatenschap.⁴⁴
2. Adriaen Janssen de With, volgt onder Xbis.
3. Marie Janssen de With trouwde met Dirck Jacobs van Trier, zoon van Jacob Adriaens van Trier en Cathalyn Mattheus Otten alias Stalpaerts.⁴⁵
4. Peter Janssen de With.

36. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 9. Van Laerhoven”, 171.

37. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 9. Van Laerhoven”, *De Brabantse Leeuw*, IXL (1990) 172.

38. SAOW, Hilvarenbeek R 71, f 137^v, 26 juni 1693.

39. SAOW, Hilvarenbeek R 194, ongef., 21 augustus 1712.

40. SAOW, N 4305, f 15, 27 augustus 1647.

41. SAOW, Hilvarenbeek R 55, f 24, 29 juni 1656. R 66, f 294^v, 11 november 1669. R 67, f 98, 23 januari 1671. R 71, f 74^v, 26 maart 1693; f 137^v, 26 juni 1694; f 144, 20 september 1694. N 783, 17 oktober 1679.

42. SAOW, Moergestel R 55 (oud), f 8^v, 8 maart 1660; f 106^v, 20 april 1662. Hilvarenbeek R 64, f 64, 2 december 1659. R 67, f 175^v, 29 februari 1672. R 111, f 102, 7 januari 1660. R 223, weesrekening 20 februari 1640–12 mei 1643.

43. GAH, R 2240, no 143.

44. SAOW, Hilvarenbeek R 79, f 169^v, 1749.

45. L.F.W. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes. Genealogie van het geslacht Van den Nieuwenhuysen 1400–1800* ('s-Hertogenbosch, 1988) 414.

Xbis. ADRIAEN JANSSEN DE WITH⁴⁶ (kwartier nummer 998), landbouwer op de Haghorst onder Diessen, is te Hilvarenbeek gedoopt op 10 april 1658 en werd te Diessen begraven op 26 april 1724. Aldaar trouwde hij op 25 februari 1697 met Mary Jan Lammers Meulenbroecx⁴⁷, die te Diessen is gedoopt op 28 september 1660 als dochter van Jan Lambrecht Geraerts Meulenbroecx en Maeyken Jan Diercx de Mesmaecker.⁴⁸ Zij stierf aldaar op 1 december 1717.

Kinderen:

1. Adriaentjen Adriaens de With, volgt onder XIbis.
2. Jan Adriaen de With, te Diessen gedoopt op 15 juli 1701.

XIbis. ADRIAENTJEN ADRIAENS DE WITH (kwartier nummer 499) is te Diessen gedoopt op 9 augustus 1698. Zij trouwde aldaar op 7 februari 1719 met Jan Hendrick Lammers, te Hilvarenbeek gedoopt op 12 september 1691, zoon van Hendrick Dirck Lammers en van Jenneken Marcelis Aert Henricx. Op 6 september 1774 is zij in haar woonplaats begraven.

Twee van hun kinderen zijn:

1. Anneken Jan Lammers, volgt onder XIIbis.
2. Peter Jan Hendrixx, bij Catharien N. vader van:⁴⁹

A. Hendrik Peter Hendriks.

XIIbis. ANNEKEN JAN HENDRICKX LAMMERS (kwartier nummer 249) trouwde te Hilvarenbeek op 21 januari 1748 met Jan van Esch⁵⁰ uit Schijndel. Hij vestigde zich als herbergier op de Biest onder Hilvarenbeek, waar hij *de Swaan* uitbaatte. Hun zoon Adriaen volgt onder XIIIbis.

XIIIbis. ADRIAEN JANSSEN VAN ESCH⁵¹ (kwartier nummer 124), herbergier in *de Swaan* op de Biest onder Hilvarenbeek, is daar gedoopt op 3 augustus 1749. Hij testeerde in 1802 met zijn vrouw.⁵² Op 30 maart 1777 was hij te Tilburg met haar getrouwd. Johanna Theresia van der Loo werd te Tilburg gedoopt op 29 oktober 1755. Zij was een dochter van Pieter Dingemans van der Loo en van Maria Anna van den Wijngaert. Peter van Esch (XIVbis) was hun zoon.

XIVbis. PETER VAN ESCH (kwartier nummer 62), grafmaker, is te Hilvarenbeek gedoopt op 30 oktober 1779 en stierf aldaar op 9 mei 1857. Hij was gehuwd met Hendrika Bekkers, dochter van Denijs Gerard Beckers en van Johanna Maria Lucas Schouten. Zij is te Goirle gedoopt op 27 augustus 1783 en overleed te Hilvarenbeek op 19 mei 1843. Onder XVbis volgt hun dochter.

XVbis. HENDRIKA VAN ESCH (kwartier nummer 31) uit Hilvarenbeek, overleden te Goirle op 13 november 1871. Zij trouwde met Peter Traa, metselaar, te Boxtel geboren op 10 februari 1813 als zoon van de landbouwers Willem Traa en Hendrina van Heesch. Hij overleed te Moergestel op 11 december 1860. Hun dochter Pietje volgt onder XVIbis.

46. SAOW, Hilvarenbeek R 72, f 41^v, 10 augustus 1700; f 46, 25 augustus 1700; f 253^v, 26 november 1705. R 72, f 41^v, 10 augustus 1700. R 73, f 282^v, 17 mei 1715; f 319^v, 25 juli 1715.

47. L.F.W. Adriaenssen, *Geschiedenis van de families Trompenaars, Trümpener, Trompeneers, Trim-peneers, Trompen en Tromp in de Brabantse en Limburgse Kempen, 1347-1989* (Amsterdam, 1989), 167.

48. Adriaenssen, *Non omnia possimus omnes*, 57.

49. RAH, Commissie van Breda 383, f 33^v.

50. RAH, Commissie van Breda 383, ff 31^v, 33^v. SAOW, Hilvarenbeek R 87, f 200^v, 13 maart 1775. R 210, f 182, 16 december 1757.

51. SAOW, Hilvarenbeek R 87, f 200^v, 13 maart 1775. R 212, f 252^v, 6 mei 1799.

52. SAOW, Hilvarenbeek R 189, f 240^v, 14 oktober 1802.

XVIbis. PIETJE TRAA (Pitronella) (kwartier nummer 15), geboren te Moergestel op 29 april 1856 en te Tilburg overleden op 8 oktober 1928. Te Moergestel trouwde zij op 27 augustus 1877 met Geske van Uden (Gijsbertus), die is geboren te Schijndel op 11 maart 1850 en stierf te 's-Hertogenbosch op 15 april 1935. Zijn ouders waren Daan van Uden (Daniël), kuiper, en Leen van den Bergh (Helena). Geske was bakker, aanvankelijk te Schijndel, waar 'die van Nuland' zijn bakkerij, herberg en tapperij in de as hebben gelegd. Daarna begon hij als broodbakker overnieuw te Goirle, waar hij aanvankelijk met de broodkar liep. Hun dochter Drikka volgt onder XVIIbis.

XVIIbis. DRIKA VAN UDEN (Hendrika Adriana) (kwartier nummer 7) is te Goirle geboren op 5 juli 1882, woonde te 's-Hertogenbosch en Ulft en stierf te Ammerzoden op 28 februari 1971. Op 4 februari 1904 trouwde zij te Tilburg met Huub Moonen, die volgt onder XVIquater. Een van de twaalf kinderen volgt onder XVIIIbis.

XVIIIbis. WILLY MOONEN (Wilhelmina Adriana Cornelia) (kwartier nummer 3), geboren te Vught op 11 december 1910, trouwde met Frans Adriaenssen (sub XIX op p. 184). Zij is mijn moeder.

(Wordt vervolgd)

Een koloniaal uit Dinther

Cornelis van Uden uit Dinther ging in 1737 scheep op de *Abbekerk* van de Middelburgse kamer van de Oostindische Compagnie. Te Batavia stierf hij op 17 september 1757. Zijn weduwe, de te Veghel woonachtige Hendrien Jan Adriaen Gerits, machtigde vijf jaar later Jan de Roover, schipper van Den Bosch op Middelburg, om zijn gage te incasseren.¹

1. Streekarchief Veghel, Dinther R 81, f 113, 6 augustus 1757.

UIT DE BOEKENKIST

A.P. van Vliet, L. Adriaensen en R. van Drie (red.), *Brabanders gezocht. Gids voor stamboomonderzoek in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch-Den Haag, 1995)

Deze onderzoeksgids is 192 bladzijden dik en kost f 34,50. Hij is bestemd voor zowel beginners als gevorderden en geeft een rijk geschakeerd overzicht van de archivalia waar de genealoog de gewenste inlichtingen kan opdiepen. Per onderdeel (persoonsregistratie, rechtspraak, notariaat, belastingen enzovoorts) wordt eerst uiteengezet wat de aard, de mogelijkheden en de beperkingen zijn van een fonds. Daarna worden aan de hand van voorbeelden de praktische gebruiksmogelijkheden van zo'n fonds getoond.

De gids is een must voor iedereen die familie-onderzoek doet in Noord-Brabant en is verkrijgbaar bij de uitgevers: het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch en het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag.

J.J.E.M. de Visser, *Genealogie van de familie De Visser uit Boxtel* (Wijchen, uitgeverij De Kleijn, 1995)

J. de Visser schreef twee jaar geleden *Boxtel binnenste buiten aan de hand van het genealogisch onderzoek naar de Buxtelse familie de Visser* (besproken in *De Brabantse Leeuw*, XLIII (1993) 62). Nu keert hij de verhoudingen

om en plaats hij zijn geslacht centraal. Beide boeken zijn geslaagde voorbeelden van hoe genealogie en lokale geschiedenis elkaar kunnen bevruchten.

Bij de persoonsbeschrijvingen van zijn voorouders verhaalt De Visser over de historische achtergronden en de veranderingen van de tijd. Hij houdt zich daarbij nauwkeurig aan de wederwaardigheden van zijn familieleden: Jan die Visscher moest bijvoorbeeld in 1572-1573 belasting betalen voor ingekwartierde soldaten, en zijn nazaat vertelt dan dat het ging om Alva, op zoek naar Lodewijk van Nassau.

Het boek is rijk geïllustreerd. De opgenomen teksten zijn goed leesbaar en voorzien van een transcriptie; ze vormen bruikbare lees oefeningen.

Het boek, 276 bladzijden dik, kan worden besteld bij de auteur, Baborgaplein 4, 6909 DW Babberich, en kost f 79,50.

VRAGENRUBRIEK

Vragen

Van Houten

Joost van Houten, soldaat in garnizoen te Zutphen, trouwde in 1686 met Maria Hermensen (dochter van wijlen Gerrit Hermensen). In 1694 kreeg hij een attestatie uit Dieden. Wie was Joost, wie was zijn familie?

Mahie, Balley, Soubain, Colonnez

Wie weet iets over de families Mahie - Mathie - Mattie, Balley - Balén - Balleux - Ballet, Sauboin

en Colonnez, die voor 1700 in de doop-, trouw- en begraafboeken van 's-Gravenhage voorkomen?

Admirant, Amarant

Te Bavel onder Ginneken woonden in het begin van de zeventiende eeuw Cornelis Cornelis Geeritsen alias Amarant en zijn vrouw Maeyken Anthonis Claes Bernaerts. Hun kinderen Cornelis, Jacop, Jenneken (gehuwd met Cornelis Joachim Jans), Adriantjen (25 jaar oud), Robbrecht (22 jaar oud), Cornelie (17 jaar oud), Pauwelyn (14 jaar oud) en Jan (12 jaar oud) verkochten in 1628 een boerderij aan de Voort te Bavel. De kinderen noemden zich Admirant, een kleinzoon heette Cornelis Janssen Admirant alias Graeff (geboren in 1649). Gezocht: het voorgeslacht langs vaders- en langs moederskant.

Traa, Tera

Te Bostel kregen in 1725 wijlen Evert Tra en zijn vrouw Willemmina Weekamers een zoon, Evert. Wie weet waar zij vandaan kwamen?

Antwoorden

Van Poppel (*De Brabantse Leeuw* 1995/2)

Nadat in 1629 Den Bosch definitief was overgegaan van Spaans naar Staats gezag, werd de jacht geopend op de bezittingen van de rooms-katholieke instellingen. Priesters en leken moesten de administraties overleggen van de kerken, altaren, studiebeurzen, kapittels enzovoorts. Zo komt het, dat in het archief van de Staten-Generaal op het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage een deel berust van de boekhouding van het altaar van Maria Magdalena te Hilvarenbeek, te weten het inkomstenregister over de periode 1627-1639.¹

Het Maria-Magdalena-altaar was een rijk beneficium, dat uit vijftientacht verschillende bronnen

inkomsten trok. Daartoe behoorden een cijns van 7 stuivers per jaar, betaald door Reynier Hendrics uit diens huis en aanstede aan de Beerten (Hilvarenbeek)², en 20 lopense rogge, sinds 1627 betaald door Catharina weduwe Hans de Smidt en in 1639 door Hendrick Braes.³

Genoemde roggepacht werd later betaald door Geerit Janss van Poppel *uitten naeme sijnder moeder*. Uit de boekhouding van het altaar blijkt wie die moeder was: Catharina, de weduwe van Hans de Smidt. Deze is in dit tijdschrift geïdentificeerd als Cathelijnn Henricx Spiltack, de huisvrouw van Jan Jan Pauwels Cnypers van Poppel alias Hans de Smith; –Reynier Henricx, die een rente betaalde aan het altaar, heette Van Rovert en was gehuwd met Cathelyns zus Pauweleyntjen.⁴ Hans was van beroep smid en is geboren te Poppel; in zijn generatie ontstond dus de familienaam Van Poppel.

De kinderen van Hans de Smidt en Cathelijnn Spiltack:

1. Jenneken Jans van Poppel trouwde met Artus Janssen van Wesel alias van Tinovelt (Tienevelt). Hij was afkomstig van Maaseik en was voerman. Hun zoon Dierck Artus van Tinovelt stierf kort voor 1649 kinderloos en liet het huis *den Rollewagen* te Antwerpen na.⁵ Na naam van dat huis suggereert dat ook Dierck voerman was.

Jenneken hertrouwde in 1630⁶ met Henrick Braes⁷, voerman uit en/of op Maaseik en later klapwaker te Hilvarenbeek. Hij was in 1639 de roggepacht aan het altaar van Maria Magdalena verschuldigd.

2. Adriaentjen Janssen de Smith, vroedvrouw te Hilvarenbeek, trouwde met Peter

Laureys Veraa⁸, zoon van Laureys Jacobs Veraa en van Marie Pauwels Peter Everdys geheten van der Schoot.

In tweede echt trouwde zij in 1630⁹ met Cornelis Diercx van Oirschot.¹⁰ Deze Beekse touwslager was eerder getrouwd geweest met achtereenvolgens Marie Cornelis van Berlecnm en Maeyken Cornelis Schilders.

Ten derden male trouwde Adriaentjen met Peter Willem Peter Loyen alias Willooms alias Ooms, vorster van Hilvarenbeek en bovendien hndevetter en schoenmaker. Hij woonde bij de kerk.¹¹

Voor Adriaentjen haar eerste hnwelijk sloot, had zij een vrijage met een van de notarissen van Hilvarenbeek, namelijk mr Ghijsbrechts van den Nieuwenhuysen.¹² Hij beloofde in 1616 voor hun bastaard Adriaenken een alimentatie van f 6 per jaar te betalen voor de opvoeding.

3. Heylwich Jans van Poppel was evenals haar zus Adriaentjen vroedvrouw te Hilvarenbeek. Zij trouwde met Jan Gerits van Reusel alias Verhoeven, met wie zij eerst aan de Gemene Plaats te Hilvarenbeek woonde en later naar Meerle verhuisde. Daar testeerde zij op 1 februari 1667 voor de pastoor.¹³ Mr Gerrit Verhoeven (overleden te Meerle in 1673) en Catharina, gehuwd met mr Dirck van Berlicom te Turnhout, waren haar kinderen.¹⁴
4. Geraert Janssen van Poppel, bierbrouwer te Gilze.
5. Cathelyn Janss van Poppel¹⁵ trouwde met Goyaert Janssen van Mierde¹⁶, zoon van Jan Goyaerts van Mierde. Goy-

aert was voerman en bevoorradde rond 1624 in compagnie met Bartholomeus Elias Thielmans, Henrick Janssens Verspreuwel te Lage Mierde en Bartholomeus Cornelis Verschueren het Spaanse leger voor Breda¹⁷, dat tot grote woede van prins Maurits.

Zij hertrouwde met Elias Bartholomeus Thielmans¹⁸, voerman te Hilvarenbeek. Deze volgde aanvankelijk een opleiding tot drapenier, maar kocht in 1629 een paard *omme daarmede tot Bredael in coninx dienst te gaen*.¹⁹ Later was hij voerman, evenals zijn vader Bartholomeus Elias Thielmans, die compagnon was geweest van Cathelyns eerste man.

6. Lysken Jans van Poppel trouwde met Hans van der Want te Antwerpen. Zij werden de ouders van Jan, Ambrosius en Annemarie van der Want; de laatste trouwde met de chirurgijn mr Jasper Loos.

1) ARAG, Staten-Generaal 12555-10.

2) ARAG, Staten-Generaal 12555-10, *Register van het incomen vant beneficie*, f 17.

3) ARAG, Staten-Generaal 12555-10, *Register van het incomen vant beneficie*, f 21.

4) L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 101.

5) SAOW, Hilvarenbeek R 62, f 25^v, 17 december 1648.⁶

6) SAOW, Hilvarenbeek R 47, f 17, 1 maart 1630.

7) L.F.W. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog en onder de generaliteit. Sociale en economische geschiedenis van een Kempens dorp tussen 1400 en 1800* (Hilvarenbeek, 1987) 90, 117, 128.

8) SAOW, Hilvarenbeek R 44, f 98^v, 31 december 1624.

9) SAOW, Hilvarenbeek R 47, f 2, 9 januari 1630.

- 10) GAH, N 2665, 23 juli 1636. RAH, Hilvarenbeek R 35, f 144^v, 30 januari 1602. R 47, f 2, 9 januari 1630; f 66, 13 mei 1630; f 84^v, 22 juni 1630. R 51, f 114, 6 februari 1644.
- 11) GAH, R 1498, f 549, 5 augustus 1623.
- 12) Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 310.
- 13) Archief van Ad Verkooijen te Strijbeek, Fonds-Van Nueten.
- 14) Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 341.
- 15) SAOW, Hilvarenbeek R 47, f 84^v, 22 juni 1630. R 107, ongef., 22 juni 1630.
- 16) GAH, R 1498, f 547, 3 augustus 1623.
- 17) Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 91.
- 18) GAH, R 1520, f 136, i.m. 24 maart 1637. SAOW, Hilvarenbeek R 313, 20 juli 1628.
- 19) Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog*, 396.

(ARAG = Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage. GAH = Gemeente-archief 's-Hertogenbosch. SAOW = Streekarchief Oisterwijk)

Leo Adriaenssen

Bertens (*De Brabantse Leeuw* 1994/3)

De ouders van Josijna Bertens zijn Cornelis Jan Bertens en Helena van der Schoot. Voor Helena is het volgende parenteel op te stellen. Als stamvader is te beschouwen:

I. GIJSBERT HENDRICX VAN DER SCHOOT, gehuwd met Adriaentje Hendrick Aerts. Zij zijn overleden voor 30 januari 1613, wanneer hun goederen te Belveren onder Haaren gedeeld worden door hun kinderen:¹

1. Adriaen Gijsberts van der Schoot, volgt onder II.
2. Jan Gijsberts van der Schoot, volgt onder IIbis.
3. Maria Gijsberts van der Schoot trouwde voor 1610

met Hendrick Lenaert Hendrick Heesters. Hij kocht op 23 april 1610 een afgebrande hofstad te Belveren onder Haaren van de erfgenamen van Wouter Aerts van Laerhoven.² Maria verkocht met haar broer Jan en de kinderen van haar broer Adriaen in 1613 een akker te Oisterwijk aan Goijaert Willems de Comer, welke een jaar later door haar en haar man wordt genaderd.³

Hendrick en Maria testeerden voor schepenen van Oisterwijk op 3 februari 1634; hij was toen ziek.⁴ Toen hun kinderen op 26 juli 1634 de erfdeling van hun ouders te Belveren aangingen, was Hendrick overleden.⁵ De kinderen waren Gijsbert, Jan, Hendrick, Margriet en Lenaert.

II. ADRIAEN GIJSBERTS VAN DER SCHOOT trouwde met Jenneke Hendrick Lamberts en stierf voor 30 januari 1613, op welke datum zijn broer Jan en Gerit Corst Brocken werden aangesteld als mombers over zijn onbejaarde kinderen.⁶ Jenneke hertrouwde met Jan Smolders.

Adriaens kinderen waren onder meer:

1. Gijsbert Adriaenssen van der Schoot trouwde met Truijken Jan Willem Adriaen Peijnenborgh⁷, die eerder was gehuwd met Jan Aert Claes van Vucht. Gijsbert hertrouwde met Martia Jan Jan Smolders en stierf voor 1638.⁸
2. Jan Adriaens van der Schoot, gehuwd met Cathalijn Wouter Reijnier Heesters.⁹ Hij verkocht in 1644 aan zijn oom Jan Gijsbert Henricx van der Schoot twee akkers te Haaren in de Belverse

akkers.¹⁰

3. Lambert Adriaen Gijsberts van der Schoot trouwde met Cornelia Adriaen Adriaenss de Roij. Hij verkocht in 1634 een akker te Haaren aan Adriaen Jan Jan Henricx.¹¹

Uit dit echtpaar stammen twee zonen:¹²

- A. Adriaen Lamberts van der Schoot stierf kinderloos te Haaren op 28 mei 1682. Vier weken later vond de taxatie van zijn goederen voor de collaterale-succesiebelasting plaats.¹³
- B. Jan Lamberts van der Schoot.

IIbis. JAN GIJSBERTS VAN DER SCHOOT trouwde met Jenneke Gerit Jan Wouter Brocken. Hij kocht in 1609 een huis met aangelag aan de Belverse brug te Haaren van Cathalijn, enige dochter van wijlen Jan Cornelis Aben.¹⁴ In 1634 verkocht hij aan Hendrick Hendrick Lenaert Heesters een deel in een ledige hofstad te Belveren, hem aanbestedorven van zijn schoonouders.¹⁵

De kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. Gijsbert Jans van der Schoot, volgt onder III.
2. Peter Janssen van der Schoot trouwde met Neeltje Jan Jan Peters, die in 1677 als zijn weduwe land te Belveren verkocht aan haar zwager Peter Jan de Cocq.¹⁶
3. Gerrit Jansen van der Schoot, volgt onder IIIbis.

III. GIJSBERT JANS VAN DER SCHOOT was gehuwd met Jenneke Adriaen Gielis van den Eijnde. Samen met zijn broer Peter verkocht hij in 1659 aan hun broer Jan tweederde van een aanstede te Belveren, geërfd van hun ouders.¹⁷ De drie broers deelden de ouderlijke nalatenschap in 1661.¹⁸

Gijsbert en zijn vrouw hebben zich te Moergestel gevestigd. Hij overleed voor 5 augustus 1680, wanneer Jenneke als zijn weduwe een testament passeert voor notaris Marten van Hees.¹⁹ Zij stierf voor september 1683²⁰ en in 1684 werd haar nalatenschap gedeeld.²¹

Hun kinderen zijn:

1. Gerard Gijsberts van der Schoot.
2. Willem Gijsberts van der Schoot is te Haaren begraven op 13 maart 1692. Zijn bezittingen onder de dingbank van Oisterwijk, ter waarde van f 62:10:0, werden op 28 maart 1692 aangegeven voor de collaterale successie.²²
3. Peter Gijsberts van der Schoot verkocht in 1714 een akker te Haaren aan Hendrick Carels van Hooff.²³
4. Maeijke Gijsberts van der Schoot.
5. Cathelijn Gijsberts van der Schoot trouwde met Willem Cornelis Roosen. Toen in 1683 te Moergestel de nalatenschap van zijn ouders werd gedeeld, was hij overleden.²⁴
6. Elisabeth Gijsberts van der Schoot, gehuwd met Aert Adriaen Baaijens, overleed voor 1685.²¹
7. Anneke Gijsberts van der Schoot stierf kinderloos voor 13 maart 1716, de datum van de aangifte van haar nalatenschap.²⁵

IIIbis. GERRIT JANSEN VAN DER SCHOOT, gehuwd met Lijske Jan Dirx, overleed voor 12 januari 1680, toen Lijske als weduwe een deel van de huisraad en het vee verkoopt ten gunste van hun kinderen.²⁶ Vijf jaar later gingen de kinderen voor schepenen van 's-Hertogenbosch een erfdeeling aan de goederen (gelegen te Haaren) van hun ouders.²⁷

Kinderen:

1. Peter Gerrits van der Schoot.
2. Jan Gerrits van der Schoot, geboren te Haaren omstreeks 1651, trouwde te Tilburg op 31 januari 1677 met Jenneke Peter Gijssen Berthouts, geboren aldaar en er woonachtig aan de Vijfhuizen aan de Oostenheikant. In 1708 deelden Jan en zijn kinderen de nagelaten goederen van hun vrouw respectievelijk moeder.²⁸ De kinderen waren Micolaas, Gerit en Maria, de laatste gehuwd met Jan Peter de Weert.
3. Cathelijn Gerrits van der Schoot trouwde te Haaren op 17 mei 1678 met Adriaen Adriaens Reijnen Colen, die in 1705 als haar weduwnaar een akker te Haaren verkocht aan Anthonij Gerit van Criecken.²⁹
4. Hendrick Gerrits van der Schoot, volgt onder IV.

IV. HENDRICK GERRITS VAN DER SCHOOT trouwde te Haaren op dezelfde dag als zijn zus met Heijltje Jan Jans van Vucht alias Boeren.³⁰

In 1702 werd hij samen met Anthonij Peter Aerts beëdigd als voogd van zijn weeskinderen bij wijlen Heijltje.³¹

De kinderen zijn:

1. Barbara Hendricks van der Schoot, te Haaren gedoopt op 6 maart 1679, trouwde te Haaren op 17 augustus 1704 met Johannes Jan Timmermans uit Boxtel. Hun tien kinderen werden gedoopt te Boxtel, Esch en Haaren.
2. Gerrit Hendriks van der Schoot, volgt onder V.
3. Cornelis Hendrik van der Schoot is te Haaren gedoopt op 12 juni 1682 en stierf voor 8 januari 1759, op welke dag zijn nagelaten goederen werden gedeeld.³²

4. Adriaantje Hendrik van der Schoot, te Haaren gedoopt op 20 april 1684, trouwde met Adriaan de Rooij te Tilburg.
5. Theodorus, te Haaren gedoopt op 29 april 1686, jong gestorven.
6. Anneke Hendriks van der Schoot, gedoopt te Haaren op 14 november 1687, trouwde met Hendrik Lamberts Versteijnen.
7. Theodorus, te Haaren gedoopt op 26 maart 1690 en jong overleden.
8. Elizabeth Hendriks van der Schoot, te Haaren gedoopt op 11 maart 1692.
9. Joannes, te Haaren gedoopt op 10 november 1694.

V. GERRIT HENDRIKS VAN DER SCHOOT, wiens doop niet werd gevonden te Haaren en Oisterwijk, trouwde te Haaren op 7 februari 1718 met Maria Andriess van den Bosch, weduwe van Jan Adriaen Pijnenborgh.³³

Uit hun huwelijk zijn drie kinderen geboren:

1. Helena Gerrits van der Schoot, te Haaren gedoopt op 16 juli 1718, trouwde met Cornelis Bertens. Als diens weduwe, woonachtig te Enschot, verkocht zij in 1765 de helft van een akker aldaar aan Jan Nicolaas Vuchts te Berkel.³⁴ Samen met haar zus Maria en hun tantes Barbara, Elisabeth, Adriaentje en Anneke, dochters van Hendrik van der Schoot, verkocht zij in 1775 een akker aan de Oostenheikant te Tilburg aan Maria Jan de Swart, weduwe van Peter Peter Hamers; het perceel hadden zij geërfd van Jacomijn Vermeer.³⁵

De kinderen uit dit echtpaar zijn:

- a. Jan Cornelis Bertens.

b. Josijna Cornelis Bertens trouwde met Michiel van Vugt, die in 1778 voor schepenen van Oisterwijk met haar broer Jan een erfdeling van de goederen van haar ouders aanging.³⁶ Zij testeerde met haar man voor notaris Jacobus Althoffer te Oisterwijk op 27 mei 1792.³⁷ In 1795 verkocht Josijna als weduwe van Michiel van Vugt, woonachtig te Udenhout, een akker te Enschoot aan Hendrik Peter Reijnen te Heukelom.³⁸

2. Wilhelmus, te Haaren gedoopt op 25 juni 1720.
3. Maria Anna, te Haaren gedoopt op 17 augustus 1722.

- 1) SAOW, Oisterwijk R 307, f 10^v.
- 2) SAOW, Oisterwijk R 304, f 29.
- 3) SAOW, Oisterwijk R 307, f 24^v, 27 februari 1613 en 12 februari 1614.
- 4) SAOW, Oisterwijk R 328, f 6.
- 5) SAOW, Oisterwijk R 328, f 53.
- 6) SAOW, Oisterwijk R 98, f 48^v.

- 7) C.H.J. van den Brekel, *Kroniek van de geslachten Pijnenburg en Van den Brekel 1290–1990* (2 dln; Nuenen, 1993) II, 734.
- 8) SAOW, Oisterwijk R 330, f 14.
- 9) P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget, „Afstammelingen van Reynier Heesters te Haaren”, *De Brabantse Leeuw*, XXXV (1986) 34, 35.
- 10) SAOW, Oisterwijk R 338, f 34, 14 mei 1644.
- 11) SAOW, Oisterwijk R 328, f 4, 29 januari 1634.
- 12) SAOW, Oisterwijk R 350, f 34^v.
- 13) SAOW, Oisterwijk R 376, f 26, tweede stuk.
- 14) SAOW, Oisterwijk R 303, f 81^v, 17 juli 1609.
- 15) SAOW, Oisterwijk R 328, f 48, 17 juni 1634.
- 16) SAOW, Oisterwijk R 371, f 37^v, 19 juli 1677.
- 17) SAOW, Oisterwijk R 353, f 59, 29 oktober 1659.
- 18) SAOW, Oisterwijk R 355, f 51^v, 24 november 1661.
- 19) SAOW, N 5274, f 9^v.
- 20) SAOW, Moergestel R 308, f 107, 11 augustus 1683.
- 21) SAOW, Moergestel R 308, f 160, 31 juli 1684.
- 22) SAOW, Oisterwijk R 402, f 30^v.
- 23) SAOW, Oisterwijk R 410, f 21, 7 april 1714.

- 24) SAOW, Moergestel R 308, f 99^v, 11 mei 1683.
- 25) SAOW, Moergestel R 650, f 30.
- 26) SAOW, Oisterwijk R 374, f 65.
- 27) GAH, R 1661, f 1^v, 3 maart 1685.
- 28) GAT, R 469, f 157^v, 21 mei 1708.
- 29) SAOW, Oisterwijk R 407, f 150.
- 30) Zij was een dochter van Jan Jan Ariens van Vught alias Boeren en van Adriana Adriaens van den Abcelen – Leo Adriaenssen. Cfr. Van den Brekel, *Kroniek van de geslachten Pijnenburg en Van den Brekel*, II, 632.
- 31) SAOW, Oisterwijk R 100, f 60, 21 maart 1702.
- 32) SAOW, N 5311, f 75.
- 33) Van den Brekel, *Kroniek van de geslachten Pijnenburg en Van den Brekel*, I, 298.
- 34) SAOW, Oisterwijk R 557, f 39, 31 augustus 1765.
- 35) GAT, R 445, f 170^v.
- 36) SAOW, Oisterwijk R 595, f 213, 6 april 1778.
- 37) SAOW, N 5317, f 195.
- 38) SAOW, Oisterwijk R 562, f 285^v, 25 januari 1795.

(GAH = Gemeentearchief 's-Hertogenbosch. GAT = Gemeentearchief Tilburg. SAOW = Streekarchief Oisterwijk.)

P.L. Kuijlen-Leget en J.N. Leget

Aan dit nummer is meegewerkt door:

P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget, Dr Hermanslaan 36, 5348 JK Oss

P.G.A.M. Peeters-Veraart en dr E.G. Boeren, St. Jansstraat 100, 4714 EJ Sprundel, en Obrechtstraat 51, 3572 ED Utrecht

† J.A.M. Smulders, Koningsvaren 4, 5062 JA Oisterwijk

A.M. Bosters, Koningin Julianalaan 339, 2273 JJ Voorburg

W.K. Westmijze, Riesten 2, 5595 GP Leende

J.P. Nooren en drs M. Nooren, Thorbeckelaan 599, 2564 CE 's-Gravenhage

F. Hoffmans, De Amer 20, 5152 RW Drunen

L.F.W. Adriaenssen, Van der Hoopstraat 85-3, 1051 VD Amsterdam

Colofon:

Correspondentieadres van *De Brabantse Leeuw*:

Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening,

Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch.

INHOUD

Vernieuwde en verder geamplieerde geslachtsboom Cuijlen uit Bladel	<i>P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget</i> 129
Het Rucphense geslacht Commissaris Een geslacht Smulders (Smeulders)	<i>P.G.A.M. Peeters-Veraart en dr E.G. Boeren</i> 131
Het Geslacht Korst in West-Brabant Komt het geslacht Pompe van Meerdervoort uit Leende?	<i>J.A.M. Smulders</i> 141
Het geslacht Nooren uit Princenhage	<i>A.M. Bosters</i> 151
	<i>W.K. Westmijze</i> 159
	<i>J.P. Nooren en drs M. Nooren</i> 162

DE BRABANTSE LEEUW

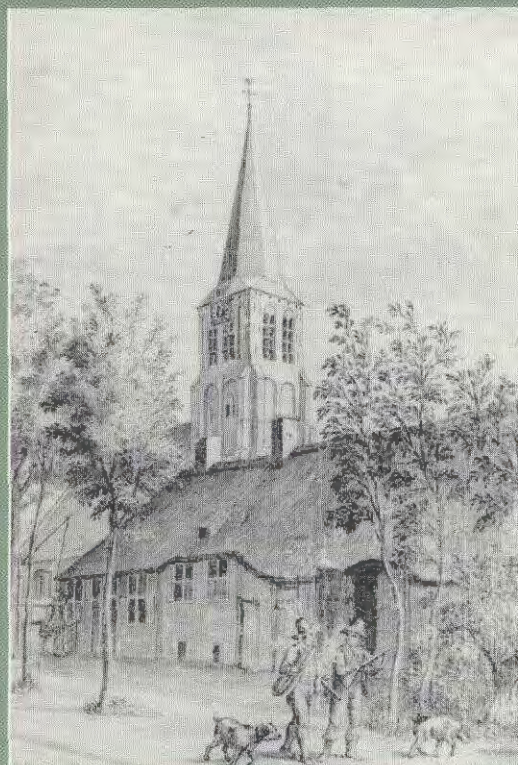

Een oudedagsvoorziening uit 1420	<i>F. Hoffmans</i> 179
De erfgenamen van heer Ghijsel Back	<i>L.F.W. Adriaenssen</i> 180
Sprokkelingen	140, 161, 187
Uit de boekenkist	188
Vragenrubriek	188

DE BRABANTSE LEEUW

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE

DE ERFGENAMEN VAN HEER GHIJSEL BACK

§ 23. De negen afstammingslijnen van de auteur

L.F.W. ADRIAENSSEN

Afkortingen

ARAB	Algemeen Rijksarchief Brussel
GAB	Gemeentearchief Breda
GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
GAT	Gemeentearchief Tilburg
RAH	Rijksarchief 's-Hertogenbosch
SAOW	Streekarchief Oisterwijk

(Vervolg van p. 187)

53. Zie voor zijn ouders, grootvader en moederlijke voorgeslacht L.F.W. Adriaenssen, „Zes eeuwen niet van huis. Een Esbeekse genealogie (1395–1989)”, *De Brabantse Leeuw*, XXXVIII (1989) 151, 152.

54. L.F.W. Adriaenssen, *Hilvarenbeek onder de hertog en onder de generaliteit. Sociale en economische geschiedenis van een Kempens dorp tussen 1400 en 1800* (Hilvarenbeek, 1987) 301.

55. L. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen. Namen, data, anekdotes”, 's-Hertogenbosch, XIX, XX (1970, 1971) XIX, 47.

56. L.F.W. Adriaenssen, *Non omnia possumus omnes. Genealogie van het geslacht Van den Nieuwenhuysen 1400–1800* ('s-Hertogenbosch, 1988) 499.

57. SAOW, Moergestel R 298, ongef., 22 april 1578.

58. L.F.W. Adriaenssen, *Geschiedenis van de families Trompenaars, Trümpener, Trompeneers, Trimpeners, Trompen en Tromp in de Brabantse en Limburgse Kempen, 1347–1989* (Amsterdam, 1989) 322, 328

VIter. MARGRIET AERDEN VAN LAERHOVEN (kwartier nummer 8387) trouwde met Jan Stevens van der Langeryth⁵³, zoon van Steven Janss Hapaerts geheten van der Langryth en van Agneet Gerit Hessels, die aan het Loo onder Hilvarenbeek woonden. Jan en Margriet bezaten aldaar aan de Veldhoven en aan de Voort boerderijen.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Mr Steven van der Langryt⁵⁴ promoveerde in 1573 aan de universiteit van Leuven tot licentiaat en magister in de vrije kunsten.
2. Aert Jan Stevens van der Langerijt, landbouwer aan de Veldhoven onder Hilvarenbeek, trouwde met Elizabeth Sijmons Moonen de oudste⁵⁵, dochter van Sijmon Anthoenis Moonen en van Stijntken Geraert Bartholomeus Rijsbosch. Nadat zij in 1596 was overleden, hertrouwde hij met Hadewijch Ghijsbrecht Marcellis, die weduwe was in 1608 en nog leefde in 1623.
3. Agneet Jan Stevens van der Langryth⁵⁶ trouwde met Goyaert Laureys Hoeffkens alias Verheyen, zoon van Laureys Goyaert Hoeffkens en van Engel Cornelis Goijaerts Verheijen.
4. Jenneken Jan Stevens van der Langryt, volgt onder VIIter.

VIIter. JENNEKEN JANSSEN VAN DEN LANGRYT⁵⁷ (kwartier nummer 4193) trouwde met Servaes Wouters van den Sande⁵⁸, weduwnaar van Henricxken, die zelf eerder getrouwd was geweest met Erff Vrancken. Hij was een zoon van Wouter Peters van den Sanden en van Wouterken Wouter Boogaerts.

Jennekens kinderen zijn:

1. Cornelis Servaes Wouters van den Sanden⁵⁹, gehuwd met Jenneken Jan Jan Bruers, dochter van de voerman Jan Jan Bruers alias Otten en van Dinghen Claes Wuestenborchs.⁶⁰ Van hun kinderen werden vijf zonen en een dochter volwassen.
2. Wouter Servaes van den Sanden, volgt onder VIIIter.

VIIIter. WOUTER SERVAES VAN DEN SANDEN⁶¹ (kwartier nummer 2096) vestigde zich te Hooge en Lage Mierde. Hij trouwde met Heijlken Seger Adriaens⁶², dochter van Seger Adriaen Ancems van Dommelen en van Cathelyn N. Bij haar was hij vader van:⁶³

1. Mercelis Wouter Faessen van de Sande, volgt onder IXter.
2. Servaes Wouters van de Sande. Hij werd vader van Margriet Faes van de Sande, die trouwde met Jan Crolle.
3. Oriaen Wouter Faessen van de Sande.

IXter. MARCELIS WOUTER FAES VAN DEN SANDEN (kwartier nummer 1048) is geboren in 1614. Hij trouwde met Maeyken Jansen Maes⁶⁴, dochter van Jan Janss Maes en Maeyken Jacobs. Bij haar was hij vader van onder meer Jan, die volgt onder Xter.

Xter. JAN CELEN VAN DE SANDEN (kwartier nummer 524) werd te Hooge en Lage Mierde gedoopt op 6 augustus 1651 en trouwde met Jenneken Schoormans, bij wie hij onder anderen Ceel van der Sanden won, die volgt onder XIter.

XIter. CEEL JANS VAN DER SANDEN (kwartier nummer 262), te Hooge en Lage Mierde gedoopt op 19 februari 1685, trouwde aldaar op 3 september 1713 met Hendrien Jansen Walen alias Restelurs uit Bladel. Hun dochter volgt onder XIIter.

XIIter. HELENA MARCELIS VAN DER SANDE (kwartier nummer 131) is op 17 februari 1725 te Hooge Mierde gedoopt en trouwde te Oosterhout op 27 april 1749 met Andries Peters van Dongen. Hij woonde te Dorst onder Oosterhout en was aldaar in eerste echt op 24 februari 1743 gehuwd met Geertruyt Adriaen Peters de Boer uit Molenschot onder Gilze. In het trouwboek van de predikant staat bij de huwelijksaantekening: *N.B. Deese bruidegom, een ander vrouwmens beswangert hebbende, tot boete aen diaken Van der Loo betaalt 25 gulden den 23 Februari bij accoort met weten van de kerkenraat*. Helena van der Sande was Andries' weduwe in 1787.⁶⁵ Haar dochter Hendrina volgt onder XIIIter.

XIIIter. HENDRINA VAN DONGEN (kwartier nummer 65) is te Dorst gedoopt op 3 augustus 1754 en trouwde te Teteringen op 20 januari 1782 met Wouter Adriaenssen.⁶⁶ Hij is op 24 januari 1737 te Teteringen gedoopt als zoon van Adriaan van den Couwelaer en van Meyntje Jacob Pauwels. Toen langs zijn huis een nieuwe weg werd aangelegd, opende hij de taveerne *het Bruine Paard*. Na te Teteringen op 22 oktober 1813 weduwnaar te zijn geworden overleed hij aldaar op 26 augustus 1815. Zijn zoon Jan volgt onder XIVter.

59. Adriaenssen, *Geschiedenis van de families Trompenaars*, 318.

60. L.F.W. Adriaenssen, „Stamboom van de Brabantse familie Woestenborg (1400–1800)”, *De Brabantse Leeuw*, XXVII (1978), 80, 81.

61. SAOW, Hilvarenbeek R 43, f 185, 11 december 1620.

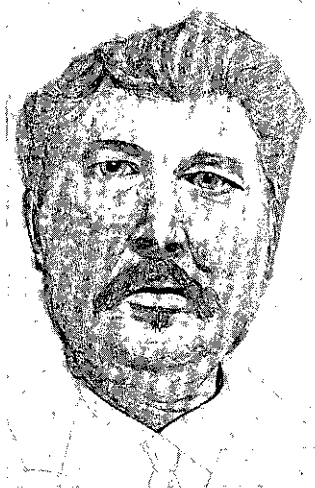
62. RAH, Beurzenstichtingen 38, p. 25, z.d.; p. 41, 15 maart 1621. GAH, R 1445, f 344^v, 15 juli 1605.

63. Behalve de drie genoemde kinderen was er misschien nog een vierde: Peter Wouters van de Sande.

64. SAOW, Hooge en Lage Mierde R 80, f 18, 9 mei 1651.

65. GAB, N 1050, no 106, 22 oktober 1787.

66. L.F.W. Adriaenssen, „Adriaenssen uit Van den Kouwelaer uit Paters uit Van Heestaden. Ginneken – Teteringen – Tilburg”, *De Brabantse Leeuw*, XLI, XLII (1992, 1993) XLII, 220, 221.

Kees Adriaenssen, door mij nagetekend van een foto van omstreeks 1900

67. Adriaenssen, „Adriaenssen uit Van den Kouwelaer”, XLII, 222.

68. Adriaenssen, „Adriaenssen uit Van den Kouwelaer”, XLII, 224, 225.

69. Adriaenssen, „Adriaenssen uit Van den Kouwelaer”, XLII, 225.

70. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back”, § 12 „Metten”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 90.

71. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, 92.

72. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, 93.

73. GAH, R 1316, f409^v, 12 september 1532.

74. L.F.W. Adriaenssen, „Paymans. Stamboom van een Meijerij's geslacht (1300–1800)”, *De Brabantse Leeuw*, XXVI, (1977) 170.

XIVter. JAN ADRIAENSSEN⁶⁷, dagloner en fabrieksarbeider, werd te Teteringen gedoopt op 13 juli 1790. Hij vestigde zich te Tilburg, waar hij op 27 mei 1812 trouwde met Adriana Maria Hoppenbrouwers, dochter van de landbouwers Adriaan Hoppenbrouwers en Hendrien Verhoeven. Zij is te Tilburg gedoopt op 17 november 1788 en overleed aldaar op 24 november 1882. Jan was haar op 7 juli 1863 in het graf voorgegaan. Hun zoon Terus volgt onder XVter.

XVter. TERUS ADRIAENSSEN⁶⁸ (Wouterus) (kwartier nummer 16), schoenmaker te Tilburg, aldaar geboren op 1 april 1820 en er overleden op 11 januari 1892. Op 19 mei 1852 trouwde hij met Jans van Sprang, die volgt onder XVocties op pagina 203. Haar oudste kind volgt onder XVIter.

XVIter. KEES ADRIAENSSEN⁶⁹ (kwartier nummer 8) werd op 4 april 1848 te Tilburg geboren en bij de Burgerlijke Stand aangegeven als Cornelis van Sprang. Toen zijn moeder in 1852 trouwde met Terus Adriaenssen, erkende deze Kees als zijn zoon. Hij trouwde met Mie Rijnen (sub XVII op p. 183). Kees was schoenmaker en stelde in zijn beste dagen zeventien arbeiders te werk in zijn fabriek te Tilburg. Daar overleed hij op 14 oktober 1911. Zie voor de verdere afstamming kwartier 4 e.v. op p. 184.

IIbis. GEERTRUYT HENRICKX BACK⁷⁰ (kwartieren nummers 80437, 81055, 81303, 81213, 112805, 141775) trouwde met Wouter Wouter Metten van den Westerwyck. Deze was, evenals voorheen zijn vader, in het midden van de vijftiende eeuw schepen van Hilvarenbeek. Van vier van hun kinderen stam ik af:

1. Ghijselbrecht Wouter Metten, volgt onder IIIter.
2. Aleyt Wouter Metten, volgt onder IIIquater op pagina 197.
3. Mr Jan Metten alias Back, volgt onder IIIquinqties op pagina 199.
4. Henrick Wouter Metten, volgt onder IIIsexies op pagina 200.

IIIter. GHIJSELBRECHT WOUTER METTEN⁷¹ (kwartier nummer 56402) studeerde te Keulen en Leuven en vestigde zich te Hilvarenbeek, waar hij schepen was. Zijn wettige vrouw was Diercxken Jacop Bressers, zijn bastaarddochter volgt onder IVter.

IVter. MARY NATUURLIJKE DOCHTER GHYSBRECHTS WOUTER METTEN⁷² (kwartier nummer 28201) trouwde met Willem Wouters van der Loo, schepen van Goirle. Zijn vader wordt in 1532 vermeld te Goirle.⁷³ Mary testeerde met haar man in 1544. Een van hun kinderen volgt onder Vter.

Vter. CORNELIS WILLEM WOUTERS VAN DER LOO (kwartier nummer 14100) trouwde met Cornelia Joost Jan Mattheus Peymans⁷⁴, dochter van Joest Jan Mattheus Peymans en van Barbara Vloeberchs, die te Goirle woonden. Hun zoon Joost volgt onder VIquater.

VIquater. JOOST CORNELISSEN VAN DER LOO (kwartier nummer 7050) te Tilburg. Hij was vader van:

VIIquater. BERTELT JOOST CORNELIS VAN DER LOO (kwartier nummer 3525), die trouwde met Jan Cornelis Janssen van Boerden de jonge.⁷⁵ Hij was een zoon van Cornelis Janssen van Boerden en Willemyn Jan Jan Berys van Oerle. In tweede echt trouwde hij te Tilburg op 15 februari 1600 met Jenneken Joost Peter Jan Eelkens en in derde echt op 14 juli 1605 aldaar met Adriaentje Willem Janss van Weert. Een zoon uit het eerste huwelijk volgt onder VIIIquater.

VIIIquater. JOOST JAN CORNELIS JANS VAN BOERDEN DES JONGEN (kwartier nummer 1712) is rond 1590 geboren en trouwde op 18 februari 1618 te Tilburg met Marie Claes Peter Anthonissen van Boerden. Op 5 mei 1626 hertrouwde hij aldaar met Maeyken Cornelis Claes Sebastiaen Eelkens.⁷⁶ Onder IXquater volgt hun zoon Cornelis.

IXquater. CORNELIS JOSEN VAN BEURDEN (kwartier nummer 856), te Tilburg gedoopt op 20 september 1627, trouwde aldaar op 5 november 1656 met Marie Willem Janssen. Een van hun kinderen was Peter. Hij volgt onder Xquater.

Xquater. PETER CORNELIS VAN BEURDEN⁷⁷ (kwartier nummer 428) trouwde 27 jaar oud te Tilburg op 2 februari 1687 met Lysbeth Stoffels Leemans, die is geboren rond 1662. Zij was een dochter van Christoffel Willem Jan Janssen Leemans, die als weduwnaar van Elisabeth Pauls op 18 april 1660 te Tilburg trouwde met Ariaentje Peter Simons. Cobus, Lysbeths zoon, volgt onder XIquater.

XIquater. COBUS VAN BEURDEN (kwartier nummer 214) is te Tilburg gedoopt op 7 september 1695 en trouwde aldaar op 9 november 1721 met Cornelia Peter Vermee, die te Tilburg op 4 december 1689 is gedoopt als dochter van Peter Cornelis Vermee en Joanna N. Van hun dochter Eva (XIIquater) stam ik af.

XIIquater. EVA JACOB VAN BEURDEN (kwartier nummer 107) is te Tilburg op 23 februari 1727 Eva Theresia gedoopt. Zij trouwde aldaar op 23 november 1749 met Gerrit Peter van den Dries, te Tilburg geboren in 1721, zoon van Peter Arjaen van den Dries aan de Hoeven aldaar en van Mary Heyliger Melis. Dochter Maria volgt onder XIIIquater.

XIIIquater. MARIA VAN DEN DRIES (kwartier nummer 53) is te Tilburg gedoopt op 12 oktober 1750 en stierf daar op 10 augustus 1825. Op 29 september 1776 was zij te Tilburg getrouwd met Jan Willem van Oers, die aldaar is gedoopt op 29 november 1756 als zoon van Willem Claess van Oers en Anneken Cornelis Schollen en er stierf op 21 november 1831. Willem, hun zoon, volgt onder XIVquater.

XIVquater. WILLEM VAN OERS (Wilhelmus) (kwartier nummer 26) is te Tilburg gedoopt op 13 december 1790 en overleed aldaar op

75. GAT, R 347, f 328^v, 27 juli 1609. R 348, f 188^v, 26 november 1611; f 205^v, 12 januari 1612; f 215^v, 1 februari 1612. Vgl. noot 76.

76. J.A.W. Swane, „Mulders in Brabant. XIV. Van Beurden”, *De Brabantse Leeuw*, XIII (1964) 56, 60, 61.

77. GAT, R 428, f 82, januari 1701.

26 april 1863. Hij was spinder toen hij te Tilburg op 23 oktober 1811 trouwde met Johanna Maria van den Boer, dochter van de Tilburgers Jan Peter van den Boer en Adriana Jan Brocken. Zij is te Lier gedoopt op 24 januari 1789 en stierf te Tilburg op 16 april 1868. Uit huwelijk stamt Jana van Oers, die volgt onder XVquater.

XVquater. JANA VAN OERS (Maria Adriana) (kwartier nummer 13) is op 15 februari 1829 te Tilburg geboren en overleed aldaar op 2 augustus 1898. Zij trouwde op 27 april 1854 te Tilburg met Genus Moonen⁷⁸ (Adrianus Eugenius), timmerman. Hij is te Tilburg geboren op 9 augustus 1821, woonde daar op de Korvel en stierf er op 26 mei 1876. Zijn ouders waren Michiel Moonen, timmerman te Tilburg, en Maria Gerarda Haansbergen. Hun zoon Huub Moonen (XVIquater) was mijn grootvader.

XVIquater. HUUB MOONEN (Hubertus Henricus Martinus) (kwartier nummer 6) timmerman en modelmaker te Ulft en 's-Hertogenbosch, te Tilburg geboren op 14 februari 1874 en overleden in Den Bosch op 12 maart 1952. Te Tilburg trouwde hij op 4 februari 1904 met Drikka van Uden (sub XVIIbis op p. 187).

IIIquater. ALEYT WOUTER METTEN⁷⁹ (kwartieren nummers 40527, 40651, 70887, 255019) trouwde met Wouter Jan Scellekens van Gorop alias Wouter die Leenman, zoon van Jan Scellekens van Gorop en van Fye Lauwreyns van der Heyden. Hij kwam uit Oisterwijk. Van zijn vader erfde hij in 1445 het leengoed van Gorop onder Hilvarenbeek. Onder de kinderen uit dit huwelijk bevinden zich twee voormoeders:

1. Geertruyt Wouter Scellekens van Gorop, volgt onder IVquater.
2. Marie Wouter Scellekens van Gorop, volgt onder IVquinqies op pagina 202.

IVquater. GEERTRUYT WOUTER SCELLEKENS VAN GOROP⁸⁰ (kwartier nummer 20262) trouwde met Henrick Wouter Sledden. Deze is geboren in de herdgang van Rovers onder Hilvarenbeek op de grens met Poppel. Zijn vader was Wouter Jan Sledden. Deze en in elk geval diens vader Jan Jans Sledden was mulder op de Roversse watermolen. Henrick heeft te Esbeek een slagoliemolen in bedrijf gehad.⁸¹ In 1530 was hij schepen van Hilvarenbeek. Een van de vijf kinderen uit dit huwelijk was Sophia, die volgt onder Vquater.

Vquater. SOPHIA HENRICK SLEDDEN⁸² (kwartier nummer 10131) trouwde met Jan Jans van Eynde⁸³ te Diessen aan het Laar, zoon van Jan van Eynde Claess en Aleyt Jans van der Coeyen. Hun dochter Jenneken volgt onder VIquinqies.

VIquinqies. JENNEKEN JAN JANS VAN DEN EYNDE (kwartier nummer 5065) was gehuwd met Merten Peters van den Sanden alias Boomen, met wie zij woonde achter de pastorie op het Laar onder Diessen. In 1596 deelden hun kinderen de nalatenschap:⁸⁴

1. Claes Martens van den Sanden alias Boomen, volgt onder VIIquinqies.

78. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 47.

79. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 15. Van Gorop”, *De Brabantse Leeuw*, XL (1991) 238.

80. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 15. Van Gorop”, 240, 241.

81. ARAB, Rekenkamer 45078, f CLXI.

82. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 15. Van Gorop”, 241.

83. GAB, Breda R 681, f 8^v, 30 januari 1550.

84. SAOW, Hilvarenbeek R 34, f 9^v, 20 februari 1596.

85. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 16. Nouwen”, 's-Hertogenbosch, XL, XLI (1991, 1992) XLI, 158, 159.
86. SAOW, Hilvarenbeek R 34, f 12, 26 februari 1596.
87. SAOW, Hilvarenbeek R 34, f 153, 26 februari 1599.
88. SAOW, Hilvarenbeek R 41, f 76^v, 3 februari 1616.
89. SAOW, Hilvarenbeek R 45, f 143^v, 22 mei 1625.
90. SAOW, Hilvarenbeek R 37, f 34, 7 juli 1604, R 41, f 76^v, 3 februari 1616; f 79^v, 3 februari 1617. R 107, ongef. 14 december 1629; 7 mei 1630.
91. SAOW, Hilvarenbeek R 39, f 28, 11 februari 1610. R 41, f 80, 3 februari 1616.
92. SAOW, Hilvarenbeek R 37, f 133^v, 3 februari 1606.
93. SAOW, Hilvarenbeek R 48, f 107^v, 14 juni 1632. *De dochters*: L.F.W. Adriaenssen, „De familie Van Rovert”, *Gens Nostra*, XXVI (1971) 194. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 13.
94. SAOW, Hilvarenbeek R 36, f 59^v, 7 november 1603. R 55, f 185^v, mei 1658.
95. SAOW, Hilvarenbeek R 47, f 7^v, 14 februari 1628.
96. SAOW, Hilvarenbeek R 54, f 1, 13 januari 1654.
97. SAOW, Hilvarenbeek R 105, ongef., 12 februari 1670.
98. SAOW, Hilvarenbeek R 64, f 121, 14 juli 1660.
99. L.F.W. Adriaenssen, „Van Gijssel. Vijfveertig molenaars”, *De Brabantse Leeuw*, XVIII (1969), 87.

2. Neelken Martens van den Sanden trouwde met een van de erfgenamen van heer Ghijsel Back, te weten Henrick Adriaen Peter Nouwen⁸⁵ timmerman te Diessen. Hij was een zoon van Adriaen Peter Nouwen en Kathelyn Claess van Trier.
3. Peter Martens van den Sanden⁸⁶ erfde de ouderlijke stede aan het Laar te Diessen en trouwde met Truycken Crispijns van Eertheze⁸⁷, dochter van Crispijn bij Geertruyt Gerit Philips de Weert. In 1616 woonde zij met haar tweede man Sebastiaen N. te Antwerpen.⁸⁸ Zij werd in 1625 Geertruyt Chrispijns van Disthele genoemd, wat misschien een aanduiding is van haar geboorteplaats.⁸⁹ Haar zoon mr Merten van den Sanden woonde te Tongerlo.⁹⁰
4. Jan Martens van den Sanden alias Boomen⁹¹, schepen van Hilvarenbeek, trouwde met Lysken Geraert Gertruyden⁹², dochter van Gerit Willem Gertruyden en van Lysbeth Godtschalck Andriessen. Hij was schepen van Hilvarenbeek, waar hij op 19 februari 1630 overleed. Zijn weduwe stierf aldaar op 8 november 1631. Zij hadden twee zonen en twee dochters.⁹³

VIIlquinquies. CLAES MERTENS VAN DEN SANDEN ALIAS BOOMEN⁹⁴ (kwartier nummer 2532) te Diessen trouwde met Anneken Aert Jan Mertens alias Deckers.⁹⁵ Zij was een dochter van Aert Jan Mertens bij Cathalyn Adriaen Laureys Damen en werd de moeder van:

1. Aerdt Claes Boomen alias van den Sanden stierf te Diessen op 5 mei 1685. Hij trouwde met Maria Philips de Mesmaecker⁹⁶, dochter van Philips Lambrechts de Mesmaecker en van Anneken Willem Goyaerts Veraa.

Uit dit huwelijk stamt Maria, die trouwde met Cornelis Jan Helliger Mallens te Hilvarenbeek. Zij wordt genoemd in het testament van haar ouders uit 1670.⁹⁷

2. Adriaentje Claess van den Sanden te Dessel.
3. Corstiaen Claes Martens van den Sanden alias Boomen, volgt onder VIIIlquinquies.
4. Jenneken Claes Martens van den Sanden, gehuwd met Jan Cornelis van Aelst alias van Arendonck.
5. Marie Claessen van den Sanden, gehuwd met Thomas van Luystenborch. Zij werden de ouders van Niclaes en Anneken van Luystenborch.

VIIIlquinquies. CORSTIAEN CLAES VAN DEN SANDEN ALIAS BOOMEN ALIAS DECKERS⁹⁸ (kwartier nummer 1266) is te Diessen geboren en vestigde zich te Hilvarenbeek op het Hoog Spul. Hij was voerman van zijn stiel. In 1655 was hij zetter van de augmentatiebede.

Op 24 april 1634 trouwde hij te Diessen met Margriet Huijbrechts Rijcken⁹⁹, te Diessen gedoopt op 19 januari 1607, dochter van Huijbrecht Rijcken, mulder op een van de watermolens te Baarschot onder Diessen, en van Anneken Leunis Wilborts. Een van hun kinderen was Maeyken; zij volgt onder IXquinquies.

IXquinquies. MAEYKEN CORSTIAENS VAN DEN SANDEN ALIAS BOOMEN (kwartier nummer 633) trouwde op 26 april 1658 te Hilvarenbeek met Cornelis Laureys van Roij alias Bijls. Hij was timmerman en een zoon van Laureys Cornelis van Roy die men noemt Laureys Bijls, timmerman en winkelier, en van Maeyken Pauwels van den Poel.

Van hun zestien kinderen werd een tweeling volwassen:

1. Maria Cornelis van Roij, te Hilvarenbeek gedoopt op 19 februari 1666, trouwde met Goeijert Anthonij van Oirschot.
2. Jan Cornelis van Roij, volgt onder Xquinquies.

Xquinquies. JAN CORNELIS VAN ROY (kwartier nummer 316), timmerman, is te Hilvarenbeek gedoopt op 19 februari 1668 en daar overleden op 16 januari 1724. Op 25 juli 1688 trouwde hij te Hilvarenbeek met Jenneken Wouters van Rovers, die volgt onder Xsexies op pagina 200. In tweede echt trouwde hij te Hilvarenbeek op 5 april 1711 met Lijsbeth Jan Voskens. Uit het eerste huwelijk stamt Frees, die volgt onder XIquinquies.

XIquinquies. FREES JANSSEN VAN ROY¹⁰⁰ (Lourens) (kwartier nummer 158) is op 9 mei 1691 te Hilvarenbeek gedoopt en trouwde met Jenneken Peter de Wijs, dochter van Peter Elias de Wijs en Marie Michiel Princen. Nadat zij op 28 augustus 1723 te Hilvarenbeek was overleden, hertrouwde¹⁰¹ Frees aldaar op 13 februari 1729 met Jenneken Claes Reykers, gedoopt te Hilvarenbeek op 5 februari 1701. Zij was een dochter van Claes Jan Aert Reyckers en Peryntje Andries van den Bor. Hun dochter Geertruijt (XIIquinquies) stamt uit het tweede huwelijk.

XIIquinquies. GEERTRUIJT LAURENS VAN ROIJ. Zij werd te Hilvarenbeek gedoopt op 4 augustus 1734 en stierf te Tilburg op 19 juli 1805. Aldaar was zij op 4 september 1763 getrouwd met Jan Norbart Cruijssen (sub XIV op p. 183).

IIIquinquies. MR JAN METTEN ALIAS BACK¹⁰² († 1486 of 1487) (kwartier nummer 40606) studeerde en doceerde aan de universiteit van Keulen en vestigde zich te Hilvarenbeek als eerste cantor van de stichting van zijn oom heer Ghijsel Back. Arnoud-Jan Bijsterveld identificeerde hem met de gelijknamige pastoor van Rijsbergen, maar bewijs ontbreekt ten enmale.¹⁰³ Een van zijn drie bastaarden was Cristyn. Zij volgt onder IVsexies.

IVsexies. CRISTYN MR JAN METTEN ALIAS BACK¹⁰⁴ (kwartier nummer 20303) trouwde met Jan natuurlijke zoon heer Jacobs die Brouwer, met wie zij *de Rode Leeuw* aan de Gemene Plaats te Hilvarenbeek bewoonde. Zij hertrouwde met Lauwereyns van Oirle uit Poppel. Hun dochter Adriaentjen volgt onder Vsexies.

Vsexies. ADRIAENTJEN LAUWEREYNS VAN OIRLE¹⁰⁵ (kwartier nummer 10151) was onmondig in 1513 en stierf in 1583 of 1584.

100. SAOW, Hilvarenbeek R 77, f 311^v, 26 februari 1742.

101. SAOW, Hilvarenbeek R 177, f 6^v, 10 februari 1729.

102. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, 93.

103. A.J. Bijsterveld, „Jan Back, een Noordbrabantse pastoor uit duizenden”, *Madoc*, VII (1993) 139 e.v.

104. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, 94.

105. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, 99.

Zij was gehuwd met Heyn van Eynde Wouters, schepen van Hilvarenbeek, kerkmeester in 1557, woonachtig aan de Gemene Plaats. Hun dochter *Adriaentken* volgt onder *VIsexies*.

VIsexies. ADRIAENTKEN HENRICX VAN EYNDE¹⁰⁶ (kwartier nummer 5075) trouwde met Henrick Henrick Goris Spilmeker alias Spiltack († 1593 à 1595), valkenier te Hilvarenbeek en schepen aldaar, woonachtig in de Wouwerstraat. Hij is te Poppel geboren als zoon van Henrick Goris Spilmekers en Magdalena Pauwels Wouters. Een van hun kinderen was Pauweleyntjen (*VIIsexies*).

VIIsexies. PAUWELEYNTJEN HENRICK SPILTACK¹⁰⁷ (kwartier nummer 2537) trouwde met Mercus Lucas den Albanese. In tweede echt trouwde zij met Reynier Henricx van Rovoert¹⁰⁹, schrijnwerker in de Papenstraat te Hilvarenbeek, geboren rond 1570 als zoon van Henryc Reymen van Roevoert uit Mierde, schrijnwerker te Hilvarenbeek, en van Elyzabeth Henrick Moonen. Hij stierf aldaar tijdens de pestepidemie op 1 juli 1624. Ook Pauweleyntjen stierf toen de pest heerste, in 1624 of 1625. Uit het tweede huwelijk werd Henrick geboren, die volgt onder *VIIIsexies*.

VIIIsexies. HENRICK REYNIEREN VAN ROVERT¹⁰⁹ (kwartier nummer 1268), radenmaker aan de Beerten onder Hilvarenbeek, is op 23 oktober 1591 aldaar gedoopt. Hij was borgemeester in 1652. Rond 1615 trouwde hij met Henricxken Wouter Naeykens¹⁰⁸, dochter van de voorman Wouter Willem Naeykens alias Noseling († 1622) en van Stoffelken Goyaert Matthysen. Een van hun kinderen was Wouter (*IXsexies*).

IXsexies. WOUTER HENRICK REYNIEREN VAN ROVERT¹⁰⁹ (kwartier nummer 634), wagenmaker in de Wouwerstraat te Hilvarenbeek, is daar op 10 juli 1622 gedoopt. Hij was borgemeester in 1682, 1683 en 1687–1688 en schoot zich koning van het voetboogschuttersgilde van Sint Sebastiaan. Hij trouwde met Geertruyt Jan Jacobs Vera, die volgt onder *IXnones* op pagina 204. In tweede echt trouwde hij te Hilvarenbeek op 14 april 1670 met Adriaentje Jacob Hoofmans (1629–1686), weduwe van Danel Janssen. Ten derden male trouwde hij aldaar op 2 oktober 1686 met Adriaentje Peter Adriaen Ghysbrechts († 1703), weduwe van Adriaen Claes Willem Deonijs. Uit het eerste huwelijk stamt Jenneken.

Xsexies. JENNEKEN WOUTERS VAN ROVERT¹⁰⁹ (kwartier nummer 317) is te Hilvarenbeek gedoopt op 9 juni 1660 en aldaar begraven op 10 mei 1708. Op 25 juli 1688 trouwde zij met Jan Cornelis Laureys van Roij (sub *Xquinquies* op p. 199).

IIIsexies. HENRICK WOUTER METTEN (kwartier nummer 40218) trouwde met Jutta. Hun dochter Aleyt volgt onder *IVsepties*.

IVsepties. ALEYT HENRICK METTEN (kwartier nummer 20109) trouwde met Wouter Peter Nouwen¹¹⁰, die stierf in 1527. Hun zoon Peter is een van mijn voorvaders. Hij volgt onder *Vsepties*.

106. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, 100.

107. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 12. Metten”, 101.

108. SAOW, Hilvarenbeek R 44, f 175, 30 juni 1622; f 181 v, 5 december 1622.

109. Adriaenssen, „De familie Van Rovert”, 193 c.v.

110. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 16. Nouwen”, XLI, 80.

Vsepties. PETER WOUTER NOUWEN¹¹¹ (kwartier nummer 10054) woonde aan de Voort onder Hilvarenbeek en was minstens sinds 1527 gehuwd met Anna Henrick Andries uit Riel, dochter van Henrick Andries Huyben en van Yda Cornelis Goyaerts. Een van hun kinderen was Anneken, die volgt onder VIsepties.

VIsepties. ANNEKEN PETER WOUTER NOUWEN¹¹² (kwartier nummer 5027) trouwde met Jan Marten Schellekens, baardscheerder aan de Voort onder Hilvarenbeek. Hij is geboren rond 1520 als zoon van Merten Willem Scellekens en van Margriet Dircks die Brouwer. Een van hun kinderen was Margriet (VIIsepties).

VIIsepties. MARGRIET JAN SCHELLEKENS (kwartier nummer 2521) trouwde met Lambrecht Claes Moonen¹¹³, wagenmaker in de Paardenstraat te Hilvarenbeek, zoon van de timmerman Claes Henrick Moonen en van Kathelyn Jans die Becker. Hij is overleden in 1616 à 1620 en werd in 1624 of 1625 in het graf gevolgd door zijn weduwe. Hun zoon Anthonis volgt onder VIIIsepties.

VIIIsepties. ANTHONIS LAMBRECHTS MOONEN¹¹⁴ (kwartier nummer 1260), wagenmaker te Baarschot onder Diessen, is te Hilvarenbeek gedoopt op 13 augustus 1587 en stierf te Diessen op 15 maart 1663. Aldaar was hij op 27 november 1612 getrouwd met Maeyken Jacob Beersmans, dochter van Jacob Geraerts Bersmans en van Cathelyn Cornelis Roosen alias van Ghysel, die te Baarschot woonden. Uit hun huwelijk stamt onder anderen Adriaen, die volgt onder IXsepties.

IXsepties. ADRIAEN ANTHONIS LAMBRECHTS MOONEN¹¹⁵ (kwartier nummer 630), wagenmaker te Baarschot, is te Diessen op 13 augustus 1627 gedoopt en werd er begraven op 21 december 1694. Hij was gehuwd met Cornelia Willems Voss. Zijn dochter Mary (volgt onder Xsepties) verwekte hij buiten echt bij Yken Jan Roosen, die te Diessen is gedoopt op 4 januari 1653. Zij was een dochter van Jan Janssen Roosen de jonge alias de Bo(o)rder en van Margriet Pauwels Huybrechts Rycken.¹¹⁶ Gerrit Peter Verhoeven werd haar wettige huisman.

Xsepties. MARIE ADRIAEN MOONEN¹¹⁷ (kwartier nummer 315). Zij is te Diessen geboren op 31 december 1674 en trouwde te Tilburg op 4 mei 1698 met Peter Adriaen van Besouw. Deze is omstreeks 1665 te Berkel geboren en was eerder getrouwd geweest met Jenneken Adriaen Burgers. Marie hertrouwde eind 1702 met Lucas Adriaenssen van de Sande. Uit het eerste huwelijk stamt Mary, die volgt onder XIsepties.

XIsepties. MARY PETERS VAN BESOUW¹¹⁸ (kwartier nummer 157) is rond 1701 te Tilburg geboren en trouwde aldaar op 23 november 1732 met Cornelis Cruijssen (sub XIII op p. 183).

111. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 16. Nouwen”, XLI, 81, 82.

112. L.F.W. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 16. Nouwen”, XLI, 86.

113. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 47.

114. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 51, 52.

115. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 75, 76.

116. Haar ouders bij: Adriaenssen, „Van Gijssel”, 86.

117. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XIX, 77.

118. GAT, R 433, f 26, 14 mei 1730.

119. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back, § 15. Van Gorp”, 244.
120. Adriaenssen, *Non omnia possimus omnes*, 64.
121. Adriaenssen, *Non omnia possimus omnes*, 65, 65.
122. De volgende akten kunnen ook slaan op Goijaerts plaats- en tijdgenoot, zoon van Jan Jan Goijaerts Zweens en Cathelijne Jan Mijs Anschems: SAOW, Hilvarenbeek R 29, f XLIV^v, 27 juni 1573; f XXII^v, 26 april 1574; f LXXVI^v, 12 maart 1575.
123. SAOW, Hilvarenbeek R 35, f 34, 14 juni 1600. R 40, f 24, 26 juni 1611.
124. SAOW, Hilvarenbeek R 37, f 111^v, 7 november 1605. R 38, f 44, 18 oktober 1606. R 40, f 25^v, 26 juli 1611.
125. SAOW, Hilvarenbeek R 41, f 55, 31 juli 1615 en 8 november 1616. R 42, f 76, 9 mei 1618.
126. SAOW, Hilvarenbeek R 26, f 2^v, 22 januari 1560.
127. SAOW, Hilvarenbeek R 33, f 94^v, 31 maart 1593.
128. Adriaenssen, „Elf generaties Moonen”, XX, 18.
129. Adriaenssen, *Non omnia possimus omnes*, 333.
130. SAOW, Hilvarenbeek R 109, ongef., 6 maart 1646. R 110, ongef., 20 maart 1655; 5 april 1655.
131. SAOW, Hilvarenbeek R 54, f 91^v, 28 september 1654; f 130^v, 23 maart 1655.

IVquinqüies. MARIE WOUTER SCELLEKENS VAN GOROP¹¹⁹ (kwartieren nummers 20325, 35443, 127509) trouwde met Peter Ghysbrechts van den Nuwenhuysen¹²⁰ te Diessen. Hij is rond 1430 geboren als zoon van Ghyselbrecht Bartholomeus van den Nuwenhuysen en Heylwich N. Twee van hun kinderen behoren tot mijn voorouders:

1. Heylwich Peters van den Nyeuwenhuysen, volgt onder Vocties.
2. Ghysbrecht Peters van den Nyeuwenhuysen, volgt onder Vnoies op pagina 204.

Vocties. HEYLWICH PETERS VAN DEN NYEUWENHUYSEN¹²¹ (kwartier nummer 17721) trouwde met Jan Goyaerts Zweens. Zij werden de ouders van:

1. Peter Jan Goyaerts Zweens, volgt onder VIocties.
2. Maria Jan Goyerts Sweens, gehuwd met Cornelis Goijaerts Veraa, zoon van Goijaert Jacobs Veraa alias Aleyten en van Cathelijna Wilm Nouwen.
3. Goijaert Jan Goijaerts Zweens.¹²² Zijn dochter Cathelijne¹²³ trouwde met Willem Jan Smolders¹²⁴, zoon van Jan Jans Vranken de Molder. In 1615–1618 was zij zijn weduwe.¹²⁵

Jan had bovendien een bastaard:

4. Wilbort natuurlijke zoon Jan Goeyaert Zweens, gehuwd met Jutta Willem Zeelmaekers.¹²⁶ De in 1593 vermelde Willem Wilbort Jan Goyaerts en Arike Wilborts (de laatste gehuwd met Henrick Jacob Verlynden) waren waarschijnlijk hun kinderen.¹²⁷

VIocties. PETER JAN GOYAERTS ZWEENS¹²⁸ (kwartier nummer 8860), schepen van Diessen, aldaar woonachtig aan het Laar. Hij trouwde met Kathelyn Willem Voss uit Hilvarenbeek, dochter van Willem Voss Willemss en van Heylwich Henrickss van Gorop. Hun zoon Jan volgt onder VIIocties.

VIIocties. JAN PETER JAN GOYAERTS ZWEENS (kwartier nummer 4430), schepen van Diessen, trouwde met Lysken Jacob Thielen van den Berghe¹²⁹, dochter van Jacob Cornelis Tielen van den Berche en van Kathelyn Wouters van Eyghen, die te Diessen op *het Hooghuis* woonden. Een van de kinderen, Cathelyn, volgt onder VIIIocties.

VIIIocties. CATHELYN JAN PETER SWEENS¹³⁰ (kwartier nummer 2215) trouwde te Diessen op 5 september 1610 met Jan Henrick de Raedt uit Zaltbommel. Hun kinderen deelden de nalatenschap in 1654.¹³¹

1. Henrick Jans de Raedt.
2. Elyas Jans de Raedt.
3. Jacob Jans de Raedt.
4. Hillegont Jans de Raedt, volgt onder IXocties.
5. Marie Jans de Raedt, gehuwd met Michiel Egberts.

6. Anneken Jans de Raedt, gehuwd met Jacob Willemsse van den Pol.

7. Elysabeth Jans de Raedt.

IXocties. HILLEGONT JANS DE RAEDT¹³² (kwartier nummer 1107) trad te Tilburg op 13 december 1640 in ondertrouw met Jan Hermans Aerts de Roy.¹³³ Hij is te Tilburg op 13 februari 1610 gedoopt. Zijn ouders waren Herman Aert Jan Pauwels alias de Roy, koopman, en Maria Anthonis Willem Tooten. In 1646 verhuurde hij namens zijn schoonvader een stede met huis, hof en boomgaard aan het Laar te Diessen; de kamer moest worden gereserveerd voor het gebruik door De Raedts kinderen, indien zij aanwezig zouden zijn.¹³⁴ Een van de kinderen van Hillegont de Raedt was Maria de Roy. Zij volgt onder Xocties.

Xocties. MARIA JAN HERMANS DE ROY (kwartier nummer 553) trouwde te Tilburg op 17 januari 1670 met Nicolaes Corstiaen Hoeckx, paardenkoper. Hij was weduwnaar van Anna Gerit Hermans de Roy. Hun zoon Hendrick volgt onder XIocties.

XIocties. HENDRICK NICLAES HOECKX DE JONGE¹³⁵ (kwartier nummer 276), woonachtig op de Heuvel, is op 22 april 1679 te Tilburg gedoopt en trouwde aldaar op 8 maart 1701 met Maria Keyzers, die is geboren omstreeks 1673. Uit dit huwelijk werd Wouter (XIIocties) geboren.

XIIocties. WOUTER HOECKX (kwartier nummer 138) werd te Tilburg op 4 juni 1713 Walterus Cornelius gedoopt. Hij woonde op de Heuvel toen hij op 30 september 1743 trouwde met Cornelia van Buel, te Tilburg gedoopt op 18 november 1717, dochter van sinjeur Johan van Buel en van Engeliën van Gils. Dochter Angelina volgt onder XIIIocties.

XIIIocties. ANGELINA HOECKX (kwartier nummer 69) is te Tilburg gedoopt op 6 juli 1746 en daar overleden op 22 september 1811. Op 22 februari 1778 trouwde zij te Tilburg met Jan Baptist van Sprang. Hij werd aldaar gedoopt op 6 september 1751 en is er begraven op 30 oktober 1794. Cornelis van Sprang en Maria van Vlijmen waren zijn ouders. Uit dit huwelijk stamt Cornelis, die volgt onder XIVocties.

XIVocties. CORNELIS VAN SPRANG (kwartier nummer 34), droogscheerder, is op 12 augustus 1785 te Tilburg gedoopt en trouwde aldaar op 9 oktober 1816 met Cornelia Mutsaers. Zij werkte als spinster toen zij trouwde. Op 9 oktober 1816 is zij te Tilburg geboren als dochter van de wever Martinus Mutsaers en van Cornelia Haemers; op 12 maart 1873 is zij aldaar overleden. Jans van Sprang (XVocties) was hun dochter.

XVocties. JANS VAN SPRANG (Johanna) (kwartier nummer 17) is te Tilburg geboren op 22 september 1824 en overleed aldaar op 25 februari 1901. In 1848 beviel zij van een bastaard, die toen zij op

132. SAOW, Hilvarenbeek R 110, ongef., 20 maart 1655; 5 april 1655.

133. J. van Dijk, „Aanvullingen op de oudste Tilburgse De Roy's", *De Brabantse Leeuw*, XVIII (1969) 119.

134. SAOW, Hilvarenbeek R 109, ongef., 6 maart 1646.

135. GAT, R 430, f 26^v. R 431, f 244.

19 mei 1852 trouwde met Terus Adriaenssen werd erkend als zijn zoon. Zie verder sub XVter op p. 195.

VInonies. GHYSBRECHT PETERS VAN DEN NYEUWENHUYSEN¹³⁶ (kwartier nummer 10162) schepen van Diessen en in 1559 kerkmeester aldaar, vermoedelijk gehuwd met Catharyn Peter Andries Huyben. Een van zijn kinderen volgt onder VInonies.

VInonies. PETERKEN GYSBRECHTS VAN DEN NYEUWENHUYSEN¹³⁷ (kwartieren nummers 5081, 31877) trouwde met Jacop Goyaerts Aleyten geheten van der Aa, woonachtig op de Biest-Houtakker onder Hilvarenbeek, in 1573 heilige-geestmeester. Hij was een zoon van Goeyaert Jacop Aleyten van der Aa en van Kathelyn Willem Nouwen.¹³⁸ Hun zoon Jan volgt onder VIIInonies.

VIIInonies. JAN JACOBS VERAA (kwartieren nummers 2540, 15938) trouwde met Heesken Jan Gyben Mercelis.¹³⁹ Zij was in 1599 weduwe en stierf te Hilvarenbeek op 28 april 1629. Jan Ghijsbrecht Mercelis en Jenneken Claess van Spreuwel waren haar ouders. Hun zoon Jan volgt onder VIIIInonies.

VIIIInonies. JAN JACOBS VERAA¹⁴⁰ (kwartier nummer 1270), schoenmaker, geboren in 1582 à 1585 en te Hilvarenbeek overleden op 1 juli 1632. Hij trouwde met Elisabeth Jan Laureys Damen Bacx. Een van de kinderen uit dit huwelijk volgt onder IXnonies.

IXnonies. GEERTRUIJT JANSSEN VERAA (kwartier nummer 635) is op 11 februari 1621 te Hilvarenbeek gedoopt en trouwde met Wouter Henrick Reyniers van Rovert (sub IXsexies op p. 200).

Nawoord

Met deze aflevering is de lange serie over de erfgenamen van heer Ghijsel Back voltooid. Ik ben er mee begonnen in *De Brabantse Leeuw* van 1989 na een voorbereidend artikel in de jaargang van 1985.¹⁴¹

Een van de familiestichtingen van heer Ghijsel, het Bacx-koorke, bestaat nog. De huidige Sint-Antoniuskapel van de Sint-Janskerk in Den Bosch is door de erfgenamen van heer Ghijsel gebouwd om onderdak te geven aan een altaar met twee beneficies. Patroon van het Bacx-koorke is momenteel P.F.F. van Reysen te Ash near Aldershot in Engeland. Hij volgde zijn in 1984 overleden vader op. Zijn broer L.L.F. van Reysen en zijn zoon M.P. van Reysen zijn de huidige kapelaans. Elk trekken zij een inkomen van f 126,30 per jaar uit hun beneficiaat van het Bacx-koor.

De begeving van de beide kapelanieën was onrechtmatig. Heer Ghijsel Back had immers in zijn stichtingsbrief (1455) bepaald dat steeds de oudste manspersoon uit de generatie die het naast aan hem verwant was moest worden begiftigd. Doordat na de val van Den Bosch in 1629 de geestelijke goederen werden geconfisqueerd en voor zover het familiestichtingen betrof (*patronatus juris laicalis*)

136. Adriaenssen, *Non omnia possimus omnes*, 65.

137. Adriaenssen, *Non omnia possimus omnes*, 65.

138. Adriaenssen, „De erfgenamen van heer Ghijsel Back. § 16. Nouwen”, XL, 248.

139. SAOW, Hilvarenbeek R 39, f 90^v, 17 januari 1611.

140. SAOW, Hilvarenbeek R 34, f 177, 17 maart 1599. R 36, f 72, 27 januari 1604. R 38, f 7, 18 januari 1606. R 39, f 90^v, 17 januari 1611. R 40, f 161, 4 december 1612.

141. L.F.W. Adriaenssen, „De gerechtigden tot het Bacx-koorke in de Sint Jan tot de reductie van Den Bosch”, *De Brabantse Leeuw*, XXXIV (1985).

werden voorbehouden aan lieden 'van de religie', dat wil zeggen protestanten, kwam het Bacx-koor in handen van de gereformeerde nakomelingen van de stichter. De patroons gaven de kapelanieën sindsdien uitsluitend aan manspersonen die aan henzelf in plaats van aan de stichter het naast verwant waren. Daarmee zondigden zij tegen de stichtingsakte van heer Ghijsel Back.

Uit mijn negen afstammingsliniën van de stichter blijkt dat ik zes maal diens neef ben in de zeventiende generatie, een maal in de achttiende en twee maal in de negentiende. De huidige rectors van het koor, oom en neef Van Reysen, zijn respectievelijk van de twintigste en eenentwintigste generatie.

Om deze historisch gegroeide misstand recht te trekken heb ik een claim gedeponneerd bij het Ministerie van Onderwijs en bij de Inspectie der Domeinen van Zuidoost-Nederland.

HET GESLACHT KORST IN WEST-BRABANT

A.M. BOSTERS

Afkortingen

GATM	Gemeentearchief Tholen te Sint-Maartensdijk
OAA	Oud Administratief Archief
SAZ	Streekarchief Zevenbergen

(*Vervolg van p. 158*)

VII-a. ANTONIUS ADRIAANSE KORST, gedoopt te Steenberg en op 28 januari 1775, was landbouwer in De Heen. Op 14 juni 1803 testeerde hij met zijn echtgenote ten gunste van de langstlevende.²⁶ Hij huwde op 18 maart 1803 te Steenberg en met Johanna van der Heijden, gedoopt te Steenberg en op 1 januari 1770, overleden aldaar op 16 mei 1810, dochter van Adrianus van der Heijden en van Joanna Tolenaers, en weduwe van Joannes Adriaense Verbeek.

Uit dit huwelijk:

1. Petrus Marinus Korst, volgt onder VIII-a.
2. Joannes, gedoopt te Steenberg en op 25 oktober 1806.
3. Joanna, gedoopt te Steenberg en op 15 juli 1808, jong gestorven.
4. Joanna, gedoopt te Steenberg en op 16 mei 1810.

Antonius Korst hertrouwde op 16 december 1810 te Steenberg en met Maria Catharina Martelmans, gedoopt te Halsteren op 3 juni 1782, dochter van Antonius Martelmans en van Anna Adriaense. Hieruit:

5. Anna Maria Korst, geboren te Steenberg en op 8 oktober 1811, huwde op 15 augustus 1845 aldaar met Johannes Akkermans, geboren te Fijnaart op 8 oktober 1814, zoon van Johannes Akkermans en van Adriana Huijsmans.
6. Adrianus, geboren te Steenberg en op 7 april 1814.

VIII-a. PETRUS MARINUS KORST, gedoopt op 28 juli 1805 te Steenberg en, huwde aldaar op 26 juni 1829 met Anna Catharina van den Bosch, gedoopt op 9 maart 1807 te Steenberg en, overleden op 27 december 1891 aldaar, dochter van Marinus Cornelisse van den Bosch en van Joanna Peters van der Heijden.

Uit dit huwelijk:

26. SAZ, Steenberg en R 1836, f139.

1. Adriana Johanna Korst, geboren te Steenberg en op 20 februari 1830. Zij huwde op 14 september 1848 aldaar met Johannes Vermeulen, schipper, geboren te Roosendaal op 24 augustus 1820, zoon van Adriaan Vermeulen en Maria de Rijk.
2. Marijn, geboren te Steenberg en op 30 januari 1831.
3. Antony, geboren te Steenberg en op 27 juni 1832.
4. Adriaan, geboren te Steenberg en op 4 juni 1838.
5. Jacobus Cornelis Korst, geboren te Steenberg en 18 november 1839 en overleden aldaar op 20 december 1898. Hij huwde te Steenberg en op 17 januari 1873 met Anna Maria van Sprundel, aldaar geboren op 27 april 1843 en er overleden op 12 november 1919. Zij was een dochter van Antony van Sprundel en van Maria Panen.

Uit dit huwelijk:

- A. Anna Cornelia Hendrika Korst, geboren te Steenberg en op 12 april 1874, huwde op 2 juni 1902 aldaar met Martien Dekkers, geboren te Steenberg en op 6 juli 1871, zoon van Petrus Dekkers en Johanna Rampaart.
- B. Pieter Marijn Korst, geboren te Steenberg en op 22 december 1876, dreef in het jaar 1898 een stoommalerij te Steenberg en kreeg in 1906 een hinderwetvergunning voor een gasmotor in een graanmolen.²⁷ Hij huwde met Joanna Cornelia Roelen, geboren te Steenberg en op 14 april 1874, dochter van Karel Roelen en van Cornelia Roelands. Zij kregen vijf kinderen.
- C. Adriana Maria Korst, geboren te Steenberg en op 16 maart 1879, overleden aldaar op 29 juli 1896.
6. Anna Cornelia Hendrica, geboren te Steenberg en op 12 september 1845.

VI-b. PETRUS KORST, gedoopt op 17 juli 1760 te Steenberg en, was landman aldaar. In 1790 kocht hij van zijn broer Marijnus Korst een perceel land van 9 gemeten in het Oudeland en 9 gemeten weiland aan de stadsmolenvesten te Steenberg en.²⁸ Voor hij trouwde benoemde hij in geval van overlijden zijn broer Adriaan Korst tot zijn universele erfgenaam en bestemde hij voor zijn broer en zusters Marynus, Catharina en Anna Maria Korst f 1000 elk. Zijn broer Joost Korst en zijn neef Pieter Dirkse Korst zouden f 500 krijgen.²⁹

Met zijn echtgenote testeerde hij op 14 juli 1796 ten gunste van de langstlevende.³⁰ Hij was op 2 augustus 1795 te Steenberg en getrouwd met Joanna de Wit, gedoopt op 29 juni 1769 te Halsteren, dochter van Thomas de Wit en van Catharina Testers.

Uit dit huwelijk:

1. Adriaan, begraven op 21 augustus 1798 te Steenberg en.
2. Thomas, gedoopt te Steenberg en op 24 februari 1798, jong gestorven.
3. Petrus, gedoopt te Steenberg en op 24 februari 1798, jong gestorven.

27. A. Delahaye, *Archief van de gemeente Steenberg en tussen 1811 en 1950*, no 5210.

28. SAZ, Steenberg en R 1550, ongef., 2 oktober 1790.

29. SAZ, Steenberg en R 1836, ff 2 en 3, 9 maart 1793.

30. SAZ, Steenberg en R 1836, f 34.

P.J.M. de Wit, vrouw van Pieter Jan Korst

4. Adriana Korst, gedoopt te Steenberg en op 13 april 1799, huwde daar op 7 februari 1828 met Jan Pieter Koenraad, die is gedoopt te Halsteren op 20 oktober 1800 als zoon van Marijn Koenraad en Johanna Hoots.
5. Catharina Adriana, gedoopt te Steenberg en op 20 juli 1801, jong gestorven.
6. Anna Maria, gedoopt te Steenberg en op 20 juli 1801, overleden aldaar op 30 augustus 1804.
7. Catharina Adriana Korst, gedoopt te Steenberg en op 31 januari 1803, overleden aldaar op 11 januari 1877. Zij huwde op 22 mei 1829 te Steenberg en met Leendert Verbeek, aldaar gedoopt op 22 april 1801, zoon van Pieter Verbeek en van Anna Cornelia de Wit.
8. Anna Cornelia Korst, gedoopt te Steenberg en op 11 april 1805, overleden aldaar op 26 september 1868. Zij huwde op 24 juni 1836 te Steenberg en met Adrianus Cornelius Moors, aldaar gedoopt op 8 augustus 1808, zoon van Gerardus Moors en van Cornelia de Kater.
9. Anna Maria, gedoopt te Steenberg en op 14 januari 1808.
10. Petrus Korst, gedoopt te Steenberg en op 12 maart 1809 en overleden te Halsteren op 9 september 1844. Met zijn echtgenote ligt hij begraven op het oude rooms-katholieke kerkhof van Halsteren. Ook zijn kinderen onder A, B en C liggen daar begraven.³¹

Petrus Korst huwde op 11 juni 1834 te Halsteren met Johanna Hoendervangers, aldaar geboren op 18 oktober 1812, dochter van Johannes Hoendervangers en van Petronilla de Kater.

Uit hun huwelijk werden geboren:

- A. Petrus Johannes Cornelius Korst, te Halsteren geboren op 8 september 1835, aldaar overleden op 3 januari 1899. Hij was onder meer president van het rooms-katholieke armbestuur van Halsteren.
 - B. Johannes Thomas Kost, te Halsteren geboren op 23 augustus 1836, aldaar overleden op 11 januari 1907.
 - C. Johanna Cornelia Korst, geboren te Halsteren op 10 januari 1838, aldaar overleden op 3 augustus 1916.
 - D. Cornelis Marijnus, te Halsteren geboren op 7 mei 1840.
 - E. Leonardus Petrus, te Halsteren geboren op 20 juni 1841 en daar overleden op 8 juli 1841.
 - F. Maria Cornelia, te Halsteren geboren op 3 maart 1845.
11. Thomas Korst, volgt onder VII-b.

VII-b. THOMAS KORST, geboren te Steenberg en op 19 januari 1811, overleden aldaar 14 juli 1858. Hij was wethouder van het gemeentebestuur van Steenberg en thesaurier van de rooms-katholieke kerk aldaar. Hij huwde op 3 oktober 1836 te Halsteren met Anna Cornelia Rubbens, aldaar gedoopt op 24 april 1807, dochter van

31. L.A.J.J. Galema, „Van het oude kerkhof”, *Jaarboek van de heemkundekring 'Halchterth' van Halsteren*, I (1987) 32, 35, 36.

Johannes Rubbens en van Hendrina Franken. Thomas was landbouwer en had zijn boerderij buiten Steenberg en aan de Havendijk bij het vroegere fort Henricus.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Pieter Jan Korst, geboren 4 juli 1838 en aldaar overleden op 1 augustus 1912. Hij was gemeenteraadslid van Steenberg en. In 1904 kocht hij van Basje Krüger de molen midden in de stad, achteraan het molenbaantje. Het betrof hier een stoomkorenmolen, die na de Eerste Wereldoorlog werd afgebroken.³²

Hij huwde op 26 september 1865 te Steenberg en met Petronilla Johanna Maria de Wit, geboren aldaar op 31 maart 1839 Steenberg en en er overleden op 1 februari 1929, dochter van Thomas de Wit en van Wilhelmina Catharina van Trijen. Uit dit huwelijk stammen vijf kinderen.

2. Henrica Joanna Korst, te Steenberg en geboren op 11 september 1839, overleden te Nieuw-Vossemeer op 27 april 1895. Zij huwde op 26 april 1864 te Steenberg en met Antonius Adrianus de Wit, geboren op 2 februari 1838 te Steenberg en (Kladde), overleden op 15 december 1909 te Nieuw-Vossemeer, zoon van Thomas de Wit en van Wilhelmina Catharina van Trijen.
3. Joannis Korst, te Steenberg en geboren op 28 juni 1842, overleden te Dinteloord op 1 februari 1872. Hij was bouwman van beroep en huwde op 4 juli 1866 te Dinteloord met Anna Elisabeth Vermunt, aldaar geboren op 25 september 1843 als dochter van Jan Vermunt en Maria Catharina de Bie. Uit dit huwelijk werden vijf kinderen geboren.

Links: Henrica Joanna Korst (1839–1895), rechts: Anna Cornelia Korst (1849–1915).

4. Johanna Cornelia Korst, geboren te Steenberg en op 29 november 1843, overleden op 11 augustus 1916 te Oudenbosch. Zij was kloosterzuster bij de penitenten-recollectinen van Oudenbosch, waar zij op 5 juli 1863 als zodanig werd geproft met de kloosternaam Chrysosthoma.

32. C.J.M. Slokkers, *Mesjeus, markten etc. en andere mijmeringen over Steenberg en* (Steenberg en, 1977) 18.

In het jaar 1872 is er sprake van haar wonderbaarlijke genezing van een ziekte.³³

5. Kornelis Korst, te Steenberg en geboren op 18 december 1845, huwde op 17 oktober 1871 te Standdaarbuiten met Maria Catharina de Vos, die aldaar was geboren op 16 februari 1840 als dochter van Martinus de Vos en Petronella van Dorst. Uit dit huwelijk werd een kind geboren.
6. Anna Cornelia Korst, te Steenberg en geboren op 14 april 1849, aldaar overleden op 28 september 1915. Zij huwde op 12 september 1872 te Steenberg en met Jacobus Jan van der Riet, aldaar geboren op 14 juli 1846, zoon van Kornelis van der Riet en van Adriana de Wit.

VI-c. **MARIJN KORST**, gedoopt te Steenberg en op 18 maart 1768, stierf te Klundert op 14 juli 1833. Hij huwde te Steenberg en op 26 juli 1790 met Adriana Marijnusse Huijsmans, aldaar gedoopt op 29 april 1770, dochter van Marinus Huijsmans en van Cornelia de Wit.

Uit dit huwelijk:

1. Anna, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 7 februari 1792.
2. Adriana, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 18 november 1792, jong gestorven.
3. Adriana, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 10 januari 1794, jong gestorven.
4. Petrus Korst, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 20 januari 1795. Hij was bouwman te Willemstad en huwde te Fijnaart op 9 augustus 1815 met Petronella Leijten, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 22 september 1785, dochter van Cornelis Leijten en Maria In de Weij.

Uit hun huwelijk:

- A. Marijnus, geboren op 16 augustus 1816 te Fijnaart, overleden aldaar op 8 maart 1817.
- B. Adriana Korst, geboren op 7 september 1819 te Willemstad, overleden te Klundert op 26 april 1899. Zij huwde met Johannes Laurens.
- C. Maria, geboren op 15 november 1819 te Fijnaart, overleden aldaar op 31 mei 1822.
5. Adriana, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 11 februari 1797, jong gestorven.
6. Adrianus, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 18 april 1798.
7. Adriana, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 1 oktober 1800, jong gestorven.
8. Joannes, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 15 december 1801, jong gestorven.
9. Adriana Korst, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 25 maart 1803, overleden te Fijnaart op 4 juni 1865. Zij huwde op 7 april 1834 te Klundert met Cornelis van Elewout, gedoopt op

33. P. Gerlach, *Gedenkboek bij het 100-jarig bestaan van de Penitenten Recollectinen van Oudenbosch* (Oudenbosch, 1938) 91.

18 maart 1800 te Oud-Gastel, wagenmaker, zoon van Cornelis van Elewout en van Adriana Rockx.

10. Marijnus, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 21 april 1805.
11. Joannes, gedoopt te Standdaarbuiten (Fijnaart) op 4 oktober 1806, jong gestorven.
12. Joannes Korst, gedoopt op 2 mei 1810 te Klundert, trouwde te Standdaarbuiten op 12 juni 1837 met Adriana Gabriels, aldaar geboren op 29 januari 1815, dochter van Martinus Gabriels en Maria de Jong.

Uit hun huwelijk:

- A. Adriana, geboren te Fijnaart op 25 april 1839.
- B. Martinus Korst, geboren te Willemstad op 3 juni 1841. Hij huwde op 30 juli 1864 te Fijnaart met Dingena van den Biggelaar, aldaar geboren op 12 augustus 1843, dochter van Johannes van den Biggelaar en van Johanna van Kempen.
- C. Marijnus, geboren te Fijnaart op 10 juni 1843.
- D. Adriana, geboren te Fijnaart op 10 juni 1843.
- E. Pieter, geboren te Fijnaart op 25 juli 1844.
- F. Marijnus, geboren te Fijnaart op 21 september 1847.

Joannes Korst hertrouwde te Fijnaart op 10 mei 1856 met Maria van Laarhoven, aldaar geboren op 19 april 1827, dochter van Johannes van Laarhoven en van Pieterella Deijkers.

Uit dit huwelijk:

- G. Joannes, geboren te Fijnaart op 28 januari 1857.
- H. Adrianus Korst, geboren te Fijnaart op 28 januari 1858, huwde aldaar op 26 april 1884 met Kornelia Koremans, geboren op 6 december 1863 Standdaarbuiten als illegitieme dochter van Elizabeth Koremans. Uit dit huwelijk werden te Fijnaart tien kinderen geboren.
- I. Joannes, geboren te Fijnaart op 18 maart 1860.
- J. Maria, geboren te Fijnaart op 4 april 1861.
- K. Marijnus, geboren te Willemstad op 20 januari 1863.

IV-b. DIRK DIRKSE KORST, gedoopt te Steenberg en op 4 november 1697, werd begraven op 9 maart 1748 te Nieuw-Vossemeer. Hij huwde op 5 januari 1727 te Steenberg en met dispensatie voor tweede- en derdegraadsbloedverwantschap met Eva Marinussen Vermeulen. Zij is gedoopt te Steenberg en op 17 december 1699 en begraven aldaar op 24 februari 1728. Marinus Gerards Vermeulen en Joanna Engelberts van de Ven waren haar ouders.

Dirk Korst hertrouwde op 19 februari 1730 te Nieuw-Vossemeer met Elisabeth Pieterse Volkers, weduwe van Pieter van Olen, gedoopt te Wouwe op 31 maart 1669, begraven te Nieuw-Vossemeer op 3 februari 1740, dochter van Pieter Goortsen Volkers en van Anna Jans van Bael. Voor de weeskamer van Oud- en Nieuw-Vossemeer werd na het overlijden van Elisabeth Volkers op 12 april

1740 de staat en inventaris van hun goederen opgemaakt.³⁴ Dirk Korst bezat toen een hofstede in de polder van Nieuw-Vossemeer met 46 gemeten en 88 roeden land.

Hij trouwde in derde echt op 12 juni 1740 te Steenberg en met Maria Adriaense, jongedochter, wonende onder Steenberg en. Zij hertrouwde op 30 maart 1749 te Nieuw-Vossemeer met Laurentius van Hoof (van Hove), jongeman uit de Bergse polder.

Uit dit huwelijk:

1. Dirk Dirkse Korst, gedoopt te Halsteren (Nieuw-Vossemeer) op 10 september 1741, overleden op 29 januari 1815 te Nieuw-Vossemeer. Hij huwde aldaar op 11 december 1768 met Pietermella van der Wegen, gedoopt op 15 juli 1730 te Wouw (Moerstraten), begraven op 17 mei 1808 te Nieuw-Vossemeer, dochter van Joannes Dirken van der Wegen en van Elisabeth Pietersen van Hoof. Zij was laatst weduwe van Adriaan Smits en daarvoor van Marinus Dankers. Haar derde huwelijk kende geen kinderen.

Dirk Korst wordt vermeld in het gaarboek (veldboek) van Nieuw-Vossemeer anno 1792.³⁵ Samen met andere afgevaardigden van zijn dorp heeft hij zich in 1795 beijverd voor de stichting van de rooms-katholieke parochie van Nieuw-Vossemeer in 1795.³⁶

2. Cornelia Korst, gedoopt te Halsteren (Nieuw-Vossemeer) op 11 november 1742, begraven op 1 mei 1808 te Nieuw-Vossemeer. Zij was aldaar op 12 september 1762 getrouwd met Christiaan Buijsen, meester-wagenmaker te Nieuw-Vossemeer, gedoopt op 10 november 1717 te Essen, begraven op 21 juli 1800 te Nieuw-Vossemeer, zoon van Dingeman Buijsen en van Elisabeth Lanckruijs, weduwnaar van Maria Vos. Op 22 maart 1766 maakten beide echtelieden hun testament, daarbij elkaar benoemend tot universele erfgenaam; als voogd over hun kinderen stelden zij Christiaans broer aan, Pieter Buijsen te Wouw.³⁷

IV-c. PIETER DIRKSE KORST, gedoopt op 24 maart 1710 te Steenberg en, trouwde op 29 maart 1733 te Steenberg en met Maria van Someren, aldaar gedoopt op 4 maart 1703 en er begraven op 24 oktober 1747. Zij was een dochter van Joannis Antonisse van Someren en van Elisabeth Dirkse Gastelaers.³⁸ Voor de weeskamer van Steenberg en toonde hij na haar overlijden zijn testament en werd de voogdij over hun kinderen geregeld.³⁹

De kinderen waren:

1. Dirk Pieterse Korst is gedoopt te Steenberg en op 21 januari 1734 en huwde aldaar op 17 mei 1760 met Maria Offermans, gedoopt te Steenberg en op 5 augustus 1734, begraven aldaar op 19 april 1766, dochter van Marinus Offermans en van Adriana Heijnen.

Uit dit huwelijk:

- A. Petrus, gedoopt te Steenberg en op 10 september 1761.

34. GATM, Oud- en Nieuw-Vossemeer, Lasonder no 5593, f 77 e.v.

35. A.M. Bosters, *Genealogische en historische aantekeningen betreffende Nieuw-Vossemeer*, dl I (Voorburg, 1980) 18, 19.

36. Rijksarchief Zeeland, Archief van de Staten van Zeeland, 1137. A.M. Bosters, *Parochie Nieuw-Vossemeer 200 jaar* (Nieuw-Vossemeer, 1995) 13, 14, 16.

37. GATM, Lasonder 5562, f.

38. A.M. Bosters, *Genealogie van de familie van Someren/van Zomeren uit West-Brabant verwant aan Somers (1550-1950)* (Voorburg, 1990) 4.

39. SAZ, Steenberg R 2248, f 123.

- B. Martinus, gedoopt te Steenberg en op 12 september 1764.
2. Joanna, gedoopt te Steenberg en op 16 oktober 1735.
3. Jan Pieterse Korst, gedoopt te Steenberg en op 25 februari 1737, begraven aldaar op 31 december 1768. Voor de insolvente en verlaten boedel van Cornelia van der Wielen als weduwe van Jan Korst waren er diverse crediteuren.⁴⁰ Jan huwde te Steenberg en op 23 maart 1761 met Cornelia van der Wielen, gedoopt op 3 juni 1723 te Oudenbosch, dochter van Johan van der Wielen en van Anna van der Enden, weduwe van achtereenvolgens Jan Krijnen Schoutens en Marijnus Leunis.

Uit dit huwelijk:

- A. Cornelius, gedoopt te Steenberg en op 26 oktober 1762, begraven aldaar op 21 april 1763.
4. Catharina, gedoopt te Steenberg en op 19 oktober 1739.
5. Joost Korst, gedoopt te Steenberg en op 25 december 1740, huwde met Helena Nijsen. Uit dit huwelijk:
- A. Josina, gedoopt te Steenberg en op 19 april 1765.

Joost hertrouwde op 11 augustus 1765 te Steenberg en met Henrica van Hertum, gedoopt te Steenberg en op 19 juli 1748, dochter van Joannes van Hertum en van Joanna Vastesager.

Uit dit huwelijk:

- B. Joanna Maria, gedoopt te Steenberg en op 17 december 1765.
- C. Joannes Antonius, gedoopt te Steenberg en op 2 december 1767.

Een kind van Joost Korst werd 3 augustus 1769 te Steenberg en begraven.

6. Sebastianus, gedoopt te Steenberg en op 27 februari 1743.
7. Paulus, gedoopt te Steenberg en op 29 september 1744.
8. Catharina, gedoopt te Steenberg en op 8 december 1745.
9. Anna Catharina, gedoopt te Steenberg en op 18 december 1746.

Pieter Dirkse Korst hertrouwde op 24 juni 1751 te Steenberg en met Janna Elsevier, gedoopt op 25 mei 1726 te Halsteren, overleden in 1752, dochter van Petrus Elsevier en van Cornelia Dingemans van Gorp.

Uit dit huwelijk:

10. Cornelia, gedoopt te Steenberg en op 9 juni 1752. Als nagebleven weduwnaar van Janna Elsevier liet Pieter Korst op 12 augustus 1752 de voogdij over het enige nagelaten kind regelen: Cornelia, toen ongeveer twee maanden oud.⁴¹

Kinderen van Pieter Korst werden te Steenberg en begraven op 30 maart 1740, 29 oktober 1740, 24 januari 1744, 20 oktober 1744 en 24 augustus 1747.

III-b. ADRIANUS CORNELISSE KORST, geboren omstreeks 1655, werd op 19 november 1703 te Steenberg en begraven. Hij was kastelein geweest van beroep en had een winkel gedreven op de hoeve van mevrouw De Fosse, gestaan in de polder van De Heen. In

40. SAZ, Steenberg en R 1180, 1768.

41. SAZ, Steenberg en R 2248, f 129.

42. SAZ, Steenberg R 1740, 1 juli 1684.

43. Het betreft hier Mauritius de Savornin, die in het jaar 1663 met een compagnie Franse voetknechten te Steenberg was aangekomen. Hij was van 1673 tot 1688 commandeur van het vestingstadje Steenberg (SAZ, Steenberg N 7470. A. Delahaye, *De vesting Steenberg* (Zevenbergen, 1975) 47, 48.

44. SAZ, OAA Steenberg 1238.

45. SAZ, Steenberg R 2247, f 51.

46. De zoon van Jacob Korst werd op 9 januari 1738 te Steenberg begraven. Een ander kind werd op 20 december 1708 aldaar begraven.

verband met dit bedrijf legde hij, als gehuwd met Aeltje Jacobs Gommen, een verklaring af.⁴²

Hij huwde op 28 maart 1676 te Steenberg als jonge man uit 't Oudeland van Steenberg en als soldaat onder de compagnie van kapitein Savornin⁴³, toen in garnizoen te Bergen op Zoom, met Aeltje Jacobs Gommen, jongedochter van 's-Hertogenbosch. Adrianus Cornelisse Korst wordt vermeld op een gemaallijst van Steenberg uit het jaar 1688.⁴⁴

Uit dit huwelijk werden geboren:

1. Janneke, begraven op 29 maart 1702 te Steenberg.
2. Adrianus, gedoopt te Steenberg op 9 oktober 1681.
3. Jacob Korst, gedoopt te Steenberg op 24 augustus 1683, begraven aldaar op 17 maart 1718. Na zijn overlijden deed zijn weduwe, Anneke Cornelisse Borteldonck, op 16 juli 1718 uitkoop voor haar twee kinderen Cornelis en François Korst.⁴⁵

Jacob was op 25 juli 1706 te Steenberg getrouwd met Anna Cornelis Bortendonck. Uit dit huwelijk:⁴⁶

- A. Adrianus, gedoopt te Steenberg op 27 oktober 1707, begraven aldaar op 1 november 1712.
 - B. Cornelius, gedoopt te Steenberg op 4 december 1713.
 - C. Franciscus, gedoopt te Steenberg op 18 oktober 1716.
4. Cornelius, gedoopt te Steenberg op 21 april 1688.

Wintelrooise emigranten te Londen

Jan Willems en Anna Gerit Henrick Wouters te Wintelroij hadden twee dochters, die in 1566 en 1568 met hun echtgenoten te Londen woonden.¹ Misschien waren zij leden van de daar woonachtige Vlaamse gemeenschap van uitgeweken protestanten.

De dochters waren Magdalena Jan Willems, gehuwd met Henrick Robbrechts Jaques, en Adriaentken Jan Willems, gehuwd met Michiel Chenesael van Vilecyn (Chevesael van Valencijs, Valenciennes).

1. Streekarchief Oisterwijk, Hilvarrenbeek R 27, f 17^v, 21 januari 1566. R 28, f 31^v, 5 februari 1568; f 58^v, 5 maart 1568.

MALLANTS TE 'S-HERTOGENBOSCH

G.C.M. VAN DIJCK

Afkortingen

GAH Gemeentearchief 's-Hertogenbosch

De Bossche tak van de familie Mallants begint met meester Ewout Janszoon Mallants. Vermoedelijk kwam hij uit Vlijmen.

I. JAN JAN MALLANTS en Margriet N. hadden vijf kinderen, te weten:

1. Heilwich Jan Mallants, getrouwd met Laurentius Jacobs van Boemel.¹
2. Adriana Jan Mallants, getrouwd met Henricus Jan Denyssen.²
3. Mr Ewout Mallants, volgt onder II.
4. Heylwich Jan Mallants.²
5. Dirck Jan Mallants had vijf kinderen:²
 - A. Jan Dirck Mallants.
 - B. Willem Dirck Mallants.
 - C. Gerit Dirck Mallants.
 - D. Dirck Dirck Mallants.
 - E. Agnes Dirck Mallants.

Onder voorbehoud:

6. Reiner Jan Mallants.³

II. MR EWOUT MALLANTS vestigde zich te 's-Hertogenbosch en kreeg op 29 maart 1507 het poorterschap. Hij trouwde voor 1504 met de Bossche vrouw Richmoet, dochter van de kangieter Gielis Martens van Broecheven en van Mechtelt van Delft alias van Hencxtum.

Meester Ewalt sloot op enkele van zijn dochters en op zijn zoon lijfrenten af.⁴ Hij was eigenaar van de watermolen te Sint-Oedenrode, die in 1563 door zijn kinderen werd verkocht.⁵ In Den Bosch kocht hij in 1531 een groot huis in de Sint-Jorisstraat⁶, dat hij in 1524 doorverkocht. Zelf kocht hij toen een huis naast dat van ridder Jan van Baexen.⁷ Dat huis zou later in het bezit komen van de enige priesterzoon uit het gezin, te weten Gielis. Deze verkocht het op 6 maart 1562.

Ewout stierf voor 9 januari 1529.⁸ Zijn vrouw meldde zich als weduwe af bij het korenkopersambacht op 29 september 1535.⁹ Zij bleef achter met dertien kinderen in de leeftijd van 1 tot 15 jaar. In

1. GAH, R 1283, f 136^v, 14 mei 1513.

2. GAH, R 1275, f 202^v, 9 juli 1506.

3. GAH, R 1263, f 54, 24 oktober 1493.

4. GAH, Collectie Aanwinsten 7851, f 329, 1531; f 390^v, 1540.

5. GAH, R 1382, f 557^v, 5 mei 1563.

6. A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch, alsmede hunne eigenaars en bewoners in vroegere eeuwen. Aanteekeningen uit de Bossche schepenprotocollen, loopende van 1500-1810* (3 dln; 's-Hertogenbosch, [1911-1914]) I, 451.

7. Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, I, 381.

8. GAH, R 1309, f 83^v.

9. GAH, R 1312, f 269^v.

10. GAH, Oud archief C-165.
11. GAH, R 1845, f 263.
12. GAH, R 1453, f 282, 26 augustus 1609.
13. GAH, R 446, 9 februari 1551. R 1363, f 1, 5 oktober 1552. R 1368, f 110, 18 januari 1556. R 1843, f 436, 18 september 1550.
14. GAH, R 1334, f 187^v, 6 april 1541. R 1335, f 151, 17 april 1542. R 1355, f 2^v, 4 oktober 1550. R 1364, f 544, 4 augustus 1544.
15. GAH, R 1922, ongef., 18 oktober 1570.
16. GAH, R 1317, f 97.
17. GAH, C-166.
18. Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, I, 248.
19. GAH, R 1540, f 212^v, 9 maart 1629. R 1885, 11 februari 1642.
20. GAH, R 1447, f 337, 25 september 1606.
21. Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, I, 381.
22. GAH, R 414, 1 februari 1565.
23. GAH, R 1848, f 480, 27 juni 1576.
24. GAH, R 1922, 23 november 1579.
25. GAH, N 2663, 10 juli 1606. R 1453, f 282, 26 augustus 1609.

1523 had zij met haar man en hun elf kinderen nog deelgenomen aan de stadsloterij.¹⁰

Op 18 december 1557 gingen de tien nog in leven zijnde kinderen over tot de erfdeling van de ouderlijke nalatenschap.¹¹ De kinderen waren:

1. Johanna mr Ewout Mallants, geboren in 1504, trouwde met Daniel Reynder Loyen.¹²
2. Mr Gielis Mallants, priester, kanunik van de Sint-Jan te 's-Hertogenbosch, is overleden na 1566.
3. Jan mr Ewouts Mallants trouwde met de uurwerkmakersdochter Henrica, dochter van Peter Wouters Simons en diens tweede vrouw Gerarda Henricks Borstken.¹³
4. Margriet Ewout Mallants.
5. Henrick mr Ewouts Mallants trouwde met Maria Henrick Snoecx, dochter van Henrick bij Luijtgart Willems van der Perre, weduwe van Gerart Wouters van der Hoeve. Via de Van der Perre-familie was Henrick verwant aan Jeroen Bosch.¹⁴ In 1570 blijkt hij buiten de stad te wonen.¹⁵ Zijn beroep was goudsmid, waarvoor hij met goed gevolg vier jaar in de leer was bij Mathijs Jans van Culemborch.¹⁶ Merkwaardig is overigens dat Henrick niet wordt gevonden in de ledenlijst van de Bossche goudsmiden en dat er van hem geen werk bewaard is gebleven.

In 1562–1563 woonde Henrick in de Sint-Jorisstraat en nam hij met zijn drie kinderen deel aan de stadsloterij met veertien loten.¹⁷ Van de drie kinderen is alleen een zoon bekend:

- A. Gerard Henrick Mallants trouwde met Susanna Proeninck van Deventer, dochter van Albert Proeninck van Deventer uit een buitenechtelijke verhouding.¹⁸ Zij was eerder getrouwd geweest met Jan Winckelroye. Gerard en Susanna waren de ouders van Hendrick Mallants, geboren in 1570 en overleden voor 11 februari 1642, gehuwd met Catharina Hermans Bus.¹⁹
6. Elisabeth Ewouts Mallants, geboren in 1512, is zonder kinderen voor 1607 overleden.²⁰
7. Maria, geboren in 1514, jong gestorven.
8. Dirck mr Ewouts Mallants trouwde met Aleyt Everarts van Arckel genaamd van de Water, dochter van Everart bij Aleijt N.²¹

Zij hadden drie kinderen:

- A. Ewalt Dirck Mallants verbleef in 1565 waarschijnlijk te Londen.²² Hij was 'meester', maar het is mij niet bekend waar hij gestudeerd heeft. Hij trouwde met Cecilia natuurlijke dochter Goessens van Jabeeck.²³ Beiden overleden in 1579 aan de pest.²⁴ Voogden over de drie kinderen waren hun oom Everart Dircks Mallants, Gerart van Tuldén en Everart Jacobs van Delft.²⁵
- B. Everart Dirck Mallants.

26. GAH, R 1847, f 454, 19 juli 1567.
27. GAH, R 1845, f 263.
28. GAH, Oud archief C-65.
29. GAH, Oud archief B-7. C-145.
30. GAH, Oud archief C-165.
31. Vn Sasse van Ysselt, *De voorna-me huizen*, III, 339.
32. GAH, Collectie Aanwinsten 7851, f 344, 1534. R 1387, f 308, 30 juni 1565. R 1395, f 99^v, 9 fe-bruari 1570. R 1413, f 39, 16 januari 1579. R 1846, f 259, 15 juli 1562. L.F.W. Adriaenssen, „Hilvarenbeekse uitvaarten in het Kerstjaar 1562–1563”, *De Brabantse Leeuw*, XLIV (1995) 85. – Leo Adriaenssen.
33. GAH, R 1276, f 382^v, 16 juli 1507.
34. W. de Bakker, „de Bresser”, *De Brabantse Leeuw*, XIX (1973) 122.
35. GAH, Oud archief C-65.
36. Van Sasse van Ysselt, *De voorna-me huizen*, II, 70; III, 339.
37. GAH, R 1274, f 283^v, 17 mei 1505.
38. GAH, Oud archief C-165, 1521–1522.
39. Van Sasse van Ysselt, *De voorna-me huizen*, III, 537.

C. Aelken Dierck Mallants.²⁶

9. Peter mr Ewouts Mallants was op 18 december 1557 buitens-lands²⁷ en is waarschijnlijk spoedig daarna overleden.
10. Gerart mr Ewouts Mallants.
11. Anna Ewouts Mallants, geboren in 1516.
12. Mattheus, jong overleden.

Hiermede is wederom een familie belicht uit de omgeving van Jeroen Bosch.

Bijlage: Van Broecheven

I. MARTEN GIELIS VAN BROECHOVEN. De familie Van Broecheven bestond uit kangieters. Marten had vier kinderen, te weten:

1. Lysbeth Martens van Broecheven.²⁸
2. Margriet Martens van Broecheven.
3. Gielis Martens van Broecheven, volgt hierna onder II.
4. Roelof Martens van Broecheven, volgt onder IIbis op pagi-na 217.
5. Gijsbert natuurlijke zoon Martens van Broecheven.²⁹

II. GIELIS MARTENS VAN BROECHOVEN had bij zijn vrouw Mechtelt van Delft alias van Hencxtum (dochter van Nicolaes en van Angelina van Gewande) negen kinderen, te weten:

1. Anna Gielis van Broecheven in de Visstraat.³⁰
2. Gielis Gielis van Broecheven.
3. Amelis Gielis van Broecheven, gehuwd met Aleijt natuurlijke dochter Ludolphs Buck.³¹
4. Willem Gielis Martens van Broecheven trouwde met de Bos-sche schependochter Cristyn Bernts Janssen van Overmeer. Een van hun kinderen was Elisabeth, die werd geboren in 1520; zij trouwde met mr Laureyns van Gorop uit Diessen, advocaat te 's-Hertogenbosch.³²
5. Richmoet Gielis van Broecheven, gehuwd met mr Ewout Mal-lants.
6. Aleyt Gielis van Broecheven, getrouwd met Jan Arnt Egens alias Scoercop.³³
7. Geertruijt Gielis van Broecheven, gehuwd met Claes Henricxs van Beeck alias De Bresser.³⁴
8. Henrick Gielis van Broecheven Achter 't Wild Varken³⁵ trouwde met Mathea Jacobs van Driel. Jacob was een zoon van Henrik Gerards van Vladeracken.³⁶

IIbis. ROELOF MARTENS VAN BROECHOVEN³⁷, kangierter, was bij Elisabeth N. vader van:

1. Martinus Roelofs van Broecheven, volgt onder III op pagi-na 218.
2. Peter Roelofs van Broecheven³⁸, kangierter.
3. Gielis Roelofs van Broecheven.
4. Gijsbert Roelofs van Broecheven.³⁹

5. Andries Roelofs van Broecheven trouwde met Anna Jans van Dueren. Zij hadden een dochter:

A. Johanna Andries van Broecheven, gehuwd met Johan van den Bossche.⁴⁰

6. Jan Roelofs van Broecheven.

7. Dirck Roelofs van Broecheven.

8. Elisabeth Roelofs van Broecheven.

9. Richmoet Roelofs van Broecheven.

10. Maria Roelofs van Broecheven.

11. Petra Roelofs van Broecheven.⁴¹

III. MARTEN ROELOFFS VAN BROECHOVEN⁴², geboren in 1486 en overleden in 1540, trouwde met Margriet Henricks van Uden, die hem de volgende kinderen schonk:

1. Hendrick Martens van Broecheven.

2. Beatrys Martens van Broecheven.

3. Jenneken Martens van Broecheven, gehuwd met Henrick Jan Eelkens.

4. Peterken Martens van Broecheven, gehuwd met Jasper Jans Beck.

5. Margriet Martens van Broecheven, gehuwd met Henrick Jans van Meyensvoirt.

40. Van Sasse van Ysselt, *De voornamen huizen*, II, 290.

41. GAH, R 1279, ff 333^v en 426.
R 1282, f 78^v, 31 januari 1511.
Oud archief C-146, ff 127^v, 169^v.
C-147, ff 161, 175.

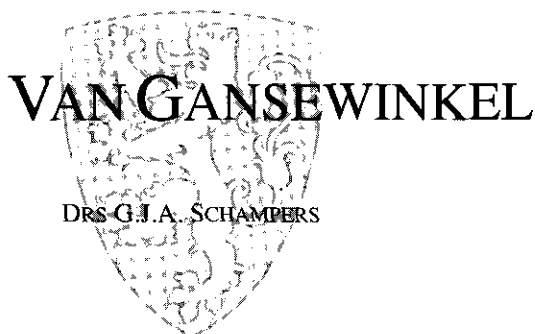
42. GAH, R 1333, f 275^v.

Zie verder voor de Van Broecheven's Van Sassen van Ysselt, *De Voornamen huizen*, deel III, blz. 339. De daar genoemde Peter Gielis van Broecheven, vader van onder meer mr Henrick, kan ik uit de archivalia niet staven. Wellicht hebben we toch te doen met de in dit artikel genoemde Peter Roelof Marten Gieliss van Broecheven.

Wedden dat ik een vrouw versier?

Weddenschappen over te sluiten huwelijken worden regelmatig gezien. Iets verder ging in 1678 Hendrick Adriaens van Boemel, die aan een herbergier te Diessen, Peter Claes Otten, f 100 beloofde te betalen als hij niet binnen een jaar zou zijn getrouwd of vader zou zijn geworden van een bastaard.¹

1. Streekarchief Oisterwijk, N 783, 3 januari 1678.

Afkortingen

SAD	Streekarchief Deurne
SAE	Streekarchief Eindhoven

Inleiding

De hier behandelde familie leidde haar naam af van de hoeve Ganzewinkel te Mierlo, niet te verwarren met de onder Gerwen gelegen gelijknamige hoeve die op het Spekt lag, eigendom was van de priorij Hooidonk en in 1650 als kloostergoed werd geconfisqueerd.¹ Gezien het belang van beide hoeven is het zeer wel mogelijk dat verschillende families zonder onderlinge verwantschap hun naam aan een van deze hoeven ontleenden.

De hoeve te Mierlo was gelegen op het Hout, thans gemeente Helmond, die er de woonwijk Ganzewinkel realiseerde.

De hoeve, eerder *Ghijnswinkel* genaamd, was in de eerste helft van de veertiende eeuw eigendom van Geerlinc de Rover, die er op 20 maart 1324 voor schepenen van 's-Hertogenbosch een erfpacht van 8 mud rogge op vestigde.²

Omstreeks de helft van de zeventiende eeuw was de hoeve eigendom van Petronella van Laer, moeder van Petronella Elisabeth Hoeffslager, die was getrouwd met sinjeur Johannes Fabritius, schout van Oldenvalkenburg. Op 18 februari 1658 nam Willem Handerick Anthonissen, hoevenaar, namens dit echtpaar bezit van de hoeve *Hoijsch* waarop hij woonde, van de hoeve *Paddenpoel* en van de hoeve Ganzewinkel, waarop Hendrick Aert Henssen woonde, en van landerijen die aan dertien pachters waren verpacht.³

Op 21 augustus 1771 werd de hoeve na verscheidene malen te zijn verkocht opnieuw van de hand gedaan, nu voor de som van f5.445, inclusief f1.445 daaronder begrepen lasten, een restant van de erfpacht uit 1324 van 4 mud en 5 zester rogge. De hoeve bleek toen 183 lopenzaad groot te zijn.⁴

De stamreeks

I. HENRICK AERTSSEN HENSSEN, waarschijnlijk niet uit Mierlo afkomstig, was hoevenaar op Ganzewinkel.⁵ Hij was een vermogend man, want afgezien van het beheer van een kapitale boerderij had hij

1. A.M. Frenken, *Memoriaal der dorpen en parochies Gerwen, Nuenen en Nederwetten* ('s-Hertogenbosch, 1948) 11.

2. SAD, Mierlo R 85, f 102, 28 augustus 1771.

3. SAD, Mierlo R 78.

4. SAD, Mierlo R 85, f 105.

5. SAD, Mierlo R 70, 24 augustus 1657 en 18 februari 1658.

uitgebreide eigendommen, onder andere in 1650 gekocht van jonker Diederick van Grevenbroeck, heer van Mierlo, akkerland met grachten en houtwallen op het Hout, genaamd het Oostenderbroek.⁶

Hij was getrouwd met Jenneke Goord Branten. Zij was niet de dochter, maar de weduwe van Goord Branten, want behalve haar dochters Goortje en Jenneke bij Henrick Aert Henssen erfden in 1663 ook Goord Franssen en Jan Goord Branten haar nalatenschap.⁷ Zij was in 1650 reeds overleden, want in dat jaar erfde haar tweede man van de ouders van zijn tweede vrouw. Haar kinderen waren in 1663 al getrouwd.

Henrick hertrouwde met Aelke Mathijss van der Venne, dochter van Mathijs Jansse van der Venne en van Christina Henrick Versantvoort.⁸ Zij erfde met haar man, haar broers en haar zusters de nalatenschap van haar ouders op 22 april 1650. Haar erfdeel bestond uit een heiveld en een weiveld.

De kinderen uit het eerste huwelijk waren:

1. Jenneke Henrick Aertssen was bij de deling van de erfenis van haar ouders op 12 augustus 1678⁹ reeds overleden. Haar erfdeel bestond uit landerijen. Zij was getrouwd met Niclaes Jansen van Beeck en had bij hem vijf kinderen namelijk Jan, Hendrick, Goord en Merike, allen minderjarig in 1678, en Anneke, die getrouwd was met Matheus Laureijsen.

Voogden over de kinderen waren Anthonis Peters, schepen van Stiphout, en Jan Goord Branten, schepen van Mierlo.¹⁰ Henrick, Goord en Merike erfden tezamen het huis dat zeven gebonten telde. Bij de boedelscheiding op 12 augustus 1678 deelden de kinderen van Jenneke en de kinderen van haar zuster Goortje mee als 'gelijke kinderen'.

2. Goortje Henrick Aertssen werd eenmaal vermoedelijk per vergissing Anneke genoemd.¹¹ Zij erfde van haar moeder het huis waarin zij woonde. Haar echtgenoot was Henrick Aert Joosten van Hoof.

De mede-erfgenamen van Jenneke en Goortje, namelijk Goord Franssen en Jan Goord Branten, erfden diverse percelen land, een groot huis en een klein huis.

De kinderen uit het tweede huwelijk van Henrick Aert Henssen waren:

3. Meriken Henrick Aertssen was in 1678 weduwe van Willem Anthonis.
4. Aert Henrick Aerts van Gansewinckel, volgt onder II-a op pagina 220.
5. Henricxke Henrick Aerts, meerderjarig en ongehuwd in 1678, erfde een akker. Zij overleed voor 22 april 1682.¹²
6. Arike Henrick Aerts (Adriaentje) trouwde met Lambert Jacobs van de Goor, die volgt onder II-b.

II-a. AERT HENRICK AERTS VAN GANSEWINCKEL woonde op de hoeve Ganzewinkel. Hij wordt op 9 juli 1685 oud-borgemeester

6. SAD, Mierlo R 69, f 86, 6 december 1650.

7. SAD, Mierlo R 71, 10 april 1663.

8. SAD, Mierlo R 69, f 78.

9. SAD, Mierlo R 72, f 184.

10. SAD, Mierlo R 73, 28 januari 1683.

11. SAD, Mierlo R 70, 4 juli 1659.

12. SAD, Mierlo R 73, 22 april 1682.

van Mierlo genoemd.¹³ Samen met zijn zwager Lambert Jacobs verkocht hij in 1682 het erfdeel dat zij geërfd hadden van zijn zuster Henricken aan zijn zuster Merike.¹² Hij overleed voor 16 januari 1701.¹⁴

Aert was getrouwd met Maria Jans Verdonschot, dochter van Jan Huijberts Verdonschot en Lucia Jacobs Weijers. Er rees een geschil over de erfenis van Jan Huijberts Verdonschot, dat eindigde in een akkoord op 16 januari 1701. Marie werd daarin bijgestaan door haar zonen Jan en Huijbert.¹⁵ Bij de verdeling van de boedel op 24 maart 1710 van Jan Huijberts Verdonschot en Sijke Jacobs worden de kinderen van Aert Henrick Aerts opgesomd.¹⁶

1. Jan Aerts van Gansewinckel, volgt onder III-a op pagina 221.
2. Huijbert Aerts van Gansewinckel, volgt onder III-b op pagina 221.
3. Hendrick Aerts van Gansewinckel, volgt onder III-c op pagina 227.
4. Jacob Aerts van Gansewinckel.
5. Ariaen Aerts van Gansewinckel, volgt onder III-d op pagina 228.

III-a. JAN AERTS VAN GANSEWINCKEL trouwde te Mierlo op 19 oktober 1698 met Lucia Jansen Gulden. Zij lieten de volgende kinderen dopen:

1. Lucia, te Mierlo gedoopt op 9 november 1699.
2. Joanna, te Mierlo op 7 februari 1702 gedoopt.
3. Maria, op 31 maart 1703 gedoopt te Mierlo.
4. Aert Jans van Gansewinckel is op 18 mei 1705 gedoopt. Hij kreeg op 20 augustus 1735 een borgbrief voor Postel.¹⁷
5. Catharina, te Mierlo gedoopt op 21 februari 1709.
6. Joanna Jans van Gansewinckel, te Mierlo gedoopt op 23 november 1711, trouwde daar op 16 februari 1747 met Joannes Verbeek. Zij lieten te Mierlo drie kinderen dopen: Lucia op 29 april 1748, Maria op 7 april 1750 en Henricus op 29 januari 1754.

III-b. HUIJBERT AERTS VAN GANSEWINCKEL overleed voor 15 juli 1730.¹⁸ Hij trouwde te Mierlo op 21 december 1704 met Hilleke Peter Smits, dochter van de molenaar Peter Jacob Smits en van Jenneke Jan Jacobs Pellemans. Hij hertrouwde te Mierlo op 18 september 1718 met Maria Jacobs Weijers. Daags voor het huwelijk werd ten behoeve van de vier kinderen uit het eerste huwelijk een inventaris opgemaakt.¹⁹ Dit geschiedde ook na het overlijden van Huijbert. Het was een boereninboedel.

Huijbert kocht op 30 augustus 1714 op een executieverkoop een huis met brouwhuis en toebehoren op het Hout, genaamd *de Valck*, vroeger eigendom van Dirck Huijbers.²⁰ Op 2 september 1727 kocht hij de hoeve *Logoer*, groot 100 lopenzaad, eertijds eigendom van Cornelis Jansen van Rijswijck, welke hoeve na uitwinning werd verkocht wegens verhaal van f 15:12:8!²¹

13. SAD, Mierlo R 73.

14. SAD, Mierlo R 74.

15. SAD, Mierlo R 74.

16. SAD, Mierlo R 75, 24 maart 1710.

17. SAD, Mierlo R 100, f 79.

18. SAD, Mierlo R 99.

19. SAD, Mierlo R 98.

20. SAD, Mierlo R 79.

21. SAD, Mierlo R 80.

De vier kinderen uit het eerste huwelijk, voor wie een inventaris werd opgemaakt²², waren:

1. *Maria Huijberts van Gansewinckel*, gedoopt te Mierlo op 24 november 1705, trouwde op 29 oktober 1729 te Mierlo met Hendrick Jan Raijmakers, aldaar gedoopt op 26 april 1704 als zoon van Jan Raijmakers en Anna Maria Daems. Zij vestigden zich te Lieshout en kregen daarvoor een borgbrief op 6 april 1753.²³ Hendrick kreeg over de aankoop van een koe een meningsverschil met Adriaen van Gansewinkel, de oom van Maria, dat zo hoog opliep dat een rechtszaak dreigde. Adriaen machtigde zelfs Johan François Walraven, procureur te Helmond, om te procederen.²⁴ De zaak werd ten slotte in der minne geregeld op 16 november 1761.²⁵
2. *Jenneke Huijberts van Gansewinckel*, gedoopt te Mierlo op 7 januari 1708, trouwde aldaar met Marinus van der Laeck. Hun kinderen waren:
 - a. *Johanna van der Laeck*, wonend te Dessel, waarschijnlijk als huishoudster bij heer Johannes van Gansewinkel, kapelaan te Dessel, neef van haar moeder, die bij de erfdeling van de nalatenschap van haar ouders namens haar optrad. Zij verkocht, ook weer via Johannes van Gansewinkel, op 9 januari 1769 een bij de erfdeling verkregen huis en landerijen aan haar broer Sijmon voor de lieve prijs van f 2766:5:0.²⁶
 - b. *Sijmon van der Laeck* te Mierlo.
 - c. *Elisabeth van der Laeck* te Mierlo.
 - d. *Peeter van der Laeck* te Asten.
 - e. *Huijbert van der Leck* te Asten.
 - f. *Goord van der Laeck*, die nog minderjarig was op 7 januari 1769.
 - g. *Antony van der Laeck*, eveneens minderjarig in 1769. Hun voogden waren Arnoldus van Gansewinkel, hun oom, en Peeter van de Laeck, hun broer.²⁷

De gezamenlijke kinderen verkochten op 10 juni 1765 een huis aan de Markt te Mierlo aan Johannes Knapen, kleermaker, voor de prijs van 361 gulden.²⁸

3. *Aert Huijberts van Gansewinkel*, volgt onder IV-a op pagina 223.
4. *Jan Huijberts van Gansewinkel*, volgt onder IV-b op pagina 226.

Arnoldus en Jan Jans van Gansewinkel bedankten op 23 oktober 1767 *Adriaen Aerts van Gansewinkel* en *Goord Smits*, hun voogden sinds 28 oktober 1738.²⁹ De gezamenlijke kinderen en hun voogden gaven op 30 januari 1733 handlichting om twee kleine renten aan de kerk van Helmond over te doen.³⁰ Zij erfden met Johannes Smits te Dommelen, Godefridus Smits, molenaar te Mierlo, en de kinderen van *Jacob Smits*, allen erfgenamen van hun grootvader *Peeter Jacob Smits*. De erfenis viel uiteen in vier loten, bestaande

22. Een dochter Anna Catharina, gedoopt op 22 januari 1715, overleed op zeer jeugdige leeftijd.

23. SAD, Mierlo R 102, f 122.

24. SAD, Mierlo R 103, f 246, 9 juni 1761.

25. SAD, Mierlo R 84, f 179.

26. SAD, Mierlo R 85, f 22.

27. SAD, Mierlo R 104, f 321.

28. SAD, Mierlo R 84, f 258.

29. SAD, Mierlo R 84, f 179.

30. SAD, Mierlo R 100, f 17^v.

uit twee huizen en twee maal 750 gulden.³¹ Onverdeeld bleef een obligatie van 1000 gulden ten laste van de gemeente Mierlo, die op 23 juli 1735 werd verkocht aan de parochiearmen.³²

De kinderen uit het tweede huwelijk waren:

5. Jacobus, gedoopt te Mierlo op 7 juni 1719.
6. Helena, gedoopt te Mierlo op 21 december 1720.
7. Henricus, gedoopt te Mierlo op 20 december 1721.
8. Jacob Huyberts van Gansewinkel, volgt onder IV-c.

Na het overlijden van haar man trachtte Maria Weijers de hoeve *Logoor*, ook wel *Goorhoeve* genoemd, te verpachten. Dit bleek redelijkerwijs niet mogelijk en daarom deed zij op 4 januari 1732 handlichting om tot executie te komen. De hoeve was pas anderhalf jaar in haar bezit.³³

IV-a. AERT HUIJBERT VAN GANSEWINKEL³⁴, gedoopt te Mierlo op 2 april 1711, was schepen in 1754 en 1755.³⁵ Hij was meester-timmerman en aannemer van beroep. In 1743 nam hij het onderhoud aan van het onlangs vernieuwde schoolhuis³⁶ en in 1764 voor f 60 de reparatie volgens bestek van het raadhuis.³⁷ In 1766 nam hij aan de hand van een uitvoerig bestek de verbouwing en uitbreiding aan van de gemeenteschool voor de som van f 96.³⁸ Hij verkocht op 1 augustus 1755 een huisje op Loeswijk en acht percelen grond aan diverse personen.³⁹

Hendrik Peeter Raijmakers benoemde bij testament van 15 november 1754 Arnoldus Huijberts van Gansewinkel tot zijn universele erfgenaam.⁴⁰ Arnoldus trouwde te Mierlo op 19 januari 1738 met Jenneke Meussen van Laerhoven. Zij kregen zeven kinderen, van wie een jongetje, Godefridus, op jeugdige leeftijd stierf. De andere kinderen waren:

1. Huijbert Aerts van Gansewinkel, volgt onder V-a op pagina 224.
2. Anna Maria Aerts van Gansewinkel trouwde te Mierlo op 22 oktober 1764 met Arnoldus Baekers. Zij kregen op 12 oktober 1767 een borgbrief en vestigden zich te Eindhoven.⁴¹ Anna Maria overleed aldaar op 31 december 1800.
3. Johannes van Gansewinkel, volgt onder V-b op pagina 225.
4. Peeter van Gansewinkel werd te Mierlo gedoopt op 25 februari 1750 en vertrok uit Mierlo met een borgbrief de dato 13 september 1781.⁴² Twee jaar later woonde hij in Dordrecht. Hij verkocht toen met zijn broer Jan een huis. Zij hadden samen onenigheid met Adriaan Vlemmings, welk geschil minnelijk werd opgelost op 28 april 1781.⁴³
5. Helena Aerts van Gansewinckel werd gedoopt te Mierlo op 20 juli 1754 en trouwde met Anthony van Asten te Lierop. Zij kreeg een borgbrief op 27 april 1780.⁴⁴
6. Francis van Gansewinkel werd gedoopt te Mierlo op 29 januari 1760. Hij was na het overlijden van zijn ouders nog minderjarig. Zijn oom Jan Meussen van Laerhoven en zijn broer Jan van

31. SAD, Mierlo R 100, f 57^v.

32. SAD, Mierlo R 82, f 43.

33. SAD, Mierlo R 99.

34. SAD, Mierlo R 82, f 233^v, 18 januari 1744. R 84, f 280, 27 juni 1766.

35. SAD, Mierlo R 102, f 206. R 84, f 50^v.

36. SAD, Mierlo R 101, f 100, 7 december 1743.

37. SAD, Mierlo R 104, f 84, 17 mei 1764.

38. SAD, Mierlo R 104, f 183^v, 30 juli 1766.

39. SAD, Mierlo R 84, f 50^v.

40. SAD, Mierlo R 102, f 206.

41. SAD, Mierlo R 104, f 250.

42. SAD, Mierlo R 106, f 242.

43. SAD, Mierlo R 106, f 228.

44. SAD, Mierlo R 106, f 157.

Gansewinkel maakten voor hem een inventaris op 22 augustus 1780.⁴⁵ Op 10 september 1787 reikten schepenen van Mierlo hem een borgbrief uit.⁴⁶ Meerderjarig geworden bedankte hij zijn voogden voor het gevoerde beheer op 4 augustus 1788.⁴⁷ Hij woonde toen in Sittard. In 1786 werd hij door zijn broer Jan, koopman te Eindhoven, gemachtigd f 73:7:8 te incasseren bij Johanna de Krueder te Meerewerk bij Maaseik en zo nodig te procederen.⁴⁸

Een akte van 7 september 1780 geeft aan dat deze kinderen via hun grootvader Bartholomeus van Laerhoven en diens vader Jan Meussen verwant waren aan heer Jan Daems van Mierlo, in leven kanunnik van de Sint-Lambrechtskerk te Luik, die in zijn testament vermeldde dat zijn neef Bartholomeus Francken twee zonen had, te weten Peeter en bovengenoemde Jan Meussen. Dit was voor de familie van belang in verband met de beurzenstichting door Jan Daems.⁴⁹

De nalatenschap van Arnoldus van Gansewinkel en Jenneke van Laerhoven werd gedeeld op 28 augustus 1780.⁵⁰

V-a. HUIJBERT AERT VAN GANSEWINKEL⁵¹ werd gedoopt te Mierlo op 26 april 1740. Hij was landbouwer en overleed te Mierlo op 12 september 1816.

Met enkele bekenden, mogelijk verwanten, hielp hij in 1778 Adriaan Dekkers uit Tongelre, die priester wilde worden, maar daartoe de middelen niet had.⁵² Op 4 januari 1783 kocht hij van Marten van Kemenaij diverse percelen grond voor de som van f 537:10:0.⁵³ Hij leende op 24 maart 1786 f 400 van Simon van de Laeck, schepenen van Mierlo; zijn broer Jan te Eindhoven en Anthony van Asten, zijn zwager te Lierop, bleven borg.⁵⁴ Genoemde Simon kocht in 1807 voor f 150 teulland van Huijbert.⁵⁵

Huijbert van Gansewinkel trouwde twee maal, eerst met Marie van Riel, dochter van Jan van Riel en van Adriaantje Cox. Zij was in 1777 met haar zuster Anna Maria, echtgenote van Johannes de Louw, erfgename van haar ouders.⁵⁶ Maria liet bij haar overlijden drie zeer jonge kinderen achter; minstens vijf anderen overleden op jeugdige leeftijd. Op 28 oktober 1783, toen een inventaris werd opgemaakt, leefden nog:⁵⁷

1. Johannes Nicolaas van Gansewinkel werd gedoopt te Mierlo op 6 december 1774 en overleed op 20 december 1838. Hij was dagloner toen hij op 29 augustus 1819 te Mierlo trouwde met Maria van Alphen, die werd geboren te Tongelre op 19 maart 1785 als dochter van Hendrik van Alphen en Christina Futelers.
2. Arnoldus van Gansewinkel werd te Mierlo gedoopt op 2 maart 1777. Hij was onderwijzer en overleed te Mierlo op 7 december 1816. Hij trouwde met Johanna Maria Salomons, geboren te Nuenen in 1799 als dochter van Petrus Salomons en Willemijn Colen. Zij overleed te Mierlo op 12 april 1815, twee

45. SAD, Mierlo R 106, f 176.
 46. SAD, Mierlo R 108, f 220
 47. SAD, Mierlo R 109, f 58
 48. SAE, N 1293, no 145, 7 juni 1786.
 49. SAD, Mierlo R 106, f 183.
 50. SAD, Mierlo R 106, f 177v.
 51. SAD, Mierlo R 85, f 316, 28 november 1776.
 52. SAD, Mierlo R 106, f 52v, 29 september 1778.
 53. SAD, Mierlo R 86, f 168.
 54. SAD, Mierlo R 87, f 61.
 55. SAD, Mierlo R 91 f107v, 30 december 1807.
 56. SAD, Mierlo R 105, f 350, 16 mei 1777.
 57. SAD, Mierlo R 107, f 81.

maanden na haar dochter Maria, die werd geboren op 4 januari en die overleed op 12 februari 1815.

3. Godefridus werd te Mierlo gedoopt op 3 maart 1781.

Zijn tweede huwelijk sloot Huijbert met Catrien Lathouwers uit Breugel. Bij de volkstelling van 1811 was Catrien al overleden, terwijl haar volgende kinderen leefden:

4. August van Gansewinkel, geboren op 29 september 1784, was volgens de état de population landbouwer van beroep.
5. Jan van Gansewinkel, geboren op 2 mei 1790, eveneens landbouwer.
6. Adriaan van Gansewinkel, geboren op 24 mei 1794, woonde te Woensel als dienstknecht toen hij te Eindhoven trouwde op 21 februari 1829 met Maria Elisabeth Brekelmans, geboren op 6 maart 1807 te Geertruidenberg, dochter van Cornelis Brekelmans en van Elisabeth Catharina Gustveld. Hun kinderen waren:
 - A. Cornelis Hubertus van Gansewinkel was fabrieksarbeider toen hij te Eindhoven op 12 mei 1859 trouwde met Johanna Maria Boogers uit Oirschot, geboren op 4 juni 1831, dochter van Antony Boogers en van Anna Barbara van den Broek.
 - B. Wilhelmina Elisabeth van Gansewinkel was geboren te Eindhoven op 6 april 1839 en overleed te Eindhoven op 20 juni 1896. Zij is daar op 14 april 1864 getrouwd met Franciscus Antonius van Asten, geboren te Eindhoven op 9 november 1834 en wonend te Son, zoon van Gerardus van Asten en van Johanna Godefrida Bakermans. Hij was postbode van beroep.
 - C. Adrianus Louisa van Gansewinkel, geboren te Eindhoven op 6 juli 1850, was sigarenmaker van beroep toen hij te Eindhoven trouwde op 26 oktober 1876 met Johanna Margaretha Elisabeth Haex uit Weert. Zij was daar geboren op 9 december 1848 als dochter van de landbouwer Peter Philippus Haex en van Joanna Maria Bouwels.
7. Marie van Gansewinkel is geboren op 8 maart 1792. Zij gaf op 9 maart 1821 een dood geboren zoon aan.
8. Barbara, geboren op 5 oktober 1796.
9. Godefridus van Gansewinkel was landbouwer en is te Mierlo gedoopt op 28 april 1786. Hij woonde blijkbaar elders, want hij werd in de état de population niet genoemd. Te Mierlo trouwde hij op 7 mei 1820 met Henrica van der Horst, die te Beek (en Donk) werd gedoopt op 31 juli 1782 als dochter van Joseph van der Horst en Catharina Janse.

V-b. JOHANNES VAN GANSEWINKEL⁵⁸ werd gedoopt te Mierlo op 10 augustus 1746 en overleed te Eindhoven op 12 november 1818. Hij kreeg een borgbrief op 15 mei 1778⁵⁹ en was toen waarschijnlijk al in Eindhoven als koopman gevestigd. Hij deed samen met zijn

58. SAD, Mierlo R 88, f 191, 30 juni 1797.

59. SAD, Mierlo R 106, f 28^y.

broer Peeter te Dordrecht zaken. Samen verkochten zij voor f 440 een huis te Eindhoven aan Francis van Eckendonck.⁶⁰

Als executeur-testamentair van de nalatenschap van Jan Meussen van Laerhoven verkocht hij in 1805 een huis in de Bekelaar aan Joost van Kessel.⁶¹ De erflater had bij testament aan de kinderen van Arnoldus van Gansewinkel en Jenneke van Laerhoven, namelijk Johannes met zijn broers en zusters, een half huis vermaakt en hen vervolgens met de kinderen van Bartholomeus van Laerhoven en Luijtgen Sloots tot universele erfgenamen gemaakt, en wel 'hoofd voor hoofd'.⁶²

In de akten van de Burgerlijke Stand wordt Johannes als winke-
lier vermeld. Hij was getrouwd met Allegonda Baekers. Zij hadden drie kinderen:

1. Johanna van Gansewinkel, geboren in 1784, overleed te Eindhoven op 11 januari 1831. Zij was aldaar op 22 januari 1804 getrouwd met de leerlooier Simon Peter Scheepers, zoon van Hendricus Scheepers en van Johanna van den Broek. Hij overleed op 7 oktober 1833 te Eindhoven.
2. Arnoldus van Gansewinkel, geboren te Eindhoven op 29 april 1795, was koopman te Dordrecht toen hij op 6 mei 1825 te Eindhoven trouwde met Maria Catharina Neele, de 32 jaar oude dochter van Henricus Neele en Maria Catharina Beekmans. Zij was op 19 mei 1792 geboren te Ruthen in Pruisen.
3. Maria van Gansewinkel, te Eindhoven gedoopt op 12 maart 1786, trouwde aldaar op 18 januari 1807 met Simon Vrancken uit Overpelt.

IV-b. JAN HUIJBERTS VAN GANSEWINKEL⁶³, gedoopt te Mierlo op 29 april 1716, herbergier⁶⁴, was schepen van Mierlo in 1767, 1779 en 1784.⁶⁵ Hij woonde tot 1754 in Vlierden.⁶⁶

De vorster Johan Ackermans legde op 25 augustus 1772 beslag op de goederen van Jan Huijberts van Gansewinkel wegens een vordering van f 21:17:0.⁶⁷ Hij trouwde eerst met Johanna van Laerhoven en voor 1754 met Catharina van den Broeck, die overleed voor 22 mei 1791, op welke dag Jan zijn testament maakte.⁶⁸ Uit het eerste huwelijk zijn geen kinderen bekend, uit het tweede drie:

1. Helena Jan van Gansewinkel werd gedoopt te Mierlo op 10 augustus 1754. Zij trouwde met Goord Rijkers, weduwnaar van Anneke Claes Ketelaers, bij wie hij drie kinderen had: Jan, Claes en Jennemarie.⁶⁹ Wanneer zij een borgbrief krijgen op 10 juli 1786⁷⁰, worden alleen Jan en Claes nog genoemd. Het gezin blijkt zich te Stiphout gevestigd te hebben.⁷¹ Helena had op 26 juni 1806 f 559 te vorderen van Jan Jansen te Mierlo en was toen weduwe. Zij overleed op 8 maart 1823. Volgens de état de population was zij *fileuse*, spinster.
2. Maria van Gansewinkel werd gedoopt te Mierlo op 6 mei 1758 en overleed aldaar op 17 oktober 1837. Zij woonde bij haar vader in. Volgens diens testament zou zij uit de nalatenschap

60. SAD, Mierlo R 86, f 191.

61. SAD, Mierlo R 90, f 164, 12 september 1805.

62. SAD, Mierlo R 106, f 234^v, 15 mei 1781.

63. SAD, Mierlo R 102, f 126, 14 april 1755. R 104, f 223^v, 26 februari 1767.

64. SAD, Mierlo R 102, f 263^v.

65. SAD, Mierlo R 104, f 223^v. R 86, f 52^v, en 07 f 108. R 107, f 108.

66. SAD, Mierlo R 83, f 299.

67. SAD, Mierlo R 105 f 169.

68. SAD, Mierlo R 109, f 214.

69. SAD, Mierlo R 108, f 66.

70. SAD, Mierlo R 108, f 163.

71. SAD, Mierlo R 110, f 56^v.

f 200 vooraf ontvangen.⁷² Zij trouwde met Lambert van den Hurk, die voor 30 januari 1790 overleed.⁷³ Zij hadden drie kinderen: Jan, Katarina en Jacoba. De inventaris die voor hen op die dag werd opgemaakt vermeldt vrijwel alleen lijfgoed.

Maria hertrouwde met Jan de Wit, die al voor 28 juni 1792 kwam te overlijden.⁷⁴ Zij hadden een dochter, Johanna, die werd gedoopt op 3 november 1792 en die als voogden Jacobus van der Putten en Jan van Mijl had.⁷⁵ Marie was voor eenderde eigenares van een huis en brouwhuis op het Hout. Dit zal het huis en herberg *de Valck* zijn geweest.⁷⁶

3. Anthonetta van Gansewinkel overleed te Mierlo op 15 november 1831. Zij was getrouwd met Jacobus van der Putten, koopman, zoon van Godefridus van der Putten en van Anna Maria van den Berk. Hij overleed te Mierlo op 12 februari 1855. De drie kinderen deelden de ouderlijke erfenis op 9 juli 1792.⁷⁷

III-c. HENDRIK AERTS VAN GANSEWINKEL, schepen van Mierlo, overleed voor 30 september 1760.⁷⁸ Hij trouwde te Mierlo op 3 februari 1701 met Margaretha, dochter van Frans Jansen en Lijsbeth.⁷⁹ Hendrik hertrouwde te Mierlo op 4 september 1712 met Maria Peeters van den Eijnde.

Het Apostelhuis te Mierlo. Tekening van H. Spilman, 1730 (Brabantiaverzameling van de KUB te Tilburg).

Hij vestigde zich te Aalst, waar hij in 1754 woonde, toen hij een obligatie ten laste van het corpus van Mierlo verkocht aan het *Apostelhuis*, een huis voor twaalf bejaarde mannen, dat ter ere van de Twaalf Apostelen gesticht was door kardinaal Willem van Enckevoort.⁸⁰ Op 27 november 1747 kocht hij een huis aan de Markt te Mierlo van Brosus en Dirck Peeter Brustens voor de som van f383:2:8.⁸¹ Zijn kinderen verkochten dit huis bijna dertien jaar later voor f905:18:12 aan Jan Hendriks Verbeek.⁸²

Uit het eerste huwelijk had Hendrik een dochter:

72. SAD, Mierlo R 91, f 26.

73. SAD, Mierlo R 109, f 133^v.

74. SAD, Mierlo R 110, f 53.

75. SAD, Mierlo R 110, f 124^v.

76. SAD, Mierlo R 110, f 56^v.

77. SAD, Mierlo R 110, f 56^v.

78. SAD, Mierlo R 84, f 146.

79. SAD, Mierlo R 77, 3 juni 1722.

80. SAD, Mierlo R 84, f 23.

81. SAD, Mierlo R 83, f 69^v.

82. SAD, Mierlo R 84, f 146^v, 30 september 1760.

1. Maria Hendriks van Gansewinkel, gedoopt te Mierlo op 13 oktober 1705. In 1722 werd zij universele erfgename van haar grootmoeder Lijske, weduwe van Frans Jansen.⁸³ Zij trouwde met Daniel Staets. Op 23 november 1732 droeg Elisabeth van Santvoort te Postel het vruchtgebruik van haar goederen te Mierlo over aan Maria.⁸⁴

Uit het tweede huwelijk stammen:

2. Margaretha Hendriks van Gansewinkel (Margo) werd gedoopt te Mierlo op 2 februari 1714. Zij trouwde met Jacobus Meussen, met wie zij in Retie woonde.⁸⁵
3. Petrus, gedoopt te Mierlo op 15 maart 1716, jong gestorven.
4. Mr Arnoldus van Gansewinkel woonde te Postel.
5. Elisabeth Hendricks van Gansewinkel woonde in 1777 als bejaarde jongedochter in de norbertijnenabdij te Postel.⁸⁶ Op 30 September 1760 trad haar oom Adriaen Aerts van Gansewinkel op als haar momber.⁸⁷
6. Peternel Hendricks van Gansewinkel trouwde met Willem van Lijssel. Zij woonden te Luijksgestel.
7. Johannes van Gansewinkel is geboren te Aalst en ging in 1746 of 1747 studeren aan de universiteit van Leuven.⁸⁸ Hij werd priester, was sinds 1754 beneficiant van het Sint-Pieterskapittel te Leuven en werd in 1757 rector van een kape-lanie te Dessel, waarvan hij in 1790 afstand deed. Gedurende 35 jaar bestuurdde hij de Latijnse school te Dessel en daar overleed hij op 4 juli 1792.⁸⁹

III-d. ADRIAAN AERTS VAN GANSEWINKEL werd geboren te Mierlo in 1688.⁹⁰ Hij was daar borgemeester en trouwde er op 1 september 1726 met Anneke Peters van Hooft, die voor 30 maart 1772 overleed.⁹¹

Op 23 april 1740 kocht Adriaan huisraad van Teuniske van den Heuvel⁹² en op 24 juni 1744 het *Aelbert Obbenveld* van Hendrik Martens Versantvoort.⁹³ Hij leende in 1750 f 115 aan Hendrik Verbeek⁹⁴ en kocht in 1752 voor f 600 het huis *de Paddenpoel* van Johan Cornelis de Jong, predikant te Son, en diens echtgenote Elisabeth Catharina van Altena. Het huis was vroeger eigendom geweest van predikant Van Altena, die was gehuwd met juffrouw Elisabeth Roukens te Nijmegen.⁹⁵

Op 25 januari 1755, –Adriaan was toen 67 jaar oud–, legde hij als oud-borgemeester een verklaring af, die inhield dat op *de Lungendonk* te Mierlo geturfd mocht worden.⁹⁶ Hendrik, Jan, Maria en Luitje, kinderen van Aert Goris, leenden op 24 mei 1763 f 500 van Adriaan Aerts van Gansewinkel.⁹⁷

Adriaan maakte op 30 maart 1772 een testament, dat hij op 6 december 1773 nog eens met nadruk herhaalde.⁹⁸ Hij had toen twee kinderen:

1. Maria Adriaans van Gansewinkel, gedoopt te Mierlo op 12 augustus 1727, trouwde op 27 april 1749 met Paulus van Brussel,

83. SAD, Mierlo R 83, f 72, 3 juni 1722.

84. SAD, Mierlo R 100, f 16.

85. SAD, Mierlo R 84, f 148.

86. SAD, Mierlo R 86, f 21.

87. SAD, Mierlo R 84, f 146^v.

88. H. Bots, I. Matthey en M. Meyer, *Noordbrabantse studenten 1550–1750* (Tilburg, 1979) 300, no 1530.

89. L.H.C. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom 's Hertogenbosch* (5 dln; Sint-Michielsgestel, 1870–1876) III, 424.

90. SAD, Mierlo R 102, f 226.

91. SAD, Mierlo R 105, f 143^v.

92. SAD, Mierlo R 100, f 229^v.

93. SAD, Mierlo R 82, f 243^v.

94. SAD, Mierlo R 83, f 247, 25 juli 1750.

95. SAD, Mierlo R 83, f 314.

96. SAD, Mierlo R 102, f 226.

97. SAD, Mierlo R 84, f 224.

98. SAD, Mierlo R 105, f 143^v en f 223.

bij wie zij een dochter Anneke had, die op 12 september 1750 te Mierlo gedoopt werd.

2. Elisabeth Adriaans van Gansewinkel werd gedoopt te Mierlo op 4 september 1730. Zij trouwde met Jan Aert Goris, bij wie zij twee kinderen had: Anneke, gedoopt te Mierlo op 2 mei 1769, en Maria, te Mierlo gedoopt op 27 januari 1761. Hun grootvader Adriaan Aerts van Gansewinkel bepaalde in zijn testament dat zijn drie kleinkinderen ieder voor een derde zijn nalatenschap zouden erven.⁹⁹

(Wordt vervolgd)

99. SAD, Mierlo R 105, f 223.

Uit lijfsbehoud bigaam

Het volgende tafereel past helemaal in een historische B-film. Jenneke Cornelis van Hattum richt zich in oktober 1661 tot het Bossche schepencollege met het verzoek te worden gescheiden van haar man, Marcelis de Clerck. Deze is namelijk nog eens getrouwd, nu met Elsebee Volckers. Op 11 oktober ontboden schepenen van Den Bosch de man bij zich. Marcelis verklaarde dat hij door de krijgsraad in Holstein ter dood was veroordeeld. Alleen door te trouwen met Elsebee had hij aan de voltrekking van het vonnis kunnen ontsnappen. Hij dacht dat zijn eerste vrouw allang was overleden. Terug in eigen land trof hij haar weer aan en hij sliep met haar. Maar hij bekende ook zijn tweede vrouw. Jenneke wil nu gebruik maken van haar uit overspel voortvloeiende recht op scheiding. Schepenen van Den Bosch bewilligen.¹

1. Gemeentearchief 's-Hertogenbosch, Oud archief, stadsresoluties A 51, f 136, 11 oktober 1661.

HET RUCPHENSE GESLACHT COMMISSARIS

P.G.A.M. PEETERS-VERAART EN DR E.G. BOEREN

Afkortingen

GABZ	Gemeentearchief Bergen op Zoom
GAK	Gemeentearchief Kalmthout
GARN	Gemeentearchief Roosendaal en Nispen

(Vervolg van p. 140)

V-c. MARINUS MARINUSSEN COMMISSARIS, gedoopt te Essen op 29 mei 1680, woonde te Nispen. Hij is te Essen op 4 november 1699 getrouwd met Joanna (ook Anna en Tanneken) Janssen van Beeck, die aldaar (Nispense Heikant) werd begraven op 25 januari 1740. Uit de erfenis van zijn vader Marijnis Paulusse Commissaris verkreeg Marijnis Marijnissen Commissaris kavel B, te weten een blok land (9 gemeten 230 roeden) met het huis daarop, gelegen aan de Nispense Heikant, genaamd *de Polder van Paesschen Mulders*. Marijnis junior verkocht⁴⁴ in 1721 samen met zijn huisvrouw Tanneken Janssen van Beeck een huis op Horendonk aan Peeter Adriaan van Hees.

Uit dit huwelijk:

1. Janneke Marijnissen Commissaris, gedoopt te Essen op 12 augustus 1700, trouwde aldaar te Essen op 12 mei 1726 met Peeter Marijnis van Geel.
2. Maria Marijnissen Commissaris, gedoopt te Essen op 12 september 1701, was gehuwd met Jan van Overvelt. Deze is overleden op Everland (onder Nispen) en werd begraven te Nispen op 28 december 1739.
3. Catje Marijnissen Commissaris, gedoopt als Catharina te Essen op 17 juli 1704, is begraven aldaar op 31 december 1764; de uitvaart vond plaats op 14 januari 1765. Zij trouwde te Essen en te Nispen op 13 juni 1734 met Cornelius Adriaenssen van Meer (weduwnaar van Janneke Hoendervangers en zoon van Adrianus Adriaanssen van Meir en Catharina Cornelissen Bartels), gedoopt te Essen op 27 december 1708, aldaar begraven op 17 maart 1778.
4. Cornelia, gedoopt te Essen (Horendonk) op 11 september 1705. Zij zal maar kort geleefd hebben, want op 12 januari 1706 wordt te Essen (Nispen) een dochtertje van Marinus Marijnisse Commissaris begraven.

44. GAK, 4C-62.

V-d. PIETER MARIJNISSEN COMMISSARIS, gedoopt te Essen op 19 januari 1689, woonde te Nispen. Op 19 maart 1755 legt hij circa 70 jaar oud, samen met Cornelis Deckers (60 jaar) en Cornelis Suijkerbuijck (circa 68 jaar), een verklaring⁴⁵ af omtrent de preciese plaats van *de grouwen steenen keije*, die dienst deed als grensmaal te Houmeir.⁴⁶ Hij is begraven te Essen (Nispen) op 6 maart 1775.

In het begraafregister staat vermeld dat hij weduwnaar was van Adriaantje Nelen. Op zich is dat correct, maar zij was zijn eerste echtgenote.

Pieter trouwde voor de eerste maal te Nispen op 30 januari 1712 met Adriaantje Hendrickx Linders Nelen, afkomstig uit Essen. Hij trouwde voor de tweede maal te Nispen op 19 oktober 1732 met Soetje Jans van Eijk, aldaar overleden op 28 september 1747. Op 12 februari 1718 legde Pieter Marijnissen Commissaris de eed af als voogd⁴⁷ over de kinderen van Dingena Corstiaenssen van Tilborgh, weduwe van Pieter Jansen van Oorschoot.

Uit de erfenis van zijn vader Marijnus Paulusse Commissaris verkreeg Pieter kavel A, te weten:

- een huis, hof en erf met circa 18 roeden heg, aan de westzijde waarvan het land groot circa 1 gemet aan kavel C is toebedeeld, afkomstig van Adriaen Wouter Mouwen bij vest de dato 25 mei 1690;
- de helft van een blok land aan de Klokbergse Brug, genaamd *den Cleijnen Geer* (1 gemet 188 roeden), afkomstig van Geert Pietersen Bacx bij vest van 16 maart 1699;
- een perceel land, gelegen in 't ven van Nispen aan de Akker (227 roeden), afkomstig van Geert Pietersen Bacx bij vest van 16 maart 1699;
- een perceel land te Nispen, genaamd *den Crommen Weel* (186 roeden), afkomstig van Geert Pietersen Bacx bij vest van 16 maart 1699;
- een vierde part van 3 gemeten land aan de Klokbergse Brug te Nispen, gekomen van Pieter Buurmans bij erfdom van 24 september 1704;
- een perceel weiland, gelegen in de hoeve van *Moerendaal over de beecke* naast *het Zeijl*, genaamd *Koeijweijde* (2 gemeten 149 roeden), gekomen van Maria Janssen van Beeck bij erfdom van 14 juni 1709.

Deze kavel moest tot zijn last nemen twee obligaties: een ter waarde van f 150, verschuldigd aan de kerk van Nispen, en een van f 200, verschuldigd aan Jan Mattheussen van Barel.

Pieter Marijnissen Commissaris en Soeta Janssen van Eijk maakten op 30 november 1732 een mutueel testament.⁴⁸ In 1738 bekende Hendrik Jansen Wesenbeek te Wildert f 100 schuldig te zijn aan de (halve) wezen van Peter Marijnissen Commissaris en Adriaantjen Hendrick Linders Nelen.⁴⁹ De twee blokken land uit de erfenis van zijn vader, die aan Adriaantje Marijnisse Commissa-

45. GAK, 4Ebis-9.

46. De akte is voorzien van een primitief schetsje, waarop de plaats van de grensmaal exact is weergegeven. De maal stond op het 'drielandpunt', waar de gebieden van Roosendaal & Nispen, Wouw en Kalmthout, Essen en Huijbergen samenkwamen en zou indertijd stiekem verplaatst zijn.

47. GARN, R 149, f 80.

48. GARN, N 6761.

49. GAK, 6J-40.

ris waren toegevalen, werden door Pieter Marijnissen gekocht in 1740.⁵⁰

Op 18 december 1747 wordt de aangifte van de collaterale successie door Pieter Marijnissen Commissaris als weduwnaar en mede-erfgenaam van Soetie Jans van Eijk opgetekend⁵¹ met de aantekening dat de aangifte in feite op 29 oktober 1747 was gedaan, maar dat, doordat de *schot- of grontboeken* elders in veiligheid waren gebracht, de aangifte en taxatie niet binnen de vereiste tijd had kunnen geschieden. De collaterale successie was verschuldigd over de helft van twee *blooken* land aan *malkanderen*, gelegen aan de Klokberg te Nispen.

Bij onderlinge (onderhandse) deling⁵² van 5 mei 1775 worden de erfgoederen van Pieter Marijnissen Commissaris gedeeld tussen zijn kinderen Maria en Pieter Commissaris en het kleinkind Adriana Gijsels, de enige nagelaten dochter van Johanna Commissaris.

Uit het eerste huwelijk:

1. Jenneken Pietersen Commissaris, gedoopt te Essen op 4 november 1712, is in ondertrouw gegaan te Nispen op 14 juli 1742 met Adriaen Servaes, afkomstig uit Wuustwezel. In 1753 vond de afrekening plaats door Peeter Commissaris voor Adriaens sterfhuis⁵³ en in 1761 casseerden diens erfgenamen een rente op een huis in de Nieuwstraat⁵⁴, waarvan de betaling werd gedaan door Engelbert van Opdorp, getrouwd met Catharina van der Lee.
2. Mauritius, gedoopt te Essen op 17 september 1715.
3. Leonardus Commissaris, gedoopt te Essen op 8 september 1717 en aldaar begraven op 24 april 1751.
4. Adrianus, gedoopt te Essen op 27 oktober 1719.
5. Petronilla, gedoopt te Essen op 4 augustus 1724, aldaar begraven op 21 oktober 1728.
6. Maria Pietersen Commissaris, gedoopt te Essen op 26 september 1727 en daar begraven op 28 oktober 1801, trouwde voor de predikant te Nispen op 23 oktober 1757 en te Essen op 23 oktober 1757 met Johannes (Baptista) Schillemans, zoon van Joannes Schillemans en van Catharina Janssen Venicx, gedoopt te Essen (Beliestraat) op 2 december 1730.
7. Pieter Pietersen Commissaris, volgt onder VI-b op pagina 232.

VI-b. PIETER PIETERSE COMMISSARIS is afkomstig uit Nispen, maar zijn doop is niet opgetekend in de parochie-registers van Essen-Nispen. Hij werd begraven te Nispen op 21 april 1789. Op 19 april 1760 trad hij aldaar in ondertrouw met Cornelia Gommers (dochter van Joannes Gommers en Joanna Cools), gedoopt te Roosendaal op 15 januari 1736. Uit de erfenis van zijn vader Pieter Marijnisse Commissaris verkreeg hij bij onderhandse deling⁵⁵ van 5 mei 1775: een huis en erf te Nispen, de helft van een blok land aan de Klokbergse Brug, genaamd *de Klijne Geer* (1 gemet 188 roeden), een perceel land *in 't ven aan de Akker* (227 roeden), een kwart van 3 gemeten land gelegen aan de Klokbergse Brug te Nispen, circa

50. GARN, R 334, f 84^v, 10 februari 1740.

51. GARN, R 555, ongefolieerd.

52. GARN, Plaatselijk Bestuur Roosendaal & Nispen 346, f 569^v.

53. GAK, 4Cbis-37.

54. GAK, 4Kbis-24.

55. GARN, Plaatselijk Bestuur Roosendaal & Nispen 347, f 646. Overigens is de vermelding van de onderhandse deling in het schotboek de enige aanwijzing waaruit blijkt wie zijn vader was. Bij de dopen van zijn kinderen wordt zijn patroniem niet genoemd. En ook de doopgetuigen geven geen aanwijzingen.

18 roeden land uit de akker aan de westzijde en twee blokken land aan *malkanderen* aan de Klokberg te Nispen (1 gemet 18 roeden).

Uit dit huwelijk:

1. Adriana Commissaris, gedoopt te Essen (Nispen) op 19 februari 1761, overleden te Bergen op Zoom op 21 januari 1837, trouwde met Johannes van Agthoven, geboren circa 1770.
2. Joannes, gedoopt te Essen (Nispen) op 11 juli 1763.
3. Petrus Commissaris, gedoopt te Essen (Nispen) op 12 augustus 1765, overleden te Rotterdam op 6 februari 1830. Hij trouwde voor de eerste maal Cornelia Daverveldt. Zij maakten een mutueel testament⁵⁶ op 28 maart 1794. Petrus Commissaris komt ook nog voor in notariële akten van 16 september 1800⁵⁷ en 18 mei 1811.⁵⁸

Hij hertrouwde te Bergen op Zoom op 16 oktober 1815 met Jacoba van Agthoven, aldaar circa 1766 geboren; zij was weduwe van Nicolaas Snoek en een dochter van Godefridus van Agthoven en Jacoba Josepha de Hoeij.

Kinderen uit het eerste huwelijk:

- A. Petronilla Commissaris, gedoopt te Bergen op Zoom op 2 april 1794.
- B. Petronilla Commissaris, gedoopt te Bergen op Zoom op 22 maart 1795, heeft te Roosendaal gewoond en vestigde zich op 24 september 1860 weer te Bergen op Zoom.
- C. Petrus Martinus Commissaris werd te Bergen op Zoom op 8 februari 1797 gedoopt.
- D. Cornelia Commissaris, geboren te Bergen op Zoom op 21 februari 1798, overleden te Antwerpen op 18 november 1846. Daar was zij op 11 juni 1844 getrouwd met René Lumineau.
- E. Elizabetha Commissaris, koopvrouw, gedoopt te Bergen op Zoom op 20 mei 1800.
- F. Petrus Jacobus Commissaris, gedoopt te Bergen op Zoom op 9 september 1802.
- G. Jacobus Commissaris, gedoopt te Bergen op Zoom op 28 september 1805.
- H. Antonius Jacobus Commissaris, gedoopt te Bergen op Zoom op 25 augustus 1808.
4. Joanna, gedoopt te Essen (Nispen) op 20 augustus 1767.
5. Adriana, gedoopt te Essen (Nispen) op 29 april 1769.
6. Joanna, gedoopt te Essen (Nispen) op 18 juli 1771.
7. Marijnis, tweeling met Joanna.
8. Marinus Commissaris, volgt onder VII-c op pagina 233.

VII-c. MARINUS COMMISSARIS, landbouwer, gedoopt te Essen (Nispen) op 22 maart 1773, overleden te Essen op 20 juli 1852, trouwde aldaar op 12 Nivoise XI (2 januari 1803) met Agnes de Winter (dochter van Henricus de Winter en Maria Suijckerbuijck), weefster, gedoopt te Wouw op 24 mei 1778, overleden te Essen op 23 juni 1863.

56. GABZ, N 1029, no 24.

57. GABZ, N 1053, no 47.

58. GABZ, N 1156, no 19.

Uit dit huwelijk:

1. *Petrus Commissaris, schoenmaker, gedoopt te Roosendaal op 8 november 1803, overleden te Sint-Pieters-Lille op 4 april 1893. Aldaar was hij op 12 november 1832 getrouwd met Joanna Willems, dochter van Adrianus Willems en van Maria Elisabeth van Dijck, geboren te Sint-Pieters-Lille op 4 maart 1810, overleden aldaar op 14 april 1881.*

Kinderen uit dit huwelijk:

- A. *Franciscus Antonius Commissaris, geboren te Sint-Pieters-Lille op 12 januari 1838, student in de wijsbegeerte en godgeleerdheid, ongehuwd overleden te Sint-Pieters-Lille op 28 september 1861.*
 - B. *Joanna Catharina Commissaris, geboren te Sint-Pieters-Lille op 20 januari 1840, is op 2 november 1865 naar Diest vertrokken.*
 - C. *Regina Commissaris, geboren te Sint-Pieters-Lille op 31 december 1841 en overleden aldaar op 12 januari 1904.*
 - D. *Maria Elisabeth Commissaris, naaister, geboren te Sint-Pieters-Lille op 26 augustus 1844 en ongehuwd overleden aldaar op 30 augustus 1867.*
 - E. *Marinus Ludovicus Commissaris, geboren te Sint-Pieters-Lille op 6 januari 1846 en overleden aldaar op 24 februari 1846.*
 - F. *Petrus Ludovicus Commissaris, geboren te Sint-Pieters-Lille op 10 augustus 1847, bijgenaamd *zot Lowieke*, werkte in het klooster te Sint-Pieters-Lille en is op het eind van zijn leven wegens seniliteit opgenomen in het Amandusgesticht te Mortsel, waar hij is overleden op 1 september 1929.*
 - G. *Catharina Antonia Commissaris, huishoudster, geboren te Sint-Pieters-Lille op 21 juli 1853 en ongehuwd overleden te Leuven op 4 maart 1903.*
2. *Cornelius Commissaris, geboren te Essen op 29 november 1805, overleden aldaar op 7 december 1805.*
 3. *Jan Commissaris, volgt onder VIII-c op pagina 234.*
 4. *Maria Cornelia Commissaris, geboren te Essen op 17 april 1809, trouwde voor de eerste maal met Jan Baptist Faen en voor de tweede maal met Karel Bingjan.*
 5. *Cornelius Commissaris, volgt onder VIII-d.*
 6. *Frans Commissaris, geboren te Essen op 23 mei 1814, overleden aldaar op 18 oktober 1821.*
 7. *Antonius Commissaris, volgt onder VIII-e.*
 8. *Marinus Commissaris, volgt onder VIII-f.*

De Kloosterdreef te Essen

VIII-c. *JAN COMMISSARIS, kleermaker, geboren te Essen op 16 november 1806, overleden te Kapellen op 24 augustus 1877, trouwde aldaar op 13 oktober 1837 met Maria Catharina Matheesen (dochter van Gerard Matheesen en van Anna Cornelia Ampsons), geboren te Kapellen op 12 april 1814, overleden aldaar op 9 februari 1891.*

Kinderen uit dit huwelijk:

1. Joanna Catharina Commissaris, geboren te Kapellen op 21 september 1838, overleden te Ekeren op 17 maart 1887, trouwde te Kapellen op 27 april 1871 met Petrus Jozef Huybrechts (zoon van Adrianus Huijbrechts en Maria Theresia Bogaerts), gareelmaker, geboren te Ekeren op 25 november 1839, aldaar overleden op 6 januari 1904.
2. Isabella Commissaris, geboren te Kapellen op 13 januari 1842, overleden te Merksem op 31 maart 1899, trouwde te Antwerpen op 14 juli 1864 met Henricus van Loon (zoon van Joannes Baptistus van Loon en van Anne Martine Regina van Hoek), arbeider, geboren te Weelde op 19 december 1839.
3. Petrus Franciscus, geboren te Kapellen op 3 oktober 1844, overleden aldaar op 10 september 1846.
4. Petrus Ludovicus Commissaris, kleermaker, geboren te Kapellen op 20 maart 1848, overleden aldaar op 2 januari 1902, trouwde te Kapellen op 4 november 1876 met Anna Maria Josefina Franckx (dochter van Joannes Jozef Franckx en Anna Catharina Rota), geboren te Kapellen op 12 oktober 1852 en overleden aldaar.

Kinderen uit dit huwelijk:

- A. Anna Catharina Ludovica, geboren te Kapellen op 11 maart 1877, overleden aldaar op 21 september 1883.
- B. Maria Joseph Commissaris, geboren te Kapellen op 15 september 1878, overleden te Brecht op 10 juli 1963. Zij trouwde met Alfred Florent Joseph Marquet en hertrouwde te Antwerpen op 5 juli 1938 met Augustinus Diels (hij was weduwnaar van achtereenvolgens Francisca van de Vijver en Francisca Delphine Valgaeren en een zoon van Carolus Diels en Ida Smits), geboren te Kessel op 16 maart 1871.
- C. Franciscus Josephus, geboren te Kapellen op 16 april 1881, aldaar overleden op 4 september 1883.
- D. (Jeanne) Maria Catharina Antoinetta Commissaris, geboren te Kapellen op 19 maart 1883, overleden te Deurne op 9 mei 1971, trouwde te Kapellen op 21 september 1901 met Désiré Cuelenaere (zoon van Petrus Leonardus Cuelenaere en Maria Coleta van Haelemeester), handelsreiziger, geboren te Sint-Laureins op 25 februari 1877, overleden te Kapellen op 19 februari 1944.
- E. Ludwina Angelina Commissaris, geboren te Kapellen op 6 februari 1885, overleden aldaar in 1939, trouwde te Antwerpen op 21 september 1926 met Polydoor de Wolf (gescheiden van Henriëtte Josephina Petit en zoon van Julius de Wolf en Stephanie Ursula Paulina de Richter), *onderzoeker van het kadaster*, geboren te Antwerpen op 7 juli 1873.
- F. Franciscus Constant Commissaris, diamantbewerker en

herbergier, geboren te Kapellen op 11 maart 1886, overleden aldaar op 13 februari 1962, trouwde te Kapellen op 10 september 1909 met Joanna Catharina Joosens (dochter van Franciscus Joosens en Joanna Catharina Reijnen), geboren te Kapellen op 5 januari 1884. Zij is om het leven gekomen bij een inslag van een V1-bom te Kapellen op 5 februari 1945. Uit dit huwelijk stammen twee kinderen.

G. Georges Josephus Marie Michel Commissaris, bierhandelaar, geboren te Kapellen op 20 juni 1887, aldaar overleden op 29 januari 1955, trouwde te Berlaar met Irmina Merket, geboren te Berlaar op 17 oktober 1887, overleden te Kapellen op 18 februari 1965. Uit dit huwelijk stammen twee kinderen.

H. Alfonsus Ludovicus Michael, geboren te Kapellen op 27 oktober 1889, overleden aldaar op 23 maart 1891.

I. Een levenloos kind werd geboren te Kapellen op 26 oktober 1890.

5. Catharina Angelina Commissaris, geboren te Kapellen op 17 mei 1851, overleden aldaar, trouwde voor de eerste maal te Kapellen op 12 november 1873 met Petrus Joannes van Gansen (zoon van Petrus van Gansen en Maria Theresia Mertens), huisschilder, geboren te Ekeren op 28 mei 1844, overleden te Kapellen op 19 november 1873. Zij hertrouwde aldaar op 12 mei 1887 met Joseph de Rooy (weduwnaar van Isabella Nagels en zoon van Joannes Baptistus de Rooij en Maria Theresia Segers), geboren te Oorderen op 21 juli 1853.

6. Joseph, geboren te Kapellen op 13 maart 1854 en overleden aldaar op 4 november 1854.

7. Antonius Franciscus Commissaris, kleermaker, geboren te Kapellen op 17 mei 1856 en verdrongen in het Kempisch Kanaal te Antwerpen op 8 februari 1923. Hij trouwde te Kapellen op 25 mei 1892 met Lucia Nagels (weduwe van Franciscus Sanders en dochter van Antonius Nagels en Isabella Hens), geboren te Kapellen op 9 mei 1860, overleden aldaar op 4 juli 1945.

Kinderen uit dit huwelijk:

A. Cornelia Octavia Commissaris, geboren te Kapellen op 8 augustus 1892, overleden aldaar op 22 februari 1908.

B. Corneel Commissaris, meester-kleermaker, geboren te Kapellen op 3 januari 1895. In de Eerste Wereldoorlog heeft hij zich aangemeld als oorlogsvrijwilliger bij de zware artillerie in het fort van Borsbeek. Hij diende bij de 21e batterij van de vestingsartillerie tot 10 oktober 1914 en is vervolgens van 11 oktober tot begin november 1914 geïnterneerd te Amersfoort in Nederland. Na zijn ontsnapping heeft hij via Vlissingen, Folkstone en Calais zich weer bij het Belgische leger gevoegd, heeft hij *de veldtocht* meegemaakt en is hij onderscheiden met

vele militaire eretekenen. Hij is overleden te Kapellen op 6 juli 1961. Te Antwerpen was hij op 11 september 1920 getrouwd met Prudentia Carolina Plancke (weduwe van Theofiel van der Linden en dochter van Amandus Plancke en Elisa Timmerman), geboren te Wondelgem op 9 maart 1894, overleden te Deurne op 12 april 1982. Zij hadden een schoenen- en kledingwinkel te Kapellen. Uit hun huwelijk stamt een zoon.

- C. Jacobus Commissaris, kleermaker en *tolbeambte*, geboren te Kapellen op 31 juli 1897, overleden aldaar op 15 mei 1970. Gedurende de Eerste Wereldoorlog is hij uit bezet België gevlucht en heeft hij zich via Nederland en Engeland bij het Belgische leger in Frankrijk als oorlogsvrijwilliger gemeld. Hij is onderscheiden met verscheidene militaire eretekens. Hij trouwde te Antwerpen op 8 oktober 1921 met Elisa Lamine (dochter van Georges Lamine en Maria Catharina Nagels), geboren te Kapellen op 5 juni 1901, overleden aldaar op 25 augustus 1980. Zij kregen twee kinderen.
- D. Theresia Isabella Commissaris, geboren te Kapellen op 6 december 1901, overleden te Essen op 20 augustus 1979, trouwde te Kapellen op 29 september 1920 met Léon van Looy (zoon van Constantinus van Looy en Philomena Braems), geboren te Ekeren op 29 april 1896, overleden te Kapellen op 1 maart 1966.
- E. Irma Catharina Commissaris, geboren te Kapellen op 24 maart 1904 en aldaar overleden door verdrinking in een waterput op 9 januari 1961. Zij trouwde te Kapellen op 4 juli 1925 met Louis van Put (zoon van Christiaan van Put en Gertrudis Paulina Gysen), geboren te Asch op 17 augustus 1901, overleden te Kapellen op 7 december 1981. Hij was hertrouwd met Melanie van Soetendael, weduwe van Jozef van der Laat.

Correctie: in de vorige aflevering van deze stamboom zijn op p. 138 per abuis een broer en een zus van Petrus Joannes Commissaris (VIII-a) opgevoerd als diens kinderen. Joanna Cornelia Commissaris (1819–1825) en Adrianus Commissaris (1821–1901) zijn dus kinderen en geen kleinkinderen van Michiel Commissaris.

(Wordt vervolgd)

Afkortingen

GAH	Gemeentearchief 's-Hertogenbosch
GAHM	Gemeentearchief Helmond
SAE	Streekarchief Eindhoven
SAO	Streekarchief Oirschot
SAOW	Streekarchief Oisterwijk
SAV	Streekarchief Veghel

§ 1. INLEIDING¹

De Van Nunens zullen wel uit Nuenen afkomstig zijn. De oudst aantoonbare voorouders van de hierna uitgewerkte familie troffen we te Oirschot en te Sint-Oedenrode.

Al vroeg komt de familienaam voor in de rechterlijke archieven van Oirschot. Dat is niet zo verwonderlijk bij een herkomstnaam.

- In 1596 treden Aert en Willem op, gebroeders, zonen van Laureijs Dircx, ook handelend voor de kinderen van Gielis Dirk Laureijsen, voor de kinderen van Willem Dirk Laureijs en voor de kinderen van Marij Dirck Laureijs, verwekt bij Jan van Nunen, alsook voor de kinderen van Seijke Dirck Laureijs en anderen.²
- In 1601 maken Gijsbert en Willem, zonen van Jan Gijsbert van Engellant, een verdeling van het ouderlijke erfgoed met Hendrick Peter Aerts van Nuenen, man van Elisabeth Jan Gijsberts van Engellant.³
- In 1604 wordt een Hendrick Matthijs van Nunen vermeld, die is getrouwd met Lijsken Hendrick Appels. Hij verkoopt dan zijn derde deel in een beemd genaamd *de Gemeyne Beemt*, gelegen te Oirschot onder Spoordonk, grenzend aan het Bannisvelt, aan Peter Hendrik Oerlemans.⁴ Dezelfde Hendrick Matthijs Gerits treffen we te Nuenen in 1624, wanneer Frans Fransen, Steven Matthijs (getrouwd met Catharina) en Jan Matthijs van Hoof aan Hendrick ten behoeve van zijn kinderen bij Lijske Hendrick Appels beloven te betalen.⁵ Op 23 april 1640 staat Hendrick Hendrick Matthijs alias Appels zijn deel in de erfenis van zijn ouders Hendrick Matthijs Gerits en Lijsken Hendrick Appels, die hij deelde met zijn broer Nicolaes en met Dirck Peters, af aan Jan Hendrick Peters.⁶
- In 1604 treffen we ook een Dielis zoon wijlen Jan Matthijs van Nuenen, getrouwd met Judith, dochter van Laureis

1. Dit artikel is de bewerking van de oudste generaties uit het door C.E.M. Boink - van Nunen in samenwerking met W.P.M.J. de Bakker geschreven boek *Van Nunen* (Nuenen, 1993).
2. SAO, Oirschot R 144C, f 432, 20 november 1596. R 146C, f 350, 20 mei 1609.
3. SAO, Oirschot R 145B, f 275. Vgl. R 146C, f 99, 1609.
4. SAO, Oirschot R 145C, f 428. Vgl. R 146B, f 277, 1608.
5. SAE, Nuenen, R 19, f 211.
6. SAE, Nuenen, R 29, f 220, 1640.

Dircks van Ham bij Aleid van Peer. Met andere erfgenamen wordt op 20 februari 1604 de boedel van zijn schoonouders verdeeld. Dielis verkrijgt een schuur te Oirschot onder Verrenbest.⁷

De hier volgende familie van Nuenen is niet de enige die aan deze plaats haar achternaam te danken heeft.

In het poortboek van 's-Hertogenbosch staat vermeld dat op 8 januari 1513 een Goyaert zoon wijlen Jan Claessen van Nuenen Bossche poorter wordt. Zo staat op 22 mei 1579 ook Marcelis Hanrick Peeter van Nuenen vermeld. Op 25 mei 1610 wordt Tielen Aertsen van Nuenen zelfs gratis Bosch poorter. We hebben vermoedelijk met de herkomst van doen, wanneer Thomas Jan Scheynkens van Nuenen, *lijnenwever*, rond 1500 vermeld wordt.⁸ Zo ook bij de uit Nuenen afkomstige linnenwevers Henrick Jacob Jacobs Tymmerman van Nuenen⁹ rond 1538 en Thielman Francx Jansen van Nuenen.¹⁰ De oudste als zodanig gevonden persoon is Jan die Keteler van Nuenen, vermeld tussen Pasen en Bamis in 1406.¹¹

Van enkele families die zich over meerdere generaties lieten volgen, is getracht een mogelijke samenhang te onderzoeken.

Van Nuenen alias van Brussel

Een zekere Thomas van Nuenen had twee zonen: Peter, getrouwd met Jenneke Jan Aert Joordens, en Hendrick, getrouwd met Catharina Anthonie Lamberts.

Jan Hendricks van Nuenen alias van Brussel was getrouwd met Johanna Matthijs Opgeleyn, die zijn weduwe was in 1669. Diens kinderen zijn:

1. Peter van Nuenen, getrouwd met Elisabeth Aelberts van Beusecom.
2. Johanna van Nuenen, echtgenote van Matthijs van Beugen.
3. Henrica van Nuenen, echtgenote van Francisco Pijnappel, raad en rentmeester van 's konings domeinen in Brabant.
4. Mr Gerart van Nuenen, getrouwd met Jacomijna mr Aert Wouters van Haubracken. Hij was in 1623 notaris is te 's-Hertogenbosch en tussen 1645 en 1650 secretaris van de heerlijkheid Tilburg en Goirle, nadat hij in 1639 rentmeester en kastelein geworden was van de heer van deze heerlijkheid, Anthony Schetz baron van Grobbendoncq.

De kinderen uit dit huwelijk waren:¹²

- A. Maria Gerarts van Nuenen, gehuwd met Cornelis van der Merenberch de jonge.
- B. Petronella mr Geraerts van Nuenen, gehuwd met Hannert Joost Gijsmaers van Hedickhuijsen.
- C. Peeter Gerarts van Nuenen, die in 1655 ging studeren aan de universiteit van Leuven.¹³
- D. Cathalijn Geraerts van Nuenen, onmondig in 1655. Zij trouwde later met Philips de Lelie, houder van de lommerd te 's-Hertogenbosch.

7. SAO, Oirschot R 145C, f 402.

8. GAH, Oud archief B-10.

9. GAH, Oud archief B-45.

10. GAH, Oud archief B-50.

11. GAH, Oud archief B-6.

12. GAH, R 1582, f 267, 20 februari 1655. R 1589, f 364, 17 april 1658. A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch, alsmede hunne eigenaars en bewoners in vroegere eeuwen. Aanteekeningen uit de Bossche schepenprotocollen, loopende van 1500-1810* (3 dln; 's-Hertogenbosch, [1911-1914]) II, 68, 186, 189; III, 13, 516, 517. - Leo Adriaenssen.

13. H. Bots, I. Matthey en M. Meyer, *Noordbrabantse studenten 1550-1750* (Tilburg, 1979) 546 - Leo Adriaenssen.

Te Helmond

Op 2 augustus 1634 treffen we daar de broers Gerard, Andries en Willem, zonen van Gerard Willem van Nunen.¹⁴

Van Zeelst

Johannes, zoon van Rutger (of Reinier?) van Nunen, trouwde in 1670 met Maria Gerit Theodoor van Zeelst. Hun kinderen zijn:

1. Reinier van Nunen (1671) is in 1707 getrouwd met Johanna Laurens van Overdijk.
2. Anna van Nunen (1675) trouwde in 1717 met Steven Willem Hoppenbrouwers.
3. Johanna van Nunen (1680) trouwde in 1711 met Adriaan Wouters van de Poel.
4. Antonia van Nunen (1683).
5. Gerard van Nunen (1686) trouwde in 1712 met Jenneke Adriaan van Bilsen en hertrouwde in 1731 met Aldegonda Timmermans.
6. Johannes van Nunen (1690) trouwde in 1715 met Marie Jan van den Heuvel en in 1745 met Petronella van den Broek.
7. Hendrica van Nunen (1693), in 1723 getrouwd met Huibert Willem Luytens.

De schout van Best

Jan Evert van Nunen was schepen te Blaarthem. Hij trouwde in 1719 met Henrica Hendrik van den Eynde. Als kinderen troffen we onder meer:

1. Frans van Nunen (1735), die in 1766 trouwde met Lucia Bekers.
2. Johannes van Nunen (1738) trouwde in 1772 met Aldegonda Couwenberg.

Mogelijk was ook Arnold een zoon; hij trouwde in 1752 met Johanna Hendrik Wouters. Van hem stamt onder andere de schout van Best Willem van Nunen (1767–1840), die in 1793 trouwde met Elisabeth Staessen en in 1806 hertrouwde met Francine van der Grinten.

Leemans

Peter van Nuenen is te Woensel in 1779 getrouwd met Theodora Leemans. Hun kinderen zijn:

1. Adrianus van Nuenen (1797–1855), getrouwd met Margo Strijbos.
2. Johannes van Nuenen (1799).
3. Daniel van Nuenen (1803), getrouwd met Marie van den Heuvel.
4. Johannes van Nuenen (1806–1882), in 1827 getrouwd met Jacoba Smulders en in 1848 hertrouwde met Antoinet van den Bomen.

14. GAHM, Helmond R 267, f 160, 1634

§ 2. STAMBOOM VAN NUNEN

I. DIRCK, geboren rond 1575, was mogelijk een zoon van Henrick van Nunen. De naam van zijn echtgenote is niet bekend. Hij was de vader van:

1. Peter Dircks van Nunen, volgt onder II op pagina 241.
2. Johanna Dircks, gedoopt op 2 april 1604 te Oirschot. Doopgetuigen waren Ludovicus Theodori, Heylwich Arnoldi en Maria Godefridi.
3. Ida Dircks, gedoopt op 13 november 1605 te Oirschot. Doopgetuigen waren Daniel Johannis en Elisabeth Goossens. Alleen haar vader Theodorus is bij de doop aangetekend. Zij is in 1622 meter van Aert Peters van Nunen.
4. Helena Dircks, gedoopt op 23 december 1606 te Oirschot. Doopgetuigen waren Henricus Danielis en Aleydis Egidii Christiani.
5. (Onder voorbehoud:) Mechtelt van Nunen. Zij was in 1622 plaatsvervangende doophefster van Aert Peters van Nunen.

II. PETER DIRCK VAN NUNEN¹⁵ is geboren voor 1600, woonde te Sint-Oedenrode (Nynsel) en is overleden voor 14 augustus 1657. Bij het huwelijk in 1619 van *Petrus Theodori Nuenensis et Margareta Arnoldi Roeloffs* waren getuigen: Dilenis Judoci Faber en Petrus Dionisii. Bij het huwelijk in 1628 van *Petrus Theodori van Nuenen et Aleydis Laurentii Godefridi* getuigden dominus Guilielmus Heerbeek (pastoor van Best in 1612–1660) en Joannes Antonii.

In februari 1632 werden de erfgoederen van Laureijs Goort van Tuldén en Mariken Wouters gedeeld door hun kinderen, te weten Aert, Goortgen, getrouwd met Joost Laurens, Jenneke, getrouwd met Dirck Arien Dircx, Aleijt, getrouwd met Peter Dircx van Nunen, en Jenneke, weduwe van Raes zoon van Laureijs en Mariken, geassisteerd met Peter Goossens, schepen te Oirschot als momboir over de minderjarige kinderen van Raes.¹⁶

In het verpondingsboek van Sint-Oedenrode wordt onder Nynsel en Vressel vermeld: *Peeter Dircx van Nuenen als propriëtaris ende gebruijcker van huijs, hoff, schuer met eenen buijnder, twee lopensaet, twee roijen lants met een driesken*; dit bezit wordt aangeslagen voor jaarlijks 9 gulden.¹⁷

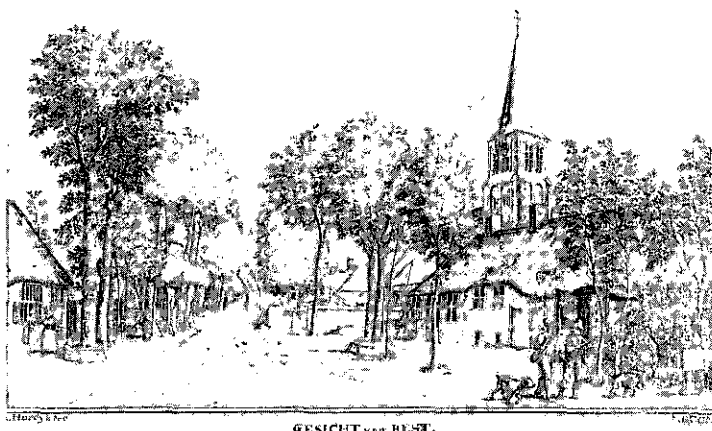
Dezelfde Peter, nu cum suis, volgt dan met *eenen acker genoempt de huijsacker, groot eenen buijnder twintich roijen, invaliet met een driesken, toebehoorende Dielis Peeters, voormaels voor de contributie verhuert, die de selve niet al op brocht*. Dit perceel wordt aangeslagen voor 4 gulden. *Den selven gebruijckt met meer ander eenen acker groot eenen buijnder acht en veertich roijen, voormaels voor de contributie verhuert, toebehorende Jan Willems, getaxeerd op 6 gulden*. In de marge staat genoteerd: *dit parceel met de volgende helff koijsweije bij de setter Jan Willems der Kinderen*.

15. SAV, Sint-Oedenrode R 116, f 130^v, 17 maart 1655. R 124, 27 mei 1644.

16. SAO, Oirschot R 157, f 58, 1632.

17. SAV, OAA Sint-Oedenrode 271, f 56^v, 1649.

Peter van Nunen is bij de volgende post doorgehaald en vervangen door Adriaen Jan Goortsen. Het betreft het gebruik van *een acker met ennich nieuwlant, groot seven lopensaet seventhien roijen lants met een half schaer koijweije, toebehoorende Michiel Lobri tot Breugel met de sijnen*. Dit perceel is geschat op 6 gulden verpondingsopbrengst.

GESICHT VAN BEST.

Op 14 augustus 1657 deelden Aert Peeters zoon wijlen Peeter Dircx van Nuenen bij Margrita, zijn eerste huisvrouw, voor tweevijfde gedeelte, en Luijcas van der Schoodt, secretaris van Nuenen, Gerwen en Nederwetten, en Lambert Jan Kempes, schepen te Sint-Oedenrode, als mombers over Ariaen Peeters, onmondige zoon van Dirck Peeters, beide zonen van genoemde Peeter Dircx van Nuenen bij Aeltken, diens laatste huisvrouw, voor de drie resterende delen. Aert Peeters kreeg de schuur met de grond daaronder, alsmede tweevijfde deel aan de westzijde in de landerijen daaraan, zoals zij zijn afgepaald, groot 14 lopense min 10 roeden, gelegen in de parochie Sint-Oedenrode onder *den Hoeck Neijnssel* en rondom begrensd door de gemeint. Ook verkreeg hij nog tweevijfde in een kampke, bestaande uit akker- en weiland. Dit kampke was in totaal 3 lopense en 30 roeden groot en lag ook onder Nynsel. De onmondige Ariaen en zijn broer Dirck kregen het huis en drievijfde in de aangelegen landerijen en ook drievijfde in het kampke.¹⁸

Dirck en Hendrick, zonen van wijlen Peter Dirck van Nunen, Hendrick dan 25 à 26 jaar oud, droegen op 14 juni 1659 aan Arien Dirck Ariens van Roy een stuk akkerland in Verrebest over, gelegen *naast een erf van Dirck Ariaen Dircks van Roy en naast Bernard Jans van Oudenhoven*, en strekkende van een erf van de weduwe en kinderen van Jacob Antony Verrooten tot op de gemeint.¹⁹

Peter Dirckx van Nunen is te Sint-Oedenrode getrouwd op 14 mei 1619 met *Margriet Aert Roelofs*²⁰, dochter van Aert Roelofs en Aelken. Zij is overleden voor juni 1627. Uit dit huwelijk:

18. SAV, Sint-Oedenrode R 117, 1657.

19. SAO, Oirschot R 211, f 108. Vgl. R 210-II, f 97, maart 1657.

20. SAV, Sint-Oedenrode, R 111, f 99v, 1623.

1. Marieken Peters van Nunen, gedoopt op 3 februari 1620 te Sint-Oedenrode. Op 5 juni 1627 doet Peter Dirckx van Nuenen afstand van de helft in zijn tochtrecht van zijn goederen gelegen binnen de vrijheid van Sint-Oedenrode en binnen de heerlijkheid van Nuenen ten behoeve van zijn dochter Marieken, verwekt bij Margriet Aert Roelofs.²¹
2. Aert Peters van Roy alias van Nuenen, volgt onder III op pagina 243.
3. Jan Peters van Nunen is gedoopt op 16 september 1624 te Sint-Oedenrode. In 1656 is hij peter van een kind van zijn broer Aart.

Peter van Nunen hertrouwde te Best op 24 februari 1628 met Aleid Laureis van Tulden, dochter van Laureis Goorts van Tulden en Marieken Wouters, gedoopt op 26 oktober 1604 te Oirschot. Uit dit huwelijk stammen:

4. Dirck Peters van Nunen, gedoopt op 11 maart 1629 te Sint-Oedenrode, waar hij zich in de herdgang Nynsel vestigde. In maart 1655 is Dirck Peeters van Nuenen naast Dirck Jan Otten momber van Adriaen, Jan, Willem en Mechtel, minderjarige kinderen van Peeter Janssen Adriaens bij wijlen Mariken Willem Jan Faessen.²² Hij is te Sint-Oedenrode op 22 oktober 1651 getrouwd met Jut Willems, geboren aldaar. Uit dit huwelijk:
 - A. Jan Dircks van Nunen trouwde op 25 oktober 1676 te Oirschot met Alegonda Frans Huyberts, geboren te Lierop en woonachtig te Best.
5. Maria, gedoopt op 18 februari 1633 te Sint-Oedenrode.
6. Arien Peters van Nunen is geboren na 1633. Op 14 augustus 1657 leggen Luijcas van der Schoodt, secretaris van Nuenen, Gerwen en Nederwetten, en Lambert Jan Willem Kemps, schepen te Sint-Oedenrode, de eed af als voogden over Arien Peeters, onmondige zoon van wijlen Peeter Dirck van Nuenen bij Aeltken zijn laatst huisvrouw.²³
7. Laurentius, gedoopt op 23 augustus 1635 te Sint-Oedenrode.
8. Hendrick Peters van Nunen, gedoopt op 7 februari 1638 te Sint-Oedenrode, was in peter van een kind van zijn halfbroer Aert.
9. Johanna, gedoopt op 7 april 1644 te Sint-Oedenrode.

III. AERT PETERS VAN ROY ALIAS VAN NUNEN, te Sint-Oedenrode gedoopt op 10 februari 1622 en te Oirschot (Spoordonk) overleden op 5 september 1686. Tussen 1660 en 1665 komt Aert Peters van Nunen in Spoordonk te wonen.²⁴ Dat de naam Van Nuenen en Van Roy voor dezelfde persoon gebruikt werd, blijkt uit een akte voor notaris Goossens te Oirschot uit 1666, waarin Aert Peters van Nunen verklaarde aan Bartel Buckincx 100 carolusgulden schuldig te zijn. Hij zou dit geld over een jaar met rente terugbetalen. Daar-

21. SAV, Sint-Oedenrode, R 112, f 89.

22. SAV, Sint-Oedenrode R 116, f 131.

23. SAV, Sint-Oedenrode, R 117.

24. SAO, N 5072, f 26^v, 1666.

voor stelde Peter Dircx van Roy (de schoonvader) zich borg voor de comparant Aert van Roy.²⁵

In 1672 gebruikte Aert Peters van Nunen de hoeve op *de Cattenbergh*, die dan gerechtelijk, met de halve heerlijkheid Oirschot en andere bezittingen van Maximiliaan van Merode, is verkocht aan diens grootste schuldeiser, Catharina Stevens, weduwe van Hendrik de Cort.²⁶ Op 3 februari 1681 heeft hij dezelfde hoeve nogmaals voor zes jaar gehuurd.²⁷

Aert is op 3 maart 1647 te Oirschot getrouwd met Anna Peters van Roy, dochter van Peter Dirck Simons Cox (van Roy, van Gerwen) en van Maria Hendrick Rutger Stockelmans. Zij is te Best gedoopt op 8 december 1619 en overleden op 4 februari 1684 te Oirschot (Spoordonk). Bij de erfdeling tussen de erfgenamen van Henrick Rutger Stockelmans bij Geertruy Dirck Jansen van Waelre treffen we in september 1644 Anneken, onbejaarde dochter van Peter Dircx van Roy bij wijlen Marie, dochter van Henrick en Geertruy.²⁸

Nadat Maries vader Peter Dircx van Roij de tocht had afgestaan, verkochten Jan Peters, zijn zoon, Aert Peter van Nunen als man van Anneken en Mayke Peters, broer en zusters, kinderen van genoemde Peter bij wijlen Marieken Hendrick Stockelmans, op 12 maart 1657 een akker genaamd *Spierinxbocht*, groot 2 lopense, gelegen in de parochie van Sint-Odulphus in de herdgang van Naastebest *aende dijkje naast 't Papeneckerken en aende Dijkerstrate*.²⁹

Uit dit huwelijk:

1. Margriet Aerts van Nunen, gedoopt op 30 november 1647 te Sint-Oedenrode, woonde te Spoordonk en is overleden voor 1719. Zij is op 13 december 1671 te Oirschot getrouwd met Aert Aelberts van Gestel te Spoordonk, die is overleden voor 1719. Op 8 juli 1719 deelden hun kinderen de nalatenschap: de mombers van de kinderen van Aert Jan Pennincx alias de Cuijper bij Helena Aerts van Gestel, Jan Aerts van Gestel³⁰ en Peter Gerits van Gerwen als man van Anneken Aerts van Gestel. De goederen waren gelegen binnen de vrijheid Oirschot in de herdgang Spoordonk.³¹
2. Marie Aerts van Nunen is te Oirschot gedoopt op 26 april 1649, trouwde op 27 oktober 1687 aldaar met Jan Peter Heligers en is overleden op 19 maart 1714 te Oirschot. Jan was eerder getrouwd (Oirschot, 17 februari 1686) geweest met Jenneke Hendrik van Gestel. Uit dit huwelijk werd in 1690 Jan Jan Peter Heijligers geboren, die in 1711 overleed.
3. Jan Aerts van Nunen, volgt onder IV op pagina 245.
4. Vrijs Aerts van Nunen, volgt onder IVbis.
5. Peter Aerts van Nunen³², te Oirschot gedoopt op 29 november 1658, is daar overleden op 29 augustus 1712. Hij trouwde op 12 december 1683 te Oirschot met Eijken Gerard Cranen, geboren te Oirschot.

Op 27 mei 1686 huurden Peter Aart van Nunen en Aert Alberts van Gestel ieder voor de helft van Johannes Willem,

25. *Campinia*, VI (1976), 70.

26. *Campinia*, VIII (1978) 42-45.

27. SAO, N 5125, f 126. *Campinia*, XIII (1983) 197.

28. SAO, Oirschot R 169, f 375.

29. SAO, Oirschot R 210-II, f 97.

30. Hij trouwde te Middelbeers op 27 oktober 1709 met Maria Jan Veraa.

31. SAO, Oirschot R 265, f 223.

32. SAO, Oirschot R 237, f 174, 1690.

heer van Merode, een hoeve te Oirschot onder Spoordonk ter plaatse op het Geeneinde naast de watermolen. Deze hoeve was tevoren in gebruik bij Jan Peter Schepens.³³ In november 1694 huurden beiden voor zes jaar dezelfde hoeve.³⁴ In 1711 werd ten behoeve van mevrouw van Mombeecq en van de gewezen hoevenaar Peter Aert van Nunen de hoeve geïnspecteerd.³⁵

Uit dit huwelijk:

- A. Arnoldus, te Oirschot gedoopt op 16 september 1684.
- B. Johannes, gedoopt op 28 december 1685 te Oirschot.
- C. Arnoldus Peter van Nunen, te Oirschot gedoopt op 30 maart 1688 en daar overleden op 15 januari 1720. Mogelijk is hij dezelfde als Arnoldus Petri Hoevenaers, die te Oirschot op 1 juni 1704 trouwde met Johanna Gosewini van Oudenhoven.
- D. Maria Peters van Nunen alias van Roy is te Oirschot gedoopt op 21 januari 1693 en trouwde aldaar op 28 oktober 1725 te Oirschot met Hendrick Jan van Cuyck. Zij kregen kinderen.
- E. Anna Peter van Nunen, te Oirschot gedoopt op 15 januari 1697, trouwde aldaar op 10 juli 1735 met Jan Hendrik Blankers de jonge. Op 17 juli 1735 lieten Jan Hendrik Blankers als weduwnaar van Aleit Dirks van Heerbeek, bruidegom, en Anna Peter van Nunen, bruid, een inventaris maken.³⁶

Op 12 april 1741 worden Dirk Dirk van Heerbeek en Cornelis Jan van de Loy genoemd als voogden van de twee onmondige kinderen van Jan Hendrik Blankers de jonge en Anneke Peter van Nunen.³⁷

- F. Catharina, gedoopt op 1 augustus 1700 te Oirschot.
6. Maria Aert van Nunen, tweelingzus van Peter, trouwde te Oirschot op 14 december 1687 met Jan Dirck van Cuyck, zoon van Dirck Jan van Cuyck en van Anneke Jan Gijsbert van der Aa. Op 20 juni 1691 was hij hoevenaar op hoeve van de kinderen van jonker Antonis van Grevenbroek.³⁸ In 1725 is hij tapper, *halfom lopende met Leendert van de Sande; 1 fles genever*.³⁹ Uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren.

IV. JAN AART VAN NUNEN, gedoopt op 7 augustus 1654 te Oirschot, woonde aldaar op Spoordonk en is overleden voor december 1696. Hij trouwde op 14 december 1687 te Oirschot met Jenneke Denijs van de Velde, dochter van Denijs Jacob van de Velde en Jenneke Jan Snellaers. Zij is aldaar gedoopt op 28 oktober 1650 en stierf in 1722.

Op 10 november 1691 verkeeg Jan Aarts van Nunen in de erfdeling van de goederen van de ouders van zijn vrouw 'de achterste akker' van 6 lopense onder de herdgang Spoordonk, *het Ruckeynde* en het weiland *de Eeuwselkens*, alsmede een heiveld *de Beucht* van 2 lopense onder Moergestel naast de *Mortelboucht*.⁴⁰

33. SAO, N 5127, f 47.

34. SAO, N 5127, f 130.

35. SAO, Oirschot R 263, f 152^v.

36. SAO, Oirschot R 268, 172^v.

37. SAO, Oirschot R 269, f 172^v.

38. SAO, Oirschot R 237, f 207.

39. SAO, Oirschot R 266, f 280.

40. SAO, Oirschot R 237, f 222.

Op 15 december 1696 maakt Jenneke Denis van de Velde, weduwe van Jan Aart van Nunen, huwelijkse voorwaarden met Andries Henricx van Geffen⁴¹, weduwnaar van Anneken Nicolaes van Dies-sen. Beiden hebben uit hun eerdere huwelijk twee kinderen 'behouden'. Peter Aerts van Nunen is met Joorden Denis vande Velde momber over haar onmondige kinderen.⁴² In 1699 deelden haar voorkinderen de ouderlijke nalatenschap.⁴³

Uit dit huwelijk:

1. Johanna Jan van Nunen, te Oirschot gedoopt op 25 september 1688 en aldaar (Spoordonk) overleden in 1702. Op 10 april 1702 is van haar bezit een memorie van successie opgemaakt. Het onroerend goed betrof haar vierde deel in een stukje akkerland van 1 lopense te Spoordonk, genaamd *de Achterste Akker*, en in een weijtje van 43 roeden.⁴⁴
2. Anna, te Oirschot gedoopt op 4 juni 1690 en overleden voor 1696.
3. Maria, te Oirschot gedoopt op 20 maart 1692 te Oirschot, overleden voor 1696.
4. Dirk Jan van Nunen, volgt onder V.

(Wordt vervolgd)

41. Zoon van Hendrick Adriaen Damen van Geffen en Catharina Joost Willem Vos, gedoopt te Moergestel op 21 januari 1663. Hij trouwde met Jenneke van de Velde te Oirschot op 15 december 1696.

42. SAO, Oirschot R 226, f 186.

43. SAO, Oirschot R 227, f 180^v.

44. SAO, Oirschot 8399, 1702.

Kapelaan wordt gek

De priester Arnoldus van den Abeelen werd gek en naar Geel gestuurd. Daar placht men geesteszieken ter verpleging te plaatsen bij gezinnen, die aan het kostgeld wat bijverdiensden hadden, zoals de koster aan de duiveluitdrijvingen. De gekke priester kreeg een bij zijn stand passend gasthuis: op 20 augustus 1716 werd hij opgenomen bij de koordeken van Geel.

Het is met hem weer goedgekomen. Van 1730 tot zijn overlijden in 1732 was hij *wereelts Rooms priester* te Goirle.¹

1. M.H. Koyen, „Geesteszieken in verpleging te Geel in de 18de eeuw”, *Jaarboek 6 van de Vrijheid en het Land van Geel* (1967) 1. W. de Bakker, „Van Abeelen”, *De Brabantse Leeuw*, XXXVII (1988) 16, 18.

A.M. Bosters, *Parochie Nieuw-Vossemeer 200 jaar* (Nieuw-Vossemeer, 1995)

De combinatie genealoog-geschiedschrijver is geen onlogische of ongebruikelijke. Bijdragen aan de regionale geschiedschrijving kunnen ook voor genealogen interessant zijn, zeker wanneer de auteur op beide terreinen actief is. De publikatie van Bosters bewijst dat weer eens. Bezig zijnde met het samenstellen van genealogieën van families uit de zo genoemde 'Westhoek van Noord-Brabant' vond de auteur het een uitdaging om de geschiedenis van de parochie Heilige Joannes de Doper op schrift te stellen.

Naast de strijd van de bevolking om een eigen parochie en die van de geestelijke overheid om de jurisdictie wordt een beeld geschetst van een kleine groep mensen, die niets moet hebben van ingewikkelde maatschappelijke structuren, hooghartige ambtenaren en het reizen naar verre oorden om de toen zo belangrijke godsdienstplichten te vervullen. Een beperkte groep families trekt de kar door de eeuwen heen: steeds weer dezelfde familienamen!

Voorts geeft het werkje veel namenmateriaal als het de leiders van de parochie betreft. Een strikt chronologische volgorde wordt daarbij aangehouden, hetgeen het opzoeken aanmerkelijk vergemakkelijkt en een register overbodig maakt. Men vindt een compleet overzicht van pastoors, kapelaans

(had wel wat uitgebreider mogen zijn), kerkmeesters, bestuursleden en koster.

Aardig is ook het hoofdstuk over de priesters en religieuzen uit Nieuw-Vossemeer, want deze mensen worden in genealogieën nogal eens stiefmoederlijk bedeed.

Het boekje, 72 pagina's tellend, is rijk geïllustreerd, hetgeen evenals het verzamelen van het archiefmateriaal een prestatie genoemd mag worden, omdat veel papieren getuigen tijdens de watersnoodramp van 1953 verdronken zijn.

R. Steenhoff-Schoonbeek,
Bergen op Zoom en zijn Bechten (Alseberg, uitgeave in eigen beheer, 1994)

Alweer enige tijd geleden verscheen bovenstaande genealogie. Het is een lijvig boekwerk geworden: het wel een wee van de familie *Becht* in Bergen op Zoom. In ruim 300 bladzijden worden de Bergse naamdragers van dit van oorsprong Duitse geslacht ten tonele gevoerd. De schrijfster zelf behoort tot een van de Haagse, niet verwante stammen.

De *Bechten* stammen uit de buurt van Wiesbaden. Om economische redenen sloot de 22-jarige Johann Andreas Becht (Jan) zich in 1759 aan bij een Zwitsers regiment, hetgeen een leven van reizen en trekken met zich meebracht. Hij zwierf van garnizoen naar garnizoen en belandde onder meer in Nijmegen, waar zijn zoon Johan Andreas (Jan) geboren werd. De schrijfster verliest dan 'vader Jan' uit het oog en kan pas de draad weer oppakken als 'kleine Jan' 23 jaar oud is en in Den Bosch vader wordt van zijn dochtertje Gertrude Georgina (1798). Twee jaar later werd zijn tweede dochter geboren en wel binnen de muren van Bergen op Zoom, zodat Johan Andreas II de stamvader werd.

De familie Becht behoort daarmee

niet tot de oude Bergse families, dat wil zeggen de families die van voor 1747 stammen. Dat geldt overigens voor het overgrote deel van de huidige Bergse families. Na de inname van de stad door de Fransen veranderde immers de bevolking hier ingrijpend van samenstelling.

In een vlotte verteltrant leidt de schrijfster ons door de beschikbare archiefbronnen, waarvan de voornaamste de bescheiden van de Burgerlijke Stand en de certificaten van de Nationale Militie blijven. Op een goede manier wordt de familiegeschiedenis in een breder kader geplaatst: steeds wordt deze parallel aan de stads- en landsgeschiedenis gegeven.

De *Bechten* passeren per generatie de revue. Zonder andere leden van de familie tekort te doen springen sommigen er uit. Genoemd moeten worden Johan Andreas junior, cipier van de Gevangenschap, Kees Becht, eigenaar van de Korenbeurs, de markante dansleeraar Willem Becht en natuurlijk de leden van de tak behorend tot het familiebedrijf Becht & Zn en later B-3 enz. De eerste na-oorlogse vastenavondprins, Nillis I, is de kleurrijkste vertegenwoordiger van laatstgenoemde filiatie.

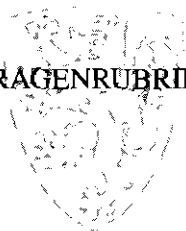
Hoewel de Bergse *Bechten* tamelijk uitvoerig behandeld worden, is de studie voor wat betreft de Duitse voorouders en de raadselen rondom Johan Andreas senior slechts een eerste aanzet, maar gezien het enthousiasme van de schrijfster en wie haar ter wille waren kunnen er in de toekomst nog heel wat bouwstenen aangedragen worden.

De illustraties zijn met smaak gekozen en zeker functioneel te noemen. Een punt van kritiek kan de wat ongebruikelijke nummering van de generaties zijn, die bij het lezen niet meteen went. Het werk heeft een index die wel wat

uitgebreider had kunnen zijn voor de vluchtig geïnteresseerde. Om het wat toegankelijker te maken is een los stamboomoverzicht toegevoegd.

Het boek kan worden besteld door overschrijving van f 63 (incl. porto) op girorekening 3457491 of ABN/AMBO rekening 441628540 onder vermelding van 'Boek BOZ', ten name van de auteur, Oude Nijvelsebaan 98, B-1652 Alseberg.

VRAGENRUBRIEK

Vragen

Broeders

Adriaen Jan Peters Broeders te Dongen, geboren omstreeks 1520 en overleden in 1571 á 1596, was een zoon van Jan Peeters Broeders alias Blanckaerts.

De tweede broeder was Cornelis Jan Peters Broeders. Zij trouwden met twee zusters: Anna en Alit Willem Joosen van Dongen, dochters van Willem bij Marij Adriaens. Alit hertrouwde met Pauwels Martens van Ghilse. Adriaen hertrouwde met Mary Roelof Handriex.

Wie weet meer over de afstamming van Adriaen en Cornelis?

Houbraken

I. THOMAS HOUBRAKEN¹ trouwde te Stratum op 25 september 1735 met Anna Margaretha Cranebroeck², weduwe van Gerard Princen. Zij verhuisden met hun kinderen in 1773 naar Tongelre.³ Daar werd Thomas op 1 juli 1776 begraven. In 1740 verkocht hij samen met Peter, Jan Peters, Dirk

Peters, Wouter Peters en Dirk Haubracken, Gerrit Hendriks van der Laar en Symon van Wigmaal een akker te Strijp.⁴

Kinderen:⁵

1. Joannes, te Stratum gedoopt op 3 november 1736.
2. Adriaan Habracken, volgt onder II.
3. Maria Habracken, te Stratum gedoopt op 30 september 1740.
4. Henricus Bartholomeus, te Stratum gedoopt op 14 juni 1742.
5. Catharina Habracken, te Stratum gedoopt op 30 mei 1744.
6. Allegonda Habracken, te Stratum gedoopt op 11 december 1745, trouwde met Dielis van Wel.

II. ADRIAAN HABRAKEN is te Stratum op 24 augustus 1738 Adrianus Bartholomeus gedoopt. Hij trouwde met Wilhelmina van Hoeck, bij wie hij vader werd van:

1. Thomas, te Tongelre gedoopt op 28 juli 1777.
2. Martinus, te Tongelre gedoopt op 18 februari 1779.
3. Laurentius, te Tongelre gedoopt op 30 december 1780.
4. Albertus, te Tongelre gedoopt op 21 november 1782.
5. Anna Maria, te Tongelre gedoopt op 16 juni 1784.
6. Aldegondis, te Tongelre gedoopt op 18 maart 1786.
7. Ambrosius, te Tongelre gedoopt op 8 december 1787.
8. Michael te Tongelre gedoopt op 24 september 1789.
9. Aldegonda, te Tongelre gedoopt op 8 augustus 1792.

Gevraagd: de herkomst en afstamming van Thomas Houbraken.

1) Streekarchief Eindhoven, Stratum R 334, f 204, 8 mei 1747.

2) Streekarchief Eindhoven, Stratum R 333, f 83, 3 december 1736.

3) Streekarchief Eindhoven, Stratum R 347, f 117, 13 april 1773.

4) Streekarchief Eindhoven, Stratum R 333, f 192^v, 17 februari 1740.

5) Streekarchief Eindhoven, Stratum R 337, f 83, 21 april 1772.

Van den Bosch – Van Liemt

Wie kent de voorouders van Lambert Joost van den Bosch, die te Oisterwijk op 31 januari 1798 is begraven? Hij trouwde in eerste echt te Haaren op 6 april 1742 met Helena van Liemt, een dochter van Huijbert Matthijs van Liemt, en hertrouwde te Berkel op 12 februari 1747 met Maria van den Brekel, die op 2 mei 1719 te Oisterwijk is gedoopt en daar op 19 november 1805 werd begraven. Zijn tweede vrouw was een dochter van Gerrit Frijssen van den Brekel uit Berkel en van Elisabeth, op 22 april 1684 te Oisterwijk gedoopt als dochter van Cornelis Jan Smits en Oeyke Wouter Brock.

Van den Endepoel

Op p. 125-128 van deze jaargang is een stamboom geplaatst van de familie Van den Endepoel. Daarin ontbreekt Helena van den Endepoel, die na 1832 werkte in het breischooltje voor arme meisjes, die was gevestigd in de bakkerij van Wouter van den Berg te Schijndel.

Wie kent de bloedverwantschap tussen Helena en de rest van de familie Van den Endepoel. En was Wouter van den Berg familie van Gerard van den Bergh te Schijndel, die in 1765 trouwde met Anna Josepha van den Endepoel?¹

1) Ik kan alvast verklappen dat Anna Josepha de moeder was van Adriaan Geerit van den Bergh, die evenals Wouter bakker van zijn stiel was – Leo Adriaenssen.

Antwoorden

Traa (De Brabantse Leeuw 1995/3)
In een gemeentelijk hoofdgedre-

gister, opgemaakt in 1704, lezen we dat de weduwe Jan Teraa aangeslagen werd voor de kinderen Evert en Engel, twee meiden, twee knechten en de schaapherder Hendrick.¹ In 1687 werd een *lijste vande personen der huysgesinnen van Boxtel, dienende tot het gemaal* opgemaakt.² Op folio 14 van dit register vinden we de vermelding: Jan Hendricx Teraa – vier volwassenen en twee kinderen, beiden onder de 16 jaar. Met behulp van deze gegevens zijn de doopdata van Evert en

Marie snel gevonden. Het echtpaar Jan Hendricx en Marie liet op 31 januari 1671 te Boxtel een zoon Evert dopen, enkele jaren later gevolgd door een dochter Marie, gedoopt op 16 december 1675. Jan Hendricx Teraa woonde in de administratieve wijk, gevormd door de gehuchten Hal, Heult en Selissen. Hij overleed op 26 maart 1701 te Boxtel. Zijn vrouw Marie overleed op 10 april 1717, eveneens te Boxtel, onder de naam Maria Jan Traa. In de jaren 1630, 1631, 1641 en

1642 is een Hendrick Janssen ter Aa lid van het schepencollege van Boxtel. Vermoedelijk is hij de vader van bovenvermelde Jan Hendricx Teraa. Zeker is, dat Hendricus Joannis ter Aa en Margareta N. te Boxtel een aantal kinderen lieten dopen, namelijk Oda op 9 maart 1633 en Maria op 9 september 1638.

Anton van Nostrum
Nassaulaan 72, 3871 CZ
Hoewelaken

Aan dit nummer is meegewerkt door:

L.F.W. Adriaenssen, Van der Hoopstraat 85-3, 1051 VD Amsterdam
A.M. Bosters, Koningin Julianalaan 339, 2273 JJ Voorburg
G.C.M. van Dijck, Slotselaan 11, 5328 EP Rossum
Drs G.J.A. Schampers, Irenestraat 42, 5401 CJ Uden
P.G.A.M. Peeters-Veraart en dr E.G. Boeren, St. Jansstraat 100, 4714 EJ Sprundel, en Van den Houtestraat 16, 4715 AK Rucphen
C.E.M. Boink - van Nunen, Bernagiestraat 30, 5037 NT Tilburg

Colofon:

Correspondentieadres van *De Brabantse Leeuw*:
Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening,
Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch.

Naamregister

Aa, van der: 123, 204, 245. Aa, ter: 249. Aalders: 47. Aelst, van: 94, 198. Aerden: 135. Aerle, van: 33. Aert, van: 21, 136. Aerts, Aerts(s)en: 25-28, 87, 149, 191. Abeelen, van den: 145, 246. Aben: 85, 190. Adams: 63. Admirant: 188. Adriaens, Adriaens(s)e, Adriaens(s)en: 4, 20, 21, 26, 83, 125, 155, 184, 194, 195, 204, 243, 206, 212, 248. Agthoven, van: 233. Ahaus: 122. Aken, van: 87. Akkermans: 206. Albanese, den: 200. Aleyten: 85, 202, 204. Alenborg, van: 9. Alfen, van: 105. Alits: 45. Aller, van den: 8. Alphen, van: 166, 173, 224, 228. Alva: 102, 105. Amarant: 188. Amelsvoort, van: 105, 126, 127. Amelvoort: 122. Ampsons: 234. Ancems: 87. Andel, van: 182. Andries, Andriessen: 87, 179, 198, 201. Ansems, Anschems: 22, 88, 202, 220. Anthonis, Antonisse, Ant(h)onissen: 64, 68, 132, 152, 219, 220. Appels: 39, 238. Arendonck, van: 198. Arckel, van: 216. Arler, van: 34, 35. Arts: 46, 134. Asten, van: 223-225. Augustijns: 155, 157. Averenck (Averengck, Averinck), van: 3-34.

Baak: 146. Baexen, van: 215. Bael, van: 211. Baelen, van: 8. Baest, van: 142. Baast, van: 92. Baden: 177. Baeijens: 191. Back: 18, 30, 32, 35, 57, 58, 87, 180, 182, 184, 195, 198, 199, 204. Ba(c)x: 86, 120, 135, 204, 231. Baken: 120. Bakermans: 225. Baekers: 223, 226. Bakkers: 20. Ballaer, van: 139. Balley: 188. Barel, van: 231. Bartels: 4, 230. Bartholomeus: 6. Bastiaens, Bastiaense(n), Bastiaanse(n): 26, 37, 150, 164, 167, 168, 171. Best: 248. Beeck (Beek), van: 71, 155, 173, 217, 220, 230, 231. Beekmans: 226. Beer (Beir), de: 39, 136, 141, 142, 144, 145, 147. Be(e)rmans: 201. Beerthen van der: 30. Beijds: 129. Beykens: 91. Beys Coelborne: 180. Beijns: 110. Beck: 218. Bekken: 22. Bekkers, Beckers: 38, 48, 53, 60, 61, 186, 240. Becker, die: 201. Bellekens: 23, 25. Beenen: 125. Berenbroeck, van: 10. Berendonck, van: 90. Be(e)rens: 142, 143. Berents: 31. Berg (Bergh, Berghe), van den: 44, 118, 127, 135, 187, 202. Bergerie, de: 10. Berghum, van: 44. Berys van Oerle: 196. Berk, van den: 227. Berlicom (Berlicum), van: 189. Bernaerts: 188. Bersel, van: 26. Bertens: 53, 146, 190-192. Berthouts: 191. Besouw, van: 42, 183, 201. Bettens: 85, 87. Beugen, van: 239. Beunis: 143. Beurden, van: 53, 88, 93, 196. Beusecorn, van: 239. Bie (Bye), de: 182, 209. Biggelaar, van den: 211. Byland, van: 164. Bijleveld, van: 170. Bijls: 199. Bijsterveld: 199. Bilsen, van: 240. Bingjan: 234. Bisschop: 154. Blanckaerts: 248. Blankers: 245. Bles: 39. Boeckx: 60. Boecop, toe: 33. Boemel, van: 215, 218. Boer, van den: 197. Boer, de: 194. Boerden, van: 196. Boeren: 191. Bogaert, van den: 121. Bo(o)gaerts: 158, 183, 193, 235. Boogers: 4, 13, 225. Bockx: 60. Boomaerts: 67. Boomen: 197-199. Bo(o)men, van den: 114, 240. Bonaerts: 85-87. Bont, de: 40, 128. Bo(o)rder, de: 201. Bor, van den: 199. Borchmans: 185. Borculo, van: 125. Borgh, ter: 42. Borstken: 216. Borteldonck: 214. Bortendonck: 214. Bosch: 126, 216, 217. Bosch(sche), van den: 191, 206, 218, 248. Boschmans: 87. Bourgondië, van: 125. Bouwels: 225. Bovenmars: 174. Boxtel, van: 39, 154. Braems: 237. Braes: 189. Brans: 10. Branten: 220. Brede, van: 30. Brederode, van: 56. Bree, van: 30. Brekel, van den: 248. Brekelmans: 225. Breschaet, van: 141. Bresser, de: 217. Bressers: 195. Breve: 121. Brienens: 43. Broeders: 248. Broeck (Broek), van den: 85, 87, 225, 226, 240. Broeckhoven (Broecheven), van: 85, 215, 217, 218. Brock: 248. Brocken: 190, 197. Brouwer, de (die): 37, 131, 199, 201. Brouwers: 131, 185. Brouwert: 62. Bruers: 86, 194. Brugmans: 153. Bruijn (Bruyn), de: 53, 62, 149. Bruynenbaerts: 149. Bruijns, Bruyns: 20, 22, 24. Brunschot, van: 13. Brussel, van: 228. Brustens: 227. Buel, van: 203. Buerden, van: 86. Bufflee: 48. Buijsen: 135, 136, 212. Buck: 217. Buckinx: 243. Bukkums: 9. Bunsarts: 25, 66. Burgers: 201. Bus: 216. Busselaar: 14. Bussers: 48. Buurmans: 231.

Celen: 86. Chabot: 110. Chenesael: 214. Chevesael: 214.

Daams, Daems: 6, 10, 117, 118, 222, 224. Da(a)men: 111, 119, 120, 198. Daneels: 70. Danen: 132, 133. Daniels: 13, 56, 86, 111, 126. Dankaerts: 125. Dankers: 212. Daverveldt: 233. Deijkers: 211. Dekker, den: 5. Deckers, Dekkers: 19, 22, 47, 75, 91, 122, 198, 207, 224, 231. Delft, van: 215, 217. Deliën: 160. De(e)nen: 49, 85, 87. Denis: 132. Denysen: 215. Deonijis: 200. Dercks: 49. Derickx: 45. Deursen, van: 6, 10. Didden: 179. Diels: 235. Diessen, van: 246. Dijk (Dijck), van: 90, 122, 234. Dijkers: 16. Dikkens: 94. Dinter, van: 6. Dionisii: 126. Dirckx, Direckx: 7, 59, 191, 238, 241. Dirven: 19, 69. Disthele, van: 198. Doern, van: 180. Domborch, van: 132. Dornburg, van: 131. Domen: 153. Domies: 21. Dommelen, van: 194. Doms: 21. Domus: 21. Domusens: 151. Donders: 145. Dongen, van: 153, 194, 248. Dongenaars: 154. Donkers, Donckers: 57, 123, 126. Doormaal, van: 93. Doorninck, van: 34. Dorst, van: 210. Drechsler: 172, 173. Driel, van: 217. Dries van der: 196. Dries, Driessen: 47, 87, 93. Druenen, van: 180. Dueren, van: 218. Duysel, van: 7. Duls: 153. Dun, van: 60, 85, 86.

Eelkens: 196, 218. Eenschate, van: 33. Eersel, van: 139, 140. Eertheze, van: 198. Egberts: 202. Egens: 217. Eyghen, van: 202. Eijk, van: 231, 232. Eijckmans, Eyckmans: 70, 71. Eijnden (Eynden), van de(n): 59, 85, 86,

164, 167, 168, 190, 197, 200, 240. Eyndhoven, van: 119. Eckendonck, van: 226. Eekelen, van: 138. Elens: 86, 182. Elewout, van: 210, 211. Elias: 14. Elsen, van den: 47. Elsevier, Elzevier: 155, 213. Emans: 54. Emberts: 183. Embregts: 173. Emens: 54. Emmen: 52. Emmens: 122. Emonts: 8. Enckevoort, van: 227. Enden van der (den): 133, 213. Endepoel, van den: 125-127. Engelant, van: 238. Enschatte, van: 30. Enschatot, van: 41. Erbstöber: 178. Eryts: 180. Ermens: 73. Erp, van: 64. Erven: 85. Esch, van: 148, 186. Eeten, van: 54. Eulings: 56. Everaerts: 85. Everdys: 85, 189. Evers: 8.

Faen: 234. Faes, Faessen: 17, 28, 243. Faber: 241. Fabri: 125. Fabritius: 219. Fenivy: 167. Fiers: 87. Fieterer: 11. Fitelaer: 11. Fitelaers: 10. Foederer: 10, 11. Fosse, de: 213. Franckx: 235. Franken, Francken, Vrancken: 90, 92, 138, 145, 149, 164, 193, 226. Frans(s)en: 19, 44-51, 220, 238. Fraters: 138. Frederix: 49. Fuyck: 66. Futelers: 224. Fütterer: 11.

Gabriels: 211. Gageldonck, van: 140. Gansen, van: 236. Gansewinkel, van: 219-229. Gardels: 7. Gastel, van: 135. Gastelaars, Gastelaers, Gastelers: 16-29, 68, 212. Geel, van: 138, 230. Geerse: 156. Geertruyden: 87. Geerts: 54, 117, 144, 154, 156. Geijssels: 88. Geffen, van: 246. Geldrop, van: 9. Gelijns: 132. Gemert, van: 64. Geneijnt, van: 46. Ghenen: 86. Genk, van: 163. Genser, de: 110. Gerards: 46, 117. Gerrits: 45, 149, 187. Ghert, van: 27. Gertruyden: 198. Gerwen, van: 118, 121, 244. Gestel, van: 244. Gestelaers, Gestelers: 17, 21. Geven: 10. Gieben: 48. Giels: 86. Gielens: 9. Gielis: 86. Gielini: 179. Ghysbrechts: 200. Ghysel, van: 201. Gijssels: 232. Gysen: 237. Gils (Ghilse), van: 40, 157, 203, 248. Godfried van Bouillon: 100. Godfried III van Brabant: 07. Goey, de: 13. Goessens: 84, 85. Goijaers, Goyaerts: 149, 201, 202. Gommen: 214. Gommers: 132, 133, 232. Gool, van: 144, 145. Goor, van de: 220. Goorden: 131. Goords: 5, 6. Goortsen: 242. Goossens: 241. Goris: 228, 229. Gorp (Gorop), van: 39-41, 54, 55, 61, 85, 87, 120, 197, 202, 213, 217. Graeff: 188. Graets: 11. Grandsy, de: 35. Grats: 153. Graumans: 66. Grauwen: 173. Grevenbroeck, van: 220, 245. Grinsven, van: 63, 64. Grinten van der: 240. Grobben: 122. Groen: 156. Groenen: 119, 120. Groenendael, van: 54. Groffen: 157. Groos: 63. Groot, de: 12, 54, 91. Groot Wouters: 182. Grotenhuis, ten: 33. Grootens: 69. Gruijter (Gruyter), de (die): 7, 86, 87, 126. Gulden: 221. Gulik, van: 111. Guns: 136. Gustveld: 225.

Haefte, van: 31. Haak: 42. Haecx: 225. Haansbergen: 197. Haerte: 31. Haest: 135. Hagaerts: 18, 69. Hagers: 18. Haelemeester, van: 235. Hallien: 126. Ham, van: 10, 69, 239. Ha(e)mers: 38, 43, 144, 191, 203. Handricx: 248. Hattum, van: 229. Haubracken, van: 239. Hedickhuijsen, van: 239. Heerbeek, Heerbeek (van): 241, 245. Heerkens: 88-90. Hees (Heesch), van: 38, 135, 186, 191, 230. Heesterbeek: 118. Heesters: 190. Heydelberger: 123. Heijden (Heyden), van der: 47, 62, 127, 157, 197, 206. Heijligers, Heligers: 244. Heimans: 155. Heijnen: 50, 212. Heijst (Heyst), van: 58, 152, 160. Helfteren, van: 163. Helvert, van: 143. Hemert, van: 57, 58. Hemmelaers: 4. Henckx, van: 215, 217. Hendrik I van Brabant: 97, 98, 101. Hendrik III van Brabant: 100. Hendriks, Hendrix, Henricks, Hendrickx, Henricx(ss): 5, 47, 49, 51, 56, 91, 183, 186. Hennenberch: 64. Hens: 236. Henssen: 219, 220. Herck, van: 121. Hermens(en): 49, 188. Hersel, van: 160. Hertganck, van den: 85. Hertogs: 12. Hertum, van: 213. Hessels: 37, 193. Hest, van: 93. Heuvel, van den: 40, 240. Hoeff, van: 85, 86. Hoeffkens: 193. Hoeffslager: 219. Hoeij, de: 233. Hoek (Hoeck), van: 235, 248. Hoecx: 203. Hoendervangers: 208, 230. Hoeve(n), van de(r): 179, 216. Hoevenaars, Hoevenaers: 94, 245. Hoogerheijden: 153. Hoogers: 116. Hoijtema, van: 45. Hoobroeckx: 122. Hooff, den: 149. Hoof(f), van: 7, 87, 141, 142, 149, 191, 212, 220, 228, 238. Hoofmans: 200. Hoofve, van: 85. Hoijmans (Hooymans): 19, 24. Hoorenbeeck, van: 121. Hoots: 208. Hopmans: 62. Hopmekere: 78. Hoppenbrouwers: 7, 195, 240. Horst, van der: 225. Horsten: 148. Houbraken: 248. Hout, van: 121. Houtappels: 7. Houten, van: 188. Houtermans: 21, 22. Houtum, van: 9-11. Houwaert: 3. Hove(n), van (den): 120, 179, 212. Hubers: 45. Huyben: 201, 204. Huijber(t)s, Huyberts: 49-51, 119, 221, 243. Huijbrechts, Huybrechts, Huijbregts, Huybregts: 19, 39, 71, 132, 185, 235. Huytermans: 126. Huys, (in) 't: 91. Huijsmans: 25, 155, 157, 206, 210. Hulsel, van: 86. Hulsels: 86. Hulst, van: 127. Hurk, van den: 13. Hus: 178. Hutten: 56.

Iersel, van: 41, 93, 147. Ymerle, van: 179. Innevelt, van: 153.

Jabeeck, van: 216. Jacobs, Jacops: 5, 10, 67, 76, 138, 185, 194, 221. Jaques: 214. Jan I van Brabant: 97, 101. Jan IV van Brabant: 107. Janen: 160. Jans, Janse, Jans(s)en: 5, 14, 19, 22, 27, 46, 55, 63, 64, 66, 88, 91, 111, 114, 122, 125, 128, 149, 166, 188, 196, 200, 225, 227, 228, 239. Jelgersma: 114. Jetten: 49. Jochims: 49, 90, 144, 151, 155, 175, 228. Jong(h), de: 155, 211. Jonge, die: 87. Joordens: 239. Joosten: 8, 56, 59. Joppen: 154. Joris: 63. Joosens: 236. Judocus: 153.

Caem, van: 17, 21. Kaiser: 177, 178. Campenhout: 62. Kamp: 63. Camps: 54, 119. Canter, de: 52, 68. Kanters: 171. Karskens: 178. Cas: 136. Castelijns: 43. Kater, de: 208. Katwijk, van: 63. Keijzers, Keyzers: 88, 203. Kempelants: 182. Kempen, van: 50, 211. Kemps: 242, 243. Kennis: 117. Kerkhoven, van de: 16. Kerssemakers: 9. Kersten(s): 115, 134. Kerstiaens: 151. Kessel, van: 46, 226. Kestels, de: 160. Ketelaers: 226. Keteler: 239. Keulaars: 63. Christiaens(e): 31, 151. Cijl: 129. Kinderen, der: 241. Claassen, Claessens: 25, 50, 55, 119. Klardie: 112. Claus: 117, 118. Kleijberg, van den: 89. Kleijn: 152. Kleijnberg, van den: 89. Klijnenbreugel: 144. Cleijssen, Cleyssen, Clijsen: 52, 56, 146. Clerck, de: 229. Clercx: 42. Klomp: 123. Kloppers: 123. Cluys: 66. Knapen: 222. Koenen, Coenen: 30, 31, 115. Koenijck: 133. Koenraad: 158, 208. Coenraets: 132. Coeyen, van der: 197. Cocq (Kock), de: 144, 190. Cockes: 149. Cox: 26, 224, 244. Co(o)len, Koolen: 31, 61, 143, 181, 191, 224. Colonnez: 188. Comer, de: 190. Commissaris: 131-140, 230-237. Komrij: 79. Coninck, Coninx: 131-133, 173. Conserff: 126. Conserve: 126. Cools: 232. Koppellie: 167. Koremans: 211. Corffhuysen: 86, 87. Cornelis, Cornelissen: 18, 56, 86. Korst, Corstens, Corstiaens: 62, 85, 131, 151-158, 206-214. Cort, de: 244. Cort Bonten: 182. Cortenbach: 114. CortJans: 87. Kortens: 120. Coster: 31. Costermans: 137. Couwelaer, van den: 194. Couwenberg, Couwenbergen: 54, 90, 183, 240. Cranebroeck: 248. Cranen: 244. Cree, de la: 44. Cremers: 47. Krijnen: 71. Kriken (Criecken), van: 47, 191. Crillaerts: 56. Croeck: 181. Crolle: 194. Kroon: 121. Croonenburg, van: 40-42. Crooymans: 8. Croon, de: 125. Crozé: 27. Krueder, de: 223. Krüger: 209. Kruidkeoek: 154. Kruijsen, van der: 117. Cruijssen, Cruysen: 183, 199, 201. Cruse: 31. Cuelenaere: 235. Cuyck, van: 245. Cuijlen: 129-130. Cuijper, de: 244. Kuipers, Cuypers, Kuijpers: 115, 146, 173, 189. Kuijsten: 180. Kuijstermans: 138. Kuijten: 115. Culemborch, van: 216. Custers: 9, 31. Quayagens: 136. Quentkens: 86.

Laeck, van der: 222, 224. Laer, van (der): 60, 219, 248. Laarhoven (Laerhoven), van: 53, 141, 184, 185, 190, 211, 22-224, 226. Laet (Laat), de: 86, 89, 237. Laets: 55. Lamberts: 190, 239. Lambrechts, Lambregts: 25, 71, 64, 72. Lamin: 38. Lamine: 237. Lammers: 186. Lancruijs: 212. Langens: 57. Langeryth (Lanryt), van der: 193. Lathouwers: 225. Laureijs, Laureijsen, Lauwrijsen: 75, 110, 147, 238. Laurens, Laurens: 210, 241. Lauwers: 125. Lee, van der: 232. Leemans: 91, 196, 240. Leenhouders: 149, 150. Leenman: 197. Leeuwen, van: 7. Leijls: 138. Leijten, Leyte(n), Lijte(n): 19, 20, 57-59, 71, 72, 162, 164-166, 17, 210. Lelie, de: 239. Lemmens van Tulder: 55. Leenen: 85. Lent, van: 64. Leppers: 93. Leunen, van: 45, 46. Leunis: 213. Liempt (Liemt, Lyempt), van: 85, 89, 248. Lies, in 't: 26. Lieshout (Lyeshout), van: 110, 179. Lieve, la: 39. Lijssal, van: 228. Lil, van: 52. Lina: 122. Linden, van der: 116, 237. Lintzen: 115. Lips, Lyps: 20, 25, 73, 167. Lisdonk, van de: 42. Litsen, van: 155. Lidders: 23, 68, 69. Lodewijckx: 8. Lodiers: 151, 156. Loen, van: 180. Loy, van de: 245. Loijen, Loya: 45, 85, 86, 189, 216. Lommers: 90. Loo, van de: 56, 59, 60, 90, 186, 194-196. Loon, van: 17, 26, 28, 65, 89, 138, 235. Loos: 189. Loosbroek, van: 63, 64. Looy, van (der): 119, 237. Louw, de: 8, 224. Lovendaal: 46. Looveren, van de: 115. Luyben: 116. Luyjks, Luykx: 155, 169. Luystenborch, van: 198. Luijt, van: 14. Luyten: 87. Luytens: 240. Lumineau: 233.

Maas, Maes: 16, 55, 56, 62, 110, 138, 156, 194. Mahie: 188. Maaijen: 93. Macx: 176. Marquet: 235. Marquis: 131, 132. Mallants: 215-218. Mallens: 198. Mandos: 43. Manshart: 153. Marcelis: 185, 193. Mariën: 74. Marijnisen, Marynissen: 19, 232. Marmol, del: 129. Martelmans: 206. Martens: 6, 45, 48, 50, 69, 115. Mastbooms: 137. Matheese: 234. Maton: 90. Matthijs, Matthysen, Mattijssen: 149, 200, 238. Maurits van Nassau: 189. Mechelen, van: 45. Meer, van: 230. Meertens: 152. Meeusen: 133. Meuwese, Me(e)uwsen: 91, 113, 228. Meynaerts: 56. Meyensvoirt, van: 218. Meyer: 182. Meir, van: 230. Melis(sen): 22, 85, 88, 196. Mels: 175. Mercelis: 185, 204. Merenberch, van: 239. Mereveldts: 118. Merket: 236. Merquis: 133. Merckx: 142. Merlaer, van: 181. Merode, van: 125, 244, 245. Mertens: 182, 198, 236. Mesmaecker, de: 186, 198. Metten: 195, 197, 199, 200. Meulenbroeck: 186. Michaelse: 52. Michiels, Michielsen, Mijchielsen: 37, 125, 132, 134. Middachten, van: 33-35. Mierde, van: 189. Mierlo, van: 14, 165, 174, 224. Miert, van: 65. Mieseron: 164. Mijnsen: 117. Mil, van: 64. Minten: 44. Molder, de: 85, 202. Molenschot: 147. Mollemans: 122. Molner: die: 179. Mombeecq, van: 245. Momms: 141. Moonen: 176, 184, 187, 193, 197, 200, 201. Moors: 76, 208. Moorsel, van: 9. Mouwen: 174, 231. Muijters: 6. Mulders: 48, 157. Mussen: 86. Mutsaerts: 56, 58, 59, 183, 203.

Naeykens: 200. Naelden: 23, 71, 168. Naes: 69, 87. Naets: 87. Nagelmaeckers: 126. Nagels: 236. Nahuys van Burgst: 164. Nassau, van: 25. Nelen, Neele: 137, 226, 231. Nest, van der: 135. Nieuwenhuysen (Nyeuwenhuysen), van den: 37, 189, 202, 204. Nieuwland, van: 12. Nijmens: 5. Nijsen: 213. Noorden: 70, 71. Noorwegen, van: 113. Noren, Nooren: 18-20, 65-75, 162-178. Noris: 65. Norris: 65. Noseling: 200. Nouts: 135. Nou-

wen: 198, 200-202, 204. Nouwens: 59, 60. Nuen, van: 240. Nuyten: 22. Nunen (Nuenen), van: 43, 238-246. Nuwenhuysen, van den: 202.

Oerle, van: 88, 196. Oerlemans: 238. Oers, van: 196. Oesterzeele, van: 182. Offermans: 212. Oirle, van: 199. Oirschot, van: 189, 199. Olijslaegers: 91. O(o)nincx: 19, 164, 166. Oomen: 17, 24, 74, 164, 171. Ooms: 189. Oorschot, van: 231. Oostvogels: 138. Opdorp, van: 137, 232. Opgeleyn: 239. Ophoven, van: 31. Opstal, van: 90. Orle, van: 179. Osta, van: 167. Otten: 11, 85-87, 154, 185, 194, 218, 243. Ouden, den: 60. Audenhoven (Oudenhoven), van: 184, 242, 245. Oudens: 7. Oudera, van: 21. Outheusden, van: 146. Overbeek, van: 142. Overdijk, van: 240. Overmeer, van: 217. Overvel(d)t, van: 133, 230.

Paaymans: 145. Palen, van der: 119. Panen: 207. Panis: 58. Pannes: 58. Paradaens: 134. Pardijck: 126. Passeven: 10. Pauls: 196. Pauwels: 87, 135, 194. Peer, van: 239. Peersen: 149. Peymans: 195. Peys: 21. Pelgrom: 181. Pelgrom de Bie: 181. Pellemans: 221. Pelsler, die: 86. Pennings, Pennincx: 114, 244. Pepingen, van: 86. Perdijck: 126. Perre, van der: 216. Pesch, aan de: 45. Pessers: 54. Peters, Peeters: 9, 47, 60, 71, 183, 190, 220, 238. Petit: 175, 177, 178, 235. Philipsen: 39. Pieck: 160. Piepers: 50. Pietersen: 132. Pijnappel: 180, 239. Pynappels: 63. Peijnenborch, Peijnenborg(h), Pijnenborgh, Pijnenburg: 38-43, 68, 94, 183, 190, 191. Pijpers: 142. Piters: 153. Plancke: 237. Plas, van de(r): 5, 6. Ploegh: 46. Poel, van de(n): 84, 199, 240. Pol, van de: 148. Pompe van Meerdervoort: 159. Pompen: 159-161. Poot, de: 63. Poppel, van: 13, 111, 145, 188, 189. Pothoff: 39. Priems: 88. Princen: 4, 5, 199. Proenincx van Deventer: 216. Pronk: 24. Puijenbroek, van: 40. Pul, van: 135, 136. Put, van (de): 52, 237. Putten, van der: 89, 111, 227.

Raedt, de: 202, 203. Raaij, van: 46. Raijmakers, Raymakers: 53, 222. Raak, van: 73. Raessen: 86. Raesvelt (Raesfelt), van: 34, 35. Rampaart, Rampaert, Rampart: 158, 207. Rafels: 154. Ravels, van: 40. Regt, de: 137. Rehak: 178. Reyckers: 199. Reijnders: 47. Reinen, Reijnen, Reynen: 8, 46, 183, 192, 236. Reyners: 85. Reysen, van: 204, 205. Rembouts: 86. Remmen: 47, 48. Remmers: 145. Rennen: 23. Rens: 41. Rensen, van: 33. Restelurs: 194. Reusel, van: 189. Richter, de: 235. Riel, van: 53, 142, 224. Ries: 47. Riet, van der: 62, 210. Rietberghen, van: 85. Rijk, de: 207. Rijcken, Rycken: 198, 201. Rijkers: 12, 226. Rijnen: 183, 195. Rijs: 47. Rijsbosch, Rysbosch: 87, 193. Rijswijck, van: 16, 221. Rink: 50. Ris: 47. Robs: 23, 24, 25, 26. Roefs: 116. Roeymans: 185. Roecken: 135. Roelands: 207. Roelen: 207. Roelof(f)s: 86, 241-243. Roelofsma: 63. Roest: 120. Rockx: 211. Rollebiers: 156. Rombouts: 72, 73. Rooij (Rooy, Roy, Roi), van: 4, 7, 14, 71, 112, 183, 199, 200, 242, 244. Rooij (Rooy, Roy, Roi), de: 59, 93, 113, 110, 115, 144, 190, 191, 203, 236. Royackers: 116, 117. Roosen, Roozen: 55, 91, 191, 201. Rosenthaler: 142. Rota: 235. Roti: 142. Roukens: 228. Ro(o)ver, de: 187, 219. Rovers: 7, 115, 140. Rovers, van: 199, 204. Rovoert, van: 200. Rubbens: 208, 209. Ruge: 42. Ruyel: 113. Ruten: 49, 51, 64.

Sallandt, van: 33. Salm, van der: 172. Salomons: 224. Sampson: 181. Sande(n), van der (den): 6, 85, 114, 118, 141, 160, 193, 194, 198, 199, 201. Sanders: 10, 12, 236. Sanen, van den: 197. Sant, van 't: 59. Santvoort, van: 228. Sasse van Ysselt, van: 105. Saefels: 154. Savornin, de: 214. Schaapsmeeders: 60, 143. Schalken: 61. Schampers: 4-15, 110-123. Scheynkens: 239. Scheyven: 84. Schijvenaer: 133. Schellekens, Scellekens: 33, 197, 201, 202. Schellekens van Gorp: 85, 87. Schellingkens: 155. Schenkelaars: 121. Schenkels: 117. Schenkers: 54. Sche(e)pers: 13, 118, 158, 226. Scherkes: 155. Schets van Grobendonck: 160. Schetz: 239. Scheurbiers: 151. Schilders: 86, 189. Schillemans: 158, 232. Schoenmakers, Schoenmaeckers: 18, 59, 174. Schollen: 196. Schonaeus: 126. Schonauwen, van: 125. Scoercoep: 217. Schoofs: 7. Schoonen: 132. Schoormans: 194. Schoo(d)t, van der: 5, 85, 183, 189-191, 194, 242, 243. Schouten: 186. Schoutens: 62, 157, 213. Schouw, van der: 7. Schrassert: 34. Schrauwen: 156, 163, 168-170, 173, 174. Schreppers: 60. Schuurmans: 38, 117. Sebregts: 142, 148. Segers, Zeghers: 84, 236. Seijlberg, de: 112. Sellar: 111. Sengers: 14, 15. Servaes: 232. Sgruyters: 86. Sicars: 177. Simons, Symons: 56, 182, 183, 196, 216. Sledden: 86, 197. Slokkers, Slockers: 151, 154. Sloots: 226. Sluis, van der: 176. Smeyers: 82. Smeekens: 145. Smets: 117, 119. Smeulders: 53, 54, 94, 141-147. Smissaard: 10. Smit: 95-109. Smith (Smidt), de: 125, 189. Smits: 20, 22, 126, 176, 212, 221, 222, 235, 248. Smolders: 54, 57-61, 91, 92, 88, 91, 92, 148, 150, 190, 202. Smout: 132. Smulders: 14, 52-61, 88-94, 141-150, 240. Snabbe: 182. Sneep: 114. Snels: 39, 41. Snellaers: 245. Snoek: 233. Snoecken: 5. Snoecx: 216. Snoeren: 143. Soetendael, van: 237. Someren, van: 33, 34, 212. Zon, van: 121. Sonvelt, van: 91. Soubain: 188. Spaendonck (Spaendonck), van: 91, 149, 174. Spanjaart: 156. Spij(c)kers, Spyckers: 30, 91, 148. Spille, ter: 33. Spilmeker(s): 200. Spiltack: 125, 189, 200. Spinola: 103. Sprang, van: 184, 195, 203. Spreuwel, van: 85, 86, 204. Sprundel, van: 207. Staak, van der: 118. Stalpaerts: 185. Stapels: 148. Steenbakkers: 116.

Steenmans: 55. Sterken: 65. Stevens: 47, 48, 65, 68, 87, 183, 244. Stijnen: 141. Stoeldraeijer: 149. Stoffels: 48. Stockelmans: 4, 5, 244. Stolzenbach: 112. Stooopen: 132. Stops: 133. Stratum, van: 9. Strijbos(ch): 112, 240. Suijckerbuijk: 139, 231, 233. Sulsters: 111. Swagemakers: 57, 158. Swart: 122, 191. Sweders: 179. Zweens, Sweens: 202. Zwegers: 119. Swijen: 44, 45. Swinkels: 119.

Tera(a): 188, 249. Testers: 207. Theeuwsen: 182. Theuns, Theunissen: 50, 138. Tyghelt, van: 184. Tielmans, Tilmans, Thielmans: 76, 185, 189. Tienevelt, van: 189. Thijs, Thijssen: 5, 6, 114. Tilborgh, van: 19, 139, 231. Tilborgs, Tilborghs: 137, 138. Tilburch, van: 18. Tilburgs: 138. Timmerman, Tymmerman: 237, 239. Timmermans: 191, 240. Timmers: 22. Tinovelt, van: 189. Titulaer: 80, 82. Titulere: 77. Tönnes(s)en: 45, 46. Toyt: 181, 182, 184, 186-188. Tholenaer, Tolenaars, Tolenaers: 155, 157, 206. Tholincx: 126. Thomas: 87. Thoonen: 46. Tooten: 203. Tra: 249. Trier, van: 37, 185, 198. Trijen, van: 209. Tuettelare: 77. Tueteleere: 77. Tueteleers: 77, 82. Tueteler: 77. Tuetelers: 77. Tuettelere: 77. Tüttler: 80. Tuijteleer: 82. Tuyteleers: 80. Tuyteler: 82. Tuytelere: 77. Tulden, van: 216, 241, 243. Tullere: 77. Tunnissen: 46. Tutebier: 79. Tutelaars: 76, 80, 83. Tutelaer: 77, 82. Tutelaire: 80, 82, 83. Tutele: 77. Tuteleer: 77. Tuteleers: 76-83. Tuteleir: 77. Tutelen: 76. Tuteler: 77. Tutelere: 76, 77. Tutelers: 77. Tutelerst: 77. Tutellere: 77. Tutellers: 77. Tutlere: 77. Tutteler: 77. Tuttelers: 77. Tutulaer: 77.

Uden, van: 184, 187, 197, 218. Uijlecoten: 151, 152. Uijters: 156.

Vaes: 18. Valgaeren: 235. Valkenburgh: 158. Vanniis: 184. Vannis: 182. Vanny: 180, 181. Vastesager: 213. Vechel, van: 126. Veeken, van der: 73, 162, 164, 165. Vekemans: 38. Velazquez: 105. Velde(n), van de(n) (der): 7, 94, 122, 179, 245, 246. Velsen (Velzen), van: 112, 117. Ven(ne), van de(r): 9, 90, 118, 172, 211, 220. Venicx: 232. Vennicx: 93. Vennincx: 93. Venroij, van: 127. Vera(a): 189, 198, 200, 202, 204. Verbaet: 118. Verbeek, Verbeeck: 5, 14, 206, 208, 221, 227, 228. Verberne: 141. Verbeeten: 44. Verbiesen: 152. Verblack: 45. Verbraeck: 133, 156. Verdiesen: 135, 163. Verdijk: 43. Verdonschot: 221. Verduijn, Verduyn: 104, 143. Verhaart: 156. Verheijen: 193. Verheul: 121. Verhoeven: 12, 144, 189, 195, 201. Verhouter: 180. Verhuijsen: 116. Verhulst: 20. Vercammen: 156. Verkuile, Verkuijlen: 39, 148. Verlynden: 202. Vermaseren: 46, 47. Vermaten: 48. Verme: 57, 196. Vermeer: 90, 141, 191. Vermeulen: 15, 207, 211. Vermunt: 209. Verreck: 120. Verrooten: 242. Versantvoort: 220, 228. Verschellen: 16. Verschueren: 189. Verspaendonck: 86. Verspreuwel: 189. Versteegen: 148. Versteijnen: 191. Ververs: 119. Vervest: 13. Vervloedt: 152. Vervoort: 51. Veth, de: 92. Ville, de: 59. Villeirs, de: 59. Vincenten: 23. Visser, de: 125, 188. Vladeracken, van: 217. Vlamincx: 163. Vlemmings: 223. Vleut, van der: 123. Vlijmen, van: 203. Vlimmeren, van: 132. Vloerberchs: 195. Vluége, van den: 184. Voderer: 11. Voedereyr: 11. Voerne: 33. Voeten: 22. Vogels: 11. Volckers: 229. Vol(c)kers: 35, 155, 211. Voren: 33. Vos(s), de: 85, 201, 202, 210. Voskens: 199. Vreysen: 142, 143. Vriends: 174. Vries, de: 112, 147. Vrijters: 88. Vromans: 144. Vroom, de: 134, 135. Vroonhoven, van: 14. Vucht (Vught), van: 110, 179, 182, 184, 190-192. Vuchts: 182, 191. Vugs: 142. Vuystken: 75.

Waelre, van: 244. Waerden, van: 185. Waarlem, van: 93. Waarna: 116. Waart, de: 176. Walen: 194. Walraven: 222. Walstok: 144. Want, van der: 189. Warmebol: 167. Wassenaer, van: 25. Water, van de: 216. Waterreus: 177. Waterschoot: 12, 13. Wee, van der: 142. Weekamers: 188. Weert, van: 196. Weert, de: 191, 198. Wegen, van der: 212. Weij, in de: 210. Weijers: 43, 221, 223. Weylaers: 8. Weymaet, van de: 56. Weckerle: 87. Wel, van: 248. Werf, van de: 53. Wesel, van: 189. Westerwyck, van der: 195. Wieleman: 177. Wielen, van der: 213. Wigmaalen, van: 248. Wyhe, van: 31. Wijck, van: 178. Wijkers: 8. Wijks: 115. Wijnants: 125. Wijngaard (Wijngaert), van de(n): 175, 186. Wijngaarden, van: 177. Wijs, de: 199. Wyten: 85, 86. Wijtens: 55. Wijtmans: 93. Wilborts: 198, 202. Wildenberg, van den: 9. Willeborts: 140. Willem van Oranje: 103, 108. Willems, Willemsen: 4, 45, 83, 85, 214, 234, 243. Willepas: 117. Wilooms: 189. Winckelroye: 216. Winter, de: 233. Wit(h), de: 10, 62, 75, 115, 120, 151, 157, 158, 185, 186, 207-210, 227. Witkens: 160. Witlokx: 183. Wittebol: 59. Woensel, van: 20, 23. Wolf(f), de: 133, 235. Wouters: 19, 56, 85, 92, 125, 132, 200, 214, 240. Wuestenborch, van: 85. Wuestenborchs: 194.

Zacharias: 156. Zeeland, van: 63. Zeelmakers: 202. Zeelst, van: 240. Zeeuw, de: 152. Zijdenbosch: 121. Zuylen van Nyevelt, van: 35

Inhoudsopgave

ARTIKELEN

<i>De redactie van De Brabantse Leeuw</i> , Aan de lezers	3
<i>L.F.W. Adriaenssen</i> , De erfgenamen van heer Ghijsel Back	
§ 22. Van Averenck, Van Middachten	30
§ 23. De negen afstammingslijnen van de auteur	180, 193
<i>L.F.W. Adriaenssen</i> , Hilvarenbeekse uitvaarten in het Kerstjaar 1562–1563	84
<i>L.F.W. Adriaenssen</i> , Naar het Putterijke	37
<i>C.E.M. Boink-van Nunen</i> , Van Nunen	238
<i>A.M. Bosters</i> , Het geslacht Korst in West-Brabant	151, 206
<i>G.C.M. van Dijck</i> , Mallants te 's-Hertogenbosch	215
<i>F. Hoffmans</i> , Een oudedagsvoorziening uit 1420	179
<i>J. van Gils</i> , Nijver en notabel Goirle. Peijnenborg	38
<i>A.H. Hoebe</i> , De dwalingen van mr J.P.W.A. Smit en de consequenties voor de vlag van de provincie Noord-Brabant	95
<i>P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget</i> , Fransen te Vierlingsbeek. Een smedengeslacht	44
<i>P.L. Leget-Kuijlen en J.N. Leget</i> , Vernieuwde en geamplieerde geslachtsboom Cuijlen uit Bladel. Epiloog	129
<i>J.P. Nooren en M. Nooren</i> , Het geslacht Nooren uit Princenhage	65, 162
<i>P.G.A.M. Peeters-Veraart en E.G. Boeren</i> , Het Rucphense geslacht Commissaris	131, 230
<i>G.J.A. Schampers</i> , Van Gansewinkel	219
<i>G.J.A. Schampers</i> , Schampers	4, 110
† <i>J.A.M. Smulders</i> , Een geslacht Smulders (Smeulders)	52, 88, 141
<i>P. Tutelaers</i> , Betekenis en verbasteringen van de familienaam Tuteleers	76
<i>W.K. Westmijze</i> , Komt het geslacht Pompe van Meerdervoort uit Leende?	159
<i>J.G.N.M. van der Zanden</i> , Gastelaars bekkesnijer?	16

SPROKKELINGEN

Euthanasie in 1536	75
Jongetje trouwt, jongeman wil scheiden	83
Een upper-class-schaking	140
Schaking te Esbeek	161
Een koloniaal uit Dinther	187
Wintelrooise emigranten te Londen	214
Wedden dat ik een vrouw versier?	218
Uit lijfsbehoud bigaam	229
Kapelaan wordt gek	246

MEDEDELINGEN

Aanvullingen op de familie Schoutens	62
Aanvullingen op de stamboom van Michiel de Bont	128
Provinciale genealogische dag Brabant	62

UIT DE COMME

Index op de memories van successie van het kanton Bergen op Zoon, 1857-1893	62
Indices op de schepenprotocollen van Helmond	62
De oudste leenboeken verfilmd	124

UIT DE BOEKENKIST

A.M. Overwater, <i>De tijdgids</i>	63
A.P. van Vliet e.a., <i>Brabanders gezocht</i>	188
A.M. Bosters, <i>Parochie Nieuw-Vossemeer 200 jaar</i>	247
R. Steenhoff-Schoonbeek, <i>Bergen op Zoom en zijn Bechten</i>	247

VRAGENRUBRIEK

Admirant, Amarant	188
Bertens	190
van den Bosch - Van Liemt	248
Broeders	248
van den Endepoel	125, 248
Houbraken	248
van Houten	188
van Loosbroek - van Grinsven	63
Mahie, Balley, Souboin, Colonnez	188
van Merode	125
Pijnappels	63
van Poppel	124, 188
Roelofsma	63
Traa, Tera	188, 248
de Visser - de Croon	125
Wouters	125

INHOUD

De erfgenamen van heer Ghijsel Back
Het Geslacht Korst in West-Brabant
Mallants te 's-Hertogenbosch
Van Gansewinkel

Het Rucphense geslacht Commissaris
Van Nunen
Sprokkelingen
Uit de boekenkist

L.F.W. Adriaenssen 193

A.M. Bosters 206

G.C.M. van Dijk 215

Drs G.J.A. Schampers 219

P.G.A.M. Peeters-Veraart en dr E.G. Boeren
230

C.E.M. Boink - van Nunen 238

214, 218, 229, 246

247

Vragenrubriek 248

Naamregister 250

Inhoudsopgave 1995 255